

UNIVERSITY *of* NICOSIA

**Η ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο:
Νομοθεσία και Πολιτικές για την καλύτερη προστασία των
θυμάτων εμπορίας σεξουαλικής εκμετάλλευσης, των
εθελοντικά εκδιδομένων, των «πελατών» και της κοινωνίας**

Μαρία Κυπριανού

Διατριβή που υποβλήθηκε στο Πανεπιστήμιο Λευκωσίας
σύμφωνα με τις προϋποθέσεις του Διδακτορικού Διπλώματος
(PhD – Doctor of Philosophy) στη Νομική

Σχολή Νομικής

Ιούνιος 2020

Περίληψη

Η διατριβή ερευνά τη ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο¹ και την επίδρασή της στο φαινόμενο της εμπορίας προσώπων για σκοπούς σεξουαλικής εκμετάλλευσης. Στόχος είναι να απαντηθούν ερωτήματα που αφορούν στην ύπαρξη της πορνείας στην Κύπρο, την αντιμετώπιση του πελάτη/χρήστη υπηρεσιών, την αντίδραση της κοινωνίας στην ποινικοποίηση ή τη νομιμοποίηση της πορνείας και στη διερεύνηση του ενδεχόμενου εφαρμογής ενός μοντέλου ρύθμισης της πορνείας στην Κύπρο, όπου θα προστατεύονται τα δικαιώματα του θύματος σεξουαλικής εκμετάλλευσης, της εκδιδομένης, του πελάτη και της τοπικής κοινωνίας. Η έρευνα διεξήχθηκε: (1) με αρχειακή έρευνα, μέσα από μελέτη της νομοθεσίας, της νομολογίας και ακαδημαϊκών απόψεων και (2) με εμπειρική έρευνα. Η εμπειρική έρευνα έκανε χρήση ερωτηματολογίων απευθυνόμενων προς το κοινό και προς τις εμπλεκόμενες κυβερνητικές υπηρεσίες και τους μη-κυβερνητικούς οργανισμούς (ΜΚΟ).

Τα κύρια ευρήματα είναι ότι ενώ η εμπορία προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση στην Κύπρο έχει ρυθμιστεί, η ρύθμιση της πορνείας είναι αποσπασματική. Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων/συμμετεχουσών πιστεύει ότι η πορνεία είναι παράνομη και προσφέρεται κυρίως από γυναίκες και ομοφυλόφιλους. Το κοινό, στρέφεται ελαφρώς υπέρ της ρύθμισης της παροχής σεξουαλικών υπηρεσιών, ως επάγγελμα, ενώ οι πλείστες ΜΚΟ, εκφράζουν αντίθετη άποψη, υποστηρίζοντας ότι η πορνεία αποτελεί την κατοχύρωση της εκμετάλλευσης του γυναικείου σώματος. 36% δήλωσαν ότι είχαν επαφή είτε οι ίδιοι είτε κάποιος γνωστός τους με πρόσωπο που προσφέρει σεξουαλικές υπηρεσίες. Μεγάλο ποσοστό πιστεύει ότι είναι αποδεκτό, τόσο να προσφέρονται όσο και να αγοράζονται σεξουαλικές υπηρεσίες με ελεύθερη βούληση. Σε σχέση με τον πελάτη/χρήστη, η πλειοψηφία πιστεύει ότι πρέπει να τιμωρείται όταν γνωρίζει πως το άτομο με το οποίο συνευρίσκεται είναι θύμα εμπορίας, όχι όμως όταν δεν το γνωρίζει.

Συμπερασματικά, αυτή η έρευνα μπορεί να αποτελέσει την αρχή μιας εις βάθος έρευνας για τη ρύθμιση της πορνείας, για την καταγραφή και ανάλυση των

---

¹ Ως «Κύπρο» για σκοπούς της παρούσας έρευνας εννοούμε ολόκληρη την επικράτεια της Κυπριακής Δημοκρατίας. Λόγω της έκρυθμης κατάστασης με τη συνεχιζόμενη Τουρκική κατοχή στην Κύπρο, η έρευνα εντούτοις, περιορίζεται κυρίως στις ελεγχόμενες από την Κυπριακή Δημοκρατία περιοχές, γίνονται όμως κάποιες αναφορές στην κατάσταση που επικρατεί στις μη ελεγχόμενες από την Κυπριακή Δημοκρατία περιοχές.

επιπτώσεων, των αναγκών και των απόψεων όλων των εμπλεκομένων, και τέλος, για την υποστήριξη τροποποιήσεων της νομοθεσίας για την ποινικοποίηση ή νομιμοποίηση της πορνείας στην Κύπρο.

Λέξεις κλειδιά: Πορνεία, Εμπορία Προσώπων, Κύπρος, Νομοθεσία, Πολιτικές, Θύματα, Εκδιδόμενοι, Κοινωνία, Πελάτες.

Abstract

This thesis deals with the regulation of prostitution in Cyprus and its effect on human trafficking for sexual exploitation. It addresses questions concerning the existence of prostitution in Cyprus, how the client/user of services is treated, the reaction of the society to a criminalisation or a legalisation of prostitution and whether it is possible to establish a regulative framework where the rights of the victim of sexual exploitation, the prostitute, the client and the society are protected. The research was conducted by (1) desk research through the study of legislation, court decisions and academic discussions and by (2) empirical research with the use of questionnaires addressed to the public and the stakeholders including government services and non-governmental organisations (NGO's).

The main findings are that whereas trafficking for sexual exploitation in Cyprus is regulated, the regulation of prostitution is piecemeal. The majority of the participants believe that prostitution is illegal and offered mainly by women and homosexuals. They slightly lean towards the regulation of the provision of sexual services as a profession, whereas most NGO's oppose to this maintaining that prostitution is the consolidation of the exploitation of the female body. 36% stated that themselves or someone they know, were in touch with a person offering sexual services. An important percentage believes that it is acceptable to offer and to buy sexual services under free will. Concerning clients/users, the majority believes that they should be punished when they know the person whose services they use is a victim of trafficking, but not otherwise.

In conclusion, this research may serve as the basis of an indepth investigation for the regulation of prostitution, recording and analyzing the impact, the needs and the views of all the stakeholders to support an amendment in legislation for the criminalisation or legalisation of prostitution in Cyprus.

Keywords: Prostitution, Human Trafficking, Cyprus, Legislation, Policies, Victims, Prostitutes, Society, Customers.

Αφιέρωση

Η διατριβή αυτή είναι εξαιρετικά αφιερωμένη σε ένα άνθρωπο που με ενέπνευσε και με εμπνέει να συνεχίσω τον αγώνα, ακόμα και εάν δεν βρίσκεται πλέον μαζί μας. Ένα νεαρό αγόρι 27 ετών, τον Γιώργο Ζωννή, ο οποίος παρά τη μακρόχρονη πάλη με την επάρατη νόσο και την τελική παράδοση της ύπαρξης του στον Παράδεισο, ήταν γεμάτος ζωή και όρεξη και πρόσφερε αγάπη σε όλους όσοι βρίσκονταν γύρω του. Θα ήθελα επίσης να αφιερώσω το έργο αυτό στην οικογένεια μου, τον υπομονετικό μου σύζυγο Μιχάλη Μασούρα, ο οποίος με βοήθησε με την εισαγωγή των αποτελεσμάτων της ποσοτικής έρευνας στην Excel, αλλά και για την υπομονή του όλα αυτά τα χρόνια που ασχολούμαι με την έρευνα και τη διδασκαλία, τις αμέτρητες ώρες, μέρες και χρόνια που στέρησα από αυτόν και από την οικογένειά μου, για να μπορέσω να ολοκληρώσω αυτή την έρευνα.

Θα ήθελα να αφιερώσω το σύγγραμμα αυτό στους υποστηρικτικούς γονείς μου, Λοΐζο και Ανδρούλα Κυπριανού και στα αδέρφια μου, Ντόνα και Χαράλαμπο Κυπριανού, η βοήθεια των οποίων ήταν καθοριστικής σημασίας για να καταφέρω να εξασφαλίσω πέραν των 1000 συμπληρωμένων ερωτηματολογίων από το κοινό, καθώς και για την παρακίνηση και εμπύχωση που μου πρόσφεραν απλόχερα από το 2010 που αποφάσισα να ασχοληθώ με την έρευνα μέχρι και σήμερα. Αφιερώνω επίσης αυτή τη διατριβή στην αγαπημένη μου κουμπάρα Βάσια Κρητιώτου και στην καλή μου φίλη Λουτσία Πρωτοπαπά, που με στήριξαν και με στηρίζουν με την αγάπη και τις συμβουλές τους, αλλά και όλη τη βοήθεια που μου παρείχαν πριν, κατά και μετά τη διεξαγωγή της εμπειρικής ποσοτικής έρευνας. Θα ήταν παράλειψη μου τέλος, να μην αφιερώσω τη διατριβή αυτή, στη συνεχή μου έμπνευση, στη μέντορα μου, στην πρόσφυγα, στην πολύτεκνη μάνα, στη δυναμική γιαγιά μου Λαμπηδόνα Χαραλάμπους Κυπριανού γιατί η οξυδέρκεια, η θετικότητα και η κοινωνικότητά της με εκπλήττει πάντα ευχάριστα και με γεμίζει ελπίδα στις δύσκολες στιγμές.

Ευχαριστίες

Αυτή η διατριβή δεν θα ολοκληρωνόταν αν δεν είχα την αμέριστη υποστήριξη και καθοδήγηση του επιβλέποντος καθηγητή μου Δρ. Νέστωρ Κουράκη και των δύο μελών της τριμελούς επιτροπής, της Δρ. Δήμητρας Σορβατζιώτη και του Δρ. Χαράλαμπου Παπαχαραλάμπους. Οι διαλέξεις που παρακολούθησα τον πρώτο χρόνο, και η καθοδήγηση από τον Δρα Κουράκη με βοήθησαν να διευρύνω την σκέψη μου, να εστιάσω στο θέμα της έρευνας, να αξιοποιήσω νέες ερευνητικές μεθόδους και, τέλος να εξετάσω το πρόβλημα της πορνείας και της εμπορίας προσώπων μέσα από διαφορετική οπτική.

«Όταν ένας ερευνητής ή μία ερευνήτρια ξεκινά να ερευνά ένα πρόβλημα, πρέπει πάντα η σκέψη του/της να είναι καθαρή και όσο γίνεται αμερόληπτη, ώστε να μην επηρεάζει ούτε τη διεξαγωγή, αλλά ούτε και το αποτέλεσμα της εμπειρικής έρευνας».

Εκτιμώ ότι αυτή τη συμβουλή του Δρα Κουράκη έκανα βίωμα, μέσα από την παρούσα διατριβή.

Αξίζει επίσης ένα μεγάλο ευχαριστώ στον Δρα Οδυσσέα Χρίστου, ο οποίος με στήριξε κατά την αίτησή μου στο Πανεπιστήμιο Λευκωσίας, αλλά και στην αρχή της έρευνάς μου σε ό,τι αφορά στα διαδικαστικά θέματα. Δίπλα μου πάντοτε, ήταν η κυρία Γεωργία Χαραλάμπους, η οποία με καθοδηγούσε ως υπεύθυνη των διδακτορικών φοιτητών του Πανεπιστημίου, αλλά και ο Δρ. Κωνσταντίνος Φελλάς. Η βοήθειά του τελευταίου, ήταν πολύτιμη κατά τη διάρκεια της σύνταξης της Αίτησης Γνωμοδότησης από την Επιτροπή Βιοηθικής για τη διεξαγωγή της εμπειρικής έρευνας. Για την Αίτηση Γνωμοδότησης οφείλω να ευχαριστήσω και την Δρα Μαρία Αγγελή για την καθοδήγησή της. Οφείλω επίσης να ευχαριστήσω την κυρία Θεοδώρα Κολυπέρα και τον Δρ. Βρόντη που ανέλαβαν στη συνέχεια την καθοδήγηση των διδακτορικών φοιτητών.

Για την εμπειρική έρευνα με ερωτηματολόγια στο κοινό, θα ήθελα πέραν όλων των 1084 συμμετεχόντων, να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τα οργανωμένα σύνολα του κατεχόμενου χωριού μου, της Κατωκοπιάς, το Κοινοτικό Συμβούλιο Κατωκοπιάς, το Κοινοτικό Συμβούλιο Νεολαίας Κατωκοπιάς, τον Πολιτιστικό Όμιλο *Εν Δόξοις* και

την *Εταιρεία Πολιτιστικής Κληρονομικής Κατωκοπιάς*. Ένα ευχαριστώ θα ήταν λίγο για τη μεγάλη οικογένεια της Αρχής Ηλεκτρισμού Κύπρου, του εργοδότη μου που με στήριξε, τόσο στα κατά καιρούς αιτήματά μου για διδασκαλία για σκοπούς επιχορήγησης των διδάκτρων μου και απόκτησης εμπειρίας, αλλά και για την αποστολή του ερωτηματολογίου στο προσωπικό της ΑΗΚ. Ιδιαίτερα θα ήθελα να ευχαριστήσω γι' αυτό τον σκοπό, τον κ. Χαρίλαο Καραβά, Αναπληρωτή Διευθυντή Ανθρώπινου Δυναμικού και την κυρία Ειρήνη Νικόλα, Λειτουργό Ανθρώπινου Δυναμικού της ΑΗΚ. Δεν θα μπορούσα να μην ευχαριστήσω όλους τους φορείς και κυβερνητικές υπηρεσίες που συμμετείχαν στην εμπειρική έρευνα, αφιερώνοντάς τον πολύτιμό τους χρόνο. Ιδιαίτερα θα ήθελα να ευχαριστήσω τον Υπουργό Εσωτερικών, κύριο Κωνσταντίνο Πετρίδη και την κυρία Τάνια Χαραλαμπίδου, Διοικητική Λειτουργό, τον κύριο Ευτύχιο Χατζηχριστοδούλου, Πρώτο Λειτουργό των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας και την κυρία Μαρία Καραγιάννη, Λειτουργό Ευημερίας, την κυρία Ρίτα Σούπερμαν Υπαστυνόμο και την κυρία Μαρία Γεωργίου από το Γραφείο Καταπολέμησης Εμπορίας Προσώπων της Αστυνομίας Κύπρου, τον τέως Υπουργό Δικαιοσύνης κ. Ιωνά Νικολάου και την κυρία Ανθή Παπουτσίδου, Λειτουργό του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης, τον κύριο Αλέξανδρο Αλεξάνδρου, Διευθυντή του Τμήματος Εργασίας του Υπουργείου Εργασίας, Προνοίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, την Επίτροπο Διοίκησης και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, κυρία Μαρία Στυλιανού-Λοττίδη και τη Λειτουργό του Γραφείου της κυρία Θέκλα Δημητριάδου, την Πρόεδρο της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Ίσων Ευκαιριών μεταξύ Ανδρών και Γυναικών, κυρία Στέλλα Κυριακίδου και την κυρία Έφη Σταύρου, τον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας κύριο Κώστα Κληρίδη και την κυρία Λουίζα Χριστοδουλίδου Ζαννέτου, πρώην Εισαγγελέα της Δημοκρατίας και νυν Επίτροπο Νομοθεσίας, τον πρώην Υπουργό Παιδείας, Πολιτισμού, Νεολαίας και Αθλητισμού, Δρα Κώστα Χαμπιαούρη και την κυρία Ελένη Χαραλάμπους, Υπεύθυνη Επιτροπής Πρόληψης και Καταπολέμησης της Σεξουαλικής Κακοποίησης και Εκμετάλλευσης Παιδιών. Ένα μεγάλο ευχαριστώ επίσης οφείλω και στην Βουλευτριά του ΔΗΚΟ, κυρία Χριστιάνα Ερωτοκρίτου, για την πληροφόρηση αναφορικά με την πρόσφατη νομοθετική αλλαγή για τη μείωση της ζήτησης εμπορίας προσώπων.

Πολλές ευχαριστίες θα ήθελα επίσης να εκφράσω στην αγαπημένη μου Gosia Χρυσάνθου, Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του ΜΚΟ Caritas Cyprus, τόσο για

τη συμμετοχή της στην έρευνα, όσο και για τις ευκαιρίες που μου δίνει τα τελευταία 8 χρόνια να προσφέρω εθελοντικά σε όσους/όσες έχουν ανάγκη, συμπεριλαμβανομένων ορισμένων επιζώντων του ειδεχθούς εγκλήματος της εμπορίας προσώπων. Ιδιαίτερα ευχαριστίες εκφράζω και προς την κυρία Έλενα Πισσαρίδου, Πρόεδρο της Οργάνωσης Προστασίας Θυμάτων Σεξουαλικής Βίας και Εκμετάλλευσης, ΣΤΙΓΜΑ, την κυρία Ηρώ Μιχαήλ, Λειτουργό Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, Στατιστικής και Έρευνας στο Σύνδεσμο για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Βίας στην Οικογένεια (ΣΠΑΒΟ), την Πρόεδρο του Μεσογειακού Ινστιτούτου Μελετών Κοινωνικού Φύλου, κυρία Σουζάνα Ελίσα Παύλου και την κυρία Χριστίνα Καϊλή, την κυρία Νικολέττα Χαραλαμπίδου, Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της Κίνησης για Ισότητα, Στήριξη, Αντιρατσισμό, ΚΙΣΑ, με την οποία είχα την χαρά να δουλέψω εθελοντικά στις αρχές της ερευνητικής μου αναζήτησης περί το 2010, τον Δρα Πασχάλη Κωνσταντίνου, Πρόεδρο της Δερματολογικής και Αφροδισιολογικής Εταιρείας Κύπρου, την κυρία Σκεύη Κουκουμά, Γενική Γραμματέα της Παγκύπριας Ομοσπονδίας Γυναικείων Οργανώσεων (ΠΟΓΟ), την κυρία Ρούλα Μαυρονικόλα, Πρόεδρο της Σοσιαλιστικής Γυναικείας Κίνησης, καθώς και την κυρία Κριστίνα Μάρκου και τον Γενικό Διευθυντή της μη κυβερνητικής οργάνωσης Hope for Children, Joseph Varughese. Θα ήθελα τέλος να ευχαριστήσω από καρδιάς την αγαπητή μου κυρία Έλλη Χατζηγεωργίου, και την Δρα Στάλω Λαζάρου, για την πολύτιμη βοήθειά τους με το πρόγραμμα SPSS, για την ανάλυση της ποσοτικής έρευνας Ερωτηματολογίου προς το Κοινό.

Ο Αριστοτέλης, στο έργο του *Πολιτικά*, υποστήριξε ότι ο άνθρωπος που ζει εκτός πολιτικής κοινωνίας είναι είτε θηρίο είτε Θεός, διότι ένας άνθρωπος για να μπορέσει να επιβιώσει και να αναπτυχθεί χρειάζεται άλλους ανθρώπους γύρω του. Έτσι και εγώ είχα πολλούς ανθρώπους γύρω μου κατά τη διάρκεια του σχεδιασμού, της εφαρμογής και της ανάλυσης της παρούσας έρευνας, χωρίς τους οποίους το όνειρό μου, δεν θα μπορούσε να γίνει πραγματικότητα.

Δήλωση Συγγραφέα

Υποψήφια Διδασκίσσα: ΜΑΡΙΑ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ, U161N0065

Τίτλος: «Η ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο:

**Νομοθεσία και Πολιτικές για την καλύτερη προστασία των θυμάτων
εμπορίας σεξουαλικής εκμετάλλευσης, των εθελοντικά εκδιδομένων, των
“πελατών” και της κοινωνίας»**

Λέξεις: 95.911 (εξαιρουμένων των εισαγωγικών, των παραρτημάτων, της
βιβλιογραφίας και των υποσημειώσεων)

Υπεύθυνη Δήλωση Υποψήφιας Διδασκίσσας

Η παρούσα διατριβή υποβάλλεται για απονομή Διδακτορικού Τίτλου από το Πανεπιστήμιο Λευκωσίας και έχει συνταχθεί σύμφωνα με τους κανονισμούς του εν λόγω Πανεπιστημίου. Είναι προϊόν πρωτότυπης εργασίας αποκλειστικά της γράφουσας, εκτός των περιπτώσεων, οι οποίες αναφέρονται ρητά σε τρίτα πρόσωπα μέσω βιβλιογραφικών αναφορών, σημειώσεων ή και άλλων δηλώσεων. Η παρούσα διατριβή δεν έχει υποβληθεί στο παρελθόν εν μέρει ή εν όλω, σε αυτό ή σε οποιοδήποτε άλλο Πανεπιστημιακό ίδρυμα για την απονομή διπλώματος, τίτλου σπουδών ή άλλου επαγγελματικού προσόντος.

Υπογραφή: .....

Ονοματεπώνυμο: Μαρία Κυπριανού

Ημερομηνία: 21.6.2020

Συντομογραφίες και Ορισμοί

ΑΗΚ:	Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου
Γραφείο ΚΕΠ:	Γραφείο Καταπολέμησης Εμπορίας Προσώπων της Αστυνομίας Κύπρου
ΕΔΑΔ:	Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
ΕΕ:	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΕΒΚ:	Εθνική Επιτροπή Βιοηθικής Κύπρου
ΕΕΕ:	Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα
ΕΣΔΑ:	Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
EIGE:	European Institute for Gender Equality / Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Ισότητας
ΗΠΑ:	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
ΚΙΣΑ:	Κίνηση για Ισότητα, Στήριξη, Αντιρατσισμό
ΜΚΟ:	Μη Κυβερνητικός Οργανισμός
ΟΗΕ:	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΠΟΓΟ:	Παγκύπρια Ομοσπονδία Γυναικείων Οργανώσεων
ΠΣΟ:	Πολυθεματική Επιτροπή για την Καταπολέμηση της Εμπορίας και Εκμετάλλευσης Προσώπων
ΣΓΚ:	Σοσιαλιστική Γυναικεία Κίνηση
ΣΛΕΕ:	Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΣΠΑΒΟ:	Σύνδεσμος για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Βίας στην Οικογένεια
ΣΤΙΓΜΑ:	Οργάνωση Προστασίας Θυμάτων Σεξουαλικής Βίας και Εκμετάλλευσης
ΥΔΔΤ:	Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης
ΥΚΑ:	Υπηρεσίες Κοινωνικών Ασφαλίσεων
ΥΚΕ:	Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας
ΥΠΠΠΑΝ:	Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας
Caritas:	Caritas Cyprus
HRC:	Hope For Children CRC Policy Center
MIGS:	Mediterranean Institute for Gender Studies / Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου
UNODC:	United Nations Office on Drugs and Crime

Περιεχόμενα

Περίληψη	2
Abstract	4
Αφιέρωση	5
Ευχαριστίες	6
Δήλωση Συγγραφέα	9
Συντομογραφίες και Ορισμοί	10
Περιεχόμενα	11
1. Εισαγωγή	15
2. Μεθοδολογία και Ερευνητικός Σχεδιασμός	20
2.1 Προσδιορισμός Αντικειμενικού Σκοπού: Υπάρχει ανάγκη ρύθμισης της πορνείας στην Κύπρο;	20
2.2 Αναμενόμενο αποτέλεσμα	22
2.3 Ερευνητικά Ερωτήματα	23
2.3.1 Ερωτήματα που απαντώνται από την έρευνα σε αρχείο	23
2.3.2 Ερωτήματα που απαντώνται μέσα από τις συνεντεύξεις	23
2.4 Μεθοδολογία Έρευνας - Θεμελιωμένη Θεωρία (Grounded Theory)	25
2.5 Περίληψη Κεφαλαίου	26
3. Θεωρητικό υπόβαθρο – Έρευνα σε Αρχείο	27
3.1 Αντικείμενο της έρευνας και ορολογία	28
3.1.1 Πορνεία	29
3.1.2 Εμπορία Προσώπων, Εκμετάλλευση	30
3.1.3 Πόρνη, Εκδιδόμενη/Εκδιδόμενος	36
3.1.4 Πελάτης, Χρήστης υπηρεσιών	38
3.1.5 Σωματέμπορος, Μαστροπός	40
3.1.6 Αγορά Υπηρεσιών, Αμοιβή, Αντάλλαγμα	46
3.1.7 Εξαναγκασμός, Βία	50
3.1.8 Ελεύθερη συναίνεση, Προσωπική Αυτονομία, Αξιοπρέπεια	52
3.1.9 Ρύθμιση	60
3.2 Πορνεία και Εμπορία Προσώπων στην αρχαία και τη σύγχρονη Κύπρο	63
3.3 Κοινωνιολογική προσέγγιση	72
3.3.1 Η κοινωνική προσέγγιση γύρω από την πορνεία	72
3.3.2 Φεμινιστικές Προσεγγίσεις και Μοντέλα Ρύθμισης της πορνείας	74
3.4 Νομική ανάλυση: Πορνεία και Εμπορία Προσώπων	96
3.4.1 Το νομικό πλαίσιο της εμπορίας προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση και της πορνείας στην Κύπρο	98
3.4.2 Οι πολιτικές της Κύπρου για την εμπορία προσώπων και την πορνεία	159
3.4.3 Δημόσιες Συζητήσεις και η θεωρία της «Νέας» Διακυβέρνησης	162
3.4.4 Προκαταρκτικές Εισηγήσεις για βελτίωση του ρυθμιστικού πλαισίου για την καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων μέσω της ρύθμισης της πορνείας	178
3.5 Περίληψη Κεφαλαίου	181
4. Εμπειρική Έρευνα και Παρουσίαση Αποτελεσμάτων	183
4.1 Σχεδιασμός και Διεξαγωγή Εμπειρικής Έρευνας με ερωτηματολόγιο	183
4.1.1 Έρευνα με Ερωτηματολόγιο	185
4.1.2 Περιορισμοί Εμπειρικής Έρευνας με ερωτηματολόγιο	187
4.1.3 Ερευνητικό πεδίο	192

4.1.4 Καθορισμός Πληθυσμού και Επιλογή Δείγματος Συμμετεχόντων	192
4.1.5 Σύνταξη Ερωτηματολογίων	194
4.1.6 Λήψη Άδειας Επιτροπής Βιοηθικής	197
4.1.7 Δοκιμή Ερωτηματολογίων – Πιλοτική έρευνα	199
4.1.8 Μορφή οριστικού ερωτηματολογίου	201
4.1.9 Διεξαγωγή έρευνας	201
4.1.10 Οργάνωση, Ταξινόμηση και Διαχείριση Δεδομένων	202
4.1.11 Ανίχνευση Αποτελεσμάτων και Ανάλυση Δεδομένων	203
4.1.12 Ηθικές και δεοντολογικές παράμετροι.....	204
4.2 Παρουσίαση Αποτελεσμάτων – 1^ο Στάδιο	208
4.2.1 Ερωτηματολόγιο Κοινού.....	208
4.2.2 Ερωτηματολόγιο Κυβερνητικής Υπηρεσίας.....	249
4.2.3 Ερωτηματολόγιο Μη Κυβερνητικού Οργανισμού	274
4.3 Περίληψη Κεφαλαίου	311
5. Συζήτηση	312
5.1 Σύγκριση απαντήσεων Κυβερνητικών Υπηρεσιών και Μη-Κυβερνητικών Οργανισμών - 2 ^ο Στάδιο	312
5.2 Συζήτηση Ερευνητικών Ευρημάτων σε σχέση με το Θεωρητικό Υπόβαθρο – 3 ^ο Στάδιο	323
5.2.1 Ερωτήματα που απαντώνται από την έρευνα σε αρχείο.....	323
5.2.2 Ερωτήματα που απαντώνται μέσα από τις συνεντεύξεις	329
5.3 Περίληψη Κεφαλαίου	336
6. Συμπεράσματα	337
6.1 Ανακεφαλαίωση και Εισηγήσεις για βελτίωση του ρυθμιστικού πλαισίου για την καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων μέσω της ρύθμισης της πορνείας	337
6.1.1 Θεωρητική προβληματική	337
6.1.2 Νομοθετικά μοντέλα ρύθμισης της πορνείας	340
6.1.3 Πορίσματα εμπειρικής έρευνας	343
6.1.4 Εισηγήσεις.....	346
6.2 Μελλοντική Έρευνα	362
6.3 Περιορισμοί Έρευνας	364
6.3.1 Περιορισμοί στην έρευνα με ερωτηματολόγιο προς το κοινό.....	364
6.3.2 Περιορισμοί στην έρευνα με ερωτηματολόγιο προς κυβερνητικές υπηρεσίες και μη-κυβερνητικούς οργανισμούς	368
6.4 Εισηγήσεις για Βελτίωση	370
6.5 Περίληψη Κεφαλαίου	371
7. Βιβλιογραφία	372
7.1 Κύριες Πηγές.....	372
7.1.1 Δικαστικές Υποθέσεις	372
7.1.2 Νομοθεσίες.....	374
7.2 Δευτερεύουσες πηγές.....	377
7.2.1 Βιβλία	377
7.2.2 Ακαδημαϊκά Άρθρα	385
7.2.3 Εκθέσεις – Αναφορές – Άρθρα.....	396
8. Παραρτήματα.....	406
8.1 Αποφάσεις Κυπριακών Δικαστηρίων – Εμπορία Προσώπων.....	406
8.2 Αποφάσεις Κυπριακών Δικαστηρίων – Πορνεία.....	476
8.3 Ερωτηματολόγια.....	490
8.3.1 Ερωτηματολόγιο Κοινού.....	490
8.3.2 Ερωτηματολόγιο Κυβερνητικής Υπηρεσίας.....	495

8.3.3 Ερωτηματολόγιο Μη-Κυβερνητικού Οργανισμού	501
8.4 Αίτηση Γνωμοδότησης και Απάντηση Εθνικής Επιτροπής Βιοηθικής Κύπρου	513
8.5 Πρόταση Νόμου για την τροποποίηση του περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Εμπορίας και Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων Νόμου του 2014 και Ν.117(I)/2019	518
8.6 Νομοσχέδιο για την ποινικοποίηση της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών...	525

«Δεν νιώθω το κορμί μου. Όταν πέφτουν επάνω μου τα γουρούνια που μου κουβαλάνε και μουγκρίζουν σαν λυσσασμένα ζώα, εγώ δεν νιώθω το κορμί μου. Η αναπνοή τους μυρίζει αλκοόλ και πληρώνουν ένα χάρτινο έρωτα που τον συνοδεύει ο πόθος. Με πυρωμένο σίδερο να με τρυπήσεις εκείνη την ώρα, ούτε που θα το καταλάβω...»².

Ελένη, Τα Κόκκινα Φανάρια

---

² Εναρκτήριο μονόλογος της Ελένης, από τη Θεατρική Παράσταση “Τα Κόκκινα Φανάρια” του Αλέκου Γαλανού, διασκευή και σκηνοθεσία Μάριου Ζησίμου, της Ερασιτεχνικής Θεατρικής Ομάδας Garage. Ρόλος τον οποίο ενσάρκωσα στην Αίθουσα Μελίνας Μερκούρη, 24-27 Ιουνίου 2016. Η προετοιμασία και η έρευνα για την ενσάρκωση αυτού του ρόλου με βοήθησε να μπω στη θέση ενός θύματος εμπορίας προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση, ή αλλιώς της πόρνης της εποχής που αναφέρεται στην κινηματογραφική ταινία των *Κόκκινων Φαναριών* στην Τρούμπα του Πειραιά, έστω και θεατρικά, μέσα από τη συμμετοχή μου στο θεατρικό έργο «Τα Κόκκινα Φανάρια». Το ρόλο αυτό είχε ενσαρκώσει στη μεγάλη οθόνη η αείμνηστη Τζένη Καρέζη το 1963. <https://greeksoftheorient.wordpress.com/2018/12/21/τα-κόκκινα-φανάρια-1963-καθρέφτης-της-σεξ/>

1. Εισαγωγή

Η πορνεία από τις απαρχές της εμφάνισής της, αποτελεί μια κοινωνική δραστηριότητα.³ Μια διατριβή, η οποία εστιάζει στο θέμα της πορνείας και την επίδρασή της στο απεχθές έγκλημα της εμπορίας προσώπων, δεν θα μπορούσε να μην πραγματεύεται την πορνεία στην ευρύτερη της μορφή, αναλύοντας το φαινόμενο ως κοινωνικό, πολιτιστικό και εννοιολογικά απαιτητικό, μέσα από το πρίσμα της παγκοσμιοποίησης και της ποινικής δικαιοσύνης.⁴ Τόσο στην αρχαιότητα όσο και στις μέρες μας, η πορνεία υπάρχει διαχρονικά και ανθεί παγκόσμια, παρά την απαξίωσή της από την εκάστοτε «καλή» κοινωνία.⁵ Είναι όμως επίσης παραδεκτό, ότι ένας από τους λόγους ανάπτυξης της πορνείας ως κοινωνικό φαινόμενο, είναι η ύπαρξη έμφυλης ανισότητας και άνισων οικονομικών συνθηκών.⁶

Τόσο παγκόσμια όσο και στην Κύπρο, επικρατούν δύο κύριες ιδεολογικές σχολές σε σχέση με την πορνεία: η σχολή που υποστηρίζει ότι καμία γυναίκα ή άντρας δεν θα αποδεχόταν να εκδίδεται, εάν είχε επιλογή και η σχολή η οποία υποστηρίζει ότι η πορνεία είναι ένα ακόμα επάγγελμα και ότι είναι δικαίωμα μιας γυναίκας ή ενός άντρα να επιλέξει το εν λόγω επάγγελμα. Τίθεται λοιπόν στη ζυγαριά της λογικής και της δικαιοσύνης, από τη μια η άποψη ότι η πορνεία αποτελεί μέτρο «σεξουαλικής κυριαρχίας και την ουσία της γυναικείας καταπίεσης» και ότι ο «κακός» πελάτης θα πρέπει να ποινικοποιηθεί. Από την άλλη αντιτίθεται η άποψη ότι η ενάσκηση της πορνείας ως επάγγελμα αποτελεί έκφραση της προσωπικής αυτονομίας (agency) και θα έπρεπε να νομιμοποιηθεί και να ρυθμίζεται. Η σχολή που πρεσβεύει την απαγόρευση της πορνείας, θεωρεί ότι πέραν των άλλων κακών που συνοδεύει και προκαλεί η πορνεία, αυξάνει τα κρούσματα της εμπορίας προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση και, ως εκ τούτου, με την απαγόρευση της πορνείας και την ποινικοποίηση του πελάτη, αναμένεται να καταπολεμηθεί παράλληλα και η εμπορία προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση.⁷

---

³ Matthews R. and O'Neill M., *Prostitution*, (eds Aldershot: Ashgate 2003).

⁴ Sanders T., O'Neill M., Pitcher J., *Prostitution sex work, policy & politics* (1st ed., SAGE Publications Ltd, 2009).

⁵ Davis K., «The Sociology of prostitution», *American Journal of Sociology*, [1937] 2(5), p. 744-55.

⁶ Hoigard C., Finstad L., *Backstreets: Prostitution, Money and Love*, (Cambridge, Polity 1992).

⁷ Ekberg G. S., "Swedish laws, policies and interventions on prostitution and trafficking in human beings: a Comprehensive Overview" (February 2018), Institute for Feminism & Human Rights, <https://www.researchgate.net/publication/321254711> Πρόσβαση Μάιος 2019, p. 7.

Η δική μου εμπλοκή με την καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων και την έρευνα γύρω από την πορνεία, ξεκίνησε το 2010, κατά την εκπόνηση του μεταπτυχιακού μου. Τότε, η απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Rantsev εναντίον Κύπρου και Ρωσίας μου κίνησε το έντονο ενδιαφέρον. Προερχόμενη από την Κύπρο, ένιωσα ντροπή και απόρησα διότι ουδέποτε είχα ακούσει μέχρι εκείνη τη στιγμή, για τη σοβαρότητα του προβλήματος της εμπορίας προσώπων που μαστίζει τόσο την Κύπρο, όσο και άλλες περιοχές του πλανήτη μας. Λίγους μήνες μετά την ολοκλήρωση του μεταπτυχιακού μου, ξεκίνησα να ερευνώ το θέμα της εμπορίας προσώπων και, συν τω χρόνω, να προσφέρω εθελοντικές υπηρεσίες στο ΜΚΟ Caritas Cyprus, ο οποίος στηρίζει πρόσωπα που υπέστησαν εκμετάλλευση. Μέσα από την έρευνα και την εθελοντική μου προσφορά, τη συμμετοχή σε συνέδρια και την εκπαίδευση νέων στο Ευρωκοινοβούλιο για το θέμα της εμπορίας προσώπων το 2014, παρατήρησα την έλλειψη ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του κοινού για το θέμα της εμπορίας προσώπων, ως μέσο πρόληψης αλλά και προστασίας των θυμάτων. Ακόμα και σήμερα, μετά από τόσα χρόνια έρευνας και διενέργειας εμπειρικής έρευνας αντιλήψεων, παρατηρώ, όπως θα διαφανεί και στη συνέχεια, ότι ο κόσμος, οι ψηφοφόροι και παράλληλα οι αποδέκτες της νομοθεσίας και των πολιτικών (policies), δεν έχουν πλήρη εικόνα για την πορνεία και την εμπορία προσώπων στην Κύπρο.

Το πρόβλημα εφαρμογής της νομοθεσίας στην Κύπρο είναι εμφανές. Η καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων έχει ρυθμιστεί στην Κύπρο από το 2014 με τη ψήφιση του περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Εμπορίας και Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων Νόμου του 2014, Ν.60(Ι)/2014, ο οποίος ενσωμάτωσε στο άρθρο 17 την τιμωρία του χρήστη υπηρεσιών θύματος εμπορίας προσώπων, μέχρι 10 έτη ή 50.000 ευρώ, εάν και εφόσον εύλογα δύναται να υποθέσει ότι η εργασία ή οι υπηρεσίες προέρχονται από θύμα εμπορίας προσώπων.⁸ Εντούτοις, μέχρι σήμερα δεν έχει εξασφαλιστεί καμία καταδίκη χρήστη υπηρεσιών με βάση το εν λόγω άρθρο, παρά τις πρόσφατες συλλήψεις.⁹ Τα τελευταία τρία περίπου χρόνια, κατά τη συζήτηση της τροποποίησης

---

⁸ Η νέες ποινές έχουν εισαχθεί με βάση το Ν.117(Ι)/2019.

⁹ Cyprus Times, “Σε απευθείας δίκη για τα ύποπτα μασαζιδικά... Και πελάτες των ερωτικών υπηρεσιών ενώπιον της δικαιοσύνης”, (07.11.2019), Εφημερίδα “Cyprus Times”, Πρόσβαση Νοέμβριος 2019 <https://cyprustimes.com/se-apeytheias-diki-gia-ta-yypota-masatzidika-kai-pelates-ton-erotikon-ypiresion-enopion-tis-dikaioynis/>.

της νομοθεσίας, η οποία αφορά τον «πελάτη» ή αλλιώς τον χρήστη υπηρεσιών θύματος εμπορίας προσώπων, παρατηρείται έλλειψη ενημέρωσης του κοινού και απουσία αποτελεσματικού συντονισμού μεταξύ των εμπλεκόμενων υπηρεσιών και των ΜΚΟ, με αποτέλεσμα, ενώ αφιερώνονται αρκετές ώρες εργασίας και πόροι από τους εμπλεκόμενους, η προσπάθεια να μην μεταφράζεται πάντοτε σε μείωση των θυμάτων εμπορίας προσώπων, σε καταδίκες ή έστω στη σύλληψη ενός «πελάτη».¹⁰ Η απουσία ρύθμισης της πορνείας, φαίνεται να επηρεάζει και να επιδρά αρνητικά στο φαινόμενο της εμπορίας προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση. Μέσα από τη μελέτη της βιβλιογραφίας, της νομοθεσίας και της νομολογίας, παρατηρείται ότι στην Κύπρο απουσιάζει η εμπειρική έρευνα για το θεσμικό πλαίσιο της πορνείας, εφόσον έχει πραγματοποιηθεί μόνο μια έρευνα από το Γραφείο της Επιτρόπου Διοίκησης και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων¹¹ και μια έρευνα στο πλαίσιο συνεργασίας υπό το Ευρωπαϊκό πρόγραμμα AGIS.¹² Η διατριβή, εξετάζει μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα ερευνητικά ερωτήματα:

1. Έχουν ρυθμιστεί η πορνεία και η εμπορία προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση στην Κύπρο;
2. Πώς έχει ρυθμιστεί η πορνεία σε άλλες χώρες και πόσο αποτελεσματική είναι η εξισορρόπηση της προστασίας του πελάτη, του θύματος και της πόρνης;
3. Υπάρχει πορνεία στην Κύπρο και είναι εμφανής, με βάση τις προσωπικές εμπειρίες των ερωτηθέντων/ερωτηθεισών ή εμπειρίες συγγενών και φίλων; Ποιοι επιδίδονται στην πορνεία στην Κύπρο;
4. Πώς θα έπρεπε να αντιμετωπίζεται ο πελάτης στην Κύπρο; Τι ευθύνη έχει το άτομο που αγοράζει σεξουαλικές υπηρεσίες εάν το πρόσωπο είναι θύμα εμπορίας προσώπων;

---

¹⁰ Ας σημειωθεί ότι η ατιμωρησία των «πελατών» αποτελεί φαινόμενο που βλέπουμε σε διάφορες χώρες όχι μόνο στην Κύπρο. Συγκεκριμένη αναφορά γίνεται και για την πολιτεία του Rhode Island ΗΠΑ, όπου το θύμα εμπορίας ήταν ένα ανήλικο κορίτσι 14 ετών που πουλήθηκε από τον σωματέμπορο 45-50 φορές μέσα σε 45 ημέρες. Όταν ρωτήθηκε η Αστυνομία εάν πρόκειται να προβεί σε συλλήψεις πελατών, απάντησε ότι τους απασχολεί περισσότερο να συλλάβουν τον σωματέμπορο. Skodmin F., Dunham R., Hughes D., "Analysis of Human Trafficking Cases in Rhode Island", 2009-2013 [2016], SAGE Open 2016: 1-12, σελ. 4

¹¹ Ονουφρίου Ζ., Τσιάρτας Α., «Τοποθέτηση Επιτρόπου Διοικήσεως ως Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων σε σχέση με το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την πορνεία στην Κύπρο», ΑΥΤ 5/2012, Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Ιαν. 2014).

¹² Trimikliniotis N., Demetriou C., 'Trafficking, Profiteering and State Complicity: Researching the Demand Side of Prostitution and Trafficking in Cyprus', [2009] *Translocations: Migration and Social Change*, An Inter-Disciplinary Open Access E-Journal.

5. Πώς αντιδρά η κοινωνία της Κύπρου στην ποινικοποίηση ή νομιμοποίηση της πορνείας;
6. Είναι εφικτή η εφαρμογή ενός μοντέλου ρύθμισης της πορνείας στην Κύπρο, όπου θα προστατεύονται τα δικαιώματα του θύματος σεξουαλικής εκμετάλλευσης, του εθελοντικά εκδιδόμενου προσώπου, του πελάτη και της κοινωνίας;

Στόχος της έρευνας είναι μέσα από τη μελέτη τόσο της βιβλιογραφίας όσο και μέσα από την εμπειρική έρευνα, να απαντηθούν οι πιο πάνω ερωτήσεις και να αναδειχθούν εισηγήσεις για τη βελτίωση του νομοθετικού πλαισίου και των πολιτικών που ακολουθεί η Κυπριακή Δημοκρατία, για τη ρύθμιση της πορνείας, η οποία μπορεί να επιδράσει θετικά στην καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση. Επιδιώκεται επίσης, να αναδειχθούν ανάγκες για εμπάθυνση της έρευνας, σε σχέση με το θεσμικό πλαίσιο της πορνείας και της εμπορίας προσώπων στην Κύπρο.

Στο **κεφάλαιο 2**, γίνεται ο προσδιορισμός του αντικειμενικού σκοπού, των περιορισμών της έρευνας, του αναμενόμενου αποτελέσματος, καταγράφονται τα ερευνητικά ερωτήματα, οι ηθικές και δεοντολογικές παράμετροι και προσδιορίζεται επίσης, η μεθοδολογία της έρευνας, η οποία περιλαμβάνει τον ερευνητικό σχεδιασμό και τον τρόπο διεξαγωγής της έρευνας, δηλαδή (1) με έρευνα σε αρχείο, μέσα από τη μελέτη της νομοθεσίας, της νομολογίας, ακαδημαϊκών απόψεων, καλών πρακτικών άλλων χωρών και στατιστικών και (2) με εμπειρική έρευνα με χρήση ερωτηματολογίων. Επιλέγηκε η μεθοδολογία της Θεμελιωμένης Θεωρίας (Grounded Theory), διότι οι θεωρητικές υποθέσεις έπονται της εμπειρικής έρευνας η οποία θεμελιώνει τη θεωρία.¹³

Αφού τεθούν τα πιο πάνω, στο **κεφάλαιο 3**, παρουσιάζεται το θεωρητικό υπόβαθρο του προβλήματος, το οποίο αναδείχθηκε από την έρευνα αρχείου και αφορά στη βασική ορολογία, την ιστορική εξέλιξη της πορνείας στην Κύπρο, την κοινωνιολογική προσέγγιση και τη νομική ανάλυση της πορνείας και της εμπορίας προσώπων. Η έρευνα σε αρχείο πραγματοποιήθηκε κατά τα έτη 2016-2019.

Στο **κεφάλαιο 4** καταγράφεται ο τρόπος που διεξήχθη η εμπειρική έρευνα. Σύμφωνα με τον Ερευνητικό Σχεδιασμό, η πιλοτική δοκιμασία των ερωτηματολογίων διεξάγηκε μεταξύ Απριλίου και Μαΐου 2018. Στις 6.12.2018,

---

¹³ Glaser, Barney G & Strauss, Anselm L., *The Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research*, (Chicago, Aldine Publishing Company 1967).

λήφθηκε η γνωμοδότηση υπέρ της διεξαγωγής της έρευνας από την Εθνική Επιτροπή Βιοηθικής Κύπρου. Η εμπειρική έρευνα πραγματοποιήθηκε μέσα από την συμπλήρωση τριών διαφορετικών ερωτηματολογίων, του Ερωτηματολογίου του Κοινού, του Ερωτηματολογίου της Κυβερνητικής Υπηρεσίας και του Ερωτηματολογίου του μη-κυβερνητικού οργανισμού.

Στο **κεφάλαιο 5**, γίνεται η ανάλυση των Ερωτηματολογίων του Κοινού με βάση τις μεταβλητές της ηλικίας, του φύλου, του επιπέδου εκπαίδευσης και ο συσχετισμός ερωτήσεων. Παράλληλα γίνεται η ανάλυση και συζήτηση των αποτελεσμάτων των ερωτηματολογίων των κυβερνητικών υπηρεσιών και ΜΚΟ και απαντώνται τα ερευνητικά ερωτήματα, με βάση τις αντιλήψεις των ερωτηθέντων, οι οποίες επιβεβαιώνουν την αρχική ερευνητική ανησυχία, εφόσον η πλειοψηφία των συμμετεχόντων πιστεύει λανθασμένα ότι η πορνεία είναι παράνομη στην Κύπρο και φαίνεται επίσης, ότι ενώ η εμπορία προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση έχει ρυθμιστεί, η ρύθμιση της πορνείας είναι αποσπασματική και εγκυμονεί κινδύνους για τους εκδιδόμενους.

Τέλος, στο **κεφάλαιο 6**, συμπαιράνεται ότι υπάρχει ανάγκη για περαιτέρω νομική και κοινωνική έρευνα με βάση τις εισηγήσεις των Angelo Constantinou και Weitzer. Η παρούσα έρευνα μπορεί να αποτελέσει την αρχή μιας εις βάθος έρευνας για τη ρύθμιση της πορνείας, για την καταγραφή και ανάλυση των επιπτώσεων, των αναγκών και των απόψεων όλων των εμπλεκομένων και για την υποστήριξη τροποποιήσεων της νομοθεσίας για την ποινικοποίηση ή νομιμοποίηση της πορνείας στην Κύπρο.

2. Μεθοδολογία και Ερευνητικός Σχεδιασμός

Η έρευνα για την απάντηση του κύριου ερωτήματος, δηλαδή κατά πόσο η ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο είναι επαρκής, με βάση τη Νομοθεσία και τις Πολιτικές για την καλύτερη προστασία των θυμάτων εμπορίας σεξουαλικής εκμετάλλευσης, των εθελοντικά εκδιδομένων, των «πελατών» και της κοινωνίας, διενεργήθηκε μέσα από έρευνα σε αρχείο και μέσα από εμπειρική έρευνα. Στο Μέρος αυτό, γίνεται η παρουσίαση και αιτιολόγηση της μεθοδολογίας που επιλέχθηκε. Παράλληλα, αναλύονται και καταγράφονται όλα τα βήματα του ερευνητικού σχεδιασμού περιλαμβανομένης της μεθοδολογίας, στο πλαίσιο των δέκα σταδίων της ποιοτικής έρευνας.¹⁴ Για σκοπούς συνοχής, η περιγραφή του ερευνητικού σχεδιασμού, τόσο σε σχέση με την έρευνα σε αρχείο, όσο και σε σχέση με την εμπειρική έρευνα για την εξαγωγή συμπερασμάτων, γίνεται πριν την παρουσίαση τους.

2.1 Προσδιορισμός Αντικειμενικού Σκοπού: Υπάρχει ανάγκη ρύθμισης της πορνείας στην Κύπρο;

Μελετώντας την ιστορία της πορνείας και της κοινωνικής αντίδρασης μέσω του διακανονιστικού συστήματος και του διαχωρισμού των θυμάτων εμπορίας προσώπων από τη μια και των εκούσια εκδιδόμενων από την άλλη, παρατηρείται μια στάση αποποινικοποίησης και απεγκληματοποίησης της συμπεριφοράς της εθελούσια εκδιδόμενης, ενώ παράλληλα επιδιώκεται η εγκληματοποίηση και/ή ποινικοποίηση της συμπεριφοράς του πελάτη. Η πιο πάνω τάση, η οποία προωθείται από τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μελετάται σε σχέση με το πρόβλημα καθορισμού μετρήσιμων και κοινά αποδεκτών κριτηρίων για την απεγκληματοποίηση μιας συμπεριφοράς, τα οποία σχετίζονται με την ουσία και τη φύση του εγκληματικού αδίκου και, κυρίως, τη σχέση που διέπει το δίκαιο και την

---

¹⁴ Cohen L, Manion L. & Morrison K., *Research Methods in Education*, (Routledge 2011), Ch.1, Τα δέκα συνήθη στάδια της ποιοτικής έρευνας, είναι ο προσδιορισμός του θέματος, η βιβλιογραφική ανασκόπηση, ο ερευνητικός σχεδιασμός και ο εντοπισμός των τομέων που αφορούν την έρευνα και το ρόλο του ερευνητή στην έρευνα, ο εντοπισμός των πηγών πληροφόρησης, όπως για παράδειγμα των ατόμων και ομάδων που θα συμμετέχουν στην έρευνα, η ανάπτυξη σχέσεων συνεργασίας με τους συμμετέχοντες, η διεξαγωγή της έρευνας και της συλλογής δεδομένων ταυτόχρονα, στη συνέχεια η διεξαγωγή της ανάλυσης των δεδομένων και η έκθεση αποτελεσμάτων της Εμπειρικά Θεμελιωμένης Θεωρίας (Grounded Theory), μέσω των απαντήσεων στις ερωτήσεις που προκύπτουν από την έρευνα και τέλος, η δημιουργία μιας υπόθεσης για περαιτέρω έρευνα.

ηθική.¹⁵ Εξάλλου, η σχέση μεταξύ δικαίου και ηθικής, μπορεί να είναι απαραίτητη, υπό όρους ή πραγματική.¹⁶

Το ερευνητικό ερώτημα που προκύπτει, είναι τι μπορεί να γίνει για να επιλυθεί το πρόβλημα, εφόσον αποδειχτεί ότι το υφιστάμενο καθεστώς ρύθμισης της πορνείας στην Κύπρο, δεν εξυπηρετεί επαρκώς τον σκοπό της εφαρμογής των υποχρεώσεων και της προστασίας των δικαιωμάτων των θυμάτων εμπορίας προσώπων, των εθελοντικά εκδιδομένων και των πελατών, μέσα από τις αντιλήψεις της κυπριακής κοινωνίας. Η τάση αποποινικοποίησης της πορνείας, είναι μια μέθοδος επίλυσης του προβλήματος της εμπορίας προσώπων, που διερευνάται, βασιζόμενη στην υιοθέτηση της ιδεολογίας η οποία υποστηρίζει, ότι κανένας άνθρωπος, είτε γυναίκα, είτε άνδρας, δεν θα επέλεγε ως βιοποριστικό μέσο την πορνεία, εάν είχε άλλη επιλογή.

Η ρύθμιση της πορνείας, έχει συζητηθεί στην Κύπρο, τόσο σε πολιτικό επίπεδο,¹⁷ όσο και στο πλαίσιο έρευνας της Επιτρόπου Διοίκησης.¹⁸ Εντούτοις, οι θέσεις και οι απόψεις που εκφράζονται δεν αποτελούν απόρροια πολυπαραγοντικής εμπειρικής μελέτης, εφόσον βασίζονται από τη μια σε πολιτικές, ιδεολογικές, κοινωνικές και ηθικές πεποιθήσεις κομματικών οργανώσεων και από την άλλη στη μελέτη ορισμένων ακαδημαϊκών μελετών. Η Βουλή των Αντιπροσώπων ψήφισε τον Νόμο 60(I)/2014, για σκοπούς εναρμόνισης της Εθνικής Νομοθεσίας με την Ευρωπαϊκή Οδηγία 2011/36/ΕΕ και την Ευρωπαϊκή Στρατηγική. Όπως έχει διαφανεί, δεν υπάρχει στο παρόν στάδιο δημοσιευμένη έρευνα με την οποία θα καταγράφονται τα πρακτικά αποτελέσματα της πιο πάνω νομοθετικής αλλαγής, όπως δεν υπάρχουν επίσης δημόσια διαθέσιμα δεδομένα αναφορικά με σχετική προτεινόμενη ρύθμιση

¹⁵ Κουράκης Ν. Ε., *Εγκληματολογικοί Ορίζοντες Α': Ιστορική και θεωρητική προσέγγιση* (Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα 2005) σελ. 85.

¹⁶ «The relation between law and morality could be necessary or conditional, or factual», Cragg AW, "Violence, Law and the limits of Morality, Law and Philosophy", Vol. 8, No. 3, Symposium on Legitimacy of Law. (Dec., 1989), σελ. 301.

¹⁷ Θέσεις της ΠΟΓΟ για το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την πορνεία στην Κύπρο, στη βάση των οποίων κατατέθηκε έγγραφη τοποθέτηση στη Δημόσια Διαβούλευση που πραγματοποιήθηκε με πρωτοβουλία της Επιτρόπου Διοίκησης τον Απρίλη του 2013, <http://www.pogocy.com/%CE%B8%CE%AD%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CF%80%CE%BF%CE%B3%CE%BF-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CF%80%CE%BF%CF%81%CE%BD%CE%B5%CE%AF%CE%B1/>.

& CyDebates: Η πορνεία είναι δικαίωμα ή δρόμος χωρίς επιστροφή;, Παρασκευή, 27 Μαρτίου 2015 <http://cyprusnews.eu/cydebates/3080637-cydebates-.html>

¹⁸ Σαββίδου, Ε., «Νομοθετική ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο», Ομιλία της Επιτρόπου Διοικήσεως, κας Ελίζας Σαββίδου, στο Συνέδριο που διοργανώνει το Κυπριακό Λόμπι Γυναικών και το Γραφείο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην Κύπρο, για τη Βία κατά των Γυναικών και την Πορνεία, (28.11.2012), Σπίτι της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

της πορνείας στην Κύπρο.¹⁹ Όπως συχνά παρατηρείται, η έλλειψη στρατηγικής και στοχευμένης πολιτικής, ενδέχεται να οδηγήσει είτε στην αποτυχία του στόχου, δηλαδή της καταπολέμησης της εμπορίας προσώπων, είτε σε αδράνεια όσον αφορά στη χρήση της νομοθεσίας, για τον σκοπό για τον οποίο είχε ψηφιστεί εξ αρχής, κάτι το οποίο έχει παρατηρηθεί μέσα από τη μελέτη της νομολογίας.

Λόγω του ότι η έρευνα εστιάζει στην περίπτωση της Κύπρου, ο αντικειμενικός σκοπός της εμπειρικής έρευνας περιορίζεται στη μελέτη της μεθόδου επίλυσης του προβλήματος μέσω της αποποινικοποίησης και/ή της ρύθμισης της πορνείας, σε σχέση με το νομικό και πραγματικό καθεστώς στην Κύπρο, μέσα από έρευνα σε αρχείο και εμπειρική έρευνα με ερωτηματολόγια. Η παρούσα έρευνα, προτίθεται να συμπληρώσει το κενό που παρουσιάζεται στην ακαδημαϊκή κοινότητα, αναδεικνύοντας τις ανάγκες αλλαγής της νομοθετικής ρύθμισης της πορνείας στην Κύπρο, σε σχέση με το όφελος για την καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων και τις απόψεις της Κυπριακής κοινωνίας, όπως εκφράζονται μέσα από την εμπειρική έρευνα.

2.2 Αναμενόμενο αποτέλεσμα

Η συζήτηση και τα συμπεράσματα της διατριβής βασίζονται τόσο στα αποτελέσματα της εμπειρικής έρευνας, όσο και στο κεντρικό ερευνητικό ερώτημα της διατριβής. Παρόλο που θεωρήθηκε πρώιμο να κριθεί το αποτέλεσμα στην αρχή της έρευνας, το αναμενόμενο αποτέλεσμα που καταγράφηκε ήταν ότι μέσα από τις αντιλήψεις της κυπριακής κοινωνίας θα διαφανεί ότι δεν έχει υιοθετηθεί μια ολοκληρωμένη και αποτελεσματική πολιτική ρύθμισης της πορνείας στην Κύπρο. Επίσης, μέσα από την ποσοτική έρευνα του κοινού αναμενόταν η λήψη καθοδήγησης, σε σχέση με τις αντιλήψεις της κυπριακής κοινωνίας, σε σχέση με τη ρύθμιση και τον τρόπο ρύθμισης της πορνείας στην Κύπρο. Αναμενόταν επίσης, η λήψη καθοδήγησης και πληροφόρησης από τις κυβερνητικές υπηρεσίες και τους ΜΚΟ, ώστε να στηριχθεί η πρόταση για μελλοντική εμβάθυνση και μελέτη των πραγματικών αναγκών των εκδιδόμενων, των θυμάτων εμπορίας προσώπων και των πελατών στην Κύπρο.

---

¹⁹ Σημειώνεται ότι φαίνεται να βρίσκεται σε εξέλιξη έρευνα σε σχέση με τις καλές πρακτικές που πρέπει να ακολουθεί η Κύπρος για την καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων. Δεν υπάρχει εντούτοις έρευνα για την πορνεία, Παπαχαλαράμπους Χ., «Εισήγηση-παρουσίαση βέλτιστων πρακτικών για την αντιμετώπιση της εμπορίας προσώπων στην Κύπρο», (10.12.2019), Εφημερίδα Δικαιοσύνη, Πρόσβαση Δεκέμβριος 2019: <https://dikaiosyni.com/katigories/arhra/eisigisi-parousiasiveltistwn-praktikwn-gia-tin-antimetwpsi-tis-emporias-stin-kypro/>.

2.3 Ερευνητικά Ερωτήματα

Μετά από προβληματισμό και μελέτη της υφιστάμενης βιβλιογραφίας, τέθηκαν τα ακόλουθα ερευνητικά ερωτήματα, τα οποία συγκεκριμενοποιούν τους στόχους της έρευνας.²⁰ Με την απάντηση και/ή τη διερεύνηση τους, απαντάται το ερευνητικό ερώτημα, δηλαδή κατά πόσο υπάρχει κάποιο μοντέλο ρύθμισης της πορνείας που μπορεί να εφαρμοστεί στην Κύπρο και το οποίο θα προωθεί την εφαρμογή των υποχρεώσεων και την προστασία των δικαιωμάτων των θυμάτων εμπορίας προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση, των εκδιδομένων και των «πελατών», με βάση τις αντιλήψεις της κυπριακής κοινωνίας.

2.3.1 Ερωτήματα που απαντώνται από την έρευνα σε αρχείο

1. Υπάρχει το δικαίωμα στην άσκηση της πορνείας, τόσο από την πλευρά της πόρνης όσο και από την πλευρά του πελάτη σύμφωνα με την ακαδημαϊκή κοινότητα, τη νομοθεσία και τη νομολογία;
2. Έχουν ρυθμιστεί η πορνεία και η καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση στην Κύπρο;
3. Υπάρχει υπόνοια ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση υιοθετεί τη στάση ενάντια στην πορνεία μέσα από τις πρόνοιες της Οδηγίας 2011/36/ΕΕ²¹ για την καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων;
4. Πώς ερμηνεύουν οι Ευρωπαϊκές Δικαστικές Αποφάσεις τις κρατικές υποχρεώσεις για την καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων, σε σχέση με την εκμετάλλευση για πορνεία;
5. Πώς έχει ρυθμιστεί η πορνεία σε άλλες χώρες και πόσο αποτελεσματική είναι η ρύθμιση, για σκοπούς εξισορρόπησης της προστασίας των δικαιωμάτων του πελάτη, του θύματος και της πόρνης;

2.3.2 Ερωτήματα που απαντώνται μέσα από τις συνεντεύξεις

1. Ποια είναι η αντίληψη/κατανόηση της κοινωνίας της Κύπρου σε σχέση με τους όρους πορνεία και εμπορία προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση.

---

²⁰ Ιωσηφίδης Θ., Σπυριδάκης Μ., *Ποιοτική κοινωνική έρευνα – Μεθοδολογικές Προσεγγίσεις και Ανάλυση Δεδομένων* (Εκδόσεις Κριτική 2006), σελ. 160.

²¹ Ευρωπαϊκή Οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου, ΟJ L 101, 15.4.2011, σελ. 1–11.

2. Υπάρχει πορνεία στην Κύπρο και είναι εμφανής, με βάση τις προσωπικές εμπειρίες των ερωτηθέντων ή εμπειρίες συγγενών και φίλων; Η πορνεία είναι καλή ή κακή, παράνομη, ηθικά αποδεκτή, χρήζει αλλαγής ή καλύπτει κάποιες ανάγκες της κοινωνίας όπως τη μείωση βιασμών;
3. Θα ήταν αποδεκτή η πορνεία εάν δεν υπάρχει χρηματικό αντάλλαγμα;²²
4. Η πορνεία περιλαμβάνει υπηρεσίες ανδρών, γυναικών, ομοφυλόφιλων, λεσβιών, αμφιφυλόφιλων, ερμαφρόδιτων και φυλομεταβατικών ατόμων;
5. Υπάρχουν ενδείξεις ή στοιχεία για την αποτελεσματική προστασία των δικαιωμάτων των πελατών, των εκδιδόμενων ή των αναγνωρισμένων θυμάτων σεξουαλικής εκμετάλλευσης (ενηλίκων και ανηλίκων);
6. Μπορεί να λειτουργήσει μια κοινωνία όπου η πορνεία είναι παράνομη και πώς αντιμετωπίζει τις ανάγκες που δημιουργούνται από την απουσία πορνείων και εκδιδόμενων;²³ Υπάρχει το ενδεχόμενο αύξησης των βιασμών;
7. Πώς θα έπρεπε να αντιμετωπίζεται ο πελάτης στην Κύπρο; Έχει δικαιώματα το άτομο που αγοράζει υπηρεσίες και κάποιο ποσοστό ευθύνης εάν αποδειχθεί ότι το εκδιδόμενο πρόσωπο υπήρξε θύμα εμπορίας προσώπων;
8. Είναι εφικτή η εφαρμογή ενός μοντέλου ρύθμισης της πορνείας στην Κύπρο, όπου θα προστατεύονται τα δικαιώματα του θύματος σεξουαλικής εκμετάλλευσης, του εθελοντικά εκδιδόμενου, του πελάτη και της κοινωνίας;

---

²² Το ερώτημα τίθεται με τέτοιο τρόπο ώστε να απαντηθεί από τους συμμετέχοντες κατά πόσο οποιοδήποτε αντάλλαγμα θα μπορούσε να αποτελέσει την αντιπαροχή, κατά την αγορά σεξουαλικών υπηρεσιών, υποθέτοντας πάντοτε ότι μια τέτοια Σύμβαση είναι νόμιμη, σύμφωνα με τις πρόνοιες του περί Συμβάσεων Νόμου, Κεφ. 149. Με βάση τον Ομοσπονδιακό Νόμο στις ΗΠΑ, Trafficking Victims Protection Act of 2000 (TVPA), ο όρος «commercial sex act» ορίζεται ως η σεξουαλική πράξη για την οποία δίνεται ή λαμβάνεται οτιδήποτε αξίας (anything of value). Άρα στις ΗΠΑ το αντάλλαγμα δεν πρέπει να είναι απαραίτητα χρηματικό. Hughes D.M., 'Hiding in Plain Sight. A Practical Guide to Identifying Victims of Trafficking in the U.S.' (2003), σελ.3.

²³ Για την απάντηση του εν λόγω ερωτήματος οι συμμετέχοντες ερωτούνται κατά πόσο πιστεύουν ότι με την ενδεχόμενη ποινικοποίηση της πορνείας στις ελεύθερες περιοχές, θα οδηγούνταν οι πελάτες στις κατεχόμενες περιοχές. Αυτή η άποψη υποστηρίζεται από τον Κωνσταντίνου, καθώς επίσης από τις Guven-Lisaniler, F., Rodriguez, L., & Ugural, S. «Migrant sex workers and state regulation in North Cyprus. Women Studies International Forum», (2005), 28, 79–91.

2.4 Μεθοδολογία Έρευνας - Θεμελιωμένη Θεωρία (Grounded Theory)

Εφόσον η έρευνα αποσκοπεί στην ανάπτυξη μιας θεωρίας, έχει επιλεγεί η μεθοδολογία της Θεμελιωμένης Θεωρίας (Grounded Theory). Η Θεμελιωμένη Θεωρία αφορά ερευνητικά ζητήματα «ανεξερεύνητα» χωρίς τη διατύπωση εξ αρχής συγκεκριμένης θεωρητικής υπόθεσης. Παρόλο που στην παρούσα έρευνα τίθεται ένας αριθμός ερευνητικών ερωτημάτων, καθώς επίσης το ερευνητικό υπόβαθρο, όπως έχει μέχρι σήμερα συζητηθεί στους ακαδημαϊκούς και πολιτικούς χώρους, δεν μπορεί να εξαχθεί εξ αρχής μια συγκεκριμένη και ασφαλής θεωρητική υπόθεση, εφόσον το αποτέλεσμα θα βασιστεί στα δεδομένα.

Κατά τη χρήση της Θεμελιωμένης Θεωρίας, οι θεωρητικές υποθέσεις έπονται της εμπειρικής έρευνας η οποία θεμελιώνει τη θεωρία.²⁴ Ως εκ τούτου, στην παρούσα έρευνα, ακολουθείται η εν λόγω θεωρία για να επιτευχθεί η αμεροληψία σε σχέση με το ερευνητικό αποτέλεσμα. Όπως αναφέρει και η Skilbrei, το έργο του ερευνητή που ασχολείται με την πορνεία, είναι πολύ δύσκολο, διότι καλείται να μην υιοθετήσει την τακτική μιας μόνο αλήθειας, εφόσον μέσα από την έρευνα θεμελιώνονται οι απαντήσεις στα ερευνητικά ερωτήματα.²⁵ Σημειώνεται επίσης ότι η Θεμελιωμένη Θεωρία, επιτρέπει τη συστηματική παραγωγή θεωρίας από τα δεδομένα,²⁶ κάτι το οποίο γίνεται μέσα από την ανάλυση των ερωτηματολογίων. Με αυτό τον τρόπο, οι θεωρίες που εξάγονται, θεμελιώνονται στην έρευνα και δεν παράγονται αφηρημένα. Ένα από τα μεγαλύτερα προτερήματα της εν λόγω θεωρίας, είναι η ευελιξία που παρέχει στον ερευνητή. Στόχος της Θεμελιωμένης Θεωρίας, είναι η διατύπωση θεωρητικών προτάσεων που ερμηνεύουν κοινωνικές διαδικασίες και φαινόμενα με συγκεκριμένα χωρικά, κοινωνικά και πολιτισμικά πλαίσια. Στη συγκεκριμένη έρευνα, εξάγονται συμπεράσματα και εισηγήσεις σε σχέση με τις αντιλήψεις της κοινωνίας για τα φαινόμενα της πορνείας και της εμπορίας προσώπων στην Κύπρο και την ενδεχόμενη ρύθμιση ή απορρύθμισή τους.

---

²⁴ Glaser, Barney G & Strauss, Anselm L., *The Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research*, (Chicago, Aldine Publishing Company 1967).

²⁵ Skilbrei, M-L., (2017). Speaking the truth about Prostitution, In M. Spanger, & M-L. Skilbrei (Eds.), *Prostitution Research in Context: Methodology, Representation and Power* (pp. 33-46). Oxon: Routledge. Interdisciplinary studies in sex for sale, σελ. 33.

²⁶ Ιωσηφίδης Θ., Σπυριδάκης Μ., *Ποιοτική κοινωνική έρευνα – Μεθοδολογικές Προσεγγίσεις και Ανάλυση Δεδομένων*, (Εκδόσεις Κριτική 2005), σελ. 212.

Η έρευνα χωρίζεται σε τρία μέρη:

- Στο πρώτο Μέρος (Έρευνα σε Αρχείο) περιλαμβάνονται η συλλογή πληροφοριών σχετικά με τους νομικούς ορισμούς, το ιστορικό υπόβαθρο της πορνείας, τις πολιτικές/εθνικές στρατηγικές, τη νομοθεσία, τις Δικαστικές Υποθέσεις και τίθενται επίσης τα ερωτήματα που προκύπτουν.
- Το δεύτερο Μέρος (Εμπειρική Έρευνα) αποτελεί τη διεξαγωγή των συνεντεύξεων και τη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων, την καταγραφή των αποτελεσμάτων των ημιδομημένων ερωτηματολογίων των συνεντεύξεων και κατηγοριοποίηση των απαντήσεων, στη βάση των ερωτημάτων που τέθηκαν.
- Στο τρίτο Μέρος (Ανάλυση και Συμπεράσματα) γίνεται συσχετισμός των αποτελεσμάτων του δεύτερου Μέρους, με τις πρακτικές ρύθμισης και/ή απουσίας ρύθμισης της πορνείας που ακολουθούνται στην Κύπρο με σκοπό την εξαγωγή συμπερασμάτων με βάση τις αντιλήψεις της κυπριακής κοινωνίας.

2.5 Περίληψη Κεφαλαίου

Στο Μέρος αυτό, έγινε η παρουσίαση της Μεθοδολογίας και του Ερευνητικού Σχεδιασμού. Αρχικά προσδιορίστηκε ο σκοπός της έρευνας, δηλαδή κατά πόσο υπάρχει ανάγκη ρύθμισης της πορνείας στην Κύπρο, με απώτερο σκοπό την αποτελεσματικότερη καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση. Στη συνέχεια, έγινε διαχωρισμός των ερωτημάτων που απαντώνται μέσα από την έρευνα σε αρχείο και αυτών που απαντώνται μέσα από την εμπειρική έρευνα, για σκοπούς συμπλήρωσης και εμβάθυνσης της έρευνας σε σχέση με το γνωσιακό περιβάλλον. Με την ολοκλήρωση του σχεδιασμού της έρευνας, συνεχίζουμε με την υλοποίηση της, αρχίζοντας από την έρευνα σε αρχείο για τη δημιουργία του θεωρητικού υπόβαθρου και την απάντηση των βασικών ερευνητικών ερωτημάτων.

3. Θεωρητικό υπόβαθρο – Έρευνα σε Αρχείο

Στη βάση της ανασκόπησης της βιβλιογραφίας και της έρευνας σε αρχείο, η λύση του προβλήματος, φαίνεται να παρέχεται μέσα από την αναθεώρηση των υφιστάμενων νομοθεσιών και πρακτικών και/ή τη δημιουργία ενός νέου ρυθμιστικού πλαισίου για την πορνεία στην Κύπρο, το οποίο να ικανοποιεί τον στόχο της αποτελεσματικής εφαρμογής των υποχρεώσεων και της προστασίας των δικαιωμάτων των θυμάτων εμπορίας προσώπων, των εθελοντικά εκδιδόμενων και των πελατών.

Μέσα από την έρευνα σε αρχείο, γνωστή και ως «scoping study»,²⁷ τίθεται το θεωρητικό πλαίσιο και γίνεται ανάλυση των βασικών όρων.²⁸ Η έρευνα σε αρχείο πραγματοποιήθηκε κατά τα έτη 2016-2019 και αποτέλεσε τη συλλογή και ανάλυση πληροφοριών σχετικά με τη νομοθεσία, τη νομολογία, τις πρακτικές άλλων χωρών και τις απόψεις ακαδημαϊκών, για τη δημιουργία του θεωρητικού υπόβαθρου. Συγκεκριμένα εστιάστηκε στους νομικούς ορισμούς, στις δημόσιες πολιτικές/εθνικές στρατηγικές, σε Δικαστικές Αποφάσεις και στην εφαρμογή διαφορετικών προσεγγίσεων σε σχέση με τα φαινόμενα της εμπορίας προσώπων και της πορνείας σε ευρωπαϊκές κυρίως χώρες.

Η ερμηνεία της κύριας ορολογίας που χρησιμοποιείται στην διατριβή, έχει ως στόχο να αντιληφθεί ο αναγνώστης τις διαφορετικές εννοιολογικές προσεγγίσεις και να τοποθετηθεί τόσο η πορνεία, όσο και η εμπορία προσώπων σε ένα πλαίσιο μέσα στο οποίο θα μελετηθεί. Η έρευνα σε αρχείο, έχει ως αποτέλεσμα, μέσα από τη μελέτη της νομοθεσίας, της νομολογίας, καλών πρακτικών άλλων και των απόψεων ακαδημαϊκών, να παρουσιάσει μια ολοκληρωμένη και κριτική ανασκόπηση της υπάρχουσας βιβλιογραφίας, εξαγάγοντας πραγματικά και μεθοδολογικά θέματα και προβλήματα. Τέλος, γίνεται η συζήτηση των επιστημονικών κενών, των ερευνητικών ερωτημάτων και της υπόθεσης, με στόχο να διαφανεί η ανάγκη διενέργειας εμπειρικής έρευνας,²⁹ με τα αποτελέσματα της οποίας, θα γίνει

---

²⁷ Arksey H., O'Malley L., 'Scoping Studies: Towards a Methodological Framework' (2005) 8(1) International Journal of Social Research Methodology 19, 32.

²⁸ Ιωσηφίδης Θ., Σπυριδάκης Μ., *Ποιοτική κοινωνική έρευνα – Μεθοδολογικές Προσεγγίσεις και Ανάλυση Δεδομένων*, (Εκδόσεις Κριτική 2006), σελ. 160.

²⁹ Όπως αναφέρει η Goodey, για να μπορεί να καταπολεμηθεί ένα πρόβλημα, πρέπει να υπάρχουν καλύτερα και πιο οργανωμένα δεδομένα. Goodey, J., «Human trafficking: Sketchy data and policy responses» [2008], *Criminology and Criminal Justice*, Vol: 8(4): 421–442.

συσχέτιση και εξαγωγή συμπερασμάτων, για την υποβολή εισηγήσεων για τη ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο.

3.1 Αντικείμενο της έρευνας και ορολογία

Η παρούσα έρευνα πραγματεύεται την πορνεία, ως «επάγγελμα», ως «κοινωνικά κατακριτέα πράξη», ως «αναγκαίο κακό», μα περισσότερο ως μια κατάσταση που στην Κύπρο δεν έχει ακόμα ρυθμιστεί νομοθετικά σε ικανοποιητικό βαθμό. Η απουσία ρύθμισης της πορνείας φαίνεται να επηρεάζει και να επιδρά αρνητικά στο φαινόμενο της εμπορίας προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση, το οποίο έχει αναγνωριστεί ως διεθνές έγκλημα. Από τη μια, η εμπειρική έρευνα με χρήση ερωτηματολογίων, στοχεύει στη μελέτη των αντιλήψεων και των γνώσεων της κυπριακής κοινωνίας σε σχέση με τα φαινόμενα της πορνείας και της εμπορίας προσώπων. Από την άλλη, η έρευνα σε αρχείο και η στοχευμένη εμπειρική έρευνα που απευθύνεται σε κυβερνητικούς και μη-κυβερνητικούς οργανισμούς, ερευνά την ύπαρξη νομοθεσίας και πολιτικών, σε σχέση με τα θύματα εμπορίας προσώπων για σκοπούς σεξουαλικής εκμετάλλευσης, τους εκδιδόμενους και τους πελάτες / χρήστες υπηρεσιών, όπως αυτά εφαρμόζονται και γίνονται αντιληπτά από τους συμμετέχοντες. Στόχος της έρευνας, είναι μέσα από τη μελέτη τόσο της βιβλιογραφίας όσο και μέσα από την εμπειρική έρευνα, να αναδειχθούν εισηγήσεις για τη βελτίωση του νομοθετικού πλαισίου και των πολιτικών που ακολουθεί η Κυπριακή Δημοκρατία, για τη ρύθμιση της πορνείας, η οποία μπορεί να επιδράσει θετικά στην καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση. Μέσα από την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας, έχουν αναγνωριστεί οι κύριοι όροι που θα απασχολήσουν την έρευνα, όπως η πορνεία, ως πράξη και ως κουλτούρα, και η εμπορία προσώπων, καθώς επίσης και άλλοι σημαντικοί όροι, όπως: πόρνη ή εναλλακτικά εκδιδόμενη/εκδιδόμενος, πελάτης, χρήστης υπηρεσιών, σωματέμπορος, αγορά υπηρεσιών, αντάλλαγμα, (χρηματικό και μη), εξαναγκασμός, βία, σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα, εκμετάλλευση, θεμελιώδη δικαιώματα και ελευθερίες, ελεύθερη συναίνεση/συγκατάθεση, αξιοπρέπεια και ρύθμιση.³⁰

---

³⁰ Λάζος Γ., *Το Πρόβλημα της Ποιοτικής Έρευνας στις Κοινωνικές Επιστήμες Θεωρία και Πράξη*, (Εκδόσεις Παπαζήση 1998), σελ. 417

Ο τρόπος ανάλυσης των πιο πάνω όρων, γίνεται από άποψη γλωσσολογική, νομοθετική, νομολογιακή και με την αξιοποίηση ακαδημαϊκών απόψεων, σύμφωνα με τη μεθοδολογία που ακολουθούν οι ακαδημαϊκοί ασχολούμενες/οι με το κοινωνικό φύλο (gender scholars), δηλαδή χρησιμοποιείται ένας συγκερασμός των ερωτήσεων τι είναι πορνεία (οντολογία), πώς ερμηνεύεται και πώς παρουσιάζεται η πορνεία (επιστημολογία) και πώς θα έπρεπε να αντιμετωπίζεται η πορνεία με βάση τη γνώση που πηγάζει από έρευνα (πολιτικές).³¹

3.1.1 Πορνεία

Σύμφωνα με το Λεξικό της Κοινής Ελληνικής (1998), πορνεία σημαίνει **1. η κατ' επάγγελμα και με αμοιβή άσκηση, εκτέλεση της σεξουαλικής πράξης, η προσφορά του σώματος για τη σεξουαλική ευχαρίστηση του άλλου: Γυναικεία / ανδρική / παιδική. 2. το κοινωνικό φαινόμενο και το επάγγελμα αυτού που αμείβεται για τις σεξουαλικές υπηρεσίες που προσφέρει.**³² Σημειώνεται ότι ο όρος «πορνεία» ερμηνεύεται διαφορετικά από λεξικό σε λεξικό, προσδίδοντας έτσι μια ευελιξία στη γλωσσική ερμηνεία του όρου και αναδεικνύοντας παράλληλα την ασυμφωνία στη μορφή, στη νομιμότητα, στο κατά πόσο είναι επάγγελμα ή αδίκημα και κατά πόσο ασκείται από άνδρες, γυναίκες, παιδιά ή άλλες κατηγορίες ανθρώπων. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η αναφορά στον ορισμό του Ελληνικού Λεξικού των Τεγόπουλος-Φυτράκης του 1995, όπου η πορνεία ορίζεται ως *η παράδοση με χρηματική αμοιβή, γυναίκας σε άντρες για συνουσία ή η ιδιότητα και το επάγγελμα της πόρνης.*³³ Ο εν λόγω ορισμός, όχι μόνο καθορίζει το φύλο του πορνευόμενου αλλά επίσης αναφέρεται σε «παράδοση» μιας «γυναίκας» σε πολλούς «άντρες», προκαλώντας άμεσα το αίσθημα της ανισότητας φύλου και της υποδούλωσης της γυναίκας, έναντι σε πολλούς άνδρες στους οποίους την παραδίδει, άβουλη και ανελεύθερη, προφανώς ένας μαστροπός, ή σωματέμπορος, όπως αναλύεται ο όρος πιο κάτω. Ο εν λόγω ορισμός της «πορνείας» ενδεχομένως να αποτελεί παράγωγο ελλιπούς

³¹ Spanger M., Skilbrei, M-L., *Exploring sex for sale: Methodological concerns*. In M. Spanger, & M-L. Skilbrei (Eds. 2017), *Prostitution Research in Context: Methodology, Representation and Power* (pp. 1-16). (Oxon: Routledge 2017). Interdisciplinary studies in sex for sale, σελ. 2.

³² Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, *Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής*, (Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας 1998), http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/search.html?lq=πορνεία ημερομηνία πρόσβασης 22 Νοεμβρίου 2018.

³³ Τεγόπουλος – Φυτράκης, *Ελληνικό Λεξικό: Ορθογραφικό, Ερμηνευτικό, Ετυμολογικό, Συνωνύμων, Αντιθέτων, Κύριων Ονομάτων*, (Εκδόσεις Αρμονία Α.Ε., (9η έκδοση), Αθήνα 1995).

έρευνας ή υποσυνείδητης παράληψης των συγγραφέων, επί του ρόλου και των δικαιωμάτων της γυναίκας και δη της γυναίκας πόρνης.

Πέραν των πιο πάνω γλωσσικών και ετυμολογικών ορισμών, είναι σημαντικό να γίνει αναφορά στον όρο «πορνεία» όπως αυτός εμφανίζεται στην κυπριακή νομολογία. Σύμφωνα με την Αγγλική υπόθεση *R. v. Webb* (1963)³⁴ αλλά και την κυπριακή υπόθεση με αρ. 32227/14³⁵ ο όρος «πορνεία» καλύπτει ποικίλες πράξεις και ενέργειες. Δεν προϋποθέτει πλήρη σεξουαλική επαφή αλλά περιλαμβάνει και την περίπτωση κατά την οποία μια γυναίκα³⁶ προσφέρεται για ασέλγεια επί πληρωμή, χωρίς να αποτελεί προϋπόθεση η ολοκλήρωση της γενετήσιας πράξης καθώς και την περίπτωση όπου ο ρόλος της σε ασελγείς πράξεις είναι μόνο παθητικός. Περαιτέρω δεν περιορίζεται στις περιπτώσεις όπου το άτομο προσφέρει το σώμα του παθητικά. Από τη Νομολογία³⁷ προκύπτει επίσης πως ο αυνανισμός πελατών, για παράδειγμα εμπίπτει στον ορισμό της πορνείας και ο ορισμός καλύπτει και τα Ινστιτούτα Μασάζ όπου ασκούνται σεξουαλικές ανηθικότητες.³⁸

3.1.2 Εμπορία Προσώπων, Εκμετάλλευση

Στο Λεξικό Κοινής Ελληνικής ορίζεται το «σωματεμπόριο» ως **1. εμπορία, με χρήματα και με ποικίλους παράνομους τρόπους, γυναικών ή παιδιών με σκοπό τη σεξουαλική τους εκμετάλλευση· εμπόριο λευκής σαρκός, 2. Δουλεμπόριο.**³⁹ Ο ορισμός αυτός δείχνει την αντίληψη ότι η εμπορία προσώπων πραγματοποιείται εναντίον “γυναικών” ή “παιδιών”, παραλείποντας να αναφερθεί στους άντρες.⁴⁰ Λόγω της σύνδεσης του όρου «πορνεία» με τον όρο «εμπορία προσώπων» και «μοντέρνα δουλεία»⁴¹ στη σχετική βιβλιογραφία, πέραν των απλών και ελλιπών λεξιλογικών ορισμών, είναι πολύ σημαντικό να επεξηγηθεί ο διεθνώς αποδεκτός

³⁴ *R v. Webb* [1963] 2 All E.R. 177 και *De Munk* [1918] 1 K.B. 635.

³⁵ Αρ. 32227/14, *Δημοκρατία ν. 1. D.V.Z. 2. G.S.J.K.*, (2015).

³⁶ Ο όρος «γυναίκα» χρησιμοποιείται ευρέως σε δικαστικές αποφάσεις και ορισμούς λόγω της σύνδεσης της εκπόρνευσης με το γυναικείο φύλο. Στο πλαίσιο της έρευνας αυτής δεν αποκλείεται η εκπόρνευση ανδρών, τρανσέξουαλ ή ατόμων ακαθόριστου φύλου.

³⁷ Αρ. 825/10, *Αστυνομικός Διευθυντής Λευκωσίας ν. 1.IC και 2.MAM*, [2012].

³⁸ *Blackstone's Criminal Practice*, (2003), παρ. B3.89, σελ. 234.

³⁹ *Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής*, (1998), Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/search.html?lq=σωματεμπόριο&dq= Πρόσβαση Μάρτιος 2019.

⁴⁰ Για τους σκοπούς της παρούσας έρευνας, τα θύματα εκμετάλλευσης της εμπορίας προσώπων μπορεί να είναι γυναίκες, άνδρες και παιδιά.

⁴¹ *Burke M.C., Human Trafficking Interdisciplinary Perspectives* (Routledge 2013) σελ. 4.

ορισμός της εμπορίας προσώπων, σύμφωνα με το Πρωτόκολλο του 2000 του Πατέρμο⁴² της Σύμβασης του ΟΗΕ κατά του Διακρατικού Οργανωμένου Εγκλήματος, ο οποίος περιλαμβάνει και τον ορισμό της εκμετάλλευσης, στον ορισμό της εμπορίας προσώπων. Ο πιο κάτω ορισμός χρησιμοποιείται στις έρευνες έγκριτων ακαδημαϊκών, όπως των Gallagher και Surtees,⁴³ Obokota, Seo-Young Cho, Zimmerman, καθώς και Διεθνών Οργανισμών που προωθούν δράσεις ενάντια στην εμπορία προσώπων.⁴⁴

Σύμφωνα με το άρθρο 3 του πιο πάνω Πρωτοκόλλου, σε ελεύθερη απόδοση στα Ελληνικά:⁴⁵

(α) "Εμπορία προσώπων" σημαίνει η στρατολόγηση, η μεταφορά, η μετάθεση, η στέγαση ή η παραλαβή προσώπων, μέσω απειλής ή χρήσης βίας ή άλλων μορφών εξαναγκασμού, απαγωγής, απάτης, εξαπάτησης, κατάχρησης εξουσίας ή ευάλωτης θέσης ή τη χορήγηση ή τη λήψη πληρωμών ή ωφελημάτων για τη λήψη της συγκατάθεσης ενός προσώπου που έχει τον έλεγχο ενός άλλου προσώπου, για σκοπούς εκμετάλλευσης. Η εκμετάλλευση περιλαμβάνει τουλάχιστον την εκμετάλλευση της πορνείας άλλων ή άλλων μορφών σεξουαλικής

---

⁴² UN General Assembly, *Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, Supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime*, 15 November 2000, available at: <http://www.refworld.org/docid/4720706c0.html> [accessed 30 July 2016]

⁴³ Surtees R., "Traffickers and Trafficking in Southern and Eastern Europe, Considering the Other Side of Human Trafficking" [2008], *European Journal of Criminology*, Volume 5 (1): 39–68: 1477–3708.

⁴⁴ Gallagher and Surtees, 2012, "Measuring the Success of Counter-Trafficking Interventions in the Criminal Justice Sector: Who decides and how?", *Anti-Trafficking Review Issue 1* | Gallagher A. T. and Karlebach N., 'Prosecution of Trafficking in Persons Cases: Integrating a Human Rights-Based Approach in the Administration of Criminal Justice' [July 2011] Selected Works | Obokota, Tom, 2006, *Trafficking of Human Beings from a Human Rights Perspective: towards a holistic approach*, Martinus Nijhoff Publishers | Seo-Young Cho. 2013, "Integrating Equality: Globalization, Women's Rights, and Human Trafficking", *International Studies Quarterly* | Zimmerman, Yvonne C. 2013, *Other Dreams of Freedom: Religion, Sex, and Human Trafficking*, Oxford University Press. | Touzenis, Kristina. 2010. *Trafficking in Human beings: Human rights and transnational criminal law, developments in law and practices*. UNESCO Immigration Studies 3.

⁴⁵ "Trafficking in persons" shall mean the recruitment, transportation, transfer, harbouring or receipt of persons, by means of the threat or use of force or other forms of coercion, of abduction, of fraud, of deception, of the abuse of power or of a position of vulnerability or of the giving or receiving of payments or benefits to achieve the consent of a person having control over another person, for the purpose of exploitation. Exploitation shall include, at a minimum, the exploitation of the prostitution of others or other forms of sexual exploitation, forced labour or services, slavery or practices similar to slavery, servitude or the removal of organs; (b) The consent of a victim of trafficking in persons to the intended exploitation set forth in subparagraph (a) of this article shall be irrelevant where any of the means set forth in subparagraph (a) have been used; (c) The recruitment, transportation, transfer, harbouring or receipt of a child for the purpose of exploitation shall be considered "trafficking in persons" even if this does not involve any of the means set forth in subparagraph (a) of this article; (d) "Child" shall mean any person under eighteen years of age.

εκμετάλλευσης, καταναγκαστικής εργασίας ή υπηρεσιών, δουλείας ή πρακτικών παρόμοιων με τη δουλεία, την υποτέλεια ή την αφαίρεση οργάνων.

β) η συγκατάθεση θύματος εμπορίας προσώπων για την προβλεπόμενη εκμετάλλευση που αναφέρεται στο στοιχείο α) του παρόντος άρθρου είναι άσχετη όταν έχει χρησιμοποιηθεί κάποιο από τα μέσα που αναφέρονται στο στοιχείο α)·

γ) Η στρατολόγηση, η μεταφορά, η μετάθεση, η στέγαση ή η παραλαβή παιδιού με σκοπό την εκμετάλλευση θεωρείται «εμπορία ανθρώπων», ακόμη και αν δεν συνεπάγεται κανένα από τα μέσα που αναφέρονται στο στοιχείο α) του παρόντος άρθρου.

δ) ως "παιδί" νοείται κάθε πρόσωπο ηλικίας κάτω των δεκαοκτώ ετών.

Ο πιο πάνω ορισμός μπορεί να χωριστεί σε τρία βασικά μέρη που αφορούν τις πράξεις, τα μέσα και τον σκοπό:⁴⁶ (1) **οι πράξεις** με τις οποίες κάποιο πρόσωπο διαπράττει εμπορία προσώπων, όπως η στρατολόγηση, η μεταφορά, η μετάθεση, η στέγαση ή η παραλαβή προσώπων, σε μια χώρα διαβίβασης ή προορισμού. Η πράξη της εμπορίας μπορεί φυσικά να διεξαχθεί και εντός ενός κράτους, το οποίο ενδεχομένως να είναι και το κράτος προέλευσης του θύματος.⁴⁷ (2) **Τα μέσα** με τα οποία ενεργεί, ο σωματέμπορος, δηλαδή απειλές, βία, άλλες μορφές εξαναγκασμού, απαγωγή, απάτη, κατάχρηση εξουσίας ή ευάλωτης θέσης ή η χορήγηση ωφελημάτων, για να δελεάσει το θύμα. Οι σωματέμποροι, χρησιμοποιούν διάφορα μέσα για να ξεγελάσουν τα θύματα τους, περιλαμβανομένων φιλικών επαφών και συγγενών των θυμάτων, για να τα μεταφέρουν με τη συναίνεσή τους σε μια ξένη χώρα ή περιοχή. Μόλις καταφθάσουν στον προορισμό τους και παραληφθούν από τους «εργοδότες» τους, τότε τα θύματα ανακαλύπτουν ότι στην πραγματικότητα τα συμβόλαια εργασίας δεν υφίστανται και ότι οφείλουν ένα μεγάλο χρέος στους «εργοδότες», το οποίο καλούνται να αποπληρώσουν με εργασία άνευ αποδοχών, ενώ τα διαβατήρια τους «κατάσχονται»/παρακρατούνται παράνομα. Πέραν της σωματικής βίας που

⁴⁶ Aronowitz A.A., *Human Trafficking, Human Misery: The Global Trade in Human Beings* (The Scarecrow Press 2013) σελ. 1-2.

⁴⁷ U.S. Department of State. 2011. *Trafficking in Persons Report*, 33

ασκείται, οι έμποροι συχνά εξασκούν ψυχολογική βία μέσω απειλών είτε εναντίον των ίδιων των θυμάτων είτε εναντίον των οικογενειών τους.⁴⁸

(3) **Ο σκοπός** για τον οποίο γίνονται τα πιο πάνω, δεν είναι άλλος από την εκμετάλλευση του θύματος. Η εκμετάλλευση είναι η κινητήρια δύναμη και κίνητρο των εγκληματιών που διαπράττουν το έγκλημα της εμπορίας προσώπων.⁴⁹ Η εκμετάλλευση μπορεί να αφορά στην εκπόρνευση ή άλλου είδους σεξουαλική εκμετάλλευση, καταναγκαστική εργασία, δουλεία ή κάτι παρόμοιο, ή ακόμη και την αφαίρεση οργάνων.⁵⁰ Με βάση τον πιο πάνω ορισμό, οι μορφές εκμετάλλευσης που αναφέρονται είναι οι ελάχιστες αναγνωρισμένες μορφές εκμετάλλευσης, με αποτέλεσμα ο κατάλογος να μην είναι εξαντλητικός και η κάθε χώρα που υπογράφει και κυρώνει την εν λόγω Σύμβαση και το Πρωτόκολλο της, δύναται να επεκτείνει τα πιθανά αδικήματα εμπορίας προσώπων.⁵¹ Όπως βλέπουμε στη συνέχεια, η Κυπριακή Δημοκρατία έχει επεκτείνει τις μορφές εκμετάλλευσης, περιλαμβάνοντας την παιδική πορνογραφία και την πλανοδιοπώληση, μεταξύ άλλων. Πέραν του ορισμού αυτού, υπάρχει και ο ορισμός της Σύμβασης της Βαρσοβίας, του Συμβουλίου της Ευρώπης,⁵² ο οποίος προνοεί τα ακόλουθα στο άρθρο 4 «Ορισμοί»:

Ως «διακίνηση και εμπορία ανθρώπων» ορίζεται η στρατολόγηση, μεταφορά, υπόθαλψη ή υποδοχή προσώπων, που γίνεται με απειλή ή άσκηση βίας ή άλλων μορφών εξαναγκασμού, απαγωγής, απάτης ή κατάχρησης εξουσίας ή εκμετάλλευσης ιδιαίτερα ευάλωτης θέσης, ή με προσφορά ή πρόσληψη χρημάτων ή προνομίων, με σκοπό την επίτευξη συναίνεσης αυτών των προσώπων στην εκμετάλλευσή τους από άλλο πρόσωπο για λόγους εκμετάλλευσης. Στον όρο εκμετάλλευση περιλαμβάνεται τουλάχιστον η εκμετάλλευση της πορνείας άλλων, ή άλλες μορφές σεξουαλικής εκμετάλλευσης, η

⁴⁸ Askola, H. *Modern Studies in European Law, Legal Responses to Trafficking in Women for Sexual Exploitation in the European Union*. (Hart Publishing Oxford, 2007) 17.

⁴⁹ United Nations Office on Drugs and Crime, *Global Report on Trafficking in Persons 2012*, United Nations, 38.

⁵⁰ *ibid*

⁵¹ International Labour Office, 2005. *A Global alliance against forced labour, Global Report under the Follow-up to the ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work, International Labour Conference 93rd Session*, 8.

⁵² Council of Europe, *Council of Europe Convention on Action Against Trafficking in Human Beings*, 16 May 2005, CETS 197, Πρόσβαση Μάρτιος 2019, <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168064898f>

αναγκαστική εργασία ή παροχή υπηρεσιών, η δουλεία και οι παρεμφερείς πρακτικές καθώς και η αφαίρεση οργάνων.

Ο πιο πάνω ορισμός είναι πανομοιότυπος με αυτόν του Πρωτοκόλλου του Παλέρμο. Στην Ευρωπαϊκή Οδηγία 2011/36/ΕΕ,⁵³ παρόλο που δεν υπάρχει ορισμός της “εμπορίας προσώπων”, στο Άρθρο 2 γίνεται αναφορά σε “Αδικήματα σχετικά με την εμπορία ανθρώπων” και τα Κράτη Μέλη κατά την ενσωμάτωση της εν λόγω Οδηγίας στο εθνικό δίκαιο πρέπει να φροντίσουν ώστε να τιμωρούνται οι ακόλουθες εκ προθέσεως πράξεις:

Η πρόσληψη, μεταφορά, διακίνηση, στέγαση ή υποδοχή προσώπων, συμπεριλαμβανομένης και της ανταλλαγής ή της μεταβίβασης εξουσίας επί των προσώπων αυτών, με την απειλή της χρήσης ή τη χρήση βίας ή άλλων μορφών εξαναγκασμού, με απαγωγή, απάτη, παραπλάνηση, κατάχρηση εξουσίας ή ευάλωτης θέσης ή με πληρωμή ή αποδοχή χρημάτων ή άλλων απολαβών για την εξασφάλιση της συναίνεσης προσώπου κατέχοντος εξουσία επί ενός άλλου, με σκοπό εκμετάλλευσης... Η εκμετάλλευση περιλαμβάνει, τουλάχιστον, την εκμετάλλευση της εκπόρνευσης άλλων ή άλλες μορφές σεξουαλικής εκμετάλλευσης, την καταναγκαστική παροχή εργασίας ή υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένης της επαιτείας, τη δουλεία ή άλλες πρακτικές παρεμφερείς προς τη δουλεία, την οικιακή δουλεία, την εκμετάλλευση εγκληματικών δραστηριοτήτων ή την αφαίρεση οργάνων.

Ο πιο πάνω ορισμός (2011), προσθέτει στους ορισμούς του Παλέρμο (2000) και της Βαρσοβίας (2005) την έννοια της “ανταλλαγής ή της μεταβίβασης εξουσίας» επί των θυμάτων, με στόχο να περιλάβει άτομα τα οποία συμβάλλουν στην εμπορία με τον πιο πάνω τρόπο. Περιλαμβάνει επίσης στον ορισμό της εκμετάλλευσης ο οποίος αποτελεί μέρος της εμπορίας, την επαιτεία και την εκμετάλλευση εγκληματικών δραστηριοτήτων. Οι εν λόγω αλλαγές εξέλιξαν τον ορισμό της εμπορίας προσώπων, για να περιλαμβάνει ένα ευρύτερο φάσμα εγκληματικών δραστηριοτήτων για την καλύτερη αντιμετώπιση του προβλήματος.

---

⁵³ Οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου, ΟJ L 101, 15.4.2011, π. 1–11, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32011L0036>

Στην κυπριακή νομοθεσία, ήτοι στο άρθρο 2 του περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Εμπορίας και Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων Νόμου του 2014, Ν.60(Ι)/2014,⁵⁴ η εμπορία προσώπων βασίζεται στον ορισμό της Οδηγίας 2011/36/ΕΕ:

«εμπορία προσώπων» σημαίνει τη στρατολόγηση, πρόσληψη, μεταφορά, διακίνηση, υπόθαλψη ή παραλαβή ή στέγαση ή υποδοχή προσώπων, συμπεριλαμβανομένης της ανταλλαγής ή μεταβίβασης του ελέγχου ή/και της εξουσίας επί των προσώπων αυτών, μέσω απειλών ή χρήσης βίας ή άλλων μορφών εξαναγκασμού, απαγωγής, δόλου, εξαπάτησης, παραπλάνησης, κατάχρησης εξουσίας ή ευάλωτης θέσης ή προσφοράς ή παροχής ή λήψης πληρωμών ή ωφελημάτων ή απολαβών για εξασφάλιση της συγκατάθεσης προσώπου κατέχοντος εξουσίας επί ενός άλλου, με σκοπό την εκμετάλλευση αυτού· ο όρος «εμπορεύομαι πρόσωπο» τυχάνει αντίστοιχης ερμηνείας·

Ο ορισμός της εκμετάλλευσης, η οποία είναι βασικό συστατικό του ορισμού της “εμπορίας προσώπων”, είναι ακόμα πιο ευρύς, ώστε να περιλαμβάνει ειδικά την εκμετάλλευση παιδιών, την πορνογραφία, την πλανοδιοπώληση, την εκμετάλλευση προσώπου για πραγματοποίηση υιοθεσίας και την αφαίρεση ιστών και άλλων ανθρώπινων ουσιών, πέραν των οργάνων:

«εκμετάλλευση» περιλαμβάνει, την εκμετάλλευση της εκπόρνευσης άλλων ή άλλες μορφές σεξουαλικής εκμετάλλευσης περιλαμβανομένης της πορνογραφίας, την εκμετάλλευση της εργασίας ή των υπηρεσιών άλλων συμπεριλαμβανομένης της καταναγκαστικής εργασίας ή υπηρεσιών, της επαιτείας, της καταναγκαστικής πλανοδιοπώλησης και σε περίπτωση παιδιών, περιλαμβάνει επίσης τις χειρότερες μορφές εργασίας των παιδιών κατά την έννοια του περί της Σύμβασης για την Απαγόρευση των Χειρότερων Μορφών Εργασίας των Παιδιών και την Άμεση Δράση με Σκοπό την Εξάλειψή τους (Κυρωτικού) Νόμου του 2000, τη δουλεία ή άλλες πρακτικές παρεμφερείς προς τη δουλεία, την οικιακή δουλεία, την εκμετάλλευση εγκληματικών δραστηριοτήτων, την

---

⁵⁴ Ο περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Εμπορίας και Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων Νόμος του 2014, Ν.60(Ι)/2014, Ε.Ε., Παρ. Ι(Ι), Αρ.4414, 15/4/2014.

εκμετάλλευση προσώπου για πραγματοποίηση υιοθεσίας και την εκμετάλλευση προσώπου για αφαίρεση, αγοραπωλησία και διακίνηση ανθρωπίνων οργάνων ή άλλων βιολογικών ουσιών, ιστών ή εμβρύων.

Οι πιο πάνω έννοιες επεξηγήθηκαν στις βασικότερες αποφάσεις του του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: *Siliadin* εναντίον Γαλλίας,⁵⁵ *Rantsev* εναντίον Κύπρου και Ρωσίας,⁵⁶ *M. και άλλοι* εναντίον Ιταλίας και Βουλγαρίας,⁵⁷ *C.N. and V.* εναντίον Γαλλίας,⁵⁸ *C.N.* εναντίον Ηνωμένου Βασιλείου,⁵⁹ *L.E.* εναντίον Ελλάδας⁶⁰ και *G.J.* εναντίον Ισπανίας,⁶¹ οι οποίες επεξηγούνται στο υποκεφάλαιο 2.4 Νομική Ανάλυση.

3.1.3 Πόρνη, Εκδιδόμενη/Εκδιδόμενος

Σύμφωνα με το Λεξικό της Κοινής Ελληνικής, *πόρνη* σημαίνει *γυναίκα που κατ' επάγγελμα και με αμοιβή εκτελεί τη σεξουαλική πράξη, που προσφέρει το σώμα της για τη σεξουαλική ικανοποίηση άλλων.*⁶² Με τον ορισμό αυτό συμφωνεί και ο Μπαμπινιώτης εφόσον ορίζει την πόρνη ως *τη γυναίκα που προσφέρει έναντι αμοιβής το σώμα της, ικανοποιώντας σεξουαλικές επιθυμίες άλλων.*⁶³ Παράλληλα, κατά την ετοιμολογική ερμηνεία, η λέξη πόρνη προέρχεται από το ρήμα *πέρνημι*, δηλαδή *πουλώ*, προωθώντας έτσι τη σύνδεση του όρου πόρνη με την εμπορική συναλλαγή, είτε αυτή περιλαμβάνει πληρωμή σε χρήμα, είτε σε είδος.

Με βάση το σύγγραμμα του Χρύσανθου Χρυσάνθου, «*Ενθύμιον: Ιερόδουλες, πόρνες, αρτίστες*»,⁶⁴ κοινωνιολογικά, ο όρος «πόρνη» μπορεί να αποδοθεί με διάφορους άλλους όρους όπως *πουτάνα, ιερόδουλη, ιέρεια του έρωτα, εταίρα, κοινή, δημόσια, ελευθεριάζουσα, ελευθέρων ηθών, καλλιτέχνηδα, αρτίστα*, καθώς και

⁵⁵ *Siliadin v. France*, 73316/01, Council of Europe: European Court of Human Rights, [26 July 2005]

⁵⁶ *Rantsev v. Cyprus and Russia*, Application no. 25965/04, Council of Europe: European Court of Human Rights, [7 January 2010]

⁵⁷ *M. and Others v. Italy and Bulgaria*, Application no. 40020/03, Council of Europe: European Court of Human Rights, [31 July 2012]

⁵⁸ *C.N. and V v. France*, Application no. 67724/09, Council of Europe: European Court of Human Rights, [11 October 2012]

⁵⁹ *C.N. v. The United Kingdom*, Application no. 4239/08, Council of Europe: European Court of Human Rights, [13 November 2012]

⁶⁰ *L.E. v. Greece*, Application no. 71545/12, Council of Europe: European Court of Human Rights, [21 January 2016]

⁶¹ *G.J v. Spain*, Application no. 59172/12, Council of Europe: European Court of Human Rights, [21 June 2016]

⁶² *Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής*, (Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης 1998).

⁶³ Μπαμπινιώτης Γ., *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας* (εκδόσεις Κέντρο Λεξολογίας Αθήνα 2002).

⁶⁴ Χρύσανθου Χ., *Η Ιστορία του Τόπου μας – Ενθύμιον: Ιερόδουλες, Πόρνες, Αρτίστες*, (Εκδόσεις Φιλελεύθερος 2011), σελ. 9-11

η κυπριακή παλαιά ορολογία «πολιτική ή πολιτιτζή».⁶⁵ Αυτές οι λέξεις, σύμφωνα με τον συγγραφέα, με τον οποίο φαίνεται να συμφωνεί το 35% των 1084 ερωτηθέντων στην εμπειρική έρευνα της διατριβής προς το κοινό,⁶⁶ είναι φορτισμένες με προκαταλήψεις και στερεότυπα, εφόσον προκαλούν την κοινωνική απόρριψη και χαρακτηρίζουν την πορνεία ως «ανήθικη». Ο όρος πόρνη, συνδέεται επίσης με την έννοια της ιδιοκτησίας της γυναίκας, η οποία ανήκε με βάση την πατριαρχική κοινωνία, αρχικά στον πατέρα και στη συνέχεια στον σύζυγο.⁶⁷ Όσες πόρνες ασκούσαν την πορνεία σε οίκους ανοχής ή σπίτια μόνιμα, ονομάζονταν ή κοινές δημόσιες, ενώ όσες επιδίδονταν στην πορνεία περιστασιακά σε ξενοδοχεία, κατοικίες και άλλους χώρους αναφέρονταν ως ελευθέριας.⁶⁸

Ενδιαφέρον επίσης, παρουσιάζει και ο χαρακτηρισμός της πόρνης ως *ιερόδουλη*, ο οποίος πηγάζει από την παλαιότερη πρακτική αφιέρωσης νεαρών κοριτσιών σε ναούς της Αφροδίτης οι οποίες υπηρετούσαν το θεό έρωτα προσφέροντας τις υπηρεσίες τους επί πληρωμή. *Ιερόδουλη*, με βάση το Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής, σημαίνει *η πόρνη, η γυναίκα που εκδίδεται κατ' επάγγελμα, η γυναίκα που εργάζεται ως εταίρα σε ναό*.⁶⁹

Στην παρούσα διατριβή, χρησιμοποιείται κυρίως ο πιο εξευγενισμένος όρος «εκδιδόμενη», που παράγεται από το ρήμα «εκδίδω» – «εκδίδομαι». Σύμφωνα με τη λεξιλογική του ερμηνεία, «εκδίδω», πέραν της σημασίας που αφορά στην έκδοση κειμένων και εγγράφων, σημαίνει *ωθώ ιδίως γυναίκα, στην πορνεία για ίδιο όφελος*.⁷⁰ Για τους σκοπούς της έρευνας, ο όρος *εκδιδόμενη ή εκδιδόμενος* περιλαμβάνει το αρσενικό και το ουδέτερο φύλο, καθώς και άτομα με διαφορετικές σεξουαλικές προτιμήσεις, όπως ομοφυλόφιλα άτομα, φυλομεταβατικά και

⁶⁵ Χρύσανθου Χ., *Η Ιστορία του Τόπου μας – Ενθύμιον: Ιερόδουλες, Πόρνες, Αρτίστες*, (Εκδόσεις Φιλελεύθερος 2011), σελ. 13. Γίνεται αναφορά στο σύγγραμμα του Γιαγκουλλή Κ., *Θησαυρός της Κυπριακής Διαλέκτου* (2009), Λευκωσία, στο οποίο περιλαμβάνονται δημοτικά ποιήματα μεταξύ των οποίων το τρίστιχο «Στην μερκάν της Αλυτζής, βρίσκω μιαν πολιτιτζήν (πόρνη), τζιαι εμαίρευκεν φατζήν».

⁶⁶ Θα ακολουθήσει ανάλυση της εμπειρικής έρευνας στα Μέρη 4 και 5 της διατριβής.

⁶⁷ Giddens A., *Κοινωνιολογία*, Επιμέλεια και μετάφραση Δημήτρης Τσαούσης, (Gutenberg Αθήνα, 2002) σελ. 176.

⁶⁸ Χρύσανθου Χ., *Η Ιστορία του Τόπου μας – Ενθύμιον: Ιερόδουλες, Πόρνες, Αρτίστες*, (Εκδόσεις Φιλελεύθερος 2011), σελ. 11.

⁶⁹ *Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής*, (1998), Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/search.html?lq=ιερόδουλος&dq= Πρόσβαση Μάρτιος 2019.

⁷⁰ *Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής*, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, (Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας 1998), http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/search.html?lq=εκδίδω&dq= Πρόσβαση Μάρτιος 2019.

ερμαφρόδιτα. Λόγω του μεγάλου αριθμού εκδιδόμενων γυναικών, συχνά στο κείμενο της διατριβής γίνεται αναφορά στο θηλυκό γένος του όρου (*εκδιδόμενη*) και η πορνεία, λόγω των πραγματικών μεγεθών της γυναικείας και ανδρικής πορνείας, αναφέρεται, εκτός όπου ορίζεται συγκεκριμένα, στη γυναικεία πορνεία. Δεν παραλείπουμε όμως να αναγνωρίσουμε την ύπαρξη της ανδρικής πορνείας, η οποία επίσης ανθεί.⁷¹

Είναι σημαντικό τέλος, να αναφερθούμε στο άρθρο 164 του Ποινικού Κώδικα υπό τον τίτλο “Εκμετάλλευση πορνών και επίμονη άγρα πελατών για ανήθικους σκοπούς”, το οποίο προνοεί ότι όποιος ή όποια εν γνώσει του ζει εξολοκλήρου ή μερικώς από κέρδη πορνείας, που ασκείται μεταξύ προσώπων είτε του ίδιου ή διαφορετικού φύλου, επιδίδεται σε άγρα πελατών είτε του ίδιου είτε άλλου φύλου σε δημόσιο χώρο επίμονα ή παρενοχλεί φορτικά για ανήθικους σκοπούς, οποιοδήποτε πρόσωπο, είτε του ίδιου είτε του άλλου φύλου, είναι ένοχος πλημμελήματος και υπόκειται σε φυλάκιση που δεν υπερβαίνει τα πέντε έτη. Ο όρος αυτός, προσπαθεί να εισαγάγει μια ουδετερότητα το φύλο του εκδιδόμενου προσώπου. Τι συμβαίνει όμως με τον όρο «πελάτης» ή «χρήστης υπηρεσιών»;

3.1.4 Πελάτης, Χρήστης υπηρεσιών

Σύμφωνα με το Λεξικό των Τεγόπουλος, Φυτράκης, «πελάτης/πελάτισσα» είναι ο αγοραστής ειδών ενός καταστήματος ή θαμώνας κέντρου, πρόσωπο που χρησιμοποιεί τις υπηρεσίες οποιουδήποτε ελεύθερου επαγγελματία.⁷² Ο ορισμός αυτός, υποδηλοί την ελεύθερη προσφορά και αγορά υπηρεσιών, δηλαδή την προσφορά με τη συναίνεση του ατόμου που εκτελεί τις υπηρεσίες, είτε αυτές είναι σεξουαλικής φύσεως, είτε χρηματοοικονομικής, νομικής ή άλλης φύσεως υπηρεσίες.

Σε σχέση με τα θύματα εμπορίας προσώπων, ο κοινώς αποδεκτός όρος είναι χρήστης υπηρεσιών του θύματος, διότι η χρήση του όρου «πελάτης» θα προσέδιδε μια εμπορικότητα στο ποινικό αδίκημα της χρήσης υπηρεσιών θύματος εμπορίας προσώπων, η οποία αποτελεί μέρος της εκμετάλλευσης, εφόσον είναι ουσιαστικά η εκμετάλλευση της εκπόρνευσης άλλων ή η σεξουαλική εκμετάλλευση.⁷³ Για

⁷¹ Stoddard, T.D., “Male Prostitution & Equal Protection: An Enforcement Dilemma”, (2013), *Duke Journal of Gender Law and Policy*, Volume 21:227, σελ. 228.

⁷² Τεγόπουλος – Φυτράκης, *Ελληνικό Λεξικό: Ορθογραφικό, Ερμηνευτικό, Ετυμολογικό, Συνωνύμων, Αντιθέτων, Κύριων Ονομάτων* (Εκδόσεις Αρμονία Α.Ε. 1995), (9η έκδοση), Αθήνα

⁷³ “..στην παρούσα έκθεση αποφεύγεται η χρήση όρων όπως «πελάτης» στο πλαίσιο της εμπορίας ανθρώπων για σκοπούς σεξουαλικής εκμετάλλευσης θυμάτων που είναι είτε ενήλικες είτε παιδιά,

σκοπούς ευκολίας και κατανόησης κατά την απάντηση των ερωτηματολογίων του κοινού κυρίως, λόγω της αναγκαίας απλοποίησης της ορολογίας, οι δύο όροι, “πελάτης” και “χρήστης υπηρεσιών” χρησιμοποιούνται εναλλακτικά. Με την ορολογία «πελάτης» και ποινικοποίηση της «αγοράς υπηρεσιών», διαφωνεί κάθετα η Niemi,⁷⁴ η οποία υποστηρίζει ότι ο τρόπος που συζητούμε και αναλύουμε ένα φαινόμενο καθορίζει και τον τρόπο που το οριοθετούμε στην αντίληψή μας, ως έγκλημα ή ως εμπορική συναλλαγή. Κατά την άποψή της, δεν πρέπει να χρησιμοποιείται ο όρος χρήση/«use» αλλά ο όρος κατάχρηση/«abuse», όταν αναφερόμαστε στους άνδρες, οι οποίοι βιαιοπραγούν, κατά την άποψή της, εναντίον των θυμάτων εμπορίας.⁷⁵ Η εν λόγω άποψη γίνεται σεβαστή, όμως, δεν υιοθετείται πλήρως για σκοπούς ευκολίας εξαγωγής αποτελεσμάτων σε σχέση με το κοινό.

Πελάτης ή χρήστης υπηρεσιών μπορεί να είναι άνδρας ή γυναίκα, καθώς επίσης νομικό πρόσωπο, εάν και εφόσον εμπλέκεται στην τέλεση της πράξης της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών, είτε αυτές προσφέρονται με τη συναίνεση του εκδιδόμενου ατόμου, είτε χωρίς αυτήν. Σύμφωνα με τον Λάζο, ο οποίος μελέτησε εις βάθος την πορνεία και τη διεθνική σωματεμπορία στην Ελλάδα από το 1836 μέχρι και τις αρχές του 21ου αιώνα, τόσο από την άποψη της εκδιδόμενης όσο και από την πλευρά του πελάτη, στον πελάτη δεν αρέσκεται να αποτελεί αντικείμενο μελέτης, πόσο μάλλον επί ίσοις όροις με την εκδιδόμενη. Ο πελάτης, κατά την άποψη του Λάζου, πρέπει να μελετάται πρώτιστα υπό το πρίσμα της οικονομικής του σχέσης με την εκδιδόμενη, καθώς επίσης σε σχέση με τη σχέση φύλων, δηλαδή την ποιότητα σχέσης άνδρα-γυναίκας.⁷⁶

Κατά την έρευνά του, ο Λάζος καταλήγει ότι ο πελάτης δεν αποτελεί εξωτερικό μέρος της πορνείας αλλά συστατικό στοιχείο και αναγκαίο. Αποτελεί τον πρακτικό και σκόπιμο χρηματοδότη τόσο της εξαναγκαστικής όσο και της μη εξαναγκαστικής πορνείας και καθορίζει με τις δικές του επιλογές τι θα πουληθεί, σε ποια μεγέθη, σε

δεδομένου ότι η ορολογία αυτή θα απέκρυπτε τα δεινά, την κακοποίηση και τις παραβιάσεις δικαιωμάτων που υφίστανται τα θύματα εμπορίας ανθρώπων.” Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο για την αξιολόγηση των επιπτώσεων των υφισταμένων εθνικών νομοθεσιών βάσει των οποίων καθίσταται ποινικό αδίκημα η χρήση υπηρεσιών που αποτελούν αντικείμενο εκμετάλλευσης της εμπορίας ανθρώπων, και σχετικά με την πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων, σύμφωνα με το άρθρο 23 παράγραφος 2 της οδηγίας 2011/36/ΕΕ, COM(2016) 719 final, σελ. 11, <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2016:0719:FIN:EL:PDF> Πρόσβαση Μάιος 2019.

⁷⁴ Niemi J., ‘What we talk about When we talk about Buying Sex’, (2010), *Violence Against Women*, Vol. 16(2), σελ. 159-160.

⁷⁵ Ibid, σελ. 161.

⁷⁶ Λάζος Γ. *Πορνεία και διεθνική σωματεμπορία στη σύγχρονη Ελλάδα*, (2011), Εκδόσεις Καστανιώτη, σελ. 326.

ποιους κοινωνικούς χώρους και χρόνους και με τι χρηματικούς όρους θα ικανοποιούσε τις επιθυμίες του.⁷⁷ Μόνο στην Ελλάδα, από το 1990 μέχρι το 2000 υπολογίζεται ότι οι πελάτες της πορνείας ανήλθαν στα 1.900.000 άτομα.⁷⁸

Ο Λάζος κατηγοριοποιεί τους πελάτες σε τρεις κύριες κατηγορίες: (1) οι πυρηνικοί πελάτες, (2) οι περιφερειακοί πελάτες και (3) οι δορυφορικοί πελάτες.⁷⁹ Οι *πυρηνικοί πελάτες* είναι αυτοί που εντάσσουν την πορνεία στον τρόπο ζωής τους, αναδιοργανώνοντας τη δομή της βδομάδας ή του μήνα ώστε να προγραμματίζουν την μίσθωση σεξουαλικών υπηρεσιών, ως μορφή διασκέδασης όπως μια έξοδος, ή η παρακολούθηση προγραμμάτων. Οι *πυρηνικοί πελάτες* μισθώνουν σεξουαλικές υπηρεσίες τουλάχιστο μια φορά τη βδομάδα ή μια φορά το μήνα και μεταξύ 1990 και 2000 στην Ελλάδα αποτελούσαν το 19-30% των πελατών. Οι *περιφερειακοί πελάτες*, δεν εντάσσουν τη μίσθωση σεξουαλικών υπηρεσιών στην κοινωνική ζωή, όμως μισθώνουν σεξουαλικές υπηρεσίες τουλάχιστον 4-18 φορές τον χρόνο. Μεταξύ 1990 και 2000 στην Ελλάδα αποτελούσαν το 55-57% των πελατών. Τέλος, οι *δορυφορικοί πελάτες* συνήθως απέχουν από την πορνεία. Όμως αυτοί περιστασιακά, σπάνια και άτακτα μισθώνουν σεξουαλικές υπηρεσίες. Αυτή η κατηγορία, μεταξύ 1990 και 2000 αποτελούσαν το 14-24% των πελατών στην Ελλάδα. Δυστυχώς στην Κύπρο δεν υπάρχει αντίστοιχη μελέτη σε μέγεθος και εύρος ώστε να μπορεί να χρησιμοποιηθεί και να εξαχθούν συμπεράσματα.

3.1.5 Σωματέμπορος, Μαστροπός

Οι όροι «σωματέμπορος» και «μαστροπός» χρησιμοποιούνται σε κάποιες περιπτώσεις εναλλακτικά στην παρούσα διατριβή, παρόλο που η νομική και λεξιλογική τους ερμηνεία δεν ταυτίζεται πάντοτε. Σωματέμπορος, είναι αυτός που κάνει σωματεμπόριο,⁸⁰ δηλαδή ο έμπορος δούλων και μπορεί να έχει την ερμηνεία που ίσχυε στο παρελθόν, όταν η κοινωνία χωριζόταν σε άρχοντες και δούλους. Αντίθετα, μαστροπός, εννοιολογικά, σημαίνει αυτός που προωθεί ή προάγει γυναίκες στην πορνεία και τις εκμεταλλεύεται⁸¹ ή ο προμηθευτής γυναικών για

⁷⁷ Λάζος Γ., Πορνεία και διεθνική σωματεμπορία στη σύγχρονη Ελλάδα, (2011), Εκδόσεις Καστανιώτη, σελ. 481-483.

⁷⁸ Ibid, σελ. 508.

⁷⁹ Ibid, σελ. 511-517.

⁸⁰ *Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής*, (1998), Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/search.html?lq=σωματέμπορος&dq=Πρόσβαση Απρίλιος 2019.

⁸¹ *Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής*, (1998), Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, <http://www.greek->

ασέλγεια, προαγωγός, ρουφιάνος,⁸² άρα στον όρο “μαστροπός” προσδίδεται μια πιο συγκεκριμένη έννοια λεξιλογικά.

Παρόλο που στον Νόμο 60(Ι)/2014 δεν γίνεται αναφορά στο πρόσωπο ως “σωματέμπορος” ή “μαστροπός”, η πράξη και οι ενέργειες του ατόμου που εμπορεύεται πρόσωπα, είναι ποινικά κακουργήματα, σύμφωνα με τα άρθρα 2, 9 και 11 του εν λόγω Νόμου. Στο άρθρο 2, υπό τον τίτλο “Ερμηνεία”, περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, οι ορισμοί των όρων “μεταφορέας” και “νομικό πρόσωπο”, πρόσωπα τα οποία πιθανόν να εμπλέκονται στο αδίκημα της εμπορίας προσώπων και μπορούν να δικάστούν και να καταδικαστούν μετά από σχετική απόδειξη του ποινικού αδικήματος για το οποίο κατηγορούνται.

«Μεταφορέας» περιλαμβάνει την εταιρεία στην οποία ανήκει η διαχείριση, η εποπτεία ή η διεύθυνση μεταφορικών μέσων, τα οποία χρησιμοποιούνται για τη μεταφορά ανθρώπων ή /και αγαθών έναντι αμοιβής ή/ και μίσθωσης·

Ως εκ τούτου, μπορεί να καταδικαστεί και μια εταιρεία η οποία συμβάλλει στη μεταφορά προσώπων, σύμφωνα με το άρθρο 25 του Νόμου 60(Ι)/2014, σε περίπτωση που μεταφέρει στην Κυπριακή Δημοκρατία πρόσωπο το οποίο δεν κατέχει το διαβατήριό του ή οποιοδήποτε άλλο ταξιδιωτικό ή άλλο έγγραφο αποδεικτικό της ταυτότητάς του, με βάση τις πρόνοιες του περί Αλλοδαπών και Μετανάστευσης (Ευθύνη Μεταφορέων) Νόμου του 2007, Ν.146(Ι)/2007.⁸³

Πέραν από την ευθύνη μεταφορέων, και φυσικών προσώπων, πιθανή ευθύνη έχουν και νομικά πρόσωπα.⁸⁴ Η ποινική και αστική ευθύνη των νομικών προσώπων, κατοχυρώνεται στις πρόνοιες των άρθρων 23 και 24 του Ν.60(Ι)/2014. Με βάση τις

---

language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/search.html?lq=μαστροπός&dq= Πρόσβαση Απρίλιος 2019.

⁸² Τεγόπουλος – Φυτράκης, *Ελληνικό Λεξικό: Ορθογραφικό, Ερμηνευτικό, Ετυμολογικό, Συνωνύμων, Αντιθέτων, Κύριων Ονομάτων* (Εκδόσεις Αρμονία Α.Ε. 1995), (9η έκδοση), Αθήνα

⁸³ Ο περί Αλλοδαπών και Μετανάστευσης (Ευθύνη Μεταφορέων) Νόμος του 2007, Ν. 146(Ι)/2007, Ε.Ε., Παρ.Ι(Ι), Αρ.4143, 2/11/2007, http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/2007_1_146/full.html Πρόσβαση Μάιος 2019. Σύμφωνα με το άρθρο 5(1) του Ν.146(Ι)/2007, για οποιαδήποτε παράβαση από μεταφορέα υποχρέωσης λήψης όλων των αναγκαίων μέτρων για να διαπιστώνουν ότι κάθε υπήκοος τρίτης χώρας που πρόκειται να μεταφερθεί στην ή να διέλθει από την Κυπριακή Δημοκρατία είναι κάτοχος των ταξιδιωτικών εγγράφων και θεωρήσεων που απαιτούνται δυνάμει του περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως Νόμου ή του κοινοτικού δικαίου, όταν επιβιβάζεται στο πλοίο ή στο αεροσκάφος για το ταξίδι ή την πτήση προς την Κυπριακή Δημοκρατία, μπορεί να επιβληθεί διοικητικό πρόστιμο, το οποίο δεν υπερβαίνει τις χίλιες επτακόσιες είκοσι πέντε (1725) λίρες (3013 ΕΥΡΩ) ανά μεταφερόμενο πρόσωπο για κάθε παράβαση, το οποίο πρόστιμο καθίσταται πληρωτέο εντός δεκαπέντε (15) ημερών από την ημερομηνία γνωστοποίησης της επιβολής του.

⁸⁴ «νομικό πρόσωπο» σημαίνει κάθε οντότητα με νομική προσωπικότητα η οποία αναγνωρίζεται ως τέτοια δυνάμει των σχετικών νόμων της Δημοκρατίας ή οποιασδήποτε άλλης σχετικής εφαρμοστέας νομοθεσίας, εξαιρουμένων των κρατικών υπηρεσιών ή άλλων οργανισμών δημοσίου δικαίου όταν, ασκούν κρατική εξουσία και των δημόσιων διεθνών οργανισμών.

πρόνοιες του άρθρου 23, νομικό πρόσωπο είναι υπεύθυνο για τα αδικήματα που προβλέπονται στον Νόμο 60(I)/2014, όταν αυτά διαπράττονται προς όφελός του, από οποιοδήποτε πρόσωπο το οποίο ενεργεί είτε ατομικά είτε ως μέλος οργάνου του νομικού προσώπου και το οποίο κατέχει στο νομικό αυτό πρόσωπο ηγετική θέση που βασίζεται σε εξουσία αντιπροσώπευσης του νομικού προσώπου ή εξουσία να λαμβάνει αποφάσεις εκ μέρους του νομικού προσώπου ή εξουσία να ασκεί έλεγχο εντός του νομικού προσώπου. Η ύπαρξη ποινικής ευθύνης νομικού προσώπου δεν αποκλείει την ποινική δίωξη των φυσικών προσώπων που ενεργούν ως αυτουργοί, ηθικοί αυτουργοί ή συνεργοί στα αδικήματα που προβλέπονται στον Νόμο 60(I)/2014.

Σημαντικό είναι επίσης να αναφέρουμε ότι, οι κυρώσεις για νομικά πρόσωπα, σύμφωνα με το άρθρο 24, είναι χρηματική ποινή που δεν υπερβαίνει τις εξακόσιες χιλιάδες ευρώ, και/ή τον προσωρινό ή μόνιμο αποκλεισμό από δημόσιες παροχές ή ενισχύσεις, την προσωρινή ή μόνιμη απαγόρευση άσκησης εμπορικής δραστηριότητας, την επιβολή δικαστικής εποπτείας, τη διάλυση του νομικού προσώπου, το προσωρινό ή μόνιμο κλείσιμο των εγκαταστάσεων που χρησιμοποιήθηκαν για τη διάπραξη του αδικήματος και την κατάσχεση και δήμευση οποιουδήποτε αντικειμένου ή μέσου το οποίο χρησιμοποιήθηκε για τη διάπραξη του αδικήματος. Ενόψει των πιο πάνω, η κυπριακή νομοθεσία καλύπτει τόσο τα φυσικά πρόσωπα που ενεργούν ως μαστροποί ή σωματέμποροι όσο και τα νομικά πρόσωπα και τους μεταφορείς. Με την εναλλακτική πρόνοια της επιβολής προστίμου και/ή φυλάκισης, διαφωνούν αρκετοί ακαδημαϊκοί, μεταξύ των οποίων και ο Δρ. Παπαχαλαράμπους, ο οποίος υποστηρίζει ότι οι χρηματικές ποινές δεν πρέπει ποτέ να αντικαθιστούν την ποινή φυλάκισης, ειδικά όσον αφορά στην εμπορία προσώπων που είναι ένα από τα πιο απεχθή και ανήθικα ποινικά δικάματα.⁸⁵ Ασφαλώς η τελική απόφαση για την επιβολή της ποινής παραμένει στο δικαστήριο το οποίο λαμβάνει υπόψη όλους τους ελαφρυντικούς και επιβαρυντικούς παράγοντες, όπως βλέπουμε μέσα από την ανάλυση της κυπριακής νομολογίας. Οι πράξεις του μαστροπού ή σωματεμπόρου, περιλαμβάνονται στα άρθρα 9 και 11 του Ν.60(I)/2014, υπό τον τίτλο “Σεξουαλική εκμετάλλευση ενηλίκων προσώπων” και “Σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών”, αντίστοιχα και είναι οι ακόλουθες:

---

⁸⁵ Papacharalambous, Ch., «From the Client through the Group to Society: Defending rights seriously against prostitution and human trafficking» Chapter 2, (eds.) CRIMSOC Report 4: Gender, Victimology and Restorative Justice (CRIMSOC 4, 2015), σελ. 48-49.

“9. Όποιος εμπορεύεται ενήλικο πρόσωπο με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση ή εκπόρνευσή του, μέσω:

(α) απειλών, ή/και

(β) χρήσης βίας ή άλλων μορφών εξαναγκασμού, ή/και

(γ) απαγωγής, ή/και

(δ) δόλου ή απάτης ή παραπλάνησης ή/και

(ε) κατάχρησης εξουσίας ή ευάλωτης θέσης, ή/και

(στ) παροχής ή λήψης πληρωμών ή ωφελημάτων για εξασφάλιση της συγκατάθεσης του προσώπου που ασκεί έλεγχο επί άλλου προσώπου, ή/και

(ζ) εικονικού χρέους,

είναι ένοχος κακουργήματος και, σε περίπτωση καταδίκης του, υπόκειται σε φυλάκιση που δεν υπερβαίνει τα είκοσι πέντε έτη.”

Ο πιο πάνω ορισμός περιλαμβάνει αρκετές πιθανές πράξεις που μπορεί να τελέσει ένας σωματέμπορος, δεν είναι όμως εξαντλητικός. Θα μπορούσε, εντούτοις, να επιδεχθεί διασταλτικής ερμηνείας,⁸⁶ από τα κυπριακά Δικαστήρια, εάν και εφόσον η πράξη δεν περιλαμβάνεται στις πιο πάνω.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι, οι ποινές έχουν αυξηθεί πρόσφατα με την ψήφιση του Ν.117(Ι)/2019 για σκοπούς αποτροπής.⁸⁷ Είναι δε αρκετά αυστηρότερες σε σχέση με την εμπορία παιδιών, δηλαδή προσώπου κάτω των δεκαοκτώ (18) ετών, εφόσον το άρθρο 11, προνοεί ότι όποιος εμπορεύεται παιδί με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση ή εκπόρνευσή του είναι ένοχος κακουργήματος και, σε περίπτωση καταδίκης του, υπόκειται σε φυλάκιση δία βίου.

Με τη λεξιλογική ερμηνεία του όρου “μαστροπός” φαίνεται να συμφωνεί το άρθρο 157 του Ποινικού Κώδικα, Κεφ. 154, σύμφωνα με το οποίο:

“157. Όποιος-

⁸⁶ Με βάση τους κανόνες ερμηνείας νομοθετικών διατάξεων κατά την Κυπριακή νομολογία, οι Νόμοι πρέπει να ερμηνεύονται με το απλό, γραμματικό και κατά κυριολεξία νόημα των λέξεων. Όταν η νομοθετική διάταξη είναι σαφής, τότε αποδίδεται σε αυτή η φυσική και συνήθης έννοια της. (Halsbury's Laws of England 3rd edition, V.36, para 579, Odger's "The constitution of Deeds and Documents" 4th Edition, 173, K.O.T. v. Παπαδόπουλος (1990) 2 ΑΑΔ 86, Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου v. Αντέννα Λτδ (2006) 3 ΑΑΔ 151, Δ. Γαλατάκης Λτδ v. Δημοκρατίας (2008) 3 ΑΑΔ 78, Αναθ. Έφεση 96/2012 κ.α., Κυπριακή Δημοκρατία v. Ανδρέα Σωτηρίου κ.α. ημερ. 20.11.2015). Εάν όμως δεν είναι σαφής η γραμματική ερμηνεία, τότε μπορεί κάποιος να ανατρέξει σε άλλες ερμηνευτικές μεθόδους.

⁸⁷ Η πιο πάνω αλλαγή στις μέγιστες ποινές αποτελεί πρόσφατη νομοθετική αλλαγή με τη ψήφιση του περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Εμπορίας και Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων (Τροποποιητικού) Νόμου του 2019, Ν. 117(Ι)/2019, ο οποίος τροποποίησε τον Ν.60(Ι)/2014 στις 26.7.2019.

(α) προάγει γυναίκα, που έχει ηλικία κάτω των είκοσι ενός χρόνων σε παράνομη σαρκική επαφή με ένα ή περισσότερα πρόσωπα, είτε στη Δημοκρατία είτε αλλού ή

(β) προάγει γυναίκα σε κοινή πορνεία, είτε στη Δημοκρατία είτε αλλού ή

(γ) προάγει γυναίκα να εγκαταλείψει τη Δημοκρατία, με σκοπό να γίνει τρώφιμη σε οίκο ανοχής αλλού ή

(δ) προάγει γυναίκα να γίνει, για τον σκοπό άσκησης πορνείας τρώφιμη σε οίκο ανοχής, στη Δημοκρατία ή αλλού, είναι ένοχος πλημμελήματος και υπόκειται σε φυλάκιση που δεν υπερβαίνει τα πέντε έτη.

Νοείται ότι κανένας δεν καταδικάζεται για ποινικό αδίκημα δυνάμει του άρθρου αυτού βάσει της μαρτυρίας ενός μόνο μάρτυρα, εκτός αν τέτοια μαρτυρία ενισχύεται σε ουσιώδες σημείο της από άλλο ενοχοποιητικό αποδεικτικό στοιχείο για τον κατηγορούμενο.”

Ο όρος “προάγω” ερμηνεύθηκε τόσο από Αγγλικά⁸⁸ όσο και από κυπριακά Δικαστήρια ώστε να περιέχει το στοιχείο της πειθούς ή της πρόκλησης για την τέλεση της συγκεκριμένης πράξης. «Ο όρος “procuring” θα μπορούσε να θεωρείται ότι αφορά σε ενέργειες στις οποίες η γυναίκα, φερόμενη ως πόρνη, δεν θα προέβαινε αυθόρμητα ή σαν αποτέλεσμα της ελεύθερης βούλησής της». Με την απόδειξη της αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της “προαγωγής” και της “κοινής πορνείας”, μπορεί να αποδειχθεί το αδίκημα της “μαστροπείας”, για το οποίο, όπως προκύπτει από την επιφύλαξη, δεν αρκεί για καταδίκη η μαρτυρία ενός μόνο μάρτυρα. Χρειάζεται επιπρόσθετη μαρτυρία που να την ενισχύει σε ουσιώδες σημείο. Η φιλοσοφία πίσω από αυτή την επιφύλαξη, σύμφωνα με την κυπριακή νομολογία είναι ότι η μαστροπεία από τη φύση της είναι εύκολο να προβληθεί, αλλά δύσκολο να αντιμετωπισθεί.⁸⁹

Το άρθρο 157, το οποίο δεν έχει τροποποιηθεί από την πρώτη ψήφιση και μετάφραση του Ποινικού Κώδικα, από την ίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας το 1960, καταδεικνύει την αντρική υπεροχή έναντι μιας αδύναμης νεαρής γυναίκας κάτω των είκοσι ενός (21), την παρανομία της σαρκικής επαφής, την προαγωγή γυναίκας σε “κοινή πορνεία” και την ηθική αισχροτήτα και ελαφρά (5 έτη) τιμωρία

⁸⁸ βλ. *R v. Christian* (1913) 23 Cox. 541 και *R v. Boadfoot* (1976) 3 All E.R. 735

⁸⁹ Αρ. 825/10, Αστυνομικός Διευθυντής Λευκωσίας ν. 1.ΙC και 2.ΜΑΜ, [2012].

της προώθησης γυναίκας να γίνει τρόφιμη σε οίκο ανοχής. Όλα τα πιο πάνω ορίζονται ως “πλημμελήματα”. Ο Ποινικός Κώδικας δεν ορίζει την πορνεία, εντούτοις, δίνει μια διασταλτική ερμηνεία του όρου “μαστροπός” μέσα από τις πρόνοιες του άρθρου 164 υπό τον τίτλο “Εκμετάλλευση πορνών και επίμονη άγρα πελατών για ανήθικους σκοπούς”, το οποίο τροποποιήθηκε δύο φορές, με τους Νόμους Ν.99(Ι)/1996 και Ν.145(Ι)/2002:

“164.-(1) Όποιος ή όποια που-

(α) εν γνώσει του ζει εξολοκλήρου ή μερικώς από κέρδη πορνείας, που ασκείται μεταξύ προσώπων είτε του ιδίου ή διαφορετικού φύλου·

(β) επιδίδεται σε άγρα πελατών είτε του ιδίου είτε άλλου φύλου σε δημόσιο χώρο επίμονα ή παρενοχλεί φορτικά για ανήθικους σκοπούς, οποιοδήποτε πρόσωπο, είτε του ιδίου είτε του άλλου φύλου, είναι ένοχος πλημμελήματος και υπόκειται σε φυλάκιση που δεν υπερβαίνει τα πέντε έτη...

(3) Εφόσον ήθελε αποδειχτεί ότι κάποιο πρόσωπο συζούσε με πόρνη ή ότι συστηματικά συναναστρέφεται με πόρνη ή ότι ασκούσε έλεγχο στις κινήσεις ή καθωδηγούσε ή επηρέαζε τις κινήσεις πόρνης, με τέτοιο τρόπο που φανερώνει ότι το πρόσωπο αυτό, άντρας ή γυναίκα, παρέχει συνδρομή, παρακινεί ή εξαναγκάζει την άσκηση πορνείας από πόρνη με οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο ή γενικά αυτός ή αυτή θεωρείται ότι γνωρίζει ότι ζει από τα κέρδη πορνείας εκτός αν ικανοποιήσει το Δικαστήριο για το αντίθετο.

Νοείται ότι, για τους σκοπούς του παρόντος εδαφίου, θεωρείται ως πόρνη σύμφωνα με την έννοια του εδαφίου, και πρόσωπο, γυναίκα ή άντρας, που ασκεί πορνεία με πρόσωπο του ιδίου φύλου, και η αναφερόμενη στο εδάφιο παροχή συνδρομής, η παρακίνηση, ή ο εξαναγκασμός στην άσκηση πορνείας με οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο καλύπτει και την παροχή συνδρομής, την παρακίνηση, ή τον εξαναγκασμό στην άσκηση πορνείας με άλλο πρόσωπο του ιδίου φύλου.”

Ο πιο πάνω ορισμός τροποποιήθηκε ώστε να περιλαμβάνει στον όρο “πόρνη” άντρες και γυναίκες, καθώς επίσης να θεωρείται πλημμέλημα, όταν η πορνεία ασκείται με άτομα του ιδίου φύλου. Ο μαστροπός, λαμβάνει την έννοια του

προσώπου, όχι του άνδρα ή της γυναίκας, (α) που ζει από τα κέρδη πορνείας γνωρίζοντας το, ή (β) συζούσε με πόρνη ή (γ) συστηματικά συναναστρέφεται με πόρνη ή (δ) ασκούσε έλεγχο στις κινήσεις ή καθοδηγούσε ή επηρέαζε τις κινήσεις πόρνης, με τέτοιο τρόπο που φανερώνει ότι το πρόσωπο αυτό, άντρας ή γυναίκα, παρέχει συνδρομή, παρακινεί ή εξαναγκάζει την άσκηση πορνείας από πόρνη με οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο ή (ε) γενικά αυτός ή αυτή θεωρείται ότι γνωρίζει ότι ζει από τα κέρδη πορνείας.

Ως εκ των πιο πάνω, ο όρος “μαστροπός” και “έμπορος προσώπων” ή “πρόσωπο”, το οποίο διαπράττει το αδίκημα της εμπορίας προσώπων, χρησιμοποιείται εναλλακτικά για τους σκοπούς της παρούσας έρευνας. Θα ήταν παράλειψη τέλος να μην αναφέρουμε ότι σε αντίθεση με τους «χρήστες υπηρεσιών», στην Κύπρο έχει πραγματοποιηθεί πρόσφατα μια έρευνα αναφορικά με τα χαρακτηριστικά και τις πρακτικές των καταδικασθέντων σωματεμπόρων, η οποία κατέδειξε ότι η εμπορία στην Κύπρο δεν βασίζεται σε καλά οργανωμένες εγκληματικές οργανώσεις ούτε εμπεριέχει σκληρές τακτικές που σχετίζονται με διεφθαρμένους λειτουργούς του κράτους.⁹⁰ Ασφαλώς η έρευνα βασίζεται σε συνεντεύξεις της Αστυνομίας σε υποθέσεις εμπορίας προσώπων, καθώς και σε συνεντεύξεις με καταδικασθέντες σωματέμπορους και ως εκ τούτου, είναι φυσικό να υπάρχουν περιορισμοί, όπως σε κάθε εμπειρική έρευνα, περιλαμβανομένης της παρούσας.

3.1.6 Αγορά Υπηρεσιών, Αμοιβή, Αντάλλαγμα

«Αγορά»⁹¹ σημαίνει την απόκτηση αγαθών έναντι χρημάτων, ενώ αγοράζω σημαίνει αποκτώ, προμηθεύομαι κάτι έναντι χρημάτων ή έναντι ανταλλάγματος, κυρίως χρηματικού. Η «αγορά» μπορεί φυσικά να σημαίνει και το χώρο, νοητό ή φυσικό, όπου γίνεται η αγοραπωλησία. Η πορνική αγορά, είναι ο χώρος, οι κοινωνικές, οικονομικές, ηθικές και πολιτιστικές συντεταγμένες που ορίζουν το πλαίσιο συνάντησης της εκδιδόμενης με τον πελάτη, η οποία μπορεί να μετεξελιχθεί από την πορνική αγορά κοινωνικού λειτουργήματος και εκτόνωσης, στην παράνομη

---

⁹⁰ Constantinou A. G., ‘The roles and actions of sex traffickers in Cyprus: An overview’ [2019], Trends in Organized Crime.

⁹¹ Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής, (1998), Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/search.html?lq=αγορά&dq= Πρόσβαση Μάιος 2019.

πορνική αγορά εξαναγκαστικά εκδιδόμενων.⁹² Ο όρος «Αμοιβή»,⁹³ έχει την έννοια του οτιδήποτε προσφέρεται ως αντάλλαγμα για μια υπηρεσία, εκδούλευση, επίδοση σε κάποιο τομέα (χρήματα, βραβείο, παράσημο, έπαινος κτλ.), ενώ η λέξη «αντάλλαγμα» έχει μια πιο ευρεία λεξιλογική ερμηνεία, εφόσον περιλαμβάνει ό,τι δίνει (ή παίρνει) κάποιος επειδή πήρε (ή έδωσε) κάτι άλλο.⁹⁴

Στον Νόμο 60(Ι)/2014, ο όρος Αγορά δεν ορίζεται ρητά, ενώ η «χρήση υπηρεσιών» θύματος εμπορίας προσώπων, ποινικοποιείται με σαφήνεια στο άρθρο 17, ως ακολούθως:

“17. Όποιος εύλογα δύναται να υποθέσει ότι η εργασία που χρησιμοποιεί ή οι οποιεσδήποτε υπηρεσίες θύματος αποτελούν αντικείμενο των αδικημάτων που προβλέπονται στο παρόν Μέρος, είναι ένοχος αδικήματος και, σε περίπτωση καταδίκης του, υπόκειται σε ποινή φυλάκισης που δεν υπερβαίνει τα δέκα έτη ή σε χρηματική ποινή που δεν υπερβαίνει τις πενήντα χιλιάδες ευρώ ή και στις δύο αυτές ποινές: Νοείται ότι σε περίπτωση που το θύμα είναι παιδί, πρόσωπο που καταδικάζεται για αδίκημα δυνάμει του παρόντος άρθρου, υπόκειται σε ποινή φυλάκισης διά βίου ή σε χρηματική ποινή που δεν υπερβαίνει τις εκατό χιλιάδες ευρώ ή και στις δύο αυτές ποινές.”

Έντεχνα ο νομοθέτης, επέλεξε να μην χρησιμοποιήσει τον όρο «αγορά», αφαιρώντας έτσι την εμπορική χροιά από το έγκλημα της εμπορίας προσώπων, καθώς επίσης την ανάγκη απόδειξης παροχής ανταλλάγματος, ώστε η πράξη να συνιστά «αγορά». Η χρήση υπηρεσιών θύματος εμπορίας, είναι αρκετή για την απόδειξη του πρώτου μέρους του αδικήματος, δηλαδή του *actus reus*. Εντούτοις, δυσκολία παρουσιάζει η απόδειξη της ένοχης σκέψης, *mens rea*, εφόσον σύμφωνα με το πιο πάνω άρθρο, η «χρήση υπηρεσιών» δεν αρκεί, αλλά πρέπει να αποδειχθεί επίσης ότι το πρόσωπο «εύλογα δύναται να υποθέσει ότι η εργασία που χρησιμοποιεί ή οι οποιεσδήποτε υπηρεσίες, προέρχονται από θύμα εμπορίας».

⁹² Λάζος Γ., *Πορνεία και διεθνική σωματεμπορία στη σύγχρονη Ελλάδα*, (Εκδόσεις Καστανιώτη 2011), σελ 544-545.

⁹³ *Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής*, (1998), Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/search.html?lq=αμοιβή&dq= Πρόσβαση Μάιος 2019.

⁹⁴ *Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής*, (1998), Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/search.html?lq=αντάλλαγμα&dq= Πρόσβαση Μάιος 2019.

Σύμφωνα επίσης με την Τοποθέτηση της Επιτρόπου Διοίκησης με αρ. 13/2014,⁹⁵ το «δικαίωμα» του πελάτη να αγοράζει υπηρεσίες από πρόσωπα που τις παρέχουν «οικειοθελώς», ανεξαρτήτως της εμπλοκής και κερδοφορίας τρίτων προσώπων και των συνθηκών της αγοραπωλησίας, αναιρείται, και στη θέση του αναδεικνύεται η ευθύνη του πελάτη, ποινική αλλά και κοινωνική, να διασφαλίζει ότι δεν παραβιάζονται ανθρώπινα δικαιώματα. Ως εκ τούτου, σύμφωνα με την Επίτροπο, η εφαρμογή του άρθρου 17, αναμένεται να απαγκιστρώσει τη στοιχειοθέτηση του αδικήματος από την τεκμηρίωση της άμεσης γνώσης του χρήστη υπηρεσιών θύματος εμπορίας και εκμετάλλευσης. Η ενέργεια του χρήστη υπηρεσιών θύματος εμπορίας, κατά την Επίτροπο αποκαλείται «εγκληματική απραξία». Εντούτοις, λόγω του ότι η πρόνοιες του άρθρου 17 δεν έχουν ακόμα ενεργοποιηθεί στο πλαίσιο κάποιας ποινικής διαδικασίας, όλα τα πιο πάνω είναι υποθέσεις, μέχρι να εξεταστούν από αρμόδιο δικαστήριο. Το ίδιο ισχύει και για την πρόσφατη τροποποίηση του Ν.60(Ι)/2014, με τον Ν.117(Ι)/2019, με την εισαγωγή του όρου «ζήτηση», καθώς και του νέου άρθρου 17Α. Ειδικά για τη ζήτηση και χρήση υπηρεσιών θύματος για σεξουαλικές υπηρεσίες, σκοπείται η αύξηση των καταδικών χρηστών υπηρεσιών αλλά και όσων ζήτησαν απλά τις εν λόγω υπηρεσίες, με απώτερο στόχο την αποτροπή. Λόγω του ότι η τροποποίηση αυτή έγινε τον Ιούλιο 2019, αναλύεται μεν και επεξηγείται στην παρούσα διατριβή, εντούτοις εκτένεστερη ανάλυση θα μπορεί να γίνει αφού παρέλθει κάποιος εύλογος χρόνος και αφού αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα της μέσα από την επέλευση των αναμενόμενων αποτελεσμάτων, όπως ασφαλώς και του άρθρου 17.

Οι παραπλήσιοι με την «αγορά» όροι «Αμοιβή» και «Αντάλλαγμα», συναντώνται στις σχετικές με την εκμετάλλευση παιδιών πρόνοιες του Ν.60(Ι)/2014, εφόσον σύμφωνα με τους ορισμούς του άρθρου 2, «παιδική πορνεία» σημαίνει τη χρησιμοποίηση παιδιού για σεξουαλικές πράξεις με την προσφορά χρημάτων ή άλλου είδους αμοιβής ή ανταλλάγματος ως πληρωμή ή υπόσχεση πληρωμής, προκειμένου το παιδί να συμμετάσχει σε σεξουαλικές πράξεις, ανεξάρτητα από το εάν η εν λόγω πληρωμή ή υπόσχεση πληρωμής ή το αντίλλαγμα δίνονται στο παιδί ή σε τρίτο· και «σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιού» έχει την έννοια που αποδίδεται

---

⁹⁵ Τσιάρτας Α., Δημητριάδου Θ., «Τοποθέτηση Επιτρόπου Διοικήσεως ως Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αναφορικά με την εφαρμογή και την προώθηση της νομοθετικής ρύθμισης για ποινικοποίηση της αγοράς υπηρεσιών που προκύπτουν από την εμπορία και εκμετάλλευση προσώπων», (15.1.2015), Α/Δ 13/2014, Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, σελ. 5-6.

στον όρο της σεξουαλικής εκμετάλλευσης και περιλαμβάνει την παιδική πορνογραφία, παιδική πορνεία, σεξουαλική δραστηριότητα με παιδί, όταν προσφέρονται χρήματα ή άλλου είδους αμοιβές ή παροχές ως πληρωμή προκειμένου το παιδί να συμμετάσχει σε σεξουαλικές δραστηριότητες ή ανεξάρτητα αν προσφέρονται χρήματα ή άλλου είδους αμοιβές ή παροχές ως πληρωμή.

Για τους σκοπούς της παρούσας έρευνας, είναι σημαντικό, να τονίσουμε την προώθηση νομοθετικών αλλαγών και αλλαγών πολιτικών και κουλτούρας σε σχέση με τις έννοιες της «Αγοράς», της «Αμοιβής» και του «Ανταλλάγματος». Η πρόθεση του νομοθέτη του Νόμου 60(Ι)/2014, είναι όπως φαίνεται πιο πάνω, να προστατέψει θύματα εμπορίας για πορνεία και σεξουαλική εκμετάλλευση που είναι παιδιά, άρα ευάλωτα, εφόσον είναι πιο εύκολο αντικειμενικά να ξεγελάσει κάποιος ένα παιδί, με την υπόσχεση κάποιου είδους αμοιβής. Τα παιδιά, είναι ευάλωτα λόγω των προσδοκιών των οικογενιών τους, της έλλειψης δύναμης και σωματικής ανικανότητας να υπερασπιστούν τον εαυτό τους, του νεαρού της ηλικίας και της έλλειψης επαρκούς γνώσης των δικαιωμάτων τους, εκπαίδευσης και εμπειριών, καθώς και της δυσκολίας να εξιστορήσουν το έγκλημα που έγινε εναντίον τους, εάν και εφόσον καταφέρουν να αποδράσουν.⁹⁶ Η προστασία που παρέχεται στα παιδιά που είναι θύματα εμπορίας προσώπων, μέσα από τους πιο πάνω ορισμούς, θα ήταν χρήσιμο να αποδοθεί σε όλα τα θύματα, εφόσον η εκμετάλλευσή τους και ιδιαίτερα για σκοπούς παροχής σεξουαλικών υπηρεσιών και υπηρεσιών πορνείας, μπορεί να γίνεται με άλλα ανταλλάγματα, όπως την αποπληρωμή του "χρέους", την προστασία της οικογένειάς τους και/ή την αποφυγή πρόκλησης ζημιάς και βλάβης στην οικογένειά τους.

Όσον αφορά στην πορνεία, μέσα από τη μελέτη του Ποινικού Κώδικα, παρατηρούμε ότι ενώ δεν υπάρχουν ρητά οι όροι «Αμοιβή», «Αντάλλαγμα» και «Αγορά» στα σχετικά με την «άσκηση πορνείας», γίνεται αναφορά σε «κέρδη», τόσο στο άρθρο 164, όσο και στο άρθρο 165, υπό τον τίτλο «Για κέρδη παροχή συνδρομής κλπ. στην πορνεία άλλης γυναίκας». Το άρθρο 165, προνοεί ότι η γυναίκα η οποία για τον σκοπό κέρδους, ασκούσε έλεγχο στις κινήσεις, καθοδηγούσε ή επηρέαζε τις κινήσεις πόρνης, με τέτοιο τρόπο που φανερώνει ότι αυτή παρείχε συνδρομή παρακινούσε ή εξανάγκαζε την άσκηση πορνείας από την άλλη γυναίκα με οποιοδήποτε πρόσωπο ή γενικά, είναι ένοχη πλημμελήματος.

---

⁹⁶ United Nations Office on Drugs and Crime. 2008. *An Introduction to Human Trafficking: Vulnerability, Impact and Action*. 85.

3.1.7 Εξαναγκασμός, Βία

Η έννοια του «Εξαναγκασμού», όπως ορίζεται λεξιλογικά, σχετίζεται με το ρήμα «εξαναγκάζω» δηλαδή αναγκάζω, υποχρεώνω κάποιον να κάνει κάτι, παρά τη θέλησή του, ασκώντας έντονη πίεση ή χρησιμοποιώντας βία.⁹⁷ Ο ίδιος ο ορισμός του εξαναγκασμού, συνδέεται άμεσα με την άσκηση βίας, η οποία ορίζεται ως η χρησιμοποίηση της δύναμews για την επιβολή θελήσεως, καταναγκασμός.⁹⁸ Η βία, μπορεί να είναι η υλική ή ψυχική και αποτελεί την πίεση που ασκεί κάποιος επάνω σε κάποιο άλλο για να του επιβάλει τη δική του θέληση.⁹⁹

Στην κυπριακή νομοθεσία και συγκεκριμένα στον Νόμο 60(Ι)/2014, όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, οι όροι «βία» και «εξαναγκασμός» ορίζονται ρητά. Στο άρθρο 2 «Ερμηνεία», παρέχεται ο ορισμός του «Εξαναγκασμού» ως:

(α) απειλές για σοβαρή βλάβη εναντίον οποιουδήποτε προσώπου ή της περιουσίας του ή για φυσικό περιορισμό οποιουδήποτε προσώπου·

(β) οποιαδήποτε συμπεριφορά ή σχέδιο το οποίο στοχεύει στο να δημιουργήσει σε οποιοδήποτε πρόσωπο την εντύπωση ότι η παράλειψη εκτέλεσης μιας πράξης θα επιφέρει σοβαρή βλάβη εναντίον οποιουδήποτε προσώπου ή της περιουσίας του ή το φυσικό περιορισμό οποιουδήποτε προσώπου·

(γ) κατάχρηση εξουσίας ή άλλης μορφής πίεσης εναντίον οποιουδήποτε προσώπου με στόχο την οικονομική του εξάρτηση ή υποτέλεια·

(δ) κατάχρηση ή απειλούμενη κατάχρηση νομικών ή διοικητικών διαδικασιών αναφορικά με το καθεστώς οποιουδήποτε προσώπου·

Ο πιο πάνω ορισμός έχει απασχολήσει το Μόνιμο Κακουργιοδικείο Λευκωσίας στην Υπόθεση με αρ. 15044/16, Απόφαση ημερομηνίας 19.3.2018, Δημοκρατία ν. MTF κ.α.,¹⁰⁰ και η οποία αφορούσε εμπορία ενήλικων προσώπων με σκοπό την

⁹⁷ Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής, (1998), Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/search.html?lq=εξαναγκάζω&dq= Πρόσβαση Μάιος 2019.

⁹⁸ Τεγόπουλος – Φυτράκης, “Ελληνικό Λεξικό: Ορθογραφικό, Ερμηνευτικό, Ετυμολογικό, Συνωνύμων, Αντιθέτων, Κύριων Ονομάτων” (Εκδόσεις Αρμονία Α.Ε.1995), (9η έκδοση), Αθήνα

⁹⁹ Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής, (1998), Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/search.html?lq=βία&dq= Πρόσβαση Μάιος 2019.

¹⁰⁰ Αρ. 15044/16, Δημοκρατία ν. MTF κ.α. [2018], <http://www.cylaw.org/cgi-bin/open.pl?file=apofaseised/poin/2018/1220180358.htm&qstring=%F4%E7%F3%20and%20%F0>

εκμετάλλευση για τέλεση εικονικών γάμων. Η ερμηνεία του όρου, βασίστηκε στην παράθεση και εξέταση των γεγονότων και της αξιολόγησης της σχετικής μαρτυρίας, σύμφωνα με τα οποία, αποδείχθηκε στη συγκεκριμένη περίπτωση ο «εξαναγκασμός» των θυμάτων. Ο όρος «εξαναγκασμός» αποτελεί επίσης συστατικό στοιχείο των αδικημάτων της εμπορίας ενηλίκων με βάση το άρθρο 6 και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης ενηλίκων με βάση το άρθρο 9 του Νόμου 60(Ι)/2014. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να αντιληφθούμε τον όρο «εξαναγκασμός» υπό το πρίσμα του πιο πάνω ορισμού, καθώς επίσης υπό το φως των γεγονότων μιας υπόθεσης. Στην παρούσα διατριβή, ο όρος χρησιμοποιείται στα πιο πάνω πλαίσια σε συνάρτηση με τον όρο «βία» που εξηγείται πιο κάτω.

Ο όρος «βία» ορίζεται επίσης στον Νόμο 60(Ι)/2014 ως *οποιαδήποτε πράξη ή παράλειψη ή συμπεριφορά με την οποία προκαλείται σωματική, σεξουαλική ή ψυχική βλάβη στο θύμα*. Η «βία» αποτελεί, όπως και ο «εξαναγκασμός», συστατικό στοιχείο των πιο πάνω αδικημάτων. Επιπρόσθετα, εάν κατά τη διάπραξη του ποινικού αδικήματος χρησιμοποιήθηκε βία, αποτελεί επιβαρυντικό παράγοντα που λαμβάνεται υπόψη από το Δικαστήριο στην επιμέτρηση της ποινής, σύμφωνα με το άρθρο 13 του πιο πάνω Νόμου.

Στον Ποινικό Κώδικα. Κεφ. 154, παρατηρούμε ότι ο όρος «εξαναγκασμός» είναι συνδεδεμένος με την έννοια της πορνείας, εφόσον υπάρχει σχετική ρητή αναφορά στα άρθρα 162, 164 και 165. Συγκεκριμένα, στο άρθρο 162, υπό τον τίτλο «Παράνομη κατακράτηση γυναίκας», προνοείται ότι:

«...είναι ένοχος παράνομης κατακράτησης γυναίκας όποιος με σκοπό εξαναγκασμού ή υποκίνησης γυναίκας που βρίσκεται σε οποιοδήποτε υποστατικό για τον σκοπό παράνομης σαρκικής επαφής ή σε οίκο ανοχής, να παραμείνει σε τέτοιο υποστατικό ή οίκο ανοχής, κατακρατεί είδη ένδυσης ή άλλο περιουσιακό στοιχείο που ανήκει σε αυτή ή απειλεί ότι δυνατόν να πάρει δικαστικά μέτρα εναντίον της, αν αυτή αναχωρήσει παίρνοντας είδη ένδυσης που δανείστηκαν ή που δόθηκαν σε αυτή από τον ίδιο ή κατόπι οδηγιών του.».

Άρα ο εξαναγκασμός σχετίζεται με το μέσο διαφυγής που σε αυτή την περίπτωση κατά τον νομοθέτη, το 1996, ήταν να φορέσει η γυναίκα τα ρούχα της.

%F1%EF%EB%E7%F8%2A%20and%20%EA%E1%E9%20and%20%F4%E7%F3%20and%20%EA%E1%F4%E1%F0%EF%EB%E5%EC%E7%F3%2A%20and%20%F4%E7%F3%20and%20%E5%EC%F0%EF%F1%E9%2A Πρόσβαση Μάιος 2019.

Στο άρθρο 164, υπό τον τίτλο “Εκμετάλλευση πορνών και επίμονη άγρα πελατών για ανήθικους σκοπούς”, η έννοια του εξαναγκασμού, αναφέρεται σε σχέση με τον ή την μαστροπό. Πρόσωπο το οποίο συζούσε με πόρνη ή συστηματικά συναναστρέφεται με πόρνη ή ασκούσε έλεγχο στις κινήσεις ή καθοδηγούσε ή επηρέαζε τις κινήσεις πόρνης, με τέτοιο τρόπο που φανερώνει ότι το πρόσωπο αυτό, άντρας ή γυναίκα, παρέχει συνδρομή, παρακινεί ή εξαναγκάζει την άσκηση πορνείας από πόρνη με οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο, είναι ένοχο πλημμελήματος και υπόκειται σε φυλάκιση που δεν υπερβαίνει τα πέντε έτη.

Τέλος το άρθρο 165, που αφορά τα κέρδη από την πορνεία, ενοχοποιεί γυναίκα, η οποία για τον σκοπό κέρδους, ασκούσε έλεγχο στις κινήσεις, καθοδηγούσε ή επηρέαζε τις κινήσεις πόρνης, με τέτοιο τρόπο που φανερώνει ότι αυτή παρείχε συνδρομή παρακινούσε ή εξανάγκαζε την άσκηση πορνείας από την άλλη γυναίκα με οποιοδήποτε πρόσωπο ή γενικά. Από την ερμηνεία που αποδίδεται στον όρο «εξαναγκασμός» στα πιο πάνω άρθρα, φαίνεται ότι η άσκηση ελέγχου, η καθοδήγηση, η παρακίνηση και ο επηρεασμός είναι βασικά συστατικά του «εξαναγκασμού» στην άσκηση πορνείας.

3.1.8 Ελεύθερη συναίνεση, Προσωπική Αυτονομία, Αξιοπρέπεια

Η ύπαρξη της δυνατότητας άσκησης των θεμελιωδών ελευθεριών και δικαιωμάτων του ατόμου, όπως αυτά ορίζονται στην Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα,¹⁰¹ είναι υποχρέωση του κράτους στο οποίο αποφασίζει να ζήσει ένας πολίτης, με βάση το άρθρο 28. Το δικαίωμα άσκησης της προσωπικής αυτονομίας και της αξιοπρέπειας, στο οποίο πρωταρχικό ρόλο παίζει η δυνατότητα συγκατάθεσης, αποτελεί αναφαίρετο δικαίωμα. Ο βασικός προβληματισμός σχετικά με το δικαίωμα της προσωπικής αυτονομίας, έγκειται κυρίως, ως προς τον τρόπο άσκησης του εν λόγω δικαιώματος στο πλαίσιο της δημόσιας και ιδιωτικής σφαίρας, όπως αυτά γίνονται αντιληπτά από το κοινωνικό σύνολο της Κύπρου και επιδρούν στην καταπολέμηση του εγκλήματος της εμπορίας προσώπων.

---

¹⁰¹ Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, [10 Δεκεμβρίου 1948], General Assembly resolution 217 A, <http://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=18&Itemid=33>, Πρόσβαση Φεβρουάριος 2019.

Ο όρος συναίνεση, είναι συνώνυμο της «συγκατάθεσης», η οποία ορίζεται ως η σύμφωνη γνώμη για κάτι που πρόκειται να γίνει, η αποδοχή, η συναίνεση.¹⁰² Ο χαρακτηρισμός της συγκατάθεσης ως “ελεύθερη” προϋποθέτει ότι η συγκατάθεση δίνεται μετά από άσκηση της προσωπικής ελευθερίας του ατόμου που την παραχωρεί, χωρίς πίεση, βία ή εξαναγκασμό και εξασκώντας το δικαίωμα της προσωπικής αυτονομίας, αφού ενημερωθεί επαρκώς για τις συνέπειες, εκ των προτέρων. Αυτονομία,¹⁰³ είναι η έλλειψη οποιασδήποτε εξάρτησης και επίδρασης από εξωτερικούς παράγοντες, ενώ Αξιοπρεπής¹⁰⁴ ορίζεται ως ο άνθρωπος που τον χαρακτηρίζει ο σεβασμός στους κανόνες που καθορίζουν τη σωστή συμπεριφορά, τόσο στους τύπους όσο και στην ουσία. Συνθέτοντας τους πιο πάνω ορισμούς, σε συνάρτηση με τα ανθρώπινα δικαιώματα, μπορούμε να καταλήξουμε σε αποδεκτούς ορισμούς, σχετικά με τα δικαιώματα που σχετίζονται με τη νομιμοποίηση ή την ποινικοποίηση της πορνείας και την επίδρασή της στην καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων, για την οποία η «συναίνεση» δεν έχει καμία σημασία.

Για την καλύτερη κατανόηση των όρων, πέραν της λεξιλογικής ερμηνείας, είναι σημαντικό να αναφερθούμε στο γενικό δικαίωμα της αυτονομίας του ανθρώπινου σώματος, γνωστό και ως «Personal Agency».¹⁰⁵ Όπως αναφέρει ο Lowe, η προσωπική Αυτονομία εδράζεται στη λογική ανθρώπινη πράξη, η οποία εξαρτάται από την ελεύθερη βούληση και τις εξωτερικές φυσικές αιτίες που οδηγούν ένα άτομο στην πράξη. Ως εκ τούτου, προσωπική Αυτονομία είναι η δυνατότητα του ανθρώπου να δρα με τρόπο που αποφασίζει αυτόνομα, από μόνος του, χωρίς την επίδραση εξαρτήσεων ή άλλων εξωτερικών παραγόντων, όπως θα μπορούσε να είναι η βία, ο εξαναγκασμός, η κοινωνική πίεση και απαρέσκεια για την τέλεση μιας ηθικά κατακριτέας πράξης, ή ο ίδιος ο νόμος που απαγορεύει την εν λόγω πράξη.

---

¹⁰² Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής, (1998), Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/search.html?lq=συγκατάθεση&dq = Πρόσβαση Μάιος 2019.

¹⁰³ Ibid, http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/search.html?lq=αυτονομία&dq = Πρόσβαση Μάιος 2019.

¹⁰⁴ Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής, (1998), Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/search.html?lq=αξιοπρέπης&dq = Πρόσβαση Μάιος 2019.

¹⁰⁵ Lowe E. J., Personal Agency: The Metaphysics of Mind and Action, (January 2009), *Oxford Scholarship Online*, Ch.7.

Σύμφωνα με το άρθρο 1 της Οικουμενικής Διακήρυξης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα,¹⁰⁶ *όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται ελεύθεροι και ίσοι στην αξιοπρέπεια και στα δικαιώματα*. Είναι προικισμένοι με λογική και συνείδηση, και οφείλουν να συμπεριφέρονται μεταξύ τους με πνεύμα αδελφότητας, ενώ σύμφωνα με το άρθρο 3, *κάθε άτομο έχει δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία και την προσωπική του ασφάλεια*. Μέσα από τα πιο πάνω άρθρα, φαίνεται ξεκάθαρα ότι εφόσον ένα άτομο που ζει σε μια κοινωνία σέβεται την ελευθερία των συμπολιτών του και συμπεριφέρεται με αξιοπρέπεια, δικαιούται να ζει ελεύθερα και το κράτος έχει την υποχρέωση να προστατεύει την προσωπική του ασφάλεια.

Το άρθρο 4 της Οικουμενικής Διακήρυξης, απαγορεύει ρητά τη δουλεία και το δουλεμπόριο και το άρθρο 5, απαγορεύει μεταξύ άλλων, τη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση. Σχετικά με το δικαίωμα της προσωπικής Αυτονομίας, είναι επίσης τα άρθρα 12 και 22, τα οποία σχετίζονται με το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή, την τιμή και την υπόληψη του ατόμου, καθώς επίσης με το δικαίωμα κοινωνικής προστασίας, ενώ πολύ σημαντικό είναι και το άρθρο 23, αναφορικά με την προσωπική αυτονομία και το δικαίωμα του ατόμου να επιλέγει ελεύθερα το επάγγελμά του, να έχει δίκαιες και ικανοποιητικές συνθήκες δουλειάς και να προστατεύεται από την ανεργία. Στην Κύπρο, το δικαίωμα της αξιοπρεπούς διαβίωσης και κοινωνικής ασφάλειας προστατεύεται από το άρθρο 9 του Συντάγματος, ενώ το δικαίωμα προστασίας από τη δουλεία και την καταναγκαστική εργασία κατοχυρώνεται στο άρθρο 10 του Συντάγματος. Το δικαίωμα άσκησης επαγγέλματος προστατεύεται από το άρθρο 25 του Συντάγματος, υπό νόμιμους περιορισμούς,¹⁰⁷ ενώ το δικαίωμα της ελευθερίας σύναψης σύμβασης, προστατεύεται από το άρθρο 26.¹⁰⁸ Αυτά τα δικαιώματα περιορίστηκαν σε κάποια

---

¹⁰⁶ Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, [10 Δεκεμβρίου 1948], General Assembly resolution 217 A, <http://www.unhcr.org/ref/1948/10/12/1948_10_12_217_A.html>, Πρόσβαση Φεβρουάριος 2019.

¹⁰⁷ Σύνταγμα Κυπριακής Δημοκρατίας 1960, Άρθρο 25(1) Έκαστος έχει το δικαίωμα να ασκεί οιονδήποτε επάγγελμα ή να επιδιώκει εις οιονδήποτε απασχόλησιν, εμπόριον ή επικερδή εργασίαν. (2) Η άσκησης του δικαιώματος τούτου δύναται να υπαχθή εις τους υπό του νόμου τιθεμένους όρους, περιορισμούς ή διατυπώσεις, αναφερομένους αποκλειστικώς εις τα συνήθως απαιτούμενα διά την άσκησης οιονδήποτε επαγγέλματος προσόντα ή οίτινες είναι απαραίτητοι μόνον προς το συμφέρον της ασφαλείας της Δημοκρατίας ή της συνταγματικής τάξεως ή της δημοσίας ασφαλείας ή της δημοσίας τάξεως ή της δημοσίας υγείας ή των δημοσίων ηθών ή της προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών των ηγγυημένων υπό του Συντάγματος εις οιονδήποτε πρόσωπον ή προς το δημόσιον συμφέρον υπό τον όρον ότι διατυπώσεις, όροι και περιορισμοί δεν θα τίθενται διά νόμου κατ' επίκλησιν του δημοσίου συμφέροντος εφ' όσον είναι αντίθετοι προς τα συμφέροντα εκατέρας κοινότητος.

¹⁰⁸ Σύνταγμα Κυπριακής Δημοκρατίας 1960, Άρθρο 26(1) Έκαστος έχει το δικαίωμα του συμβάλλεσθαι ελευθέρως. Τούτο υπέκειται εις όρους, περιορισμούς ή δεσμεύσεις τιθεμένους επί τη

κράτη που ποινικοποίησαν την πορνεία και δεν αποδέχονται την άσκηση αυτής της πρακτικής ως επάγγελμα, όπως η Σουηδία, ο Καναδάς¹⁰⁹ και η Γαλλία, διότι έχουν υιοθετήσει την άποψη ότι η πορνεία αποτελεί παραβίαση της αξιορέπειας και ανάπτυξη του φαινομένου της εμπορίας προσώπων και της εκμετάλλευσης, καθώς επίσης ότι η πορνεία είναι μέσο της άσκησης της ανδρικής κυριαρχίας έναντι του γυναικείου φύλου.

Ως εκ των πιο πάνω, εξάγεται το συμπέρασμα, ότι το δικαίωμα της άσκησης της πορνείας, ως επάγγελμα, και της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών, μπορεί να αποτελέσει νομικό δικαίωμα, εφόσον δεν προσβάλλει τα δικαιώματα και τις ελευθερίες ενός από τους συμβαλλόμενους, καθώς επίσης, εάν επιτρέπεται από τη νομοθεσία του κράτους στο οποίο έχουν επιλέξει να ασκήσουν το εν λόγω δικαίωμα, τόσο ο προσφέρων όσο και ο χρήστης των σεξουαλικών υπηρεσιών. Εξάλλου, δεν μπορούμε να μην λάβουμε υπόψη και τις θέσεις των φιλελεύθερων φεμινιστριών, οι οποίες ισχυρίζονται ότι δεν είναι όλοι όσοι εργάζονται στη βιομηχανία του σεξ θύματα εμπορίας, αλλά μπορεί να είναι εργαζόμενοι/εργαζόμενες που έχουν υποστεί εργασιακή εκμετάλλευση, στο πλαίσιο της εργασίας την οποία επέλεξαν με τη θέλησή τους.¹¹⁰

Στην κυπριακή νομοθεσία, αναφορά στον όρο «συγκατάθεση» υπάρχει στον Νόμο 60(I)/2014, σε σχέση με την συγκατάθεση του θύματος, η οποία δεν αποτελεί υπεράσπιση στην περίπτωση που έχει χρησιμοποιηθεί απειλή ή χρήση βίας ή άλλη μορφή εξαναγκασμού, απαγωγή, δόλος, εξαπάτηση, κατάχρηση εξουσίας ή εκμετάλλευσης της ευάλωτης θέσης του θύματος ή η παροχή ή η λήψη πληρωμών ή ωφελημάτων για εξασφάλιση της συγκατάθεσης του θύματος, σύμφωνα με το άρθρο 12.

βάσει των γενικών αρχών του δικαίου των συμβάσεων. Νόμος θέλει προβλέψει διά την πρόληψιν εκμεταλλεύσεως υπό προσώπων, άτινα διαθέτουσιν ιδιάζουσαν οικονομικήν ισχύν. Σχετική είναι η υπόθεση Αρ. 546/2001, *L.D. HIGH HEELS MODEL AGENCY LTD ν. Κυπριακής Δημοκρατίας*, διά του Υπουργού Εσωτερικών, [2002] που αναλύεται στο Κεφάλαιο 3.

¹⁰⁹ Bill C-36: An Act to amend the Criminal Code in response to the Supreme Court of Canada decision in Attorney General of Canada v. Bedford and to make consequential amendments to other Acts, 41st Parl., 2d Sess.: Library of Parliament (2014). Καναδικός Νόμος. Πρόσφατα το Επαρχιακό Δικαστήριο του Kitchener, Ontario αποφάσισε ότι ορισμένες πρόνοιες του πιο πάνω Νόμου είναι αντισυνταγματικές. Ο Νόμος όμως συνεχίζει να ισχύει εκτός εάν επιβεβαιωθεί από το Ανώτατο Δικαστήριο του Καναδά. <https://globalnews.ca/news/6580684/ontario-judge-rules-bill-c-36-unconstitutional/> Πρόσβαση Απρίλιος 2020.

¹¹⁰ Brunovskis, A., Surtees R., "Agency or illness—The conceptualization of trafficking: Victims' choices and behaviours in the assistance system" [2008] *Gender, Technology and Development* 12: 58–76, στο άρθρο του Angelo G. Constantinou, 'Human Trafficking on Trial: Dissecting the Adjudication of Sex Trafficking Cases in Cyprus' [2013], *Springer Science and Business Media Dordrecht*, σελ. 165.

Στον Ποινικό Κώδικα, Κεφ. 154, στον οποίο περιλαμβάνονται πρόνοιες που αφορούν την πορνεία, δεν υπάρχει ρητή αναφορά στην έννοια της προσωπικής αυτονομίας ή της συγκατάθεσης ή της αξιοπρέπειας, διότι η γυναίκα πόρνη και στη συνέχεια μετά από σχετικές τροποποιήσεις όπως παρουσιάστηκαν πιο πάνω, άτομα οποιουδήποτε φύλου, παρουσιάζονται ως θύματα των μαστροπών και των ατόμων που αποζούν από κέρδη πορνείας, ενώ όταν ασκούν από μόνες τους την πορνεία, διαπράττουν πλημμελήματα. Συγκεκριμένα στο άρθρο 157, υπό τον τίτλο “Μαστροπεία” γίνεται αναφορά στην “προαγωγή” γυναίκας σε παράνομη σαρκική επαφή και σε κοινή πορνεία, ενώ στο άρθρο 159, “Προαγωγή διαφθοράς γυναίκας με απειλές, δόλο ή χορήγηση φαρμάκων” αναφέρεται ως πλημμέλημα, η προαγωγή γυναίκας σε παράνομη σαρκική επαφή με άντρα ή άντρα σε παράνομη σαρκική επαφή με άντρα, με απειλές ή με εκφοβισμό, με ψευδείς παραστάσεις ή με τη χορήγηση φαρμάκων, εστιάζοντας έτσι στην πράξη του θύτη και όχι στην προσβολή της αξιοπρέπειας του θύματος. Άλλωστε, το Μέρος IV του Ποινικού Κώδικα που περιέχει τα πιο πάνω άρθρα, ονομάζεται “ΠΟΙΝΙΚΑ ΑΔΙΚΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΠΑΡΑΒΛΑΠΟΥΝ ΤΟ ΚΟΙΝΟ ΓΕΝΙΚΑ” και το υποκεφάλαιο “Ποινικά Αδικήματα εναντίον των Ηθών”, υποδηλώνοντας ότι ο βιασμός, η μαστροπεία, η διατήρηση οίκων ανοχής και άλλα συναφή αδικήματα, προσβάλλουν τα ήθη της Κύπρου και δεν εντάσσονται στο Μέρος V που αφορά Ποινικά Αδικήματα εναντίον του Προσώπου. Είναι λοιπόν σημαντικό να εξετάσουμε τον όρο «ηθική», λόγω της νομικής σύνδεσης του με την «πορνεία».

Η ηθική,¹¹¹ δηλαδή το σύνολο των θεσμοθετημένων κανόνων μιας κοινωνίας που καθορίζουν τη συμπεριφορά των ατόμων με βάση το κοινωνικά αποδεκτό, το καλό και το κακό, μπορεί να συνδεθεί με τον όρο αξιοπρέπεια. Η αξιοπρέπεια σε σχέση με την πορνεία, συνδέεται στον Ποινικό Κώδικα με την αξιοπρέπεια και την ηθική της κοινωνίας, ετάσσοντας κάποια ποινικά παραπτώματα στη δημόσια σφαίρα, ενώ σε σχέση με την εμπορία προσώπων, η αξιοπρέπεια, συνδέεται με το θύμα και τα δικαιώματά του, καθώς και την κρατική υποχρέωση να το προστατεύσουν, τόσο πριν όσο και μετά τη διάπραξη του αδικήματος, εντάσσοντας την εμπορία προσώπων, στη δημόσια σφαίρα. Εντούτοις, η πορνεία και η εμπορία προσώπων, όπως είδαμε από τους πιο πάνω ορισμούς, δεν μπορούν να τυγχάνουν της ίδιας

---

¹¹¹ *Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής*, (1998), Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/search.html?lq=ηθική&dq= Πρόσβαση Μάιος 2019.

εννοιολογικής μεταχείρισης, εφόσον υπάρχει η ειδοποιός διαφορά της άσκησης του δικαιώματος της ελεύθερης συγκατάθεσης, η οποία δίνεται στη βάση της προσωπικής αυτονομίας, από πλευράς του ατόμου που προσφέρει σεξουαλικές υπηρεσίες, στην περίπτωση της άσκησης ελεύθερης πορνείας. Όταν και εφόσον η πράξη της παροχής σεξουαλικών υπηρεσιών γίνεται στο πλαίσιο της εμπορίας προσώπων, τότε το δικαίωμα της ελεύθερης συγκατάθεσης στη βάση της προσωπικής αυτονομίας, δεν μπορεί να ασκηθεί από το εμπλεκόμενο πρόσωπο, λόγω του ότι τελεί υπό κατάσταση εξαναγκασμού, όπως αυτός ορίζεται στο άρθρο 2 του Νόμου 60(Ι)/2014 και όπως ανάγεται από τα γεγονότα της κάθε υπόθεσης. Είναι λοιπόν, νομικά αδόκιμο, να χαρακτηρίζουμε κάθε μορφή πορνείας ως εμπορία για εκπόρνευση ή σεξουαλική εκμετάλλευση, εκτός εάν ικανοποιούνται τα κριτήρια του ορισμού της εμπορίας προσώπων, όπως έχει νομολογηθεί και ερμηνευτεί από την κρατική νομοθεσία και τις προαναφερθείσες Διεθνείς και Διακρατικές Συμβάσεις. Είναι επίσης ουσιώδες, να εξεταστεί ο ορισμός προσωπική Αυτονομία, στην ευρεία του έννοια, όπως επεξηγήθηκε μέσα από δικαστικές αποφάσεις, όχι μόνο σε σχέση με την πορνεία, αλλά και σε σχέση με άλλες πρακτικές που ακροβατούν στο όριο της κοινωνικής αποδοχής και αποδοκιμασίας, όπως αυτό μετατοπίζεται κεντροβαρικά, με την πάροδο των καιρών.

Η προσωπική Αυτονομία, μελετήθηκε από το ΕΔΑΔ σε υποθέσεις που αφορούσαν μεταξύ άλλων, το δικαίωμα στην ευθανασία, στη συμμετοχή σε σαδομαζοχιστικές πράξεις μεταξύ ομοφυλοφίλων, αλλά και τη σεξουαλική ελευθερία.¹¹² Στις αποφάσεις *Laskey, Jaggard και Brown*¹¹³ κατά Ηνωμένου Βασιλείου και Κ.Α., Α.Δ. κατά Βελγίου¹¹⁴ το δικαστήριο αποφάσισε ότι η καταδίκη των αυτουργών των σαδομαζοχιστικών πράξεων, για το αδίκημα της πρόκλησης σωματικών βλαβών δεν αντιβαίνει στο άρθρο 8 της ΕΣΔΑ,¹¹⁵ το οποίο επικαλέστηκαν οι διάδικοι ως

¹¹² Καραβοκύρης Γ., Συναίνεση και Αυτονομία: με αφορμή τα όρια της σεξουαλικής αυτοδιάθεσης στη νομολογία του ΕΔΑΔ, (2010), <https://www.constitutionalism.gr/1594-synainesi-kai-aytonomia-me-aformi-ta-oria-tis-sexo/#_ftn7>, Πρόσβαση Μάρτιος 2019.

¹¹³ Keep Calm Talk Law, "Sadomasochism following R v Brown: Domestic Violence or Sexual Autonomy?" [2018], Πρόσβαση Μάρτιος 2019, <<http://www.keepcalmtalklaw.co.uk/sadomasochism-following-r-v-brown-domestic-violence-or-sexual-autonomy/>>.

¹¹⁴ Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΑΔ), 19 Φεβρουαρίου 1997, υπόθεση *Laskey, Jaggard και Brown* κατά Ην. Βασιλείου και 17 Φεβρουαρίου 2005, Υποθέσεις με αρ. 42758/98 και 45558/99 Κ.Α και Α.Δ κατά Βελγίου (17.2.2005). Οι αποφάσεις είναι προσβάσιμες στην ηλεκτρονική διεύθυνση του ΕΔΑΔ: www.echr.coe.int.

¹¹⁵ Σύμφωνα με το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ «1. Παν πρόσωπον δικαιούται εις τον σεβασμόν της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του, της κατοικίας του και της αλληλογραφίας του. 2. Δεν επιτρέπεται να υπάρξει επέμβασις δημοσίας αρχής εν τη ασκήσει του δικαιώματος τούτου, εκτός εάν η επέμβασις αυτή προβλέπεται υπό του νόμου και αποτελεί μέτρον το οποίον, εις μίαν δημοκρατικήν κοινωνίαν,

θεμέλιο προστασίας της ιδιωτικής τους ζωής και της σεξουαλικής τους αυτοδιάθεσης. Σε αυτές τις περιπτώσεις, όμως, λόγω της σαδομαζοχιστικής φύσης των επαφών, παρά το γεγονός ότι δεν φαίνεται να είχε προκληθεί βαριά σωματική βλάβη στα άτομα που προσέφεραν οικειοθελώς τις σεξουαλικές υπηρεσίες, η κρίση των δικαστών βασίστηκε στο γεγονός ότι οι πράξεις είχαν ξεπεράσει τα κοινωνικώς αποδεκτά όρια.

Συγκεκριμένα στην υπόθεση Κ.Α και Α.Δ κατά Βελγίου,¹¹⁶ οι Αιτητές ήταν ένας δικαστής και ένας γιατρός, οι οποίοι καταδικάστηκαν για την άσκηση ιδιαίτερα σοβαρής σωματικής βλάβης σε τρίτο πρόσωπο κατά τη διάρκεια σαδομαζοχιστικών επαφών. Ένας εκ των αιτητών, καταδικάστηκε επίσης για ανηθικότητα και πορνεία. Και οι δύο καταδικάστηκαν σε φυλάκιση και σε χρηματική ποινή με αναστολή. Σε σχέση με την ισχυριζόμενη παραβίαση του άρθρου 8, ήτοι του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή, λόγω της καταδίκης για πρόκληση βαριάς σωματικής βλάβης στο πλαίσιο σαδομαζοχιστικών πρακτικών, το ΕΔΑΔ σημείωσε ότι, η καταδίκη στόχευε στην προστασία των δικαιωμάτων και ελευθεριών του θύματος. Οι Βελγικές δικαστικές αρχές είχαν ως πρωταρχικό στόχο την προστασία της υγείας της τάξης και της αποτροπής των εγκλημάτων. Η παρέμβαση του ποινικού δικαίου, κρίθηκε ως απαραίτητη στο πλαίσιο της λειτουργίας μια δημοκρατικής κοινωνίας, από ένα κράτος που είχε υποχρέωση να προστατεύσει το θύμα του οποίου το δικαίωμα απόσυρσης της συγκατάθεσης δεν έγινε σεβαστό, εφόσον οι Αιτητές είχαν καταναλώσει μεγάλη ποσότητα αλκοόλ χάνοντας έτσι τον έλεγχο της κατάστασης, επιδιδόμενοι σε αυξημένη βία κατά του θύματος. Ασφαλώς και οι Αιτητές είχαν το δικαίωμα να συμμετέχουν σε σεξουαλικές πράξεις, εντούτοις, η προστασία των δικαιωμάτων του “θύματος” των σαδομαζοχιστικών πράξεων έπρεπε επίσης να διασφαλιστεί, με την τοποθέτηση ενός ορίου. Οι ποινές που τους επιβλήθηκαν δεν κρίθηκαν ως δυσανάλογες και οι αιτήσεις απορρίφθηκαν.

Αυτή η υπόθεση φέρνει στο φως ένα από τους μεγαλύτερους κινδύνους της άσκησης νόμιμης πορνείας, εφόσον για να μπορεί να ασκείται η πορνεία ως επάγγελμα, σε υποστατικά που προσφέρονται οι σεξουαλικές υπηρεσίες, είτε αυτά είναι δημόσια είτε ιδιωτικά, θα πρέπει να παρέχονται κατάλληλες δικλείδες

είναι αναγκαίον δια την εθνικήν ασφάλειαν, την δημοσίαν ασφάλειαν, την οικονομικήν ευημερίαν της χώρας, την προάσπισιν της τάξεως και την πρόληψιν ποινικών παραβάσεων, την προστασίαν της υγείας ή της ηθικής, ή την προστασίαν των δικαιωμάτων και ελευθεριών άλλων».

¹¹⁶ Κ.Α και Α.Δ κατά Βελγίου, Υποθέσεις με αρ. 42758/98 και 45558/99, Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, [17 Φεβρουαρίου 2005].

ασφαλείας στους εργαζόμενους, ώστε να αποφεύγεται η εκμετάλλευσή τους, από τους πελάτες, όπως στην πιο πάνω υπόθεση. Το σημαντικό είναι να μπορεί πάντοτε η συγκατάθεση να δίδεται μετά από επαρκή ενημέρωση, ελεύθερα και χωρίς πίεση, στο πλαίσιο της άσκησης της προσωπικής Αυτονομίας. Αυτά ισχύουν σε χώρες όπου η πορνεία δεν έχει νομικά απαγορευτεί και ασφαλώς όταν αφορά ενήλικα πρόσωπα με δυνατότητα να συμβάλλονται.¹¹⁷

Με παρόμοιο φακό εξέτασε το ΕΔΑΔ και την υπόθεση *Laskey, Jaggard και Brown* εναντίον Ηνωμένου Βασιλείου.¹¹⁸ Στην υπόθεση αυτή, οι Προσφεύγοντες, κ.κ. *Laskey, Jaggard και Brown*, ήταν Άγγλοι υπήκοοι. Στο πλαίσιο έρευνας ρουτίνας, το 1987, περιήλθε στην κατοχή της Αστυνομίας βιντεοσκοπημένο υλικό το οποίο είχε ληφθεί στο πλαίσιο σαδομαζοχιστικών επαφών στο οποίο συμμετείχαν οι Προσφεύγοντες μαζί με άλλους 44 άντρες. Ως αποτέλεσμα, οι άνδρες καταδικάστηκαν για διάφορα αδικήματα, μεταξύ άλλων, της επίθεσης και πρόκλησης βλάβης, λόγω σαδομαζοχιστικών πράξεων, οι οποίες διαπράττονταν για δέκα χρόνια. Οι πράξεις περιλάμβαναν κακοποίηση των γεννητικών οργάνων, μεταξύ άλλων με αγκίστρια ψαρέματος, ζεστό κερί, βελόνες και τελετουργικούς ξυλοδαρμούς, στιγματισμό και πρόκληση ουλών και αιμορραγίας. Οι πράξεις λάμβαναν χώρα σε ιδιωτικά υποστατικά και κατώπιν συναίνεσης, για τον σκοπό της σεξουαλικής ικανοποίησης. Χρησιμοποιούσαν λέξεις κωδικούς και μεθόδους αποστείρωσης των εργαλείων που χρησιμοποιούνταν. Οι ποινές τους ήταν από ένα μέχρι τέσσερα χρόνια. Άσκησαν Έφεση στην Αγγλία, με αποτέλεσμα να μειωθούν οι αρχικές ποινές, εφόσον οι κατηγορούμενοι δεν θεωρούσαν ότι οι πράξεις τους ήταν ποινικά αδικήματα. Στην Έφεση τους στη Βουλή των Λόρδων, οι Προσφεύγοντες ανέφεραν τον ισχυρισμό ότι στιγματίστηκαν διότι ήταν ομοφυλόφιλοι και διότι κατηγορήθηκαν για προσυλητισμό νεαρού άνδρα, ο οποίος εν τέλει διαφάνηκε ότι ήταν ετερόφυλος.

Ενώπιον του ΕΔΑΔ, οι Προσφεύγοντες ισχυρίστηκαν παραβίαση των άρθρων 7 και 8 της ΕΣΔΑ, αναφέροντας ότι οι καταδίκες τους ήταν αποτέλεσμα μη αναμενόμενης

¹¹⁷ Στην Κύπρο η ικανότητα προς το «συμβάλλεσθαι» ορίζεται στο άρθρο 11 του περί Συμβάσεων Νόμου, Κεφ. 149. Ικανός προς το συμβάλλεσθαι είναι όποιος (α) έχει σώες τις φρένες και (β) δεν στερείται της ικανότητας του συμβάλλεσθαι, δυνάμει οποιουδήποτε Νόμου. Σε περιπτώσεις ανηλίκων (που δεν συμπλήρωσαν το 18ο έτος), εφαρμόζεται το δίκαιο που ισχύει εκάστοτε στην Αγγλία.

¹¹⁸ *Laskey, Jaggard και Brown v. Ηνωμένου Βασιλείου* (1997) 21627/93, 21826/93 και 21974/93, ΕΔΑΔ, [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"fulltext":\["CASE%20OF%20LASKEY,%20JAGGARD%20AND%20BROWN%20v.%20THE%20UNITED%20KINGDOM"\],"sort":\["EMPTY"\],"documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER","CHAMBER"\],"itemid":\["001-58021"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{) Πρόσβαση Μάιος 2019.

εφαρμογής του ποινικού δικαίου που περιόριζε αδικαιολόγητα το δικαίωμά τους στον σεβασμό της προσωπικής τους ζωής. Μετά από εξέταση των αιτήσεων, το δικαστήριο αποφάσισε ότι οι καταδίκες των Προσφεύγοντων ήταν παρέμβαση του Κράτους της Αγγλίας στην ιδιωτική τους ζωή, η οποία παρέμβαση επιτρεπόταν από τον Νόμο για σκοπούς προστασίας της δημόσιας υγείας και ηθών. Ως εκ τούτου, δεν ήταν παραβίαση του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ. Οι κυριότεροι λόγοι που η «συγκατάθεση» και η προστασία της ιδιωτικής ζωής δεν μπορούσε να ανατρέψει την αρχική απόφαση των Αγγλικών Δικαστηρίων ήταν διότι οι πιθανοί τραυματισμοί από τις πράξεις των Προσφεύγοντων ήταν σοβαροί και, ως εκ τούτου, αιτιολογούσαν την κρατική παρέμβαση, ανεξάρτητα από τον σεξουαλικό προσανατολισμό των κατηγορούμενων.

Μελετώντας τόσο τα γεγονότα όσο και την αιτιολόγηση των πιο πάνω υποθέσεων, συμπεραίνουμε ότι το δικαίωμα της προσωπικής σεξουαλικής αυτονομίας είναι μεν νομικά κατοχυρωμένο στη γενικότητα του, στο πλαίσιο της άσκησης του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή με βάση το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ και τα πιο πάνω σχετικά άρθρα της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, εντούτοις, οι δικαστικές αρχές κατά γενική αναλογία οριοθετούν την ύπαρξη του, με βάση τη νομοθεσία, την κοινωνική αποδοχή της πράξης και την πολιτική του κράτους στο οποίο εφαρμόζεται η πρακτική. Όσον αφορά στο δικαίωμα στην προσφορά και αγορά σεξουαλικών υπηρεσιών, και πάλι, η νομική οριοθέτηση της απαγόρευσης, εξαρτάται από το κοινωνικό και νομικό πλαίσιο, καθώς επίσης από τα ήθη της κάθε εποχής.¹¹⁹

3.1.9 Ρύθμιση

«Ρυθμίζω»¹²⁰ σημαίνει κάνω κάτι να λειτουργεί ή να κινείται με έναν ορισμένο ρυθμό, κανονικό ή αναγκαίο, τακτοποιώ, διευθετώ, ενώ «ρύθμιση» σημαίνει τακτοποίηση, διευθέτηση.¹²¹ Η ρύθμιση μιας πρακτικής, όπως η πορνεία, ή ενός εγκλήματος, όπως η εμπορία προσώπων, μπορεί να επιτευχθεί με την σύνταξη

¹¹⁹ *United States v. Extreme Associates*, 431 F.3d 150 (3rd Cir. 2005), καταδίκη παραγωγών πορνογραφίας για μετάδοση αισχρού περιεχομένου, <https://repository.law.umich.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1005&context=mjgl>

¹²⁰ *Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής*, (1998), Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/search.html?lq=ρυθμίζω&dq= Πρόσβαση Μάιος 2019.

¹²¹ Τεγόπουλος – Φυτράκης, “Ελληνικό Λεξικό: Ορθογραφικό, Ερμηνευτικό, Ετυμολογικό, Συνωνύμων, Αντιθέτων, Κύριων Ονομάτων” (1995), Εκδόσεις Αρμονία Α.Ε., (9η έκδοση), Αθήνα

νομοθετημάτων ή την τροποποίηση υφιστάμενων νομοθεσιών και με την ετοιμασία Πολιτικής ή Στρατηγικής και Σχεδίων Δράσης, τα οποία να βασίζονται στη νομοθεσία και στην πολιτική, χωρίς εντούτοις να μπορεί να εξασφαλίσει απόλυτα την προστασία των θυμάτων εμπορίας σε ό,τι αφορά στη πτυχή της σεξουαλικής εκμετάλλευσης.¹²²

Η εμπορία προσώπων είναι επαρκώς ρυθμισμένη νομικά και σε επίπεδο πολιτικής, ανεξάρτητα με το τι γίνεται στην πράξη, κάτι το οποίο διαφαίνεται από την περαιτέρω μελέτη και έρευνα. Η πορνεία, όμως, δεν είναι επαρκώς ρυθμισμένη νομικά και κατ' επέκταση, δεν υπάρχει καταγεγραμμένη κρατική πολιτική. Όπως αναφέρεται αναλυτικά στο Μέρος 3.4.3 Δημόσιες Συζητήσεις, στην Κύπρο, σύμφωνα με την Στρατηγική της Λισαβόνας, η ρύθμιση γίνεται μέσα από τη διαδικασία της Διαβούλευσης και ετοιμασίας νομοθετημάτων¹²³ σύμφωνα με τον Οδηγό Διαβούλευσης.¹²⁴ Η εν λόγω δράση πραγματοποιήθηκε με σκοπό να βελτιωθεί το ρυθμιστικό πλαίσιο, όπως άλλωστε απαιτούσε η Στρατηγική της Λισαβόνας, γεγονός που επιβεβαιώθηκε στο εαρινό Συμβούλιο των Αρχηγών των κρατών μελών της Ε.Ε. τον Μάρτιο του 2006.¹²⁵ Ενώ φαίνεται να υπάρχει το νομικό πλαίσιο για τη διενέργεια διαβουλεύσεων για τη βελτίωση του ρυθμιστικού πλαισίου με τη συμμετοχή των εμπλεκόμενων μερών, στην Κύπρο ακόμα απουσιάζει η έννοια της «ρύθμισης» σε σχέση με την πορνεία. Την απουσία ρύθμισης και την ανάγκη καταρτισμού Σχεδίου Δράσης για την πορνεία που θα έχει ως άμεσο στόχο αφενός την προστασία και τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των γυναικών που εκδίδονται και, αφετέρου, την ευαισθητοποίηση και ενημέρωση του κοινού για το θέμα, με

¹²² Όπως αναφέρει ο Κωνσταντίνου, το αντίδοτο στην πορνεία όπου υπάρχει εκμετάλλευση, δεν μπορεί να δοθεί μέσα από συντηρητικές πολιτικές όπως το Σουηδικό Μοντέλο, ούτε μέσα από φιλελεύθερες πολιτικές που αποποινικοποιούν την πορνεία, αλλά μπορεί να βελτιωθεί η κατάσταση μέσα από μια κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική προσέγγιση. Angelo G. Constantinou, 'Cyprus and the Global Polemics of Sex Trade and Sex Trafficking: Colonial and Postcolonial Connections' [2013], *International Criminal Justice Review* 1-15, σελ. 2.

¹²³ Ιστότοπος Προεδρίας, Μονάδας Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ανάπτυξης, Πρόσβαση Μάρτιος 2019 <<http://www.reform.gov.cy/gr/αναπτυξιακή-μεταρρύθμιση/βελτίωση-ρυθμιστικού-πλαισίου/ανάλυση-του-αντίκτυπου-των-νομοθετικών-προτάσεων>>, Περισσότερες πληροφορίες: Guidelines on Stakeholders Consultation: http://ec.europa.eu/smart-regulation/guidelines/ug_chap7_en.htm.

¹²⁴ Οδηγός Διαβούλευσης, Βελτίωση Ρυθμιστικού Πλαισίου, Υπουργείο Οικονομικών, (2009) Κυπριακή Δημοκρατία, 1η έκδοση, Πρόσβαση Μάρτιος 2019 <[http://www.mcw.gov.cy/mcw/rtd/rtd.nsf/rtd26_gr/D87D46FCFF4310DC2257B73002C3CCA/\\$file/Οδηγός_Διαβούλευσης.pdf](http://www.mcw.gov.cy/mcw/rtd/rtd.nsf/rtd26_gr/D87D46FCFF4310DC2257B73002C3CCA/$file/Οδηγός_Διαβούλευσης.pdf)>

¹²⁵ Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Ανακοίνωση του Προέδρου Μπαρόσοσε συνεννόηση με τον Αντιπρόεδρο Φερχόγιεν προς το Εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Συνεργασία για την οικονομική μεγέθυνση και την απασχόληση Νέο ξεκίνημα για τη στρατηγική της Λισαβόνας, (2.2.2005 COM(2005) 24 τελικό), παρ. 3.23, σελ. 23, Πρόσβαση Μάρτιος 2019, <[http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/com/com_com\(2005\)0024_/com_com\(2005\)0024_el.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/com/com_com(2005)0024_/com_com(2005)0024_el.pdf)>.

απώτερο στόχο την αποτροπή της ζήτησης των «σεξουαλικών υπηρεσιών», αναγνώρισε και το Γραφείο της Επιτρόπου Διοίκησης το 2013-2014, εντούτοις δεν φαίνεται να έχει υλοποιηθεί η σχετική εισήγηση.¹²⁶ Για αυτό το λόγο η παρούσα έρευνα προσπαθεί να καλύψει το κενό, φέροντας στην επιφάνεια την ανάγκη διενέργειας εις βάθος έρευνας για την αποτελεσματική ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο.

---

¹²⁶ Ονουφρίου Ζ., Τσιάρτας Α., «Τοποθέτηση Επιτρόπου Διοικήσεως ως Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων σε σχέση με το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την πορνεία στην Κύπρο», ΑΥΤ 5/2012, Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Ιαν. 2014), παρ. 91-92.

3.2 Πορνεία και Εμπορία Προσώπων στην αρχαία και τη σύγχρονη Κύπρο

Πέραν της εννοιολογικής ανάλυσης των σχετιζόμενων με την πορνεία και την εμπορία προσώπων κυριότερων όρων, είναι σημαντικό να μελετηθεί και συζητηθεί σε συντομία η εξέλιξη και η ιστορία της πορνείας και της εμπορίας προσώπων στην αρχαία και στη σύγχρονη Κύπρο, ώστε να συνδεθούν οι εν λόγω όροι με την προέλευση τους. Συνδέοντας τους όρους με την ιστορία τους, μέσα από την έρευνα σε αρχείο, δημιουργείται το αναγκαίο θεωρητικό υπόβαθρο για την ορθολογιστική ανάλυση της εμπειρικής έρευνας στη συνέχεια.

Η διαλεκτική λοιπόν για την πορνεία και τη σεξουαλικότητα, από αρχαιότατους χρόνους, υπήρξε ένα δυναμικό κοινωνικό, νομικό και εγκληματολογικό θέμα συζήτησης. Από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, μελετώντας πρωτογενείς και δευτερογενείς πηγές και αναφορές, ο αναγνώστης μπορεί εύκολα να διακρίνει, ότι η κοινωνική αντίδραση, η οποία επηρεάζει και τρέφει τη νομοθετική δράση, διαφέρει από εποχή σε εποχή και από περιοχή σε περιοχή, ανάλογα με τις ανάγκες και την ανάπτυξη της κοινωνίας, σε οικονομικό, θρησκευτικό και μαθησιακό επίπεδο. Πώς επηρέασε λοιπόν ιστορικά η ανάπτυξη της πορνείας στην Κύπρο, την παρούσα κατάσταση;

Όπως στην αρχαία Ελλάδα, έτσι και στην Κύπρο, η πορνεία υπήρχε και είχε μάλιστα συνδεθεί με την υπηρεσία προς τη Θεά Αφροδίτη. Συγκεκριμένα, όπως αναφέρει ο Ηρόδοτος, η άσκηση της πορνείας στην Κύπρο γινόταν ως έθιμο με βάση νομοθεσία, η οποία επέβαλλε σε όλες τις γυναίκες, όπως έχουν ερωτική επαφή με κάποιο ξένο για να συλλέξουν χρήματα για τις ανάγκες του ναού της Θεάς Αφροδίτης στην Πάφο, τουλάχιστο μία φορά στη ζωή τους.¹²⁷ Παρόμοια αναφορά κάνει και ο Αθηναίος στους *Δειπνοσοφιστές*, καταγράφοντας ότι στην Κύπρο οι γυναίκες είχαν την ελευθερία να έχουν ερωτική επαφή με οποιοδήποτε άνδρα και οι γονείς αφιέρωναν τις κόρες τους στην ιερά πορνεία.¹²⁸ Οι ελεύθερες σεξουαλικές σχέσεις και τα όργια προς τιμή της Θεάς Αφροδίτης φαίνεται ότι διήρκησαν μέχρι τον 3^ο αιώνα μ.Χ. με τη λήξη της Ρωμαϊκής Περιόδου και την έναρξη της Βυζαντινής εποχής. Μετά τον περιορισμό της πορνείας κατά τη Βυζαντινή περίοδο, στην

¹²⁷ Ηρόδοτος, *Ιστορίαι Α'*, 1999, 1-5, στο βιβλίο του Χρυσάνθου Χ., *Η Ιστορία του Τόπου μας – Ενθύμιον: Ιερόδουλες, Πόρνες, Αρτίστες*, (Εκδόσεις Φιλελεύθερος, 2011), σελ. 14-15.

¹²⁸ Αθηναίος, *Δειπνοσοφισταί*, 12.516, στο βιβλίο του Χρυσάνθου Χ., *Η Ιστορία του Τόπου μας – Ενθύμιον: Ιερόδουλες, Πόρνες, Αρτίστες*, (Εκδόσεις Φιλελεύθερος, 2011), σελ. 15.

Οθωμανοκρατία στην Κύπρο δεν υπήρχαν συνθήκες που να επέτρεπαν την άνθηση της πορνείας. Υπήρχε μεν πορνεία, όμως ήταν πολύ περιορισμένη.¹²⁹

Η σύγχρονη πορνεία στην Κύπρο, εντοπίζεται κατά ή περί το 1878,¹³⁰ περίοδος που αφίχθηκαν οι Βρετανοί αποικιοκράτες. Με την παρουσία 7.000 και πλέον στρατιωτών στη Λάρνακα, λόγω του λιμανιού της, η ικανοποίηση των σεξουαλικών αναγκών των νεοφερμένων στρατιωτών, οδήγησε την πορνεία σε άνθηση και ανάπτυξη.¹³¹ Για την εξυπηρέτηση των στρατιωτών, άνοιξαν καφεωδεία και πολλές γυναίκες από όλη την Κύπρο μετακόμισαν, λόγω της φτώχειας που τις μάστιζε.¹³² Λόγω της μακρόχρονης κατοχής, από τους Ρωμαίους στους Βυζαντινούς και από τους Οθωμανούς στους Άγγλους, οι δυσβάσταχτοι φόροι και η υποδούλωση, δημιουργούσαν μια κατάσταση άθλιας διαβίωσης και ως εκ τούτου, η πορνεία, για όσες γυναίκες μπορούσαν να την ασκήσουν, ήρθε ως μέσο λύτρωσης, εφόσον έτσι θα μπορούσαν να μαζέψουν χρήματα για την προίκα τους και να συντηρήσουν τα παιδιά και τις οικογένειες τους, θυσιάζοντας τον εαυτό τους.¹³³

Η άνθηση της πορνείας συνυπήρξε με την παράλληλη εξάπλωση των αφροδισίων νοσημάτων στην Κύπρο, η οποία οδήγησε στη δημιουργία δημόσιου υποτυπώδους νοσοκομείου στη Λεμεσό το 1881, για ιατρική περίθαλψη των ιερόδουλων και των πελατών.¹³⁴ Επίσης στη Λάρνακα ιδρύθηκε το πρώτο δημοτικό πορνείο, για να προστατευτεί η υγεία των δημοτών και τα κοινωνικά ήθη.¹³⁵ Κατά το 1891 μάλιστα, είχαν δημιουργηθεί τα πρώτα επίσημα κρατικά στατιστικά στοιχεία για την καταγραφή των εκδιδομένων, διότι οι Βρετανοί κατακτητές, θεωρούσαν την πορνεία

¹²⁹ Κυριαζής Ν., *Ο Δήμος Λάρνακας εντός μιας πεντηκονταετίας 1878-1928* (1995), επιμέλεια Σωφρόνιος Μιχαηλίδης, Εκδόσεις Δήμου Λάρνακας, Σελ. 39, στο βιβλίο του Χρυσάνθου Χ., *Η Ιστορία του Τόπου μας – Ενθύμιον: Ιερόδουλες, Πόρνες, Αρτίστες*, (Εκδόσεις Φιλελεύθερος, 2011), σελ. 25.

¹³⁰ Οδυσσέως Μ., Από τα καφέ-αμάν στους οίκους ανοχής και από τις αρτίστες στην Ελένη την πόρνη, *Εφημερίδα Reporter*, (8.1.2018), <http://www.reporter.com.cy/local-news/article/289686/>, Πρόσβαση Μάιος 2019.

¹³¹ Ο Κωνσταντίνου υποστηρίζει ότι συνολικά στην Κύπρο υπήρχαν πέραν των 10.000 στρατιωτών κατά το 1878. Angelo G. Constantinou, 'Cyprus and the Global Polemics of Sex Trade and Sex Trafficking: Colonial and Postcolonial Connections' [2013], *International Criminal Justice Review* 00(0) 1-15, σελ. 4.

¹³² Κυριαζής Ν., *Ο Δήμος Λάρνακας εντός μιας πεντηκονταετίας 1878-1928* (1995), επιμέλεια Σωφρόνιος Μιχαηλίδης, Εκδόσεις Δήμου Λάρνακας, Σελ. 39, στο βιβλίο του Χρυσάνθου Χ., *Η Ιστορία του Τόπου μας – Ενθύμιον: Ιερόδουλες, Πόρνες, Αρτίστες*, (Εκδόσεις Φιλελεύθερος, 2011), σελ. 25.

¹³³ Οδυσσέως Μ., Από τα καφέ-αμάν στους οίκους ανοχής και από τις αρτίστες στην Ελένη την πόρνη, *Εφημερίδα Reporter*, (8.1.2018), <http://www.reporter.com.cy/local-news/article/289686/>, Πρόσβαση Μάιος 2019.

¹³⁴ Μαραγκού Α. Γεωργιάδης Α. *Η Ιατρική στην Κύπρο κατά τη διάρκεια της Αγγλικρατίας* (2006), στο βιβλίο Βρυωνίδου – Γιάγκου Μ. Ν., *Η Ιατρική στην Κύπρο: Από την αρχαιότητα μέχρι την Ανεξαρτησία*, (Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Λαϊκής 2006), σελ. 217-398.

¹³⁵ Κυριαζής Ν., *Ο Δήμος Λάρνακας εντός μιας πεντηκονταετίας 1878-1928* (1995), επιμέλεια Σωφρόνιος Μιχαηλίδης, Εκδόσεις Δήμου Λάρνακας, Σελ. 39, στο βιβλίο του Χρυσάνθου Χ., *Η Ιστορία του Τόπου μας – Ενθύμιον: Ιερόδουλες, Πόρνες, Αρτίστες*, (Εκδόσεις Φιλελεύθερος, 2011), σελ. 30.

όπως ένα οποιοδήποτε άλλο επάγγελμα. Κατά το 1981, δήλωσαν πόρνες 13 άτομα μεταξύ των ηλικιών 15-64, όλες γυναίκες, 6 στη Λευκωσία και 7 στην Κερύνεια. Μέχρι το 1901, καταγράφηκαν 30 εκδιδόμενες. Ενώ το 1911 δήλωσαν και άνδρες εκδιδόμενοι, 2 στη Λεμεσό και 2 στην Πάφο, σε σύνολο των 123 εκδιδόμενων.¹³⁶

Το 1918, το Νομοθετικό Συμβούλιο ψήφισε νομοθεσία με την οποία προστατεύονται οι γυναίκες μέχρι 21 ετών και οι κορασίδες από την προαγωγή ή την απόπειρα προαγωγής τους στην πορνεία, κοινώς τη μαστροπεία, όπως ερμηνεύτηκε πιο πάνω, εκτός εάν αυτές ήταν κοινές πόρνες ή γνωστού ανήθικου χαρακτήρα ή έχουν παράνομες γενετήσιες επαφές εντός ή εκτός Κύπρου. Το αδίκημα τιμωρείτο με φυλάκιση μέχρι και δύο χρόνια, όμως η αστυνομία δεν είχε εξουσία σύλληψης υπόπτων ως προαγωγών,¹³⁷ γεγονός το οποίο, μαζί με την πιο πάνω εξαίρεση, υποδηλώνει ότι ο νόμος ψηφίστηκε για να παραμείνει στα χαρτιά και όχι για την ουσιαστική/έμπρακτη προστασία των γυναικών και των κορασίδων. Ακόμα ένα γεγονός που επιβεβαιώνει ότι η νομοθεσία και οι πρακτικές δεν στόχευαν στην προστασία των γυναικών ήταν η ενδυνάμωση του ρόλου του Δημοτικού ιατρού το 1917, ο οποίος λάμβανε επιπρόσθετα χρήματα από το μισθό του, για να εξετάζει και τις εκδιδόμενες.¹³⁸

Πέραν των οίκων ανοχής, στις πόλεις είχαν δημιουργηθεί συνοικίες της ακολασίας, εφόσον οι πόρνες δεν ήταν καλοδεχούμενες στις γειτονιές όπου διέμεναν οικογένειες. Στη Λευκωσία, σύμφωνα με την Αγνή Μιχαηλίδου, υπήρχαν κακόφημα σοκάκια προς τις Τουρκογειτονιές, όπου διέμεναν γυναίκες ξένες και ντόπιες ακούγοντας αμανέδες και λαϊκά τραγούδια από τα γραμμόφωνα τους, αναμένοντας τους πελάτες τους.¹³⁹ Στη Λάρνακα, η οδός με τους οίκους ανοχής ονομάστηκε οδός Αφροδίτης. Στην Πάφο, οι γυναίκες ελευθέρων ηθών κατοικούσαν στον Μούτταλο και στην οδό Ζήνωνος, ενώ πολλές φορές οι κοπέλες που επέλεγαν αυτή την ενασχόληση έφευγαν από τα χωριά και τις πόλεις τους, λόγω του κοινωνικού στίγματος που συνεπαγόταν η άσκηση της πορνείας, τόσο για τις ίδιες όσο και για τις οικογένειές τους. Σημαντικό είναι να τονίσουμε ότι, υπήρχε και η ομοφυλοφιλική

¹³⁶ Χρύσανθου Χ., *Η Ιστορία του Τόπου μας – Ενθύμιον: Ιερόδουλες, Πόρνες, Αρτίστες*, (Εκδόσεις Φιλελεύθερος 2011), σελ. 35-36.

¹³⁷ Εφημερίδα “Ελευθερία”, 13.4.1918, σελ. 31, στο βιβλίο του Χρύσανθου Χ., *Η Ιστορία του Τόπου μας – Ενθύμιον: Ιερόδουλες, Πόρνες, Αρτίστες*, (Εκδόσεις Φιλελεύθερος 2011), σελ. 37.

¹³⁸ Angelo G. Constantinou, ‘Cyprus and the Global Polemics of Sex Trade and Sex Trafficking: Colonial and Postcolonial Connections’ [2013], *International Criminal Justice Review* 00(0) 1-15, σελ. 4.

¹³⁹ Μιχαηλίδου Α. *Λάρνακα, η παλιά Σκάλα*, (1983), Λευκωσία, σελ. 32, στο βιβλίο του Χρύσανθου Χ., *Η Ιστορία του Τόπου μας – Ενθύμιον: Ιερόδουλες, Πόρνες, Αρτίστες*, (Εκδόσεις Φιλελεύθερος 2011), σελ. 40-41.

πορνεία, όπου άνδρες πρόσφεραν σεξουαλικές υπηρεσίες σε άλλους άνδρες, όπως και παιδική πορνεία. Πέραν της πορνείας όπως περιγράφηκε πιο πάνω, μέσα από κλειστές πόρτες σε κάποιες περιπτώσεις διοργανώνονταν όργια, όπως φαίνεται από το σκάνδαλο «Αλυσίδα», το οποίο έλαβε χώρα περί τον Ιούνιο του 1939, μετά την αναχώρηση του Άγγλου διοικητή της νήσου Ρίτσμοντ Πάλμερ. Στο όργιο αυτό, συμμετείχαν επώνυμοι, οι οποίοι αντί να δικαστούν και να καταδικαστούν, απομακρύνθηκαν από την Κύπρο, από τους Άγγλους αποικιοκράτες. Το σκάνδαλο, προέκυψε διότι στις σεξουαλικές πράξεις συμμετείχαν κυρίως άνδρες και μαθητές, οι οποίοι πληρώνονταν για να συμμετέχουν ως παθητικοί δέκτες των ομοφυλοφυλικών περιπτύξεων και φαντασιώσεων των επώνυμων εμπνευστών των οργίων.¹⁴⁰

Περί το 1932, ψηφίστηκε νομοθεσία για την καταπολέμηση των οίκων ανοχής, η οποία ουσιαστικά ποινικοποιούσε τη διατήρηση οίκων ανοχής, αλλά όχι την ίδια την πορνεία.¹⁴¹ Αυτή η κατάσταση, οδήγησε την πορνεία σε άλλα υποστατικά και παράλληλα ξεκίνησε η δίωξη εκδιδόμενων και η αύξηση των αφροδίστων νοσημάτων κατά 10%.

Εκτός από τα σπίτια, τα οποία πλέον δεν μπορούσαν να χρησιμοποιούνται ως οίκοι ανοχής, η πορνεία προσφερόταν και σε νυχτερινά κέντρα και καφενεία με μουσική, τα αποκαλούμενα καφέ-αμάν. Τα καφέ-αμάν, ήταν ως επί το πλείστον καφεενεία-ζαχαροπλαστεία, που διέθεταν μια αίθουσα με λιτό παλκοσένικο και ορχήστρα με λαουτάρη, βιολιστή και μια τραγουδίστρια. Οι τραγουδίστριες των καφεωδείων ήταν ο λόγος που γέμιζε το μαγαζί. Το νάζι τους, ο χορός αλλά και ομορφιά τους μαγνήτιζε τους άνδρες πελάτες του μαγαζιού.¹⁴²

Οι γυναίκες των καφέ-αμάν ήταν κυρίως Τουρκάλες τραγουδίστριες και οι θαμώνες χωρικοί. Οι καθωσπρέπει γυναίκες δεν έπρεπε να εμφανίζονται στα καφεωδεία και στα κέντρα νυχτερινής διασκέδασης, εφόσον έπρεπε να φροντίζουν το σπίτι και τα παιδιά. Σταδιακά όμως, τα καφεωδεία εξελίχτηκαν και πήραν τη μορφή Ευρωπαϊκών καμπαρέ, όπου σιγά-σιγά ξεκίνησε να επιτρέπεται και η παρουσία άλλων γυναικών, για να παρακολουθήσουν το θέαμα και να ακούσουν την

¹⁴⁰ Μαχλουζαρίδης, Π.Σ., *Νόμιμα Ανομήματα "Η αλυσίδα"* (Κυπριακές και Κυπρολογικές Εκδόσεις ΜΑΜ 1989).

¹⁴¹ Angelo G. Constantinou, 'Cyprus and the Global Polemics of Sex Trade and Sex Trafficking: Colonial and Postcolonial Connections' [2013], *International Criminal Justice Review* 00(0) 1-15, σελ. 5.

¹⁴² Μαραγκού Α. Γεωργιάδης Α. *Η Ιατρική στην Κύπρο κατά τη διάρκεια της Αγγλοκρατίας* (2006), στο βιβλίο Βρυωνίδου – Γιάγκου Μ. Ν., *Η Ιατρική στην Κύπρο: Από την αρχαιότητα μέχρι την Ανεξαρτησία*, (Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Λαϊκής 2006), σελ. 217-398.

ορχήστρα, ως μέρος της οικογενειακής διασκέδασης.¹⁴³ Το 1955 στην Κύπρο λειτουργούσαν 15 καμπαρέ, τα οποία πρόσφεραν οικογενειακή διασκέδαση και θεάματα εφάμιλλα αυτών της Ευρώπης και της Μέσης Ανατολής.¹⁴⁴ Η ρύθμιση της πορνείας που επιβλήθηκε στην Κύπρο κατά την αποικιοκρατία, όπως περιγράφεται πιο πάνω, επιτρέπει ακόμα και σήμερα στο κράτος να διατηρεί μια ουδέτερη στάση ως προς τη βιομηχανία του σεξ και κατ' επέκταση στην εμπορία προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση και πρέπει να λαμβάνεται υπόψη, κατά τη μελέτη και την ανάλυση των ερωτημάτων που προκύπτουν αναφορικά με τη ρύθμιση της πορνείας.¹⁴⁵ Δεν είναι λοιπόν παράξενο που, όπως αναφέρει ο Κωνσταντίνου, οι στρατιωτικοί και ψηλά ιστάμενοι κυβερνητικοί στην Κύπρο είχαν αναπτύξει μια εμμονή με τα κορίτσια των καμπαρέ.¹⁴⁶

Μετά την Ανακήρυξη της Ανεξαρτησίας της Κυπριακής Δημοκρατίας το 1960 ξεκίνησαν οι δολοφονίες οδηγών ταξί που σχετίζονταν με την πορνεία, αλλάζοντας τους συσχετισμούς δυνάμεων στον υπόκοσμο. Οι οίκοι ανοχής όμως, ακόμα χρησιμοποιούνταν με τον ίδιο τρόπο, μέχρι το 1970, όπου οι λέξεις *καλλιτέχνιδα* και *αρτίστα*, στην Κύπρο, κατέληξαν συνώνυμες με τη λέξη *πόρνη*.¹⁴⁷ Τότε, ήταν που κάποιοι ιδιοκτήτες καμπαρέ, αποφάσισαν να εισάγουν στην Κύπρο ξένες νεαρές με το πρόσχημα της εργασίας ως καλλιτέχνιδες, για να τις εντάξουν είτε με τη θέλησή τους είτε χωρίς αυτήν, στη βιομηχανία του σεξ.¹⁴⁸ Η πρακτική αυτή, ακολουθείτο με τις ευλογίες της τότε Κυβέρνησης, εφόσον όχι μόνο γνώριζε για την εισαγωγή γυναικών, οι οποίες θα κατέληγαν στην πορνεία,¹⁴⁹ αλλά επίσης υιοθετούσε κανονισμούς που υποβοηθούσαν την ανάπτυξη του φαινομένου, κατατάσσοντας τα καμπαρέ της Κύπρου σε δύο κατηγορίες: Η κατηγορία Α' επέτρεπε την εργοδότηση 15-20 καλλιτέχνιδων, ενώ η κατηγορία Β' επέτρεπε την εργοδότηση 10-15

¹⁴³ Philaretou, A.G., Allen K.R., "The Cabaret Sex Industry in the Republic of Cyprus: An Exploratory Investigation of Greek-Cypriot Male Cabaret Patronage", [2005], *Sexuality & Culture*, Vol. 9, No. 1, pp. 49-61, σελ. 53.

¹⁴⁴ Χρυσάνθου Χ., *Η Ιστορία του Τόπου μας – Ενθύμιον: Ιερόδουλες, Πόρνες, Αρτίστες* (Εκδόσεις Φιλελεύθερος 2011), σελ. 53-67.

¹⁴⁵ Angelo G. Constantinou, 'Cyprus and the Global Polemics of Sex Trade and Sex Trafficking: Colonial and Postcolonial Connections' [2013], *International Criminal Justice Review* 00(0) 1-15, σελ. 1-2.

¹⁴⁶ Angelo G. Constantinou, 'Cyprus and the Global Polemics of Sex Trade and Sex Trafficking: Colonial and Postcolonial Connections' [2013], *International Criminal Justice Review* 00(0) 1-15, σελ. 7. Foley, C. *Island in revolt* (London, England: Longmans Green & Co. 1962)

¹⁴⁷ Νικολάου Η., Αυτεπάγγελτη έρευνα ως προς το καθεστώς εισόδου και εργασίας αλλοδαπών γυναικών με την ιδιότητα της καλλιτέχνιδας, Επίτροπος Διοικήσεως, 24.11.2003, Λευκωσία, σελ. 4.

¹⁴⁸ Χρυσάνθου Χ., *Η Ιστορία του Τόπου μας – Ενθύμιον: Ιερόδουλες, Πόρνες, Αρτίστες* (Εκδόσεις Φιλελεύθερος 2011), σελ. 82-83.

¹⁴⁹ Κιατίπης, Χ., *Εμπόριο Κοριτσιών* (Εκδόσεις Εξέλιξη, Λευκωσία, 2004) http://kiatipis.org/Books_Kiatipis/Emporio_Koritsion/index.htm Πρόσβαση Μάιος 2019.

καλλιτέχνιδων. Τα καμπαρέ αυξήθηκαν στα 51 ανά το Παγκύπριο και εργοδοτούσαν μεγάλο αριθμό γυναικών από τις Φιλιππίνες και την Ταϊλάνδη. Τεκμήριο της ανεκτικότητας της τότε Κυβέρνησης της Κύπρου, ήταν η δήλωση ενός πρώην Υπουργού Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης, ότι *45% των γυναικών που προέρχονται από τα Βαλκάνια ερχόμενες στην Κύπρο, ονειρεύονται να γίνουν πόρνες*.¹⁵⁰

Λόγω της κακής κριτικής και του γεγονότος ότι οι αρμόδιοι γνώριζαν για την εκμετάλλευση, προσπάθησαν να εφαρμόσουν αυστηρότερα κριτήρια εισόδου ξένων καλλιτέχνιδων στην Κύπρο, με στόχο τον αποτελεσματικότερο μεταναστευτικό έλεγχο και τον περιορισμό της εκπόρνευσης των γυναικών που έφθαναν στην Κύπρο υπό την ιδιότητα της καλλιτέχνιδας.¹⁵¹ Συνοπτικά τα κριτήρια, τα οποία αποφασίστηκαν σε σύσκεψη στο Γραφείο του Γενικού Διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών στις 7/10/1982, ήταν τα ακόλουθα:

1. *Η παρουσίαση προγράμματος από τις καλλιτέχνιδες να είναι απαραίτητος κανόνας.*
2. *Οι καλλιτέχνιδες να μην απουσιάζουν από το καμπαρέ κατά τις ώρες λειτουργίας του.*
3. *Να διαμένουν σε ξενοδοχεία, πανσιόν ή άλλα εγκεκριμένα καταλύματα σε περιοχές που δεν προκαλούν τα δημόσια ήθη και έθιμα και ο έλεγχος τους από την Αστυνομία είναι εύκολος.*
4. *Το Επάγγελμα “καλλιτέχνιδα” να αναγράφεται στο διαβατήριο των καλλιτέχνιδων που προέρχονταν από τις Φιλιππίνες και Θαϊλάνδη.*
5. *Ο κάθε ένας καλλιτεχνικός πράκτορας να καταθέτει Τραπεζική εγγύηση ύψους Οι “Chief of Ballet” να μην εκτελούν πρόγραμμα ούτε consomation.*
6. *Η αλλοδαπή καλλιτέχνιδα στην οποία παρεχόρετο Άδεια Εισόδου και Προσωρινής Παραμονής και Εργασίας να εργάζεται μόνο στο συγκεκριμένο νυκτερινό κέντρο ή καμπαρέ για το οποίο γινόταν ειδική αναφορά στην Προσωρινή Άδεια εργασίας της.*

---

¹⁵⁰ Μεσογειακό Ινστιτούτο Ισότητας Φύλων, «Mapping the Realities of Trafficking in Women in Cyprus», (2009), <https://www.medinstgenderstudies.org/mapping-the-realities-of-trafficking-in-women-in-cyprus/>, Πρόσβαση Μάρτιος 2019, σελ. 7, υποσημείωση 3, Stefanos Evripidou, ‘Theodorou Refuses to Back Down over Eastern European Prostitution Claim’, Cyprus Mail (Nicosia), 5 December 2003, p 3.

¹⁵¹ Constantinou A. G., ‘Is crime displacement inevitable? Lessons from the enforcement of laws against prostitution-related human trafficking in Cyprus’ [2016], European Journal of Criminology 2016, Vol. 13(2) 217-2018.

7. £10,000 σε πίστη του Λειτουργού Μεταναστεύσεως για πιθανά έξοδα επαναπατρισμού καλλιτέχνιδων. Επίσης, ο κάθε ένας Διευθυντής καμπαρέ να καταθέτει Τραπεζική εγγύηση ύψους £2,500 σε πίστη του Λειτουργού Μεταναστεύσεως για τον ίδιο σκοπό στις περιπτώσεις που εκαλείτο η καλλιτέχνιδα να αναχωρήσει από την Κύπρο και ευθύνετο ο Διευθυντής του καμπαρέ.
8. Για τη μετακίνηση καλλιτέχνιδας από το ένα καμπαρέ στο άλλο να απαιτείται γραπτή έγκριση του Λειτουργού Μεταναστεύσεως.
9. Να μην επιτρέπεται στις καλλιτέχνιδες να εργασθούν σε καμπαρέ για περίοδο πέραν των 6 μηνών.
10. Ο αριθμός των καλλιτέχνιδων που εργοδοτούνταν στα διάφορα καμπαρέ δεν έπρεπε να υπερβαίνει τις 20 καλλιτέχνιδες κατά καμπαρέ. Από τον αριθμό αυτό οι μισές έπρεπε να προέρχονται από μη Ασιατικές Χώρες (Φιλιππίνες – Θαϊλάνδη).
11. Οι καλλιτέχνιδες που εισέρχονταν στην Κύπρο για να αναλάβουν εργασία στα καμπαρέ έπρεπε να παρουσιάζουν σε μια εβδομάδα από την άφιξή τους Πιστοποιητικό Υγείας.
12. Απαγορευόταν στις αλλοδαπές καλλιτέχνιδες η είσοδος και η παραμονή τους στην Κύπρο σαν Επισκέπτριες εκτός κατόπιν έγκρισης του Λειτουργού Μεταναστεύσεως.¹⁵²

Τα κριτήρια δεν εφαρμόστηκαν αυστηρά και ως εκ τούτου οι συνεχιζόμενες καταγγελίες για εκμετάλλευση εκδιδόμενων, το 1986 οδήγησαν τον τότε Διευθυντή του Κυπριακού Οργανισμού Τουρισμού (ΚΟΤ) να ζητήσει από τον Υπουργό Εσωτερικών να επιληφθεί του θέματος. Έτσι, συστάθηκε η πρώτη ειδική επιτροπή με την εισήγηση της Αστυνομίας. Μετά και την καταγγελία του Πρόξενου των Φιλιππινών κατά της Κύπρου, εφόσον το Τμήμα Μετανάστευσης διερεύνησε τις βάσιμες καταγγελίες, αποφασίστηκε ο περιορισμός των καμπαρέ και η ρύθμιση της παροχής άδειας μετανάστευσης σε αλλοδαπές καλλιτέχνιδες.¹⁵³

Η ρύθμιση του Τμήματος Αλλοδαπών και Μετανάστευσης η οποία υιοθετήθηκε από τις 16.8.1987, αφορούσε τη μετεξέλιξη του όρου καλλιτέχνιδα. Ο ορισμός

¹⁵² Νικολάου Η., Αυτεπάγγελτη έρευνα ως προς το καθεστώς εισόδου και εργασίας αλλοδαπών γυναικών με την ιδιότητα της καλλιτέχνιδας, Επίτροπος Διοικήσεως, 24.11.2003, Λευκωσία, σελ. 4-7.

¹⁵³ Χρυσάνθου Χ., *Η Ιστορία του Τόπου μας – Ενθύμιον: Ιερόδουλες, Πόρνες, Αρτίστες* (Εκδόσεις Φιλελεύθερος 2011), σελ. 84-85.

“καλλιτέχνης” που περιλαμβάνει και “καλλιτέχνιδα” σημαίνει οποιονδήποτε αλλοδαπό ή αλλοδαπή που επιθυμεί να εισέλθει στην Κύπρο για προσωρινή διαμονή και απασχόληση σε καμπαρέ ή νυχτερινά κέντρα αναψυχής της νήσου κυρίως ως μουσικός, χορευτής, τραγουδιστής, ταχυδακτυλουργός ή οποιοδήποτε άλλο καλλιτεχνικό επάγγελμα, που κατά την κρίση του Λειτουργού Μετανάστευσης μπορεί να καθορισθεί σαν καλλιτέχνης ή καλλιτέχνιδα, και έχει συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας του.¹⁵⁴

Τα πιο πάνω κριτήρια, προκάλεσαν την αντίδραση των καλλιτεχνικών πρακτόρων και των ιδιοκτητών καμπαρέ οι οποίοι απαίτησαν διαβουλεύσεις με τους αρμόδιους και πέτυχαν χαλαρώσεις, έτσι ώστε να μπορούν να συνεχίσουν να εκμεταλλεύονται τις καλλιτέχνιδες. Σύμφωνα με την τότε Επίτροπο Διοίκησης, τα νέα κριτήρια και οι διαδικασίες που εφαρμόστηκαν αποδείχθηκαν εν πάση περιπτώσει **ανεπαρκή**, εφόσον οι σοβαρές καταγγελίες για τις άθλιες συνθήκες εκμετάλλευσης που επικρατούσαν στα καμπαρέ αποκάλυπταν την πραγματικότητα για την εκμετάλλευση κυρίως των γυναικών από την Ασία.¹⁵⁵

Κατά τη δεκαετία του 1990, ξεκίνησε η προσέλευση γυναικών από τις πρώην σοσιαλιστικές χώρες, αφενός λόγω της απαγόρευσης της κυβέρνησης των Φιλιππίνων στις υπηκόους της χώρας της να εργάζονται στα καμπαρέ της Κύπρου και, αφετέρου, λόγω της κατάρρευσης των σοσιαλιστικών καθεστώτων που προκάλεσε ανεργία και οικονομική ένδεια κυρίως στο γυναικείο πληθυσμό αυτών των χωρών. Η ουσία του προβλήματος της σεξουαλικής εκμετάλλευσης και διακίνησης γυναικών στην Κύπρο δεν είχε επιλυθεί. Το 2002, υπήρχαν συνολικά 108 καμπαρέ σε όλη την Κύπρο και κατέφθαναν ανά εξάμηνο πέραν των 1000 καλλιτέχνιδων.¹⁵⁶ Οι θύτες, τόσο οι ιδιοκτήτες καμπαρέ και πράκτορες όσο και οι πελάτες, παρέμεναν οι ίδιοι, ενώ άλλαζαν τα θύματα. Ενδιαφέρουσα καταγραφή της κατάστασης από ανθρωπολογική άποψη, παρουσιάζει η έρευνα της Ραμόνα Λεντζ,¹⁵⁷ σύμφωνα με την οποία στην Κύπρο, δεν χρειάζονται πρώτα-πρώτα μέτρα ποινικού δικαίου, αλλά μέτρα για τη βελτίωση των συνθηκών ζωής και εργασίας των μεταναστριών εργαζομένων του σεξ, ώστε να μην χρειάζονται την «προστασία»

¹⁵⁴ Νικολάου Η., Αυτεπάγγελτη έρευνα ως προς το καθεστώς εισόδου και εργασίας αλλοδαπών γυναικών με την ιδιότητα της καλλιτέχνιδας, Επίτροπος Διοικήσεως, 24.11.2003, Λευκωσία, σελ. 4.

¹⁵⁵ Νικολάου Η., Αυτεπάγγελτη έρευνα ως προς το καθεστώς εισόδου και εργασίας αλλοδαπών γυναικών με την ιδιότητα της καλλιτέχνιδας, Επίτροπος Διοικήσεως, 24.11.2003, Λευκωσία, σελ. 7.

¹⁵⁶ Νικολάου Η., Αυτεπάγγελτη έρευνα ως προς το καθεστώς εισόδου και εργασίας αλλοδαπών γυναικών με την ιδιότητα της καλλιτέχνιδας, Επίτροπος Διοικήσεως, 24.11.2003, Λευκωσία, σελ. 8.

¹⁵⁷ Lenz R., *Εμπόριο Γυναικών στην Κυπριακή Δημοκρατία*, (Εκδόσεις Intercollege 2006).

εργοδοτών, πρακτόρων και κυβερνητικών γραφείων. Με αυτό τον τρόπο, οι γυναίκες θα αποκτούσαν ένα καθεστώς εργασίας και διαμονής, το οποίο θα τους επιτρέψει να μπορούν να διεκδικούν τα δικαιώματά τους.¹⁵⁸ Αυτό, ασφαλώς δεν έχει γίνει, ούτε υπάρχει τέτοια προοπτική σύμφωνα με τα μέτρα που έχουν ληφθεί μέχρι σήμερα, όπως θα δούμε στη συνέχεια.

Η πιο πάνω κατάσταση, διαφοροποιήθηκε αρκετά, μέσα στα επόμενα χρόνια, με την κατάργηση της άδειας εισόδου για “καλλιτέχνιδες”, τον Οκτώβριο του 2008,¹⁵⁹ μετά από αναθεώρηση της πολιτικής και την υιοθέτηση αυστηρών και ομοιόμορφων διαδικασιών για την είσοδο, παραμονή και απασχόληση αλλοδαπών καλλιτεχνών, η αναθεώρηση των συμβολαίων απασχόλησης και της νομοθεσίας για τα Ιδιωτικά γραφεία Εξευρέσεως Εργασίας. Ως αποτέλεσμα, τα καμπαρέ και οι εργαζόμενες μειώθηκαν δραματικά.¹⁶⁰

Μελετώντας λοιπόν την ιστορική εξέλιξη της πορνείας και της εμπορίας προσώπων στην Κύπρο, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι για να μπορέσουμε να οριοθετήσουμε την κοινωνική αντίδραση σε σχέση με τη ρύθμιση της πορνείας, θα πρέπει αρχικά να μελετηθεί το περιβάλλον στο οποίο παρατηρείται η συμπεριφορά και/ή η δράση της εκπόρνευσης, σε σχέση με τη συμπεριφορά τόσο των εκδιδόμενων, όσο και των πελατών, μέσα από τη μέτρηση των αντιλήψεων της κυπριακής κοινωνίας και των εμπλεκόμενων κυβερνητικών και μη-κυβερνητικών φορέων. Γι’ αυτό είναι σημαντικό να προσεγγίσουμε την κοινωνιολογική πτυχή της πορνείας, ώστε να μπορούν να αναλυθούν υπό το πρίσμα αυτό, οι απαντήσεις της εμπειρικής έρευνας για εξαγωγή συμπερασμάτων.

---

¹⁵⁸ Lenz R., *Εμπόριο Γυναικών στην Κυπριακή Δημοκρατία*, (Εκδόσεις Intercollege 2006), σελ. 23.

¹⁵⁹ Απόφαση Υπουργικού Συμβουλίου με αρ. 67.893, ημερομηνίας 29/10/2008.

¹⁶⁰ Τσιάρτας Α., Δημητριάδου Θ., Μέρτακα Δ., Τοποθέτηση Επιτρόπου Διοικήσεως ως Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρώπινων Δικαιωμάτων αναφορικά με το πλαίσιο πρόληψης και καταπολέμησης της εμπορίας προσώπων στην Κύπρο, 17.10.2013, Α/Δ 4/2013, [http://www.ombudsman.gov.cy/Ombudsman/Ombudsman.nsf/All/53420DC175A3203AC2257E7D0023ED8C/\\$file/Τοποθέτηση%20Επιτρόπου%20για%20Εμπορία%20Προσώπων%202013.pdf?OpenElement](http://www.ombudsman.gov.cy/Ombudsman/Ombudsman.nsf/All/53420DC175A3203AC2257E7D0023ED8C/$file/Τοποθέτηση%20Επιτρόπου%20για%20Εμπορία%20Προσώπων%202013.pdf?OpenElement), Πρόσβαση Μάιος 2019, Σύμφωνα με την έκθεση της Greta ο αριθμός των εργαζόμενων μειώθηκε από 1200 σε 330 μέχρι το Φεβρουάριο του 2010, σελ. 18.

3.3 Κοινωνιολογική προσέγγιση

Η έκφραση της σεξουαλικότητας σε μια κοινωνία, πραγματοποιείται, είτε στη δημόσια, είτε στην ιδιωτική σφαίρα κάτω από μια μορφή εξουσίας, η οποία ασκείται με βάση τον Νόμο, σε ένα καθεστώς δυαδικό: θεμιτό και αθέμιτο, επιτρεπόμενο και απαγορευμένο.¹⁶¹ Πράγμα που σημαίνει, ότι η σεξουαλικότητα και κατ' επέκταση η πορνεία (ως μια μορφή έκφρασής της), έχει άμεση σχέση με τον νόμο και την κοινωνία, εφόσον ρυθμιστεί ο τρόπος άσκησής της. Γι' αυτό είναι σημαντικό να ρυθμιστεί το φαινόμενο της πορνείας στην Κύπρο, για να μπορούν στη συνέχεια να εφαρμοστούν πολιτικές, οι οποίες θα προστατεύουν τα μέλη της κοινωνίας από τη θυματοποίηση τους ή την ανάληψη του ρόλου του θύτη ή του συνεργού του θύτη. Στο Μέρος αυτό, θα εξετάσουμε το θεωρητικό υπόβαθρο της κοινωνιολογικής προσέγγισης και των κύριων θεωριών γύρω από το θέμα της πορνείας. Στόχος είναι να τεθούν τα ορθά θεωρητικά θεμέλια για την εμπειρική έρευνα και να αναγνωριστούν πιθανά ερευνητικά ερωτήματα αλλά και υποθέσεις, μέσα από τις σκέψεις και τους προβληματισμούς ακαδημαϊκών και ερευνητών που ασχολήθηκαν με το θέμα της πορνείας και της εμπορίας προσώπων.

3.3.1 Η κοινωνική προσέγγιση γύρω από την πορνεία

Η πορνεία από τις απαρχές της αποτελεί μια κοινωνική δραστηριότητα.¹⁶² Ενδιαφέρον παρουσιάζει η ανάλυση των Sanders, O' Neills και Pitcher,¹⁶³ οι οποίες πραγματεύονται την πορνεία στην ευρύτερη της μορφή, αναλύοντας το φαινόμενο ως κοινωνικό, πολιτιστικό και εννοιολογικά απαιτητικό, μέσα από το πρίσμα της παγκοσμιοποίησης, της ποινικής δικαιοσύνης και της έρευνας. Από την ανάλυσή τους, αναγνωρίζουμε τις σημαντικότερες κοινωνικές θεωρίες, οι οποίες προσπαθούν να επεξηγήσουν τη δημιουργία και την ύπαρξη της πορνείας στην κοινωνία.

Σύμφωνα με τον Davis, η πορνεία υπάρχει διαχρονικά και ανθεί παγκόσμια, παρά την απαξίωσή της από την εκάστοτε «καλή κοινωνία», λόγω του ότι εξυπηρετεί κάποιο σκοπό. Με αυτό τον τρόπο ο Davis,¹⁶⁴ εξηγεί τη «λειτουργική προσέγγιση»

¹⁶¹ Foucault M., *The History of Sexuality, Vol. 1, An Introduction*, (Pantheon Books New York 1978), p. 83.

¹⁶² Matthews R., O'Neill M., *Prostitution*, (eds Aldershot: Ashgate 2003).

¹⁶³ Sanders T., O'Neill M., Pitcher J., *Prostitution sex work, policy & politics* (1st ed., SAGE Publications Ltd, 2009).

¹⁶⁴ Davis K., «The sociology of prostitution», *American Journal of Sociology*, [1937] 2(5), p. 744-55.

ή αλλιώς «functionalist approach», σύμφωνα με την οποία η πορνεία αναγνωρίζεται ως «αναγκαίο κακό». Παρόμοια προσέγγιση υποστήριξαν οι Lombroso και Ferrero,¹⁶⁵ εγκληματολόγοι, οι οποίοι μέσα από το έργο τους κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι οι γυναίκες εγκληματίες, και δη οι γυναίκες πόρνες, γεννιούνται ως τέτοιες, αφού έχουν μικρότερα κεφάλια από όλες τις άλλες «φυσιολογικές» γυναίκες που μελέτησαν.¹⁶⁶

Μια υποστηρίκτρια της αντίπαλης σχολής σκέψης, είναι η Mary McIntosh.¹⁶⁷ Η McIntosh καταρρίπτει τη θεωρία των εκ γενετής εκδιδόμενων, και της λειτουργικής προσέγγισης, υποστηρίζοντας ότι η πορνεία αναπτύσσεται μέσα από κοινωνικά φαινόμενα, ικανοποιώντας την ανάγκη εξυπηρέτησης των «αντρικών σεξουαλικών αναγκών» από «απελευθερωμένες» γυναίκες. Επεκτείνοντας τη σκέψη αυτή, οι Hoigard, Finstad¹⁶⁸ και McLeod¹⁶⁹ υποστηρίζουν ότι η πορνεία δημιουργήθηκε ως κοινωνικό φαινόμενο μέσα από την ανάπτυξη υποκουλτούρας (sub-culture) και λόγω οικονομικών συνθηκών.

Στα αρχικά στάδια της φεμινιστικής κοινωνιολογικής ανάλυσης, η πορνεία συζητήθηκε ως μια περιθωριακή δραστηριότητα, μια αποκλίνουσα συμπεριφορά και συχνά ως σεξουαλική δουλεία.¹⁷⁰ Αργότερα και όπως θα δούμε στη συζήτηση στο επόμενο Μέρος, η πορνεία έγινε κατανοητή ως μια συνέπεια κοινωνικοοικονομικών αναγκών της καταναλωτικής κουλτούρας, αλλά και ως βία κατά των γυναικών.¹⁷¹ Οι λόγοι που οδηγούν λοιπόν κάποιες γυναίκες και άνδρες στην πορνεία πηγάζουν τόσο από προσωπικές εμπειρίες (βία κατά την παιδική ηλικία, ψυχικές ασθένειες, νεανική παραβατικότητα, ανεπαρκής εκπαίδευση), όσο και από κοινωνικά προβλήματα (φτώχεια, πολιτικές διαταραχές και πολέμοι, ανεργία και ανισότητα).¹⁷² Αυτό που είναι σημαντικό για την ορθή ανάλυση του κοινωνιολογικού θεωρητικού

---

¹⁶⁵ Lombroso C. and Ferrero G., *Criminal Woman, the Prostitute and the Normal Woman*, (NC: Duke University Press 2004).

¹⁶⁶ Να σημειωθεί ότι παρά τη σημασία τους, κατά τις απαρχές της εγκληματολογίας γύρω στο 1893, όπου δημοσιεύτηκε το σύγγραμμα «Η Γυναίκα Εγκληματίας, η Πόρνη και η Κανονική Γυναίκα», η θεωρία του/της εκ γενετής εγκληματία έχει καταρριφθεί.

¹⁶⁷ McIntosh M., «Who needs prostitutes? The ideology of male sexual needs», in C. Smart and B. Smart (eds), *Women, Sexuality and Control*, (London, Routledge and Kegan Paul 1978).

¹⁶⁸ Hoigard C., Finstad L., *Backstreets: Prostitution, Money and Love*, (Cambridge, Polity 1992).

¹⁶⁹ McLeod E. *Working Women: Prostitution Now*, (London: Croom Helm 1982)

¹⁷⁰ Hoigard C., Finstad L., *Backstreets: Prostitution, Money and Love*, (Cambridge, Polity 1992).

¹⁷¹ Chalke S. Blair C. *Stop the Traffic: People Shouldn't be Bought & Sold* (Lion Hudson 2009) σελ. 25.

¹⁷² Angelo G. Constantinou, 'Cyprus and the Global Polemics of Sex Trade and Sex Trafficking: Colonial and Postcolonial Connections' [2013], *International Criminal Justice Review* 00(0) 1-15, σελ. 1-2, Cusick, L. (2006). Widening the harm reduction agenda: From drug use to sex work. *International Journal of Drug Policy*, 17, 3-11.

υπόβαθρου, είναι να τεθούν οι προβληματισμοί, οι οποίοι εξετάζονται στη συνέχεια μέσα από την εμπειρική έρευνα και προσπαθούν να εξηγήσουν την ύπαρξη, την αναγκαιότητα και τη ρύθμιση της πορνείας στην περίπτωση της Κύπρου.

Είναι επίσης κρίσιμο, να αναφερθεί η πλήρης ταύτιση με τη θέση της O' Neill,¹⁷³ η οποία συστήνει την εμπλοκή των ίδιων των εκδιδομένων, όταν γίνεται έρευνα γι' αυτές/αυτούς. Στόχος αυτής της προσέγγισης, είναι να λαμβάνονται όσο περισσότερες άμεσες πληροφορίες και δεδομένα, για την ορθότερη εξαγωγή συμπερασμάτων. Δυστυχώς για την παρούσα έρευνα, όπως εξηγείται πιο κάτω, δεν κατέστη δυνατό η έρευνα να επεκταθεί στις εκδιδόμενες και στους εκδιδομένους. Είναι εντούτοις σημαντικό, παρόλο που δεν μπορούμε να αξιολογήσουμε τις απόψεις των εκδιδομένων και των πελατών στην Κύπρο, να μελετήσουμε τις φεμινιστικές προσεγγίσεις για την πορνεία, μέρος των οποίων πηγάζει από εμπειρικές έρευνες που πραγματοποιήθηκαν στο εξωτερικό.

3.3.2 Φεμινιστικές Προσεγγίσεις και Μοντέλα Ρύθμισης της πορνείας

3.3.2.1 Φεμινιστικές Προσεγγίσεις και Ιδεολογίες περί πορνείας

Οι φεμινιστικές νομικές προσεγγίσεις εφαρμόζουν διάφορες μεθόδους εξέτασης ενός προβλήματος προτείνοντας λύσεις μέσα από τον διάλογο που αναπτύσσεται από την προσέγγιση του φύλου (gender perspective).¹⁷⁴ Οι φεμινιστικές μέθοδοι αναπτύσσουν πτυχές της κριτικής νομικής σκέψης, λαμβάνοντας υπόψη την άποψη της γυναίκας, των εμπειριών και των δικών της αναγκών.¹⁷⁵ Σε σχέση με την πορνεία, επικρατούν παγκόσμια δύο κύριες κοινωνικές ιδεολογικές σχολές. Η μία σχολή υποστηρίζει ότι καμία γυναίκα ή άντρας δεν θα αποδεχόταν να εκδίδεται, εάν είχε επιλογή.¹⁷⁶ Η άλλη, υποστηρίζει ότι η πορνεία είναι ένα ακόμα επάγγελμα και

---

¹⁷³ Sanders T., O'Neill M., Pitcher J., *Prostitution sex work, policy & politics* (1st ed., SAGE Publications Ltd, 2009).

¹⁷⁴ Charlesworth H., "Feminist Methods in International Law (1999) 93 Amer. J. Int. Law 379 στο βιβλίο της Edwards A., *Violence Against Women under International Human Rights Law* (Cambridge University Press 2011), σελ. 27.

¹⁷⁵ Littleton C., "Feminist Jurisprudence: The Difference Method Makes" (Book Review) 41 Sta. L. Rev. 751, σελ. 774, στο βιβλίο της Edwards A., *Violence Against Women under International Human Rights Law* (Cambridge University Press 2011), σελ. 27-28.

¹⁷⁶ Barry K., *The Prostitution of Sexuality*, (2nd edn, New York University Press, 1996).

ότι είναι δικαίωμα μιας γυναίκας ή ενός άντρα να επιλέξει το εν λόγω επάγγελμα.¹⁷⁷ Η παγκόσμια προσπάθεια των φεμινιστικών ομάδων να ελέγξουν τη βιομηχανία του σεξ και κατ' επέκταση την εμπορία προσώπων,¹⁷⁸ δημιούργησε διαφορετικές νομοθετικές ρυθμίσεις και πολιτικές. Οι τελευταίες βασίζονται σε γεωπολιτικά και κοινωνικοοικονομικά δεδομένα,¹⁷⁹ καθώς επίσης σε ιδεολογικές θέσεις των πολιτικών παρατάξεων και λόμπυ που διατηρούν την εξουσία σε κράτη και σε οργανισμούς. Οι φεμινιστικές θεωρίες που υποστηρίζουν την ποινικοποίηση της πορνείας, δημιουργούν τον απαραίτητο σύνδεσμο μεταξύ του τιμωρητικού-ανταποδοτικού (retributive-deterrent) ποινικού δικαίου και της προστατευτικής ποινικής δικαιοσύνης.¹⁸⁰ Σύμφωνα με τον Δρ. Παπαχαλαράμπους ο στρατιωτικός ρεπουμπλικανισμός (militant republicanism) αποτελεί τη λύση στο πρόβλημα της εμπορίας προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση.¹⁸¹ Ο στρατιωτικός ρεπουμπλικανισμός προτεραιοποιεί την ανάγκη προστασίας από σκληρές συμπεριφορές, έναντι άλλων επίσημων ελευθεριών. Είναι δηλαδή πιο σημαντική η προστασία της κοινωνίας από παραβιάσεις της αξιοπρέπειας, της ισότητας και της αρχής της μη διάκρισης, ακόμα και εάν με αυτό τον τρόπο η κοινωνία δεν αναγνωρίζει το «δικαίωμα» κάποιου προσώπου να επιλέξει την πορνεία ως επάγγελμα, λόγω των κινδύνων παραβίασης των ανθρώπινων διακιωμάτων και της αξιοπρέπειας που συνοδεύουν αυτή την ενασχόληση.

Η μια σχολή, βλέπει την πορνεία ως μέτρο «σεξουαλικής κυριαρχίας και την ουσία της γυναικείας καταπίεσης»,¹⁸² εφόσον, όπως υποστηρίζει ο Δρ.

---

¹⁷⁷ Seo Young Cho, 'Liberal coercion? – Prostitution Human Trafficking and Policy' [2013] European Journal of Law and Economics, σελ. 2.

¹⁷⁸ Αναγνωρίζεται η προσπάθεια των πιο εύπορων φεμινιστικών κινημάτων «Western feminists – first world» να επιβάλουν συντηρητικές πολιτικές όπως το Σουηδικό Μοντέλο. Doezeema, J., & Kempadoo, K. *Global sex workers: Rights, resistance, and redefinition* (London, England: Routledge 1998).

¹⁷⁹ Constantinou, A.G., 'Cyprus and the Global Polemics of Sex Trade and Sex Trafficking: Colonial and Postcolonial Connections' [2013], International Criminal Justice Review 00(0) 1-15, σελ. 1-2.

¹⁸⁰ Papacharalambous, Ch., «Feminist Theory and Criminal Law Discourse Countering Violence against Women through Widening Punitiveness on the Premises of Radical Democracy» Chapter 10, (eds.) *Critical Views on Crime, Policy and Social Control* (University of Nicosia Press 2014), σελ. 143.

¹⁸¹ Papacharalambous, Ch., «From the Client through the Group to Society: Defending rights seriously against prostitution and human trafficking» Chapter 2, (eds.) CRIMSOC Report 4: Gender, Victimology and Restorative Justice (CRIMSOC 4, 2015), σελ. 46.

¹⁸² MacKinnon, C.A., TOWARD A FEMINIST THEORY OF THE STATE 128 (Harvard University Press 1989), MacKinnon, C.A. Trafficking, Prostitution and Inequality, [2011] 46 HARV. C.R.-C.L. L. REV. 271, 299.

Παπαχααραλάμπους, υιοθετώντας την κριτική της Dempsey,¹⁸³ η φεμινιστική κριτική εναντιώνεται στο σεξισμό και στην πατριαρχία, ως καθεστώτα που προβάλλουν άμεσα ή έμμεσα την κατωτερότητα των γυναικών οδηγώντας έτσι στη δυσμενέστερη τους μεταχείριση.¹⁸⁴ Η σχολή υπέρ της αποποινικοποίησης της πορνείας, θεωρεί την πορνεία ως ακόμα ένα επάγγελμα¹⁸⁵ και υποστηρίζει ότι η αντίθετη άποψη έχει ζημιώσει τις εργάτριες του σεξ διότι αποτρέπει την πρόσβασή τους σε υποστηρικτικές υπηρεσίες.¹⁸⁶ Αυτές οι θέσεις προωθούν δύο εκ διαμέτρου αντίθετες πολιτικές: Από τη μια προωθείται η ποινικοποίηση των πελατών που επωφελοούνται από την πορνεία,¹⁸⁷ ενώ οι πόρνες θεωρούνται θύματα και δεν τιμωρούνται.¹⁸⁸ Από την άλλη, προωθείται η αποποινικοποίηση της πορνείας, ως το «αρχαιότερο επάγγελμα στον κόσμο», εφόσον είναι «ελεύθερη επιλογή».¹⁸⁹ Κατά τον Δρ. Παπαχααραλάμπους, απόψεις που υπερασπίζονται ως «δικαίωμα» των γυναικών το να εμπορεύονται το σώμα τους δεν μπορούν να θεωρούνται φεμινιστικές αλλά εμπίπτουν σε μια κατηγορία «αναρχοφιλελεύθερης» ιδεολογίας.¹⁹⁰ Στην ουσία όμως, όποια ιδεολογική κατηγοριοποίηση και να λάβει η αποποινικοποίηση και η ρύθμιση της πορνείας, δεν μπορεί να μην ληφθεί υπόψη, να σχολιαστεί και να αναλυθεί με κριτικό τρόπο, ώστε να διαφανούν τα αποτελέσματα σε σχέση με την εμπορία προσώπων στο περιβάλλον όπου έχει εφαρμοστεί.

Στην Ευρώπη, αριθμός φεμινιστριών της Γερμανίας, του Βελγίου, της Δανίας και της Ολλανδίας δηλώνουν υπέρ της πορνείας ως εργασία, ενώ στη Σουηδία, στη

---

¹⁸³ Madden Dempsey, M., 'Sex Trafficking and Criminalisation: In defence of feminist Abolitionism' [2009-2010] *University of Pennsylvania Law Review* 158: 1729.

¹⁸⁴ Παπαχααραλάμπους Χ., «Φεμινιστική Θεωρία του δικαίου & Ποινικό Δίκαιο» (2018), *Ποινική Δικαιοσύνη*, Τεύχος 2/2018, Νομοθεσία, Νομολογία, Θεωρία & Πράξη του Ποινικού Δικαίου, σελ. 121.

¹⁸⁵ Outshoorn, J. (2004). Voluntary and forced prostitution: the 'realistic approach' of the Netherlands. In J. Outshoorn (Ed.), *The politics of prostitution. Women's movements, democratic states and the globalization of sex commerce* (pp. 185–205). (Cambridge: Cambridge University Press 2004).

¹⁸⁶ Ditmore M., Trafficking in Lives: How Ideology Shapes Policy, in Kempadoo K., Sanghera J., Pattanaik B., *Trafficking and Prostitution Reconsidered* (Paradigm Publishers 2012 2nd eds.) σελ. 122.

¹⁸⁷ Yen, I., 'Of Vice and Men: A New Approach to Eradicating Sex Trafficking by Reducing Male Demand through Educational Programs and Abolitionist Legislation' [Winter 2008] *Journal of Criminal Law and Criminology* 98:2 1973

¹⁸⁸ Barry, K. *Female sexual slavery* (New York University Press 1979), Dworkin, A. *Pornography: Men possessing women* (Leeds, England: Lowe & Brydone 1981).

¹⁸⁹ McLeod E. *Working Women: Prostitution Now*, (London: Croom Helm 1982), Chapkis, W. *Live sex acts: Women performing erotic labour*. (London, England: Cassell, 1997)

¹⁹⁰ Παπαχααραλάμπους Χ., «Φεμινιστική Θεωρία του δικαίου & Ποινικό Δίκαιο» (2018), *Ποινική Δικαιοσύνη*, Τεύχος 2/2018, Νομοθεσία, Νομολογία, Θεωρία & Πράξη του Ποινικού Δικαίου, σελ. 125.

Νορβηγία,¹⁹¹ στην Ισλανδία, στον Καναδά και πρόσφατα στη Γαλλία, φεμινίστριες υποστηρίζουν την άλλη σχολή σκέψης ασκώντας κριτική στην αντίθετη άποψη.¹⁹² Στο Ηνωμένο Βασίλειο, η οργάνωση English Collective of Prostitutes (ECP) πρεσβεύει ότι υπάρχουν γυναίκες που επιλέγουν την πορνεία ως επάγγελμα.¹⁹³ Στην Αυστραλία, η αποποινικοποίηση της πορνείας ήταν αποτέλεσμα αλληπάλληλων δράσεων ακτιβισμού των εργάτριων του σεξ, οι οποίες υποστηρίζονταν από την οργάνωση Διεθνής Αμνηστία, υποδεικνύοντας τη σημασία να ακούγονται οι φωνές των εμπλεκόμενων, σε μια νομοθετική ρύθμιση που τις/τους αφορά άμεσα.¹⁹⁴ Στην Ινδία οι εκδιδόμενες, όπως και στην Κύπρο, σε αρκετές περιπτώσεις συλλαμβάνονται και δεν τους παρέχεται η απαραίτητη προστασία και στήριξη, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις της άσκησης της πορνείας στους δρόμους.¹⁹⁵ Στην Πορτογαλία, ακαδημαϊκοί υποστηρίζουν ότι η πορνεία, ειδικά όσον αφορά μετανάστριες που εκδίδονται ενέχει πάντοτε κινδύνους και ρίσκα, λόγω των πιθανών προβλημάτων υγείας, βίαιης συμπεριφοράς, μη γνώσης της γλώσσας σε κάποιες περιπτώσεις και γενικά λόγω της ευάλωτης θέσης των μεταναστριών.¹⁹⁶ Στη Νέα Ζηλανδία, μελέτες ιατρών που φροντίζουν εκδιδόμενες δηλώνουν ότι πέραν των 8.000 γυναικών επηρεάζονται καθημερινά ως εργάτριες του σεξ. Μεγαλύτερο κίνδυνο πρόσληψης διάδοσης σεξουαλικά μεταδιδόμενων νοσημάτων, έχουν οι εκδιδόμενες του δρόμου, ενώ όσες εκδίδονται σε σπίτια και άλλα υποστατικά δεν φαίνεται να διατρέχουν τους ίδιους κινδύνους.¹⁹⁷ Ως εκ τούτου, προτείνουν την εκπαίδευση για τα θέματα υγείας και την καλύτερη οργάνωση για την προστασία όλων των εμπλεκόμενων στην βιομηχανία του σεξ, η οποία είναι νόμιμη και ελεγχόμενη. Τα ίδια προβλήματα σε σχέση με την υγεία των εκδιδόμενων, παρουσιάζονται και στην Ιρλανδία, όπου σύμφωνα με έρευνα με συνεντεύξεις σε μετανάστριες εκδιδόμενες, διαφάνηκε ότι είναι δύσκολη η πρόσβαση σε υπηρεσίες

---

¹⁹¹ Skilbrei, M-L., Jahansen S.O., 'From Palermo to the Streets of Oslo: Pros and Cons of the trafficking framework', [2015], Anti-Trafficking Review, issue 4, 2015, σελ. 1.

¹⁹² Östergren P. "Sex workers Critique of Swedish Prostitution Policy", (2006) available at: <http://www.petraostergren.com/upl/files/115326.pdf> Πρόσβαση Μάιος 2019.

¹⁹³ Gupta R., *Enslaved: The New British Slavery* (Portobello Books 2008) σελ. 247.

¹⁹⁴ Aroney E and Crofts P "How sex worker activism influenced the decriminalisation of sex work in NSW, Australia" (2019) International Journal for Crime, Justice and Social Democracy 8(2): 50-67.

¹⁹⁵ Shetye S., "Policing Prostitution in India: An Examination of Field Experiences at Mumbai" [2018], International Journal of Criminal Justice Sciences, Vol. 13:1, 68-76.

¹⁹⁶ Malheiros J., Guia M.J. (2015) Forced Sex, Chosen Sex: Risk, Trafficking, and Prostitution in Portugal. In: Guia M. (eds) The Illegal Business of Human Trafficking. Springer, 3.

¹⁹⁷ Plumridge L., Abel G., 'A "segmented" sex industry in New Zealand: sexual and personal safety of female sex workers' (2001), Australian and New Zealand Journal of Public Health, Vol. 25 No. 1, 78-83.

υγείας, κυρίως λόγω του στίγματος που συνοδεύει την ενασχόληση με την πορνεία.¹⁹⁸

Στο Βέλγιο όπου η πορνεία είναι νόμιμη, όχι όμως ρυθμισμένη, με βάση πρόσφατη οικονομική μελέτη,¹⁹⁹ φαίνεται ότι τα έσοδα του κράτους κυμαίνονται μεταξύ 617 και 688 εκατομμύρια ευρώ το 2015, με αύξηση σχεδόν 50% από το προηγούμενο έτος, γεγονός το οποίο καταδεικνύει το μέγεθος της βιομηχανίας του σεξ και το όφελος του κράτους από αυτή. Πέραν της ιδεολογίας ότι η πορνεία είναι ακόμα ένα επάγγελμα, στο Βέλγιο μπορούν να εξαχθούν συμπεράσματα βασισμένα σε δείκτες και παρατηρήσεις, όπως επίσης, το γεγονός ότι αυξήθηκε κατά 5% η ανδρική πορνεία και ότι η πορνεία προσφέρεται από μετανάστες και μετανάστριες που είναι αλλοδαποί και διαμένουν στο Βέλγιο για λιγότερο από ένα χρόνο. Ακόμα και στην Ταϊλάνδη, φαίνεται ότι η πορνεία είναι παράνομη.²⁰⁰ Εντούτοις, η αστυνομία δεν προβαίνει σε συλλήψεις,²⁰¹ αφού χρηματίζεται και η πορνεία φαίνεται να προσφέρεται σε διάφορους χώρους όπως ινστιτούτα μασάζ, μπαρ, εστιατόρια, караόκε μπαρ, στο δρόμο και σε κέντρα διασκέδασης.²⁰² Στη Νορβηγία, η οποία ακολούθησε το παράδειγμα της Σουηδίας, παρατηρείται το φαινόμενο της παραμέλησης άλλων μορφών εκμετάλλευσης, όπως η εργασιακή εκμετάλλευση, λόγω της ταύτισης της εμπορίας προσώπων με την πορνεία στις πολιτικές και στη νομοθεσία που υιοθετήθηκε. Εκεί έχει δοθεί περισσότερη σημασία στα αλλοδαπά θύματα εμπορίας (γυναίκες).²⁰³

Στην Ελλάδα, η πορνεία σήμερα ως επάγγελμα, δεν αποτελεί αδίκημα, εφόσον υπάρχει άδεια της τοπικής αρμόδιας αρχής (Αστυνομικής ή Λιμενικής) για την εγκατάσταση ιερόδουλης σε οποιοδήποτε οίκημα και ο χαρακτηρισμός αυτού ως «οίκος ανοχής». Εντούτοις, σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου 350 του Ελληνικού Ποινικού Κώδικα,

---

¹⁹⁸ Sweeney L-A, FitzGerald S., "A case for a health promotion framework: the psychosocial experiences of female, migrant sex workers in Ireland", (2017) *International Journal of Migration, Health and Social Care*.

¹⁹⁹ Adriaenssens S., Hendrickx J., 'A direct measure of output in prostitution in Belgium' [2015] Kuleuven Faculty of Economics and Business, σελ. 1-2.

²⁰⁰ Marshall P., Thatun S., "Miles Away: The Trouble with Prevention in the Greater Mekong Sub-Region" in Kempadoo K., Sanghera J., Pattanaik B., *Trafficking and Prostitution Reconsidered* (Paradigm Publishers 2012 2nd eds.) σελ. 43.

²⁰¹ Bales K., *Disposable People: New Slavery in the Global Economy* (University of California Press 1999), σελ. 51.

²⁰² Trimek J., Sieangsung S., 'The Prostitution Business of Greater Mekong Subregion Women in Bangkok and the Adjacent Areas' [2016], *Review of European Studies*, σελ. 35–36 και σελ. 42.

²⁰³ Skilbrei, M-L., Jahansen S.O., 'From Palermo to the Streets of Oslo: Pros and Cons of the trafficking framework', [2015], *Anti-Trafficking Review*, issue 4, 2015, σελ. 1-4.

Άντρας που συντηρείται ολικά ή εν μέρει από γυναίκα που ασκεί κατ' επάγγελμα την πορνεία και από την εκμετάλλευση των σχετικών ανήθικων κερδών της τιμωρείται με φυλάκιση έξι μηνών μέχρι τριών ετών, αν δεν υπάρχει περίπτωση να τιμωρηθεί για άλλη βαρύτερη αξιόποινη πράξη.²⁰⁴

Παράλληλα, η προαγωγή στην πορνεία αποτελεί έγκλημα και ονομάζεται «μαστροπεία».

Σύμφωνα με το άρθρο 349 του Ποινικού Κώδικα:

Όποιος κατ' επάγγελμα ή από κερδοσκοπία προάγει στην πορνεία γυναίκες τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δεκαοκτώ μηνών και με χρηματική ποινή.²⁰⁵

Είναι επίσης σημαντικό να σημειωθεί, ότι λόγω της νομιμοποίησης και ρύθμισης της πορνείας στην Ελλάδα, έχει αναπτυχθεί τα τελευταία χρόνια ένα είδος «σκοτεινής» κοινωνίας πολιτών ή αλλιώς όπως την αποκαλεί ο Λιότζης «κοινωνία πορνό», η οποία προάγει την πορνεία ως ένα ακόμα επάγγελμα, και τους «πελάτες» ως καταναλωτές με δικαιώματα, απόψεις και ουσιαστικά το μέρος (ζήτηση) που κινεί την αγορά, προωθώντας τον ανταγωνισμό και βελτιώνοντας τις υπηρεσίες.²⁰⁶ Μέσα από τη μελέτη του ο Λιότζης παρατηρεί ότι πίσω από την κάλυψη του διαδικτύου οι «πελάτες» αξιολογούν την εμφάνιση και τις αποδόσεις των εκδιδομένων, χρησιμοποιώντας μισογυνιστική γλώσσα, ασυνήθιστες και δυσνόητες συντομογραφίες, αντικειμενοποιώντας τις γυναίκες που προσφέρουν τις υπηρεσίες. Το σεξ προωθείται ως μορφή διασκέδασης, ενώ η γυναίκα αποτελεί αντικείμενο «σεξουαλικής υποκειμενοποίησης», γεγονός που οδηγεί το Λιότζη να καταλήγει ότι η «κοινωνία πορνό» που δημιουργείται μέσα από τις ηλεκτρονικές πλατφόρμες των «πελατών» του αγοραίου έρωτα δεν διαμορφώνουν συνθήκες μέσα από τις οποίες μπορεί να συνυπάρξει ο σεβασμός και το δικαίωμα αυτοδιάθεσης τόσο του πελάτη, όσο και της εκδιδομένης. Μέσα από τη μελέτη αυτή, διαπιστώνεται ότι και στην

²⁰⁴ Άρθρο 350 του Ποινικού Κώδικα που κωδικοποιήθηκε με το Π.Δ. 283/1985. Ενημερώθηκε με τους:

N.4322/2015, N.4274/2014, 4262/2014, 4254/2014, 4249/2014, 4205/2013, 4199/2013, 4025/2103, 4198/2013, 4139/2013, 4093/2012, 4072/2012, 4055/2012, 4049/2012, 4042/2002, 3849/2010, 3625/2007, 3346/2005, 3064/2002, 2928/2001.

²⁰⁵ Άρθρο 349 του Ποινικού Κώδικα που κωδικοποιήθηκε με το Π.Δ. 283/1985. Ενημερώθηκε με τους:

N.4322/2015, N.4274/2014, 4262/2014, 4254/2014, 4249/2014, 4205/2013, 4199/2013, 4025/2103, 4198/2013, 4139/2013, 4093/2012, 4072/2012, 4055/2012, 4049/2012, 4042/2002, 3849/2010, 3625/2007, 3346/2005, 3064/2002, 2928/2001.

²⁰⁶ Λιότζης Ε., 'Από την Κοινωνία Πολιτών στην «Κοινωνία Πορνό» Η περίπτωση του Bourdela.com' (2009), Ζητήματα Επικοινωνίας, τχ. 11, σελ. 87-101.

Ελλάδα υπάρχει μεγάλη ανάγκη βελτίωσης και εκπαίδευσης του κοινού σε σχέση με την πορνεία και την προσωπική αυτονομία, τον σεβασμό προς τον συνάνθρωπο, καθώς και τα όρια που πρέπει να τίθενται, όταν η πορνεία είναι προϊόν εκμετάλλευσης.

Τα πιο πάνω, καταδεικνύουν πόσο διαφορετική είναι η ρύθμιση της πορνείας ανά το παγκόσμιο, καθώς επίσης, ότι υπάρχουν διαφορετικά είδη εκδιδομένων, διαφορετικές συνθήκες και ζήτηση σε σχέση με την αγορά σεξουαλικών υπηρεσιών. Επιπρόσθετα, διαφαίνεται ότι η ευάλωτη κατάσταση των εκδιδομένων είναι περιστασιακή, χρονικά περιορισμένη και σχετίζεται άμεσα με το περιβάλλον στο οποίο δρουν οι εκδιδόμενοι/εκδιδόμενες και στις ανάγκες που επιθυμούν να καλύψουν.²⁰⁷

Σε συνάρτηση με την εμπορία προσώπων, η κίνηση ενάντια στην πορνεία, θεωρεί ότι μόνο η ποινικοποίηση της πορνείας μπορεί να λειτουργήσει ως καταλυτικός παράγοντας για την καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση, μια θεωρία η οποία σύμφωνα με τις Anderson και O'Connell είναι ελαττωματική, εφόσον η εμπορία προσώπων ανθίζει λόγω πολλών διαφορετικών παραγόντων.²⁰⁸ Αναφορές υπέρ της ποινικοποίησης της πορνείας, για τους πιο πάνω λόγους, εκφράζουν αρκετοί ερευνητές, όπως οι Farley και Raymond.²⁰⁹

Αντίθετα, η κίνηση υπέρ της νομιμοποίησης της πορνείας θεωρεί ότι με τη νομιμοποίηση και ρύθμιση της πορνείας, μπορεί να επιτευχθούν καλύτερα αποτελέσματα στην επίλυση του προβλήματος της εμπορίας προσώπων.²¹⁰ Εκτιμάται ότι μία ρυθμιζόμενη πορνική αγορά, μπορεί να ελεγχθεί πολύ πιο εύκολα από μια κρυφή αγορά, στην οποία ενδέχεται να υπάρξουν περισσότερα περιστατικά εκμετάλλευσης. Τη θέση αυτή προσπαθούν να καταρρίψουν αρκετές μελέτες όπως

---

²⁰⁷ Angelo G. Constantinou, 'Cyprus and the Global Polemics of Sex Trade and Sex Trafficking: Colonial and Postcolonial Connections' [2013], *International Criminal Justice Review* 00(0) 1-15, σελ. 2.

²⁰⁸ Anderson B. O'Connell Davidson, (2003) *Is Trafficking in Human Beings Demand Driven? A Multi-Country Pilot Study*, IOM, σελ. 11, 41.

²⁰⁹ Raymond, J. G., "Prostitution on demand legalizing the buyers as sexual consumers", [2004] *Violence Against Women*, 10(10), 1156–1186 και Raymond, J. G., "Ten Reasons for Not Legalizing Prostitution And a Legal Response to the Demand for Prostitution", *Journal of Trauma Practice*, 2, 2003: pp. 315-332; and in *Prostitution, Trafficking and Traumatic Stress*. Melissa Farley (Binghamton: Haworth Press, 2003).

²¹⁰ Tünte M., Apitzsch B., Shire K. *Prostitution und Sexarbeit: alte und neue Kontroversen aus dem Blick der Geschlechterforschung*. (2017) in Kortendiek B., Riegraf B., Sabisch K. (eds) *Handbuch Interdisziplinäre Geschlechterforschung. Geschlecht und Gesellschaft*, vol 65. Springer VS, Wiesbaden

η εμπειρική μελέτη των Jakobsson και Kotsadam,²¹¹ οι οποίοι υποστηρίζουν ότι υπάρχει λιγότερη εμπορία προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση στις χώρες που ποινικοποίησαν την πορνεία, καθώς και της Seo Young Cho. Η τελευταία, υποστηρίζει ότι η φιλελευθεροποίηση της πορνείας δεν οδηγεί σε καλύτερη προστασία των εκδιδομένων (χρησιμοποιώντας δεδομένα από 149 χώρες μεταξύ 2001 μέχρι 2011) και ότι σε κάποιες περιπτώσεις η νόμιμη πορνεία μπορεί να δυσχεραίνει το έργο της προστασίας θυμάτων εμπορίας προσώπων.²¹² Η έρευνα της Cho βασίζεται σε πέντε διαστάσεις: (1) στις πολιτικές που ακολουθούνται για την πορνεία, (2) την ύπαρξη πολιτικών και οικονομικών οργάνων που διαμορφώνουν τις πολιτικές για την καταπολέμηση της εμπορίας, (3) τη διάσταση της ισότητας φύλων, (4) τη σχέση με τη μετανάστευση και, τέλος (5), την εμπορία προσώπων ως έγκλημα. Η έρευνά της εστιάζει στην καταγραφή των διαφορετικών νομοθεσιών σε κάθε χώρα που ερευνά, με βάση δεδομένα που καταγράφονται στις Εκθέσεις του US State Department από το 2001 μέχρι το 2011. Η φόρμουλα που χρησιμοποιεί το US State Department, υιοθετεί ως ανεξάρτητη μεταβλητή το επίπεδο προστασίας των θυμάτων εμπορίας σε σχέση με την Πρόληψη, την Προστασία θυμάτων και τη Δίωξη των θυτών.²¹³ Χρησιμοποιώντας την κατάταξη σε tiers, σε συνάρτηση με μια λεπτομερέστερη ανάλυση των ανεξάρτητων μεταβλητών, η Cho καταλήγει ότι σε χώρες όπου η πορνεία είναι νόμιμη (44,5%) δεν φαίνεται να βελτιώνεται η κατάσταση των θυμάτων εμπορίας, ενώ η νομιμοποίηση της πορνείας χειροτερεύει τις πολιτικές για τα θύματα και στην καλύτερη περίπτωση η νομιμότητα ή όχι της πορνείας δεν σχετίζεται με την προστασία θυμάτων.²¹⁴ Αναφέρει, επίσης ότι η βελτίωση της προστασίας των θυμάτων είναι συνδεδεμένη με τον οικονομικό πλούτο μιας χώρας. Τα πιο πάνω αποτελέσματα, πέραν του ότι είναι πλέον παλιά και χρήζουν επικαιροποίησης, εφόσον η τελευταία χρονιά αναφοράς είναι το 2011, δεν φαίνεται να προσφέρουν πολλά στην κατανόηση του φαινομένου. Αυτό συμβαίνει διότι η πηγή που

---

²¹¹ Jakobsson N., Kotsadam A., 'The law and economics of international sex slavery: prostitution laws and trafficking for sexual exploitation' [2013], University of Gothenberg, Working Papers in Economics, No. 458.

²¹² Seo Young Cho, 'Liberal coercion? – Prostitution Human Trafficking and Policy' [2013] European Journal of Law and Economics, σελ. 1.

²¹³ Χρησιμοποιεί τα 3Ps (Prevention, Protection, Persecution), ως ανεξάρτητες μεταβλητές. Seo Young Cho, 'Liberal coercion? – Prostitution Human Trafficking and Policy' [2013] European Journal of Law and Economics, σελ. 8-9, Reed J.H., "Addressing the Problem: Community Based Response and Coordination, in Burke M.C., *Human Trafficking Interdisciplinary Perspectives* (Routledge 2013) σελ. 256.

²¹⁴ Seo Young Cho, 'Liberal coercion? – Prostitution Human Trafficking and Policy' [2013] European Journal of Law and Economics, σελ. 14-15.

χρησιμοποιήθηκε είναι μέσο άσκησης της εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ και δεν ανταποκρίνεται πάντοτε στην πραγματικότητα, σύμφωνα με κριτικές.²¹⁵ Η ίδια η ερευνήτρια αποδέχεται ότι τα αποτελέσματά της πιθανόν να έχουν στοιχεία προκατάληψης, διότι στην ερευνητική φόρμουλα πιθανόν να παραλήφθηκαν κάποιες μεταβλητές.²¹⁶ Επιπρόσθετα, κριτική στη μελέτη της Cho ασκεί και ο Constantinou, ο οποίος μελετά το φαινόμενο της μετατόπισης της εγκληματικότητας,²¹⁷ παράγοντας ο οποίος δεν φαίνεται να λήφθηκε υπόψη στη μελέτη της Cho. Μια ακόμα κριτική την οποία υιοθετεί και η παρούσα διατριβή, προέρχεται από τον Weitzer,²¹⁸ ο οποίος μέσα από την έρευνά του καταλήγει ότι, οι παγκόσμιες συγκριτικές μελέτες, όπως αυτές των Bernstein και Agustín²¹⁹ και οι πολυεθνικές συγκρίσεις πολιτικών για την πορνεία σε συνδυασμό με τις τάσεις της εμπορίας προσώπων των Cho, Jakobsson και Kotsadam, δεν οφελούν πάντοτε στο τοπικό επίπεδο. Η έρευνα, κατά τον Weitzer, πρέπει να γίνεται σε επίπεδο χώρας ή πόλης για να είναι όσο πιο πλούσια και αξιόπιστη γίνεται.²²⁰ Με αυτή την άποψη, συμφωνούν και άλλοι ακαδημαϊκοί, οι οποίοι εστιάζουν τις έρευνές τους στην αποτροπή και στην αντιμετώπιση της σεξουαλικής κακοποίησης ανηλίκων.²²¹ Να σημειωθεί ότι, δεν αμφισβητείται ότι η έρευνα σε παγκόσμιο επίπεδο για σκοπούς σύγκρισης. Αντίθετα, θεωρείται ότι είναι χρήσιμη για να θέσει τη μεγάλη εικόνα, ώστε στη συνέχεια η έρευνα σε τοπικό επίπεδο να εμβαθύνει και να δώσει καλύτερα αποτελέσματα.²²² Αυτό που αναφέρεται, είναι ότι η παγκόσμια συγκριτική έρευνα από μόνη της, δεν μπορεί να αποτελέσει πανάκεια για την αντιμετώπιση ενός παγκόσμιου προβλήματος σε τοπικό επίπεδο. Αυτή τη μέθοδο, ακολούθησε η

²¹⁵ Wooditch A., 'The Efficacy of the Trafficking in Persons Report: A Review of the Evidence' [2011], Criminal Justice Policy Review 22(4):471-493, Esarey D., 'New Outrage at Old Problems in the TIP Report' [2015] Human Trafficking Center Blog, <https://humantraffickingcenter.org/new-outrage-at-old-problems-in-the-tip-report/>, Πρόσβαση Αύγουστος 2019, Scharztz P., 'Trafficking in Persons Report: 15 Years Later' [2017], Harvard Political Review, <https://harvardpolitics.com/world/trafficking-in-persons-report/>, Πρόσβαση Αύγουστος 2019.

²¹⁶ Seo Young Cho, 'Liberal coercion? – Prostitution Human Trafficking and Policy' [2013] European Journal of Law and Economics, σελ. 16.

²¹⁷ Constantinou A. G., 'Is crime displacement inevitable? Lessons from the enforcement of laws against prostitution-related human trafficking in Cyprus' [2016], European Journal of Criminology 2016, Vol. 13(2) 215.

²¹⁸ Weitzer, R., "Legal Prostitution Systems in Europe", Κεφάλαιο 4, στο βιβλίο των H. Nelen and D. Siegel (eds.), Contemporary Organized Crime, Studies of Organized Crime 16, (2017).

²¹⁹ Agustín L.M., *Sex at the Margins: Migration, Labour Markets and the Rescue Industry*, (1st edn, Zed Books, 2007), 45–46.

²²⁰ Weitzer, R., & Boels, D. (2015). Ghent's red-light district in comparative perspective. *Sexuality Research and Social Policy*, 12, 248–260.

²²¹ Rayment-McHugh S., Adams D., Wortley R., Tilley N., "Think Global Act Local': a place-based approach to sexual abuse prevention" [2015], *Crime Science*, 4:22.

²²² Ford C.S., "Sex Offences: An Anthropological Perspective" [1960], *Law and Contemporary Problems*, 225-243, σελ. 225-226.

παρούσα έρευνα, σε μικρό βαθμό, λόγω των περιορισμών ενός διδακτορικού, όπως περιγράφονται αναλυτικά στη συνέχεια.

3.3.2.2 Μοντέλα Ρύθμισης της πορνείας

Σε γενικές γραμμές, εφαρμόζονται τρία κύρια μοντέλα ρύθμισης της πορνείας:²²³

- (1) η ποινικοποίηση της πορνείας (Σουηδικό Μοντέλο) όπου ο χρήστης/πελάτης τιμωρείται ενώ το θύμα εκδιδόμενη/ος δεν είναι ποινικά υπεύθυνο,
- (2) η ρύθμιση της πορνείας μέσα από τη νομιμοποίηση και
- (3) η αποποινικοποίηση (υβριδικό μοντέλο), όπου κάποιες ενέργειες που συνδέονται με την πορνεία, όπως επίσης και η εμπορία προσώπων είναι ποινικά αδικήματα, όμως, η ίδια η πορνεία δεν είναι παράνομη ως πράξη.

Στον πιο κάτω χάρτη, ο οποίος δημιουργήθηκε από τον ερευνητή Jacub Marian το 2017,²²⁴ παρουσιάζονται οι χώρες της Ευρώπης και που γειτνιάζουν με την Ευρώπη, ανάλογα με τη ρύθμιση της πορνείας που ακολουθούν:

Τα πιο πάνω δεδομένα, διασταυρώθηκαν από επιπρόσθετη και πιο πρόσφατη έρευνα σχετικά με τη νομική ρύθμιση της πορνείας στην Ευρώπη.²²⁵ Η πορνεία είναι νόμιμη και ρυθμισμένη στην Αυστρία, στη Γερμανία, στην Ελλάδα, στην Ουγγαρία, στη Λετονία, στην Ολλανδία, στην Ελβετία και στην Τουρκία. Τόσο η αγορά όσο και η προσφορά σεξουαλικών υπηρεσιών δεν είναι ποινικά αδικήματα στις ακόλουθες χώρες: Βέλγιο,

²²³ Κάποιοι ακαδημαϊκοί υποστηρίζουν ότι υπάρχουν τέσσερα μοντέλα (regulation, decriminalization, legalization και prohibition) Matthews, R. (2008). Prostitution, politics and policy. Abingdon, England: Routledge-Cavendish. Για σκοπούς της παρούσας έρευνας, οι κατηγορίες ρύθμισης και νομιμοποίησης ενώνονται σε μία, διότι λαμβάνεται ως παράγοντας και σταθερή μεταβλητή ότι η ρύθμιση υπάρχει μόνο μέσα από τη νομιμοποίηση μιας πράξης. Αν μια ενέργεια είναι παράνομη τότε δεν μπορεί να ρυθμιστεί από το κράτος. Θα μπορούσε ασφαλώς να ρυθμιστεί από την ίδια την αγορά, όμως το κράτος δεν έχει την καθοριστική ισχύ, μέσα από δημοκρατικούς θεσμούς, όπως είναι η Βουλή που νομοθετεί. Angelo G. Constantinou, 'Cyprus and the Global Polemics of Sex Trade and Sex Trafficking: Colonial and Postcolonial Connections' [2013], International Criminal Justice Review 00(0) 1-15, σελ. 3.

²²⁴ Marian, J. (2017), "Prostitution Laws in Europe", Πρόσβαση Απρίλιος 2020, <https://jakubmarian.com/prostitution-laws-in-europe/>.

²²⁵ Mills E., Haste P., Wood S., "Sexuality, Poverty and Law Programme", Institute of Development Studies, Πρόσβαση Απρίλιος 2020, <http://spl.ids.ac.uk/sexworklaw/countries>.

Βουλγαρία, Κύπρος, Τσεχία, Δανία, Εσθονία, Φιλανδία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Πολωνία, Πορτογαλία, Σλοβακία, Ισπανία, Ηνωμένο Βασίλειο, Βοσνία και Ερζεγοβίνη, Μάλτα, Ρουμανία. Σε αυτή την κατηγορία, πολλές σχετιζόμενες με την πορνεία ενέργειες, όπως η μαστροπεία, η διατήρηση οίκου ανοχής και το να ζει κάποιο άτομο από τα κέρδη πορνείας τρίτου, είναι ποινικά αδικήματα. Στη Γαλλία, στην Ισλανδία, στην Ιρλανδία, και στη Βόρειο Ιρλανδία, στη Λιθουανία, στη Νορβηγία και στη Σουηδία, η πορνεία είναι παράνομη για τους πελάτες. Αντίθετα, στις ακόλουθες χώρες, οι πελάτες δεν τιμωρούνται, ενώ είναι παράνομη η προσφορά σεξουαλικών υπηρεσιών: Ανδόρα, Αλβανία, Κροατία, Κόσοβο, Λευκορωσία, Μαυροβούνιο, Βόρεια Μακεδονία, Σερβία, Ρωσία, Ουκρανία, Λιχτενστάιν και Μολδαβία.

Η Ολλανδία υπήρξε η πρώτη χώρα που αποποινικοποίησε και ρύθμισε την πορνεία μετά από πρόταση του Bob van Schijndel, των Αριστερών Πράσινων, το 1999²²⁶ και έκτοτε οι φεμινίστριες της Ολλανδίας υποστηρίζουν την αποποινικοποίηση, ως ένα μέτρο που βελτιώνει τη θέση των εκδιδομένων.²²⁷ Η πορνεία είναι νόμιμη τόσο στο δρόμο όσο και εντός υποστατικών, ως ένα ρυθμιζόμενο και ελεγχόμενο επάγγελμα, με στόχο την προστασία και τον έλεγχο των εμπλεκόμενων.²²⁸ Σύμφωνα με το μοντέλο της νομιμοποίησης της πορνείας, η πορνεία αναγνωρίζεται ως επάγγελμα, ρυθμιζόμενο και ελεγχόμενο, γίνεται σχετικός έλεγχος στα πορνεία, ενώ τόσο οι πόρνες όσο και οι πελάτες έχουν δικαιώματα και υποχρεώσεις. Και σε αυτό το μοντέλο υπάρχει η δυνατότητα εκμετάλλευσης θυμάτων εμπορίας προσώπων, είτε διότι υπάρχει σχετική ζήτηση για υπηρεσίες οι οποίες δεν ικανοποιούνται από τις νόμιμες πόρνες, όπως παιδιά και παράνομοι μετανάστες, είτε διότι τα θύματα είναι οικονομικότερη επιλογή.²²⁹

Κάποιοι από τις Ευρωπαϊκές χώρες όπως η Κύπρος και η Αγγλία έχουν υιοθετήσει ένα υβριδικό μοντέλο, όπου ενώ δεν υπάρχει ξεκάθαρη πολιτική ή νομική πρόνοια για τη νομιμότητα ή την παρανομία της πορνείας, παράλληλα παρατηρείται η

---

²²⁶ Κατά το 1999, 78% των ερωτηθέντων σε έρευνα στην Ολλανδία, συμφωνούσαν ότι η πορνεία είναι μια εργασία όπως όλες οι άλλες, εκτός εάν εμπεριέχει εξαναγκασμό. Άρα η αποποινικοποίηση και ρύθμιση της πορνείας το 2000 συμφωνούσε με την κοινή γνώμη. Weitzer, R., "Legal Prostitution: The German and Dutch Models", Κεφάλαιο 24, στο βιβλίο των E.U. Savona et al. (eds.), *Dual Markets*, (Springer 2017), σελ. 367.

²²⁷ Outshoorn, J. "Legalizing Prostitution as Sexual Service: The Case of The Netherlands", Workshop Prostitution and Trafficking as Political Issues, (2000), σελ. 1, Πρόσβαση Μάιος 2019: <https://ecpr.eu/Filestore/PaperProposal/8cededd9-302d-4870-8d0b-618c34524ef4.pdf>

²²⁸ Weitzer, R., "Legal Prostitution: The German and Dutch Models", Κεφάλαιο 24, στο βιβλίο των E.U. Savona et al. (eds.), *Dual Markets*, (Springer 2017), σελ. 365.

²²⁹ Weitzer, R., "Legal Prostitution: The German and Dutch Models", Κεφάλαιο 24, στο βιβλίο των E.U. Savona et al. (eds.), *Dual Markets*, (Springer 2017), σελ. 366.

απουσία ρύθμισης της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών και ο πελάτης ποινικοποιείται όταν δύναται εύλογα να υποθέσει ότι αγοράζει υπηρεσίες από θύμα εμπορίας προσώπων και πρόσφατα με την ψήφιση του Ν.117(Ι)/2019, η ζήτηση υπηρεσιών θύματος εμπορίας είναι επίσης ποινικό αδίκημα. Ιδιαίτερα προβληματικό αποδεικνύεται, με βάση πρόσφατη Νομολογία το τρίτο μοντέλο, όπου ενώ δεν υπάρχει ξεκάθαρη πολιτική ή νομική πρόνοια για τη νομιμότητα ή την παρανομία της πορνείας, παράλληλα παρατηρείται η απουσία ρύθμισης της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών και ο πελάτης ποινικοποιείται, όταν δύναται εύλογα να υποθέσει ότι αγοράζει υπηρεσίες από θύμα εμπορίας προσώπων. Σε αυτή την περίπτωση, η πιθανότητα εκμετάλλευσης του θύματος εμπορίας προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση είναι μεγάλη, ενώ παράλληλα η αποτρεπτική πρόνοια της ποινικοποίησης της αγοράς υπηρεσιών από θύμα εμπορίας προσώπων, μεταθέτει την ευθύνη αναγνώρισης του πιθανού θύματος στον πελάτη, ο οποίος ενδεχομένως να μην έχει τύχει σχετικής ενημέρωσης ή εκπαίδευσης για το θέμα. Επιπρόσθετα, η εν λόγω πρόνοια ενδέχεται να συγχέει τους εμπλεκόμενους (πόρνες, πελάτες), εφόσον η πορνεία δεν επιτρέπεται ρητά, ούτε ρυθμίζεται. Για τους σκοπούς της παρούσας έρευνας, εστιάζουμε περισσότερο στην ανάλυση του Σουηδικού Μοντέλου, λόγω της προώθησης του από την ΕΕ και την πρόσφατη προώθηση του στην Κύπρο.²³⁰

3.3.3.2.2.1 Το Σουηδικό Μοντέλο – “Abolitionist”

Τα τελευταία χρόνια, όπως επεξηγείται πιο κάτω στην παράθεση της νομοθεσίας, η Ευρωπαϊκή Ένωση και συγκεκριμένα το Ευρωκοινοβούλιο προωθεί το Σουηδικό Μοντέλο ρύθμισης της πορνείας, το οποίο στοχεύει στην μείωση της εμπορίας προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση, μέσω της ποινικοποίησης της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών, με τη ψήφιση σχετικής νομοθεσίας από το 1999.²³¹ Στο Σουηδικό μοντέλο, η αγορά σεξουαλικών υπηρεσιών είναι ποινικό αδίκημα και σε περίπτωση σχετικής καταγγελίας, είναι ποινικά υπεύθυνος ο πελάτης και δύναται να τιμωρηθεί με πρόστιμο και/ή υποχρεωτική παρακολούθηση μαθημάτων αναφορικά με την εμπορία προσώπων και τις επιπτώσεις της. Στο εν λόγω μοντέλο

²³⁰ Σχετικό είναι το Παράρτημα 8.6 Νομοσχέδιο για την ποινικοποίηση της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών.

²³¹ Papacharalambous, Ch., «From the Client through the Group to Society: Defending rights seriously against prostitution and human trafficking» Chapter 2, (eds.) CRIMSOC Report 4: Gender, Victimology and Restorative Justice (CRIMSOC 4, 2015), σελ. 37.

ελλοχεύει ο κίνδυνος η εμπορία προσώπων να γίνεται κρυφά, με πιθανό αποτέλεσμα τη μεγαλύτερη εκμετάλλευση των θυμάτων εμπορίας προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση.

Το Σουηδικό Μοντέλο συνδυάζει την ισότητα φύλων, το σεβασμό στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια και την απόρριψη της πορνείας ως μια ανήθικη και παράνομη πρακτική, προστατεύοντας τα θύματα. Έχει επίσης ξεφύγει από τα Ευρωπαϊκά πλαίσια, μετά την υιοθέτηση του στη Νορβηγία και στη Γαλλία και έχει υιοθετηθεί και στον Καναδά.²³² Πρόσφατα, κατατέθηκε νομοσχέδιο στη Βουλή της Κύπρου, όπως αναλύεται πιο κάτω, το οποίο θέτει τις βάσεις για την υιοθέτηση του εν λόγω μοντέλου στην Κύπρο. Ως εκ τούτου, κρίθηκε απαραίτητο να παραθέσουμε τις κύριες πολιτικές και τη νομοθεσία της Σουηδίας, σε συνάρτηση με μια σύντομη κριτική ανάλυση των αποτελεσμάτων της εν λόγω πολιτικής. Σημειώνεται ότι, οι πιο κάτω απόψεις είναι αποτέλεσμα έρευνας σε σχέση με θέσεις και αντιλήψεις ακαδημαϊκών και επαγγελματιών και αναφέρονται σε συνάρτηση με την σχετικότητα τους με το θέμα, ώστε να αποτελέσουν παραδείγματα που θα μπορούσαν να υιοθετηθούν στην Κύπρο κάτω από τις αναγκαίες περιστάσεις.

Από το 1998 η Σουηδία ήταν η πρώτη χώρα στην Ευρώπη,²³³ που διόρισε Εθνικό Συντονιστή για την εμπορία προσώπων.²³⁴ Ο ρόλος του συντονιστή αφορά στη συλλογή δεδομένων για την εμπορία προσώπων εντός και μέσω της Σουηδίας, ανάλυση των δεδομένων και υποβολή εισηγήσεων για την καταπολέμηση της εμπορίας, με ετήσιες αναφορές προς την Κυβέρνηση.²³⁵ Πιο πρόσφατα, το 2017, η Σουηδία διόρισε Εθνικό Συντονιστή μέσω της Αρχής Ισότητας Φύλων ώστε να ενσωματώσει την ισότητα φύλων στις εθνικές πολιτικές και στρατηγικές της.²³⁶ Η Σουηδία αναγνώρισε το πρόβλημα της εμπορίας προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση μέσα από την έμφυλη του διάσταση, κάτι που επιβεβαιώνεται από τις τελευταίες στατιστικές του UNODC, σύμφωνα με τις οποίες 96% των θυμάτων εμπορίας για σεξουαλική εκμετάλλευση είναι γένους θυλικού, ενώ το 63% των

---

²³² Sampson L., "The Obscenities of this Country": Canada v. Bedford and the Reform of Canadian Prostitution Laws, [2014] Duke Journal of Gender Law & Policy, Vol. 22:137, σελ. 139.

²³³ Ιστοσελίδα Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Εμπορία Προσώπων, Πρόσβαση Ιούνιος 2019 https://ec.europa.eu/anti-trafficking/member-states/sweden_en

²³⁴ The Hague Ministerial Declaration on European Guidelines for Effective Measures to Prevent and Combat Trafficking in Women for the Purpose of Sexual Exploitation (24-26 April 1997). Πρόσβαση Ιούνιος 2019 <http://www.legislationline.org/documents/action/popup/id/8747>

²³⁵ Government bill 2010/11:77, Raised maximum penalty for the purchase of a sexual service.

²³⁶ Makt, mål, och myndighet (2017). <http://www.regeringen.se/rattsdokument/skrivelse/2016/11/skr.-20161710/>

καταδικασθέντων θυτών για το ίδιο αδίκημα είναι γένους αρσενικού.²³⁷ Λόγω της αρχικής τοποθέτησης της Σουηδίας για την έμφυλη διάσταση της εμπορίας προσώπων, τόσο η διαμόρφωση του νομικού πλαισίου, όσο και οι πολιτικές της βασίστηκαν σε διεθνείς φεμινιστικές αρχές και στις αρχές της προστασίας των ανθρώπινων δικαιωμάτων.²³⁸

Όσον αφορά στο νομικό πλαίσιο, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι με βάση τον Ποινικό Κώδικα της Σουηδίας,²³⁹ η εμπορία προσώπων είναι ποινικό αδίκημα και τιμωρείται με φυλάκιση από 2 μέχρι 10 έτη. Σε αντίθεση με την Κύπρο όπου η εμπορία προσώπων θεωρείται αδίκημα εναντίον των ηθών, στη Σουηδία η εμπορία προσώπων θεωρείται αδίκημα εναντίον του προσώπου. Σύμφωνα επίσης με τον Ποινικό Κώδικα της Σουηδίας,²⁴⁰ πρόσωπο που ενθαρρύνει ή εκμεταλλεύεται απρεπώς οικονομικά άτομο που προσφέρει σεξουαλικές υπηρεσίες με αντάλλαγμα την πληρωμή, καταδικάζεται σε φυλάκιση μέχρι τέσσερα έτη, για προσφορά σεξουαλικών υπηρεσιών (procuring). Πρόσωπο που ενοίκιασε διαμέρισμα και γνωρίζει ότι το εν λόγω διαμέρισμα χρησιμοποιείται εν όλω ή εν μέρει για προσφορά σεξουαλικών υπηρεσιών με χρηματικό αντάλλαγμα και δεν προβαίνει στα απαραίτητα μέτρα για να τερματίσει την ενοίκιαση, θεωρείται ότι προωθεί την εγκληματική πράξη και καταδικάζεται ως συνεργός στην προσφορά των σεξουαλικών υπηρεσιών.

Η αγορά σεξουαλικών υπηρεσιών, θεωρείται ποινικό αδίκημα στη Σουηδία²⁴¹ και πρόσωπο που λαμβάνει περιστασιακές σεξουαλικές επαφές με αντάλλαγμα την πληρωμή, καταδικάζεται για αγορά σεξουαλικών υπηρεσιών και υπόκειται σε πρόστιμο ή σε ποινή στέρησης της ελευθερίας για περίοδο μέχρι ενός έτους.²⁴² Σε

²³⁷ UNODC, Global Report on Trafficking in Persons (Vienna: UNODC, 2016) σελ. 23 – 27 και 33

²³⁸ Ekberg G. S., Swedish laws, policies and interventions on prostitution and trafficking in human beings: a Comprehensive Overview (February 2018), Institute for Feminism & Human Rights, <https://www.researchgate.net/publication/321254711> p. 7.

²³⁹ Chapter 4, § 1 a of the Swedish Penal Code (2010:371)

²⁴⁰ Chapter 6, § 12 of the Swedish Penal Code (2004:406)

²⁴¹ Chapter 6, § 11 of the Swedish Penal Code (2011:517)

²⁴² Παρόμοιος νομικός διαχωρισμός υιοθετήθηκε το 2015 στην Κομητεία Χάρις (Harris County), στο Τέξας των Ηνωμένων Πολιτειών. Χωρίστηκαν δηλαδή νομικά οι εμπλεκόμενοι στην προσφορά σεξουαλικών υπηρεσιών σε τρεις κατηγορίες, στους πελάτες, στις εκδιδόμενες και στους μεσάζοντες, ή αλλιώς μαστροπούς. Η πιο πάνω διάκριση πραγματοποιήθηκε με τη ψήφιση του Νόμου Senate Bill 825 από τη Γερουσία, η οποία δημιούργησε διαφορετικά αδικήματα για την κάθε κατηγορία εμπλεκόμενου, σύμφωνα με τους Updegrove, Muftic και Orrick, οι οποίοι μελέτησαν την εφαρμογή της εν λόγω νομοθεσίας, με εμπειρική έρευνα. Πριν από τη ψήφιση του νόμου 825, οι πελάτες και οι εκδιδόμενες με βάση τη νομοθεσία του Τέξας δεν διαχωρίζονταν για σκοπούς τιμωρίας. Με το διαχωρισμό τους, το Τέξας πέτυχε την απόδοση ποινικών ευθυνών στους πελάτες, ενώ παράλληλα στις εκδιδόμενες δίνει πρόσβαση σε υπηρεσίες στήριξης θυμάτων και προγράμματα εξόδου από την πορνεία. Τα ευρήματα της έρευνας των Updegrove, Muftic και Orrick, ανάδειξαν ότι από το χρόνο

περίπτωση που η αγορά σεξουαλικών υπηρεσιών είναι από ανήλικο πρόσωπο, επιβάλλεται πρόστιμο ή ποινή στέρησης της ελευθερίας για περίοδο μέχρι δύο ετών.²⁴³ Ο χρήστης σεξουαλικών υπηρεσιών, τιμωρείται διότι έχει αναγνωριστεί ως ο κύριος δράστης στο εν λόγω ποινικό αδίκημα. Με την ύπραξη του πιο πάνω αδικήματος, δεν δημιουργούνται προβλήματα απόδειξης της «εύλογης υπόνοιας» ή ότι «θα έπρεπε να γνωρίζει» ότι το πρόσωπο που προσφέρει σεξουαλικές υπηρεσίες μπορεί να είναι θύμα εμπορίας. Ο χρήστης υπηρεσιών δεν είναι απλά ένας συνεργός, εφόσον παρουσιάζεται ως εθελοντικά και αδικαιολόγητα ριψοκίνδυνος (*inexcusably reckless*) σε σχέση με την εκμετάλλευση του προσώπου που προσφέρει σεξουαλικές υπηρεσίες και ως εκ τούτου, τιμωρείται ανάλογα.²⁴⁴

Σε σχέση με τα αποτελέσματα των πιο πάνω πολιτικών και νομοθεσιών, παρατηρείται ότι ο αριθμός των υποθέσεων εμπορίας προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση στη Σουηδία, είναι σχετικά σταθερός,²⁴⁵ μετά την ψήφιση της νομοθεσίας που ποινικοποιεί την εμπορία προσώπων, το 2004. Όσον αφορά στην ποινικοποίηση της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών, παρατηρείται ότι η αστυνομία έχει μεγαλύτερη δυνατότητα σύλληψης πελατών πορνείας, για σκοπούς τιμωρίας, διαπαιδαγώγησης και αποτροπής, ενώ παράλληλα οι πάροχοι σεξουαλικών υπηρεσιών προστατεύονται μέσω προγραμμάτων εξόδου από την πορνεία και στήριξης.²⁴⁶

Σύμφωνα με τον Ekberg,²⁴⁷ έρευνες που υποστηρίζουν την προσέγγιση της Σουηδίας υποστηρίζουν ότι, οι άνδρες που αγοράζουν σεξουαλικές υπηρεσίες,

---

εφαρμογής της πιο πάνω νομοθεσίας, αυξήθηκαν οι συλλήψεις πελατών και μειώθηκαν παράλληλα οι συλλήψεις εκδιδόμενων. Οι μετρήσεις τους μέσα στον πρώτο χρόνο εφαρμογής παρέμειναν σχετικά σταθερές. Updegrove A.H., Muftic L. R., Orrick E. A., *Changes in Arrest Patterns of Buyers and Sellers of Commercial Sex: An Interrupted Time-Series Analysis* (March 2019), *American Journal of Criminal Justice*, DOI:10.1007/s12103-019-09475-7, p. 1.

²⁴³ Chapter 6, § 9 of the Swedish Penal Code (2004:406)

²⁴⁴ Papacharalambous, Ch., «From the Client through the Group to Society: Defending rights seriously against prostitution and human trafficking» Chapter 2, (eds.) CRIMSOC Report 4: Gender, Victimology and Restorative Justice (CRIMSOC 4, 2015), σελ. 41-42.

²⁴⁵ Ekberg G. S., *Swedish laws, policies and interventions on prostitution and trafficking in human beings: a Comprehensive Overview* (February 2018), Institute for Feminism & Human Rights, <https://www.researchgate.net/publication/321254711> p. 2.

²⁴⁶ Government Bill - Skärpt straff för köp av sexuell tjänst (Prop. 2010/11:77) (20 January 2011). Online at: <http://www.regeringen.se/contentassets/deb7e6f8c8484bca8ff0ed0f2f179420/skarpt-straff-for-kop-av-sexuell-tjanst-prop.-20101177>

²⁴⁷ Ekberg G.S., *The Swedish Approach to Prostitution and Trafficking in Human Beings Through a Gender Equality Lens*. In: Winterdyk J., Jones J. (eds) *The Palgrave International Handbook of Human Trafficking* (Palgrave Macmillan, Cham 2019), Eaves for Women, *Routes in, Routes out: Quantifying the Gendered Experience of Trafficking to the UK*. (London, United Kingdom: Eaves, 2008), Macleod, J. et al., *Challenging Men's Demand for Prostitution in Scotland: A Research Report Based on Interviews with 110 Men who Bought Women in Prostitution* (Glasgow, Scotland: Women's Support Project, 2008), Jabbour, G., et al., *Exploring the Demand for Prostitution: What Male Buyers*

δηλώνουν πως οι πιο αποτελεσματικοί αποτρεπτικοί παράγοντες είναι (1) νομοθεσία που να απαγορεύει την αγορά σεξουαλικών υπηρεσιών και (2) η δημοσιοποίηση του γεγονότος (public shaming) μέσω ιστοσελίδων, εφημερίδων και μέσων μαζικής ενημέρωσης ή η ενημέρωση των οικογενιών τους. Επειδή το δεύτερο πλέον μετά τις 25.5.2018 και τη ψήφιση του Γενικού Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων (ΕΕ) 2016/679 είναι ενάντια στην προστασία των προσωπικών δεδομένων, εφόσον πέραν του καταδικασθέντος μπορεί να βλάψει και την οικογένεια του, οι Σουηδοί προτείνουν το πρώτο που το έχουν εφαρμόσει, όπως αναφέρουν, με επιτυχία. Η επιτυχία της Σουηδικής πολιτικής αντικατοπτρίζεται στην αλλαγή κουλτούρας, η οποία φαίνεται από την αξιολόγηση του 2010, η οποία αναφέρει ότι η νομοθεσία έχει λειτουργήσει αποτρεπτικά για την αγορά σεξουαλικών υπηρεσιών, οι αγοραστές υπηρεσιών, η Αστυνομία και οι κοινωνικοί λειτουργοί δηλώνουν ότι αυτοί οι άνδρες πλέον είναι πιο προσεκτικοί, και ότι η ζήτηση έχει μειωθεί σημαντικά από το 1999. Το κοινό φαίνεται να συμφωνεί με την αλλαγή στη νομοθεσία και υποστηρίζει ότι γενικά έχει βοηθήσει στη μείωση της εγκληματικότητας.²⁴⁸ Με αυτή την άποψη συμφωνούν και αρκετοί ακαδημαϊκοί οι οποίοι υποστηρίζουν ότι μόνο με την υιοθέτηση μιας ακραίας απαγορευτικής φεμινιστικής πολιτικής σε σχέση με την πορνεία και την εμπορία προσώπων, μπορεί το ποινικό σύστημα να ανταποκριθεί στις ανάγκες των θυμάτων, τιμωρώντας παραδειγματικά τους εγκληματίες.²⁴⁹ Αντίθετα, άλλοι ακαδημαϊκοί υποστηρίζουν ότι οι Σουηδές «εργάτριες του σεξ», έχουν μετακινηθεί σε κτήρια ή εργάζονται μέσω διαδικτύου ή έχουν μετακομίσει σε γειτονικές χώρες, ενώ αυτές που παραμένουν ενεργές στη Σουηδία, κινδυνεύουν από τη βία των πελατών που δεν μπορούν εύκολα να επιλέξουν πλέον, χωρίς ιδιαίτερη διαπραγματευτική δύναμη, εφόσον οι

Say about Their Motives, Practices, and Perceptions (Beirut, Lebanon: Kafa Enough Violence and Exploitation, 2014), Chicago Alliance Against Sexual Exploitation, Deconstructing the Demand for Prostitution: Preliminary Insights from Interviews with Men Who Purchase Sex (Chicago, Illinois: CAASE, 2008) in Ekberg G. S., Swedish laws, policies and interventions on prostitution and trafficking in human beings: a Comprehensive Overview (February 2018), Institute for Feminism & Human Rights, p. 30.

²⁴⁸ Selected Extracts of the Swedish Government report SOU 2010:49 - The Ban against the Purchase of Sexual Services: An Evaluation 1999-2008 (Stockholm, Sweden: Swedish Institute, November 2010) in Ekberg G. S., Swedish laws, policies and interventions on prostitution and trafficking in human beings: a Comprehensive Overview (February 2018), Institute for Feminism & Human Rights, p. 31 και Ekberg, G.S. & Wahlberg, K. (2011) The Swedish Approach: A European Union Country Fights Sex Trafficking. The Solutions Journal, 2 (2), σελ. 4.

²⁴⁹ Papacharalambous, Ch., «From the Client through the Group to Society: Defending rights seriously against prostitution and human trafficking» Chapter 2, (eds.) CRIMSOC Report 4: Gender, Victimology and Restorative Justice (CRIMSOC 4, 2015), σελ. 34.

τιμές μειώθηκαν λόγω της αύξησης του ανταγωνισμού.²⁵⁰ Μια πρόσφατη έρευνα²⁵¹ που προσπάθησε να απαντήσει ερωτήματα σε σχέση με την αποτελεσματικότητα του Σουηδικού Μοντέλου, αναφέρει ότι η αγορά της πορνείας είναι τόσο ευέλικτη και διεθνής, εφόσον επηρεάζεται από διάφορους παράγοντες, που είναι πολύ δύσκολο να συνδεθεί η οποιαδήποτε αύξηση ή μείωση στην πορνεία, λόγω της εισαγωγής μιας συγκεκριμένης νομοθεσίας. Εντούτοις, αυτό που έχει γίνει αποδεκτό στη Σουηδία, είναι η κανονιστική αλλαγή (normative change) στη νοοτροπία και στις απόψεις των πολιτών, 65% των οποίων δηλώνουν ότι το να αγοράζει κάποιος σεξουαλικές υπηρεσίες πρέπει να είναι παράνομο.²⁵²

Το 2014, ο Καναδάς, υιοθέτησε το Σουηδικό Μοντέλο, με τη ψήφιση του Νόμου C-36.²⁵³ Η ανάγκη τροποποίησης της υφιστάμενης νομοθεσίας για την πορνεία, η οποία προσομοίαζε στις πρόνοιες του Ποινικού Κώδικα της Κύπρου, ξεκίνησε μετά την κοινωνική κατακραυγή που ακολούθησε τη γνωστή υπόθεση του κατά συρροή δολοφόνου Robert Pickton, ο οποίος ανακαλύφθηκε το 2002.²⁵⁴ Ο Robert Pickton, ιδιοκτήτης φάρμας γουρουνιών, καταδικάστηκε για το φόνο 24 γυναικών, οι οποίες ήταν εκδιδόμενες στους δρόμους του Βανκούβερ.²⁵⁵ Η καταδίκη του Pickton, ο οποίος εκμεταλλευόμενος την ευάλωτη θέση των εκδιδόμενων, τους υποσχόταν ναρκωτικά και χρήματα για να τις παρασύρει στη φάρμα του. Στη συνέχεια, τις βασάνιζε, τις σκότωνε και τις διαμέλιζε, επήλθε μετά από καταγγελία για παράνομη οπλοκατοχή το 2002. Η Αστυνομία του Βανκούβερ είχε την ευκαιρία να τον σταματήσει πέντε χρόνια ενωρίτερα, καθώς το 1997 υπήρχε καταγγελία εναντίον του, από εκδιδόμενη που κατάφερε να αποδράσει πριν τη σκοτώσει και διαμελίσει. Εντούτοις, η εκδιδόμενη δεν κρίθηκε πιστευτή από την Αστυνομία, με αποτέλεσμα να μην διερευνηθεί η καταγγελία της και να μπορεί ο Pickton να δρα ανενόχλητος

---

²⁵⁰ Chu S., Glass R., Sex Work Law Reform in Canada: Considering Problems with the Nordic Model, 51 ALTA. L. REV. 101, 105 (2013), (citing Jane Scoular, What's Law Got to Do With it? How and Why Law Matters in the Regulation of Sex Work, 37 J. L. & SOC. 12, 19 (2010)).

²⁵¹ Holmstrom C., Skilbrei M-L., 'The Swedish Sex Purchase Act: Where Does it Stand?', [2017], Oslo Law Review, Scandinavian University Press, Vol. 4, No. 2-2017, p.p. 82-104.

²⁵² Svedin CG, Jonsson L., Kjellgren C, Priebe G., Åkerman I., Prostitution i Sverige, Huvudrapport Kartläggning och Utvärdering av Prostitutionsgruppernas Insatser samt Erfarenheter och Attityder i Befolkningen [Report on Prostitution in Sweden] (Linköping University Press 2012).

²⁵³ Bill C-36: An Act to amend the Criminal Code in response to the Supreme Court of Canada decision in Attorney General of Canada v. Bedford and to make consequential amendments to other Acts, 41st Parl., 2d Sess.: Library of Parliament (2014). Καναδικός Νόμος.

²⁵⁴ Horrors of Pickton farm revealed in graphic detail, NAT'L POST (Feb. 20, 2007), <http://www.canada.com/nationalpost/story.html?id=20941e5e-aae7-4c73-87bb-fbbb484e08d5&k=0> (giving an account of the evidence against Pickton).

²⁵⁵ Sampson L., "The Obscenities of this Country": Canada v. Bedford and the Reform of Canadian Prostitution Laws, [2014] Duke Journal of Gender Law & Policy, Vol. 22:137, σελ. 137.

για ακόμα πέντε χρόνια. Η στάση της Αστυνομίας καταδικάστηκε από γυναικείες οργανώσεις, από ακαδημαϊκούς και από τον σύνδεσμο των εκδιδομένων ως φυλετική διάκριση εναντίον των γυναικών και δη των εκδιδόμενων. Οι φόνοι συνδέθηκαν τόσο με την απραξία της Αστυνομίας, όσο και με το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο που ρύθμιζε την πορνεία στον Καναδά κατά τον ουσιώδη χρόνο. Το εν λόγω νομικό πλαίσιο παρόλο που δεν ποινικοποιούσε την ίδια την πορνεία, ποινικοποιούσε τη διατήρηση οίκου ανοχής, το αποζήν από κέρδη πορνείας και την άγρα πελατών για σκοπούς πορνείας. Εξέθετε έτσι τις εκδιδόμενες σε κινδύνους, εφόσον δεν μπορούσαν να προσλάβουν άτομα για την προστασία τους ή να δουλεύουν εντός κτηρίων, για να μην θεωρηθεί ότι διατηρούν οίκο ανοχής.²⁵⁶ Η κατάσταση αυτή οδήγησε αρχικά στην αντίδραση των καθηγητών Alan Young, Terri-Jean Bedford, Amy Lebovitch και Valerie Scott, οι οποίοι τάχθηκαν με τις οργανώσεις των εκδιδομένων το 2007 και στη συνέχεια καταχωρήθηκε η υπόθεση Bedford v. Canada,²⁵⁷ με την οποία η νομοθεσία αμφισβητήθηκε ως αντισυνταγματική. Τον Δεκέμβριο του 2013 το Ανώτατο Δικαστήριο αποφάσισε ότι οι πιο πάνω πρόνοιες του Ποινικού Κώδικα ήταν αντισυνταγματικές διότι έθεταν σε κίνδυνο τις εργάτριες του σεξ και δεν υιοθετούσαν τις βασικές αρχές της δικαιοσύνης.²⁵⁸ Το Δικαστήριο απέρριψε το επιχείρημα του Γενικού Εισαγγελέα ότι οι εκδιδόμενες θα μπορούσαν να αποφύγουν τους κινδύνους με το να επιλέξουν να μην εκδίδονται, διότι, όπως επεσήμανε, οι εκδιδόμενες στους δρόμους, είναι περιθωριοποιημένες και δεν έχουν άλλη ουσιαστική επιλογή. Ως αποτέλεσμα, η καναδική Βουλή ψήφισε τον Νόμο C-36²⁵⁹ τον Ιούνιο του 2014, με τον οποίο τροποποιήθηκαν άρθρα του Ποινικού Κώδικα υιοθετώντας το Σουηδικό Μοντέλο ποινικοποίησης της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών μέσω προστίμων και φυλάκισης, παρά το γεγονός ότι διαφάνηκε από έρευνα ότι το κοινό δεν ήταν υπέρ.²⁶⁰ Παράλληλα υιοθετήθηκαν κάποια μέτρα προστασίας και προγράμματα εξόδου των υφιστάμενων εκδιδομένων. Η αποδοχή της πιο πάνω νομοθεσίας στον

²⁵⁶ Ποινικός Κώδικας Καναδά, R.S.C. 1985, c. C-46, s.210, 212(1)(j), 213(1)(c).

²⁵⁷ *Canada (Attorney General) v. Bedford (Bedford III)*, 2013 SCC 72 (Can.), *aff' g in part Canada (Attorney General) v. Bedford* 2012 ONCA 186, *aff' g in part Bedford v. Canada* 2010 ONSC 4264.

²⁵⁸ Sampson L., "The Obscenities of this Country": *Canada v. Bedford and the Reform of Canadian Prostitution Laws*, [2014] *Duke Journal of Gender Law & Policy*, Vol. 22:137, σελ. 138-139.

²⁵⁹ Bill C-36: An Act to amend the Criminal Code in response to the Supreme Court of Canada decision in *Attorney General of Canada v. Bedford* and to make consequential amendments to other Acts, 41st Parl., 2d Sess.: Library of Parliament (2014). Καναδικός Νόμος.

²⁶⁰ Μόνο το 35% των Καναδών ήταν υπέρ της νέας νομοθεσίας ενώ το 47% διαφωνούσε. Clark C., *Canadian prostitution laws a no-win, poll shows*, GLOBE & MAIL (June 11, 2014), <http://www.theglobeandmail.com/news/politics/canadian-prostitution-laws-a-no-win-poll-shows/article19110502/>.

Καναδά δεν φαίνεται εντούτοις να είναι καθολική εφόσον είχε καταχωρηθεί υπόθεση στο δικαστήριο του Οντάριο, με την οποία οι Αιτητές ισχυρίζονται ότι ο Νόμος C-36 είναι αντισυνταγματικός.²⁶¹ Οι κύριοι λόγοι που προβάλλονται είναι ότι η εν λόγω νομοθεσία απλά αντικαθιστά μια προηγούμενη επικίνδυνη νομοθεσία με μια νέα, εφόσον στοχοποιεί τις εκδιδόμενες και αντί να βελτιώνει τις συνθήκες της πορνείας, αρνείται στις γυναίκες αυτές τον έλεγχο των εργασιακών τους συνθηκών και δυσχεραίνει την ικανότητά τους να εργάζονται με ασφάλεια.²⁶² Πρόσφατα, εκδόθηκε η απόφαση στην πιο πάνω Απόφαση, με την οποία ο εν λόγω Νόμος κηρύχθηκε αντισυνταγματικός, εφόσον δεν υπάρχει η απαραίτητη σύνδεση μεταξύ των προνοιών που περιορίζουν την ελευθερία του ατόμου και του σκοπού που επιδιώκει ο νόμος (αρχή της αναλογικότητας). Σύμφωνα με τον δικαστή McKay, η απαγόρευση της διαφήμισης παραβίαζε το δικαίωμα της ελευθερίας της «ασφάλειας του ατόμου», εφόσον το εκδιδόμενο άτομο δεν έχει την ευκαιρία μέσω της ηλεκτρονικής επικοινωνίας να θέσει όρους και να επιλέξει πελάτες.²⁶³ Εάν ο στόχος του Νόμου C-36 ήταν η προστασία των εκδιδόμενων, με την απαγόρευση της διαφήμισης και των μεσαζόντων, δεν φαίνεται να επιτυγχάνεται, αντιθέτως μειώνει τα μέτρα προστασίας των εκδιδόμενων, αφαιρώντας το ηλεκτρονικό κανάλι επικοινωνίας και την προστασία που μπορεί να παρέχει. Στην ουσία, η ισχύς του Νόμου C-36 δεν επηρεάστηκε με την πιο πάνω Απόφαση Επαρχιακού Δικαστηρίου.²⁶⁴ Με βάση έρευνα μέτρησης των αντιλήψεων του κοινού στον Καναδά σε σχέση με την πορνεία,²⁶⁵ διαφάνηκε ότι μέχρι το 2006, γύρω στο 60% των Καναδών συμφωνούσαν ότι η πορνεία είναι δικαιολογημένη υπό κάποιες περιστάσεις, ενώ το 40% συμφωνούσε ότι η πορνεία ποτέ δεν μπορεί να είναι αιτιολογημένη. Η τάση που παρατηρείται είναι ότι με την παρέλευση των ετών, την αποδυνάμωση της θρησκευτικής προσήλωσης και την ανάπτυξη ανεκτικότητας στη διαφορετικότητα, οι πολίτες του Καναδά, ξεκίνησαν να αποδέχονται περισσότερο την πορνεία. Όπως αναφέρει η Δρ. Σορβατζιώτη, το Σύνταγμα είναι ένα «ζωντανό

²⁶¹ Dubinski K., "Lawyers argue Canada's prostitution laws violate sex workers' charter rights", 23 April 2019, CBC website: <https://www.cbc.ca/news/canada/london/london-ontario-charter-challenge-prostitution-laws-c-36-1.5103551>, Πρόσβαση Αύγουστος 2019.

²⁶² Hager M., Bolan K., Sex trade workers still getting killed a decade after Pickton's arrest, VANCOUVER SUN (May 13, 2014), blogs.vancouversun.com/2014/05/13/sex-trade-workers-still-getting-killed-a-decade-after-picktons-arrest/.

²⁶³ Dubinski K., "Ontario Court judge rules parts of Canada's prostitution laws are unconstitutional", 21 Φεβρουαρίου 2020, CBC website: <https://www.cbc.ca/news/canada/london/ontario-court-judge-rules-parts-of-canada-s-prostitution-laws-are-unconstitutional-1.5471207> Πρόσβαση Απρίλιος 2020.

²⁶⁴ R. v. Anwar, 2020 ONCJ 103 (CanLII), <<http://canlii.ca/t/j5hfl>>, Πρόσβαση Απρίλιος 2020.

²⁶⁵ Cao L., Lu R., Xiaohan M., 'Acceptance of Prostitution and Its Social Determinants in Canada' [2015], International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology 1-20, σελ. 14.

δέντρο που μπορεί να μεγαλώσει μέσα στα φυσικά του όρια» και μέσα από την εξέλιξη της κοινωνίας, νέες συνθήκες διαμορφώνονται και νέα νομικά ζητήματα εγείρονται, τα οποία μπορεί να χαρακτηρίσουν ως αντισυνταγματικές ποινικές διατάξεις, οι οποίες στο παρελθόν, σύμφωνα με το ίδιο Σύνταγμα, είχαν κριθεί ως συνταγματικές.²⁶⁶

Παρόμοια μέτρα έχει εφαρμόσει από το 2016 και η Γαλλία, η οποία έχει ποινικοποιήσει την αγορά σεξουαλικών υπηρεσιών, με την ψήφιση νομοθεσίας²⁶⁷ σύμφωνα με την οποία οι αγοραστές σεξουαλικών υπηρεσιών θα πληρώνουν πρόστιμο μέχρι και 1500 ευρώ. Οι ίδιες οι ιερόδουλες, οι οποίες συνασπίζονται και διαδηλώνουν ενάντια σε αυτή τη νομοθετική αλλαγή, υποστηρίζουν ότι εκείνες είναι τα πραγματικά θύματα της κατάστασης, εφόσον όπως καταγγέλλουν πέφτουν θύματα βιασμών, εμπορίας προσώπων και βίας, εφόσον αναγκάζονται πλέον να κρύβονται για να εργάζονται σε επικίνδυνες συνθήκες και τοποθεσίες. Μέσα από το πρόγραμμα της Γαλλικής κυβέρνησης, προωθήθηκε η εξεύρεση εναλλακτικής εργασίας για ιερόδουλες, όμως από τις 600 που προσεγγίστηκαν για αλλαγή εργασίας από το 2016 μέχρι το 2018, μόνο 55 βρήκαν άλλη δουλειά.²⁶⁸ Οι μισθοί των εργασιών που μπορεί εν μέσω οικονομικής κρίσης να εξασφαλίσει σε αυτά τα άτομα η Γαλλική Κυβέρνηση, δεν φαίνεται να είναι αρκετά ψηλοί για να επιβιώνουν, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει πραγματική εναλλακτική. Εξάλλου, μέσα από έρευνα των Γιατρών του Κόσμου,²⁶⁹ διαφάνηκε ότι το 61% των ιερόδουλων δεν γνώριζε ούτε καν για το πρόγραμμα και από αυτές που γνώριζαν μόνο το 26% είχε σκοπό να αιτηθεί. Κριτική για τον τρόπο εφαρμογής και την αναποτελεσματικότητα της υιοθέτησης του Σουηδικού μοντέλου στη Γαλλία εκφράζει και ο διεθνής τύπος, μέσα από μερτυρίες ιερόδουλων, οι οποίες αναφέρουν ότι θα έπρεπε πρώτα να ερωτηθούν αυτοί για τους οποίους νομοθετούν οι βουλευτές και δη οι ιερόδουλες

---

²⁶⁶ Σορβατζιώτη Δ., “Ποινικές διατάξεις που παραβιάζουν συνταγματικά δικαιώματα εκδιδόμενων γυναικών και τα «κοινωνικά γεγονότα». Η υπόθεση Bedford v. Canada” (2017), Ποινική Δικαιοσύνη, Τεύχος 2/2017, Νομοθεσία, Νομολογία, Θεωρία & Πράξη του Ποινικού Δικαίου.

²⁶⁷ Νόμος Αρ. 2016-444, 13 Απριλίου 2016.

²⁶⁸ Le Bail H. Giametta C., What do sex workers think about the french prostitution act? A Study on the Impact of the Law from 13 April 2016 Against the ‘Prostitution System’ in France, (Απρίλης 2018) <https://www.medecinsdumonde.org/sites/default/files/ENGLISH-Synthese-Rapport-prostitution-BD.PDF>

²⁶⁹ Le Bail H. Giametta C., Loi contre le « système prostitutionnel » : l’amer constat d’échec des associations, (Μαί 2019) AOC Analyse, Médecins du Monde, <https://www.medecinsdumonde.org/fr/file/146808/download?token=nfbn-l4Y>

πριν ψηφιστεί η νομοθεσία.²⁷⁰ Δυστυχώς δεν φαίνεται να υπάρχει ακόμα επίσημη έκθεση της Γαλλικής Κυβέρνησης για τα αποτελέσματα της υιοθέτησης της νομοθεσίας που ποινικοποιεί την αγορά σεξουαλικών υπηρεσιών, εφόσον η τελευταία αναφορά είναι του 2016.²⁷¹ Αυτό που είναι όμως εμφανές, τόσο από τη μελέτη των νομοθεσιών και των πολιτικών που βασίζονται με το Σουηδικό Μοντέλο, όσο και με την αντίθετη άποψη που υιοθετήθηκε στην Ολλανδία και στη Γερμανία, είναι ότι και τα δύο νομικά πλαίσια, έχουν αποτύχει σε ένα βαθμό, να προστατεύσουν αυτούς για τους οποίους έχουν δημιουργηθεί. Η υιοθέτηση της ποινικοποίησης ή της αποποινικοποίησης της πορνείας, εξαρτάται τόσο από την ιδεολογία, όσο και από τον βαθμό της ρύθμισης που ένα κράτος επιθυμεί να αποδεκτεί για σκοπούς προώθησης της ισότητας και καταπολέμησης της πορνείας και εν τέλει, των εκδιδομένων.²⁷² Αυτή η θέση υποστηρίζεται και από άλλους μελετητές,²⁷³ οι οποίοι καταλήγουν ότι ο τρόπος με τον οποίο επέλεξε η Γαλλία να λύσει το πρόβλημα, απορρίπτει εμπειρική γνώση που συλλέγηκε μέσα από μελέτες,²⁷⁴ κάτι το οποίο δεν υπάρχει σε ικανοποιητικό βαθμό στην Κύπρο, δημιουργεί συναισθήματα μίσους προς τους πελάτες και τους σωματεμπόρους και οίκτου προς τους/τις εκδιδομένους/εκδιδόμενες και τα θύματα και δημιουργεί πολιτικές που βλάπτουν την υγεία και την ευημερία των ατόμων που προσπαθεί να προστατέψει.²⁷⁵ Τέλος, με την ποινικοποίηση της πορνείας η Γαλλία δεν

---

²⁷⁰ Le Bail H. Giametta C., Mai N., The impact of the 'Swedish model' in France: chronicle of a disaster foretold - What happens when policymakers are guided by their biases, instead of the voices of the people they are trying to help? (25.4.2018) Open Democracy, <https://www.opendemocracy.net/en/beyond-trafficking-and-slavery/impact-of-swedish-model-in-france-chronic/>

²⁷¹ CNCDH, Rapport sur la lutte contre la traite et l'exploitation des êtres humains, (Mai 2016) <https://www.cncdh.fr/fr/publications/le?page=16>

²⁷² Goldberg, M., (2014) 'Should Buying Sex Be Illegal? The so-called "Swedish model" banning the purchase but not the sale of sex is catching on in Europe. But does it work? And for whom?', <https://www.thenation.com/article/should-buying-sex-be-illegal/> Πρόσβαση Αύγουστος 2019.

²⁷³ Calderaro C., Giametta C., "The Problem of Prostitution": Repressive policies in the name of migration control, public order, and women's rights in France', Anti-Trafficking Review, issue 12, 2019, pp. 155-171, www.antitraffickingreview.org

²⁷⁴ Le Bail H. Giametta C., Mai N., The impact of the 'Swedish model' in France: chronicle of a disaster foretold - What happens when policymakers are guided by their biases, instead of the voices of the people they are trying to help? (25.4.2018) Open Democracy, <https://www.opendemocracy.net/en/beyond-trafficking-and-slavery/impact-of-swedish-model-in-france-chronic/>

²⁷⁵ Macioti P G., Garofalo Geymonat, G., 'Sex Workers Speak: Who listens?', Open Democracy, 29 February 2016, <https://www.opendemocracy.net/beyondslavery/sws/giulia-garofalo-geymonat-pg-macioti/sex-workers-speak-who-listens>.

αντιμετώπισε τις κοινωνικο-οικονομικές αιτίες που συμβάλλουν στην εμφάνιση του φαινομένου της εμπορίας προσώπων.²⁷⁶

Περαιτέρω εις βάθος μελέτη του τρόπου εφαρμογής των πιο πάνω νομοθεσιών από αρμόδιες αρχές στην Κύπρο, θα μπορούσαν να αποτελέσουν καλή πρακτική και να υιοθετηθούν τόσο στο πρακτικό όσο και στο κανονιστικό επίπεδο, βελτιώνοντας την υφιστάμενη νομοθεσία για την καταπολέμηση της εμπορίας ή προτείνοντας πιο ριζικές αλλαγές στον Ποινικό Κώδικα της Κύπρου, Κεφ. 154, με την ποινικοποίηση της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών, εάν αυτό θα βοηθούσε στη μείωση της εμπορίας προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση. Από το παράδειγμα της Σουηδίας βλέπουμε ότι λόγω της οργάνωσης και της πρακτικής εφαρμογής των πολιτικών, της κουλτούρας των Σουηδών και των κατοίκων της Σουηδίας στην υποταγή στους νόμους, καθώς επίσης η δέσμευσή τους σε θέματα ισότητας, έφερε θετικά αποτελέσματα. Από την άλλη, σε μια μεσογειακή χώρα όπως η Γαλλία, η οποία ακόμα μαστίζεται από την οικονομική κρίση, όπου οι 30.000 ιερόδουλες, αλλοδαπές στην πλειονότητά τους, δεν μπόρεσαν να εξεύρουν άλλη εργασία και/ή δεν μπόρεσε το κράτος να τους παρέχει επαρκείς εναλλακτικές, τα αποτελέσματα, αν και νωρίς για να κρίνουμε απόλυτα, δεν είναι προς το παρόν θετικά.

Στη βάση των πιο πάνω, τίθεται το γενικό πλαίσιο συζήτησης.²⁷⁷ Είναι όμως σημαντική η σε βάθος ανάλυση του νομικού πλαισίου της Κύπρου, για να μπορούν να εξαχθούν συμπεράσματα για την υιοθέτηση του μοντέλου ρύθμισης της πορνείας στην Κύπρο, που θα συμβάλει στη μείωση της εμπορίας προσώπων.

---

²⁷⁶ Anderson B., O'Connell Davidson J., 'Is Trafficking in Human Beings Demand Driven? A multi-country pilot study, IOM, Geneva, 2003.

²⁷⁷ Οι Brace και O'Connell Davidson πιστεύουν ότι πέραν της πιο πάνω ανάλυσης θα πρέπει να διεξαχθεί διάλογος μεταξύ των ερευνητών που ασχολούνται με τη θεωρία και αυτών που ερευνούν την πράξη, ώστε να υπάρξει αποτέλεσμα. Brace L., O'Connell Davidson J., "Minding the Gap: General and Substantive Theorizing on Power and Exploitation", [2000], Signs, Vol. 25, No. 4, Feminisms at a Millennium, pp. 1048.

3.4 Νομική ανάλυση: Πορνεία και Εμπορία Προσώπων

Στο Μέρος αυτό, παρουσιάζονται και αναλύονται τα δεδομένα που αφορούν τη νομοθεσία, τη νομολογία και τις δημόσιες πολιτικές και συζητήσεις σε σχέση με την πορνεία και την εμπορία προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση. Η πορνεία δεν έχει ρυθμιστεί νομικά με οποιαδήποτε διεθνή σύμβαση ή με Ευρωπαϊκή Οδηγία. Η κάθε χώρα είναι ελεύθερη να επιλέξει τον τρόπο ρύθμισης της, στη βάση της κοινωνικοπολιτικής της στρατηγικής. Σε αρκετές χώρες, η πορνεία δεν θεωρείται έγκλημα ή ποινικό αδίκημα με την αυστηρή έννοια (*malum in se*). Εντούτοις, η εμπορία προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση έχει ρυθμιστεί με τη Σύμβαση του ΟΗΕ κατά του Διακρατικού Οργανωμένου Εγκλήματος (Palermo, 12/12/2000) και ειδικότερα με το Πρωτόκολλο II, για την Πρόληψη, Καταπολέμηση και Τιμωρία της Εμπορίας Ανθρώπων,²⁷⁸ με τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης κατά της Εμπορίας Ανθρώπων/Σύμβαση της Βαρσοβίας (2005),²⁷⁹ αλλά και με την Ευρωπαϊκή Οδηγία 2011/36/ΕΕ,²⁸⁰ η οποία αντικατέστησε την απόφαση πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου.

Τόσο στη Σύμβαση της Βαρσοβίας, (άρθρο 19),²⁸¹ όσο και στην Οδηγία της ΕΕ (άρθρο 18(4)), έχει ενσωματωθεί σχετική πρόνοια για την ποινικοποίηση της αγοράς υπηρεσιών από θύμα εμπορίας προσώπων (αγοραστή) εάν δύναται εύλογα να υποθέσει κανείς ότι λαμβάνει υπηρεσίες από θύμα εμπορίας προσώπων. Το κύριο επιχείρημα της ΕΕ πίσω από την πιο πάνω πρόνοια, είναι ότι μέχρι σήμερα το πρόβλημα της εμπορίας προσώπων αντιμετωπιζόταν στη βάση της προσφοράς, δηλαδή την προστασία των θυμάτων, την αποτροπή και κατηγορία των σωματεμπόρων, αλλά και τη συνεργασία μεταξύ κρατών (*prevention, protection, prosecution, partnership*), ενώ στους πελάτες δόθηκε λίγη σημασία. Εφόσον η εν

²⁷⁸ UN General Assembly, Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, Supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime, 15 November 2000, available at: <http://www.refworld.org/docid/4720706c0.html> [accessed 30 July 2016]

²⁷⁹ Council of Europe, Council of Europe Convention on Action Against Trafficking in Human Beings, 16 May 2005, CETS 197, available at: <http://www.refworld.org/docid/43fded544.html> [accessed 7 May 2017]

²⁸⁰ Ευρωπαϊκή Οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου, OJ L 101, 15.4.2011.

²⁸¹ Άρθρο 19: Ποινικοποίηση της χρήσης υπηρεσιών του θύματος Κάθε Μέρος εξετάζεται ενδεχόμενο υιοθέτησης τέτοιων νομοθετικών και άλλων μέτρων ως δυνατόν να είναι αναγκαία για να καθιερώσει ως ποινικά αδικήματα, δυνάμει του εσωτερικού του δικαίου, τη χρήση υπηρεσιών που αποτελούν το αντικείμενο εκμετάλλευσης όπως αναφέρονται στο Άρθρο 4, παράγραφος α της Σύμβασης αυτής, εν γνώσει ότι το άτομο είναι θύμα εμπορίας ανθρώπων.

λόγω προοπτική δεν απέφερε καρπούς, συσχετίζοντας την προσφορά με τη ζήτηση, δόθηκε σημασία στην αποτροπή του πελάτη. Η λογική της αλλαγής πορείας είναι ότι εάν μπορέσει η ΕΕ να καταπολεμήσει τη ζήτηση, θα μπορεί να μειώσει και την προσφορά άρα και τα ποσοστά της εμπορίας προσώπων. Η πιο πάνω μέθοδος στη θεωρία φαίνεται να είναι πολύ λογική, εντούτοις στην πράξη, όπως αποδείχθηκε στην πορεία, η εφαρμογή της δεν μπορεί να είναι πάντα το ίδιο αποτελεσματική σε όλες τις χώρες της ΕΕ.²⁸²

Σε σχέση με τη ρύθμιση της εμπορίας προσώπων στην Κύπρο, το 2014, ψηφίστηκε ο περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Εμπορίας και Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων Νόμος του 2014, Ν.60(Ι)/2014. Με βάση το άρθρο 17 του πιο πάνω Νόμου, υπό τον τίτλο «Ποινικοποίηση της χρήσης των υπηρεσιών των θυμάτων», όπως τροποποιήθηκε πρόσφατα από τον Ν.117(Ι)/2019:

“Όποιος εύλογα δύναται να υποθέσει ότι η εργασία που χρησιμοποιεί ή οι οποιοσδήποτε υπηρεσίες θύματος αποτελούν αντικείμενο των αδικημάτων που προβλέπονται στο παρόν Μέρος, είναι ένοχος αδικήματος και, σε περίπτωση καταδίκης του, υπόκειται σε ποινή φυλάκισης που δεν υπερβαίνει τα δέκα έτη ή σε χρηματική ποινή που δεν υπερβαίνει τις πενήντα χιλιάδες ευρώ ή και στις δύο αυτές ποινές”.

Εντούτοις, μέχρι σήμερα δεν έχει εξασφαλιστεί καμία καταδίκη με βάση το εν λόγω άρθρο.

Στις 27 Μαρτίου 2017, στο πλαίσιο συζήτησης στη Βουλή των Αντιπροσώπων Λειτουργός του Γραφείου της Επιτρόπου, ανέφερε ότι οποιαδήποτε τροποποίηση θα βελτιώσει την εφαρμοστικότητα του σχετικού νόμου, βρίσκει σύμφωνο το Γραφείο της Επιτρόπου Διοίκησης και ότι το γεγονός ότι μέχρι σήμερα δεν έχει ενεργοποιηθεί ο πιο πάνω Νόμος, στέλνει συμβολικά μηνύματα».²⁸³ Μετά από δύο

---

²⁸² Το Φιλανδικό Ανώτατο Δικαστήριο αποφάσισε το 2012 στην υπόθεση Supreme Court Precedent ΚΚΟ 2012:66, ότι το όριο απόδειξης της ένοχης σκέψης (mens rea) όσον αφορά στη χρήση υπηρεσιών θυμάτων εμπορίας προσώπων, πρέπει να αναθεωρηθεί. Jussi Tapani: Olisiko nyt sanottu viimeinen sana olosuhdetahallisuuden alarajasta? ΚΚΟ 2012:66 ja seksuaalipalveluiden ostamisen rangaistavuus [Has the final word been given on the lower threshold for mens rea? – Supreme Court Precedent ΚΚΟ 2012:66 and criminalisation of the purchasing of sexual services]. Defensor Legis No 5/2012, pp. 607–619. http://www.ofm.fi/download/48451_lhmiskaupparaportti_2013_englanti_netti.pdf?d04aaece5315d188

²⁸³ Δημητριάδης Μάριος, «Κανένας πελάτης σωματεμπορίου δεν διώχθηκε ποινικά στην Κύπρο», 2 Απριλίου 2017, < <http://24h.com.cy/2017/04/02/kanenas-pelatis-somateboriou-den-diochthike-pinika-stin-kypro/>>

και πλέον έτη, έχει ψηφιστεί η πρώτη τροποποίηση, Ν.117(Ι)/2019, η οποία συζητήθηκε στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Ίσων Ευκαιριών μεταξύ Ανδρών και Γυναικών, μαζί με την πορεία υλοποίησης της Νομοθεσίας και τη λειτουργία της Πολυθεματικής Συντονιστικής Ομάδας.²⁸⁴ Πολύ πρόσφατα δε, έχει κατατεθεί πρόταση για την ποινικοποίηση της πορνείας.²⁸⁵ Μέσα από τη μελέτη της νομοθεσίας, της νομολογίας και των δημόσιων πολιτικών, απαντώνται ερωτήματα της έρευνας που σχετίζονται με τη ρύθμιση της πορνείας και της εμπορίας προσώπων, ώστε να διαφανούν τυχόν κενά και ευκαιρίες για τη βελτίωση της προσπάθειας καταπολέμησης της εμπορίας προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση στην Κύπρο.

3.4.1 Το νομικό πλαίσιο της εμπορίας προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση και της πορνείας στην Κύπρο

Η Κύπρος είναι χώρα προορισμού θυμάτων εμπορίας προσώπων. Η πλειοψηφία των θυμάτων εμπορίας σήμερα αφορά εικονικούς γάμους Ευρωπαίων με μη Ευρωπαϊούς υπήκοους.²⁸⁶ Εντούτοις, τα ποσοστά της εμπορίας για σεξουαλική και εργασιακή εκμετάλλευση είναι επίσης σημαντικά. Σύμφωνα με τις τελευταίες επίσημες στατιστικές της Κύπρου προς το Συμβούλιο της Ευρώπης, τα θύματα εμπορίας στην Κύπρο προέρχονται από τη Ρουμανία, τη Βουλγαρία, το Καμερούν, τη Λετονία, την Ουκρανία, τη Τσεχία, το Βιετνάμ, τη Συρία, το Τόγκο, τη Γεωργία, την Ινδία, την Αίγυπτο και τα κατεχόμενα. Η Αστυνομία αναγνώρισε 44 θύματα εμπορίας το 2016.²⁸⁷ Από αυτά τα θύματα, 39 ήταν γυναίκες, τέσσερις άνδρες και ένα παιδί. Δεκαέξι πρόσωπα ήταν θύματα σεξουαλικής εκμετάλλευσης, τέσσερα εργασιακής εκμετάλλευσης, εικοσιδύο θύματα εικονικών γάμων και δύο πρόσωπα χρησιμοποιήθηκαν για μεταφορά αφορολόγητου καπνού. Σύμφωνα με την Έκθεση

²⁸⁴ Ηλιάδη Ε., Πρόσκληση στη συζήτηση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Ίσων Ευκαιριών μεταξύ Ανδρών και Γυναικών, θέμα 1: Ο περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Εμπορίας και Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων (Τροποποιητικός) Νόμος του 2016, θέμα 2: Η πορεία υλοποίησης της νομοθεσίας περί της καταπολέμησης της εμπορίας και της εκμετάλλευσης προσώπων και της προστασίας των θυμάτων, ιδιαίτερα όσον αφορά στη λειτουργία της Πολυθεματικής Συντονιστικής Ομάδας (ΠΣΟ), ημερομηνίας 30.5.2019.

²⁸⁵ Offsite Team, "Ποινικοποιείται η αγορά σεξουαλικών υπηρεσιών/Κατατέθηκε πρόταση", 5 Ιουνίου 2020, <http://www.cytoday.eu/index.php?id=17&nid=11833811>.

²⁸⁶ Αναφορά της Κυπριακής Δημοκρατίας σε σχέση με τα μέτρα συμμόρφωσης με τη σύσταση της Επιτροπής του Συμβουλίου της Ευρώπης, Committee of the Parties Recommendation CP(2015)15 on the implementation of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings, p.6, Council of Europe, (2016), Available at: <https://rm.coe.int/16806fd4a3>

²⁸⁷ Ibid. p. 6 - 7.

των ΗΠΑ για την Εμπορία Προσώπων (2018), η Κυπριακή Κυβέρνηση έχει εκπληρώσει πλήρως τα ελάχιστα κριτήρια για την καταπολέμηση της εμπορίας και έτσι η Κύπρος εντάχθηκε στην Κατηγορία 1.²⁸⁸ Το ίδιο καταγράφηκε και στην τελευταία Έκθεση των ΗΠΑ (2019),²⁸⁹ η οποία συνεχίζει να κατατάσσει την Κύπρο στην κατηγορία 1, διότι μέσα από την έρευνα διαφάνηκε ότι η Κύπρος συνεχίζει να επιδεικνύει σοβαρή και σταθερή προσπάθεια δίωξης σωματεμπόρων και αύξησης της χρηματοδότησης του Κυβερνητικού καταφυγίου και αύξησης μέτρων προστασίας για τα παιδιά με το άνοιγμα του σπιτιού του παιδιού που διευθύνεται από το ΜΚΟ Hope for Children. Η Έκθεση αναγνωρίζει, εντούτοις, προβλήματα γρήγορης απονομής δικαιοσύνης και καταδίκης σωματεμπόρων, διοικητικά προβλήματα στη λειτουργία της ΠΣΟ και στην παροχή φροντίδας μέσω των ΥΚΕ, για τα οποία καταθέτει εισηγήσεις. Για την εμπορία προσώπων το Γραφείο Επιτρόπου Διοίκησης και Ανθρωπίνων δικαιωμάτων έχει εκδώσει τρεις πρόσφατες τοποθετήσεις, και συγκεκριμένα την Α/Δ 4/2013, την Α/Δ 13/2014 και την ΑΥΤ 6/2014, στις οποίες γίνεται αναφορά στη συνέχεια.

Όσον αφορά στην πορνεία, η μόνη επίσημη πληγή πληροφόρησης είναι η Τοποθέτηση του Γραφείου της Επιτρόπου Διοίκησης και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων²⁹⁰ στην οποία αναφέρεται ότι στην Κύπρο υπάρχει σοβαρό πρόβλημα ορατότητας και προστασίας των εκδιδομένων. Μια ενδιαφέρουσα εμπειρική έρευνα που λαμβάνεται επίσης υπόψη, είναι η έρευνα των Τριμικλινιώτη και Δημητρίου,²⁹¹ η οποία αξιοποιεί δεδομένα από έρευνα με ερωτηματολόγια. Διεξήχθηκε μεταξύ 2007-2008²⁹² και αφορούσε πελάτες/χρήστες σεξουαλικών υπηρεσιών, με στόχο τη ρύθμιση της εμπορίας προσώπων μέσα από τη ρύθμιση της «ζήτησης». Από την

²⁸⁸ U.S Department of State, Trafficking in Persons Report (2018), Cyprus, p.159, Πρόσβαση Μάιος 2019: <https://www.state.gov/documents/organization/282800.pdf>

²⁸⁹ U.S Department of State, Trafficking in Persons Report (2019), Cyprus, Πρόσβαση Ιούλιος 2019: <https://www.state.gov/reports/2019-trafficking-in-persons-report-2/cyprus/>

²⁹⁰ Ονουφρίου Ζ., Τσιάρτας Α., «Τοποθέτηση Επιτρόπου Διοικήσεως ως Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρώπινων Δικαιωμάτων σε σχέση με το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την πορνεία στην Κύπρο», ΑΥΤ 5/2012, Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρώπινων Δικαιωμάτων (Ιαν. 2014).

²⁹¹ Trimikliniotis N., Demetriou C., 'Trafficking, Profiteering and State Complicity: Researching the Demand Side of Prostitution and Trafficking in Cyprus', [2009] Translocations: Migration and Social Change, An Inter-Disciplinary Open Access E-Journal.

²⁹² Demand for Stolen Lives: Researching the Demand side of Trafficking in Cyprus, National Report: This was a comparative project on the demand side for trafficked women examining the issue of demand for trafficked women, involving four case-studies: Cyprus, Germany and two locations in Greece (Athens and Komotini). The Cypriot study was part of a transnational study co-funded by the European Community under the framework program AGIS; the Project was called 'Demand for Stolen Lives' (DeStoLi). The Cyprus report was authored by Nicos Trimikliniotis and Corina Demetriou.

έρευνα αυτή, προκύπτει η διαπίστωση ότι στην Κύπρο δεν υπάρχουν κοινωνικές πολιτικές που ενθαρρύνουν γυναίκες που επιθυμούν να εγκαταλείψουν την πορνεία, ούτε πολιτικές που να βελτιώνουν τις συνθήκες εργασίας των γυναικών που επιθυμούν να εργαστούν στη βιομηχανία του σεξ χωρίς εκμετάλλευση και βία, ειδικά στην περίπτωση των μεταναστριών.²⁹³ Η έρευνα αυτή, καταλήγει στο συμπέρασμα, ότι σύμφωνα με τους συμμετέχοντες, οι πελάτες επιζητούν μετανάστριες εργάτριες του σεξ και όχι θύματα εμπορίας. Μάλιστα η ιδέα του θύματος εμπορίας τους προκαλεί αρνητικά συναισθήματα. Είναι σε θέση να αντιληφθούν ότι οι κοπέλες δεν είναι απόλυτα ελεύθερες και ότι είναι κατά κάποιο τρόπο θύματα των περιστάσεων, εφόσον οι εργοδότες τους τις προωθούν και το κράτος υποστηρίζει το θεσμικό πλαίσιο για να υπάρχουν οι πιο πάνω εργασιακές και κοινωνικές ανισότητες, εφόσον οι εργοδοτούμενες εξαρτώνται από τον εργοδότη τους. Η εισήγηση που κατατίθεται είναι η ρύθμιση της πορνείας μέσω της ενδυνάμωσης των μεταναστριών και της αποποινικοποίησης της πορνείας, όταν διεξάγεται από μετανάστριες. Οι εν λόγω ερευνητές απορρίπτουν την εισήγηση ποινικοποίησης του πελάτη, αναφέροντας τα πρακτικά προβλήματα που προκύπτουν από αυτή την ενέργεια, εφόσον δυνατό να προκαλέσει περαιτέρω περιθωριοποίηση των θυμάτων εμπορίας, εξυπακούει τον έλεγχο της αστυνομίας που είναι ένα μεγάλο πρόβλημα στην Κύπρο, προϋποθέτει επίσης ότι ο πελάτης πρέπει να γνωρίζει ότι το πρόσωπο που προσφέρει τις υπηρεσίες είναι θύμα και αποτρέπει γυναίκες να εργάζονται εθελοντικά ως εκδιδόμενες.²⁹⁴ Η έρευνα αυτή, προχωρά ακόμα ένα βήμα προτείνοντας τη δημιουργία συνδικαλιστικής οργάνωσης εργατριών του σεξ, για τη στήριξη και ενδυνάμωση των γυναικών αυτών. Ασφαλώς η έρευνα έγινε πριν από 10 και πλέον χρόνια και θα ήταν χρήσιμο να επαναληφθεί. Όπως διαφάνηκε και από την παρούσα έρευνα μετά από μελέτη των δημόσιων στατιστικών δεδομένων της Στατιστικής Υπηρεσίας Κύπρου και της Υπηρεσίας Κοινωνικών Ασφαλίσεων, παρά τα όσα αναφέρονται στην πιο πάνω έρευνα και στις Τοποθετήσεις της Επιτρόπου Διοίκησης, δεν μπορούμε να γνωρίζουμε με ακρίβεια τον αριθμό των εκδιδομένων, τις συνθήκες εργασίας τους, το εύρος των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν και τους λόγους που τις/τους εξώθησαν στην

---

²⁹³ Trimikliniotis N., Demetriou C., 'Trafficking, Profiteering and State Complicity: Researching the Demand Side of Prostitution and Trafficking in Cyprus', [2009] Translocations: Migration and Social Change, An Inter-Disciplinary Open Access E-Journal, σελ. 5.

²⁹⁴ Trimikliniotis N., Demetriou C., 'Trafficking, Profiteering and State Complicity: Researching the Demand Side of Prostitution and Trafficking in Cyprus', [2009] Translocations: Migration and Social Change, An Inter-Disciplinary Open Access E-Journal, σελ. 27.

πορνεία. Είναι, εντούτοις, σημαντικό εύρημα, ότι με βάση τα πιο πάνω, η πορνεία υπάρχει και διατηρεί μια ξεκάθαρη έμφυλη διάσταση καθώς η πλειονότητα των ατόμων που εκδίδονται είναι γυναίκες. Για σκοπούς αξιολόγησης των πιο πάνω εισηγήσεων και για τη δημιουργία νέων εισηγήσεων, παρατίθενται οι σημαντικότερες πρόνοιες της νομοθεσίας τόσο για την εμπορία προσώπων, όσο και για την πορνεία.

3.4.1.1 Νομοθεσία – Εμπορία Προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση

3.4.1.1.1 Διεθνής νομοθεσία

Η νομοθεσία της Κύπρου για την εμπορία προσώπων, η οποία έχει αναγνωριστεί ως διεθνές και διακρατικό έγκλημα,²⁹⁵ συνάδει με τις κύριες Διεθνείς Συμβάσεις και την Ευρωπαϊκή νομοθεσία.²⁹⁶ Η Κύπρος κύρωσε και υιοθέτησε τη Σύμβαση του ΟΗΕ ενάντια στο Οργανωμένο Διακρατικό Έγκλημα και το Πρωτόκολλο για την Πρόληψη, Καταπολέμηση και Τιμωρία της εμπορίας προσώπων, ειδικά των γυναικών και παιδιών, στις 22 Απριλίου 2003²⁹⁷ και στις 6 Αυγούστου 2003,²⁹⁸ αντίστοιχα.

Η Σύμβαση του ΟΗΕ ενάντια στο Οργανωμένο Διακρατικό Έγκλημα²⁹⁹ αποτελεί μια ενοποίηση των προσπάθειών καταπολέμησης του οργανωμένου διακρατικού εγκλήματος, ως μια παγκόσμια πρόκληση. Η κατάληξη στο τελικό κείμενο

---

²⁹⁵ Simmons B., Lloyd B., "Subjective Frames and Rational Choice: Transnational Crime and the Case of Human Trafficking" [2010], Πρόσβαση Μάιος 2019: https://www.researchgate.net/publication/228151405_Subjective_Frames_and_Rational_Choice_Transnational_Crime_and_the_Case_of_Human_Trafficking

²⁹⁶ Εξαίρεση αποτελεί η ενσωμάτωση στο εθνικό δίκαιο, της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας, κοινά γνωστή ως η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης και την οποία κύρωσε η Κυπριακή Δημοκρατία στις 10 Νοεμβρίου 2017, με τον περί της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας (Κυρωτικό) Νόμο του 2017 (Ν. 14(III)/2017) Ε.Ε., Παρ.Ι(Ι), Αρ.4237, 28/7/2017. Από τον Αύγουστο του 2018 γίνονται προσπάθειες ψήφισης του περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Βίας κατά των Γυναικών Νόμου του 2018, ο οποίος αυξάνει τις ποινές και για αδικήματα που σχετίζονται με την εμπορία προσώπων.

²⁹⁷ United Nations Convention against Transnational Crime ratification status, Available at: https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XVIII-12&chapter=18&clang=_en

²⁹⁸ Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children ratification status, https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XVIII-12-a&chapter=18&clang=_en

²⁹⁹ United Nations Convention against Transnational Crime ratification status, Available at: https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XVIII-12&chapter=18&clang=_en

χαρακτηρίστηκε ως μια μεγάλη επιτυχία.³⁰⁰ Η εμπορία προσώπων αποτελεί μέρος αυτής της προσπάθειας, διότι έχει αναγνωριστεί ως ένα διακρατικό και οργανωμένο έγκλημα. Το φαινόμενο του οργανωμένου διακρατικού εγκλήματος, περιλαμβανομένης της εμπορίας προσώπων, εξαρτησιογόνων ουσιών και όπλων ξεκίνησε να ανθεί κατά τα μέσα του 20ου αιώνα, με την ανάπτυξη της παγκοσμιοποίησης.³⁰¹ Στόχος της Σύμβασης του ΟΗΕ για το Διακρατικό Οργανωμένο Έγκλημα είναι η καταπολέμηση όλων των μορφών οργανωμένου εγκλήματος μέσα από τη συνεργασία των μελών των Ηνωμένων Εθνών. Η εν λόγω Σύμβαση και τα Πρωτόκολλά της, τα οποία συντάχθηκαν στο Παλέρμο το 2000-2002, αποτελούν το πρώτο διεθνές νομικό έγγραφο που ορίζει την εμπορία προσώπων. Για οικονομικούς λόγους, περί τα τέλη του 1999³⁰² οι εγκληματικές οργανώσεις στράφηκαν προς το εμπόριο προσώπων, λόγω του μειωμένου ρίσκου και ψηλών κερδών, του χαμηλού αρχικού κόστους επένδυσης και της επανεμπόρευσης των ατόμων, σε αντίθεση με τα ναρκωτικά που είναι μιας χρήσης, καθώς επίσης της υψηλής ζήτησης και της προσφοράς από οικονομικά υποανάπτυκτες χώρες. Στις αρχές του 20ου αιώνα το εμπόριο λευκής σαρκώς, όπως ονομαζόταν τότε, είχε ακμάσει, εντούτοις οι δύο Παγκόσμιοι πολέμοι και ο Ψυχρός πόλεμος έστρεψαν αλλού τη διεθνή προσοχή, μέχρι τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης και της επέκτασης της εμπορίας προσώπων από την Ασία, που ήταν περιορισμένη, στην Ευρώπη και σε ολόκληρο τον κόσμο.³⁰³ Γι' αυτό τον λόγο άλλωστε ο ΟΗΕ αποφάσισε, ότι το πρόβλημα ήταν αρκετά σοβαρό ώστε να απασχολήσει τη διεθνή κοινότητα ως έγκλημα.

Προγενέστερες νομοθεσίες,³⁰⁴ οι οποίες περιόριζαν την εμπορία ως πρόβλημα των “λευκών” γυναικών “white slave traffic”³⁰⁵ ήταν η Διεθνής Σύμβαση για την

---

³⁰⁰ Scarpa S., *Trafficking in Human Beings: Modern Slavery* (Oxford university press, 2008), ch.2, p. 55.

³⁰¹ Shelly L., Ch6 “Human trafficking as a form of transnational crime”, p.116, in the book *Human trafficking*, edited by Maggy Lee, (Willan Publishing, 2007), Shelly L., *Human Trafficking A Global Perspective* (Cambridge University Press 2010), σελ. 112.

³⁰² Current situation with respect to regional and subregional cooperation, including the review of progress made and barriers encountered in implementing article 17 of the 1988 Convention, 8th meeting of heads of National Drug Law Enforcement Agencies, Latin America and the Caribbean, Buenos Aires, 29 September to 3 October 1997, UNDCP/HONLAC/1997/2

³⁰³ Shelly L., Ch6 “Human trafficking as a form of transnational crime”, p.117, in the book *Human trafficking*, edited by Maggy Lee, (Willan Publishing, 2007).

³⁰⁴ Batstone D., *Not for Sale: The Return of the Global Slave Trade and how we can Fight it* (Harper One 2010) σελ. 162-163.

³⁰⁵ Scarpa S., *Trafficking in Human Beings: Modern Slavery* (Oxford university press, 2008), ch.2, p. 41.

καταπολέμηση του εμπορίου λευκής σαρκός του 1904,³⁰⁶ η Διεθνής Σύμβαση για την καταπολέμηση του εμπορίου λευκής σαρκός του 1921,³⁰⁷ η Διεθνής Σύμβαση για την καταπολέμηση του εμπορίου Γυναικών και Παιδιών του 1921,³⁰⁸ η Διεθνής Σύμβαση για την καταπολέμηση του εμπορίου ενήλικων Γυναικών του 1933³⁰⁹ και η Διεθνής Σύμβαση για την καταπολέμηση του εμπορίου προσώπων και της εκμετάλλευσης της εκπόρνευσης άλλων του 1949.³¹⁰ Το σημείο μετάβασης από τις προαναφερθείσες συμβάσεις στη Σύμβαση κατά του Διακρατικού Οργανωμένου Εγκλήματος ήταν το 1994 μετά από Ψήφισμα του ΟΗΕ στη Νάπολη και το 1997 με τον διορισμό Επιτροπής εμπειρογνομόνων για να συντάξουν τη Σύμβαση.³¹¹ Οι βασικές πρόνοιες της Σύμβασης του ΟΗΕ κατά του Διακρατικού Οργανωμένου Εγκλήματος, είναι το άρθρο 1, το οποίο προνοεί τη συνεργασία μεταξύ των μελών του ΟΗΕ για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των διακρατικών οργανωμένων εγκλημάτων, το άρθρο 3, το οποίο ορίζει το εύρος της εφαρμογής της Σύμβασης σε σχέση με την πρόληψη, εξιχνίαση και δίωξη σοβαρών εγκλημάτων που διαπράττονται από οργανωμένα εγκληματικά σύνολα και το άρθρο 4, το οποίο κατοχυρώνει την κρατική κυριαρχία σε εθνικά ζητήματα, όπως προστατεύονται και στον Χάρτη του ΟΗΕ.³¹² Σημαντικά είναι επίσης τα άρθρα 8 και 9 τα οποία ποινικοποιούν τη διαφθορά, παρόλο που το άρθρο 9 προτείνει γενικά και αόριστα μέτρα, το άρθρο 11 το οποίο αφορά τις υποχρεώσεις των μελών του ΟΗΕ ως προς τη δίωξη και επιβολή ποινών, καθώς και το άρθρο 12 το οποίο προβλέπει την επιβολή οικονομικών μέτρων όπως τη δήμευση και την κατάσχεση των εσόδων από εγκλήματα. Το άρθρο 18 προβλέπει στη συνεργασία μεταξύ των κρατών και τα άρθρα 24 και 25 αφορούν την προστασία μαρτύρων και θυμάτων.

---

³⁰⁶ **International Agreement for the Suppression of the "White Slave Traffic," 18 May 1904, 35 Stat. 1979, 1 L.N.T.S. 83, entered into force 18 July 1905.**

³⁰⁷ International Convention for the Suppression of the White Slave Traffic, Geneva, 30 September 1921, 7, 3, VII, 174.

³⁰⁸ 1921 International Convention for the suppression of the Traffic in Women and Children 53 UNTS 39/ [1947] ATS 17.

³⁰⁹ 1933 International Convention for the Suppression of the Traffic in Women of Full Age, League of Nations, Treaty Series, vol. CL, p. 431

³¹⁰ UN General Assembly, *Convention for the Suppression of the Traffic in Persons and of the Exploitation of the Prostitution of Others*, 2 December 1949, A/RES/317, available at: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b38e23.html> [accessed 28 February 2011].

³¹¹ (UNGA Res 52/85, 12 Dec 1997, UN Doc A/RES/52/85.)

³¹² Charter of the United Nations and Statute of the International Court of Justice, United Nations, Department of Public Information, January 1985, Chapter I: Purposes and Principles, Article 2 (1), (4), (7), <http://www.un.org/en/documents/charter/index.shtml> Πρόσβαση Μάιος 2019.

Το αρχικό προσχέδιο του Πρωτοκόλλου για την Πρόληψη, Καταπολέμηση και Τιμωρία της εμπορίας προσώπων, ειδικά των γυναικών και παιδιών,³¹³ κατατέθηκε από τις ΗΠΑ, μετά από τροποποιήσεις της Αργεντινής.³¹⁴ Στη συνέχεια κατατέθηκαν απόψεις και εισηγήσεις από ΜΚΟ και άλλες ομάδες οι οποίες είχαν χωριστεί σε δύο στρατόπεδα: (1) το Διεθνές δίκτυο ανθρωπίνων δικαιωμάτων³¹⁵ (International human rights network), το οποίο υποστήριζε την κατάργηση της πορνείας και (2) το Συνέδριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Human Rights Caucus³¹⁶), το οποίο υποστήριζε την απελευθέρωση της πορνείας. Από τη μια, το Διεθνές δίκτυο ανθρωπίνων δικαιωμάτων υποστήριζε τη ριζοσπαστική φεμινιστική πολιτική κατάργησης της πορνείας και ότι δεν θα πρέπει να υπάρχει διάκριση μεταξύ εμπορίας για σεξ και πορνείας³¹⁷ και από την άλλη το Συνέδριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων υποστήριζε την προσέγγιση των εργαζόμενων του σεξ, προωθώντας τη χρήση του όρου “trafficked person” και όχι του όρου “victim” για σκοπούς ενδυνάμωσης των θυμάτων.³¹⁸ Εν τέλει το κείμενο αποτέλεσε συμβιβασμό μεταξύ των δύο σχολών.

Οι βασικές πρόνοιες του Πρωτοκόλλου είναι το άρθρο 2, το οποίο καταγράφει τους σκοπούς, δηλαδή την πρόληψη και καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων, την προστασία και βοήθεια των θυμάτων με σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα τους και τη συνεργασία μεταξύ των κρατών, το άρθρο 3 το οποίο είναι ο ορισμός, όπως αναλύθηκε πιο πάνω και αφορά οποιοδήποτε πρόσωπο μπορεί να πέσει θύμα εμπορίας και όχι μόνο γυναίκες και παιδιά, παρά την εστίαση σε αυτές τις ομάδες ως τις πιο ευάλωτες. Περιοριστικό ως προς τη χρήση του Πρωτοκόλλου είναι το

---

³¹³ Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children ratification status, https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsq_no=XVIII-12-a&chapter=18&clang=en

³¹⁴ Scarpa S., *Trafficking in Human Beings: Modern Slavery* (Oxford university press, 2008), ch.2, p.59, ft 96, UNGA, “Report of the Ad Hoc Committee on Elaboration of a Convention against Transnational organised crime on the work of its first to eleventh sessions.” (2000) UN DOC A/55/383 [27], <http://www.brandeis.edu/projects/fse/Pages/traffickingdebate.html> Πρόσβαση Μάιος 2019.

³¹⁵ Το Διεθνές Δίκτυο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων είχε μέλη τους οργανισμούς Coalition against trafficking in Women (CATW), European Woman’s Lobby (EWL) και International Abolitions Federation (IAF) μεταξύ άλλων, οι οποίοι υποστηρίζουν την κατάργηση της πορνείας.

³¹⁶ Το Human Rights Caucus είχε μέλη τους οργανισμούς Global rights, Global Alliance against Trafficking in Women (GAATW), Foundation against Trafficking in Women (STV), Asian Women’s Human Rights Council (AWHRC), μεταξύ άλλων.

³¹⁷ Scarpa S., *Trafficking in Human Beings: Modern Slavery* (Oxford university press, 2008), ch.2, p.59, ft 99, J.G. Raymond, “The New UN Trafficking Protocol” (2002) 25 Women’s Studies International Forum 491).

³¹⁸ Scarpa S., *Trafficking in Human Beings: Modern Slavery* (Oxford university press, 2008), ch.2, p.60, ft 100, M. Ditmore and M. Wijers, “The Negotiations on the UN Protocol on Trafficking in Persons” (2003) 4 *nemesis* 79; J. Doezenia, “Who gets to choose? Coercion, Consent and the UN Trafficking Protocol” (2002) 10 *Gender & Development* 20.

άρθρο 4, το οποίο αναφέρεται σε αδικήματα τα οποία είναι διακρατικά, δηλαδή έχουν διαπραχθεί σε πέραν της μιας χώρας, ή ξεκίνησε η διάπραξη ή η προετοιμασία σε μια χώρα και κατέληξε η τελική εκμετάλλευση του προσώπου σε άλλη χώρα, ή διαπράχθηκε σε μια χώρα όμως η οργανωμένη εγκληματική οργάνωση δρα σε περισσότερες από μια χώρες, ή παρά τη διάπραξη σε ένα κράτος έχει σημαντική επίδραση σε ένα άλλο κράτος.³¹⁹ Αυτή η διάταξη εξαιρεί την εμπορία στο ίδιο κράτος, η οποία όπως θα δούμε στη συνέχεια καλύπτεται από μεταγενέστερες νομοθεσίες περιλαμβανομένων εθνικών νομοθεσιών.³²⁰ Σημαντικά επίσης είναι τα άρθρα 5 (υποχρέωση κρατών να ψηφίσουν εθνική νομοθεσία για τη δίωξη της εμπορίας προσώπων), 7 (παροχή άδειας παραμονής)³²¹ και 8 (ασφαλής επαναπατρισμός). Για σκοπούς ευκολότερης υιοθέτησης, οι πρόνοιες που αφορούν την προστασία των θυμάτων είναι γενικές³²² προσδίδοντας περισσότερη βαρύτητα στη δίωξη των εγκληματιών, παρά στη στήριξη και προστασία των θυμάτων.³²³ Το τρίτο Μέρος του Πρωτοκόλλου ασχολείται με τις υποχρεώσεις των κρατών για πρόληψη, συνεργασία, έρευνα, ενημέρωση του κοινού και συνεργασία με ΜΚΟ, ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών σε σχέση με οργανωμένα σύνολα, την ενδυνάμωση των συνόρων και την εκπαίδευση των λειτουργών που ασχολούνται με την καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων. Σημαντικό είναι επίσης το άρθρο 14 το οποίο συνδέει την καταπολέμηση της εμπορίας με την αρχή της μη επαναπροώθησης (non-refoulement principle), όπως ορίζεται στη Σύμβαση του 1951 και στο Πρωτόκολλο του 1967 για την προστασία των προσφύγων.³²⁴ Η συνήθης συσχέτιση, όπως διαφαίνεται και από τη νομολογία του ΕΔΑΔ, είναι η ύπαρξη λόγου για να μην επαναπατριστεί ένα αναγνωρισμένο θύμα εμπορίας

³¹⁹ Obokata, T., *Trafficking of Human beings as a crime against humanity: some implications for the international legal system*, (2005) ICLQ 448.

³²⁰ Jordan AD, "The Annotated Guide to the Complete UN trafficking Protocol", (Report) International Human Rights Law Group, 2002, 14.

³²¹ Piotrowicz R., 'The UNHCR's Guidelines on Human Trafficking' [2008] Oxford University Press, 242-252. Σε κάποιες περιπτώσεις σε αναγνωρισμένο θύμα εμπορίας μπορεί να δοθεί άσυλο, εάν με τον επαναπατρισμό του πρόκειται να υποστεί καταδίωξη.

³²² Piotrowicz R., 'State's Obligations under Human Rights Law towards Victims of Trafficking in Human Beings: Positive Developments in Positive Obligations' [April 2012] *International Journal of Refugee Law* 24:2 181. | Pati R., "States' Positive Obligations with respect to Human Trafficking: the European Court of Human Rights Breaks New Ground in *Rantsev v. Cyprus and Russia*", [2011], *Boston University International Law Journal*, Vol. 29:79.

³²³ Egan S., *Protecting the victims of trafficking problems and prospects*, E.H. RLR (2008), σελ. 109-110.

³²⁴ 1951 United Nations Convention relating to the Status of refugees, Article 33(1): "No Contracting State shall expel or return ("refouler") a refugee in any manner whatsoever to the frontiers of territories where his life or freedom would be threatened on account of his race, religion, nationality, membership of a particular social group or political opinion." For more information: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae68ccd10.html> Πρόσβαση Μάιος 2019.

προσώπων στη χώρα του, εάν με τον επαναπατρισμό ενδέχεται να υποστεί καταδίωξη, εφόσον ως θύμα εμπορίας προσώπων εμπίπτει σε μια Ειδική Κοινωνική Ομάδα (Particular Social Group).³²⁵

Πέραν των Διεθνών νομοθεσιών, είναι όμως σημαντικό να παραθέσουμε τις βασικές πρόνοιες των Ευρωπαϊκών νομοθεσιών που έχουν επίσης κυρωθεί και ενσωματωθεί στο εθνικό δίκαιο της Κύπρου.

3.4.1.1.2 Ευρωπαϊκή νομοθεσία

Λίγα χρόνια μετά το Πρωτόκολλο για την Πρόληψη, Καταπολέμηση και Τιμωρία της εμπορίας προσώπων, ειδικά των γυναικών και παιδιών,³²⁶ το 2005, συνομολογήθηκε η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων,³²⁷ η οποία επίσης έχει κυρωθεί από την Κύπρο. Την εν λόγω Σύμβαση, οφείλουν να εφαρμόζουν τα μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης που έχουν κυρώσει και υπογράψει τη Σύμβαση και η εφαρμογή της εποπτεύεται από την Επιτροπή Εμπειρογνωμόνων GRETA,³²⁸ η οποία έχει ήδη εκδώσει τρεις αξιολογήσεις της Κύπρου, το 2011, το 2015³²⁹ και το 2020.³³⁰ Οι σημαντικές πρόνοιες της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Εμπορία Προσώπων είναι αρχικά η αναφορά στην εμπορία ως παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας, στο προοίμιο της εν λόγω Σύμβασης. Παράλληλα με την αλλαγή εστίασης της προσέγγισης, η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης προνοεί ότι η προστασία των θυμάτων πρέπει να διέπεται από τις αρχές της μη διάκρισης, της ισότητας φύλων και της προτεραιότητας της προστασίας των

³²⁵ *Moldova v. Secretary of State for the Home*, SB (PSG – Protection Regulations – Reg 6) Moldova CG [2008] UKAIT 00002, Η αιτήτρια προσέφυγε εναντίον απόφασης της Αγγλικής Κυβέρνησης για απέλαση της στη Μολδαβία μετά από απόρριψη αίτησης της για Άσυλο. Υποστήριξε ότι, ως αναγνωρισμένο θύμα εμπορίας προσώπων, εάν επέστρεφε στη Μολδαβία, θα αντιμετώπιζε διώξεις και πιθανό θάνατο από τα μέλη της οικογένειας και συνδέσεις του διακινητή, εφόσον βοήθησε να φυλακιστεί. Η προσφυγή της πέτυχε και μπόρεσε να παραμείνει στο Ηνωμένο Βασίλειο.

³²⁶ Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children ratification status, https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtsg_no=XVIII-12-a&chapter=18&clang=_en

³²⁷ Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings ratification status, Available at: https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list//conventions/treaty/197/signatures?p_auth=pNIUASff

³²⁸ GRETA - Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings, Council of Europe, http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/trafficking/docs/monitoring/greta_EN.asp, Θετικά σχόλια ως προς τη λειτουργία του θεσμού της GRETA, Dijk, J.V., Klerx-Van Mierlo, F., “Quantitative indices for anti-human trafficking policies: based on reports of the U.S. State Department and the Council of Europe” [2014], *Crime Law Soc Change* (2014) 61:229–250.

³²⁹ Αξιολόγηση Κύπρου 2015: <https://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/cyprus>

³³⁰ Αξιολόγηση Κύπρου 2019: <https://rm.coe.int/cp-rec-2020-04-cyp-en/16809eaf3a>

δικαιωμάτων του παιδιού. Γίνεται επίσης ρητή αναφορά στην ΕΣΔΑ και στο Πρωτόκολλο του ΟΗΕ, στο οποίο παρέχει συμπληρωματική κάλυψη η Σύμβαση. Μια διαφορά με το Πρωτόκολλο του ΟΗΕ είναι ότι η Σύμβαση αυτή καλύπτει και περιπτώσεις που δεν είναι διακρατικά εγκλήματα εγκληματικής οργάνωσης. Τα μέτρα που προβλέπονται για την καταστολή της εμπορίας προσώπων είναι πιο συγκεκριμένα και βασίζονται στην αρχή της αγοράς και ζήτησης, ενώ τα μέτρα προστασίας των θυμάτων εστιάζουν στην προστασία της ιδιωτικότητας, στην παροχή περιόδου περίσκεψης τουλάχιστο 30 ημερών και στη δυνατότητα λήψης αποζημίωσης. Για πρώτη φορά, στο άρθρο 19 της Σύμβασης αυτής, προβλέπεται η τιμωρία του χρήστη υπηρεσιών θύματος εμπορίας, όταν γνωρίζει ότι ο προσφέρων είναι θύμα, πρόνοια η οποία παρουσιάζει πρακτικές δυσκολίες,³³¹ όμως στοχεύει στον περιορισμό της ζήτησης. Συμπερασματικά, φαίνεται ότι το Συμβούλιο της Ευρώπης υιοθέτησε μια πιο ολοκληρωμένη³³² θυματοκεντρική προσέγγιση στην καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων, η οποία θα πρέπει να αντικατοπτρίζεται στη νομοθεσία και στην πρακτική των κρατών που κύρωσαν τη Σύμβαση αυτή, την οποία ελέγχει και αξιολογεί, τόσο μέσα από Εκθέσεις προς συγκεκριμένα κράτη, όσο και μέσα από Εκθέσεις που προωθούν καλές πρακτικές.³³³

Ενόψει του ότι η Κύπρος είναι μέλος της ΕΕ, έχει ενσωματώσει τις πρόνοιες της Απόφασης Πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου 2002/629 και τις Οδηγίες 2004/81/ΕΚ, 2009/52/ΕΚ και 2011/36/ΕΕ.³³⁴ Για σκοπούς ανάλυσης, παραθέτουμε τις κύριες πρόνοιες της Οδηγίας 2011/36/ΕΕ, η οποία θεσπίζει τους ελάχιστους κανόνες σχετικά με τον ορισμό των ποινικών αδικημάτων και των κυρώσεων στον τομέα της εμπορίας ανθρώπων στην ΕΕ, ως ένα πιο ολοκληρωμένο πλαίσιο³³⁵ και προωθεί την ενσωμάτωση νομοθεσιών και πολιτικών με βάση την ισότητα

---

³³¹ Epstein R. and Squires N., "A modern form of slavery: an update on human trafficking", Cov. L.J. 8.

³³² Chaudary, S., 'Trafficking in Europe: An analysis of the Effectiveness of European Law' [2011], Michigan Journal of International Law Vol. 33:77, σελ. 83.

³³³ GRETA & Council of Europe, 'Compendium of good practices on the implementation of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings' (2016), F-67075, Strasbourg, Cedex.

³³⁴ Ευρωπαϊκή Οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου, ΟJ L 101, 15.4.2011.

³³⁵ O'Neill, M., 'The EU Legal Framework on Trafficking in Human Beings: Where to from here – the UK Perspective' [2011] Journal of Contemporary European Research, Vol. 7:4, 452-467, σελ. 453.

φύλων.³³⁶ Στο άρθρο 2 ορίζει το αδίκημα της εμπορίας προσώπων και την εκμετάλλευση όπως έχουν αναλυθεί πιο πάνω και στα άρθρα 3 και 4 προνοεί τις υποχρεώσεις των κρατών μελών της ΕΕ για λήψη μέτρων για την τιμωρία της υποκίνησης, συνέργιας και διάπραξης του αδικήματος της εμπορίας προσώπων με ποινή τουλάχιστο 5 έτη φυλάκισης για εμπορία ενηλίκων και 10 έτη φυλάκισης για εμπορία παιδιών. Τα άρθρα 5 και 6 αφορούν τη δυνατότητα τιμωρίας νομικών προσώπων και το άρθρο 7 ενισχύει την αποτρεπτικότητα των ποινών εισαγάγοντας τη δυνατότητα κατάσχεσης και δήμευσης των εσόδων που προέρχονται από την εμπορία προσώπων. Υπάρχει επίσης υποχρέωση μη άσκησης δίωξης και επιβολής ποινικών κυρώσεων στα θύματα, καθώς επίσης η ποινική έρευνα και δίωξη είναι υποχρέωση του κράτους ανεξάρτητα από τη βούληση του θύματος. Σημαντικά είναι επίσης τα άρθρα 11 και 12 τα οποία αφορούν την παροχή συνδρομής και στήριξης στα θύματα, καθώς επίσης παροχής προστασίας στο πλαίσιο της ποινικής έρευνας και διαδικασίας, εάν και εφόσον αποφασίσουν να συνδράμουν σε αυτή. Γίνεται ειδική μνεία στα αυξημένα δικαιώματα προστασίας των παιδιών και ιδιαίτερα των ασυνόδευτων, όπως επίσης και στη δυνατότητα όλων των θυμάτων να λάβουν αποζημίωση. Προνοείται επίσης η υποχρέωση λήψης μέτρων πρόληψης όπως η εκπαίδευση λειτουργών, η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης και στο άρθρο 18(4) γίνεται επίσης προτροπή στα κράτη μέλη:

“Προκειμένου να καταστεί αποτελεσματικότερη η πρόληψη και η καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων αποθαρρύνοντας τη ζήτηση, τα κράτη μέλη εξετάζουν το ενδεχόμενο λήψης μέτρων για την ποινικοποίηση της χρήσης υπηρεσιών που αποτελούν αντικείμενο της εκμετάλλευσης που αναφέρεται στο άρθρο 2, εφόσον ο χρήστης γνωρίζει ότι το πρόσωπο που παρέχει τις υπηρεσίες είναι θύμα ενός εκ των αδικημάτων που προβλέπονται στο άρθρο 2.”

Η Κύπρος έχει ενσωματώσει και αυτή την πρόνοια, όπως θα δούμε στη συνέχεια, σύμφωνα με την έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.³³⁷ Ο λόγος ύπαρξης της

³³⁶ European Institute for Gender Equality (EIGE), “Gender Specific Measures in anti-trafficking actions”, (Publications Office of the European Union, Luxembourg 2018), σελ. 19.

³³⁷ Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο για την αξιολόγηση των επιπτώσεων των υφισταμένων εθνικών νομοθεσιών βάσει των οποίων καθίσταται ποινικό αδίκημα η χρήση υπηρεσιών που αποτελούν αντικείμενο εκμετάλλευσης της εμπορίας ανθρώπων, και σχετικά με την πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων, σύμφωνα με το άρθρο 23 παράγραφος 2 της οδηγίας 2011/36/ΕΕ, COM(2016) 719 final, σελ. 4.

σχετικής πρόνοιας είναι διότι για την καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων θα πρέπει "...να διασφαλιστεί η προσαγωγή ενώπιον της δικαιοσύνης όσων επωφελούνται από το έγκλημα και εκμεταλλεύονται τα θύματα"³³⁸ και η ύπαρξη νομοθεσίας είναι ασφαλώς το πρώτο βήμα.

Γενικά, η ενσωμάτωση των πιο πάνω Διεθνών Νομοθεσιών και της Ευρωπαϊκής Οδηγίας στην κυπριακή νομοθεσία προϋποθέτει την ύπαρξη εθνικών νομοθεσιών τις οποίες η Κύπρος οφείλει να ακολουθεί με το σχεδιασμό και την υλοποίηση Σχεδίων Δράσης.

Πέραν των Διεθνών και Ευρωπαϊκών νομοθεσιών, το Ευρωκοινοβούλιο υιοθέτησε δύο Ψήφισματα: το Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 26ης Φεβρουαρίου 2014 σχετικά με τη σεξουαλική εκμετάλλευση και την πορνεία καθώς και τον αντίκτυπό τους στην ισότητα των φύλων³³⁹ και το Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 12ης Μαΐου 2016 σχετικά με την εφαρμογή της Οδηγίας 2011/36/ΕΕ, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της με βάση τη διάσταση του φύλου.³⁴⁰ Παρόλο που το Ψήφισμα της 26ης Φεβρουαρίου 2014 σχετίζεται και με την εμπορία, θα επεξηγηθεί στην επόμενη ενότητα που αφορά τη νομοθεσία για την πορνεία, διότι κυρίως αφορά στην πορνεία την οποία αποκαλεί παραβίαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Το Ψήφισμα της 12ης Μαΐου 2016, αφορά τη Γενική αξιολόγηση των μέτρων που έχουν ληφθεί και αφορούν τη διάσταση του φύλου στην εμπορία ανθρώπων, στο πλαίσιο της εφαρμογής της Οδηγίας 2011/36/ΕΕ και εισηγείται, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα:

1. Διάσταση Φύλου: υπογραμμίζει ότι το νομικό και πολιτικό πλαίσιο της ΕΕ αναγνωρίζει την εμπορία ανθρώπων ως φαινόμενο που εξαρτάται από το φύλο και

---

³³⁸ Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής που συνοδεύει την έκθεση σχετικά με την πρόοδο που σημειώνεται στις ενέργειες για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2016) όπως απαιτείται βάσει του άρθρου 20 της οδηγίας 2011/36/ΕΕ για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, COM(2016) 267 final, SWD(2016) 159 final, σ. 39.

³³⁹ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 26ης Φεβρουαρίου 2014 σχετικά με τη σεξουαλική εκμετάλλευση και την πορνεία καθώς και τον αντίκτυπό τους στην ισότητα των φύλων (2013/2103(INI)) <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2014-0162+0+DOC+XML+V0//EL> Πρόσβαση Μάιος 2019.

³⁴⁰ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 12ης Μαΐου 2016 σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας 2011/36/ΕΕ, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της με βάση τη διάσταση του φύλου (2015/2118(INI)) http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2016-0227_EL.html Πρόσβαση Μάιος 2019.

ζητεί από τα κράτη μέλη να εγκρίνουν ειδικά μέτρα με γνώμονα το φύλο³⁴¹ αναγνωρίζοντας ότι η βία κατά των γυναικών και οι ανισότητες είναι βασικές αιτίες της εμπορίας ανθρώπων.

2. Σημασία ενδιάμεσων: τονίζει ότι είναι σημαντικό να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στους ενδιάμεσους φορείς της αγοράς εργασίας, όπως εργολάβοι, υπεργολάβοι και γραφεία εύρεσης εργασίας, ιδίως στους τομείς υψηλού κινδύνου, ως μέσο πρόληψης της εμπορίας ανθρώπων, με σκοπό κυρίως την εξάλειψη της εργασιακής εκμετάλλευσης, αλλά και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης που κρύβεται πίσω από υποτιθέμενες συμβάσεις παροχής υπηρεσιών στον ξενοδοχειακό τομέα και στον τομέα της προσωπικής φροντίδας·

3. Ποινικοποίηση χρήσης υπηρεσιών: επικρίνει έντονα το γεγονός ότι δεν χαρακτηρίζεται ακόμα ποινικό αδίκημα η χρήση υπηρεσιών που παρέχονται από πρόσωπα τα οποία είναι θύματα εμπορίας σε όλα τα κράτη μέλη, έστω και αν αναγνωρίζει ότι είναι δύσκολο να αποδειχθεί δικαστικά η συγκεκριμένη γνώση, και θεωρεί ότι η εξέλιξη αυτή θα αποτελούσε σημαντικό βήμα για την αναγνώριση της σοβαρότητας αυτού του εγκλήματος και καλεί τα κράτη-μέλη να θεσπίσουν αυστηρές ποινικές κυρώσεις για τα εγκλήματα της εμπορίας ανθρώπων, της σύγχρονης δουλείας και της εκμετάλλευσης ανθρώπων,· καθώς και να ποινικοποιήσουν την πράξη της εν γνώσει χρήσης των υπηρεσιών θυμάτων εμπορίας ανθρώπων.

4. Έκθεση επιπτώσεων ποινικοποίησης χρήσης υπηρεσιών: υπογραμμίζει την υποχρέωση της Επιτροπής βάσει του άρθρου 23 παράγραφος 2 της Οδηγίας να καταρτίσει, έως το 2016, έκθεση στην οποία θα αξιολογούνται οι επιπτώσεις των υφιστάμενων εθνικών νομοθεσιών σχετικά με την ποινικοποίηση της συνειδητής χρήσης υπηρεσιών που παρέχονται από θύματα εμπορίας ανθρώπων. Σημειώνεται ότι η εν λόγω έκθεση έχει υποβληθεί.³⁴²

5. Προώθηση Σκανδιναβικού μοντέλου: καλεί την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να προτείνουν κατευθυντήριες οδηγίες σχετικά με την επιβολή τιμωρίας στον πελάτη βάσει του σκανδιναβικού μοντέλου, αυξάνοντας παράλληλα την ευαισθητοποίηση

³⁴¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Ενδιάμεση έκθεση για την υλοποίηση της στρατηγικής της ΕΕ για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων» (SWD(2014)0318), σ. 9.

³⁴² Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο για την αξιολόγηση των επιπτώσεων των υφιστάμενων εθνικών νομοθεσιών βάσει των οποίων καθίσταται ποινικό αδίκημα η χρήση υπηρεσιών που αποτελούν αντικείμενο εκμετάλλευσης της εμπορίας ανθρώπων, και σχετικά με την πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων, σύμφωνα με το άρθρο 23 παράγραφος 2 της οδηγίας 2011/36/ΕΕ, COM(2016) 719 final, <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2016:0719:FIN:EL:PDF> Πρόσβαση Μάιος 2019.

σχετικά με όλες τις μορφές της εμπορίας ανθρώπων, τονίζοντας τα στοιχεία που επιβεβαιώνουν το αποτρεπτικό αποτέλεσμα της ποινικοποίησης της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών στη Σουηδία σε σχέση με την αλλαγή κοινωνικών συμπεριφορών με σκοπό τη μείωση της συνολικής ζήτησης για τις υπηρεσίες θυμάτων εμπορίας ανθρώπων.

6. Εφαρμογή στρατηγικών για τη μείωση της ζήτησης: καλεί τα κράτη μέλη να κάνουν πλήρη χρήση του άρθρου 18 παράγραφος 4 της οδηγίας και να αναπτύξουν ειδικές στρατηγικές ώστε να μειωθεί η ζήτηση για εμπορία ανθρώπων με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση, όπως προγράμματα και συστήματα εξόδου και σχέδια για την ανεξαρτησία και την προστασία των δικαιωμάτων των ατόμων που έχουν οδηγηθεί στην πορνεία και για να μην είναι τόσο ευάλωτοι στην εκμετάλλευση, καθώς και εκστρατείες για την αποθάρρυνση της ζήτησης για σεξουαλικές υπηρεσίες, σημειώνοντας παράλληλα ότι η ρύθμιση της πορνείας συνιστά αρμοδιότητα των κρατών μελών· καλεί την Επιτροπή να εξετάσει περαιτέρω οποιαδήποτε συσχέτιση μεταξύ της ζήτησης για σεξουαλικές υπηρεσίες και της εμπορίας ανθρώπων· πιστεύει ότι η μείωση της ζήτησης μπορεί να επιτευχθεί μέσω νομοθεσίας η οποία μετατοπίζει το ποινικό βάρος στα πρόσωπα που αγοράζουν σεξουαλικές υπηρεσίες και όχι σε εκείνους που τις πωλούν. Αυτή την πρακτική εφάρμοσε η Ιρλανδία,³⁴³ παρά τις αντιδράσεις από ακαδημαϊκούς κύκλους που υποστηρίζουν την επαναξιολόγηση της “ευάλωτης” θέσης των εκδιδομένων³⁴⁴ η άποψη των οποίων δεν εισακούεται πάντοτε.³⁴⁵

Λόγω του ότι το ψήφισμα έχει καθοδηγητικό κυρίως χαρακτήρα, όπως βλέπουμε στη συνέχεια, δεν έχουν υιοθετηθεί όλα τα πιο πάνω μέτρα. Πρέπει εντούτοις να λαμβάνονται υπόψη κατά τη θέσπιση νομοθεσιών και πολιτικών στην Κύπρο.

Πριν αναφερθούμε στις πιο κύριες εθνικές νομοθεσίες, είναι σημαντικό να σημειώσουμε την κριτική που συχνά ασκείται σχετικά με την ορολογία και την αποτελεσματικότητα του υφιστάμενου διεθνούς πλαισίου για την καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων. Είναι γεγονός ότι παρά τις προσπάθειες για μείωση της

³⁴³ Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο για την αξιολόγηση των επιπτώσεων των υφιστάμενων εθνικών νομοθεσιών βάσει των οποίων καθίσταται ποινικό αδίκημα η χρήση υπηρεσιών που αποτελούν αντικείμενο εκμετάλλευσης της εμπορίας ανθρώπων, και σχετικά με την πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων, σύμφωνα με το άρθρο 23 παράγραφος 2 της οδηγίας 2011/36/ΕΕ, COM(2016) 719 final, σελ. 8, <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2016:0719:FIN:EL:PDF> Πρόσβαση Μάιος 2019.

³⁴⁴ FitzGerald, S.A., Munro, V.E., ‘Sex Work and the Regulation of Vulnerability(ies): Introduction» [2012], Fem Leg Stud 20:183.

³⁴⁵ FitzGerald, S.A., McGarry K., «The politics of injustice: Sex-working women, feminism and criminalizing sex purchase in Ireland» [2017], Criminology and Criminal Justice, 15.

εμπορίας προσώπων, δεν υπάρχει μεγάλη βελτίωση σε παγκόσμια κλίμακα. Εντούτοις, δεν υιοθετείται η άποψη ότι ο όρος “εμπορία προσώπων” έχει αποτύχει.³⁴⁶ Αντιθέτως, ο εν λόγω όρος, με τις όσες ερμηνευτικές δυσκολίες και διαφορετικές επεξηγήσεις και έννοιες, έχει καθιερώσει μια βασική ιδέα, ότι το να αγοράζεις και να πουλάς ανθρώπους είναι λάθος. Πώς λοιπόν έχει ενταχθεί στην εθνική νομοθεσία της Κύπρου;

3.4.1.1.3 Εθνική νομοθεσία

Με βάση τις πρόνοιες του περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Εμπορίας και Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων Νόμου του 2014, Ν.60(Ι)/2014³⁴⁷ όλες οι μορφές της εμπορίας προσώπων είναι ποινικά αδικήματα. Πέραν της τροποποίησης του νομικού πλαισίου σχετικά με την πρόληψη, την καταπολέμηση της εμπορίας και της εκμετάλλευσης προσώπων, ο εν λόγω Νόμος αντικατέστησε τον περί της Καταπολέμησης της Εμπορίας και της Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων Νόμο του 2007 Ν.87(Ι)/2007³⁴⁸ και ενσωμάτωσε την Οδηγία 2011/36/ΕΕ προνοώντας αυστηρότερες ποινές. Σύμφωνα με το Ν.60(Ι)/2014 η σεξουαλική εκμετάλλευση ενηλίκων τιμωρείται με είκοσι πέντε (25) χρόνια φυλάκιση το μέγιστο και η σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών με διά βίου φυλάκιση.³⁴⁹ Ο Ν.60(Ι)/2014 ποινικοποιεί τη χρήση υπηρεσιών θυμάτων εμπορίας προσώπων στοχεύοντας στη μείωση της ζήτησης, μόνο όταν υπάρχει εύλογη υποψία ότι οι υπηρεσίες παρέχονται από θέμα εμπορίας. Η ποινικοποίηση της χρήσης υπηρεσιών θύματος εμπορίας, εντάχθηκε στη νομοθεσία της Κύπρου με τον Ν.60(Ι)/2014 και ενισχύθηκε με τον τροποποιητικό Ν.117(Ι)/2019. Με βάση την

³⁴⁶ Stoyanova V., «Human Trafficking and Slavery Reconsidered. Conceptual Limits and States' Positive Obligations.», [2015], Doctoral Thesis.

³⁴⁷ Ο περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Εμπορίας και Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων Νόμος του 2014 (60(Ι)/2014), http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/2014_1_60/full.html Πρόσβαση Μάιος 2019.

³⁴⁸ Ο περί της Καταπολέμησης της Εμπορίας και της Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων Νόμος του 2007 Ν.87(Ι)/2007 http://www.cylaw.org/nomoi/indexes/2007_1_87.html, Πρόσβαση Μάιος 2019.

³⁴⁹ Η πιο πάνω αλλαγή στις μέγιστες ποινές αποτελεί πρόσφατη νομοθετική αλλαγή με τη ψήφιση του περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Εμπορίας και Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων (τροποποιητικού) Νόμου του 2019, Ν. 117(Ι)/2019, ο οποίος τροποποίησε τον Ν.60(Ι)/2014, με τη ψήφιση και τη δημοσίευσή του στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 26.7.2019, Ε.Ε. Παρ. Ι(Ι) Αρ. 4722, [https://www.mof.gov.cy/mof/gpo/gpo.nsf/All/19DCADCCC437D19AC2258443003B0B45/\\$file/4722%20%2026%20%207%202019%20PARARTHMA%201o%20MEROS%20I.pdf](https://www.mof.gov.cy/mof/gpo/gpo.nsf/All/19DCADCCC437D19AC2258443003B0B45/$file/4722%20%2026%20%207%202019%20PARARTHMA%201o%20MEROS%20I.pdf) Πρόσβαση Ιούλιος 2019.

Τοποθέτηση της Επιτρόπου Διοίκησης με αρ. Α/Δ 4/2016,³⁵⁰ η συγκεκριμένη πρόνοια της νομοθεσίας συνιστά αλλαγή προσέγγισης ως προς την πρόληψη της εμπορίας προσώπων. Ταυτοποιεί μια νέα μορφή εγκληματικής συμπεριφοράς, η οποία σχετίζεται με την ίδια την αγορά των υπηρεσιών. Με τον τρόπο αυτό, μετατίθεται για πρώτη φορά σημαντικό μέρος της ευθύνης για την εκμετάλλευση των προσώπων στους πελάτες των υπηρεσιών, που θεωρούνται πλέον ποινικά και κοινωνικά υπεύθυνοι για τη θυματοποίηση και την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που διακυβεύονται κατά την αγορά των υπηρεσιών.

Ο Ν.60(Ι)/2014 αποτελείται από επτά Μέρη. Το 1ο Μέρος αφορά στην ερμηνεία και ορίζει τους βασικούς ορισμούς της εμπορίας και της εκμετάλλευσης. Παράλληλα, καταγράφει τις βασικές αρχές και το πεδίο εφαρμογής της νομοθεσίας. Το 2ο Μέρος καταγράφει τα ποινικά αδικήματα που εμπίπτουν στο Ν.60(Ι)/2014 όπως η εμπορία ενήλικων προσώπων και παιδιών, η εμπορία και εκμετάλλευση ανθρωπίνων οργάνων, η εκμετάλλευση προσώπων στην εργασία, η σεξουαλική εκμετάλλευση ενηλίκων και παιδιών. Καταγράφει επίσης ότι η συγκατάθεση του θύματος δεν αποτελεί υπεράσπιση και τις επιβαρυντικές περιστάσεις, αφαιρεί την υποχρέωση προσαγωγής ενισχυτικής μαρτυρίας και ποινικοποιεί τη χρήση υπηρεσιών θυμάτων, αποδίδοντας ευθύνες τόσο σε νομικά πρόσωπα και συνεργούς, όσο και σε μεταφορείς. Το 3ο Μέρος αφορά τα δικαιώματα και την προστασία των θυμάτων εμπορίας στο πλαίσιο της ποινικής δίωξης, καθώς επίσης το δικαίωμα για αποζημίωση. Μέχρι σήμερα, δεν έχει δωθεί αποζημίωση σε θύμα εμπορίας. Υπάρχουν επίσης ειδικές διατάξεις για παιδιά. Στο 4ο Μέρος παρατίθενται οι διατάξεις που αφορούν τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες, τις βασικές αρχές που πρέπει να ακολουθούν και τις υποχρεώσεις τους προς τα θύματα. Καταγράφονται γενικά οι υποχρεώσεις της Κυπριακής Δημοκρατίας για την αναγνώριση, ενημέρωση και φροντίδα των θυμάτων και ειδικά όταν είναι παιδιά και επίσης ασυνόδευτα. Στο Μέρος αυτό, προνοούνται επίσης ειδικές διατάξεις για ευρωπαϊούς πολίτες και υπηκόους τρίτων χωρών οι οποίοι πρέπει να απολαμβάνουν την ίδια προστασία (περίοδος περίσκεψης, ανανέωση ή έκδοση άδειας παραμονής, επαναπατριsmός) εάν και εφόσον αναγνωριστούν ως θύματα εμπορίας, ανεξάρτητα από τις πρόνοιες του περί Αλλοδαπών και Μετανάστευσης Νόμου, Κεφ. 105. Στο Μέρος 5

---

³⁵⁰ Σαββίδου Ε., «Δημόσια Τοποθέτηση της Εθνικής Ανεξάρτητης Αρχής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων με αφορμή την πρόσφατη συζήτηση αναφορικά με την ευθύνη πελατών των σεξουαλικών υπηρεσιών από θύματα εμπορίας», (10.3.2016), Α/Δ 4/2016, Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, σελ. 3.

καταγράφεται η υποχρέωση του Υπουργείου Εσωτερικών ως το αρμόδιο Υπουργείο να σχεδιάζει και να εφαρμόζει προληπτικά μέτρα και μέτρα παρέμβασης, ενώ στο 6ο Μέρος προνοείται η ύπαρξη Ταμείου Στήριξης θυμάτων και της σύστασης της Πολυθεματικής Συντονιστικής Ομάδας (ΠΣΟ), του Εθνικού Συντονιστή, του ανεξάρτητου εξωτερικού αξιολογητή, της εκπαίδευσης των κρατικών λειτουργών και δικαστών, της πρόληψης και ενημέρωσης και των Διμερών Συμφωνιών. Τέλος, στο Μέρος 7, προνοείται η εξουσία του Υπουργικού Συμβουλίου να θεσπίζει Κανονισμούς. Μέχρι σήμερα δεν έχουν θεσπιστεί Κανονισμοί για την καλύτερη εφαρμογή των διατάξεων του Νόμου.

Πέραν του Ν.60(Ι)/2014, έχει ψηφιστεί και ο περί Νομικής Αρωγής (Τροποποιητικός) Νόμος του 2014, Ν. 64(Ι)/2014,³⁵¹ ο οποίος τροποποίησε τον περί Νομικής Αρωγής βασικό Νόμο περιλαμβάνοντας τα θύματα εμπορίας προσώπων στους δικαιούχους δωρεάν νομικής αρωγής.

Τέλος, είναι επίσης σημαντικό να αναφερθεί ότι σε σχέση με τη ρύθμιση των ενδιάμεσων, όπως αναφέρεται πιο πάνω στο Ψήφισμα της 12ης Μαΐου 2016, σχετικό είναι το άρθρο 6(γ) του περί Ιδιωτικών Γραφείων Εξεύρεσης Εργασίας Νόμου του 2012 Ν.126(Ι)/2012,³⁵² το οποίο περιορίζει τη χορήγηση άδειας σε ιδιωτικό γραφείο εξεύρεσης εργασίας εάν φυσικό ή νομικό πρόσωπο, Διευθυντές, συναίτεροι έχουν καταδικαστεί, ή σε περίπτωση που έχουν καταδικαστεί, έχουν αποκατασταθεί με βάση τις διατάξεις του περί Αποκαταστάσεως Καταδικασθέντων Νόμου, για ποινικά αδικήματα έναντι των ηθών όπως προβλέπονται στον Ποινικό Κώδικα, Κεφ. 154, περιλαμβανομένων των σχετικών με τη σεξουαλική εκμετάλλευση και την πορνεία άρθρων,³⁵³ για το αδίκημα της εμπορίας ενηλίκων

³⁵¹ Ο περί Νομικής Αρωγής (Τροποποιητικός) Νόμος του 2014 (Ν. 64(Ι)/2014) *Ε.Ε., Παρ.Ι(Ι), Αρ.4444, 23/5/2014*, http://www.cylaw.org/nomoi/arith/2014_1_064.pdf Πρόσβαση Μάιος 2019.

³⁵² Ο περί Ιδιωτικών Γραφείων Εξεύρεσης Εργασίας Νόμος του 2012 (Ν.126(Ι)/2012) *Ε.Ε., Παρ.Ι(Ι), Αρ.4349, 27/7/2012*, http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/2012_1_126/full.html Πρόσβαση Μάιος 2019.

³⁵³ Άρθρα 153 “Διαφθορά νεαρής γυναίκας ηλικίας κάτω των δεκατριών χρόνων”, 154 “Διαφθορά νεαρής γυναίκας ηλικίας δεκατριών χρόνων μέχρι δεκαέξι”, 155 “Διαφθορά γυναίκας με νοητική ή/και ψυχική αναπηρία”, 156 “Καταστολή οίκων ανοχής και τερματισμός μίσθωσης εξαιτίας καταδίκης”, 157 “Μαστροπεία”, 158 “Το να επιτρέπεται σε παιδιά ή νεαρά πρόσωπα να συχνάζουν σε οίκους ανοχής”, 159 “Προαγωγή διαφθοράς γυναίκας με απειλές, δόλο ή χορήγηση φαρμάκων”, 160 “Οικοδεσπότης κλπ. που επιτρέπει διαφθορά νεαρής γυναίκας ηλικίας κάτω των δεκατριών χρόνων στο υποστατικό του”, 161 “Οικοδεσπότης κλπ. που επιτρέπει διαφθορά νεαρής γυναίκας ηλικίας κάτω των δεκαέξι χρόνων στα υποστατικά του”, 162 “Παράνομη κατακράτηση γυναίκας”, 164 “Εκμετάλλευση πορνών και επίμονη άγρα πελατών για ανήθικους σκοπούς”, 165 “Για κέρδη παροχή συνδρομής κλπ. στην πορνεία άλλης γυναίκας”, 166 “Συνωμοσία για διαφθορά γυναίκας”, 188 “Πρόσωπα οκνηρά και που ζουν ακατάστατη ζωή”, 188Α “Άγρα πελατών και κατευθυνόμενες αγορές”.

προσώπων, της εμπορίας παιδιών, της εμπορίας και εκμετάλλευσης ανθρωπίνων οργάνων, της εκμετάλλευσης στην εργασία, της σεξουαλικής εκμετάλλευσης ενηλίκων προσώπων, της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών, της παιδικής πορνογραφίας ή/και της διατήρησης οίκου ανοχής κατά παράβαση του περί Καταπολέμησης της Εμπορίας και της Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων Νόμου, για οποιοδήποτε αδίκημα, κατά παράβαση του περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμου, καθώς και του περί Καταπολέμησης της Εμπορίας Προσώπων και περί Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης Ανηλίκων Νόμου.

Σε γενικές γραμμές, η εθνική νομοθεσία για την καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων στην Κύπρο κρίνεται ως επαρκής. Η εφαρμογή της όμως, όπως βλέπουμε μέσα από τις Τοποθετήσεις της Επιτρόπου Διοίκησης³⁵⁴ και τη νομολογία που αναλύεται στη συνέχεια, δεν έχει φτάσει ακόμα το επιθυμητό επίπεδο και επιδέχεται βελτιώσεις. Τεκμήριο για την αναποτελεσματικότητα της δίωξης χρηστών υπηρεσιών θυμάτων εμπορίας, αποτελεί επίσης η Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην οποία αναφέρεται η γενική δυσκολία στη συγκέντρωση στοιχείων και ως αποτέλεσμα στην εξασφάλιση καταδικών.³⁵⁵

3.4.1.2 Νομολογία – Εμπορία Προσώπων

3.4.1.2.1 Αποφάσεις Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Είναι σημαντικό να τονίσουμε ότι εφόσον η Νομοθεσία ερμηνεύεται και επεξηγείται μέσα από δικαστικές αποφάσεις, θα ήταν μεγάλη παράλειψη να μην αναφέρουμε τις κυριότερες υποθέσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΑΔ), σε σχέση με την εμπορία προσώπων. Το ΕΔΑΔ εξετάζει υποθέσεις οι οποίες αφορούν πιθανές παραβιάσεις των άρθρων της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, στο εξής «ΕΣΔΑ».³⁵⁶ Οι δικαστικές αποφάσεις του ΕΔΑΔ, αφορούν την παραβίαση του άρθρου 4 της ΕΣΔΑ, το οποίο προστατεύει το

³⁵⁴ Σαββίδου Ε., «Δημόσια Τοποθέτηση της Εθνικής Ανεξάρτητης Αρχής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων με αφορμή την πρόσφατη συζήτηση αναφορικά με την ευθύνη πελατών των σεξουαλικών υπηρεσιών από θύματα εμπορίας», (10.3.2016), Α/Δ 4/2016, Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, σελ. 3-5.

³⁵⁵ Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο για την αξιολόγηση των επιπτώσεων των υφιστάμενων εθνικών νομοθεσιών βάσει των οποίων καθίσταται ποινικό αδίκημα η χρήση υπηρεσιών που αποτελούν αντικείμενο εκμετάλλευσης της εμπορίας ανθρώπων, και σχετικά με την πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων, σύμφωνα με το άρθρο 23 παράγραφος 2 της οδηγίας 2011/36/ΕΕ, COM(2016) 719 final, σελ. 8.

³⁵⁶ Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, (ΕΣΔΑ), [1950] (Συμβούλιο της Ευρώπης), <http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ENG.pdf>, Πρόσβαση Νοέμβριος 2016.

ανθρώπινο δικαίωμα μη υποταγής στη δουλειά, στη σκλαβιά και στην καταναγκαστική εργασία. Στην ΕΣΔΑ δεν υπάρχει ρητή αναφορά στην εμπορία προσώπων διότι είναι εμπνευσμένη από την Οικουμενική Διακήρυξη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (1948). Εντούτοις, με την ευρύτερη ερμηνεία του άρθρου 4, η ΕΣΔΑ καλύπτει και την εμπορία προσώπων, ως έγκλημα που παραβιάζει τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις αξίες που πρέπει να υπάρχουν σε δημοκρατικές κοινωνίες. Παρά την ύπαρξη αρκετών εμπειρικών μελετών³⁵⁷ οι οποίες καταδεικνύουν ότι οι μετανάστες, κυρίως, στην Ευρώπη συχνά πέφτουν θύματα σεξουαλικής και εργασιακής εκμετάλλευσης, οι εν λόγω αποφάσεις είναι ελάχιστες.³⁵⁸

Για την καλύτερη κατανόηση του φαινομένου, γίνεται αναφορά και ανάλυση των αποφάσεων στις υποθέσεις *Siliadin* εναντίον Γαλλίας,³⁵⁹ *Rantsev* εναντίον Κύπρου και Ρωσσίας,³⁶⁰ *V.F.* εναντίον Γαλλίας,³⁶¹ *M.* και άλλοι εναντίον Ιταλίας και Βουλγαρίας,³⁶² *C.N. and V.* εναντίον Γαλλίας,³⁶³ *C.N.* εναντίον Ηνωμένου Βασιλείου,³⁶⁴ *F.A.* εναντίον Ηνωμένου Βασιλείου,³⁶⁵ *L.E.* εναντίον Ελλάδας,³⁶⁶ *G.J.* εναντίον Ισπανίας,³⁶⁷ *J.* και άλλοι εναντίον Αυστρίας,³⁶⁸ *Chowdury* και άλλοι εναντίον Ελλάδας,³⁶⁹ και *S.M.* εναντίον Κροατίας.³⁷⁰

---

³⁵⁷ Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, EU Agency for Fundamental Rights (FRA), 'Severe Labour Exploitation: Workers Moving within or into the European Union, State's Obligations and Victims' Rights' [2015], <http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2015-severe-labour-exploitation_en.pdf>, Πρόσβαση Νοέμβριος 2016.

³⁵⁸ *Stoyanova V.*, 'Protection of Victims of Human Trafficking and the ECtHR's inadmissibility decision in *G.J. v. Spain*' [2016] European Database of Asylum Law.

³⁵⁹ *Siliadin v. France*, 73316/01, Council of Europe: European Court of Human Rights, [26 July 2005]

³⁶⁰ *Rantsev v. Cyprus and Russia*, Application no. 25965/04, Council of Europe: European Court of Human Rights, [7 January 2010]

³⁶¹ *V.F. v. France*, Application no. 7196/10, Council of Europe: European Court of Human Rights, [21 November 2011]

³⁶² *M. and Others v. Italy and Bulgaria*, Application no. 40020/03, Council of Europe: European Court of Human Rights, [31 July 2012]

³⁶³ *C.N. and V v. France*, Application no. 67724/09, Council of Europe: European Court of Human Rights, [11 October 2012]

³⁶⁴ *C.N. v. The United Kingdom*, Application no. 4239/08, Council of Europe: European Court of Human Rights, [13 November 2012]

³⁶⁵ *F.A. v. The United Kingdom*, Application no. 20658/11, Council of Europe: European Court of Human Rights, [10 September 2013]

³⁶⁶ *L.E. v. Greece*, Application no. 71545/12, Council of Europe: European Court of Human Rights, [21 January 2016]

³⁶⁷ *G.J v. Spain*, Application no. 59172/12, Council of Europe: European Court of Human Rights, [21 June 2016]

³⁶⁸ *J. and Others v. Austria*, Application no. 58216/12, Council of Europe: European Court of Human Rights, [17 January 2017]

³⁶⁹ *Chowdury and others v. Greece*, Application no. 21884/15, Council of Europe: European Court of Human Rights, [30 March 2017]

³⁷⁰ *S.M. v. Croatia*, Application no. 60561/14, Council of Europe: European Court of Human Rights, [19 July 2018].

Η υπόθεση **Siliadin εναντίον Γαλλίας (2005)**,³⁷¹ είναι η πρώτη υπόθεση όπου το ΕΔΑΔ εξέτασε και αναγνώρισε παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων οι οποίες αφορούσαν την εμπορία προσώπων. Η αιτήτρια, ήταν ένα κορίτσι από το Τόγκο που ζούσε στο Παρίσι και υπηρετούσε μια οικογένεια, χωρίς απολαβές για αρκετά χρόνια, ενόσο ήταν ανήλικη. Το διαβατήριο της κρατείτο από τους εκμεταλλευτές της. Βασιζόμενη στο άρθρο 4 της ΕΣΔΑ, η αιτήτρια υποστήριζε ότι ο Γαλλικός Ποινικός Κώδικας δεν περιείχε πρόνοιες που να εξασφαλίζουν την αποτελεσματική και επαρκή προστασία της έναντι στη δουλεία ή τουλάχιστο έναντι στην καταναγκαστική εργασία και την εκμετάλλευση της ως οικιακή δούλα. Σε αυτή την υπόθεση, το ΕΔΑΔ αποφάσισε ότι η αιτήτρια ήταν θύμα καταναγκαστικής εργασίας και κρατείτο σε συνθήκες δουλείας, εντός του πνεύματος και της σημασίας του άρθρου 4 της ΕΣΔΑ.

Με την υπόθεση **Rantsev εναντίον Κύπρου και Ρωσσίας (2010)**,³⁷² παρατηρείται η στροφή του ΕΔΑΔ προς τις κρατικές υποχρεώσεις έναντι στα θύματα και στα πιθανά θύματα εμπορίας προσώπων. Ο αιτητής στην υπόθεση αυτή ήταν Ρώσος υπήκοος και ο πατέρας της Οξάνας Ράντσεβα, η οποία απεβίωσε στην ηλικία των 20 ετών στην Κύπρο. Οι διωκτικές αρχές της Κύπρου αποφάνθηκαν ότι ο θάνατος οφειλόταν σε πτώση λόγω ατυχήματος και ουδέποτε ερεύνησαν το περιστατικό στο πλαίσιο του πιθανού εγκλήματος εμπορίας προσώπων. Το ΕΔΑΔ αποφάσισε ότι υπήρχε κατάφορη παραβίαση του άρθρου 4. Παράλληλα ξεκαθάρισε τις θετικές υποχρεώσεις των κρατών να ερευνούν κατηγορίες για ισχυριζόμενη εμπορία προσώπων και να υιοθετήσουν μέτρα προστασίας και παρεμπόδισης προσώπων από την εμπορία προσώπων. Το ΕΔΑΔ αποφάσισε ομόφωνα ότι η εμπορία προσώπων είναι εντός του σκοπού του άρθρου 4, παρότι δεν αναφέρεται ρητά. Το Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η Κύπρος παραβίασε τις θετικές της υποχρεώσεις που απορρέουν από το άρθρο 4 της Σύμβασης σε δύο περιπτώσεις: πρώτον, στη μη εφαρμογή του κατάλληλου νομικού και διοικητικού πλαισίου για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων ως αποτέλεσμα του υφιστάμενου καθεστώτος και, αφετέρου, στην αποτυχία της αστυνομίας να λάβει επιχειρησιακά μέτρα για την προστασία της κόρης του Αιτητή, από την εμπορία προσώπων, παρά τις συνθήκες που οδήγησαν σε μια αξιόπιστη υποψία ότι μπορεί να ήταν θύμα

³⁷¹ *Siliadin v. France*, 73316/01, Council of Europe: European Court of Human Rights, [26 July 2005].

³⁷² *Rantsev v. Cyprus and Russia*, Application no. 25965/04, Council of Europe: European Court of Human Rights, [7 January 2010].

εμπορίας προσώπων. Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε επίσης παραβίαση του άρθρου 4 της Σύμβασης από τη Ρωσία λόγω της αδυναμίας να διερευνήσει πώς και πού στρατολογήθηκε η κόρη του Αιτητή και, ειδικότερα, να λάβει μέτρα για να εντοπίσει τους εμπλεκόμενους στην πρόσληψη ή τις χρησιμοποιούμενες μεθόδους στρατολόγησης. Το Δικαστήριο επίσης έκρινε ότι υπήρξε παραβίαση από την Κύπρο, του άρθρου 2 (δικαίωμα στη ζωή) της Σύμβασης, ως αποτέλεσμα της αποτυχίας των κυπριακών αρχών να διερευνήσουν αποτελεσματικά τον θάνατο της κόρης του αιτητή. Αυτή η απόφαση, αποτέλεσε την αρχή της ρύθμισης της εμπορίας προσώπων στην Κύπρο, λόγω της διεθνούς κατακραυγής και κακής δημοσιότητας, της κινητοποίησης της κοινωνίας των πολιτών και των αρχών. Η απόφαση αυτή χρησιμοποιήθηκε από κάποιους ακαδημαϊκούς ως η αφορμή για να εισηγηθούν, μεταξύ άλλων αυστηρότερες ποινές για τους σωματεμπόρους και αλλαγές στην πολιτική των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης.³⁷³ Οι κριτικές της εν λόγω απόφασης υπήρξαν διφορούμενες, ενώ σε γενική αναλογία για την Κύπρο έφερε μεγάλη αλλαγή στο νομικό πλαίσιο και στις πρακτικές που ακολουθούσε μέχρι τότε το κράτος. Μια κριτική που δέχθηκε το Δικαστήριο είναι ότι ενώ χρησιμοποίησε τον όρο «εμπορία προσώπων» δεν προχώρησε σε εις βάθος ουσιαστική νομική ανάλυση σε σχέση με τα γεγονότα της υπόθεσης, ενώ από την άλλη, ενέπλεξε στο εν λόγω έγκλημα και παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων, πολιτικές σε σχέση με τη μετανάστευση (η προβληματική πολιτική της Κύπρου για τη βίζα της καλλιτέχνης) και την καταδίκη της πορνείας.³⁷⁴ Παρόλο που υπάρχουν λογικά επιχειρήματα για τις πιο πάνω κριτικές, το γεγονός ότι η πιο πάνω Απόφαση έφερε μεγάλες αλλαγές στο νομικό πλαίσιο της Κύπρου, αποδεικνύει τη σημαντικότητα της απόφασης, ακόμα και εάν υπάρχουν κρυμμένα οφέλη που συνδέονται με την προώθηση του Σουηδικού Μοντέλου από την ΕΕ.

Η υπόθεση **V.F. εναντίον Γαλλίας**,³⁷⁵ αφορούσε τη διαδικασία απομάκρυνσης της Αιτήτριας στη Νιγηρία, τη χώρα καταγωγής της. Η Αιτήτρια ισχυρίστηκε ειδικότερα ότι, αν την απέλαυαν στη Νιγηρία, θα κινδύνευε να αναγκαστεί να επιστρέψει στο

---

³⁷³ Kara S., «Designing More Effective Laws Against Human Trafficking», [2011], Northwestern Journal of International Human Rights, Vol. 9, No.2, 143-144.

³⁷⁴ Stoyanova V., 'Dancing on the Borders of Article 4: Human Trafficking and the European Court of Human Rights in the Rantsev case' [2012] Netherlands Quarterly of Human Rights, Vol. 30/2, 163-194, σελ. 164.

³⁷⁵ V.F. v. France, Application no. 7196/10, Council of Europe: European Court of Human Rights, [21 November 2011]

κύκλωμα πορνείας από το οποίο είχε δραπετεύσει, να υποστεί αντίποινα από τους ενδιαφερόμενους και ότι οι νιγηριανές αρχές δεν θα μπορούσαν να την προστατεύσουν. Κατά την άποψή της, οι γαλλικές αρχές είχαν την υποχρέωση να μην απελαύνουν πιθανά θύματα εμπορίας προσώπων. Το Δικαστήριο αποφάσισε ότι η προσφυγή ήταν προδήλως αβάσιμη, διότι παρά τη γνωστή κατάσταση παράνομης διακίνησης γυναικών από τη Νιγηρία στη Γαλλία και των δυσκολιών που αντιμετώπιζαν οι γυναίκες αυτές, θεώρησε, ότι οι πληροφορίες που παρείχε η Αιτήτρια δεν ήταν αρκετές για να αποδείξει ότι η αστυνομία γνώριζε ή έπρεπε να γνωρίζει ότι ήταν θύμα εμπορίας ανθρώπων. Το Δικαστήριο παρατήρησε επίσης ότι ενώ η νομοθεσία της Νιγηρίας για την εμπορία δεν είχε επιτύχει πλήρως τους στόχους της, σημειώθηκε σημαντική πρόοδος και είναι πιθανό ότι η Αιτήτρια θα λάβει βοήθεια κατά την επιστροφή της.

Στην υπόθεση **M. και άλλοι εναντίον Ιταλίας και Βουλγαρίας (2012)**,³⁷⁶ οι αιτητές ήταν η M και οι γονείς της από τη Βουλγαρία, οι οποίοι μετακόμισαν στο Μιλάνο για δουλειά, στο σπίτι ενός Roma με Σερβική καταγωγή. Έξι μέρες μετά την άφιξη τους στο Μιλάνο, οι γονείς της M, αφού ξυλοκοπήθηκαν και απειλήθηκαν, αναγκάστηκαν να επιστρέψουν στη Βουλγαρία αφήνοντας την κόρη τους στο σπίτι του Roma. Οι αιτητές κατήγγειλαν ότι η Ιταλία παραβίασε το άρθρο 3 που αφορά στην απαγόρευση των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης και εξευτελιστικής μεταχείρισης, λόγω του ότι οι αρχές δεν μπόρεσαν να αποτρέψουν την περαιτέρω κακομεταχείριση, αφού δεν εξασφάλισαν τη γρήγορη διάσωση της M. Κατήγγειλαν επίσης ότι η υπόθεση αφορούσε εμπορία προσώπων, βασιζόμενοι στις πρόνοιες του άρθρου 4 και παράλληλα αφορούσε παραβίαση του άρθρου 14 λόγω ρατσισμού. Το ΕΔΑΔ απέρριψε όλους τους ισχυρισμούς εκτός από την καταγγελία, η οποία βασίστηκε στο άρθρο 3, λόγω αναποτελεσματικής διερεύνησης. Το ΕΔΑΔ συμφώνησε ότι οι συνθήκες θα μπορούσαν να αποτελέσουν εμπορία προσώπων, όμως λόγω των τεκμηρίων που κατατέθηκαν, δεν μπορούσε να διαφανεί ότι ήταν αληθείς οι ισχυρισμοί. Ως εκ τούτου, το ΕΔΑΔ δεν μπορούσε να αποδεκτεί τους ισχυρισμούς για στρατολόγηση, μεταφορά, μεταβίβαση, υπόθαλψη ή παραλαβή προσώπου με σκοπό την εκμετάλλευση, την καταναγκαστική εργασία ή την παροχή υπηρεσιών, τη δουλεία ή πρακτικές παρόμοιες με τη δουλεία, την υποτέλεια ή την

---

³⁷⁶ *M. and Others v. Italy and Bulgaria*, Application no. 40020/03, Council of Europe: European Court of Human Rights, [31 July 2012]

αφαίρεση οργάνων. Εφόσον δεν αποδείχθηκε ότι οι L.M. ήταν θύματα εμπορίας προσώπων, οι Ιταλικές αρχές δεν ήταν υποχρεωμένες να ερευνήσουν το περιστατικό ως τέτοιο.

Οι αιτήτριες στην υπόθεση **C.N. and V. εναντίον Γαλλίας (2012)**³⁷⁷ ήταν δύο αδερφές γαλλικής υπηκοότητας, οι οποίες γεννήθηκαν το 1978 και το 1984 αντίστοιχα, στο Μπουρούντι. Μετανάστευσαν από τη χώρα τους το 1993 λόγω του εμφυλίου πολέμου, αφού οι γονείς τους είχαν δολοφονηθεί. Έφτασαν στη Γαλλία το 1994 και 1995 αντίστοιχα, μέσω της θείας και του θείου τους από το Μπουρούντι, οι οποίοι ζούσαν στη Γαλλία και έδρασαν ως μεσάζοντες. Οι θείοι δρούσαν ως κηδεμόνες των κοριτσιών και των νεαρότερων αδερφών τους. Οι θείοι ζούσαν σε ένα σπίτι στη Ville d'Avray με τα επτά παιδιά τους, ένα από τα οποία είχε ειδικές ανάγκες. Οι αιτήτριες ζούσαν στο υπόγειο του σπιτιού και ήταν υποχρεωμένες να κάνουν όλες τις οικιακές δουλειές χωρίς πληρωμή και χωρίς άδεια. Η C.N. ισχυρίστηκε ότι είχε επίσης υποχρεωθεί να φροντίζει το γιο με ειδικές ανάγκες τόσο την ημέρα όσο και κάποιες νύκτες. Οι αιτήτριες ζούσαν σε ανθυγιεινές συνθήκες χωρίς μπάνιο και τουαλέτες. Δεν τους επιτρεπόταν να τρώνε με την υπόλοιπη οικογένεια και υπόκειντο σε καθημερινή ψυχολογική και φυσική παρενόχληση. Βασιζόμενη στο άρθρο 3, το οποίο αφορά στην απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση, η V. ισχυρίστηκε ότι είχε υποστεί κακομεταχείριση. Με βάση το άρθρο 4, οι αιτήτριες κατήγγειλαν ότι κρατούνταν σε κατάσταση δουλείας και ήταν υποχρεωμένες να διενεργούν υποχρεωτική και καταναγκαστική εργασία. Τέλος, με βάση το άρθρο 13, το οποίο προνοεί το δικαίωμα αποτελεσματικής θεραπείας, οι αιτήτριες επίσης ισχυρίστηκαν ότι δεν έγινε αποτελεσματική διερεύνηση σε συνέχεια των καταγγελιών τους. Το ΕΔΑΔ επιδίκασε το ποσό των 30.000 ευρώ ως αποζημίωση από τη Γαλλία προς την αιτήτρια C.N.

Λίγους μήνες αργότερα, στην υπόθεση **C.N. εναντίον Ηνωμένου Βασιλείου (2012)**,³⁷⁸ το ΕΔΑΔ αποφάσισε ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 4. Η υπόθεση αφορούσε οικιακή δουλειά από μια γυναίκα από την Ουγκάντα η οποία κατήγγειλε ότι είχε υποχρεωθεί να δουλεύει ως οικιακή φροντίστρια. Το ΕΔΑΔ αποφάσισε ότι

---

³⁷⁷ *C.N. and V v. France*, Application no. 67724/09, Council of Europe: European Court of Human Rights, [11 October 2012]

³⁷⁸ *C.N. v. The United Kingdom*, Application no. 4239/08, Council of Europe: European Court of Human Rights, [13 November 2012]

οι Νομοθετικές πρόνοιες στο Ηνωμένο Βασίλειο κατά τη δεδομένη περίοδο ήταν ανεπαρκείς ως προς την παροχή πρακτικής και αποτελεσματικής προστασίας εναντίον της παράβασης του άρθρου 4. Λόγω της απουσίας συγκεκριμένης νομοθετικής πρόνοιας για την ποινικοποίηση της δουλείας, η έρευνα της καταγγελίας της αιτήτριας δεν μπορούσε να εξεταστεί στο Ηνωμένο Βασίλειο.

Στην υπόθεση **F.A. εναντίον Ηνωμένου Βασιλείου (2013)**,³⁷⁹ η Αιτήτρια, υπήκοος της Γκάνας, ισχυρίστηκε ότι είχε διακινηθεί προς το Ηνωμένο Βασίλειο και εξαναγκάστηκε στην πορνεία. Παραπονέθηκε ειδικότερα ότι η απομάκρυνσή της στην Γκάνα θα την έθετε σε κίνδυνο να πέσει στα χέρια των πρώην διακινητών της ή στα χέρια νέων διακινητών. Υποστήριξε επίσης ότι, δεδομένου ότι είχε προσβληθεί από τον ιό HIV στο Ηνωμένο Βασίλειο ως άμεσο αποτέλεσμα της εμπορίας και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης, το κράτος ήταν υποχρεωμένο να της επιτρέψει να παραμείνει στο Ηνωμένο Βασίλειο για να έχει πρόσβαση στην απαραίτητη ιατρική περίθαλψη. Το Δικαστήριο έκρινε ως απαράδεκτους τους ισχυρισμούς της Αιτήτριας για παραβίαση των άρθρων 3 (απαγόρευση απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης) και 4 (απαγόρευση της δουλείας και της καταναγκαστικής εργασίας). Παρατήρησε ειδικότερα ότι η Αιτήτρια θα μπορούσε να προσφύγει σε ανώτερο δικαστήριο και, ως εκ τούτου, να εξαντλήσει όλα τα εγχώρια ένδεια μέσα πριν προσφύγει στο ΕΔΑΔ.

Στην υπόθεση **L.E. εναντίον Ελλάδας (2016)**,³⁸⁰ οποία εξετάστηκε η καταγγελία θύματος εμπορίας προσώπων ότι οι Ελληνικές αρχές δεν είχαν διερευνήσει την υπόθεση με τρόπο που να συνάδει με την ΕΣΔΑ. Το ΕΔΑΔ αποφάσισε ομόρφωνα ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 4 (απαγόρευση της δουλείας και της καταναγκαστικής εργασίας), των άρθρων 1 και 6 (δικαίωμα δίκης εντός λογικής χρονικής περιόδου) και το άρθρο 13 (δικαίωμα σε αποτελεσματική θεραπεία). Η υπόθεση αφορούσε το παράπονο Νιγηριανής, η οποία υποχρεώθηκε να εκπορνεύεται στην Ελλάδα. Αφού αναγνωρίστηκε επίσημα από το κράτος ως θύμα εμπορίας προσώπων, αναγκάστηκε να περιμένει πέραν των εννέα μηνών πριν της δοθεί το ανάλογο καθεστώς. Το ΕΔΑΔ αποφάσισε ότι η

---

³⁷⁹ *F.A. v. The United Kingdom*, Application no. 20658/11, Council of Europe: European Court of Human Rights, [10 September 2013]

³⁸⁰ *L.E. v. Greece*, Application no. 71545/12, Council of Europe: European Court of Human Rights, [21 January 2016]

αποτελεσματικότητα της αρχικής έρευνας και η επακόλουθη έρευνα της υπόθεσης είχαν εμποδιστεί από διάφορα γεγονότα. Σε σχέση με τις διοικητικές και τις δικαστικές διαδικασίες, το ΕΔΑΔ επίσης σημείωσε διάφορες καθυστερήσεις. Τέλος το ΕΔΑΔ αποφάσισε ότι οι διαδικασίες ήταν υπερβολικής διάρκειας και δεν μπορούσαν να ικανοποιήσουν την υποχρέωση της Ελλάδας να εξετάζει τις καταγγελίες εντός “εύλογου χρόνου”.

Στις 21 Ιουνίου 2016, το ΕΔΑΔ εξέδωσε την απόφαση **G.J. εναντίον Ισπανίας (2016)**,³⁸¹ όπου αποφάσισε για διαδικαστικούς λόγους ότι δεν μπορούσε να γίνει αποδεκτή. Ο Μη-Κυβερνητικός Οργανισμός Women’s Links Worldwide, ο οποίος εκπροσωπούσε την αιτήτρια δεν είχε άμεση επαφή με την αιτήτρια μετά την απέλασή της στη Νιγηρία και, ως εκ τούτου, δεν μπορούσε να παρουσιάσει έγκυρο πληρεξούσιο. Η υπόθεση αυτή, έχει σχολιαστεί ως μια χαμένη ευκαιρία για περαιτέρω ανάπτυξη της ελάχιστης Νομολογίας σε σχέση με το άρθρο 4 της ΕΣΔΑ.³⁸² Οι αντιπρόσωποι της αιτήτριας κατήγγειλαν παραβιάσεις των άρθρων 3 και 4 σε σχέση με τη μη εκτέλεση αποτελεσματικής διαδικασίας αναγνώρισης θύματος εμπορίας. Η αιτήτρια ήταν κατά τη δεδομένη περίοδο έγκυος και δεν είχε εξεταστεί από τις Ισπανικές αρχές ο πιθανός κίνδυνος επιστροφής της στη Νιγηρία. Η αιτήτρια αιτήθηκε αρχικά άσυλο το 2006 και η αίτηση της απορρίφθηκε το 2010. Μετά την κράτησή της ως την ώρα της απέλασής της, τον Φεβρουάριο του 2010, αιτήθηκε ξανά για άσυλο αλλάζοντας την αρχική της ιστορία και αναφέροντας ότι ήταν από τη Νιγηρία και ότι είχε έρθει στην Ισπανία με τη βοήθεια ενός άντρα, ο οποίος την υποχρέωσε να εκπορνευτεί για να πληρώσει τα έξοδα της. Κατά τη διάρκεια της εκπόρνευσης έμεινε έγκυος και σκόπευε να κάνει έκτρωση, όταν την συνέλαβαν οι αρχές. Στις 5 Μαρτίου 2010 απορρίφθηκε και η δεύτερη της αίτηση λόγω του ότι σύμφωνα με τις αρχές της Ισπανίας δεν ικανοποιούσε τα κριτήρια της πιθανής καταδίωξης, εάν επέστρεφε στη χώρα της. Μέχρι εκείνη τη στιγμή δεν είχε εξεταστεί η καταγγελία για εμπορία. Ενώ εκκρεμούσε η εν λόγω διαδικασία, η αιτήτρια αιτήθηκε παράταση της διαμονής της μέχρι την αναγνώριση της, αλλά ο δικαστής απέρριψε το αίτημά της, χωρίς να εξετάσει τις υποχρεώσεις της Ισπανίας με βάση τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Καταπολέμηση της

---

³⁸¹ *G.J v. Spain*, Application no. 59172/12, Council of Europe: European Court of Human Rights, [21 June 2016]

³⁸² *Stoyanova V.*, ‘Protection of Victims of Human Trafficking and the ECtHR’s inadmissibility decision in *G.J. v. Spain*’ [2016] European Database of Asylum Law.

Εμπορίας Προσώπων.³⁸³ Στις 12 Μαρτίου 2010, με τη βοήθεια του Μη-Κυβερνητικού Οργανισμού Women's Links Worldwide, η αιτήτρια αιτήθηκε για να λάβει παράταση στην παραμονή της για την περίοδο αποκατάστασης, με βάση το άρθρο 59 του Ισπανικού Νόμου 4/2000 για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των μεταναστών στην Ισπανία. Στις 16 Μαρτίου 2010 απορρίφθηκε και αυτό το αίτημα της. Την επόμενη μέρα, απελάθηκε στη Νιγηρία. Η σημασία αυτής της υπόθεσης αφορά κυρίως την ύπαρξη πρακτικών δυσκολιών για τα θύματα εμπορίας, αφού σε αρκετές περιπτώσεις δεν υπάρχει επαρκής επικοινωνία μεταξύ της υπηρεσίας ασύλου και της αρμόδιας αρχής αναγνώρισης θυμάτων εμπορίας προσώπων. Στην περίπτωση αυτή, με βάση κριτικές,³⁸⁴ διαφαίνεται η αδυναμία της ισπανικής κυβέρνησης να υιοθετήσει τις πρόνοιες της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Προσώπων.³⁸⁵ Σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου 10(2) της εν λόγω Σύμβασης, είναι ξεκάθαρο ότι όταν υπάρχουν εύλογες υποψίες ότι ένα άτομο πιθανόν να είναι θύμα εμπορίας προσώπων, οι διαδικασίες απέλασης πρέπει να αναστέλλονται, μέχρι να ολοκληρωθεί η διαδικασία της αναγνώρισης του θύματος. Αυτή η πρόνοια φαίνεται να απουσίαζε από την ισπανική νομοθεσία τη δεδομένη στιγμή. Επίσης, η περίοδος αποκατάστασης, σύμφωνα με το άρθρο 13(1), θα πρέπει να παρέχεται ανεξάρτητα από την προθυμία του θύματος να βοηθήσει την Αστυνομία. Σε αντίθεση, το άρθρο 59 του προαναφερθέντος Ισπανικού Νόμου προϋποθέτει τη σύνδεση των δύο. Πέραν της ασυμφωνίας με την Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης, η εν λόγω πρόνοια έρχεται σε αντίθεση και με την Ευρωπαϊκή Οδηγία 2004/81/ΕΚ³⁸⁶ αναφορικά με την άδεια παραμονής σε υπηκόους τρίτων χωρών οι οποίοι είναι θύματα εμπορίας προσώπων. Το άρθρο 6(1) της Οδηγίας επιβάλλει την παροχή περιόδου ανάκαμψης.

---

³⁸³ Council of Europe, Council of Europe Convention on Action Against Trafficking in Human Beings, 16 May 2005, CETS 197, available at: <http://www.refworld.org/docid/43fded544.html> [accessed 13 November 2016].

³⁸⁴ Stoyanova V., 'Protection of Victims of Human Trafficking and the ECtHR's inadmissibility decision in G.J. v. Spain' [2016] European Database of Asylum Law

³⁸⁵ Council of Europe, Council of Europe Convention on Action Against Trafficking in Human Beings, 16 May 2005, CETS 197, available at: <http://www.refworld.org/docid/43fded544.html> [accessed 13 November 2016]

³⁸⁶ Οδηγία 2004/81/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με τον τίτλο παραμονής που χορηγείται στους υπηκόους τρίτων χωρών θύματα εμπορίας ανθρώπων ή συνέργειας στη λαθρομετανάστευση, οι οποίοι συνεργάζονται με τις αρμόδιες αρχές, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:02004L0081-20040806>

Η πιο πάνω υπόθεση έλαβε αρνητικές κριτικές³⁸⁷ επίσης λόγω της αυστηρότητας που επέδειξε το ΕΔΑΔ σε σχέση με την παροχή πληρεξουσίου, σε αντίθεση με την υπόθεση V. Câmpeanu εναντίον Ρουμανίας,³⁸⁸ όπου το ΕΔΑΔ έκρινε ότι σε περιπτώσεις όπου τα θύματα δεν μπορούν να ικανοποιήσουν τα κριτήρια βαθμού αποδοχής για λόγους οι οποίοι εκφεύγουν του ελέγχου τους, και παράλληλα συνδέονται με τις πιθανές παραβιάσεις εναντίον τους, θα μπορούσαν να γίνουν αποδεκτές με βάση την ευάλωτη κατάστασή τους λόγω ηλικίας, φύλου ή αναπηρίας. Είναι συνεπώς πολύ σημαντική η αναφορά στις υποθέσεις του ΕΔΑΔ σε σχέση με την εκμετάλλευση θυμάτων εμπορίας προσώπων, λόγω του ότι επιβάλλουν στα Κράτη πρόστιμα και παράλληλα παρέχουν καθοδήγηση σε σχέση με τη Νομοθεσία που σχετίζεται με τις υποχρεώσεις τους σε σχέση με τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Προσώπων.³⁸⁹

Σε μια πιο πρόσφατη υπόθεση **J. και άλλοι εναντίον Αυστρίας (2017)**,³⁹⁰ οι Αιτήτριες, δύο Φιλιππινέζες υπήκοοι, που είχαν πάει να εργαστούν ως καμαριέρες στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, ισχυρίστηκαν ότι οι εργοδότες τους είχαν κατάσχει τα διαβατήριά τους και τις εκμεταλλεύτηκαν. Ισχυρίστηκαν ότι η εκμετάλλευση είχε συνεχιστεί κατά τη διάρκεια μιας σύντομης διαμονής στη Βιέννη, όπου οι εργοδότες τους είχαν πάρει και όπου τελικά κατάφεραν να ξεφύγουν. Μετά από ποινική καταγγελία που υπέβαλαν οι Αιτήτριες κατά των εργοδοτών τους στην Αυστρία, οι αρχές διαπίστωσαν ότι δεν είχαν δικαιοδοσία για τα ισχυριζόμενα αδικήματα που διαπράχθηκαν στο εξωτερικό και αποφάσισαν να σταματήσουν τη διερεύνηση της υπόθεσης. Οι Αιτήτριες υποστήριζαν ότι είχαν υποβληθεί σε καταναγκαστική εργασία και εμπορία ανθρώπων και ότι οι αυστριακές αρχές δεν είχαν προβεί σε αποτελεσματική και εξαντλητική έρευνα των ισχυρισμών τους. Ισχυρίστηκαν ειδικότερα ότι τα γεγονότα που συνέβησαν στην Αυστρία δεν μπορούσαν να εξεταστούν μεμονωμένα και ότι οι αυστριακές αρχές είχαν καθήκον βάσει του διεθνούς δικαίου να διερευνήσουν επίσης τα γεγονότα που συνέβησαν στο

---

³⁸⁷ Ruth M. Mestre i Mestre, 'G.J. v. Spain and Access to Justice for Victims of Human Trafficking' [2016] Strasbourg Observers, <https://strasbourgobservers.com/2016/09/01/g-j-v-spain-and-access-to-justice-for-victims-of-human-trafficking/?blogsub=confirming#blog_subscription-3>, Πρόσβαση Νοέμβριος 2016

³⁸⁸ *CLR on behalf of V. Câmpeanu v. Romania*, Application no. 47848/08, Council of Europe: European Court of Human Rights, [17 July 2014]

³⁸⁹ Council of Europe, Council of Europe Convention on Action Against Trafficking in Human Beings, 16 May 2005, CETS 197, available at: <http://www.refworld.org/docid/43fded544.html> [accessed 13 November 2016]

³⁹⁰ *J. and Others v. Austria*, Application no. 58216/12, Council of Europe: European Court of Human Rights, [17 January 2017]

εξωτερικό. Το Δικαστήριο, κρίνοντας ότι οι αυστριακές αρχές είχαν συμμορφωθεί με το καθήκον τους να προστατεύσουν τις Αιτήτριες ως (πιθανά) θύματα εμπορίας ανθρώπων, έκρινε ότι δεν υπήρξε παραβίαση του άρθρου 4 (απαγόρευση της καταναγκαστικής εργασίας) ούτε παραβίαση του άρθρου 3 (απαγόρευση απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) της Σύμβασης. Σημείωσε κυρίως ότι δεν υπήρχε καμία υποχρέωση σύμφωνα με τη Σύμβαση να διερευνήσει την πρόσληψη των Αιτητριών στις Φιλιππίνες ή την ισχυριζόμενη εκμετάλλευσή τους στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, δεδομένου ότι τα κράτη δεν υποχρεούνται δυνάμει του άρθρου 4 της Σύμβασης να έχουν παγκόσμια δικαιοδοσία για τα αδικήματα διακίνησης που διαπράττονται στο εξωτερικό. Όσον αφορά στα γεγονότα στην Αυστρία, το Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι αρχές είχαν λάβει όλα τα μέτρα που θα μπορούσαν εύλογα να λάβουν. Τυχόν περαιτέρω βήματα στην υπόθεση - όπως η αντιμετώπιση των εργοδοτών των προσφευγουσών - δεν θα είχαν καμιά εύλογη προοπτική επιτυχίας, καθώς δεν υπήρχε συμφωνία αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής μεταξύ της Αυστρίας και των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων και επειδή οι Αιτήτριες είχαν στραφεί στην αστυνομία περίπου ένα χρόνο μετά τα επίδικα γεγονότα, όταν οι εργοδότες τους είχαν ήδη εγκαταλείψει τη χώρα.

Ακόμα μια ενδιαφέρουσα υπόθεση είναι η υπόθεση **Chowdury και άλλοι εναντίον Ελλάδας (2017)**.³⁹¹ Η υπόθεση αυτή αφορούσε 42 Αιτητές, υπήκοους του Μπαγκλαντές, που ήλθαν στην Αθήνα και σε άλλες περιοχές της Ελλάδας από το τέλος του 2012 έως τις αρχές του 2013 χωρίς άδεια εργασίας, για να εργαστούν στο αγρόκτημα φράουλας στη Μανωλάδα. Οι εργοδότες τους απέτυχαν να πληρώσουν τους μισθούς των προσφευγουσών και τους υποχρέωσαν να εργάζονται σε δύσκολες φυσικές καταστάσεις υπό την εποπτεία των οπλισμένων φρουρών. Οι αιτούντες ισχυρίστηκαν ότι είχαν υποβληθεί σε αναγκαστική ή υποχρεωτική εργασία. Υποστήριξαν επίσης ότι το κράτος ήταν υποχρεωμένο να εμποδίσει την εμπορία ανθρώπων, να λάβει προληπτικά μέτρα για τον σκοπό αυτό και να τιμωρήσει τους εργοδότες. Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 4(2) (απαγόρευση της καταναγκαστικής εργασίας) της Σύμβασης, διαπιστώνοντας ότι οι αιτούντες δεν είχαν λάβει αποτελεσματική προστασία από το Ελληνικό Δημόσιο. Το ΕΔΑΔ σημείωσε ειδικότερα ότι η κατάσταση των αιτούντων ήταν μια κατάσταση εμπορίας ανθρώπων και καταναγκαστικής εργασίας και διευκρίνισε ότι

---

³⁹¹ *Chowdury and others v. Greece*, Application no. 21884/15, Council of Europe: European Court of Human Rights, [30 March 2017].

η εκμετάλλευση μέσω της εργασίας ήταν μια πτυχή της εμπορίας ανθρώπων. Το Δικαστήριο διαπίστωσε επίσης ότι το κράτος δεν είχε εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του να αποτρέψει την κατάσταση της εμπορίας ανθρώπων, να προστατεύσει τα θύματα, να διενεργήσει αποτελεσματική διερεύνηση των διαπραχθέντων αδικημάτων και να τιμωρήσει τους υπεύθυνους για την εμπορία ανθρώπων.³⁹² Η υπόθεση αυτή αποτελεί ένα μεγάλο βήμα προς τη νομική κατοχύρωση των κρατικών θετικών υποχρεώσεων που απορρέουν από το άρθρο 4 της ΕΣΔΑ, προς θύματα εργασιακής εκμετάλλευσης, ανεξάρτητα με το κατά πόσο έχουν αναγνωριστεί ως θύματα εμπορίας προσώπων.³⁹³

Τέλος, στην υπόθεση **S.M. εναντίον Κροατίας (2018)**,³⁹⁴ μια γυναίκα Κροατικής καταγωγής ισχυρίστηκε ότι εξαναγκάστηκε στην πορνεία. Ισχυρίστηκε ότι οι αρχές δεν διερεύνησαν επαρκώς την καταγγελία της και ότι η Κροατία δεν διαθέτει το κατάλληλο νομικό πλαίσιο για την αντιμετώπιση τέτοιων ζητημάτων. Το Δικαστήριο έκρινε, με έξι ψήφους προς μία, ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 4 της Σύμβασης. Για πρώτη φορά, το ΕΔΑΔ έκρινε ότι το άρθρο 4 θα μπορούσε να εφαρμοστεί σε περιπτώσεις όπως η περίπτωση της Αιτήτριας που αφορούσε εμπορία ανθρώπων και εκμετάλλευση γυναικών με σκοπό την πορνεία, έστω και αν δεν υπήρχε διεθνές στοιχείο στην περίπτωσή της. Στη συνέχεια, διαπίστωσε ότι, αν και υπήρχε επαρκές νομικό πλαίσιο στην Κροατία για την ποινικοποίηση της εμπορίας ανθρώπων, της καταναγκαστικής πορνείας και της εκμετάλλευσης της πορνείας, υπήρξαν ελλείψεις στην έρευνα των αρχών σχετικά με την περίπτωσή της. Συγκεκριμένα, οι αρχές δεν είχαν εξετάσει όλους τους πιθανούς μάρτυρες και, παρόλο που διαπίστωσαν ότι η Αιτήτρια έδωσε τη συγκατάθεση της για την προσφορά σεξουαλικών υπηρεσιών στον κατηγορούμενο, δεν έλαβαν υπόψη τους ότι με βάση τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την καταπολέμηση της εμπορίας, η συγκατάθεση του θύματος δεν αποτελεί υπεράσπιση. Η Κροατία άσκησε έφεση και αναμένεται η τελική απόφαση, μετά την ακρόαση στις 15 Μαΐου 2019.³⁹⁵

³⁹² Εφημερίδα In.gr, "**Μανωλάδα: Οι «ματωμένες» φράουλες της οργής είναι πάντα εδώ**" (8.6.2018), <https://www.in.gr/2018/06/08/plus/features/manolada-oi-matomenes-fraoules-tis-orgis-einai-panta-edo/> Πρόσβαση Μάιος 2019.

³⁹³ Stoyanova V., (2017), ' Chowdry and Others n. Greece: Further Integration of the Positive Obligations under Article 4 of the ECHR and the CoE Convention on Action against Human Trafficking, Strasbourg Observers.

³⁹⁴ *S.M. v. Croatia*, Application no. 60561/14, Council of Europe: European Court of Human Rights, [19 July 2018].

³⁹⁵ European Court of Human Rights Factsheet – Trafficking in human beings, (May 2019) https://www.echr.coe.int/Documents/FS_Trafficking_ENG.pdf Πρόσβαση Μάιος 2019. Η

Όπως φαίνεται από τα γεγονότα των δώδεκα πιο σημαντικών αποφάσεων του ΕΔΑΔ σε σχέση με την εμπορία προσώπων, το 50% αφορά στην εκπόρνευση και τη σεξουαλική εκμετάλλευση των θυμάτων. Για αυτό τον λόγο είναι πολύ σημαντικό να ρυθμιστεί η πορνεία σε σχέση με την εφαρμογή των κρατικών υποχρεώσεων για την καταπολέμηση της εμπορίας για σεξουαλική εκμετάλλευση.

3.4.1.2.2 Αποφάσεις κυπριακών Δικαστηρίων

Είναι όμως σημαντικό, εφόσον το πεδίο της έρευνας αφορά στην Κύπρο, να παραθέσουμε συμπεράσματα σχετικά με τις αποφάσεις κυπριακών Δικαστηρίων που αναυρέθηκαν μετά από έρευνα στο αρχείο του Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου και αφορούν την εμπορία προσώπων. Τα κριτήρια που τέθηκαν για σκοπούς έρευνας ήταν όπως οι αποφάσεις περιέχουν τη φράση «εμπορία προσώπων» για σκοπούς εκμετάλλευσης της «πορνείας/ εκπόρνευσης/ σεξουαλικής εκμετάλλευσης» προσώπων, κατά τα έτη 2009 μέχρι 2019, σε όλα τα Δικαστήρια της Κύπρου, περιλαμβανομένων των Επαρχιακών Δικαστηρίων, του Κακουργιοδικείου και Εφετείου. Στόχος είναι να διαφανεί η ερμηνεία, ο τρόπος εφαρμογής της Νομοθεσίας και η αλλαγή στην κουλτούρα των ίδιων των δικαστών και της κοινωνίας μέσα σε περίοδο 10 ετών, από την ανάλυση περιεχομένου (content analysis). Οι υποθέσεις που εντοπίστηκαν, έχουν ενταχθεί σε πίνακες στους οποίους γίνεται αναφορά στον Αριθμό Υπόθεσης, στους διάδικους, χωρίς όμως αναφορά σε ονοματεπώνυμο και σε προσωπικά δεδομένα, στο αρμόδιο Δικαστήριο, στην ημερομηνία Απόφασης και στη χρονολογία διάπραξης των αδικημάτων, ώστε να διαφανεί κατά πόσο η απόφαση λήφθηκε γρήγορα, στις νομικές διατάξεις που εφαρμόστηκαν, στα γεγονότα και στην καταδίκη, εάν εξασφαλίστηκε, όπως και στην ποινή που επιβλήθηκε, εφόσον αυτή είναι γνωστή. Εάν υπήρξε αθώωση, καταγράφονται οι λόγοι, αναφέρεται κατά πόσο υπήρξε διάκριση μεταξύ πορνείας και εμπορίας προσώπων, γίνεται αναφορά στο προφίλ του θύματος και του θύτη, και τέλος, καταγράφονται σχόλια αναφορικά με τη μεταχείριση των διαδίκων από το αρμόδιο Δικαστήριο. Λόγω της έκτασης και του αριθμού των υποθέσεων που ανευρέθηκαν, οι πίνακες εντάσσονται στο

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 8.1 Αποφάσεις Κυπριακών Δικαστηρίων – Εμπορία

μαγνητοσκοπημένη Ακρόαση είναι προσβάσιμη σε αυτό το σύνδεσμο https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=hearings&w=6056114_15052019&language=en&c=&py=2019. Η απόφαση δεν έχει ακόμα εκδοθεί <https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=hearings/gcpending> Πρόσβαση Απρίλιος 2020.

Προσώπων κατά χρονολογική σειρά. Σημειώνεται ότι λόγω των κριτηρίων έρευνας, δεν έχουν εντοπιστεί υποθέσεις στις οποίες γίνεται αναφορά στο Παράρτημα 2 της Τοποθέτησης της Επιτρόπου με αρ. Α/Δ 4/2013³⁹⁶ διότι οι υποθέσεις του 2012 που αναφέρονται στην εν λόγω έκθεση, αφορούν καταδίκες με βάση άρθρα του Ποινικού Κώδικα Κεφ. 154, όπου δεν γίνεται αναφορά στη φράση «εμπορία προσώπων» και αφορούν πέραν της σεξουαλικής εκμετάλλευσης, άλλους λόγους εκμετάλλευσης, όπως η καταναγκαστική εργασία.

Μέσα από την πιο πάνω έρευνα, έχουν εντοπιστεί 19 Αποφάσεις κυπριακών Δικαστηρίων, σε σχέση με την εμπορία προσώπων για σκοπούς σεξουαλικής εκμετάλλευσης, εκπόρνευσης και πορνείας, εντός της προκαθορισμένης για την παρούσα έρευνα περιόδου (2009-2019), στις οποίες γίνεται αναφορά στον όρο «εμπορία προσώπων».

Από τις πιο πάνω 19 Αποφάσεις, 11 ήταν αθωωτικές σε σχέση με αδικήματα σχετικά με την εμπορία προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση, ενώ σε 7 καταδικάστηκαν οι κατηγορούμενοι σε όλες τις σχετικές κατηγορίες, οι οποίες στις πλείστες περιπτώσεις αφορούσαν και αδικήματα σχετικά με την πορνεία και σε μία ο Κατηγορούμενος καταδικάστηκε μόνο για το αδίκημα του αποζήν από κέρδη πορνείας. Εξαιρέση αποτελεί η απόφαση στην υπόθεση με αρ. 1930/09, η οποία αφορούσε απαίτηση αναγνωρισμένου θύματος για αποζημιώσεις και στην οποία η Αγωγή απέτυχε.

Οι αποφάσεις εκδόθηκαν μεταξύ της χρονικής περιόδου από τις 24 Αυγούστου 2009 μέχρι τις 31 Ιανουαρίου 2018. Μέσα από τη μελέτη των εν λόγω υποθέσεων, φαίνεται η εξελικτική πορεία των Κυπρίων δικαστών, όσον αφορά στην ποιότητα της αιτιολόγησης των ποινών, αλλά και στη σημασία που δίδεται στην εξέταση και στην καταδίκη θυτών οι οποίοι καταδικάστηκαν για εμπορία και εκμετάλλευση προσώπων. Σημειώνεται ότι η παρούσα ανάλυση δεν αμφισβητεί ούτε απορρίπτει το συμπέρασμα της Τοποθέτησης της Επιτρόπου Διοίκησης και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων με αρ. 4/2013³⁹⁷ ότι στις πλείστες των περιπτώσεων στα

³⁹⁶ Τσιάρτας Α., Δημητριάδου Θ., Μέρτακα Δ., “Τοποθέτηση Επιτρόπου Διοικήσεως ως Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρώπινων Δικαιωμάτων αναφορικά με το πλαίσιο πρόληψης και καταπολέμησης της εμπορίας προσώπων στην Κύπρο”, (17.10.2013), Α/Δ 4/2013, Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, σελ. 64-67.

³⁹⁷ Τσιάρτας Α., Δημητριάδου Θ., Μέρτακα Δ., “Τοποθέτηση Επιτρόπου Διοικήσεως ως Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρώπινων Δικαιωμάτων αναφορικά με το πλαίσιο πρόληψης και καταπολέμησης της εμπορίας προσώπων στην Κύπρο”, (17.10.2013), Α/Δ 4/2013, Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, σελ. 23, παρ.61.

Κατηγορητήρια καταγράφονται αδικήματα με βάση τον Ποινικό Κώδικα και όχι με βάση τον εκάστοτε εν ισχύ ειδικό νόμο για την εμπορία προσώπων. Αντιθέτως τα συμπεράσματα από την παρούσα έρευνα ενισχύουν τη θέση ότι οι ποινές που επιβάλλονται σε κάποιες περιπτώσεις, ακόμα και εάν οι κατηγορούμενοι καταδικαστούν για ποινές με βάση τον ειδικό νόμο εμπορίας προσώπων, είναι και πάλι ανεπαρκείς για τον στόχο της αποτροπής.

Στις πιο πάνω αποφάσεις, όπου με εξαίρεση την υπόθεση με αρ. 3995/10, όπου ο ίδιος ο δικαστής φαίνεται προκατηλημμένος εναντίον των εκδιδόμενων, έκπληξη αποτελεί η υπόθεση με αρ. 12811/14, η οποία αποφασίστηκε στις 29 Μαΐου 2014. Σε αυτή την υπόθεση, δεν είναι ξεκάθαρη η διάκριση πορνείας και εμπορίας, ως προς την απόδειξη του αδικήματος της εμπορίας προσώπων στο λεκτικό της απόφασης. Τα ίδια τα πρόσωπα που προσέφεραν τις σεξουαλικές υπηρεσίες φαίνεται να είναι οι κατηγορούμενες. Άρα ουσιαστικά κατηγορήθηκαν για την εκμετάλλευση του ίδιου τους του εαυτού ή η μια της άλλης. Το Δικαστήριο φαίνεται να μην αναγνωρίζει τη διάκριση μεταξύ «πορνείας» με τη συναίνεση του προσώπου που προσφέρει σεξουαλικές υπηρεσίες και του όρου «εμπορία προσώπων». Ουσιαστικά το Δικαστήριο φαίνεται να έχει εφαρμόσει πλημελώς τη νομοθεσία και χωρίς να εξετάσει ουσιωδώς μαρτυρίες και γεγονότα που να το οδηγούν σε ασφαλές συμπέρασμα για την ενοχή της κατηγορούμενης για αυτά τα αδικήματα, λόγω της παραδοχής της. Είναι λυπηρό να παρατηρείται αδυναμία ως προς την ορθή αιτιολόγηση της κατάληξης της απόφασης και ιδιαίτερα από γυναίκα δικαστή και κατά το έτος 2014 και δη μετά τις σχετικές τοποθετήσεις της Επιτρόπου Διοίκησης. Έκπληξη και αποτροπιασμό δημιουργεί επίσης, το γεγονός ότι δεν σχολιάστηκε καθόλου το γεγονός ότι η Αστυνομία χρησιμοποίησε πρόσωπο, το οποίο ουσιαστικά εκμεταλλεύτηκε τις αλλοδαπές για 20 ευρώ έκαστη και το οποίο άτομο δεν έχει οποιαδήποτε επίπτωση.³⁹⁸ Αυτή η πρακτική και συνεπώς η στάση του Δικαστηρίου, έρχεται σε πλήρη αντίθεση με τις απόψεις της Επιτρόπου Διοίκησης σε σχέση με την ποινικοποίηση της χρήσης υπηρεσιών θύματος εμπορίας προσώπων και γενικά για την ποινικοποίηση της προσφοράς σεξουαλικών υπηρεσιών.³⁹⁹ Σημαντική είναι

---

³⁹⁸ Constantinou A. G., 'Harming the very people whom the law is seeking to protect? The nexus between international, European Union and domestic law on human trafficking and undercover police operations' [2017], *New Journal of European Criminal Law*, Vol. 8, 1-20.

³⁹⁹ Τσιάρτας Α., Δημητριάδου Θ., «Τοποθέτηση Επιτρόπου Διοικήσεως ως Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αναφορικά με την εφαρμογή και την προώθηση της νομοθετικής ρύθμισης για ποινικοποίηση της αγοράς υπηρεσιών που προκύπτουν από την εμπορία και εκμετάλλευση προσώπων», (15.1.2015), Α/Δ 13/2014, Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, σελ. 7.

η Τοποθέτηση της Επιτρόπου Διοίκησης με αρ. Αυτ 6/2014,⁴⁰⁰ με βάση την οποία η Επίτροπος καταγράφει τα προβλήματα της χρήσης συνεργατών της Αστυνομίας για να ενεργούν ως «πελάτες». Η Επίτροπος σημειώνει ότι παρά το ότι δεν αμφισβητείται η σκοπιμότητα και η ανάγκη της χρήσης υπο κάλυψη αστυνομικών και ερευνητών, το εύρος και τα όρια της μυστικής δράσης της Αστυνομίας, θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τη βασική αρχή ότι οποιαδήποτε ενέργεια της Αστυνομίας θα πρέπει να μην παραβιάζει θεμελιώδη δικαιώματα ακόμα και όταν αφορά στην εξιχνίαση των σοβαρότερων εγκλημάτων.

Επιπρόσθετα με τα πιο πάνω, παρατηρούμε ότι περί το 2011 και 2012, οι ποινές που επιβλήθηκαν για παρόμοια αδικήματα παρουσιάζουν μεγάλες διακυμάνσεις, κάτι που ενδεχομένως φυσικά να αιτιολογείται λόγω της διαφορετικότητας των υποθέσεων, αφού κάθε υπόθεση πρέπει να κρίνεται με βάση τα δικά της δεδομένα. Αντίθετα, η υπόθεση με αρ. 6414/09 παρουσιάζει την εκδοχή όπου εκ πρώτης όψεως ευάλωτο θύμα εκμεταλλεύεται καταστάσεις καταγγέλλοντας για βιασμό/σεξουαλική εκμετάλλευση με απώτερο σκοπό την καταβολή απλήρωτων μισθών καθώς επίσης για να λάβει το έγγραφο απαλλαγής από τον εργοδότη. Παρότι κρίθηκε από το δικαστήριο ότι ο Κατηγορούμενος ήταν αθώος, αυτή η υπόθεση δείχνει ότι μια αλλοδαπή ή αλλοδαπός που εξαρτάται πλήρως από την απαλλαγή από τον εργοδότη της/του για να εργαστεί σε άλλο εργοδότη στην Κύπρο, χωρίς να καταστεί παράνομη/ος μετανάστρια/ης, είναι πιο ευάλωτοι σε πιέσεις/εκπόρνευση και κάθε άλλου είδους εκμετάλλευση, λόγω της ευπαθούς θέσης τους.⁴⁰¹ Άλλωστε το γεγονός ότι η παραπονούμενη κατέφυγε σε καταγγελία βιασμού, η οποία δεν μπόρεσε να αποδειχθεί πέραν πάσης λογικής αμφιβολίας, καταδεικνύει ότι είχε την ανάγκη να ξεφύγει από τον εργοδότη της. Παρόμοια κατάσταση φαίνεται και στην υπόθεση 23581/12 όπου εργοδοτούμενη σε μπαρ δεν

---

⁴⁰⁰ Τσιάρτας Α., Καμπανελλά Κ., “Τοποθέτηση της Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ως Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αναφορικά με τις υπό κάλυψη επιχειρήσεις της Αστυνομίας κατά την δίωξη και καταπολέμηση του εγκλήματος της εμπορίας προσώπων για σκοπούς εκμετάλλευσης”, (22.10.2015), ΑΥΤ 6/2014, Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, σελ. 2.

⁴⁰¹ Τσιάρτας Α., Δημητριάδου Θ., Μέρτακκα Δ., *Τοποθέτηση Επιτρόπου Διοικήσεως ως Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρώπινων Δικαιωμάτων Αναφορικά με το καθεστώς των οικιακών Εργαζομένων στην Κύπρο*, (2 Ιουλίου 2013), Αρ. Φακ: Α/Δ 3/2013, Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρώπινων Δικαιωμάτων σ. 24, και Θεοδώρου Μ., Πιθαρά Χρ., Κωνσταντίνου Α., Κανταρής Μ., *Ανισότητες στην Πρόσβαση και Χρησιμοποίηση Υπηρεσιών Υγείας από τους Μετανάστες στην Κύπρο: Έκθεση Ευρημάτων* (2011).

μπόρεσε να φανεί αξιόπιστη μάρτυρας στην καταγγελία της εναντίον του εργοδότη της για εμπορία προσώπων.

Στην υπόθεση με αρ. 4997/09 φαίνεται ότι το φύλο της καταδικασθείσας, οι μετριαστικοί παράγοντες, ο χρόνος που διήρκεσε η δίκη, καθώς και η ανυπαρξία σωματικής βίας, οδήγησε τον δικαστή να αποφασίσει μια ιδιαίτερα ελαφριά ποινή στη γυναίκα σωματέμπορο, συνολικής διάρκειας 12 μηνών, σε σύγκριση με τις υπόλοιπες υποθέσεις που εξετάστηκαν και αποφασίστηκαν από το 2011 και μετά. Αντίθετα, στην υπόθεση με αρ. 34444/10, το δικαστήριο επέβαλε ποινές συνολικής διάρκειας 13 και 11 χρόνων στους Κύπριους Κατηγορούμενους 1 και 2 αντίστοιχα, για τα αδικήματα του βιασμού και της απαγωγής, ενώ στον Κατηγορούμενο 3, ο οποίος παραδέχθηκε τις κατηγορίες επιβλήθηκε ποινή φυλάκισης 2 ½ και 1 χρόνου με αναστολή εκτέλεσης, για να καταθέσει ως μάρτυρας κατηγορίας. Βλέπουμε ότι σε αυτή την περίπτωση, το δικαστήριο χρησιμοποίησε τη διακριτική του ευχέρεια και έθεσε ελεύθερο ένα νεαρό βιαστή, ο οποίος, όπως αναγνωρίζεται από το δικαστήριο είναι άτομο «εμφανώς χαμηλής διανόησης που αποκαλύπτετο από την αδυναμία του στη ανάγνωση, στην έκφραση και την εν γένει αντίληψη του». Αυτή η πρακτική του δικαστηρίου, όχι μόνο δεν αντικατοπτρίζει οποιαδήποτε επιπρόσθετη αυστηρότητα προς το θύτη «ευάλωτου» θύματος, ο οποίος συμμετείχε στη βίαιη απαγωγή, παρά φύση βιασμό, πρόκληση σωματικής βλάβης και παράνομης κράτησης του θύματος, αλλά αντιθέτως, ενδεχομένως να αφήνει υπόνοιες για διαφορετική αντιμετώπιση Κύπριων θυτών έναντι ξένων θυμάτων.

Υπάρχουν εντούτοις υποθέσεις όπως την υπόθεση με αρ. 3995/10, όπου στο λεκτικό της ίδιας της απόφασης φαίνεται η ανάγκη επιμόρφωσης των δικαστών σε σχέση με το έγκλημα της εκμετάλλευσης προσώπων. Το γεγονός και μόνο ότι ο ίδιος ο δικαστής αποκαλεί την εργαζόμενη στο καμπαρέ ως «καλλιτέχνιδα», όρος ο οποίος αποδείχθηκε προβληματικός με βάση την απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (εφεξής «ΕΔΑΔ») *Case of Rantsev v. Cyprus and Russia* (Application No. 25965/04,) με αποτέλεσμα να καταργηθούν στην Κύπρο οι «βίζες για καλλιτέχνιδες», υποσυνείδητα παραπέμπει σε άτομο το οποίο ενδεχομένως να βλέπει την υπόθεση με το δικό του φακό. Ο Δικαστής φαίνεται ότι αποφάσισε στη βάση στερεοτύπων, όπως είχε παρατηρηθεί και σε παλαιότερη υπόθεση που δεν εξετάζεται στην παρούσα έρευνα.⁴⁰² Εντούτοις, όσον

---

⁴⁰² Constantinou A.G., 'Human Trafficking on Trial: Dissecting the Adjudication of Sex Trafficking Cases in Cyprus' [2013], Springer Science and Business Media Dordrecht, σελ. 164. Ο Κωνσταντίνου αναφέρεται στην υπόθεση Αστυνομία εναντίον Ψύλλος (2008).

αφορά στη νομική πτυχή της υπόθεσης, είναι αιτιολογημένη η απόφαση αθώωσης του Κατηγορουμένου εφόσον δεν μπόρεσε να αποδειχτεί ότι η εργαζόμενη ήταν πόρνη ή ότι την ήλεγχε ο Κατηγορούμενος. Παρόμοιο χειρισμό από το δικαστήριο παρατηρούμε και στην Υπόθεση με αρ. 13076/10 η οποία αποφασίστηκε στις 17 Ιουνίου 2014 και αφορούσε ισχυριζόμενη εκμετάλλευση λόγω εμπορίας προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση και πάλι στην Πάφο. Και σε αυτή την περίπτωση οι κατηγορούμενοι αθώωθηκαν λόγω έλλειψης αξιόπιστης μαρτυρίας, χωρίς βέβαια το δικαστήριο να αναφέρεται στην παραπονούμενη ως “καλλιτέχνιδα”.

Στις πιο πρόσφατες υποθέσεις με αρ. 23076/13 και 32227/14, φαίνεται ξεκάθαρα η εξελικτική πορεία των δικαστηρίων της Κύπρου όσον αφορά στην αντιμετώπιση των θυμάτων εμπορίας προσώπων. Στην υπόθεση 32227/14 το δικαστήριο φαίνεται να επέδειξε αυστηρότητα κατά την εξέταση της υπόθεσης, λόγω της σοβαρότητας των αδικημάτων καθώς και λόγω της ευάλωτης θέσης του θύματος. Εντούτοις, προκύπτει ότι ενώ λήφθηκαν σοβαρά υπόψη και οι προσωπικές περιστάσεις του θύτη, το δικαστήριο άλλαξε τακτική μετά την υπόθεση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων *Case of Rantsev v. Cyprus and Russia* (Application No. 25965/04), όπου η Κύπρος καταδικάστηκε για την απραξία της, επιβάλλοντας ποινή 8 ετών στους Βούλγαρους θύτες.

Μια υπόθεση που απασχόλησε την κοινή γνώμη κατά τον ουσιώδη χρόνο ήταν η 20358/14. Μελετώντας την απόφαση ημερομηνίας 16 Ιανουαρίου 2015, παρατηρούμε ότι το δικαστήριο δεν μπορούσε παρά να αθώσει τον κατηγορούμενο, λόγω έλλειψης αξιόπιστης μαρτυρίας και τεκμηρίων που να αποδεικνύουν πέραν πάσης λογικής αμφιβολίας τις κατηγορίες που του προσαύθηκαν. Η Απόφαση η ίδια εν τούτοις, δημιουργεί ένα αίσθημα απορίας όσον αφορά στην εφαρμογή της νομοθεσίας σχετικά με τη διατήρηση οίκων ανοχής και της ασυνεννοησίας μεταξύ του Αρχηγείου Αστυνομίας και του ΤΑΕ Λεμεσού. Δεν γίνεται αναφορά στους λόγους για τους οποίους η Αστυνομία δεν συνέλαβε ούτε ένα πελάτη, δεν γίνεται αναφορά στη μαρτυρία του διευθυντή του υποστατικού που αναφέρει ότι όντως το υποστατικό χρησιμοποιείτο για πορνεία (Αναφορά στην κατάθεση που έδωσε στις 14.8.14 (Τεκμήριο 12(2))). Δεν επεξηγείται ο λόγος για τον οποίο ο μοναδικός κατηγορούμενος ήταν ο SRV, γιατί δεν κατηγορήθηκαν τα εμπλεκόμενα νομικά πρόσωπα, καθώς επίσης, γιατί απελάθηκαν τόσο εύκολα όλες οι άλλες εργαζόμενες, κάποιες από τις οποίες δεν ήταν υπήκοοι τρίτων χωρών. Δεν γίνεται αναφορά στον λόγο απέλασης των υπόλοιπων γυναικών που ανευρέθηκαν

στο υποστατικό, αλλά μόνο στο γεγονός ότι δεν ήταν χρήσιμες για την παρούσα υπόθεση.⁴⁰³

Είναι τέλος σημαντικό να σχολιάσουμε ότι στην Υπόθεση 1930/09 η οποία αφορούσε Αγωγή για αποζημιώσεις και στην οποία η απόφαση εκδόθηκε το 2018, το Δικαστήριο κατέληξε ότι για να στοιχειοθετηθεί αγώγιμο δικαίωμα δυνάμει του άρθρου 22 του Νόμου 87(I)/2007, η καταδίκη των εναγόμενων για τη διάπραξη ποινικών αδικημάτων που προβλέπει ο εν λόγω Νόμος είναι προϋπόθεση. Δεν φαίνεται να υπήρξε έφεση επί της εν λόγω απόφασης. Θα ήταν δε ενδιαφέρον να εγερθεί αγωγή για αποζημιώσεις μετά από κάποια καταδίκη για εμπορία προσώπων, ώστε να δοκιμαστεί στην πράξη η σχετική πρόνοια.

Ενόψει όλων των πιο πάνω, φαίνεται ότι τα κυπριακά δικαστήρια έχουν αναπτύξει καλύτερη αντίληψη των αδικημάτων της εμπορίας προσώπων και φαίνεται να αντικατοπτρίζουν τη σοβαρότητά τους στις ποινές που επιβάλλουν, οι οποίες εξελικτικά και ανάλογα με τα γεγονότα της κάθε υπόθεσης και την εφαρμογή του εν ισχύ ειδικού νόμου, αυξάνονται. Εντούτοις, μέσα από τη μελέτη των πιο πάνω υποθέσεων, εξακολουθεί να ισχύει το συμπέρασμα της μελέτης του Κωνσταντίνου, δηλαδή ότι οι αποφάσεις των Δικαστών σε αποφάσεις εμπορίας προσώπων, επηρεάζονται από τις εμπειρίες τους, τα προσωπικά τους πιστεύω, την κουλτούρα και τις κοινωνικές τους αντιλήψεις, πολιτικές τάσεις και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης.⁴⁰⁴ Με την πρόσφατη τροποποίηση Ν.117(I)/2019, αναμένεται να επιβάλλονται αυστηρότερες ποινές και να ξεκινήσουμε να βλέπουμε κατηγορούμενους χρήστες υπηρεσιών.

Παράλληλα, όπως αναφέρει στις εισηγήσεις της η Επίτροπος Διοίκησης το 2013, εξελίξεις θα πρέπει να δούμε και στην εξέταση μαρτύρων κατά τη δικαστική διαδικασία, ώστε να διευκολύνονται τα θύματα να δώσουν αξιόπιστες μαρτυρίες και παράλληλα πρέπει να δίνεται περισσότερη έμφαση στην προετοιμασία και ενδυνάμωσή τους πριν παρουσιαστούν στο εδώλιο.⁴⁰⁵

---

⁴⁰³ Οι λόγοι για τους οποίους κατά τον Constantinou αρκετοί μάρτυρες δεν εμφανίζονταν στο δικαστήριο ήταν η δωροδοκία, ο φόβος για αντίποινες, η έλλειψη κινήτρων, οι δύσκολες και χρονοβόρες δικαστικές διαδικασίες, προσωπικά θέματα και η έλλειψη εμπιστοσύνης στο σύστημα δικαιοσύνης. Constantinou A.G., 'Human Trafficking on Trial: Dissecting the Adjudication of Sex Trafficking Cases in Cyprus' [2013], Springer Science and Business Media Dordrecht, σελ. 168-169.

⁴⁰⁴ Constantinou A.G., 'Human Trafficking on Trial: Dissecting the Adjudication of Sex Trafficking Cases in Cyprus' [2013], Springer Science and Business Media Dordrecht, σελ. 176.

⁴⁰⁵ Τσιάρτας Α., Δημητριάδου Θ., Μέρτακα Δ., "Τοποθέτηση Επιτρόπου Διοικήσεως ως Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρώπινων Δικαιωμάτων αναφορικά με το πλαίσιο πρόληψης και καταπολέμησης της εμπορίας προσώπων στην Κύπρο", (17.10.2013), Α/Δ 4/2013, Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, σελ. 48.

Μέχρι σήμερα, στις αποφάσεις που εντοπίστηκαν, δεν φαίνεται να γίνεται κάποια αναφορά στην ισότητα φύλων σχετικά με το φύλο των θυμάτων και των θυτών, ή στον χρήστη των υπηρεσιών θυμάτων εμπορίας προσώπων. Γενικώς, δεν φαίνεται ακόμα να έχει ενταχθεί η διάσταση φύλου (gender mainstreaming) σε ένα τομέα ξεκάθαρα επηρεαζόμενο από τις διαφορετικές δυναμικές φύλων. Όπως είχε παρατηρήσει η Επιτροπος Διοίκησης το 2013,⁴⁰⁶ η ενσωμάτωση της διάστασης φύλου στο νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο της καταπολέμησης της εμπορίας προσώπων, είναι υψίστης προτεραιότητας και πρέπει να συνδιαστεί με την ενσωμάτωση της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης. Όπως αναφέρεται στο υποκεφάλαιο για τις πρόσφατες συζητήσεις, αυτή η εισήγηση ήδη προωθείται σε νομοθετικό επίπεδο.

3.4.1.3 Νομοθεσία – Πορνεία

3.4.1.3.1 Ευρωπαϊκή καθοδήγηση

Όπως αναφέραμε πιο πάνω η πορνεία δεν έχει ρυθμιστεί νομικά σε διεθνές ή σε ευρωπαϊκό επίπεδο, διότι αποτελεί εθνικό και όχι διακρατικό ή ευρωπαϊκό θέμα. Εντούτοις, παρατηρούμε ότι από το 2000 που συντάχθηκε το Πρωτόκολλο του Παλέρμο μέχρι σήμερα, στην Ευρώπη έχει κερδίσει έδαφος το κίνημα της σχολής που υποστηρίζει την κατάργηση της πορνείας, το οποίο έχει ιδεολογικά εισχωρήσει στο Ευρωκοινοβούλιο, το οποίο υιοθέτησε ξεκάθαρα αυτή την πολιτική. Όπως ανέφερε ο Επικεφαλής της Αντιπροσωπείας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Κύπρο⁴⁰⁷ η ΕΕ αναγνωρίζει τη ζήτηση σεξουαλικών υπηρεσιών ως μια εκ των γενεσιουργών αιτιών της εμπορίας ανθρώπων. Η ΕΕ υιοθετεί την οικονομική αρχή της ζήτησης και της προσφοράς με την ένταξη της στην Οδηγία 2011/36/ΕΕ (αρ. 18(4)), και στη «Στρατηγική της ΕΕ για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων 2012-2016».⁴⁰⁸ Σημειώνεται εντούτοις ότι, το άρθρο 18(4) ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να

⁴⁰⁶ Τσιάρτας Α., Δημητριάδου Θ., Μέρτακα Δ., «Τοποθέτηση Επιτρόπου Διοικήσεως ως Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρώπινων Δικαιωμάτων αναφορικά με το πλαίσιο πρόληψης και καταπολέμησης της εμπορίας προσώπων στην Κύπρο», (17.10.2013), Α/Δ 4/2013, Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, σελ. 49.

⁴⁰⁷ Ονουφρίου Ζ., Τσιάρτας Α., «Τοποθέτηση Επιτρόπου Διοικήσεως ως Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρώπινων Δικαιωμάτων σε σχέση με το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την πορνεία στην Κύπρο», ΑΥΤ 5/2012, Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρώπινων Δικαιωμάτων (Ιαν. 2014), παρ. 50-58.

⁴⁰⁸ Ανακοίνωση της Επιτροπής στο ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή την Περιφερειών Η στρατηγική της ΕΕ για την

ποινικοποιήσουν τη χρήση υπηρεσιών που παρέχονται από θύματα όλων των μορφών εκμετάλλευσης της εμπορίας ανθρώπων, περιλαμβανομένης και της σεξουαλικής, χωρίς να επιβάλλει την ποινικοποίηση της πορνείας. Η Κύπρος, έχει ποινικοποιήσει τη χρήση υπηρεσιών θυμάτων εμπορίας. Είναι όμως σημαντικό να τονίσουμε ότι στη Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ)⁴⁰⁹ δεν υπάρχει ρητή αρμοδιότητα για τις πολιτικές πορνείας καθαυτές, εκτός από την περίπτωση που τέτοια πρακτική αφορά στην εμπορία ανθρώπων και τη σεξουαλική εκμετάλλευση. Ως εκ τούτου, το γεγονός στο Ψήφισμα της 26ης Φεβρουαρίου 2014, όπως θα δούμε ακολούθως, η πορνεία αποκαλείται «παραβίαση θεμελιωδών δικαιωμάτων» φαίνεται ως υπέρβαση των αρμοδιοτήτων της ΕΕ σε σχέση με εθνικά εσωτερικά θέματα των κρατών μελών. Από την άλλη, το ίδιο το Ψήφισμα της 26ης Φεβρουαρίου 2014, φαίνεται να παρουσιάζει αντιθέσεις, αφού ενώ ουσιαστικά προωθεί τη στάση της κατάργησης, ποινικοποίησης και απαγόρευσης της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών (όχι μόνο από θύματα), προωθεί παράλληλα την έρευνα και την υιοθέτηση πολιτικών μετά από αξιολόγηση στο ίδιο το κράτος μέλος, όπως εισηγείται και η παρούσα διατριβή. Εξάλλου, ο τέως Επικεφαλής της Αντιπροσωπείας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Κύπρο κ. Μακροπουλιώτης, αναφέρει ρητά ότι «η Επιτροπή δεν έχει κανέναν όρο εντολής όσον αφορά τις πολιτικές των κρατών μελών για την πορνεία, αλλά παρόλα αυτά, έχει σαφείς όρους εντολής όταν η πορνεία εμπίπτει στο πλαίσιο της εμπορίας ανθρώπων».⁴¹⁰ Επειδή οι πιο πάνω δηλώσεις προηγήθηκαν του Ψηφίσματος, είναι σημαντικό να εξεταστούν οι κυριότερες πρόνοιες του αναλυτικά, μετά από ομαδοποίηση για καλύτερη κατανόηση.

Το Ψήφισμα της 26ης Φεβρουαρίου 2014, εισηγείται μεταξύ άλλων τα ακόλουθα:

1. **Έμφυλη διάσταση:** αναγνωρίζει ότι η πορνεία, η καταναγκαστική πορνεία και η σεξουαλική εργασία και η σεξουαλική εκμετάλλευση συνιστούν ζητήματα που αφορούν περισσότερο το ένα φύλο και αποτελούν παραβιάσεις της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, αντίκεινται δε στις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, στις οποίες

εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων 2012–2016/*COM/2012/028, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:52012DC0286> Πρόσβαση Ιούνιος 2019.

⁴⁰⁹ Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, (ΣΛΕΕ) OJ C 326, 26.10.2012, p. 47–390, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:12012E/TXT> Πρόσβαση Ιούνιος 2019.

⁴¹⁰ Ονουφρίου Ζ., Τσιάρτας Α., «Τοποθέτηση Επιτρόπου Διοικήσεως ως Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων σε σχέση με το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την πορνεία στην Κύπρο», ΑΥΤ 5/2012, Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Ιαν. 2014), παρ. 50-58.

περιλαμβάνεται η ισότητα των φύλων, και, ως εκ τούτου, αντίκεινται στις αρχές του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και του στόχου και της αρχής της ισότητας των φύλων, προωθώντας έτσι την ποινικοποίηση της πορνείας (Abolitionist).

2. Προσωπική Αυτονομία: υπογραμμίζει ότι πρέπει να γίνονται σεβαστά τα δικαιώματα υγείας όλων των γυναικών, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος να διαχειρίζονται το σώμα τους και τη σεξουαλικότητά τους, χωρίς εξαναγκασμό, διακρίσεις και βία, αναγνωρίζοντας εν μέρει ότι μια γυναίκα δικαιούται να θέσει το σώμα της στις υπηρεσίες άλλων αφού έχει το δικαίωμα να το διαχειρίζεται.

3. Πορνεία και Εμπορία: επισημαίνει ότι υπάρχουν πολλές συνδέσεις μεταξύ της πορνείας και της εμπορίας ανθρώπων, και αναγνωρίζει ότι η πορνεία - τόσο σε παγκόσμιο όσο και ευρωπαϊκό επίπεδο - τροφοδοτεί την εμπορία ευάλωτων γυναικών και ανήλικων κοριτσιών, ένα μεγάλο ποσοστό των οποίων είναι μεταξύ 13 και 25 ετών· επισημαίνει ότι, όπως το αποδεικνύουν στοιχεία της Επιτροπής, η πλειοψηφία των θυμάτων (62%) προορίζονται για σεξουαλική εκμετάλλευση, με τις γυναίκες και τα ανήλικα κορίτσια να ανέρχονται σε 96% των βεβαιωμένων και εικαζόμενων θυμάτων, ενώ το ποσοστό θυμάτων από χώρες εκτός ΕΕ έχει αυξηθεί κατά την τελευταία πενταετία, προσδίδοντας έτσι υπόβαθρο στην αρχική τοποθέτηση με τη χρήση στατιστικών, αναγνωρίζοντας στη συνέχεια ότι υπάρχει ζήτημα αξιοπιστίας.

4. Σωματική και Ψυχική υγεία: τονίζει ότι η πορνεία αποτελεί επίσης ζήτημα υγείας, τόσο των εκδιδόμενων ευάλωτων ατόμων όσο και των αγοραστών, ότι πέραν της σωματικής υγείας και της βίας που ασκείται από άνδρες που αγοράζουν σεξουαλικές υπηρεσίες, η πορνεία επηρεάζει και τη ψυχολογία των εμπλεκόμενων, διαιωνίζοντας παράλληλα στερεότυπα για τα δύο φύλα όπως η άποψη ότι το σώμα των γυναικών και των ανήλικων κοριτσιών διατίθεται προς πώληση προκειμένου να ικανοποιηθεί η ανδρική ζήτηση για σεξ.

5. Μέτρα – Εθνικά Σχέδια Δράσης: Προτείνει επίσης μέτρα όπως τη θέσπιση εθνικής νομοθεσίας, τακτικών και εμπιστευτικών επισκέψεων παροχής συμβουλών και υγείας για τα εκδιδόμενα άτομα εκτός πορνείων και την ανταλλαγή καλών πρακτικών μεταξύ των κρατών μελών, εκστρατείες ευαισθητοποίησης των ανδρών, τη διοργάνωση ειδικών εκπαιδευτικών εκστρατειών ευαισθητοποίησης και πρόληψης στα σχολεία και στα κολέγια για την πρόληψη της πορνείας και του οργανωμένου εγκλήματος, ζητεί την πραγματοποίηση εκστρατειών πρόληψης στο

διαδίκτυο, προτρέπει τα κράτη μέλη να αξιολογήσουν τόσο τις θετικές όσο και τις αρνητικές επιπτώσεις που έχει η ποινικοποίηση της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών στη μείωση της πορνείας και της εμπορίας ανθρώπων.

6. Όχι στη νομιμοποίηση της πορνείας: τονίζει ότι η κανονικοποίηση της πορνείας έχει αντίκτυπο στη βία κατά των γυναικών· επισημαίνει ειδικότερα τα στοιχεία που δείχνουν ότι οι άντρες που αγοράζουν σεξ είναι πιθανότερο να διαπράξουν πράξεις σεξουαλικού εξαναγκασμού κατά γυναικών και ότι το 80-95% των εκδιδόμενων ατόμων έχουν υποστεί κάποια μορφή βίας προτού στραφούν στην πορνεία (βιασμό, αιμομιξία, παιδεραστία), το 62% εξ αυτών αναφέρουν ότι έχουν βιαστεί και το 68% υποφέρουν από μετατραυματική διαταραχή άγχους – ποσοστό ανάλογο με εκείνο των θυμάτων των βασανιστηρίων.⁴¹¹ Πιστεύει ότι η αντιμετώπιση της πορνείας ως νόμιμης «σεξουαλικής εργασίας» και η αποποινικοποίηση της βιομηχανίας του σεξ εν γένει καθώς και η νομιμοποίηση της μαστροπείας δεν αποτελεί λύση για την ασφάλεια των ευάλωτων γυναικών και ανήλικων κοριτσιών από τη βία και την εκμετάλλευση, αλλά έχει το αντίθετο αποτέλεσμα και τις εκθέτει σε υψηλότερο κίνδυνο πορνείας, ενώ συγχρόνως ενθαρρύνει την ανάπτυξη των αγορών πορνείας – και, ως εκ τούτου, τον αριθμό γυναικών και ανηλικών κοριτσιών που υφίστανται καταχρηστική μεταχείριση·

7. Παιδική Πορνεία: επισημαίνει ότι παρατηρείται αύξηση της παιδικής πορνείας καθώς και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης ανηλίκων, μεταξύ άλλων μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και τονίζει την ανάγκη εφαρμογής αποτελεσματικών μέτρων που θα δίδουν έμφαση στην απομάκρυνση των ανηλίκων εκδιδόμενων ατόμων από τη λεγόμενη αγορά πορνείας.

8. Οι εκδιδόμενοι να μη διώκονται: τονίζει ότι τα εκδιδόμενα άτομα δεν πρέπει να διώκονται ποινικώς και καλεί όλα τα κράτη μέλη να καταργήσουν την κατασταλτική νομοθεσία κατά των εκδιδόμενων προσώπων και να αναπτύξουν προγράμματα για να βοηθήσουν τα εκδιδόμενα άτομα/τους εργαζόμενους σε σεξουαλικές υπηρεσίες να εγκαταλείψουν το επάγγελμα εφόσον το επιθυμούν·

9. Μείωση ζήτησης ποινικοποίηση αγοράς: πιστεύει ότι η μείωση της ζήτησης πρέπει να αποτελέσει μέρος μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής κατά της εμπορίας ανθρώπων στα κράτη μέλη και προωθεί το μοντέλο που εφαρμόζεται στη Σουηδία,

---

⁴¹¹ Farley M., 'Violence against women and post-traumatic stress syndrome' [«Βία κατά των γυναικών και σύνδρομο μετατραυματικού άγχους»], Women and Health, 1998· Damant, D. K.α. 'Trajectoires d'entrée en prostitution : violence, toxicomanie et criminalité', Le Journal International de Victimologie, τεύχος 3, Απρίλιος 2005.

την Ισλανδία και τη Νορβηγία όπου εγκληματική πράξη συνιστά η αγορά σεξουαλικών υπηρεσιών, και όχι η παροχή σεξουαλικών υπηρεσιών από τα εκδιδόμενα άτομα. Τονίζει ότι στη Σουηδία η λειτουργία του μοντέλου επιβεβαιώθηκε διότι η πορνεία και η εμπορία προσώπων δεν έχουν αυξηθεί, και υποστηρίζεται όλο και περισσότερο από τον πληθυσμό, ιδίως από τους νέους, γεγονός που αποδεικνύει ότι η νομοθεσία επέφερε αλλαγές στη νοοτροπία.

10. Κατακρίνει το υβριδικό μοντέλο: αναγνωρίζει τα αποτελέσματα μιας πρόσφατης κυβερνητικής έκθεσης στη Φινλανδία, η οποία ζητεί την πλήρη ποινικοποίηση της αγοράς σεξ, καθώς η φινλανδική προσέγγιση της ποινικοποίησης της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών από θύματα εμπορίας ανθρώπων αποδείχτηκε αναποτελεσματική για την καταπολέμηση του εν λόγω φαινομένου. Σημειώνεται ότι και η Κύπρος ακολουθεί αυτό το μοντέλο ρύθμισης.

11. Εκτίμηση Επιπτώσεων από ΕΕ: προτρέπει την Επιτροπή να αξιολογήσει τις επιπτώσεις που είχε έως σήμερα το ευρωπαϊκό νομικό πλαίσιο για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση, να προβεί σε περαιτέρω έρευνα των προτύπων πορνείας και εμπορίας ανθρώπων με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση, καθώς και όσον αφορά στο διαρκώς αυξανόμενο είδος του σεξουαλικού τουρισμού στην ΕΕ και να προωθήσει την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών μεταξύ των κρατών μελών.

12. Εμπλοκή ΜΚΟ και Υπηρεσιών: καλεί τα κράτη μέλη να σχεδιάσουν και να εφαρμόσουν πολιτικές για την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων, της σεξουαλικής εκμετάλλευσης και της πορνείας και να διασφαλίζουν ότι όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, όπως οι ΜΚΟ, η αστυνομία και άλλοι φορείς επιβολής του νόμου, καθώς επίσης οι κοινωνικές και ιατρικές υπηρεσίες, συμμετέχουν στην διαδικασία λήψης αποφάσεων και συνεργάζονται μεταξύ τους.

13. Αιτίες πορνείας: επισημαίνει ότι τα οικονομικά προβλήματα και η φτώχεια αποτελούν σημαντικές αιτίες της πορνείας, μεταξύ των νέων γυναικών και ανήλικων κοριτσιών, όπως και ο κοινωνικός αποκλεισμός και καλεί τα κράτη μέλη να αντιμετωπίσουν τα βαθύτερα κοινωνικά προβλήματα που ωθούν άνδρες, γυναίκες και παιδιά στην πορνεία.

Ως εκ των πιο πάνω, διαφαίνεται ότι παρά το ότι δεν υπάρχει διεθνής ή ευρωπαϊκή ρύθμιση της πορνείας, η τελευταία τάση που παρατηρείται εντός της ΕΕ είναι η εξέταση του ενδεχομένου ποινικοποίησης της πορνείας και δη της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών, όχι όμως της προσφοράς. Είναι λοιπόν πολύ σημαντικό

να εξεταστούν, μέσα από την εμπειρική έρευνα, οι απόψεις, τάσεις, τοποθετήσεις και η κουλτούρα της κυπριακής κοινωνίας, των εμπλεκόμενων υπηρεσιών και των ΜΚΟ, για να μπορούν να εξαχθούν ορθά συμπεράσματα για τη ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο. Για να μπορεί να προταθεί όμως κάποια τροποποίηση της νομοθεσίας και των πολιτικών, είναι σημαντικό να καταγραφεί το υφιστάμενο εθνικό νομικό πλαίσιο της πορνείας.

3.4.1.3.2 Εθνική νομοθεσία

Η πορνεία στην Κύπρο, ρυθμίζεται στο παρόν στάδιο μέσα από τις ακόλουθες νομοθεσίες, όπως εντοπίστηκαν μέσα από έρευνα στην ιστοσελίδα του Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου:⁴¹²

1. Ο περί Οχληριών (Πορνεία) Νόμος, Κεφ.158
2. Ο περί Ποινικού Κώδικα Νόμος, Κέφ. 154
3. Ο περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως Νόμος, Κεφ. 105⁴¹³
4. Ο περί Δήμων Νόμος του 1985, Ν.111/1985
5. Ο περί του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, για την Πώληση των Παιδιών, Παιδική Πορνεία και Παιδική Πορνογραφία (Κυρωτικός) Νόμος του 2006, Ν. 6(III)/2006
6. Ο περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Σεξουαλικής Κακοποίησης, της Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης Παιδιών και της Παιδικής Πορνογραφίας Νόμος του 2014, Ν. 91(I)/2014
7. Ο περί της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Προστασία του Παιδιού από τη Σεξουαλική Εκμετάλλευση και τη Σεξουαλική Κακοποίηση (Κυρωτικός) Νόμος του 2014, Ν. 21(III)/2014
8. Ο περί της Εφαρμογής της Εθνικής Στρατηγικής για την Καταπολέμηση της Σεξουαλικής Κακοποίησης και Εκμετάλλευσης Παιδιών και της Παιδικής Πορνογραφίας Νόμος του 2017, Ν. 112(I)/2017.

⁴¹² <http://www.cylaw.org/nomoi/index.html>

⁴¹³ Σχετική Αγωγή με αρ. 1328/2014, *D.I.A. v. Κυπριακή Δημοκρατία, μέσω Λειτουργού Μετανάστευσης, Υπουργείο Εσωτερικών*, στην οποία αποφασίστηκε να μην απελαθεί η αλλοδαπή από τη Βουλγαρία της οποίας η άδεια παραμονής είχε λήξη και εξασκούσε πορνεία, <http://www.cylaw.org/cgi-bin/open.pl?file=administrative/2016/201612-1328-2014.html&qstring=%F0%EF%F1%ED%E5%E9%2A> Πρόσβαση Μάιος 2019.

Ο περί Οχληριών (Πορνεία) Νόμος

Ο περί Οχληριών (Πορνεία) Νόμος, Κεφ.158,⁴¹⁴ ο οποίος είχε θεσπιστεί το 1959 επί Αγγλοκρατίας και στη συνέχεια μεταφράστηκε στα Ελληνικά μετά την ίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας το 1960, έχει σκοπό την τιμωρία της «οχληρίας», όταν αυτή προκαλείται από την πορνεία. Ορίζει στο **άρθρο 2** το «πορνείο», ως οποιαδήποτε υποστατικά, τα οποία χρησιμοποιούνται για σκοπούς τακτικής πορνείας. Με αυτό τον ορισμό, εξαιρούνται τα υποστατικά όπου η πορνεία δεν είναι «τακτική» και παράλληλα κανονικοποιείται η πορνεία όταν είναι περιστασιακή, εφόσον στο **άρθρο 3**, υπό τον τίτλο «Διαδικασία εναντίον προσώπου που διατηρεί πορνείο, κλπ», το αδίκημα που προνοεί ο Νόμος, αφορά πρόσωπο το οποίο σχετίζεται με πορνείο, όπως ορίζεται πιο πάνω. Ένοχο, μπορεί να κριθεί πρόσωπο που διατηρεί ή διευθύνει ή ενεργεί ή βοηθά στη διεύθυνση πορνείου το οποίο προκαλεί οχληρία ή ενόχληση στο ευρύ κοινό ή στους ανθρώπους που διαμένουν ή κατέχουν περιουσία πλησίον του πορνείου ή πρόσωπο το οποίο ενώ είναι ο ενοικιαστής, μισθωτής, ή κάτοχος οποιωνδήποτε υποστατικών, εν γνώσει του επιτρέπει να χρησιμοποιούνται αυτά ή οποιοδήποτε μέρος αυτών ως πορνείο το οποίο προκαλεί τέτοια οχληρία ή ενόχληση. Ως εκ τούτου, η πορνεία ως πράξη, δεν ποινικοποιείται από αυτή τη νομοθεσία, είτε είναι τακτική είτε έκτακτη. Η κατακριτέα ποινική πράξη που αναγνωρίζει ο Νόμος, είναι η δημιουργία ενόχλησης της κοινωνίας και των γειτόνων, από την πορνεία. Βλέπουμε δηλαδή, ότι κατά τη θέσπιση του πιο πάνω νόμου, ο νομοθέτης είχε υπόψη του την προστασία της κοινωνίας από την ενόχληση που προκαλεί η πορνεία, χωρίς να λαμβάνει υπόψη τον αντίκτυπο για τα εμπλεκόμενα μέρη και επιβαρύνοντας με την ευθύνη της τήρησης ησυχίας κατά τη λειτουργία ενός τακτικού πορνείου, το πρόσωπο το οποίο διατηρεί τον έλεγχο του πορνείου ή του υποστατικού, εάν και εφόσον γνωρίζει και επιτρέπει την οχληρία. Η ποινή είναι πολύ χαμηλή για τα σημερινά δεδομένα, εφόσον την πρώτη φορά που διαπράττεται το αδίκημα, το πρόστιμο δεν υπερβαίνει τις 150 λίρες (262 ευρώ), ή, κατά την κρίση του Δικαστηρίου, η φυλάκιση δεν υπερβαίνει τους τρεις μήνες. Σε περίπτωση δεύτερης ή μεταγενέστερης καταδίκης, η ποινή είναι πρόστιμο που δεν υπερβαίνει τις 350 λίρες (612 ευρώ), ή, σε φυλάκιση για οποιαδήποτε περίοδο που δεν υπερβαίνει τους τέσσερις μήνες. Σε περίπτωση τρίτης ή μεταγενέστερης καταδίκης επιπρόσθετα με τη χρηματική αυτή ποινή ή φυλάκιση όπως προαναφέρθηκε, το

⁴¹⁴ Ο περί Οχληριών (Πορνεία) Νόμος, Κεφ.158, http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/0_158/full.html, Πρόσβαση Ιούnius 2019.

Δικαστήριο δύναται να απαιτήσει από το πρόσωπο που καταδικάζεται, να υπογράψει εγγύηση, όπως το Δικαστήριο θεωρεί πρέπον, να είναι καλής διαγωγής για περίοδο που δεν υπερβαίνει τους δώδεκα (12) μήνες, και, σε περίπτωση που παραλείπει να υπογράψει τέτοια εγγύηση, δύναται να φυλακιστεί για τέτοια περίοδο που δεν υπερβαίνει τους τρεις (3) μήνες επιπρόσθετα με την περίοδο φυλάκισης που προαναφέρθηκε. Με την κλιμάκωση της τιμωρίας ανάλογα με τη συχνότητα που κάποιο πρόσωπο καταδικάζεται για το αδίκημα της οχληρίας λόγω πορνείας, φαίνεται ότι κατά την περίοδο σύνταξης του πιο πάνω νόμου, το φαινόμενο πρέπει να ήταν συχνό έως επαναλαμβανόμενο. Το αξιοπερίεργο είναι ότι αυτή η νομοθεσία δεν φαίνεται να έχει καταργηθεί ακόμα και ως εκ τούτου ισχύει και θα πρέπει να τροποποιηθεί σε περίπτωση κατάληξης στην ποινικοποίηση ή αποποινικοποίηση της πορνείας.

Ο περί Ποινικού Κώδικα Νόμος

Ένα άλλο πολύ ουσιώδες νομοθέτημα, το οποίο έχουμε ήδη εξετάσει σε σχέση με τους ορισμούς και την εμπορία προσώπων, είναι ο Ποινικός Κώδικας, Κέφ. 154.⁴¹⁵ Τα σχετικά με την πορνεία άρθρα του Ποινικού Κώδικα είναι στο **Μέρος IV**, κάτω από τον τίτλο «Ποινικά Αδικήματα εναντίον των Ηθών», ως αδικήματα τα οποία παραβιάζουν το κοινό γενικά και όχι στα αδικήματα εναντίον του προσώπου. Παρόλο που δεν γίνεται σε όλα τα πιο κάτω άρθρα ρητή αναφορά στην πορνεία, είναι εντούτοις σχετικά, εάν ο αναγνώστης διαβάσει συνολικά το Μέρος IV, υπό το πρίσμα της εποχής που συντάχθηκε ο Ποινικός Κώδικας, της τότε αντίληψης της κυπριακής κοινωνίας, των αναγκών και της απουσίας αποτελεσματικής ρύθμισης κοινωνικών φαινομένων όπως είναι η πορνεία και των συνεπαγόμενων προβλημάτων. Τα προβλήματα που προσπαθεί να επιλύσει ο Ποινικός Κώδικας μέσα από τα σχετικά άρθρα είναι, μεταξύ άλλων, η διατάραξη των ηθών, η διάδοση ασθενειών, η διαφθορά και ο διασυρμός αθώων κορασίδων, η εκμετάλλευση της πορνείας κάποιου προσώπου από τρίτους (μαστροπούς), η δημιουργία προσώπων που δεν είναι παραγωγικά στην κοινωνία, όπως όριζαν τα ήθη και τα έθιμα της Κύπρου τη δεδομένη περίοδο, καθώς επίσης η πάταξη του εγκλήματος. Δεν βλέπουμε τη διάσταση της ισότητας φύλων, παρά μόνο στη σχετική τροποποίηση

---

⁴¹⁵ Ο περί Ποινικού Κώδικα Νόμος, Κέφ. 154, http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/0_154/index.html, Πρόσβαση Ιούνιος 2019.

του άρθρου 164, για να περιλαμβάνει και άνδρες θύματα σεξουαλικής εκμετάλλευσης.

Το **άρθρο 153** υπό τον τίτλο «Διαφθορά νεαρής γυναίκας ηλικίας κάτω των δεκατριών χρόνων», ποινικοποιεί διά βίου τη συνουσία με νεαρή γυναίκα κάτω των δεκατριών χρόνων, καθώς επίσης και την απόπειρα διάπραξης αυτού του κακούργηματος, με ποινή φυλάκισης διά βίου και δεκατεσσάρων χρόνων, αντίστοιχα. Τα **άρθρα 154 και 155**, ποινικοποιούν τη διαφθορά νεαρής γυναίκας ηλικίας δεκατριών χρόνων μέχρι δεκαέξι και γυναίκας με νοητική ή/και ψυχική αναπηρία. Όταν φυσικά το θύμα είναι άνω των δεκαέξι ετών, ισχύουν οι πρόνοιες του **άρθρου 159**, με βάση το οποίο όποιος ή όποια προαγάγει γυναίκα σε παράνομη σαρκική επαφή με άντρα ή άντρα σε παράνομη σαρκική επαφή με άντρα, χρησιμοποιώντας απειλές ή εκφοβισμό ή ψευδείς παραστάσεις ή με χορηγία φαρμάκων ή ναρκωτικών ή άλλη ουσία που εξουδετερώνει την αντίσταση (αλκοόλ) είναι και πάλι ένοχος πλημμελήματος. Ως εκ τούτου, τα **άρθρα 153, 154, 155 και 159** αφορούν την εγκληματική ενέργεια του χρήστη των υπηρεσιών ή του ατόμου που έρχεται σε συνουσία ή που προκαλεί τη συνουσία, το οποίο δεν είναι μαστροπός, εφόσον το θύμα είναι γυναίκα.

Είναι σημαντικό να διαφανεί ότι ο Ποινικός Κώδικας, μέσα από τα **άρθρα 160 και 161**, ποινικοποιεί επίσης πρόσωπα τα οποία έχουν έλεγχο του υποστατικού στο οποίο διαπράττεται το έγκλημα της συνουσίας με νεαρή γυναίκα. Συγκεκριμένα, το **άρθρο 160** προνοεί την ύπαρξη ποινικού αδικήματος, για τον ιδιοκτήτη ή ο κάτοχο υποστατικού ή αυτόν που συμμετέχει ή βοηθά στη διεύθυνση ή τον έλεγχο υποστατικού, ο οποίος υποκινεί ή σε γνώση του ανέχεται νεαρή γυναίκα, που έχει ηλικία κάτω των δεκατριών χρόνων, να καταφεύγει σε τέτοιο υποστατικό ή να παραμένει σε αυτό με σκοπό να έρθει σε παράνομη συνουσία οποιοσδήποτε άντρας με αυτή, είτε τέτοια συνουσία σκοπεύεται με συγκεκριμένο άντρα ή αόριστα. Η ποινή για το αδίκημα αυτό είναι πέντε (5) χρόνια, γεγονός το οποίο καταδεικνύει ότι το πρόσωπο που συνουσιάζεται με ανήλικο κορίτσι κάτω των δεκατριών, διαπράττει πολύ πιο σοβαρό κακούργημα από το πρόσωπο που παρέχει το υποστατικό, εφόσον η τιμωρία για συνουσία είναι διά βίου φυλάκιση. Κάτι τέτοιο, δεν φαίνεται να ισχύει σε σχέση με τους σωματέμπορους και τους χρήστες υπηρεσιών θύματος εμπορίας, παρόλο που και οι δύο κατηγορίες θυμάτων, είναι ευάλωτα άτομα.

Το άρθρο 161, καλύπτει τις περιπτώσεις όπου ιδιοκτήτης ή κάτοχος υποστατικού, συμμετέχει ή βοηθά στη διεύθυνση ή τον έλεγχο υποστατικού, ή εν γνώσει του ανέχεται την κατάσταση όπου γυναίκα, θύμα διαφθοράς, σκοπεύει να έρθει ή έρχεται σε παράνομη συνουσία με άντρες. Εάν όμως ο κατηγορούμενος αποδείξει ότι είχε εύλογη αιτία να πιστεύει ότι η παθούσα ήταν ηλικίας δεκαέξι χρόνων ή περισσότερων χρόνων, έχει επαρκή υπεράσπιση. Άρα η τιμωρία του θύτη εξαρτάται από το κατά πόσο η γυναίκα είναι άνω των δεκαέξι ετών, γεγονός το οποίο καταδεικνύει την αναχρονιστικότητα της πρόνοιας αυτής η οποία δεν λαμβάνει υπόψη ότι το θύμα είναι ακόμα παιδί. Πέραν των πιο πάνω, εάν και εφόσον η παθούσα ή παθών σε αυτή την περίπτωση, ξεπεράσει το ηλικιακό όριο των 16, τότε σε περίπτωση που κάποιος καλοθελητής συνωμοτήσει με άλλο για να υποκινήσει την παράνομη συνουσία με αυτή ή αυτόν, με ψευδείς παραστάσεις ή με άλλα δόλια μέσα, είναι ένοχος κακουργήματος και υπόκειται σε φυλάκιση τριών χρόνων, με βάση **το άρθρο 166**.

Είναι επίσης σημαντικό να αναφερθεί ότι κατά την περίοδο που γράφτηκε αυτό το νομοθέτημα είχε επίσης σκοπό να προστατεύσει κοπέλες από το να χάσουν την παρθενιά τους και τους γονείς τους παράλληλα, οι οποίοι μετά θα δυσκολεύονταν να βρουν καλό σύζυγο για να τις πάρει «χαλασμένες». Εάν και εφόσον οι εν λόγω πρόνοιες είχαν να κάνουν με την πορνεία, τότε ίσως να μην χρειάζονταν οι ειδικές πρόνοιες, όπως καταγράφονται πιο κάτω.

Σχετικά με την πορνεία, είναι **τα άρθρα 156, 157, 158, 159, 162, 164, 165, 188 και 188Α**, όπως αναλύονται στη συνέχεια. **Το άρθρο 156** στοχεύει στην καταστολή των οίκων ανοχής προνοώντας ότι

Όποιος ή όποια-

(α) διατηρεί, διευθύνει ή οπωσδήποτε συμμετέχει ή βοηθά στην διεύθυνση οίκου ανοχής ή

(β) είναι ενοικιαστής, μισθωτής, κάτοχος ή υπεύθυνος υποστατικού, σε γνώση του επιτρέπει να χρησιμοποιηθεί αυτό ή μέρος αυτού ως οίκος ανοχής ή για τη συστηματική άσκηση πορνείας ή

(γ) είναι ο εκμισθωτής ή ιδιοκτήτης ή αντιπρόσωπος του, εκμισθώνει οποιοδήποτε υποστατικό ή μέρος του σε γνώση του ότι αυτό δυνατόν να χρησιμοποιηθεί ως οίκος ανοχής ή συμμετέχει εκούσια στη συνεχή χρήση του ως οίκου ανοχής, είναι ένοχος πλημμελήματος.

Και πάλι **το άρθρο 156** κάνει αναφορά σε οίκο ανοχής, ο οποίος ορίζεται ως υποστατικό που χρησιμοποιείται από πρόσωπα για σεξουαλικές πράξεις ομοφυλοφιλίας υπό περιστάσεις συνεπεία των οποίων αν αυτό χρησιμοποιείτο για σεξουαλικές πράξεις ετεροφυλίας, θα θεωρείτο ως οίκος ανοχής για τους εν λόγω σκοπούς και αναφέρεται επίσης ρητά σε «συστηματική» άσκηση πορνείας και πάλι εξαιρώντας την περιστασιακή πορνεία. Ενδεχομένως διότι αυτό θα σήμαινε την καταδίκη αρκετών ιδιοκτητών ξενοδοχείων. Είναι σημαντικό να τονίσουμε ότι **το άρθρο 156**, φαίνεται να έχει στόχο την τιμωρία του ενοικιαστή, μισθωτή, κατόχου ή υπεύθυνου υποστατικού που χρησιμοποιείται ως οίκος ανοχής, ενώ παράλληλα τιμωρεί και υποχρεώνει τον ιδιοκτήτη να τερματίσει σχετική μίσθωση/ενοικίαση και να μην ξανασυνάψει εν γνώσει του, μίσθωση με πρόσωπο που ασκεί πορνεία, προστατεύοντας έτσι την κοινωνία από την ανήθικη πορνεία.

Πέραν της τιμωρίας των προσώπων που ελέγχουν το υποστατικό στο οποίο διενεργείται η πορνεία, ο Ποινικός Κώδικας στοχεύει στην τιμωρία των Μαστροπών, με **το άρθρο 157**. Όποιος λοιπόν προάγει γυναίκα, που έχει ηλικία κάτω των είκοσι ενός χρόνων σε παράνομη σαρκική επαφή με ένα ή περισσότερα πρόσωπα, είτε στη Δημοκρατία, είτε αλλού ή προάγει γυναίκα σε κοινή πορνεία, είτε στη Δημοκρατία είτε αλλού ή προάγει γυναίκα να γίνει τρώφιμη σε οίκο ανοχής στη Δημοκρατία ή αλλού, είναι ένοχος πλημμελήματος και υπόκειται σε φυλάκιση που δεν υπερβαίνει τα πέντε έτη. Και πάλι φαίνεται η ελαφριά ποινή προς το πρόσωπο που εκμεταλλεύεται τη γυναίκα για να την προάγει στην πορνεία,⁴¹⁶ εφόσον μάλιστα κανένας δεν καταδικάζεται για μαστροπεία, βάσει της μαρτυρίας ενός μόνο μάρτυρα, εκτός αν τέτοια μαρτυρία ενισχύεται σε ουσιώδες σημείο της από άλλο ενοχοποιητικό αποδεικτικό στοιχείο για τον κατηγορούμενο. Πέραν του μαστροπού, μπορεί να καταδικαστεί για πλημμέλημα επίσης, πρόσωπο που κατακρατεί γυναίκα χωρίς τη θέλησή της με σκοπό να έρθει σε παράνομη συνουσία με αυτή οποιοσδήποτε άντρας, σε υποστατικό ή σε οίκο ανοχής και υπόκειται σε φυλάκιση που δεν υπερβαίνει τα πέντε χρόνια, με βάση **το άρθρο 162**.

Πλημμέλημα διαπράττει επίσης, με βάση **το άρθρο 158**, πρόσωπο το οποίο επιτρέπει σε παιδί ή νεαρό πρόσωπο ηλικίας τεσσάρων μέχρι δεκαέξι χρόνων το

---

⁴¹⁶ Από έρευνα στον κατάλογο υποθέσεων του Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου, www.cylaw.org ανευρέθηκαν 58 υποθέσεις στις οποίες γίνεται αναφορά στον όρο «μαστροπεία». Σημειώνεται ότι στον εν λόγω κατάλογο δεν αναρτώνται πάντοτε όλες οι αποφάσεις. <http://www.cylaw.org/cgi-bin/sinocgi.pl?searchoption=1&query=%EC%E1%F3%F4%F1%EF%F0%E5%DF%E1&directories=8&hitsnom=20&nexthit=1> Πρόσβαση Ιούnius 2019.

οποίο είναι υπό την επίβλεψη, μέριμνα ή φροντίδα του, να διαμένει ή να συχνάζει σε οίκο ανοχής και υπόκειται σε χρηματική ποινή που δεν υπερβαίνει τις 350 λίρες (608 ευρώ) ή σε φυλάκιση που δεν υπερβαίνει τους έξι μήνες ή και στις δύο αυτές ποινές. Αυτό το πλημμέλημα δείχνει ότι είναι βλαβερό για παιδιά να συναναστρέφονται με πρόσωπα που ασχολούνται με την πορνεία.

Σημασία για την ανάλυση του υφιστάμενου νομικού καθεστώτος της πορνείας, έχει το αμφιλεγόμενο **άρθρο 164** του Ποινικού Κώδικα, υπό τον τίτλο «Εκμετάλλευση πορνών και επίμονη άγρα πελατών για ανήθικους σκοπούς». Ενώ ο τίτλος του εν λόγω άρθρου, καθώς και η μέχρι σήμερα νομολογιακή ερμηνεία που θα δούμε στη συνέχεια αναφέρεται στην εκμετάλλευση ή το λεγόμενο «αποζήν από κέρδη πορνείας» τρίτων έναντι της «πόρνης», η ίδια η παράγραφος (1) του **άρθρου 164**, δεν αποκλείει την πιθανή ενοχοποίηση του ίδιου του εκδιδόμενου προσώπου, υπό την αυστηρή γραμματική της ερμηνεία:

1. Όποιος ή όποια που

(α) εν γνώσει του ζει εξολοκλήρου ή μερικώς από κέρδη πορνείας, που ασκείται μεταξύ προσώπων είτε του ιδίου ή διαφορετικού φύλου·

(β) επιδίδεται σε άγρα πελατών είτε του ιδίου είτε άλλου φύλου σε δημόσιο χώρο επίμονα ή παρενοχλεί φορτικά για ανήθικους σκοπούς, οποιοδήποτε πρόσωπο, είτε του ιδίου είτε του άλλου φύλου, είναι ένοχος πλημμελήματος και υπόκειται σε φυλάκιση που δεν υπερβαίνει τα πέντε έτη.

Ως εκ των πιο πάνω, εάν η παράγραφος (1) διαβαστεί σε απομόνωση με τις παραγράφους (2) και (3), μπορεί να εκληφθεί ότι και η ίδια η πόρνη εάν ζει από τα κέρδη που βγάζει η ίδια για τον εαυτό της από την πορνεία, είναι ένοχη πλημμελήματος. Εντούτοις, η παράγραφος (2) αναφέρεται στο δικαίωμα του δικαστή να εξουσιοδοτήσει όργανο της τήρησης της τάξης για να ερευνήσει κατοικία στην οποία υπάρχει υποψία άσκησης πορνείας, όπου πρόσωπο που διαμένει ή συχνάζει ζει εξολοκλήρου ή μερικώς από τα κέρδη άσκησης πορνείας από την εν λόγω γυναίκα ή τον εν λόγω άντρα, έκφραση η οποία υποδηλοί ότι το πρόσωπο ζει από τα κέρδη πορνείας τρίτου προσώπου. Επίσης, η παράγραφος (3) προνοεί ότι θα πρέπει να αποδειχθεί ότι το εν λόγω πρόσωπο συζεί με πόρνη ή ότι συστηματικά συναναστρέφεται με πόρνη ή ότι ασκούσε έλεγχο στις κινήσεις ή καθοδηγούσε ή επηρέαζε τις κινήσεις πόρνης, με τέτοιο τρόπο που φανερώνει ότι το πρόσωπο αυτό, άντρας ή γυναίκα, παρέχει συνδρομή, παρακινεί ή εξαναγκάζει την άσκηση

πορνείας από πόρνη με οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο ή γενικά αυτός ή αυτή θεωρείται ότι γνωρίζει ότι ζει από τα κέρδη πορνείας. Θέλοντας επίσης, να καλύψει και την περίπτωση γυναίκας που για τον σκοπό κέρδους ασκούσε έλεγχο στις κινήσεις, καθοδηγούσε ή επηρέαζε τις κινήσεις πόρνης και την προωθούσε στην πορνεία, ο Ποινικός Κώδικας προνοεί πλημμέλημα και σε αυτή την περίπτωση με βάση **το άρθρο 165**.

Τα ενδεχόμενα ποινικά αδικήματα εναντίον προσώπου που ασκεί την πορνεία, παρουσιάζονται στα **άρθρα 188** «Πρόσωπα οκνηρά και που ζουν ακατάστατη ζωή» και **188Α** «Άγρα πελατών και κατευθυνόμενες αγορές», τα οποία εμπίπτουν στις «Οχληρίες». Συγκεκριμένα, το άρθρο 188, ορίζει την κοινή πόρνη η οποία συμπεριφέρεται με αταξία ή άσεμνα σε δημόσιο χώρο ως πρόσωπο οκνηρό που ζει ακατάστατη ζωή και υπόκειται σε φυλάκιση ενός μηνός ή σε χρηματική ποινή που δεν υπερβαίνει τις εβδομηνταπέντε λίρες ή και στις δύο αυτές ποινές. Ασφαλώς, η «κοινή πόρνη» θα πρέπει να συμπεριφέρεται με αταξία ή άσεμνα σε δημόσιο χώρο για να μπορεί να καταγγεληθεί. Από διαδικτυακή αναζήτηση στο αρχείο του Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου της Κύπρου δεν φαίνεται να έχει καταδικαστεί πρόσωπο που εκδίδεται με βάση **το άρθρο 188** του Ποινικού Κώδικα. Αναμένεται λοιπόν να διαφανεί μέσα από τη σχετική Δικαστική απόφαση που θα εκδοθεί σε σχέση με πρόσφατη υπόθεση εφόδου σε οίκο ανοχής στη Λευκωσία, κατά πόσο οι εκδιδόμενες που έχουν συλληφθεί, θα καταδικαστούν και στη βάση ποινών άρθρων. Στο παρόν στάδιο, για σκοπούς διερεύνησης της υπόθεσης το αρμόδιο Δικαστήριο ενέκρινε αίτημα της Αστυνομίας και εξέδωσε διατάγματα κράτησής τους για χρονική περίοδο οκτώ ημερών.⁴¹⁷

Σε σχέση με τα πιο πάνω, σημειώνεται ότι προσφατα, προτάθηκε η τροποποίηση των άρθρων 153, 154, 155, 157, 159, 160 και 166 ώστε να αντικατασταθεί ο όρος «νεαρή γυναίκα» και «γυναίκα» με τον όρο «παιδί», ή «πρόσωπο», ανάλογα, ώστε οι πρόνοιες να είναι ουδέτερες ως προς το φύλο.⁴¹⁸ Στην ίδια πρόταση νόμου, γίνεται εισήγηση για την προσθήκη ενός νέου άρθρου 165Α υπό τον τίτλο «Συνουσία έναντι πληρωμής», με το οποίο ποινικοποιείται η αγορά σεξουαλικών υπηρεσιών. Το προτεινόμενο άρθρο προνοεί ότι *«Πρόσωπο το οποίο έρχεται σε συνουσία με*

⁴¹⁷ Άρθρο στην Εφημερίδα «CyToday», «Χειροπέδες στις επτά γυναίκες που είχαν εντοπιστεί σε οίκο ανοχής στη Λευκωσία», (19.06.2020), <http://www.cytoday.eu/index.php?id=17&nid=11844433> Πρόσβαση Ιούνιος 2020.

⁴¹⁸ Σχετικό είναι το Παράρτημα 8.6 Νομοσχέδιο για την ποινικοποίηση της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών.

άλλο πρόσωπο έναντι πληρωμής είναι ένοχο πλημμελήματος και, σε περίπτωση καταδίκης του υπόκειται σε χρηματική ποινή που δεν υπερβαίνει τις 3.000 ευρώ ή σε ποινή φυλάκισης που δεν υπερβαίνει το ένα έτος ή και στις δύο αυτές ποινές». Σε περίπτωση απόπειρας, το πρόσωπο θα είναι και πάλι ένοχο πλημμελήματος, όμως η χρηματική ποινή δεν θα υπερβαίνει τα 1.000 ευρώ, ενώ η επανειλημμένη καταδίκη προσώπου για τα πιο πάνω αδικήματα, θα επιφέρει αυστηρότερη ποινή φυλάκισης που δεν θα υπερβαίνει τα 5 χρόνια. Σημειώνεται επίσης, ότι στην εν λόγω πρόταση, γίνεται αναφορά στο είδος της πληρωμής, ως πληρωμή υπό τη μορφή αγαθών ή υπηρεσιών, υπόσχεση πληρωμής ή πληρωμή που καταβλήθηκε σε τρίτο πρόσωπο. Προνοείται επίσης, μεταβατική διάταξη, με βάση την οποία το άρθρο 165Α θα μπορεί να τεθεί σε ισχύ έα μηνά μετά την ημερομηνία κατάθεσης στη Βουλή, ολοκληρωμένου σχεδίου πολύπλευρης στήριξης ατόμων για έξοδο από την πορνεία.

Η πιο πάνω προτεινόμενη τροποποίηση, αποτελεί μια πρώτη προσπάθεια που αποσκοπεί στην υιοθέτηση του Σουηδικού Μοντέλου ρύθμισης της πορνείας στην Κύπρο. Τυχόν υιοθέτηση της πρότασης ως έχει, θα ποινικοποιήσει μεν την αγορά σεξουαλικών υπηρεσιών, αφήνει όμως κάποια κενά σε σχέση με τα άρθρα που αναφέρθηκαν πιο πάνω και ειδικότερα σε σχέση με το άρθρο 164, με βάση το οποίο το εκδιδόμενο πρόσωπο μπορεί να συλληφθεί και να καταδικαστεί. Εάν ο στόχος είναι η αποποινικοποίηση του εκδιδόμενου προσώπου και η ποινικοποίηση του αγοραστή ή εκείνου που αποπειράται να αγοράσει με διάφορους τρόπους σεξουαλικές υπηρεσίες, θα πρέπει να προωθηθεί η παράλληλη τροποποίηση όλων των σχετικών άρθρων, όπως έχουν εντοπιστεί πιο πάνω, αλλά και των υπόλοιπων νομοθεσιών που αφορούν στην πορνεία. Είναι δε άξιο επαίνου, ότι γίνεται αναφορά στην εφαρμογή του προτεινόμενου άρθρου 165Α, αφού κατατεθεί στη Βουλή σχέδιο στήριξης ατόμων για έξοδο από την πορνεία, είναι όμως σημαντικό να εξασφαλιστούν οι απαραίτητοι πόροι, τόσο σε προϋπολογισμό, όσο και σε ανθρώπινο δυναμικό, ώστε να μπορεί να εφαρμοστεί.

Είναι σημαντικό, μέσα από την πιο πάνω ενέργεια, να δημιουργηθεί το κατάλληλο κλίμα και η απαραίτητη δυναμική, ώστε οποιεσδήποτε τροποποιήσεις ακολουθήσουν, να αντικατοπτρίζουν την υφιστάμενη κατάσταση της κοινωνίας, την ισότητα φύλων, την προστασία της ιδιωτικότητας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ασφαλώς οι ποινές να είναι ανάλογες ως προς τον επιδιωκόμενο σκοπό.

Ο περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως Νόμος, Κεφ. 105

Όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, ο περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως Νόμος, Κεφ. 105,⁴¹⁹ σε αντίθεση με τους προαναφερθέντες νόμους, ποινικοποιεί την άσκηση πορνείας, και επιφέρει τη σοβαρή ποινή απέλασης, σε μετανάστρια, δηλαδή υπήκοο τρίτης χώρας που δεν είναι Ευρωπαϊκή, η οποία ασκεί την πορνεία, με βάση το **άρθρο 6(1)(ε)**:

6.-(1) Τα ακόλουθα πρόσωπα θα είναι απαγορευμένοι μετανάστες και, τηρουμένων των διατάξεων του Νόμου αυτού ή των διατάξεων που δυνατό να περιέχονται σε οποιουδήποτε Κανονισμούς που εκδόθηκαν δυνάμει αυτού ή σε οποιοδήποτε Διάταγμα του Υπουργικού Συμβουλίου, δεν θα επιτρέπεται η είσοδος στη Δημοκρατία σε:-

...

(ε) οποιαδήποτε πόρνη ή οποιοδήποτε πρόσωπο που ζει από τα έσοδα της πορνείας·

Η πιο πάνω πρόνοια αποτελεί φυλεκτική διάκριση, διάκριση φύλου και ποινικοποίηση της πορνείας, όταν αυτή ασκείται από μετανάστρια (γυναίκα). Σε περίπτωση ποινικοποίησης ή αποποινικοποίησης της πορνείας, πέραν του προαναφερθέντος νομοσχεδίου, θα πρέπει να τροποποιηθεί και αυτή η πρόνοια, ώστε να ανταποκρίνεται στις αρχές της ίσης μεταχείρισης, μη διάκρισης και της αναλογικότητας.

Ο περί Δήμων Νόμος του 1985, Ν.111/1985⁴²⁰

Στον περί Δήμων Νόμο, παρατηρούμε ότι σύμφωνα με τις πρόνοιες του **άρθρου 91**, υπό τον τίτλο «Οχληρίαί»:

91. Διά τους σκοπούς του παρόντος Νόμου, τα ακόλουθα θεωρούνται ως οχληρίαί αι οποίαι δύνανται να εκδικάζονται κατά τον υπό του παρόντος Νόμου προβλεπόμενον τρόπον:

...

(η) οιονδήποτε πορνείον ή οίκος ανοχής τα οποία, ή λόγω της θέσεως των ή συνεπεία του τρόπου κατά τον οποίον λειτουργούν, ή

⁴¹⁹ Ο περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως Νόμος, Κεφ. 105, http://www.cylaw.org/nomoi/enop/ind/0_105/section-sc1373d0da-0098-c196-cd74-7d48ed13b742.html Πρόσβαση Ιούνιος 2019.

⁴²⁰ Ο περί Δήμων Νόμος, Ν.111/1985, http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/1985_1_111/sub-division-dd70c4095b-d7e2-45f2-bbd7-ebf01bc8ab27.html Πρόσβαση Ιούνιος 2019.

δι' οιονδήποτε άλλον λόγον, είναι επιθυμητόν, προς το δημόσιον συμφέρον να κλείσουν ή απομακρυνθούν.

Ως εκ των πιο πάνω, παρόλο που δεν ποινικοποιεί την ύπαρξη πορνείου ή οίκου ανοχής, ο περί Δήμων Νόμος, προνοεί ότι «εάν είναι επιθυμητό προς το δημόσιο συμφέρον», και θεωρείται οχληρία λόγω της θέσης του, ο Δήμος έχει εξουσία να επιδώσει ειδοποίηση για να κλείσει το πορνείο ή ο οίκος ανοχής, με βάση το **άρθρο 92**.

Αυτή η πρόνοια δεν παρουσιάζει ουσιώδες πρόβλημα για την ποινικοποίηση ή αποποινικοποίηση της πορνείας. Αυτό που προκαλεί έκπληξη είναι ότι δεν υπάρχει αντίστοιχη πρόνοια στον περί Κοινοτήτων Νόμο του 1999, Ν. 86(Ι)/1999.

Νομοθεσίες που ποινικοποιούν την πορνεία ανηλίκων

Οι πιο κάτω νομοθεσίες, ποινικοποιούν την παιδική πορνεία, μεταξύ άλλων, θέτοντας το ηλικιακό όριο στα 18 έτη και οι πρόνοιές τους παρουσιάζουν σύγκρουση με τις πρόνοιες του Ποινικού Κώδικα που αναλύθηκαν πιο πάνω.

Ο περί του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, για την Πώληση των Παιδιών, Παιδική Πορνεία και Παιδική Πορνογραφία (Κυρωτικός) Νόμος του 2006, Ν. 6(ΙΙΙ)/2006,⁴²¹ ως κυρωτικός νόμος, υπερισχύει του Ποινικού Κώδικα και προνοεί ποινή φυλάκισης που δεν υπερβαίνει τα είκοσι (20) έτη σε περίπτωση καταδίκης για παιδική πορνεία.

Ο περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Σεξουαλικής Κακοποίησης, της Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης Παιδιών και της Παιδικής Πορνογραφίας Νόμος του 2014, Ν. 91(Ι)/2014,⁴²² συμφωνεί με την πιο πάνω αυστηρότητα στις ποινές και προχωρεί ένα βήμα παραπάνω θέτοντας υψηλότερη ποινή για παιδική πορνεία:

Άρθρο 7(5) *Όποιος προκαλεί τη συμμετοχή παιδιού σε παιδική πορνεία ή στρατολογεί παιδί προκειμένου να συμμετάσχει σε παιδική πορνεία για να αποκομίσει κέρδη από το παιδί ή εκμεταλλεύεται το παιδί με άλλους τρόπους προς τον σκοπό αυτό, είναι ένοχος*

⁴²¹ Ο περί του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, για την Πώληση των Παιδιών, Παιδική Πορνεία και Παιδική Πορνογραφία (Κυρωτικός) Νόμος του 2006, Ν. 6(ΙΙΙ)/2006, http://www.cylaw.org/nomoi/arith/2006_3_006.pdf Πρόσβαση Ιούνιος 2019.

⁴²² Ο περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Σεξουαλικής Κακοποίησης, της Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης Παιδιών και της Παιδικής Πορνογραφίας Νόμος του 2014, Ν. 91(Ι)/2014, http://www.cylaw.org/nomoi/enop/ind/2014_1_91/section-scb35e17c0-059c-01b9-dc7b-0aa89ddb31c2.html Πρόσβαση Ιούνιος 2019.

κακουργήματος και, σε περίπτωση καταδίκης του, υπόκειται σε ποινή φυλάκισης που δεν υπερβαίνει τα είκοσι πέντε (25) έτη:

Νοείται ότι εάν το παιδί έχει υπερβεί την ηλικία συναίνεσης κατά τον χρόνο διάπραξης του αδικήματος η ποινή φυλάκισης δεν υπερβαίνει τα είκοσι (20) έτη.

(6) Όποιος εξαναγκάζει ή χρησιμοποιεί βία προκειμένου να συμμετάσχει το παιδί σε παιδική πορνεία ή απειλεί το παιδί προς τον σκοπό αυτό, είναι ένοχος κακουργήματος και, σε περίπτωση καταδίκης του, υπόκειται σε ποινή φυλάκισης που δεν υπερβαίνει τα είκοσι πέντε (25) έτη:

Νοείται ότι εάν παιδί έχει υπερβεί την ηλικία συναίνεσης κατά τον χρόνο διάπραξης του αδικήματος η ποινή φυλάκισης δεν υπερβαίνει τα είκοσι (20) έτη.

(7) Όποιος τελεί σεξουαλικές πράξεις με παιδί, οι οποίες πραγματοποιούνται μέσω παιδικής πορνείας, είναι ένοχος κακουργήματος και, σε περίπτωση καταδίκης του, υπόκειται σε ποινή φυλάκισης που δεν υπερβαίνει τα είκοσι πέντε (25) έτη:

Νοείται ότι εάν το παιδί έχει υπερβεί την ηλικία συναίνεσης κατά τον χρόνο διάπραξης του αδικήματος η ποινή φυλάκισης δεν υπερβαίνει τα δέκα πέντε (15) έτη.

(8) Ανεξάρτητα από τις διατάξεις των εδαφίων (1) έως (7), όποιος διαπράττει οποιοδήποτε από τα αδικήματα του παρόντος άρθρου με παιδί το οποίο, κατά τον χρόνο διάπραξης του αδικήματος, ήταν ηλικίας κάτω των δεκατριών (13) ετών υπόκειται σε ποινή φυλάκισης διά βίου.

Το πιο πάνω άρθρο, δίνει ένα πολύ δυνατό κοινωνικό μήνυμα σε σχέση με τη σοβαρότητα του αδικήματος της παιδικής πορνείας και ασφαλώς και πάλι έρχεται σε αντίθεση με τις πρόνοιες του Ποινικού Κώδικα.

Με την ίδια ασυστηρότητα, όμως χωρίς να καθορίζει το ύψος των ποινών, προνοεί τα πιο κάτω αδικήματα ο περί της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Προστασία του Παιδιού από τη Σεξουαλική Εκμετάλλευση και τη Σεξουαλική Κακοποίηση (Κυρωτικός) Νόμος του 2014, Ν. 21(III)/2014:⁴²³

⁴²³ Ο περί της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Προστασία του Παιδιού από τη Σεξουαλική Εκμετάλλευση και τη Σεξουαλική Κακοποίηση (Κυρωτικός) Νόμος του 2014, Ν. 21(III)/2014 http://www.cylaw.org/nomoi/arith/2014_3_021.pdf Πρόσβαση Ιούνιος 2019.

Άρθρο 19 – Αδικήματα που αφορούν την παιδική πορνεία

1. Κάθε Μέρος θα λάβει τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσει ότι οι ακόλουθες σκόπιμες συμπεριφορές ποινικοποιούνται:

(α) η στρατολόγηση παιδιού στην πορνεία ή ο εξαναγκασμός παιδιού να συμμετέχει στην πορνεία,

(β) ο εξαναγκασμός παιδιού στην πορνεία ή η αποκόμιση κέρδους από τη συμμετοχή ή εκμετάλλευση παιδιού με οποιοδήποτε άλλο τρόπο για το σκοπό αυτό,

(γ) η προσφυγή στην παιδική πορνεία.

Οι ποινές προνοούνται σε μια πιο γενική μορφή στο **άρθρο 27** της Σύμβασης και περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, ανάλογες και αποτρεπτικές κυρώσεις, όπως αποκλεισμό από δημόσιες παροχές ή ενισχύσεις, προσωρινή ή οριστική απαγόρευση της άσκησης εμπορικής δραστηριότητας, δικαστική εποπτεία, δικαστική εντολή εκκαθάρισης, κατάσχεση και δήμευση αγαθών, εγγράφων και άλλων μέσων που χρησιμοποιήθηκαν για τη διάπραξη αδικημάτων, προϊόντων που προέρχονται από τέτοια αδικήματα ή περιουσιακών στοιχείων αξίας αντίστοιχης προς εκείνη των εν λόγω προϊόντων, προσωρινό ή μόνιμο κλείσιμο οποιασδήποτε εγκατάστασης.

Τέλος, ο περί της Εφαρμογής της Εθνικής Στρατηγικής για την Καταπολέμηση της Σεξουαλικής Κακοποίησης και Εκμετάλλευσης Παιδιών και της Παιδικής Πορνογραφίας Νόμος του 2017, Ν. 112(I)/2017,⁴²⁴ καθορίζει τις πρόνοιες για την ετοιμασία, υιοθέτηση, εφαρμογή και παρακολούθηση της Εθνικής Στρατηγικής για την Καταπολέμηση της Σεξουαλικής Κακοποίησης και Εκμετάλλευσης Παιδιών και της Παιδικής Πορνογραφίας.

Πέραν της παράθεσης της σχετικής νομοθεσίας της Κύπρου για την πορνεία, καθώς και της προτεινόμενης τροποποίησης του Ποινικού Κώδικα, είναι ενδιαφέρον να εξετάσουμε τη σχετική νομολογία, η οποία επεξηγά τις πιο πάνω πρόνοιες και δείχνει την τάση των δικαστηρίων ως προς την ποινικοποίηση ή αποποινικοποίηση ή την παραμονή του υφιστάμενου καθεστώτος της πορνείας στην Κύπρο.

⁴²⁴ Ο περί της Εφαρμογής της Εθνικής Στρατηγικής για την Καταπολέμηση της Σεξουαλικής Κακοποίησης και Εκμετάλλευσης Παιδιών και της Παιδικής Πορνογραφίας Νόμος του 2017, Ν. 112(I)/2017, http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/2017_1_112/full.html Πρόσβαση Ιούνιος 2019.

3.4.1.4 Νομολογία – Πορνεία

Στο Μέρος αυτό, παρατίθεται η συζήτηση και τα συμπεράσματα σχετικά με τις αποφάσεις κυπριακών Δικαστηρίων που αναυρέθηκαν μετά από διαδικτυακή αναζήτηση στο αρχείο του Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου και αφορούν την πορνεία. Τα κριτήρια που τέθηκαν για σκοπούς έρευνας ήταν όπως οι αποφάσεις περιέχουν τους όρους «πορνεία» και/ή «μαστροπεία», χωρίς αναφορά στον όρο «εμπορία προσώπων», κατά τα έτη 2009 μέχρι 2019, σε όλα τα Δικαστήρια της Κύπρου, περιλαμβανομένων των Επαρχιακών Δικαστηρίων, του Κακουργιοδικείου και του Εφετείου. Σημειώνεται ότι κάποιες από τις αναυρεθείσες υποθέσεις έχουν αναφερθεί πιο πάνω στις Αποφάσεις που αφορούν την εμπορία προσώπων και ως εκ τούτου, δεν περιλαμβάνονται στο παρόν Μέρος, εφόσον σε αυτό το Μέρος επιδιώκεται η καταγραφή μόνο των υποθέσεων που αφορούν «πορνεία» και συναφή αδικήματα και όχι «εμπορία προσώπων».

Πέραν των πιο πάνω, γίνεται αναφορά σε μια σημαντική παλαιότερη υπόθεση του 1999 όπου μια κυπριακή εταιρεία προσπάθησε να ασχοληθεί επίσημα με την πορνεία ως επάγγελμα, για σκοπούς παρουσίασης της άποψης του δικαστηρίου σε σχέση με την πορνεία ως εργασία στην Κύπρο. Στόχος της παρουσίασης των αποτελεσμάτων της πιο πάνω έρευνας, είναι να διαφανεί η ερμηνεία, ο τρόπος εφαρμογής της Νομοθεσίας και η αλλαγή στην κουλτούρα των ίδιων των δικαστών και της κοινωνίας μέσα σε περίοδο 10 ετών, μέσα από την ανάλυση περιεχομένου (content analysis). Οι υποθέσεις που εντοπίστηκαν, έχουν ενταχθεί σε πίνακες στους οποίους γίνεται αναφορά στον Αριθμό Υπόθεσης, στους διαδίκους, χωρίς όμως αναφορά σε ονοματεπώνυμα και σε προσωπικά δεδομένα, στο αρμόδιο Δικαστήριο, στην ημερομηνία Απόφασης και στη χρονολογία διάπραξης των αδικημάτων, ώστε να διαφανεί κατά πόσο η απόφαση λήφθηκε γρήγορα, στις νομικές διατάξεις που εφαρμόστηκαν, στα γεγονότα και στην καταδίκη, εάν εξασφαλίστηκε, όπως και στην ποινή που επιβλήθηκε, εφόσον αυτή είναι γνωστή. Εάν υπήρξε αθώωση, καταγράφονται οι λόγοι, αναφέρεται κατά πόσο υπήρξε διάκριση μεταξύ πορνείας και εμπορίας προσώπων, γίνεται αναφορά στο προφίλ του θύματος και του θύτη, και τέλος, καταγράφονται σχόλια αναφορικά με τη μεταχείριση των διαδίκων από το αρμόδιο Δικαστήριο. Λόγω της έκτασης και του αριθμού των υποθέσεων που ανευρέθηκαν, οι πίνακες εντάσσονται στο **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 8.2 Αποφάσεις Κυπριακών Δικαστηρίων – Πορνεία**, κατά χρονολογική σειρά.

Μέσα από την πιο πάνω έρευνα, έχουν εντοπιστεί 6 Αποφάσεις κυπριακών Δικαστηρίων, στις οποίες γίνεται αναφορά στους όρους «πορνεία» και/ή «μαστροπεία», χωρίς αναφορά στον όρο «εμπορία προσώπων», εντός της προκαθορισμένης για την παρούσα έρευνα περιόδου (2009-2019). Από τις πιο πάνω 6 Αποφάσεις, μόνο μία ήταν αθωωτική, ενώ στις άλλες 5 οι Κατηγορούμενοι καταδικάστηκαν σε μία ή περισσότερες από τις κατηγορίες που τους είχαν προσαφθεί.

Οι αποφάσεις εκδόθηκαν μεταξύ της χρονικής περιόδου από τις 9 Μαΐου 2012 μέχρι τις 9 Δεκεμβρίου 2015. Μέσα από τη μελέτη των εν λόγω υποθέσεων, φαίνεται ότι ούτε τα ίδια τα κυπριακά δικαστήρια δεν έχουν ξεκαθαρίσει ακριβώς τη θέση τους για την εφαρμογή και/ή τη χρήση των προνοιών του Ποινικού Κώδικα σε σχέση με την πορνεία και τη μαστροπεία. Αυτό φαίνεται και από το γεγονός ότι μέσα σε περίοδο 10 ετών, ήτοι από το 2009 μέχρι σήμερα, ανευρέθηκαν μόνο 6 υποθέσεις στις οποίες δεν γίνεται αναφορά στην εμπορία προσώπων, με εξαίρεση την υπόθεση 825/10 στην οποία ενώ γίνεται αναφορά στο Ν.87(Ι)/2007, δεν γίνεται αναφορά σε θύματα εμπορίας. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι όλες οι υποθέσεις που ανευρέθηκαν αφορούν γυναίκες, υπηκόους τρίτων χωρών, από Κίνα, Μολδαβία, Ρωσία, οι οποίες ουσιαστικά πέραν της καταδίκης για διατήρηση οίκου ανοχής, ή του αδικήματος του αποζήν από κέρδη πορνείας, είχαν σε κάποιες περιπτώσεις να αντιμετωπίσουν και το ενδεχόμενο/απειλή της απέλασης.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι, στις 3 από τις 6 υποθέσεις, η Αστυνομία στις επιχειρήσεις τις χρησιμοποίησε «συνεργάτες / πληροφοριοδότες», καθώς επίσης σε όλες τις υποθέσεις σχεδόν χρησιμοποιούσε τους πελάτες ως Μάρτυρες Κατηγορίας, εναντίον των «ανήθικων» γυναικών που ασκούσαν την πορνεία, ακόμα και εάν αυτή ασκείτο με τη συναίνεση όλων των μερών. Οι πελάτες λοιπόν ακόμα και μέσα από τη μελέτη των εν λόγω αποφάσεων, ανωνυμοποιούνται, με εξαίρεση την υπόθεση 12041/12, η ταυτότητα τους προστατεύεται από το ίδιο το Δικαστήριο, ως επίσης δεν λαμβάνουν το στίγμα της ανήθικης πράξης, ακόμα και εάν είναι αυτοί που συντηρούν την «ανήθικη» πορνεία. Ενδιαφέρον αποτελεί η αναφορά του Δικαστηρίου στην Υπόθεση 36935/2012, ότι

“Έλαβε επίσης υπόψη ότι η παρούσα υπόθεση σίγουρα δεν είναι από τις χειρότερες περιπτώσεις διάπραξης αδικημάτων αυτής της φύσεως αφού με βάση τα γεγονότα που εκτέθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου τα πρόσωπα που πρόσφεραν αγοραίο έρωτα εντός του

διαμερίσματος της Κατηγορούμενης προέβαιναν στις συγκεκριμένες πράξεις με την θέλησή τους (χωρίς να εξαναγκάζονται ή να παρακινούνται προς τούτο από την Κατηγορούμενη) και εισέπρατταν το μεγαλύτερο μέρος του ποσού που πληρωνόταν γι' αυτές. Βεβαίως, οι ηθικές προεκτάσεις των αδικημάτων σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να αγνοηθούν.». (Η υπογράμμιση δική μας).

Ασφαλώς δεν μπόρεσαν να αγνοηθούν οι «ηθικές προεκτάσεις» για την Κατηγορούμενη η οποία ήταν μια οικονομικά άπορη Κινέζα, μητέρα, διαζευγμένη με Κύπριο, ο οποίος ήταν άνεργος και η οποία συντηρούσε μόνη της το παιδί της. Οι «ηθικές προεκτάσεις» σε αυτή την περίπτωση όπως και σε πολλές άλλες, ουδόλως σχετίζονταν με τους πελάτες που λάμβαναν τις υπηρεσίες «ακολασίας» της εν λόγω Κινέζας ή των άλλων Κινέζων και στη συνέχεια επέστρεφαν άμεπτοι και χωρίς κάποια συνέπεια στην «ηθική» καθημερινότητά τους.

Καταδικαστική ήταν επίσης η απόφαση στην υπόθεση 25243/10 στην οποία το Δικαστήριο καταδίκασε δύο αλλοδαπές για τη διατήρηση οίκου ανοχής και τη συνωμοσία προς διάπραξη πλημμελήματος. Το δικαστήριο δεν εξετάζει καθόλου κατά πόσο οι κατηγορούμενες υπέπεσαν θύματα διότι από τα γεγονότα της υπόθεσης φαίνεται ότι η πορνεία που ασκείτο ήταν συναινετική. Οι κατηγορούμενες δεν καταδικάστηκαν για την άσκηση της πορνείας, διότι πιθανόν να ζούσαν οι ίδιες από τα κέρδη της πορνείας. Καταδικάστηκαν όμως για το πλημμέλημα διατήρησης οίκου ανοχής και για παράνομη διαμονή, που πιθανόν να ήταν αρκετοί λόγοι για απέλαση.

Σημαντικά ευρήματα αποτελούν και οι ποινές που επιβλήθηκαν στις υποθέσεις 7875/2012, 36935/2012 και 183/2015, όπου ανευρέθηκαν οι Αποφάσεις επιβολής ποινής. Η υπόθεση 7875/2012 που αφορούσε Κύπριο πολίτη, ο οποίος καταδικάστηκε για εκμετάλλευση πορνών, χωρίς τη χρήση των κατηγοριών με βάση τον Ν.87(Ι)/2007, οι οποίες θα ήταν ασφαλώς πιο αυστηρές, καταδικάστηκε σε 12μηνη φυλάκιση χωρίς αναστολή, παρά το γεγονός ότι δεν υπήρχε ενισχυτική μαρτυρία. Παρόμοια ελαφριά ποινή φυλάκισης 18 μηνών επιβλήθηκε στην πιο πρόσφατη υπόθεση στην οποία καταδικάστηκε Κύπριος άνδρας για εκμετάλλευση πόρνης και μαστροπεία, το 2015. Και στις δύο περιπτώσεις βλέπουμε ότι δεν γίνεται καμία αναφορά στην πιθανή αναγνώριση ή στη μη αναγνώριση των παραπονούμενων ως θύματα εμπορίας.

Τέλος, είναι σημαντικό να τονίσουμε τη διαφορετικότητα με την οποία το κάθε Δικαστήριο εξετάζει τις υποθέσεις πορνείας και διατήρησης οίκου ανοχής, συγκρίνοντας τις υποθέσεις 25243/10 και 36935/2012 με την υπόθεση 12041/12. Ενώ στις δύο πρώτες υποθέσεις το Δικαστήριο κατέληξε σε εύρημα και καταδίκη για το αδίκημα διατήρησης οίκου ανοχής, στην υπόθεση 12041/12, το Δικαστήριο εξέτασε το θέμα με τέτοιο τρόπο ώστε κατέληξε πως:

«πρόσωπο θεωρείται ότι διατηρεί οίκο ανοχής, όταν σε οποιοδήποτε χρόνο παρουσιάζεται, ενεργεί ή συμπεριφέρεται ως αφεντικό ή πατρόνα ή ως το πρόσωπο το οποίο έχει την φροντίδα, την εξουσία ή τη διαχείρισή του.».

Με αυτό τον τρόπο αθώωσε την Κατηγορούμενη που συμμετείχε μεν στη σεξουαλική συνεύρεση έναντι πληρωμής, ενώ δεν είχε κάποια σχέση με τη διατήρηση οίκου ανοχής.

Παρά το ότι είναι εκτός της χρονικής περιόδου που καθορίστηκε για την έρευνα, είναι σημαντικό να αναφερθούμε στην πρώτη προσπάθεια κυπριακής εταιρείας να λειτουργήσει οίκο ανοχής, με σκοπό την εκπόρνευση αλλοδαπών γυναικών. Το 1999, η εταιρεία L.D HIGH HEELS MODELS AGENCY LIMITED (HE103313), η οποία είναι ακόμα και σήμερα εγγεγραμμένη στο αρχείο του Εφόρου Εταιρειών Κύπρου, απέστειλε στον Υπουργό Εσωτερικών, μέσω του δικηγόρου της, δύο επιστολές ημερομηνίας 21 Μαρτίου 2001 με πρόταξη θέματος στη μία αίτηση «Άδεια για λειτουργία Οίκου Ανοχής» και στην άλλη «Αίτηση για άδεια εργασίας σε αλλοδαπές για εργασία ως συνοδοί». Με την πρώτη επιστολή εξέφραζαν την πρόθεση να δημιουργήσουν και διατηρήσουν στην Κύπρο οίκο ανοχής με αλλοδαπές γυναίκες αφού, καθώς εξηγούσαν, διεπίστωσαν κατόπιν έρευνας που διεξήγαγαν, πως δεν υπήρχαν στην αγορά Κύπριες για τέτοια απασχόληση. Διαβεβαίωναν δε, πως θα μεριμνούσαν ώστε η λειτουργία του οίκου ανοχής να είναι άψογη. Με τη δεύτερη επιστολή, ζητούσαν την παραχώρηση άδειας εισόδου και εργασίας σε είκοσι αλλοδαπές που θα εργάζονταν στην Κύπρο ως συνοδοί ξένων επιχειρηματιών και τουριστών, διευκρίνιζαν δε στο τέλος, ότι ήταν ενόψει τούτου που ζητούσαν και την άδεια για δημιουργία οίκου ανοχής.

Ο Υπουργός Εσωτερικών τους απάντησε, με επιστολή ημερομηνίας 2 Μαΐου 2001, ως εξής:

«Αναφέρομαι στις δύο επιστολές σας ημερομηνίας **21 Μαρτίου 2001**, σχετικά με το αίτημα της εταιρείας **L.D. High Heels Model Agency Ltd** να φέρει στην Κύπρο αλλοδαπές με σκοπό να απασχοληθούν σε οίκο ανοχής ή ως συνοδοί επιχειρηματιών και σας πληροφορώ ότι το εν λόγω αίτημα εξετάστηκε πολύ προσεκτικά, αλλά δεν μπορεί να γίνει αποδεκτό.

Αναφέρεται συναφώς πως με βάση το άρθρο 6(1)(Ε) των περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως Νόμων Κεφ. 105 δεν επιτρέπεται η παραμονή στην Κύπρο αλλοδαπών που έχουν σκοπό την άσκηση πορνείας ή να ζουν από κέρδη πορνείας.»

Η αιτήτρια εταιρεία προσέφυγε στο Ανώτατο Δικαστήριο υπό την Αναθεωρητική του Δικαιοδοσία με την καταχώρηση Αίτησης στην Υπόθεση με αρ. 544/2001.⁴²⁵ Με την προσφυγή της η αιτήτρια εταιρεία ζήτησε από το Δικαστήριο να δηλώσει ότι η απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών είναι άκυρη και/ή παράνομη και/ή εστερημένη οιαδήποτε αποτελέσματος. Το Δικαστήριο αποφάσισε ότι η απάντηση του Υπουργού Εσωτερικών, υπό την ιδιότητά του ως Ανώτερου ή Πρώτου Λειτουργού Μετανάστευσης, ήταν πληροφοριακού περιεχομένου. Το υποβληθέν γενικό αίτημα για παραχώρηση άδειας εισόδου σε είκοσι αλλοδαπές, χωρίς εξειδικεύσεις με αναφορά στα πρόσωπα, δεν παρείχε αντικείμενο για τη λήψη εκτελεστής διοικητικής απόφασης. Οπότε η απάντηση δεν εξέφραζε παρά μόνο πληροφοριακά τον τρόπο με τον οποίο θα αντικριζόταν η τυχόν συγκεκριμένη περίπτωση. Το Δικαστήριο τόνισε επίσης ότι ενόψει των απαγορεύσεων στο άρθρο 6(1)(ε) του περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως Νόμου (Κεφ. 105 όπως τροποποιήθηκε), αλλά και στο άρθρο 164(1)(α) και (3) του Ποινικού Κώδικα, Κεφ. 154, (όπως τροποποιήθηκε), που αφορά το αποζήν από τα κέρδη πορνείας, δεν θα μπορούσε εν πάση περιπτώσει να αναμενόταν ευμενής αντιμετώπιση τέτοιου αιτήματος. Σημειώνεται ότι δεν εξετάστηκε οποιοδήποτε θέμα αντισυνταγματικότητας, διότι δεν τέθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου.

Παράλληλα, η εταιρεία καταχώρησε ακόμα μια προσφυγή με αρ. 546/2001⁴²⁶ με την οποία ζητούσε δήλωση του Δικαστηρίου ότι η απόφαση των Καθ' ων η Αίτηση

⁴²⁵ Αρ. 544/2001, *L.D. HIGH HEELS MODEL AGENCY LTD v. Κυπριακής Δημοκρατίας*, διά του Υπουργού Εσωτερικών, [2002], http://www.cylaw.org/cgi-bin/open.pl?file=/apofaseis/aad/meros_4/2002/4-200207-544-01.htm Πρόσβαση Μάιος 2019.

⁴²⁶ Αρ. 546/2001, *L.D. HIGH HEELS MODEL AGENCY LTD v. Κυπριακής Δημοκρατίας*, διά του Υπουργού Εσωτερικών, [2002], <http://www.cylaw.org/cgi->

ημερομηνίας 2/05/2001 με την οποία απερρίπτετο αίτημα της Αιτήτριας για παραχώρηση άδειας σε αυτήν για άσκηση συγκεκριμένης επαγγελματικής δραστηριότητας και συγκεκριμένα άδεια για λειτουργία οίκου ανοχής είναι άκυρη και/ή παράνομη και/ή εστερημένη οιοδήποτε αποτελέσματος. Ως κύριο λόγο ακυρότητας της επίδικης απόφασης η αιτήτρια εταιρεία προέβαλε τον ισχυρισμό ότι περιορίζει ανεπίτρεπτα το δικαίωμα εργασίας, το οποίο προστατεύεται από το Άρθρο 25 του Συντάγματος. Δευτερευόντως, ισχυρίστηκε έλλειψη δέουσας έρευνας και ανεπαρκούς αιτιολογίας της επίδικης απόφασης.

Το Άρθρο 25.1 και 2 του Συντάγματος, όπως παρατήρησε το αρμόδιο Δικαστήριο, έχει ως ακολούθως:-

«25.1. Έκαστος έχει το δικαίωμα να ασκή οιονδήποτε επάγγελμα ή να επιδίδεται εις οιανδήποτε απασχόλησιν, εμπόριον ή επικερδή εργασίαν.

2. Η άσκησης του δικαιώματος τούτου δύναται να υπαχθή εις τους υπό του νόμου τιθεμένους όρους, περιορισμούς ή διατυπώσεις, αναφερομένους αποκλειστικώς εις τα συνήθως απαιτούμενα διά την άσκησιν οιοδήποτε επαγγέλματος προσόντα ή οίτινες είναι απαραίτητοι μόνον προς το συμφέρον της ασφαλείας της Δημοκρατίας ή της συνταγματικής τάξεως ή της δημοσίας ασφαλείας ή της δημοσίας τάξεως ή της δημοσίας υγείας ή των δημοσίων ηθών ή της προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών των ηγγυημένων υπό του Συντάγματος εις οιονδήποτε πρόσωπον ή προς το δημόσιον συμφέρον υπό τον όρον ότι διατυπώσεις, όροι και περιορισμοί δεν θα τίθενται διά νόμου κατ' επίκλησιν του δημοσίου συμφέροντος εφ' όσον είναι αντίθετοι προς τα συμφέροντα εκατέρας κοινότητος.»

Με το πιο πάνω Άρθρο το Σύνταγμα κατοχυρώνει το δικαίωμα επιλογής και ελεύθερης άσκησης επαγγέλματος. Ταυτόχρονα, όμως, επιτρέπει στο νομοθέτη όπως με νόμο επιβάλει όρους και περιορισμούς για την προστασία βασικών αρχών, μεταξύ δε άλλων για την προστασία των δημοσίων ηθών. Το Δικαστήριο βασίστηκε και πάλι στο άρθρο 164(1) του Ποινικού Κώδικα, Κεφ. 154, καθώς και στο άρθρο 6(1)(ε) του περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως Νόμου, Κεφ. 105 και κατέληξε ότι τόσο ο Ποινικός Κώδικας όσο και ο περί Αλλοδαπών Νόμος, απαγορεύουν την

είσοδο στη Δημοκρατία γυναικών που θα ασκήσουν πορνεία. Το Δικαστήριο αποφάσισε να απορρίψει και αυτή την προσφυγή διότι οι αυθεντίες που αφορούν την ελεύθερη άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας δεν αφορούσαν την παρούσα περίπτωση, εφόσον το δικαίωμα περιορίζεται νομικά, αφού η συγκεκριμένη άσκηση επιχείρησης συνιστά, παράνομη δραστηριότητα, η οποία τιμωρείται, ως ποινικό αδίκημα, από τον Νόμο.

Ενόψει όλων των πιο πάνω, συμπεραίνουμε ότι η υφιστάμενη νομοθεσία και συνεπώς όπως είναι φυσικό η νομολογία της Κύπρου, θα χρειαστεί αρκετά χρόνια και τριβή με το αντικείμενο και τη νέα προοπτική για την καταπολέμηση της χρήσης σεξουαλικών υπηρεσιών θύματος εμπορίας προσώπων, η οποία εισήχθη στην κυπριακή νομοθεσία με τον τροποποιητικό Νόμο 117(I)/2019. Θα χρειαστούν χρόνια, επιμόρφωσης των αρμόδιων φορέων και των πολιτών και μεγάλη προσπάθεια από πλευράς όλων των εμπλεκόμενων που καλούνται να εφαρμόσουν, να ερμηνεύσουν και να αξιολογήσουν την εφαρμογή της νομοθεσίας, ώστε να μεταβληθεί η αντίληψη περί «ανήθικης» γυναίκας πόρνης. Η εν λόγω αντίληψη θεωρεί ότι η πόρνη αξίζει να τιμωρηθεί διότι βλάπτει την «ηθική» κοινωνία της Κύπρου, ειδικά όταν αυτή είναι αλλοδαπή από τρίτη χώρα και οικονομικά άπορη, εισαγάγοντας θεσμούς που προστατεύουν αυτή την γυναίκα από το να χρειάζεται και/ή να αναγκάζεται να ασκεί την «συναινετική» πορνεία με τον «ηθικά υπεύθυνο» πελάτη. Υπάρχουν, όμως, πολιτικές και προϋπολογισμός για να στηρίξουν τις πιο πάνω αντιλήψεις;

3.4.2 Οι πολιτικές της Κύπρου για την εμπορία προσώπων και την πορνεία

3.4.2.1 Πολυθεματική Συντονιστική Ομάδα (ΠΣΟ)

Όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, στην Κύπρο δεν υπάρχει πολιτική για την πορνεία. Εντούτοις, η καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων έχει ρυθμιστεί και υπάρχουν πολιτικές υπό μορφή Σχεδίων Δράσης, τα οποία προνοούν τη συνεργασία των αρμόδιων αρχών, υπό την εποπτεία του Εθνικού Συντονιστή, του Υπουργού Εσωτερικών, καθώς και της Πολυθεματικής Συντονιστικής Ομάδας (ΠΣΟ) η οποία ιδρύθηκε το 2007. Η ΠΣΟ, της οποίας προεδρεύει ο Εθνικός Συντονιστής, είναι υπεύθυνη για το σχεδιασμό και την εφαρμογή όλων των απαραίτητων μέτρων για την καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων και την προστασία των θυμάτων. Με βάση τον Ν.60(Ι)/2014 η ΠΣΟ πρέπει να συναντάται συχνά ή τουλάχιστο τρεις φορές τον χρόνο⁴²⁷.

Οι κύριες αρμοδιότητες της ΠΣΟ είναι:

- Η αναθεώρηση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης
- Η παρακολούθηση της υλοποίησης και η εσωτερική αξιολόγηση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης
- Η παρακολούθηση και αξιολόγηση του Εθνικού Μηχανισμού Αναφοράς Θυμάτων
- Η συλλογή και ανταλλαγή πληροφοριών, στοιχείων και στατιστικών δεδομένων
- Η σύνταξη εγχειριδίων και εκπαιδευτικού υλικού για καλές πρακτικές
- Η υποβολή προτάσεων για τροποποίηση των σχετικών νομοθεσιών
- Η διοργάνωση σεμιναρίων και εκπαιδευτικών προγραμμάτων για τους/τους λειτουργούς των εμπλεκόμενων υπηρεσιών και των εκπροσώπων των ΜΚΟ
- Η διοργάνωση δράσεων για ευαισθητοποίηση του κοινού
- Η ετοιμασία και συζήτηση πρωτοκόλλων συνεργασίας μεταξύ των ΜΚΟ και οποιασδήποτε από τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες, και

⁴²⁷ Πληροφορίες από επίσημη ιστοσελίδα του Υπουργείου
<http://www.moi.gov.cy/moi/moi.nsf/All/35314F1D5073E639C2257AA90024ECF8>,
Ιούνιος 2019.

- Η παρακολούθηση και μελέτη των διεθνών εξελίξεων και του διεθνούς δικαίου.⁴²⁸

Οι ακόλουθες αρμόδιες αρχές εκπροσωπούνται στην ΠΣΟ: ο Υπουργός Εσωτερικών, ο Γενικός Εισαγγελέας, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Εξωτερικών, του Υπουργείου Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, του Υπουργείου Υγείας, του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, ο Αρχηγός Αστυνομίας, ο Διευθυντής του Τμήματος Εργασίας, ο Διευθυντής των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας, ο Διευθυντής του Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης, ο Προϊστάμενος της Υπηρεσίας Ασύλου, ο Εθνικός Μηχανισμός για τα Δικαιώματα της Γυναίκας, η Ένωση Δήμων Κύπρου και τέσσερις ΜΚΟ που καθορίζονται από τον Εθνικό Συντονιστή, και συγκεκριμένα το Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου (MIGS), την Οργάνωση Προστασίας Θυμάτων Σεξουαλικής Βίας και Εκμετάλλευσης (ΣΤΙΓΜΑ), το Cyprus Stop Trafficking και την Κίνηση για Ισότητα, Στήριξη, Αντιρατσισμό (ΚΙΣΑ).

3.4.2.2 Εθνικό Σχέδιο Δράσης κατά της Εμπορίας Προσώπων

Το 1^ο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τον συντονισμό των Δράσεων για την καταπολέμηση της Εμπορίας Προσώπων στην Κύπρο αναπτύχθηκε το 2001. Αντικαταστάθηκε από το 2^ο Εθνικό Σχέδιο Δράσης (2010-2012), το οποίο ετοιμάστηκε από την ΠΣΟ και εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο. Το 3^ο Σχέδιο Δράσης 2013-2015 αντικατέστησε το 2^ο Σχέδιο Δράσης.⁴²⁹ Στο παρόν στάδιο, ισχύει το 4^ο Σχέδιο Δράσης 2016-2018, το οποίο προνοεί συσχετισμένους στόχους και πρακτικά μέτρα, κάτω από εννέα θεματικές ενότητες: Συντονισμός, Πρόληψη, Εντοπισμός και Αναγνώριση Θυμάτων, Προστασία και Στήριξη Θυμάτων, Καταστολή και Δίωξη, Συλλογή Δεδομένων, Εκπαίδευση, Διεθνής Συνεργασία και Αξιολόγηση.⁴³⁰

⁴²⁸ Πληροφορίες από την επίσημη ιστοσελίδα Υπουργείου Εσωτερικών <http://www.moi.gov.cy/moi/moi.nsf/All/35314F1D5073E639C2257AA90024ECF8>, Πρόσβαση Ιούνιος 2019.

⁴²⁹ Kyprianou, M. (2018) «Combatting trafficking in women and girls for the purpose of sexual exploitation - Comments Paper for Cyprus.» Comments Paper publication for OSB Consulting Ltd under the European Union Rights, Equality and Citizenship Programme, https://ec.europa.eu/info/publications/mlp-gender-equality-seminar-combatting-trafficking-women-and-girls-purpose-sexual-exploitation-madrid-29-30-october-2018_en Πρόσβαση Ιούνιος 2019.

⁴³⁰ Εθνικό Σχέδιο Δράσης κατά της Εμπορίας προσώπων 2016-2018, Πολυθεματική Συντονιστική Επιτροπή, (2017) Cyprus Press and Information Office, Available at:

Οι προτεραιότητες του παρόντος Σχεδίου Δράσης 2016-2018, το οποίο θα έπρεπε ήδη να αναθεωρηθεί, είναι οι ακόλουθες:

- Τροποποίηση ισχύουσας νομοθεσίας
- Στήριξη των θυμάτων με ιδιαίτερη έμφαση στην ασφαλή στέγαση, όπως ήταν και μια από τις εισηγήσεις της Επιτροπής Εμπειρογνομόνων του Συμβουλίου της Ευρώπης (GRETA)⁴³¹
- η εκπαίδευση και κατάρτιση των λειτουργών πρώτης γραμμής,
- η κατάρτιση των δικαστών για την αποτελεσματική εφαρμογή της νομοθεσίας, και
- η προώθηση της σύναψης πρωτοκόλλων συνεργασίας μεταξύ ΜΚΟ και κρατικών υπηρεσιών.

Συγκεκριμένες δράσεις για την πρόληψη, περιλήφθηκαν στο Σχέδιο Δράσης 2016-2018, όπως οι εκπαιδεύσεις μελών της αστυνομίας, των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας, δικαστών και δικηγόρων της Δημοκρατίας που ενεργούν ως δημόσιοι κατήγοροι. Οι εκπαιδεύσεις περιλάμβαναν τις υφιστάμενες νομοθεσίες και κανονισμούς, πληροφορίες που αφορούν επιχειρήσεις της Αστυνομίας για αναγνώριση θυμάτων, τεχνικές ανακρίσεων, τη στήριξη θυμάτων και προστασία.⁴³² Διανεμήθηκαν επίσης, φυλλάδια μεταξύ Νοεμβρίου και Δεκεμβρίου 2013, στο πλαίσιο εθνικής εκστρατείας ενημέρωσης του κοινού.⁴³³

Άλλα έργα στα οποία συμμετείχε η Κύπρος ήταν το έργο “Towards a Pan European Monitoring System” (2012 – 2014), το οποίο συγχρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση και ήταν μια συνεργασία της Πορτογαλίας, της Βουλγαρίας, της Αυστρίας και της Κύπρου, με στόχο τη δημιουργία μιας διαδικτυακής πλατφόρμας για να βοηθήσει τους χρήστες (Αστυνομία) να παρακολουθούν και να συλλέγουν δεδομένα σε σχέση με θύματα εμπορίας.⁴³⁴ Πέραν όλων των πιο πάνω, η κυπριακή

[http://www.moi.gov.cy/moi/moi.nsf/69112946E6B4D271C2257AA900261168/\\$file/ΣΧΕΔΙΟ%20ΔΡΑΣΗΣ%20ΚΑΤΑ%20ΤΗΣ%20ΕΜΠΟΡΙΑΣ%20ΠΡΟΣΩΠΩΝ%202016-2018.pdf](http://www.moi.gov.cy/moi/moi.nsf/69112946E6B4D271C2257AA900261168/$file/ΣΧΕΔΙΟ%20ΔΡΑΣΗΣ%20ΚΑΤΑ%20ΤΗΣ%20ΕΜΠΟΡΙΑΣ%20ΠΡΟΣΩΠΩΝ%202016-2018.pdf)

⁴³¹ Recommendation CP(2015)15 on the implementation of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings by Cyprus, Committee of the Parties (2015), Available at:

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680631b92>

⁴³² Έκθεση που υποβλήθηκε από τις Κυπριακές Αρχές για τα μέτρα συμμόρφωσης με τις Εισηγήσεις της Επιτροπής των μελών CP(2015)15 on the implementation of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings, Council of Europe, (2016), Πρόσβαση Ιούνιος 2019: <https://rm.coe.int/16806fd4a3>

⁴³³ European Commission website on Trafficking in Human Beings in Cyprus, https://ec.europa.eu/anti-trafficking/content/nip/cyprus_en

⁴³⁴ European Commission website on the Project “Towards a Pan European Monitoring System”, Available at: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/eu-projects/towards-pan-european-monitoring-system-trafficking-human-beings_en

αστυνομία συνεργάζεται με άλλες Ευρωπαϊκές χώρες και με τρίτες χώρες για την εξιχνίαση εγκλημάτων, μέσω της ανταλλαγής πληροφοριών και έχει υπογράψει αρκετές διμερείς συμφωνίες⁴³⁵ οι οποίες περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων και ανταλλαγή βοήθειας για υποθέσεις εμπορίας προσώπων. Ως εκ των πιο πάνω, πέραν των κατά καιρούς Εθνικών Σχεδίων Δράσης για την Εμπορία Προσώπων, καθώς και αποσπασματικές συναντήσεις και δράσεις, δεν υπάρχει άλλη ρύθμιση που να αφορά στην πορνεία, στην Κύπρο. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι το θέμα δεν συζητείται. Αντίθετα, πρόσφατα έχουν γίνει βήματα βελτίωσης στο χώρο της καταπολέμησης της εμπορίας προσώπων.

3.4.3 Δημόσιες Συζητήσεις και η θεωρία της «Νέας» Διακυβέρνησης

Οι δημόσιες συζητήσεις, που δημιουργούνται μέσω του ελεύθερου διαλόγου και πρωτοβουλιών από φορείς που ασχολούνται με το θέμα, αποτελούν μέσο εφαρμογής της Νέας Διακυβέρνησης (New Governance). Όπως προτάσσουν οι βασικές αρχές της θεωρίας της Διακυβέρνησης είναι σημαντικό, να λαμβάνεται όσο το δυνατό περισσότερο υπόψη, η άποψη των εμπλεκόμενων και δη της κοινωνίας που θα κληθεί να εφαρμόσει πολιτικές και νομοθεσίες που αφορούν στην πορνεία και την εμπορία προσώπων στην Κύπρο.

3.4.3.1 Η θεωρία της “Νέας” Διακυβέρνησης (New Governance)

Η θεωρία της Διακυβέρνησης, καθορίζει τη διαδικασία λήψης πολιτικών αποφάσεων και αναφέρεται σε ένα νέο υπόδειγμα σχέσεων μεταξύ κράτους και κοινωνίας πολιτών, στο οποίο επικρατεί ισότιμη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων, των αγорών και των ΜΜΕ,⁴³⁶ προωθώντας έτσι τη ρύθμιση μέσα από το φακό του διοικούμενου.⁴³⁷ Μέσα από τη θεωρία της Διακυβέρνησης, επιδιώκεται παράλληλα η ενδυνάμωση του δημοκρατικού κράτους, η αποτελεσματικότητα των θεσμών, η λογοδοσία και η κοινωνική δικαιοσύνη.⁴³⁸

⁴³⁵ European Commission website on Trafficking in Human Beings in Cyprus, https://ec.europa.eu/anti-trafficking/content/nip/cyprus_en

⁴³⁶ Καρκατσούλης Π., «Η Διακυβέρνηση ως περιεχόμενο και διαδικασία λήψης απόφασης για τις δημόσιες υποθέσεις», Επιστήμη και Κοινωνία, Τεύχος 7/2001, σελ. 1, Πρόσβαση Μάρτιος 2019 <<https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/sas/article/viewFile/633/632>>

⁴³⁷ Lobel, O., «New Governance as Regulatory Governance» (November 21, 2012). The Oxford Handbook of Governance, David Levi-Four, ed., 2012; San Diego Legal Studies Paper No. 12-101. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2179160>

⁴³⁸ Καρκατσούλης Π., «Η Διακυβέρνηση ως περιεχόμενο και διαδικασία λήψης απόφασης για τις δημόσιες υποθέσεις», Επιστήμη και Κοινωνία, Τεύχος 7/2001, σελ. 1, Πρόσβαση Μάρτιος 2019 <<https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/sas/article/viewFile/633/632>>

Η θεωρία της Διακυβέρνησης έχει ενταχθεί στην κυπριακή πραγματικότητα τα τελευταία δέκα χρόνια με τις σχετικές αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου τον Μάρτιο του 2009, οι οποίες ενέκριναν τον Οδηγό Διαβούλευσης για τη Βελτίωση του Ρυθμιστικού Πλαισίου στην Κύπρο,⁴³⁹ όπως ετοιμάστηκε από το Υπουργείο Οικονομικών.⁴⁴⁰ Η εν λόγω δράση πραγματοποιήθηκε με σκοπό να βελτιωθεί το ρυθμιστικό πλαίσιο, όπως άλλωστε απαιτούσε η Στρατηγική της Λισαβόνας, γεγονός που επιβεβαιώθηκε στο εαρινό Συμβούλιο των Αρχηγών των κρατών-μελών της Ε.Ε. τον Μάρτιο του 2006.⁴⁴¹ Η διαβούλευση που πρέπει να γίνεται πριν από την υιοθέτηση και προώθηση κάθε νέου νομοσχεδίου, αποτελεί σημαντικό εργαλείο στα χέρια διοικούντων και διοικουμένων με το οποίο σμιλεύονται οι δημοκρατικές αρχές, ενισχύεται ο δημόσιος διάλογος, ενδυναμώνεται η διαφάνεια στη λήψη αποφάσεων, προωθείται η απλοποίηση της νομοθεσίας και εμπεδώνονται οι δημοκρατικές διαδικασίες, σύμφωνα με τον εν λόγω Οδηγό⁴⁴². Στις 29 Οκτωβρίου 2015, το Υπουργικό Συμβούλιο με την απόφαση του με Αρ. 79.664⁴⁴³, ενέκρινε το Σχέδιο Δράσης για Βελτίωση του Ρυθμιστικού Πλαισίου και στις 5 Σεπτεμβρίου 2016 με την απόφαση με Αρ. 81.268,⁴⁴⁴ ενέκρινε το νέο Πλαίσιο Ανάλυσης Αντικτύπου

⁴³⁹ Ιστότοπος Προεδρίας, Μονάδας Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ανάπτυξης, Πρόσβαση Μάρτιος 2019 <<http://www.reform.gov.cy/gr/αναπτυξιακή-μεταρρύθμιση/βελτίωση-ρυθμιστικού-πλαισίου/ανάλυση-του-αντίκτυπου-των-νομοθετικών-προτάσεων>>, Περισσότερες πληροφορίες: Guidelines on Stakeholders Consultation: http://ec.europa.eu/smart-regulation/guidelines/ug_chap7_en.htm.

⁴⁴⁰ Οδηγός Διαβούλευσης, Βελτίωση Ρυθμιστικού Πλαισίου, Υπουργείο Οικονομικών, (2009) Κυπριακή Δημοκρατία, 1η έκδοση, Πρόσβαση Μάρτιος 2019 <[http://www.mcw.gov.cy/mcw/rtd/rtd.nsf/rtd26_gr/D87D46FCFFF4310DC2257B73002C3CCA/\\$file/Οδηγός_Διαβούλευσης.pdf](http://www.mcw.gov.cy/mcw/rtd/rtd.nsf/rtd26_gr/D87D46FCFFF4310DC2257B73002C3CCA/$file/Οδηγός_Διαβούλευσης.pdf)>

⁴⁴¹ Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Ανακοίνωση του Προέδρου Μπαρόσοσε συνεννόηση με τον Αντιπρόεδρο Φερχόγιεν προς το Εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Συνεργασία για την οικονομική μεγέθυνση και την απασχόληση Νέο ξεκίνημα για τη στρατηγική της Λισαβόνας, (2.2.2005 COM(2005) 24 τελικό), παρ. 3.23, σελ. 23, Πρόσβαση Μάρτιος 2019, <[http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/com/com_com\(2005\)0024/_com_com\(2005\)0024_el.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/com/com_com(2005)0024/_com_com(2005)0024_el.pdf)>.

⁴⁴² Οδηγός Διαβούλευσης, Βελτίωση Ρυθμιστικού Πλαισίου, Υπουργείο Οικονομικών, (2009) Κυπριακή Δημοκρατία, 1η έκδοση, Πρόσβαση Μάρτιος 2019 <[http://www.mcw.gov.cy/mcw/rtd/rtd.nsf/rtd26_gr/D87D46FCFFF4310DC2257B73002C3CCA/\\$file/Οδηγός_Διαβούλευσης.pdf](http://www.mcw.gov.cy/mcw/rtd/rtd.nsf/rtd26_gr/D87D46FCFFF4310DC2257B73002C3CCA/$file/Οδηγός_Διαβούλευσης.pdf)>

⁴⁴³ Απόφαση Υπουργικού Συμβουλίου με αρ. 79.664, ημερομηνίας 29.10.2015, Σχέδιο Δράσης για Βελτίωση του Ρυθμιστικού Πλαισίου, (Αρ. Πρότασης 1375Α/2015), Ε.Ε. 4472, ημερ. 31.12.2015, αρ. γνωστ. 1356, Πρόσβαση Μάρτιος 2019 <[http://www.cm.gov.cy/cm/cm_2013/cm.nsf/D734F550927C26A9C2257F2A002D3A16/\\$file/79.664.pdf](http://www.cm.gov.cy/cm/cm_2013/cm.nsf/D734F550927C26A9C2257F2A002D3A16/$file/79.664.pdf)>.

⁴⁴⁴ Απόφαση Υπουργικού Συμβουλίου με αρ. 81.268, ημερομηνίας 5.8.2016, Νέο Πλαίσιο Ανάλυσης Αντίκτυπου στο πλαίσιο της υλοποίησης του Σχεδίου Δράσης για Βελτίωση του Ρυθμιστικού Πλαισίου, (Αρ. Πρότασης 1157/2016), Ε.Ε. 4511, ημερ. 11.11.2016, αρ. γνωστ. 1093, Πρόσβαση Μάρτιος 2019, <[http://www.cm.gov.cy/cm/cm_2013/cm.nsf/C2A1D18756A04EA5C225806700206757/\\$file/81.268.pdf](http://www.cm.gov.cy/cm/cm_2013/cm.nsf/C2A1D18756A04EA5C225806700206757/$file/81.268.pdf)>.

στο πλαίσιο της υλοποίησης του Σχεδίου Δράσης για τη Βελτίωση του Ρυθμιστικού Πλαισίου, στην Κύπρο και την αναθεωρημένη έκδοση του Οδηγού Διαβούλευσης.⁴⁴⁵ Η Διαβούλευση, όπως την ορίζει ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ, 2006),

*“Περιλαμβάνει την ενεργό αναζήτηση των απόψεων από ομάδες που επηρεάζονται από το υπό διαβούλευση θέμα. Πρόκειται για μια αμφίδρομη ροή πληροφορίας η οποία μπορεί να λάβει χώρα καθ’ οποιοδήποτε στάδιο νομοθετικών εργασιών, από την ταυτοποίηση του προβλήματος ως την αξιολόγηση της υπάρχουσας νομοθεσίας. Η διαβούλευση διακρίνεται από την συνεχή τάση για συλλογή πληροφορίας με στόχο την διευκόλυνση της κατάρτισης νομοθεσίας καλύτερης ποιότητας”.*⁴⁴⁶

Σύμφωνα με τον πιο πάνω Οδηγό, η Διαβούλευση, αποτελεί μία δυναμική και συνεχή διαδικασία η οποία δύναται να διεξάγεται κατά τα διάφορα στάδια διαμόρφωσης της νομοθεσίας. Ξεκινά από το στάδιο της σύλληψης της ιδέας, πριν ακόμη ξεκινήσει η διαμόρφωση συγκεκριμένης νομοθετικής πρότασης, ώστε να εξετάζονται, σε συνεργασία με τους εμπλεκόμενους φορείς, τυχόν εναλλακτικές επιλογές ρύθμισης για επίτευξη του επιδιωκόμενου στόχου πολιτικής. Ως εργαλείο, η Διαβούλευση χρησιμοποιείται για την έναρξη δημόσιου διαλόγου, με στόχο την αξιοποίηση των απόψεων και εισηγήσεων του κοινού, καθώς και όλων των φορέων και υπηρεσιών που επηρεάζονται, είτε άμεσα είτε έμμεσα, από την εφαρμογή του υπό συζήτηση νομοθετήματος. Η Διαβούλευση μπορεί να πάρει δύο μορφές: Στοχευμένη ή Δημόσια. Η Στοχευμένη Διαβούλευση, δύναται να διεξαχθεί ad hoc, μέσω ανεπίσημων συναντήσεων, τηλεφωνημάτων, επιστολών. Κύριο μειονέκτημά της θεωρείται η ελλιπής διαφάνεια, καθώς η προσβασιμότητα των ενδιαφερόμενων μερών εξαρτάται από τη διακριτική ευχέρεια του αρμόδιου φορέα που θα αναλάβει τη θέσπιση του νομοθετήματος. Η Δημόσια Διαβούλευση, αντίθετα, δημοσιεύεται στο ευρύ κοινό, μέσα από τον ιστότοπο του αρμόδιου φορέα, με τη χρήση εγγράφων διαβούλευσης όπως έγγραφα συζήτησης. Αναλόγως του αντικειμένου της

⁴⁴⁵ Οδηγός Διαβούλευσης, Προεδρία Μονάδα Διοικητικής Μεταρρύθμισης, (2016) Κυπριακή Δημοκρατία, 2η έκδοση, Πρόσβαση Μάρτιος 2019 <<https://issuu.com/presidency-reform-cyprus/docs/17b2179171a184?e=23693381/54602289>>.

⁴⁴⁶ Οδηγός Διαβούλευσης, Προεδρία Μονάδα Διοικητικής Μεταρρύθμισης, (2016) Κυπριακή Δημοκρατία, 2η έκδοση, Πρόσβαση Μάρτιος 2019 <<https://issuu.com/presidency-reform-cyprus/docs/17b2179171a184?e=23693381/54602289>>, σελ. 3.

Διαβούλευσης μπορεί να κρίνεται από την αρχή σκόπιμη η διεξαγωγή Δημόσιας Διαβούλευσης ή μπορεί να ακολουθεί την ολοκλήρωση Στοχευμένης Διαβούλευσης η οποία, ωστόσο δεν έχει καταλήξει σε συμφωνία μεταξύ της αρμόδιας αρχής που προωθεί το νέο νομοθέτημα και των εμπλεκόμενων φορέων που επηρεάζονται από την εφαρμογή και την υλοποίησή του.⁴⁴⁷

Αφού ολοκληρωθεί η διαβούλευση, ο αρμόδιος φορέας που προωθεί τη θεσμική αλλαγή, διενεργεί εκτίμηση αντικτύπου, λαμβάνοντας υπόψη τις οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Υπάρχουν κάποιες εξαιρέσεις στη διενέργεια διαβούλευσης, όπως για παράδειγμα για νομοθετήματα, τα οποία έχουν σχέση με⁴⁴⁸ τον προϋπολογισμό και τη χρηματοδότηση του Δημοσίου, τον Ποινικό Κώδικα, τους φόρους κατανάλωσης, την υιοθέτηση μέτρων σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης, την αμυντική θωράκιση, τη ρύθμιση ζητήματος που άπτεται των εθνικών συμφερόντων ή/και εξωτερικών σχέσεων της Δημοκρατίας, τη ρύθμιση ζητήματος, η οποία προωθείται ως άμεση συνέπεια Δικαστικής απόφασης και δεν αφήνει καμία διακριτική ευχέρεια για την εξέταση εναλλακτικών επιλογών ρύθμισης και τη ρύθμιση που προωθείται για καθαρά διορθωτικούς σκοπούς, χωρίς να επιφέρει ουσιαστικές αλλαγές στο αντικείμενο, τον σκοπό και την εφαρμογή υφιστάμενης ρύθμισης η οποία έχει ήδη τύχει Διαβούλευσης.

Έχοντας τα πιο πάνω υπόψη, παρά το γεγονός ότι η ρύθμιση της πορνείας αφορά άρθρα του Ποινικού Κώδικα και του Ν.60(Ι)/2014 με ποινικές συνέπειες για τους δράστες, εφόσον η ίδια η πορνεία δεν είναι ποινικό αδίκημα, με εξαίρεση όταν διενεργείται από μετανάστρια, θα ήταν πιο σωστό να ακολουθηθεί η πιο πάνω διαδικασία διαβούλευσης, πριν την ψήφιση νομοθεσίας. Εξάλλου, η πιο πάνω μέθοδος, αποτελεί ένα τρόπο αντιμετώπισης πολύπλοκων προβλημάτων τα οποία εξαρτώνται από αστάθμητους παράγοντες.⁴⁴⁹ Η θεωρία της Διακυβέρνησης φαίνεται να λήφθηκε υπόψη και να εφαρμόστηκε μόνο για συγκεκριμένες κατηγορίες του πληθυσμού στην Ιρλανδία, κατά τη συζήτηση για την αναθεώρηση του νομικού πλαισίου της πορνείας, με στόχο να εφοδιάσει τους νομοθέτες και την εκτελεστική

⁴⁴⁷ Οδηγός Διαβούλευσης, Προεδρία Μονάδα Διοικητικής Μεταρρύθμισης, (2016) Κυπριακή Δημοκρατία, 2η έκδοση, Πρόσβαση Μάρτιος 2019 <<https://issuu.com/presidency-reform-cyprus/docs/17b2179171a184?e=23693381/54602289>>, σελ. 12.

⁴⁴⁸ Οδηγός Διαβούλευσης, Προεδρία Μονάδα Διοικητικής Μεταρρύθμισης, (2016) Κυπριακή Δημοκρατία, 2η έκδοση, Πρόσβαση Μάρτιος 2019 <<https://issuu.com/presidency-reform-cyprus/docs/17b2179171a184?e=23693381/54602289>>, σελ. 5-6.

⁴⁴⁹ Manouvelos, E. G., «“New Governance” approaches in the EU: The OMC and the mid – term review of the “Lisbon Strategy”1», paru dans PIE, Perspectives, Variations, “New Governance” approaches in the EU: The OMC and the mid – term review of the “Lisbon Strategy”1, mis en ligne le 15 mars 2006, URL : <http://revel.unice.fr/pie/index.html?id=303>.

εξουσία με πραγματικά δεδομένα και απόψεις. Το γεγονός ότι δεν λήφθηκαν υπόψη οι απόψεις όλων των εμπλεκομένων, οδήγησε σε κριτική από ακαδημαϊκούς, διότι δεν έλαβε υπόψη τις εκδιδόμενες, τις οποίες ο νόμος προσπαθούσε να προστατεύσει.⁴⁵⁰ Την άποψη ότι πριν την τροποποίηση νομοθεσίας που υποστηρίζει μια ιδεολογική αλλαγή πρέπει να γίνονται δημόσιες συζητήσεις και να λαμβάνεται υπόψη η άποψη του κοινού, υποστηρίζουν ερευνητές από τον Καναδά, οι οποίοι μελέτησαν τις αλλαγές που επήλθαν στη χώρα τους, με την υιοθέτηση νομοθεσίας με βάση το Σουηδικό Μοντέλο.⁴⁵¹

Πρόσφατα στην Κύπρο, ξεκίνησε η προώθηση υιοθέτησης ρύθμισης που προσομοιάζει με το Σουηδικό Μοντέλο, στο πλαίσιο της καταπολέμησης του σεξισμού. Κατατέθηκαν προτάσεις τόσο από τη βουλευτριά Σκεύη Κουκουμά,⁴⁵² όσο και από τη βουλευτριά Αννίτα Δημητρίου. Η κυρία Κουκουμά, κατέθεσε πρόταση τροποποίησης του Ποινικού Κώδικα, σκοπός της οποίας, όπως αναφέρεται στην Αιτιολογική Έκθεση, είναι ο εκσυγχρονισμός του Ποινικού Κώδικα που αφορά στα αδικήματα κατά των ηθών και ειδικότερα στη σεξουαλική κακοποίηση κοριτσιών έναντι αγοριών. Με την πρόταση της κυρίας Κουκουμά, επιδιώκεται η εξίσωση αξιόποινων πράξεων ανεξάρτητα από το φύλο του θύματος, η αύξηση των ποινών και η ποινικοποίηση της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών, ως μέτρο αντιμετώπισης της εμπορίας και εκμετάλλευσης προσώπων. Η εν λόγω τροποποίηση είναι άμεσα συνδεδεμένη με την παρούσα έρευνα, εφόσον υιοθετεί, κάποιες από τις εισηγήσεις. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι, στο προτεινόμενο νομοσχέδιο, υπάρχει μεταβατική διάταξη, σύμφωνα με την οποία το προτεινόμενο άρθρο 165Α, το οποίο ποινικοποιεί την αγορά σεξουαλικών υπηρεσιών, τίθεται σε ισχύ ένα μήνα μετά την κατάθεση ολοκληρωμένου σχεδίου πολύπλευρης στήριξης ατόμων για έξοδο από την πορνεία. Αυτή η εισήγηση, αν και αποτελεί απλή αναφορά στο παρόν στάδιο, μπορεί να αποτελέσει έναυσμα για την οργανωμένη και πολυπαραγοντική στήριξη του Σουηδικού Μοντέλου στην Κύπρο, όταν οι κοινωνικοοικονομικές συνθήκες το επιτρέψουν. Παράλληλα, με το πιο πάνω, έχουν κατατεθεί δύο νομοσχέδια που αφορούν στην καταπολέμηση του σεξισμού και της σεξιστικής συμπεριφοράς. Το προσχέδιο του νομοσχεδίου για την ποινικοποίηση

⁴⁵⁰ FitzGerald S., McGary K., 'Problematizing Prostitution in Law and Policy in the Republic of Ireland: A Case for Reframing' (2015), Social and Legal Studies, σελ. 17.

⁴⁵¹ Cao L., Lu R., Xiaohan M., 'Acceptance of Prostitution and Its Social Determinants in Canada' [2015], International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology 1-20, σελ. 2.

⁴⁵² Offsite Team, "Ποινικοποιείται η αγορά σεξουαλικών υπηρεσιών/Κατατέθηκε πρόταση", 5 Ιουνίου 2020, <http://www.cytoday.eu/index.php?id=17&nid=11833811>.

της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 12 Ιουνίου 2020 και επισυνάπτεται ως **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 8.6 Νομοσχέδιο για την ποινικοποίηση της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών.**

3.4.3.2 Νόμος 117(I)/2019 που τροποποιεί τον Νόμο 60(I)/2014

Η πιο πρόσφατη δημόσια συζήτηση που έχει εντοπιστεί στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας, σχετίζεται με τη ψήφιση του περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Εμπορίας και Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων (Τροποποιητικού) Νόμου του 2019, Ν. 117(I)/2019, ο οποίος τροποποίησε τον Ν.60(I)/2014.⁴⁵³ Σκοπός του εν λόγω Νόμου, είναι να καταστεί εφικτή η ποινικοποίηση της συμπεριφοράς των «πελατών» που ζητούν και/ή εισπράττουν και/ή χρησιμοποιούν υπηρεσίες θυμάτων. Οι εν λόγω «πελάτες», στην ουσία προστατεύονταν μέσα από τις πρόνοιες του άρθρου 17 του Ν.60(I)/2019, που προϋποθέτει ότι για να είναι ποινικά υπεύθυνοι, θα πρέπει «εύλογα να υποθέσουν» ότι οι υπηρεσίες προσφέρονται από θύμα εμπορίας, με αποτέλεσμα να μην είναι εύκολο να στοιχειοθετηθεί και πόσο μάλλον να αποδειχθεί πέραν πάσης λογικής αμφιβολίας, το σχετικό αδίκημα.⁴⁵⁴ Με την τροποποίηση, δεν έχει αλλάξει η ουσία του άρθρου 17, όπως θα δούμε στη συνέχεια, όμως έχουν αυξηθεί οι ποινές και έχει ενταχθεί ο όρος «ζήτηση» και ένα νέο άρθρο 17Α που ποινικοποιεί όσους ζητούν και/ή χρησιμοποιούν σεξουαλικές υπηρεσίες θύματος εμπορίας. Η συζήτηση αυτή, η οποία ξεκίνησε στη Βουλή των Αντιπροσώπων από το 2016,⁴⁵⁵ σχετίζεται άμεσα με την πρόληψη της εμπορίας προσώπων, λόγω του ότι επιδιώκεται η μείωση της ζήτησης, μέσα από την ποινικοποίηση του πελάτη και του εν δυνάμει πελάτη. Για το θέμα αυτό, έγιναν επαφές με τη βουλευτριά του ΔΗΚΟ, κυρία Χριστιάνα Ερωτοκρίτου, η οποία παρείχε μέσω της βοηθού της, όλες τις απαραίτητες πληροφορίες για σκοπούς ανάλυσης και συμπερίληψης στην παρούσα έρευνα, περιλαμβανομένου του προτεινόμενου Νομοσχεδίου. Δεν φαίνεται να έγινε δημόσια

⁴⁵³ Ο περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Εμπορίας και Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων (Τροποποιητικός) Νόμος του 2019, Ν. 117(I)/2019, Ε.Ε. Παρ. Ι(Ι) Αρ. 4722, 26.7.2019, [https://www.mof.gov.cy/mof/gpo/gpo.nsf/All/19DCADCCC437D19AC2258443003B0B45/\\$file/4722%20%2026%20%207%202019%20PARARTHMA%20o%20MEROS%20I.pdf](https://www.mof.gov.cy/mof/gpo/gpo.nsf/All/19DCADCCC437D19AC2258443003B0B45/$file/4722%20%2026%20%207%202019%20PARARTHMA%20o%20MEROS%20I.pdf) Πρόσβαση Ιούλιος 2019.

⁴⁵⁴ Βουλή των Αντιπροσώπων, Πρόταση για τροποποίηση του περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Εμπορίας και Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων Νόμου του 2014, Κοινοβουλευτική Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Ίσων Ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών, Πρόσβαση Ιούνιος 2019: http://www2.parliament.cy/parliamentgr/008_06/02/003.04.21.02.pdf

⁴⁵⁵ Πληροφόρηση από συνέντευξη με εκπρόσωπο του MIGS ημερομηνίας 8 Φεβρουαρίου 2019.

διαβούλευση, όμως λήφθηκαν απόψεις εμπλεκόμενων φορέων και υπηρεσιών που προσεγγίστηκαν και για σκοπούς απάντησης του ερωτηματολογίου της παρούσας έρευνας.

Το προτεινόμενο Προσχέδιο του περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Εμπορίας και Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων (Τροποποιητικού) Νόμου του 2016, μαζί με την Αιτιολογητική Έκθεση, όπως υποβλήθηκε από την κυρία Χριστιάνα Ερωτοκρίτου, μετά την 3η Αναθώρηση, καθώς επίσης ο τροποποιητικός Νόμος 117(I)/2019, επισυνάπτονται ως **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 8.5 Πρόταση Νόμου για την τροποποίηση του περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Εμπορίας και Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων Νόμου του 2014 και Ν.117(I)/2019.**

Στο πλαίσιο της έρευνας και ανάλυσης της προτεινόμενης τροποποίησης και για σκοπούς υποβοήθησης τόσο του νομοθετικού έργου, στάλησαν οι ακόλουθες εισηγήσεις και σχόλια στην κυρία Χριστιάνα Ερωτοκρίτου στις 7 Απριλίου 2019. Όπως φαίνεται από την τελική διαμόρφωση του τροποποιητικού Ν.117(I)/2019, τα εν λόγω σχόλια δεν λήφθηκαν υπόψη, εκτός από ένα διαδικαστικό σχόλιο. Για την εξαγωγή συμπερασμάτων, αρχικά δημιουργήθηκε ένας συγκριτικός πίνακας για να διαφανεί κατα πόσο η Κυπριακή Δημοκρατία ενσωμάτωσε αποτελεσματικά την Ευρωπαϊκή Οδηγία 2011/36/ΕΕ στο Εθνικό Δίκαιο, με έμφαση στο άρθρο 18(4) της Οδηγίας 2011/36/ΕΕ, το υφιστάμενο άρθρο 17 του Ν.60(I)/2014 και τα άρθρα 17 και 17Α του Ν.117(I)/2019:

Οδηγία 2011/36/ΕΕ Άρθρο 18(4) Πρόληψη	Ν.60(I)/2014 Άρθρο 17, Ποινικοποίηση της Χρήσης των Υπηρεσιών των Θυμάτων	Ν.117(I)/2019 Άρθρο 17 και 17Α
Προκειμένου να καταστεί αποτελεσματικότερη η πρόληψη και η καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων	Όποιος <u>εύλογα δύναται να υποθέσει ότι η εργασία που χρησιμοποιεί ή οι οποιεσδήποτε υπηρεσίες θύματος</u>	Όποιος <u>εύλογα δύναται να υποθέσει ότι η εργασία που χρησιμοποιεί ή οι οποιεσδήποτε υπηρεσίες θύματος</u> αποτελούν αντικείμενο των αδικημάτων

<p>αποθαρρύνοντας τη ζήτηση, τα κράτη μέλη εξετάζουν το ενδεχόμενο λήψης μέτρων για την ποινικοποίηση της χρήσης υπηρεσιών που αποτελούν αντικείμενο της εκμετάλλευσης που αναφέρεται στο άρθρο 2, <u>εφόσον ο χρήστης γνωρίζει ότι το πρόσωπο που παρέχει τις υπηρεσίες είναι θύμα</u> ενός εκ των αδικημάτων που προβλέπονται στο άρθρο 2.</p>	<p>αποτελούν αντικείμενο των αδικημάτων που προβλέπονται στο παρόν Μέρος, είναι ένοχος αδικήματος και, σε περίπτωση καταδίκης του, υπόκειται σε ποινή φυλάκισης που δεν υπερβαίνει τα τρία έτη ή σε χρηματική ποινή που δεν υπερβαίνει τις δεκαπέντε χιλιάδες ευρώ ή και στις δύο αυτές ποινές. Νοείται ότι σε περίπτωση που το θύμα είναι παιδί, πρόσωπο που καταδικάζεται για αδίκημα δυνάμει του παρόντος άρθρου, υπόκειται σε ποινή φυλάκισης που δεν υπερβαίνει τα δέκα έτη ή σε χρηματική ποινή που δεν υπερβαίνει τις ογδόντα χιλιάδες ευρώ ή και στις δύο αυτές ποινές.</p>	<p>που προβλέπονται στο παρόν Μέρος, είναι ένοχος αδικήματος και, σε περίπτωση καταδίκης του, υπόκειται σε ποινή φυλάκισης που δεν υπερβαίνει τα δέκα έτη ή σε χρηματική ποινή που δεν υπερβαίνει τις πενήντα χιλιάδες ευρώ ή και στις δύο αυτές ποινές. Νοείται ότι σε περίπτωση που το θύμα είναι παιδί, πρόσωπο που καταδικάζεται για αδίκημα δυνάμει του παρόντος άρθρου, υπόκειται σε ποινή φυλάκισης διά βίου ή σε χρηματική ποινή που δεν υπερβαίνει τις εκατό χιλιάδες ευρώ ή και στις δύο αυτές ποινές.</p> <p>Νοείται ότι, για όλα τα αδικήματα του Μέρους II που αφορούν σε υπηρεσίες θυμάτων οι οποίες αποτελούν αντικείμενο σεξουαλικής εκμετάλλευσης, τυγχάνει αποκλειστικής εφαρμογής το άρθρο 17^A παρόντος νόμου.</p> <p>17A. Τηρουμένων των διατάξεων του παρόντος Νόμου, όποιος ζητήσει ή</p>
--	---	--

		<p>εισπράξει ή χρησιμοποιήσει εργασία ή οποιεσδήποτε υπηρεσίες θύματος, οι οποίες αποτελούν αντικείμενο σεξουαλικής εκμετάλλευσης, ως ερμηνεύεται στο άρθρο 2 του παρόντος Νόμου, είναι ένοχο αδικήματος και, σε περίπτωση καταδίκης του, υπόκειται σε ποινή φυλάκισης που δεν υπερβαίνει τα δέκα (10) έτη ή σε χρηματική ποινή που δεν υπερβαίνει τις πενήντα χιλιάδες ευρώ (€50.000) ή και στις δύο αυτές ποινές, ως το Δικαστήριο κρίνει σωστό και δίκαιο:</p> <p>Νοείται ότι σε περίπτωση που το θύμα είναι παιδί, πρόσωπο που καταδικάζεται για αδίκημα δυνάμει των διατάξεων του παρόντος άρθρου, υπόκειται σε ποινή φυλάκισης διά βίου ή σε χρηματική ποινή που δεν υπερβαίνει τις εκατόν χιλιάδες ευρώ (€100.000) ή και στις δύο αυτές ποινές.</p>
--	--	--

Από την πιο πάνω σύγκριση, φαίνεται ότι η ενσωμάτωση του άρθρου 18(4) της Οδηγίας 2011/36/ΕΕ στο εθνικό δίκαιο δεν είναι μεν αυτούσια και/ή λεκτικά όμοια,

εντούτοις, δεν φαίνεται να τίθενται σοβαρά θέματα ορθής εφαρμογής, εφόσον περιέχονται τα συστατικά στοιχεία του άρθρου, περιλαμβανομένης της ποινικοποίησης των υπηρεσιών θύματος όταν υπάρχει γνώση του γεγονότος ή όπως έχει μεταφερθεί στο κυπριακό δίκαιο της εύλογης υπόθεσης ότι η εργασία είναι υπηρεσία θύματος. Η εν λόγω πρόνοια είναι εθελοντική και η Κύπρος αποφάσισε να την αξιοποιήσει εισαγάγοντας την στο άρθρο 17 του Ν.60(I)/2014.

Ο τροποποιητικός Νόμος 117(I)/2019 προνοεί την ενδυνάμωση της πρόνοιας του άρθρου 17 και την εισαγωγή του άρθρου 17Α, προχωρώντας ένα βήμα περισσότερο, με τους ακόλουθους στόχους, όπως αναφέρονται στην Αιτιολογική Έκθεση:

- Αύξηση των ποινών που αφορούν σε αδικήματα εμπορίας. Οι πιο αυστηρές ποινές θα αποτελέσουν αποθαρρυντικό παράγοντα εμπλοκής και θα καταστεί αποτελεσματικότερη η πρόληψη και η καταπολέμηση της εκμετάλλευσης και της εμπορίας ανθρώπων, κάθε είδους. Πόσο μάλλον όταν τα θύματα είναι παιδιά.
- Ποινικοποίηση της συμπεριφοράς όσων ζητούν και/ή εισπράττουν και/ή χρησιμοποιούν υπηρεσίες θυμάτων, με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση.
- Καθορισμό της ερμηνείας και του εύρους της έννοιας «ζήτηση» προς αποφυγή αοριστιών και ασαφειών. Η «ζήτηση» δύναται να εκδηλωθεί από το διακινητή των θυμάτων, ο οποίος στρατολογεί, εκπορνεύει ή εκμεταλλεύεται με άλλο τρόπο τα θύματα, από τον εργοδότη ο οποίος μισθώνει τις υπηρεσίες που αναγκάζονται να παρέχουν τα θύματα, από οποιοδήποτε ιδιοκτήτη κέντρου ή άλλου χώρου όπου εκτίθενται τα θύματα σε εκμετάλλευση, καθώς και από οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο το οποίο εμπλέκεται με οποιοδήποτε τρόπο στην αλυσίδα αυτή, λαμβάνοντας χρηματικά οφέλη και κέρδη.
- Ενίσχυση της θέσης των θυμάτων στο στάδιο της στοιχειοθέτησης των υποθέσεων ενώπιον Δικαστηρίων.
- Καταδίκη εκείνων που αποτελούν μέρος της αλυσίδας εμπορίας ανθρώπων ή και είναι άμεσοι χρήστες τέτοιων υπηρεσιών κάθε μορφής εκμετάλλευσης.

Όλοι οι πιο πάνω λόγοι είναι επαρκείς και σημαντικοί, ώστε να αποτελέσουν το έναυσμα για μια τροποποίηση, ο αντίκτυπος της οποίας θα επηρεάσει την κυπριακή κοινωνία. Μια τέτοια τροποποίηση όμως, για να μπορεί να εφαρμοστεί πρέπει να γίνει προσεκτικά.

Η διαβούλευση, τουλάχιστον με τους ενδιαφερόμενους φορείς και ΜΚΟ, πριν τη ψήφιση της πιο πάνω Νομοθεσίας είναι υψίστης σημασίας για την αναγνώριση και διόρθωση τυχόν τεχνικών και πρακτικών δυσκολιών όπως φαίνονται στην πιο κάτω ανάλυση. Στις 3 Ιουνίου 2019, το προαναφερθέν προσχέδιο προγραμματίστηκε για συζήτηση στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Ίσων Ευκαιριών μεταξύ Ανδρών και Γυναικών, όπου δεν κληθηκαν να παραστούν και να εκφράσουν απόψεις οι ΜΚΟ.⁴⁵⁶ Πέραν των σχολίων επί της ουσίας και της απουσίας Εκτίμησης Επιπτώσεων, υπάρχουν και αρκετά σχόλια και εισηγήσεις σε σχέση με το λεκτικό, όπως παρουσιάζονται πιο κάτω αναλυτικά:

1. Ο ορισμός «ζήτηση»

Ο ορισμός του όρου «ζήτηση» στο νομοσχέδιο δεν συνάδει συντακτικά με τον ίδιο το όρο, εφόσον ο όρος «ζήτηση» απορρέει από το ρήμα «ζητώ», άρα θα πρέπει να επεξηγείται με κάποια πράξη/ενέργεια. Επίσης, κατατέθηκε εισήγηση όπως ο όρος «ζήτηση» επεκταθεί με την προσθήκη του όρου «χρήση υπηρεσιών», ώστε να μπορεί να αποδειχθεί πιο εύκολα ενώπιον αρμόδιου Δικαστηρίου.

Στο νομοσχέδιο αναφέρεται ότι:

«ζήτηση» σημαίνει:

- (α) τον πελάτη, ο οποίος αναζητά και αγοράζει υπηρεσίες εμπορίας·*
- (β) τον διακινητή των θυμάτων, ο οποίος στρατολογεί, εκπορνεύει ή εκμεταλλεύεται με άλλο τρόπο τα θύματα·*
- (γ) τον εργοδότη ο οποίος μισθώνει τις υπηρεσίες που αναγκάζονται να παρέχουν τα θύματα·*
- (δ) τον ιδιοκτήτη κέντρου ή άλλου χώρου διασκέδασης και αναψυχής όπου εκτίθενται τα θύματα σε εκμετάλλευση, και*
- (ε) άλλο πρόσωπο το οποίο εμπλέκεται με οποιοδήποτε τρόπο στην αλυσίδα εμπορίας.*

---

⁴⁵⁶ Διευθύντρια Υπηρεσίας Κοινοβουλευτικών Επιτροπών, Πρόσκληση με Τηλεομοιοτυπικό Μήνυμα ημερομηνίας 30 Μαΐου 2019 προς ΜΚΟ για παρουσία στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Ίσων Ευκαιριών μεταξύ Ανδρών και Γυναικών στις 3 Ιουνίου 2019, για τη συζήτηση του θέματος 2: Η πορεία υλοποίησης της νομοθεσίας περί της καταπολέμησης της εμπορίας και της εκμετάλλευσης προσώπων και της προστασίας των θυμάτων, ιδιαίτερα όσον αφορά στη λειτουργία της Πολυθεματικής Συντονιστικής Ομάδας (ΠΣΟ). Το πρώτο θέμα αφορούσε στην Πρόταση Νόμου της κυρίας Χριστιάνας Ερωτοκρίτου, το οποίο με βάση την ημερήσια διάταξη θα διαρκούσε 15 λεπτά και για το οποίο δεν κλήθηκαν να παραστούν οι ΜΚΟ. Η εν λόγω συνεδρία δεν πραγματοποιήθηκε λόγω απουσίας των Κυβερνητικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Εσωτερικών.

Τέθηκε η εισήγηση να τροποποιηθεί ο ορισμός του όρου «ζήτηση / χρήση υπηρεσιών» ως εξής:

«ζήτηση και/ή Χρήση υπηρεσιών» σημαίνει:

(α) την ενέργεια ή τις ενέργειες προσώπου το οποίο χρησιμοποιεί θύμα με την προσφορά χρημάτων ή άλλου είδους αμοιβής ή ανταλλάγματος ως πληρωμή ή υπόσχεση πληρωμής, προκειμένου το θύμα να προσφέρει υπηρεσίες εμπορίας, ανεξάρτητα από το εάν η εν λόγω πληρωμή, ή υπόσχεση πληρωμής ή το αντάλλαγμα δίνονται στο θύμα ή σε τρίτο πρόσωπο·

Σχόλιο: Η υποπαράγραφος (α) τροποποιήθηκε με τρόπο που να περιλαμβάνει την ενέργεια του χρήστη υπηρεσιών θύματος εμπορίας, με παρόμοιο τρόπο όπως είναι γραμμένη η αντίστοιχη πρόνοια στον περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Σεξουαλικής Κακοποίησης, της Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης Παιδιών και της Παιδικής Πορνογραφίας Νόμο του 2014, Ν. 91(Ι)/2014.

(β) την ενέργεια ή τις ενέργειες προσώπου που ενεργεί ως διακινητής θύματος, το οποίο στρατολογεί, εκπορνεύει ή εκμεταλλεύεται με άλλο τρόπο το θύμα·

Σχόλιο: Σε σχέση με την υποπαράγραφο (β) τέθηκε ο προβληματισμός κατά πόσο πρέπει να περιλαμβάνονται στον ορισμό της ζήτησης οι ενέργειες του διακινητή, αφού ο διακινητής είναι ήδη ποινικά υπεύθυνος σύμφωνα με το άρθρο 6 της υφιστάμενης Νομοθεσίας. Επίσης τέθηκε το ερώτημα γιατί ορίζεται ως «ζήτηση» η ενέργεια του διακινητή, αφού είναι ήδη ορισμένη ως «εμπορία προσώπων» που είναι πολύ πιο σοβαρό αδίκημα και επισύρει αυστηρότερη τιμωρία από αυτήν του χρήστη υπηρεσιών/πελάτη και ο διακινητής θα πρέπει να τιμωρείται πολύ πιο σοβαρά από τον πελάτη.

(γ) την ενέργεια ή τις ενέργειες προσώπου που ενεργεί ως εργοδότης θύματος με την προσφορά χρημάτων ή άλλου είδους αμοιβής ή ανταλλάγματος ως πληρωμή ή υπόσχεση πληρωμής, προκειμένου το θύμα να προσφέρει υπηρεσίες εμπορίας, ανεξάρτητα από το εάν η εν λόγω πληρωμή, ή υπόσχεση πληρωμής ή το αντάλλαγμα δίνονται στο θύμα ή σε τρίτο πρόσωπο.

Σχόλιο: Η υποπαράγραφος (γ), φαίνεται να προσπαθεί να περιλάβει στις ενέργειες που αποτελούν τη «ζήτηση» τις πράξεις ενός «εργοδότη», πιθανότατα θυμάτων εμπορίας που υπογράφουν συμβόλαια εργοδότησης, είτε ως οικιακοί βοηθοί,

εργάτες σε χωράφια και φυτείες, ως χορευτές ή χορεύτριες και γενικά είναι παράλληλα θύματα εργασιακής εκμετάλλευσης. Σε τέτοιες περιπτώσεις, τα θύματα εμπορίας έχουν πιθανότατα κάποιο γραπτό συμβόλαιο το οποίο δημιουργεί σχέση εργοδοτούμενου-εργοδότη και παραβίαση του δημιουργεί αγωγή διακαιώματα και σε σχέση με εργασιακά θέματα. Και πάλι με την προτεινόμενη τροποποίηση αξιοποιείται ο ορισμός που περιλαμβάνει όσα και η χρήση σεξουαλικών υπηρεσιών.

(δ) την ενέργεια ή τις ενέργειες οποιουδήποτε προσώπου που κατέχει υποστατικό και/ή χώρο, είτε ως ιδιοκτήτης, είτε ως ενοικιαστής, είτε άλλωσπως, στο οποίο υποστατικό και/ή χώρο γίνεται χρήση υπηρεσιών θύματος εμπορίας και

Σχόλιο: Αναφορικά με την υποπαράγραφο (δ) τέθηκε εισήγηση να αφαιρεθεί από τον ορισμό «ζήτηση και/ή χρήση υπηρεσιών» διότι ο ιδιοκτήτης ή ενοικιαστής ή κάτοχος ενός υποστατικού στο οποίο πραγματοποιείται η χρήση υπηρεσιών θύματος, δεν ενεργεί ο ίδιος ή η ίδια ως χρήστης υπηρεσιών, ούτε μπορεί να αποδειχθεί ότι με το να κατέχει ή να ενοικιάζει τα εν λόγω υποστατικά «ζητά» υπηρεσίες θύματος εμπορίας. Θα μπορούσε ασφαλώς να ποινικοποιηθεί η ενέργεια της ιδιοκτησίας, ενοικίασης ή κατοχής των υποστατικών, χρειάζεται όμως προσοχή, διότι μπορεί κάποιος που ενοικιάζει το διαμέρισμα του να μην γνωρίζει ότι χρησιμοποιείται από θύματα και θύτες. Επίσης, ένα τέτοιο αδίκημα πρέπει να εκτείνεται σε νομικά πρόσωπα και στους Διευθυντές τους.

(ε) την ενέργεια ή τις ενέργειες οποιουδήποτε άλλου προσώπου το οποίο εμπλέκεται με οποιοδήποτε τρόπο στη διάπραξη του κακούργηματος της εμπορίας προσώπων.

Σχόλιο: Η υποπαράγραφος (ε) έχει τροποποιηθεί ώστε να περιλαμβάνει τις ενέργειες του προσώπου που εμπλέκεται στην διάπραξη της εμπορίας προσώπων και όχι το ίδιο το πρόσωπο.

Η τροποποίηση του άρθρου 7 του Ν.60(Ι)/2014, υπό τον τίτλο «Εμπορία και εκμετάλλευση ανθρώπινων οργάνων», προνοεί ότι:

«Όποιος κατά τη διάπραξη του αδικήματος που προβλέπεται στο εδάφιο (1), είτε λόγω υπαίτιας αμέλειας ή είτε ανυπαίτιας σοβαρής αμέλειας, θέτει σε κίνδυνο τη ζωή του θύματος ή επιφέρει το θάνατο του θύματος είναι ένοχος κακούργηματος, και σε περίπτωση καταδίκης του, υπόκειται σε φυλάκιση διά βίου»

Είναι αντιληπτή η αυστηρότητα της διά βίου φυλάκισης στην περίπτωση πρόκλησης θανάτου, εντούτοις, στο σύνολο της, η προτεινόμενη τροποποίηση αφαιρεί τη διάκριση μεταξύ της ποινής διά βίου φυλάκισης, η οποία είναι η σοβαρότερη στην Κύπρο σύμφωνα με το ποινικό μας σύστημα, εφόσον προνοείται και για την περίπτωση όπου ο υπαίτιος θέτει σε κίνδυνο τη ζωή του θύματος. Η σοβαρότητα, ακόμα και εάν θέσει σε κίνδυνο τη ζωή του θύματος από αμέλεια το πρόσωπο, είναι μεγάλη, όμως ίσως θα έπρεπε να παραμείνει η αρχική παράγραφος ή να αυξηθούν τα 30 χρόνια που προβλέπονται σε περισσότερα. Τα 30 χρόνια είναι μεν πολλά, όμως με το σύστημα αποφυλάκισης μπορούν να μειωθούν άρα ίσως είναι καλύτερα να προταθεί αύξηση των ετών φυλάκισης, παρά η ισοπέδωση όλων των αδικημάτων σε διά βίου φυλάκιση:

*(2) Όποιος κατά τη διάπραξη του αδικήματος που προβλέπεται στο εκδάφιο (1), είτε λόγω υπαίτιας αμέλειας ή είτε ανυπαίτιας σοβαρής αμέλειας, θέτει σε κίνδυνο τη ζωή του θύματος, είναι ένοχος κακουργήματος και, σε περίπτωση καταδίκης του, **υπόκειται σε φυλάκιση μέχρι τριάντα (30) χρόνια** και σε περίπτωση που επιφέρει το θάνατο του θύματος υπόκειται σε φυλάκιση διά βίου.*

Το επόμενο σχόλιο/εισήγηση αφορά στην τροποποίηση του άρθρου 17. Με την προτεινόμενη τροποποίηση, εισάγεται μεταξύ άλλων η πιο κάτω επιφύλαξη:

«Νοείται ότι, για όλα τα αδικήματα του Μέρους II που αφορούν σε υπηρεσίες θυμάτων οι οποίες αποτελούν αντικείμενο σεξουαλικής εκμετάλλευσης, τυγχάνει αποκλειστικής εφαρμογής το άρθρο 17Α παρόντος νόμου».

Τίθεται η εισήγηση διαμόρφωσης της πιο πάνω επιφύλαξης ως ακολούθως, ώστε να να συνάδει με τον ορισμό «εκμετάλλευση» του άρθρου 2 και να μην αποκλείει την «εκπόρνευση» και την «πορνογραφία». Εξάλλου, η πορνογραφία, σύμφωνα με εγκληματολόγους ακαδημαϊκούς, ιδιαίτερα όταν είναι βίαιη, προάγει την ανισότητα και τη βία έναντι των γυναικών,⁴⁵⁷ ενώ σύμφωνα με άλλους ακαδημαϊκούς,⁴⁵⁸ η

⁴⁵⁷ DeKeseredy, W. S., "Critical Criminological Understandings of Adult Pornography and Woman Abuse: New Progressive Directions in Research and Theory", International Journal of Crime Justice and Social Democracy, 2015 4(4): 4-21.

⁴⁵⁸ Yen I., 'Of Vice and Men: A New Approach to Eradicating Sex Trafficking by Reducing Male Demand through Educational Programs and Abolitionist Legislation' [Winter 2008] Journal of Criminal Law and Criminology 98:2, σελ. 673. Να σημειωθεί ότι υιοθετείται η κριτική του Weitzer, ο οποίος αναφέρει ότι δεν υπάρχουν επαρκή εμπειρικά στοιχεία για τη σύνδεση της πορνογραφίας με την εμπορία για σεξουαλική εκμετάλλευση. Weitzer R., «Sex Trafficking and the Sex Industry: The need for Evidence-Based Theory and Legislation», [2012], The Journal of Criminal Law and Criminology, Vol. 101, No.4, 1337-1370, σελ. 1357-1358.

πορνογραφία είναι στενά συνδεδεμένη με την εμπορία προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση:

«Νοείται ότι, για όλα τα αδικήματα του Μέρους II που αφορούν σε υπηρεσίες θυμάτων οι οποίες αποτελούν αντικείμενο εκμετάλλευσης της εκπόρνευσης άλλων ή άλλες μορφές σεξουαλικής εκμετάλλευσης περιλαμβανομένης της πορνογραφίας, τυγχάνει αποκλειστικής εφαρμογής το άρθρο 17Α παρόντος νόμου».

Στο προτεινόμενο άρθρο 17Α τέθηκε η εισήγηση εισαγωγής των φράσεων, οι οποίες παρουσιάζονται με έντονη μορφή (bold) πιο κάτω, ώστε να αφορά αδίκημα κατά «προσώπου» και να περιλαμβάνει και άλλες μορφές σεξουαλικής εκμετάλλευσης, όπως η εκπόρνευση και η πορνογραφία:

*17Α. Τηρουμένων των διατάξεων του παρόντος Νόμου, **πρόσωπο το οποίο χρησιμοποιεί** εργασία ή οποιοσδήποτε υπηρεσίες θύματος, οι οποίες αποτελούν αντικείμενο εκμετάλλευσης **της εκπόρνευσης άλλων ή άλλες μορφές σεξουαλικής εκμετάλλευσης περιλαμβανομένης της πορνογραφίας**, ως ερμηνεύεται στο άρθρο 2 του παρόντος Νόμου, είναι ένοχο **κακουργήματος** και, σε περίπτωση καταδίκης του, υπόκειται σε ποινή φυλάκισης που δεν υπερβαίνει τα δέκα (10) έτη ή σε χρηματική ποινή που δεν υπερβαίνει τις πενήντα χιλιάδες ευρώ (€50.000) ή και στις δύο αυτές ποινές, ως το Δικαστήριο κρίνει σωστό και δίκαιο:*

Τέλος, σε σχέση με την προτεινόμενη τροποποίηση του άρθρου 19, γίνεται εισήγηση όπως στην υποπαράγραφο (γ) προστεθούν και πάλι η εκπόρνευση και η πορνογραφία ως μορφές σεξουαλικής εκμετάλλευσης.

Οι πιο πάνω εισηγήσεις στάληκαν επίσημα στην βουλεύτρια του ΔΗΚΟ και εισηγήτρια της πιο πάνω τροποποίησης, εντούτοις μελετώντας τον τροποποιητικό Νόμο 117(Ι)/2019, παρατηρούμε ότι δεν έχουν ληφθεί υπόψη, ενδεχομένως λόγω έλλειψης χρόνου.

Είναι παράλληλα σημαντικό να αναφερθεί ότι πέραν της πιο πάνω τροποποίησης, συζητείται η πρόταση ψήφισης νέας Νομοθεσίας με την οποία θα ενσωματωθεί στο εθνικό δίκαιο η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας ενάντια στις γυναίκες και της βίας στην οικογένεια, η οποία

υπογράφηκε από την Κύπρο στις 10 Νοεμβρίου 2017.⁴⁵⁹ Η νέα νομοθεσία, εάν και εφόσον ψηφιστεί, θα προνοεί, μεταξύ άλλων, ένα νέο επίπεδο προστασίας γυναικών και κοριτσιών, με την υιοθέτηση ενός πλαισίου για την καταπολέμηση της έμφυλης βίας. Η εισήγηση προνοεί τη δημιουργία νέων αδικημάτων και της αυστηρότερης τιμωρίας υφιστάμενων εγκλημάτων, όταν τα θύματα είναι γυναίκες και κορίτσια, περιλαμβανομένων της εμπορίας προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση. Η εισήγηση περιλαμβάνει επίσης πρόνοιες για άμεση δράση για την προστασία θυμάτων έμφυλης βίας, καθώς επίσης την προώθηση της διεθνούς συνεργασίας.

Με την ψήφιση των πιο πάνω προτεινόμενων νομοθεσιών, ενδυναμώνεται το νομικό πλαίσιο της Κύπρου σε σχέση με την καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων και της έμφυλης βίας, η οποία είναι η βάση της επιχειρηματολογίας αρκετών ακτιβιστών και ακαδημαϊκών που τάσσονται εναντίον της πορνείας και προωθούν την πλήρη ποινικοποίησή της. Δεν αποτελούν όμως τη σωτηρία των ευάλωτων ομάδων, αλλά μόνο την αρχή με τη δημιουργία δικαιωμάτων για τα θύματα και υποχρεώσεων για τους χρήστες υπηρεσιών και το κράτος, τις οποίες ενδεχομένως να μην μπορεί να ικανοποιήσει. Όσον αφορά στην πρόσφατη τροποποίηση του Ν.60(Ι)/2014, με τον Ν.117(Ι)/2019, με την εισαγωγή του όρου «ζήτηση», καθώς και του νέου άρθρου 17Α που σε συνδιασμό ποινικοποιούν τόσο τον χρήστη σεξουαλικών υπηρεσιών όσο και το πρόσωπο που απλά ζητά τις εν λόγω υπηρεσίες, χωρίς απαραίτητα να τις λάβει, αποτελεί μια νέα πρόκληση του ποινικού δικαίου, εφόσον δημιουργεί ποινικά αδικήματα αυστηρής ευθύνης, κατά κάποιο όχι απόλυτο τρόπο. Λόγω του ότι η τροποποίηση είναι πολύ πρόσφατη, η αποτελεσματικότητα της σε σχέση με την αποτροπή, θα μπορεί να αξιολογηθεί αφού περάσει εύλογος χρόνος και αφού επιδιωχθεί η πρώτη δίωξη και/ή καταδίκη χρήστη υπηρεσιών ή προσώπου που ζήτησε υπηρεσίες θύματος εμπορίας, χωρίς να γνωρίζει ότι το πρόσωπο ήταν θύμα εμπορίας. Ήδη μέχρι σήμερα, από άρθρο εφημερίδας του Νοεμβρίου 2019, παρατηρούμε ότι έχουν γίνει συλλήψεις «πελατών» σε «ύποπτα μασατζήδικα», όμως ακόμα δεν υπάρχουν πληροφορίες για την εξέλιξη των υποθέσεων.⁴⁶⁰ Γενικά όμως για να υπάρξει η πολιτική βούληση για

---

⁴⁵⁹ Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence ratification status, Available at: https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/210/signatures?p_auth=IOtF9Dhb

⁴⁶⁰ Cyprus Times, “Σε απευθείας δίκη για τα ύποπτα μασατζήδικα... Και πελάτες των ερωτικών υπηρεσιών ενώπιον της δικαιοσύνης”, (07.11.2019), Εφημερίδα “Cyprus Times”, Πρόσβαση

ουσιαστική και πρακτική αλλαγή, πέραν της τροποποίησης της νομοθεσίας, απαιτείται η κοινωνική δέσμευση. Εάν λοιπόν η κοινωνία δεν είναι εμπλεκόμενη στις πιο πάνω αποφάσεις, εφόσον τα πιο πάνω νομοσχέδια δεν τίθενται σε δημόσια διαβούλευση και όπως φαίνεται πρακτικά δεν αποτελούν προτεραιότητα της Βουλής των Αντιπροσώπων, είναι δύσκολο να οραματιστούμε την εφαρμογή και υιοθέτηση των νομοθεσιών αυτών, στο εγγύς μέλλον.

3.4.4 Προκαταρκτικές Εισηγήσεις για βελτίωση του ρυθμιστικού πλαισίου για την καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων μέσω της ρύθμισης της πορνείας

Μέσα από τη μελέτη της νομοθεσίας για την εμπορία προσώπων και την πορνεία, παρατηρούμε αρκετές αντιφάσεις και ελλείψεις, κάποιες από τις οποίες απαντώνται και/ή επιλύονται μέσα από τις αποφάσεις των δικαστηρίων. Ως γενική προκαταρκτική εισήγηση σε σχέση με τη νομοθεσία, φαίνεται ότι θα πρέπει να αξιοποιηθεί η παρούσα έρευνα και να γίνει ουσιαστική αλλαγή στο εθνικό Σχέδιο Δράσης και στις πολιτικές που εφαρμόζει η Κύπρος μέσα από το νομικό πλαίσιο, καθώς επίσης θα πρέπει να μελετηθεί το ενδεχόμενο τροποποίησης του Ποινικού Κώδικα, Κεφ. 154, ώστε να εξυπηρετεί τον απώτερο σκοπό της καταπολέμησης της εμπορίας προσώπων. Εάν δηλαδή η Κύπρος αποφασίσει να ακολουθήσει το Σουηδικό Μοντέλο και να προσεγγίσει το θέμα της εμπορίας προσώπων υπό το πρίσμα της ισότητας φύλων και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δεν φτάνει μόνο η τροποποίηση των νομοθεσιών που παρατέθηκαν στον Μέρος αυτό και/ή η νέα τροποποίηση με το Ν.117(Ι)/2019. Θα πρέπει να υπάρξουν ουσιαστικές αλλαγές στον Ποινικό Κώδικα, στα Σχέδια Δράσης και στην εφαρμογή τους, ώστε να μην καταδικάζονται γυναίκες και δη αλλοδαπές, φτωχές γυναίκες, ενώ οι χρήστες των σεξουαλικών υπηρεσιών, να αποχωρούν άμεμπτοι και χωρίς οποιαδήποτε ευθύνη. Εξάλλου, όπως συχνά αναφέρεται στη βιβλιογραφία που αναλύει τις αιτίες της εμπορίας προσώπων, για να καταπολεμηθεί το φαινόμενο θα πρέπει τα Σχέδια Δράσης να περιλαμβάνουν μακροπρόθεσμες λύσεις στα ουσιαστικά προβλήματα των φυλετικών, ταξικών και οικονομικών ανισοτήτων, όπως επίσης και στο πρόβλημα

της μετανάστευσης.⁴⁶¹ Την πιο πάνω προσέγγιση υποστηρίζει κατά βάση και η έρευνα των Τριμικλινιώτη και Δημητρίου,⁴⁶² η οποία καταλήγοντας στην πρόταση για ρύθμιση της πορνείας μέσω της ενδυνάμωσης των μεταναστριών, υποστηρίζει την αποποινικοποίηση τους, εάν όντως αυτές επιθυμούν να ασχοληθούν με την πορνεία. Αυτό το συμπέρασμα είναι πολύ σημαντικό και θα πρέπει να ερευνηθεί σε βάθος και σε μεγαλύτερη κλίμακα, σε πιο πρόσφατη έρευνα. Την προσέγγιση της ενδυνάμωσης προωθεί και η Ευρωπαϊκή Ένωση μέσα από τις δράσεις του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Ισότητας (EIGE). Το EIGE⁴⁶³ προτείνοντας την αναγνώριση της εμπορίας προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση ως μορφή βίας ενάντια στις γυναίκες, θέση που υιοθετείται και στην παρούσα διατριβή σε σχέση με τις γυναίκες θύματα που είναι η πολυπληθέστερη ομάδα. Η Ευρωπαϊκή Ένωση εντούτοις, για τους ίδιους λόγους προωθεί την ποινικοποίηση της πορνείας. Η έκθεση του EIGE αναλύει τις υποχρεώσεις των κρατών μελών της ΕΕ με βάση την Οδηγία 2011/36/ΕΕ⁴⁶⁴ για την καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων και την Οδηγία 2012/29/ΕΕ⁴⁶⁵ για την προστασία θυμάτων και προτείνει συγκεκριμένα μέτρα για την ενδυνάμωση της πρόληψης και της προστασίας θυμάτων. Μέτρα που θα μπορούσαν να εφαρμοστούν στην περίπτωση της Κύπρου, λαμβάνοντας υπόψη το υφιστάμενο νομικό και πραγματικό καθεστώς είναι η ενσωμάτωση και υιοθέτηση των προνοιών της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης και η βελτίωση της έρευνας και ανάλυσης δεδομένων, τα οποία μπορούν να βοηθήσουν στη λήψη ενημερωμένων αποφάσεων για την τροποποίηση του Σχεδίου Δράσης.⁴⁶⁶ Παράλληλα με την τροποποίηση Ν.117(Ι)/2019, θα πρέπει να γίνει ανασχεδιασμός του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων και

⁴⁶¹ Chuang, J. A., «Rescuing Trafficking from Ideological Capture: Prostitution Reform and Anti-trafficking Law and Policy», [2010], University of Pennsylvania Law Review, Vol. 158: 1655, σελ. 1727-1728.

⁴⁶² Trimikliniotis N., Demetriou C., 'Trafficking, Profiteering and State Complicity: Researching the Demand Side of Prostitution and Trafficking in Cyprus', [2009] Translocations: Migration and Social Change, An Inter-Disciplinary Open Access E-Journal.

⁴⁶³ European Institute for Gender Equality (EIGE), "Gender Specific Measures in anti-trafficking actions", (2018), Publications Office of the European Union, Luxemburg, σελ. 9.

⁴⁶⁴ Οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου

⁴⁶⁵ Οδηγία 2012/29/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2012, για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων της εγκληματικότητας και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαισίου 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου.

⁴⁶⁶ European Institute for Gender Equality (EIGE), "Gender Specific Measures in anti-trafficking actions", (2018), Publications Office of the European Union, Luxemburg, σελ. 57.

να επιδιωχθεί καλύτερος συντονισμός και εφαρμογή του σχεδιασμού, τομείς οι οποίοι όπως φαίνεται πάσχουν.⁴⁶⁷ Μέρος του σχεδιασμού πρέπει να είναι η συνεχής εκπαίδευση των δικαστών, των δικηγόρων και της κοινωνίας της Κύπρου με ένταξη των θεμάτων ισότητας και καταπολέμησης της εμπορίας στα εκπαιδευτικά προγράμματα των σχολείων και έτσι σταδιακά στη συνείδηση των πολιτών. Τις πολιτικές αυτές, πέραν της καλής θέλησης θα πρέπει να συνοδεύει προϋπολογισμός και ανεξάρτητος έλεγχος εφαρμογής, ώστε οι υπεύθυνοι να δώσουν την απαραίτητη προτεραιότητα. Η έρευνα για το θέμα της πορνείας, η οποία είναι ελλιπής, ειδικά όσον αφορά στην ζήτηση⁴⁶⁸ στην Κύπρο, θα πρέπει να επιχορηγηθεί, για να στηρίξει ουσιαστικά και να τεκμηριώσει την αλλαγή, με στατιστικά ποιοτικά και ποσοτικά στοιχεία.

Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα πιο πάνω, φαίνεται ότι παρά το γεγονός ότι η Κύπρος είναι πολύ καλά εξοπλισμένη σε νομικό επίπεδο, έχοντας εναρμονίσει τη νομοθεσία της με την Ευρωπαϊκή νομοθεσία και όλες τις Διεθνείς Συμβάσεις για την εμπορία προσώπων, υπάρχουν περιοχές βελτίωσης, σε σχέση με τον σχεδιασμό και την εφαρμογή πολιτικής, τόσο στη συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων, όσο και στις δράσεις που αφορούν την μείωση της ζήτησης. Είναι λοιπόν σημαντικό να μελετηθεί και να αξιολογηθεί η πιθανή εφαρμογή του Σουηδικού Μοντέλου, όπως περιγράφηκε πιο πάνω, αποφεύγοντας κάποια από τα προβλήματα που βίωσε η Γαλλία πρόσφατα με την τροποποίηση της νομοθεσίας της.

---

⁴⁶⁷ Συνέντευξη με ΜΚΟ STIGMA 11 Σεπτεμβρίου 2018.

⁴⁶⁸ Εξαίρεση αποτελεί μια μεμονομένη έρευνα που έγινε το 2014 και εκδόθηκε από το Συμβούλιο Προσφύγων της Ιρλανδίας, Yonkova N., Keegan E., Stop traffick! Tackling demand for sexual services of Trafficked women and girls (2014) Πρόσβαση Ιούνιος 2019, <http://www.stoptraffick.ie/wp-content/uploads/2013/03/STOP-TRAFFICK-full-report.pdf>

3.5 Περίληψη Κεφαλαίου

Το κεφάλαιο αυτό πραγματεύεται το θεωρητικό υπόβαθρο της πορνείας και της εμπορίας προσώπων, μετά από έρευνα σε αρχείο. Μετά την εννοιολογική επεξήγηση των κύριων όρων που χρησιμοποιούνται στη διατριβή, γίνεται μια επεξήγηση της ιστορικής εξέλιξης της πορνείας και της εμπορίας προσώπων στην Κύπρο. Στη συνέχεια εξετάζεται η πορνεία σε σχέση με την εμπορία προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση από κοινωνιολογική άποψη και παρουσιάζονται οι δύο επικρατέστερες ιδεολογίες γύρω από την ποινικοποίηση και την αποποινικοποίηση της πορνείας, σε συνάρτηση με την ανάδειξη της θέσης της γυναίκας στη σύγχρονη κοινωνία. Αφού επεξηγηθούν οι ιδεολογίες, γίνεται νομική ανάλυση με την παρουσίαση νομοθεσίας, νομολογίας και δημόσιων πολιτικών. Σύμφωνα με τον Επικεφαλή της Μονάδας Εγκληματολογίας-Ψυχολογίας στο Κωνσταντίνιον Κέντρο Εγκληματολογίας και Δικανικών Επιστημών, Δρα Κωνσταντίνο Χρ. Κωνσταντινίδη, οι πόρνες ανήκουν σε μία ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα η οποία πρέπει να ακολουθήσει την οποιαδήποτε διαδικασία χρειάζεται για μπορεί να ασκεί την πορνεία ως επάγγελμα, προστατεύοντας τόσο τον εαυτό τους όσο και τους πελάτες τους.⁴⁶⁹ Όπως αναφέρει επίσης ο Δρ. Κωνσταντινίδης, «Για να επιτευχθεί κάτι τέτοιο, τα άτομα αυτά πρέπει να νιώσουν ασφάλεια. Ασφάλεια ότι προστατεύονται από τις Αρχές, από το σύστημα, από τις αρμόδιες υπηρεσίες». Ως εκ των πιο πάνω, σε συνάρτηση με σχετική τοποθέτηση της Επιτρόπου Διοίκησης της Κύπρου,⁴⁷⁰ διαφαίνεται ότι στην Κύπρο χρήζει εκσυγχρονισμού το νομικό πλαίσιο που διέπει την πορνεία. Κι αυτό διότι επικρατεί, μεταξύ άλλων, το πρόβλημα του κινδύνου εξάπλωσης σεξουαλικά μεταδιδόμενων νοσημάτων, λόγω της απουσίας ρύθμισης της πορνείας, κατάσταση η οποία επίσης δημιουργεί εμπόδια στην προστασία των θυμάτων εμπορίας προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση και πορνεία. Μετά την αναφορά στη νομοθεσία και το κανονιστικό πλαίσιο της Κύπρου, σε συνάρτηση με τα τρία μοντέλα ρύθμισης που παρουσιάστηκαν πιο πάνω, προχωρούμε στο επόμενο μέρος της εμπειρικής έρευνας το οποίο συμπληρώνει κάποια από τα κενά. Προβάλλεται με αυτό τον τρόπο, η αναγκαιότητα για μελλοντική

⁴⁶⁹ Αδάμου Μ., «Χρήζει εκσυγχρονισμού ο νόμος για την πορνεία», (21.09.2013), Sigmalive, <<http://www.sigmalive.com/archive/simerini/news/social/575631>>, Πρόσβαση στις 30.7.2016.

⁴⁷⁰ Σαββίδου Ε., «Νομοθετική ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο», (28.11.2012), Συνέδριο Κυπριακού Λόμπι Γυναικών και Γραφείου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην Κύπρο, για τη Βία κατά των Γυναικών και την Πορνεία, Σπίτι της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

περαιτέρω εμβάθυνση της εμπειρικής έρευνας για το καθεστώς της ρύθμισης της πορνείας στην Κύπρο, με εμπλοκή των ίδιων των εκδιδόμενων, των πελατών και των θυμάτων εμπορίας προσώπων, κάτι που δεν ήταν εφικτό να πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο ενός διδακτορικού χωρίς επιχορήγηση και στήριξη ερευνητικής ομάδας με εμπειρία.

4. Εμπειρική Έρευνα και Παρουσίαση Αποτελεσμάτων

4.1 Σχεδιασμός και Διεξαγωγή Εμπειρικής Έρευνας με ερωτηματολόγιο

Η έρευνα χωρίστηκε σε τρία μέρη: (1) Έρευνα σε Αρχείο, (2) Εμπειρική Έρευνα και (3) Σύγκριση των ευρημάτων της έρευνας σε αρχείο και των αποτελεσμάτων της εμπειρικής έρευνας. Όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, ο ερευνητικός σχεδιασμός βασίζεται στη Θεμελιωμένη Θεωρία (Grounded Theory) και καθορίζει τις βασικές αρχές της έρευνας.⁴⁷¹ Με δεδομένο τα αποτελέσματα της έρευνας αρχείου και τις απαντήσεις στα ερωτηματολόγια της εμπειρικής έρευνας, μπορεί να αξιοποιηθεί το ταυτοτικό τρίγωνο της Zavalloni,⁴⁷² για την καλύτερη διασταύρωση της θεωρίας με τις απόψεις των συμμετεχόντων και την πρακτική. Η εμπειρική έρευνα πραγματοποιήθηκε μέσα από την συμπλήρωση τριών διαφορετικών ερωτηματολογίων, ήτοι του ερωτηματολογίου του κοινού, του ερωτηματολογίου της κυβερνητικής υπηρεσίας και του ερωτηματολογίου του ΜΚΟ. Σε σχέση με τα ερωτηματολόγια της κυβερνητικής υπηρεσίας και ΜΚΟ, δόθηκε η επιλογή συνέντευξης, η οποία αξιοποιήθηκε σε τρεις περιπτώσεις. Στις πλείστες των περιπτώσεων οι υπηρεσίες και οι ΜΚΟ προτίμησαν να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο, αβίαστα, στο δικό τους χρόνο.

Ο σχεδιασμός της εμπειρικής έρευνας καθόρισε τις βασικές αρχές της πορείας της έρευνας:

1. Τον τρόπο **ανάλυσης των δεδομένων** με βάση το κύριο ερώτημα/προβληματισμό της διατριβής, δηλαδή εάν έχει υιοθετηθεί μια ολοκληρωμένη και αποτελεσματική πολιτική ρύθμισης της πορνείας στην Κύπρο, μέσα από την οποία θα εφαρμόζονται οι υποχρεώσεις και θα προστατεύονται τα δικαιώματα των θυμάτων εμπορίας προσώπων, των πελατών και των εκδιδόμενων και της ίδιας της κοινωνίας, με βάση τις αντιλήψεις της κυπριακής κοινωνίας.
2. τις πληροφορίες που πρέπει να συλλεγούν μέσω της εμπειρικής έρευνας για να απαντηθεί ο πιο πάνω προβληματισμός,

⁴⁷¹ Τ.Ε.Ι Ιονίων Νήσων, Ηλεκτρονική πλατφόρμα **TEIION e-Class**, “Μέθοδος Κατάρτισης Ερωτηματολογίου” <http://eclass.teiion.gr>, Πρόσβαση Ιούλιος 2018.

⁴⁷² Zavalloni M., Louis-Guerin C., *Κοινωνική Ταυτότητα και Συνείδηση, Εισαγωγή στην εγω-οικολογία*, (Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα 1996).

3. τις ερευνητικές υποθέσεις/ερωτήματα όπως τέθηκαν πιο πάνω και
4. τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της μεθοδολογίας συλλογής δεδομένων που επιλέγηκε, η οποία πρέπει να συνδέεται με το θεωρητικό πλαίσιο, τον προβληματισμό και τα ερευνητικά ερωτήματα.⁴⁷³

Οι τρεις πιο γνωστές μέθοδοι συλλογής δεδομένων είναι η παρατήρηση,⁴⁷⁴ η συνέντευξη και τα ερωτηματολόγια.⁴⁷⁵ Ο βασικός προβληματισμός της παρούσας έρευνας, θέτει ερωτήματα σε σχέση με τις αντιλήψεις της κοινωνίας της Κύπρου τα οποία δεν μπορούν να απαντηθούν μόνο από την έρευνα σε αρχείο. Ως εκ τούτου, η χρήση της εμπειρικής έρευνας, τόσο της ποσοτικής όσο και της ποιοτικής είναι απαραίτητη. Λόγω του περιορισμένου χρόνου της έρευνας, κρίθηκε ότι το ερωτηματολόγιο είναι το καταλληλότερο μέσο για την διεκπεραίωση αυτής της ερευνητικής μελέτης. Λόγω της ιδιαιτερότητας της φύσης του προβλήματος, αποφασίστηκε όπως επίσης γίνει μικρός αριθμός συνεντεύξεων στη βάση ημιδομημένων ερωτηματολογίων σε κυβερνητικές υπηρεσίες και ΜΚΟ.

Η μέθοδος συλλογής δεδομένων μέσω ερωτηματολογίου επιλέγηκε, διότι ως έντυπο με σειρά δομημένων ερωτήσεων, δίνει στους συμμετέχοντες την ευκαιρία καταγραφής εξειδικευμένης και συναφούς με ένα θέμα πληροφόρησης, με σχετική ακρίβεια και πληρότητα.⁴⁷⁶ Παράλληλα, καθοδηγεί τη διαδικασία συλλογής των πληροφοριών και προωθεί την καταγραφή τους με συστηματικό τρόπο.⁴⁷⁷ Η χρήση ερωτηματολογίου στοιχίζει πολύ πιο φθηνά από τις συνεντεύξεις, λόγω του ότι ο χρόνος που θα αναλωθεί είναι πολύ πιο λίγος. Τα ερωτηματολόγια μπορούν να σταλούν μέσω του διαδικτύου σε μεγαλύτερο αριθμό ανθρώπων προσδίδοντας αξιοπιστία στην έρευνα, είναι πιο εύκολη η κατασκευή και η χρήση τους, οι ερωτώμενοι εκφράζονται πιο ελεύθερα διότι δεν υπάρχει η άμεση επαφή, εφόσον ο ερευνητής δεν μπορεί να επηρεάσει τις απαντήσεις και η ανάλυση του υλικού μπορεί να γίνει τυποποιημένα και εύκολα μέσω προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή. Η μέθοδος της συνέντευξης επιλέγηκε για τις περιπτώσεις των ερωτηματολογίων

---

⁴⁷³ Τ.Ε.Ι Ιονίων Νήσων, Ηλεκτρονική πλατφόρμα **TEIION e-Class**, “Μέθοδος Κατάρτισης Ερωτηματολογίου” <http://eclass.teiion.gr>, Πρόσβαση Ιούλιος 2018.

⁴⁷⁴ Δημητρόπουλος, Ε., *Εισαγωγή στη μεθοδολογία της επιστημονικής έρευνας: προς ένα συστηματικό δυναμικό μοντέλο μεθοδολογίας επιστημονικής έρευνας* (Αθήνα: Έλλην 2004).

⁴⁷⁵ *ibid.*

⁴⁷⁶ Ρόντος Κ. & Παπάνης Ε., “Οι τεχνικές του καλού ερωτηματολογίου” (2007), Στατιστική Έρευνα-Εκδόσεις Σιδέρη, Παιδαγωγική, Ψυχολογική και Κοινωνιολογική Έρευνα. Educational, Psychological and Sociological Research, <<http://penthileus.blogspot.com>> Πρόσβαση Ιούλιος 2018.

⁴⁷⁷ Luck D., Rubin R., *Marketing Research* (Englewood Cliffs 1987).

των κυβερνητικών υπηρεσιών και των ΜΚΟ, κυρίως για τα ακόλουθα πλεονεκτήματα:⁴⁷⁸ Μέσα από την άμεση επαφή, οι συμμετέχοντες θα μπορούσαν να απαντήσουν με τον δικό τους τρόπο, με αποτέλεσμα να μπορεί να αναπτυχθεί μια σε βάθος, λεπτομερής μελέτη και κατανόηση των επιμέρους πτυχών ή διαστάσεων του φαινομένου. Η συνέντευξη παρέχει επίσης τη δυνατότητα διαμόρφωσης μιας γνησίας, αυθεντικής, δυναμικής, πλαίσιοθετημένης και ολιστικής προσέγγισης του φαινομένου και των απόψεων των συμμετεχόντων.

Η χρήση τόσο του ερωτηματολογίου, όσο και της συνέντευξης συνδυάζει εν τέλει ποιοτικές και ποσοτικές μεθόδους έρευνας, τις λεγόμενες «μεικτές» ή συνδυαστικές μεθόδους έρευνας,⁴⁷⁹ οι οποίες λόγω της συμπληρωματικής τους λειτουργίας, προσφέρουν στην έρευνα μια πιο ολοκληρωμένη ερευνητική προσέγγιση κατά τη συλλογή και την ανάλυση των δεδομένων.⁴⁸⁰

4.1.1 Έρευνα με Ερωτηματολόγιο

Μετά την έρευνα σε αρχείο, για να μπορεί να εξαχθεί οποιοδήποτε συμπέρασμα για την καλύτερη πρακτική στην περίπτωση της Κύπρου, κρίθηκε απαραίτητη η διεξαγωγή εμπειρικής κοινωνικό-νομικής έρευνας, για να εξεταστούν οι απόψεις των εμπλεκόμενων εκδιδόμενων, πελατών, θυμάτων εμπορίας προσώπων, οργανωμένων κοινωνικών συνόλων και του κοινού.

Η μεθοδολογία της εμπειρικής κοινωνικό-νομικής έρευνας στοχεύει στη χρήση ποιοτικής και ποσοτικής έρευνας με σκοπό την εξασφάλιση της επικέντρωσης στη μελέτη της επίδρασης του Νόμου στην πράξη και της εξέτασης των κύριων ιδεολογικών παραγόντων που επηρεάζουν την κοινωνική πολιτική.⁴⁸¹ Η ποιοτική έρευνα αποτελεί μια πολυσυλλεκτική μέθοδο, η οποία μελετά τους ανθρώπους στο άμεσο κοινωνικό και φυσικό τους περιβάλλον, στους χώρους και χρόνους τους, στη

---

⁴⁷⁸ Ίσαρη Φ., Πουρκός Μ., «Ποιοτική Μεθοδολογία Έρευνας: Εφαρμογές στη Ψυχολογία και στην Εκπαίδευση», (2015), Πρόσβαση Σεπτέμβριος 2016, https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/5826/4/15327_Isari-KOY.pdf, σελ. 38.

⁴⁷⁹ Ίσαρη Φ., Πουρκός Μ., «Ποιοτική Μεθοδολογία Έρευνας: Εφαρμογές στη Ψυχολογία και στην Εκπαίδευση», (2015), Πρόσβαση Σεπτέμβριος 2016, https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/5826/4/15327_Isari-KOY.pdf, σελ. 63. Creswell, J. W. *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (2nd ed.). (Thousand Oaks, CA: Sage 2003).

⁴⁸⁰ Brannen, J., "Mixing Methods: The Entry of Qualitative and Quantitative Approaches into the Research Process" [2007] *International Journal of Social Research Methodology*, Vol, 8, 2005 - Issue 3, p. 173-184.

⁴⁸¹ Salter M., Mason J., *Writing Law Dissertations* (Harlow: Pearson Education 2007), p. 119.

γλώσσα και τα σύμβολα τους.⁴⁸² Ενώ η ποσοτική έρευνα επιτρέπει στον ερευνητή να συλλέξει μεγάλο αριθμό δεδομένων με στόχο την ανάλυσή τους για εξαγωγή ποσοτικών συμπερασμάτων και στατιστικών. Η ανάλυση της αποτελεσματικότητας της υφιστάμενης ρύθμισης της πορνείας στην Κύπρο, παρουσιάζει πως θα έπρεπε να είναι η ρύθμιση της πορνείας (*de lege ferenda*), προωθώντας τη νομική ανάπτυξη.

Χρονικά, πρώτα τίθεται το θεωρητικό πλαίσιο και στη συνέχεια, χρησιμοποιείται παράλληλα η ποσοτική έρευνα με την αποστολή ηλεκτρονικών ερωτηματολογίων και η ποιοτική έρευνα με χρήση ημιδομημένου ερωτηματολογίου και συνέντευξης για τη συλλογή εμπειρικών δεδομένων, ώστε τα αποτελέσματα να είναι πολυπαραγοντικά. Τα ερωτηματολόγια καλύπτουν το φάσμα των ερευνητικών ερωτήσεων και είναι διαμορφωμένα ανάλογα με την κατηγορία του ερωτηθέντος. Όπως αναφέρει ο κ. Θ. Ιωσηφίδης, «Ίσως δεν υπάρχει κοινωνικός επιστήμονας που να μην αποδέχεται τη θέση σύμφωνα με την οποία η κοινωνική πραγματικότητα κατασκευάζεται και ανακατασκευάζεται από την κοινωνική δυναμική και από την πάλη διαφορετικών κοινωνικών δυνάμεων μεταξύ τους».⁴⁸³ Γι' αυτό τον λόγο, επιδιώκεται συλλογή δεδομένων τόσο από άτομα κλειδιά (Λειτουργούς αρμόδιων Υπουργείων, της Πολυθεματικής Επιτροπής για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Προσώπων, Μη-Κυβερνητικών Οργανισμών), όσο και από απλούς πολίτες μέσω της ποσοτικής έρευνας.

Κατά τον ερευνητικό σχεδιασμό, ακολουθούνται τα Στάδια της έρευνας με ερωτηματολόγιο, σύμφωνα με το σύγγραμμα του Claude Javeau,⁴⁸⁴ με μικρές διαφοροποιήσεις ανά περίπτωση.

Σε σχέση με το ερωτηματολόγιο που απευθύνεται προς το κοινό, λαμβάνοντας υπόψη ότι το ερωτηματολόγιο συμπληρώνεται από τον ίδιο τον ερωτώμενο, χωρίς την παρέμβαση της ερευνήτριας, δόθηκε έμφαση στην τεχνική αρτιότητα του ερωτηματολογίου και στην διευκρίνιση, μέσω εγγράφων επεξηγήσεων στο ερωτηματολόγιο, των σημείων που είναι δυνατόν να παρερμηνευτούν. Κατά τη σύνταξη λήφθηκαν υπόψη οι ποιοτικές, ποσοτικές, ανεξάρτητες, εξαρτημένες, ελεγχόμενες και μη-ελεγχόμενες μεταβλητές. Επιλέγηκε επίσης η χρήση του

---

⁴⁸² Λάζος Γ., *Το Πρόβλημα της Ποιοτικής Έρευνας στις Κοινωνικές Επιστήμες Θεωρία και Πράξη* (Εκδόσεις Παπαζήση 1998), σελ 94.

⁴⁸³ Ιωσηφίδης Θ. και Σπυριδάκης Μ., *Ποιοτική κοινωνική έρευνα – Μεθοδολογικές Προσεγγίσεις και Ανάλυση Δεδομένων*, (Εκδόσεις Κριτική 2006), σελ. 25.

⁴⁸⁴ Javeau C., «*Η Έρευνα με Ερωτηματολόγιο*», το *Εγχειρίδιο του Καλού Ερευνητή*, (Εκδόσεις Δαρδάνος 2000), σελ. 51.

εργαλείου **Google forms** παρόλο που δεν είναι εξειδικευμένο εργαλείο για εμπειρική έρευνα στις κοινωνικές επιστήμες, λόγω της αμεσότητας προς το στοχευμένο κοινό, καθώς και λόγω του ότι δεν υπήρχε περιορισμός, διότι προσφερόταν δωρεάν. Να αναφερθεί ότι, με τη συμπλήρωση, οι συμμετέχοντες μπορούσαν να δουν προηγούμενες απαντήσεις τους. Σημειώνεται επίσης ότι γίνεται αναφορά στον «**πελάτη**» με το αρσενικό φύλο και στην «**εκδιδόμενη**» και «**εκδιδόμενο**» και στα δύο φύλα, με έμφαση πρώτα στη γυναίκα εκδιδόμενη, λόγω της κοινής αντίληψης ότι η εκδιδόμενη είναι γυναίκα. Επίσης δεν γίνεται ρητή αναφορά σε «**παιδική πορνεία**» ή παιδική εμπορία προσώπων, διότι ένας περιορισμός της έρευνας είναι η έμφαση σε ενήλικες.

Σε σχέση με το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε στις συνεντεύξεις με κυβερνητικές υπηρεσίες και ΜΚΟ, δεν χρειάστηκαν πολλές επεξηγηματικές προτάσεις στο ίδιο το ερωτηματολόγιο, εφόσον μπορούσε να επεξηγηθεί κατά τη συνέντευξη.⁴⁸⁵

Οι συνεντεύξεις στις κυβερνητικές υπηρεσίες και ΜΚΟ, διενεργήθηκαν με σκοπό η έρευνα να αποκτήσει πρακτική εφαρμογή και πολυπαραγοντικά αποτελέσματα, δίνοντας φωνή και εκπροσώπηση στους σιωπηλούς, στους ξεχασμένους, στους κρυμμένους από την ιστορία και τις στατιστικές.⁴⁸⁶ Σε συνδυασμό με την ποιοτική έρευνα, η ποσοτική έρευνα που λόγω της φύσης της, καλύπτει μεγαλύτερο αριθμό συμμετεχόντων, έδωσε μια διαφορετική χροιά στην έρευνα ποσοτικοποιώντας τις αντιλήψεις της κυπριακής κοινωνίας και εξάγοντας στατιστικά στοιχεία στα οποία μπορούν να βασιστούν μελλοντικές έρευνες.

4.1.2 Περιορισμοί Εμπειρικής Έρευνας με ερωτηματολόγιο

Βασικοί περιορισμοί της πιο πάνω μεθοδολογίας είναι ο χρονικός περιορισμός, αλλά και η φύση της έρευνας και της πιθανής δυσκολίας ανεύρεσης αξιόπιστων συμμετεχόντων. Πιο κάτω καταγράφονται οι κύριοι παράγοντες/περιορισμοί που αναγνωρίστηκαν ανά θέμα, αναλύονται ανάλογα με το είδος της μεταβλητής και καταγράφεται ο τρόπος χειρισμού τους με στόχο την ελαχιστοποίηση των αποκλίσεων.

---

⁴⁸⁵ Τ.Ε.Ι Ιονίων Νήσων, Ηλεκτρονική πλατφόρμα **TEIION e-Class**, “Μέθοδος Κατάρτισης Ερωτηματολογίου” <http://eclass.teiion.gr>, Πρόσβαση Ιούλιος 2018.

⁴⁸⁶ Λεωνίδου Λ., Ιωσηφίδης Θ. και Σπυριδάκης Μ., *Ποιοτική κοινωνική έρευνα – Μεθοδολογικές Προσεγγίσεις και Ανάλυση Δεδομένων*, (Εκδόσεις Κριτική 2006), σελ. 11.

4.1.2.1 Περιορισμός χώρου διεξαγωγής έρευνας

Ως πρώτος περιορισμός αναγνωρίζεται ο χώρος διεξαγωγής της έρευνας. Όπως αναφέρθηκε στην εισαγωγή της διατριβής, η έρευνα ασχολείται με τη ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο και συγκεκριμένα στην Κυπριακή Δημοκρατία, δηλαδή στις ελεύθερες περιοχές που ελέγχονται από το κράτος. Οι μη ελεγχόμενες περιοχές που κατέχονται από την Τουρκία δεν αποτελούν μέρος της έρευνας, γίνονται όμως κάποιες αναφορές στην κατάσταση που επικρατεί στις μη ελεγχόμενες περιοχές.⁴⁸⁷

4.1.2.2 Τρόπος αποστολής ερωτηματολογίου

Η κύρια μέθοδος διάχυσης του ερωτηματολογίου του κοινού ήταν η χρήση ηλεκτρονικών μέσων όπως, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, Facebook, Facebook Messenger, LinkedIn, Twitter και Viber. Με βάση το σύγγραμμα των Ίσαρη και Πουρκού⁴⁸⁸ η διεξαγωγή έρευνας μέσω διαδικτύου είναι πλέον διαδεδομένη ανάμεσα στους/στις σύγχρονους ερευνητές/ερευνήτριες, καθώς αποτελεί πηγή πλούσιων και ποικίλων δεδομένων σε εύκολα προσβάσιμη μορφή.

Για σκοπούς περιορισμού του λάθους, πέραν της τυχαίας διάσχισης μέσω ηλεκτρονικών μέσων (μέθοδος «χιονοστιβάδας» snowball), εκτυπώθηκαν περίπου 20 ερωτηματολόγια για άτομα της ηλικιακής ομάδας 66+, που κατοικούσαν κυρίως σε χωριά της επαρχίας Λευκωσίας, σε σπίτια και σε οίκο ευγηρίας. Έγινε επίσης πρόβλεψη για στοχευμένη χρήση tablet, φορητού υπολογιστή και κινητού τηλεφώνου για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου, για να καλυφθεί το κενό των ατόμων που δεν έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο, τα οποία ανήκουν κυρίως στην ηλικιακή ομάδα 66 ετών και άνω. Η προαναφερθείσα μέθοδος χρησιμοποιήθηκε για σκοπούς ελέγχου της μεταβλητής και περιορισμού του λάθους.

Το ερωτηματολόγιο, το οποίο απευθύνθηκε προς τις κυβερνητικές υπηρεσίες και τους ΜΚΟ, στάλθηκε επίσης με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, γεγονός το οποίο ενδέχεται να περιορίσει την έρευνα σε σχέση με τον βαθμό αποδοχής της μεθόδου

⁴⁸⁷ Guven-Lisaniler, F., Rodriguez, L., & Ugural, S. «Migrant sex workers and state regulation in North Cyprus. Women Studies International Forum», (2005), 28, 79–91.

⁴⁸⁸ Ίσαρη Φ., Πουρκός Μ., «Ποιοτική Μεθοδολογία Έρευνας: Εφαρμογές στη Ψυχολογία και στην Εκπαίδευση», (2015), Πρόσβαση Σεπτέμβριος 2016, https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/5826/4/15327_Isari-KOY.pdf, σελ. 38.

από τα κυβερνητικά τμήματα και υπηρεσίες, οι οποίες σε μεγάλο βαθμό στηρίζονται στην έντυπη επικοινωνία.

4.1.2.3 Φύση Ερωτηματολογίου

Η φύση του ερωτηματολογίου, δηλαδή το γεγονός ότι το ερωτηματολόγιο του Κοινού ήταν ηλεκτρονικό, αποτελεί ακόμα έναν παράγοντα που πρέπει να ληφθεί υπόψη ως περιορισμός της έρευνας. Με την αποστολή ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου επιτυγχάνεται η γρήγορη, ανώνυμη συλλογή δεδομένων, όμως παράλληλα περιορίζεται το δείγμα σε άτομα τα οποία είτε οι ίδιοι είτε άλλα άτομα στο περιβάλλον τους έχουν πρόσβαση σε ηλεκτρονικό μέσο, όπως ηλεκτρονικό υπολογιστή, κινητό τηλέφωνο ή tablet. Αναγνωρίζεται, εντούτοις, ως περιορισμός της έρευνας το γεγονός ότι η πρόσβαση στις νέες τεχνολογίες περιορίζεται λόγω οικονομικών, πολιτισμικών, ηλικιακών και άλλων παραγόντων.⁴⁸⁹ Ως εκ τούτου, δεν αναμενόταν να ληφθούν αρκετές απαντήσεις μέσω ηλεκτρονικών ερωτηματολογίων από άτομα που δεν κάνουν χρήση του διαδικτύου σε τακτική βάση. Η ηλεκτρονική φύση του ερωτηματολογίου δεν αναμενόταν ότι θα επιδρούσε αρνητικά στις απαντήσεις των ερωτηματολογίων απευθυνόμενων στα κυβερνητικά τμήματα/υπηρεσίες και στις ΜΚΟ.

4.1.2.4 Αποστολή σε ομάδες

Πέραν της τυχαίας αποστολής και προώθησης του ερωτηματολογίου όπως περιγράφεται πιο πάνω, το ερωτηματολόγιο του Κοινού στάλθηκε μετά από έγκριση, στο προσωπικό της Αρχής Ηλεκτρισμού Κύπρου, σε διδακτορικούς φοιτητές και φοιτήτριες του Πανεπιστημίου Λευκωσίας, στα ηλεκτρονικά ταχυδρομεία όλων των εγγεγραμμένων πολιτικών κομμάτων της Κύπρου, σε μέλη του Κοινοτικού Συμβουλίου Κατωκοπιάς και του Κοινοτικού Συμβουλίου Νεολαίας Κατωκοπιάς, (λόγω της καταγωγής της ερευνήτριας), καθώς και στους εμπλεκόμενους φορείς που καλούνται να απαντήσουν το εξειδικευμένο ερωτηματολόγιο για προώθηση στα μέλη τους, εάν το επιθυμούσαν.

Έγινε πρόβλεψη, επίσης για συλλογή δεδομένων από ανδροκρατούμενους χώρους και καταβλήθηκε μεγάλη προσπάθεια συλλογής δεδομένων από το Στρατό της

---

⁴⁸⁹ Brownlow, C., O'Dell, L. "Ethical Issues for Qualitative Research in Online Communities" [2002] *Disability and Society*, 17(6), pp. 685–694 (15) https://www.researchgate.net/publication/42798178_Ethical_Issues_for_Qualitative_Research_in_Online_Communities Πρόσβαση Απρίλιος 2020.

Κύπρου, αλλά και από την Αρχή Τηλεπικοινωνιών Κύπρου. Μια ακόμα μέθοδος συλλογής δεδομένων ήταν η αποστολή σε πολιτιστικούς συλλόγους στους οποίους η ερευνήτρια έχει επαφές (θεατρικούς και χορευτικούς), λόγω του ότι παρατηρήθηκε ότι η προσωπική επαφή απέφερε καλύτερη ανταπόκριση από το κοινό. Έγινε πρόνοια επίσης για δημοσίευση του ερωτηματολογίου σε ηλεκτρονικά φόρουμ δικηγόρων. Με αυτό τον τρόπο επιδιώχθηκε η συλλογή δεδομένων από διάφορες ηλικιακές ομάδες, άνδρες και γυναίκες, σε διαφορετικά μορφωτικά επίπεδα και με διαφορετικά ενδιαφέροντα και ανάγκες, αλλά και περιοχές της Κύπρου. Ο πιο πάνω περιορισμός δεν αναμενόταν ότι θα επηρέαζε τις απαντήσεις των ερωτηματολογίων των κυβερνητικών και μη κυβερνητικών φορέων εφόσον είχαν επιλεγεί λόγω της εμπλοκής τους με το πρόβλημα της εμπορίας προσώπων.

4.1.2.5 Χρόνος

Ο χρονικός περιορισμός της συλλογής δεδομένων, δηλαδή πριν το τέλος του Δεκεμβρίου 2018 (ενάμιση μήνας), καθώς επίσης κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, μπορεί επίσης να θεωρηθεί ως ένας βασικός περιορισμός της έρευνας με ερωτηματολόγιο απευθυνόμενο προς το κοινό. Ο χρόνος ήταν επίσης ο κύριος παράγοντας που αναμενόταν να επηρεάσει τις απαντήσεις των ερωτηματολογίων των κυβερνητικών και μη κυβερνητικών φορέων, αφού κατά τη διάρκεια ή μετά τις καλοκαιρινές άδειες κατά βάση γίνεται προσπάθεια εκτέλεσης των επειγόντων εργασιών και όχι η εθελοντική συμμετοχή σε έρευνες.

4.1.2.6 Γλώσσα ερωτηματολογίου

Το ερωτηματολόγιο του κοινού, καθώς και το ερωτηματολόγιο των κυβερνητικών υπηρεσιών περιορίστηκαν στην Ελληνική γλώσσα, παρά το γεγονός ότι στην Κύπρο διαμένουν άτομα που μιλούν διαφορετικές γλώσσες, με στόχο την απλοποίηση της έρευνας και στόχευση στον ελληνόφωνο πληθυσμό που κατ' ουσία εκ των πραγμάτων διαμορφώνει την πολιτική του κράτους. Το ερωτηματολόγιο των μη κυβερνητικών φορέων εντούτοις μεταφράστηκε και στην αγγλική γλώσσα διότι με αυτό τον τρόπο μπορούσαν να συμμετέχουν εργοδοτούμενοι και εθελοντές σε ΜΚΟ με εκπροσώπους, οι οποίοι/οποίες δεν μιλούν ελληνικά.

4.1.2.7 Λήψη συγκατάθεσης και ασφάλεια δεδομένων

Οι δεοντολογικές ανησυχίες αναφορικά με ζητήματα συναίνεσης και ανωνυμίας σε σχέση με το ερωτηματολόγιο του κοινού είχαν επιλυθεί με τη μέθοδο της λήψης συγκατάθεσης για να μπορέσει ο ερωτηθείς/συμμετέχων ή η ερωτηθείσα/συμμετέχουσα να απαντήσει το ερωτηματολόγιο, καθώς επίσης με το γεγονός ότι δεν λαμβάνονται δεδομένα τα οποία ταυτοποιούν ή μπορούν να ταυτοποιήσουν τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες. Η εφαρμογή Google forms δεν συλλέγει τη Διεύθυνση του Διαδικτυακού Πρωτοκόλλου (Internet Protocol Address) των ερωτηθέντων, ούτε ζητείται από τον ερωτηθέντα να συνδεθεί στο Google για την συμπλήρωση του ερωτηματολογίου. Αυτή η ενέργεια προστασίας των προσωπικών δεδομένων των ερωτηθέντων/ερωτηθεισών προσθέτει ένα ακόμα περιορισμό στην έρευνα, δηλαδή το γεγονός ότι το ίδιο πρόσωπο μπορεί να συμπληρώσει πέραν του ενός ερωτηματολογίου, εφόσον δεν ταυτοποιείται με κάποιο τρόπο. Παραμένει φυσικά και η δυσκολία εξακρίβωσης κατά πόσο οι συμμετέχοντες απαντούν με ειλικρίνεια.⁴⁹⁰ Η ανησυχία σε σχέση με τη λήψη συγκατάθεσης δεν εφαρμόζεται στα ερωτηματολόγια των κυβερνητικών και μη κυβερνητικών φορέων.

4.1.2.8 Εμπιστοσύνη και υποκειμενικότητα

Ένας ακόμα βασικός περιορισμός, σύμφωνα με τον Javeau⁴⁹¹ είναι η εμπιστοσύνη που πρέπει να υπάρχει μεταξύ συμμετέχοντος/συμμετέχουσας και ερευνητή/ερευνήτριας, καθώς επίσης η συνάφεια και η εμβάθυνση των ερωτήσεων. Πέραν των δυσκολιών αυτών, ο/η ερευνητής/ερευνήτρια αντιμετωπίζει την υποκειμενική κρίση σε γεγονότα, γνώμες, στάσεις, κίνητρα και διαφορετικές γνώσεις, μέσα από τη συλλογή απαντήσεων. Είναι σημαντικό να μπορεί ο/η ερευνητής/ερευνήτρια να κατανοεί κατά πόσο ο/η συμμετέχων/συμμετέχουσα είναι ειλικρινής και αξιόπιστος/αξιόπιστη. Αυτός ο παράγοντας είναι σχετικός μόνο όσον αφορά στα ερωτηματολόγια για τις συνεντεύξεις με λειτουργούς κυβερνητικών υπηρεσιών και ΜΚΟ.

---

⁴⁹⁰ Shaw, I. "Ethics and the Practice of Qualitative Research." *Qualitative Social Work*, vol. 7, no. 4, Δεκ. 2008, σελ. 400–414.

⁴⁹¹ Javeau C., «Η Έρευνα με Ερωτηματολόγιο», το *Εγχειρίδιο του Καλού Ερευνητή*, (Εκδόσεις Δαρδάνος 2000), σελ. 46-48.

Όλοι οι πιο πάνω περιορισμοί αναμένεται να πλήξουν σε έναν βαθμό την αξιοπιστία της έρευνας, ακόμα και εάν αυτή θα αφορά ποσοτική έρευνα των αντιλήψεων της κυπριακής κοινωνίας και ποιοτική έρευνα με ερωτηματολόγια και συνεντεύξεις κυβερνητικών υπηρεσιών και ΜΚΟ. Είναι σημαντικό, όμως, να τονίσουμε ότι δεν υπάρχει κοινωνιολογική έρευνα με ανθρώπινα υποκείμενα, η οποία να μπορεί να αποφύγει τους εν λόγω περιορισμούς.

4.1.3 Ερευνητικό πεδίο

Στόχος είναι η απάντηση των ερωτηματολογίων μέσω διεξαγωγής συνεντεύξεων με κυβερνητικές υπηρεσίες και ΜΚΟ, αλλά και η λήψη απαντήσεων στα ηλεκτρονικά ερωτηματολόγια από πολίτες που κατοικούν στην Κύπρο και οι οποίοι έχουν τη δυνατότητα να απαντήσουν ερωτηματολόγια στην Ελληνική γλώσσα. Λόγω του περιορισμένου χρόνου της έρευνας δεν γίνεται προσπάθεια λήψης απαντήσεων από ξενόγλωσσους κάτοικους του νησιού.

4.1.4 Καθορισμός Πληθυσμού και Επιλογή Δείγματος Συμμετεχόντων

Αφού καθοριστεί ο αντικειμενικός σκοπός της έρευνας, γίνεται ο καθορισμός των συμμετεχόντων (ηλικία, τόπος διαμονής, ιδιότητες, επάγγελμα, φύλο, η εμπλοκή τους στην πορνεία κλπ.), η ποσότητα/πληθυσμός των ερωτηθέντων και το δείγμα. Καθορίζεται δηλαδή ο στατιστικός πληθυσμός και οι στατιστικές μονάδες που θα απαρτίζουν τον πληθυσμό. Στατιστική μονάδα είναι δυνατόν να θεωρηθεί ένα αντικείμενο, ένα άτομο, ένα νοικοκυριό κ.α.

Οι κύριες μέθοδοι συγκέντρωσης στατιστικών στοιχείων είναι οι εξαντλητικές έρευνες και οι δειγματοληπτικές έρευνες (δειγματοληψία).⁴⁹²

Με τη δειγματοληψία γίνεται απογραφή ορισμένων συγκεκριμένων χαρακτηριστικών ενός τμήματος του πληθυσμού, του δείγματος. Η δειγματοληψία χρησιμοποιείται όταν θέλουμε να προσδιορίσουμε όσο γίνεται ακριβέστερα ιδιότητες του πληθυσμού, μελετώντας απογραφικά τα στοιχεία του δείγματος. Η συνέπεια της επέκτασης των συμπερασμάτων από τη μελέτη των χαρακτηριστικών του δείγματος, σ' ολόκληρο τον πληθυσμό της Κύπρου, εξαρτάται από τη μέθοδο

---

⁴⁹² Τ.Ε.Ι Ιονίων Νήσων, Ηλεκτρονική πλατφόρμα **TEIION e-Class**, “Μέθοδος Κατάρτισης Ερωτηματολογίου” <http://eclass.teiion.gr>, Πρόσβαση Ιούλιος 2018.

δειγματοληψίας εφαρμόστηκε και τις εκτιμήσεις της ποιότητας του δείγματος. Οι εκτιμήσεις των δειγματοληψιών δίνουν *προσεγγίσεις* για το σύνολο του πληθυσμού.⁴⁹³ Η μέθοδος δειγματοληψίας που επιλέχθηκε σε σχέση με τα ερωτηματολόγια του κοινού ήταν η απλή τυχαία δειγματοληψία.

Σε σχέση με τον πληθυσμό των ερωτηθέντων, καταγράφονται τα σημερινά δεδομένα της Κύπρου, με βάση την τελευταία Δημογραφική Έκθεση 2017 της Στατιστικής Υπηρεσίας Κύπρου,⁴⁹⁴ για να μπορεί να εξαχθεί η ορθή αναλογία ερωτηματολογίων ανά είδος. Ο συνολικός πληθυσμός σε ολόκληρη την επικράτεια της Κύπρου κατά το τέλος του 2017, ήταν 956.800, από το οποίο 466.700 ήταν άνδρες και 490.100 γυναίκες. Τα ποσοστά ανδρών γυναικών κυμαίνονται περίπου στα ίδια επίπεδα ανά ηλικιακή ομάδα, με εξαίρεση τις ηλικίες 70-80+ ετών, όπου τα ποσοστά των γυναικών αυξάνονται ενώ των ανδρών μειώνονται ελαφρώς. Ο συνολικός αριθμός των ατόμων που αναμένεται να συμμετέχουν στην έρευνα Ερωτηματολογίου του κοινού είναι 1000. Λόγω του είδους της έρευνας δεν μπορούσε να περιοριστεί το δείγμα ανά ηλικία, φύλο ή μορφωτικό επίπεδο.

Σύμφωνα με τον κ. Javeau⁴⁹⁵ το δείγμα της έρευνας πρέπει να σχετίζεται με τη γενική αναλογία της χώρας/πεδίου της έρευνας, εντούτοις, σημειώνεται ότι η πιο πάνω αναλογία μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως περιορισμός μόνο όσον αφορά στο ερωτηματολόγιο που αφορά στο κοινό.

Τα κριτήρια εισδοχής και μη εισδοχής στην έρευνα έχουν άμεση σχέση με την εμπλοκή των συμμετεχόντων στις κυβερνητικές υπηρεσίες και μη-κυβερνητικές οργανώσεις, ως αναφέρεται πιο κάτω. Δεν υπάρχουν περιορισμοί εισδοχής στην ποσοτική έρευνα μέσω του ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου για το κοινό.

Σε σχέση με τη διαδικασία εντοπισμού, συμμετεχόντων, ακολουθήθηκαν οι πιο κάτω μέθοδοι, ανά κατηγορία:

(α) εμπλεκόμενες κυβερνητικές υπηρεσίες: έχουν εντοπιστεί μέσω των υφιστάμενων νομοθεσιών και πολιτικών ως η Πολυθεματική Επιτροπή για την Καταπολέμηση της Εμπορίας και Εκμετάλλευσης Προσώπων, το Γραφείο Καταπολέμησης Εμπορίας Προσώπων της Αστυνομίας Κύπρου, τα Υπουργεία

---

⁴⁹³ Παπαδημητρίου, Γ. *Περιγραφική Στατιστική* (Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής 2001), σελ. 47-65.

⁴⁹⁴ Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, Δημογραφική Έκθεση 2017, Πληθυσμιακές Στατιστικές, Σειρά II, Αρ. Έκθεσης 54, (Νοέμβριος 2018), Τυπογραφείο Κυπριακής Δημοκρατίας, Ηλεκτρονική Πρόσβαση: <[http://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/All/70008808DEA438F8C2257833003402FB/\\$file/DEMOGRAPHIC_REPORT-2017-301118.pdf?OpenElement](http://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/All/70008808DEA438F8C2257833003402FB/$file/DEMOGRAPHIC_REPORT-2017-301118.pdf?OpenElement)>

⁴⁹⁵ Javeau C., «Η Έρευνα με Ερωτηματολόγιο», το *Εγχειρίδιο του Καλού Ερευνητή*, (Εκδόσεις Δαρδάνος 2000), σελ. 72.

Εργασίας, Προνοίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Εξωτερικών, Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, Υγείας, Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας, η Επίτροπος Διοίκησης, η Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού, η Ιερά Αρχιεπισκοπή Κύπρου, η Νομική Υπηρεσία και η Βουλή των Αντιπροσώπων (σε σχέση με νομοθετήματα και προτάσεις νόμου).

(β) ΜΚΟ: Έχουν εντοπιστεί μέσω διαδικτυακής έρευνας και μέσω της μεθόδου χιονοστιβάδας όπου ήδη γνωστοί μη-κυβερνητικοί οργανισμοί μπορούν να οδηγήσουν τον ερευνητή σε άλλους μη-κυβερνητικούς οργανισμούς⁴⁹⁶ και είναι οι ακόλουθοι: Cyprus Stop Trafficking, Caritas Cyprus, Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου, Στίγμα, ΚΙΣΑ, Δερματολογική Εταιρεία Κύπρου, Γυναικεία Οργάνωση ΔΗΣΥ, ΠΟΓΟ, Σοσιαλιστική Γυναικεία Κίνηση, ΣΠΑΒΟ και Hope for Children.

(γ) κοινό: Χρήση ανοικτής πρότασης μέσω διαδικτύου για συμπλήρωση του ερωτηματολογίου. Αξιοποίηση μέσων ηλεκτρονικής δικτύωσης όπως Facebook και Viber και λήψη σχετικής άδειας από μεγάλους οργανισμούς για αποστολή των ερωτηματολογίων στο προσωπικό τους, όπως το Πανεπιστήμιο Λευκωσίας, η Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου και η Αρχή Τηλεπικοινωνιών Κύπρου. Αποφασίστηκε η αποστολή ερωτηματολογίων σε προσωπικό οργανισμών, λόγω του ότι ο τρόπος αυτός συγκέντρωσης στοιχείων είναι πολύ αποτελεσματικός όταν απευθυνόμαστε σε πληθυσμό υψηλού μορφωτικού επιπέδου και με μέλη ειδικών κατηγοριών.⁴⁹⁷

Δείγματα ημιδομημένων ερωτηματολογίων επισυνάπτονται στο **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 8.3 Ερωτηματολόγια**.

4.1.5 Σύνταξη Ερωτηματολογίων

Μετά τον καθορισμό των συμμετεχόντων και του δείγματος, έγινε η σύνταξη των ερωτηματολογίων. Για τη δημιουργία των ερωτηματολογίων λήφθηκαν υπόψη τα ακόλουθα ώστε να αποτελεί μια επιτυχημένη και ορθή έρευνα:⁴⁹⁸

- Πληρότητα για την κάλυψη όλων των ερευνητικών ερωτημάτων
- Σαφήνεια στις ερωτήσεις σε σχέση με τον ερωτώμενο

⁴⁹⁶ Ιωσηφίδης Θ. και Σπυριδάκης Μ., *Ποιοτική κοινωνική έρευνα – Μεθοδολογικές Προσεγγίσεις και Ανάλυση Δεδομένων*, (Εκδόσεις Κριτική 2006), σελ. 165-166.

⁴⁹⁷ Λαμπίρη-Δημάκη Ι., *Κοινωνικές έρευνες με στατιστικές μεθόδους* (Σάκκουλας Αντ. Ν., 1995).

⁴⁹⁸ Javeau C., «*Η Έρευνα με Ερωτηματολόγιο*», το *Εγχειρίδιο του Καλού Ερευνητή*, (Εκδόσεις Δαρδάνος 2000), σελ. 95-101.

- Συνοχή στη σύνδεση των ερωτημάτων μεταξύ τους προκειμένου η σκέψη και η μνήμη του ερωτώμενου να κατευθύνονται ευκολότερα στις σωστές απαντήσεις.
- Κατάλληλη δομή με την αποφυγή προσωπικών ερωτήσεων στην αρχή, για την αύξηση ανταπόκρισης του κοινού.
- Να περιλαμβάνει ερωτήματα ελέγχου για τον έλεγχο της ορθότητας των απαντήσεων σε βασικές ερωτήσεις.
- Να είναι κατά το δυνατόν σύντομο, δηλαδή να μην υπερβαίνει τα 20 λεπτά⁴⁹⁹
- Να έχει τελειότητα παρουσίασης από τεχνικής πλευράς.
- Να περιλαμβάνει βασικές οδηγίες συμπλήρωσης και εννοιολογικές επεξηγήσεις.
- Να επιδέχεται κωδικογραφική και μηχανογραφική επεξεργασία, με τρόπο ώστε να καταστεί δυνατή η εισαγωγή των ερωτήσεων, υπό μορφή αριθμού, στον Ηλεκτρονικό Υπολογιστή για περαιτέρω επεξεργασία.⁵⁰⁰

Με βάση τα πιο πάνω σε συνάρτηση με τα ερευνητικά ερωτήματα, ακολουθήθηκαν οι πιο κάτω τύποι ερωτήσεων⁵⁰¹

- **Κλειστές:** Για σκοπούς ανίχνευσης, στατιστικής ανάλυσης, φιλτραρίσματος και οι οποίες είναι εύκολα κατανοητές και συνήθως χρησιμοποιούνται στην αρχή. Συγκεκριμένα στο ερωτηματολόγιο του κοινού χρησιμοποιήθηκαν *δικοτομικές ερωτήσεις* που επιτρέπουν στον/στην ερωτώμενο/ερωτώμενη να επιλέξει μόνο μία από τις δύο απαντήσεις που δίνονται. Επιλέγηκαν διότι είναι πολύ ξεκάθαρες και γι' αυτό ακριβώς η επεξεργασία είναι πολύ πιο εύκολη. Χρησιμοποιήθηκαν επίσης *Ερωτήσεις Διαβαθμισμένης Κλίμακας*, όπου ο/η ερωτώμενος/ερωτώμενη ζητείται να βαθμολογήσει με μια συγκεκριμένη κλίμακα μια κατηγορία ερωτήσεων.

⁴⁹⁹ Ρόντος Κ., Παπάνης Ε., "Οι τεχνικές του καλού ερωτηματολογίου" (2007), Στατιστική Έρευνα-Εκδόσεις Σιδέρη, Παιδαγωγική, Ψυχολογική και Κοινωνιολογική Έρευνα. Educational, Psychological and Sociological Research, <<http://penthileus.blogspot.com>> Πρόσβαση Ιούλιος 2018.

⁵⁰⁰ Ρόντος Κ., Παπάνης Ε., "Οι τεχνικές του καλού ερωτηματολογίου" (2007), Στατιστική Έρευνα-Εκδόσεις Σιδέρη, Παιδαγωγική, Ψυχολογική και Κοινωνιολογική Έρευνα. Educational, Psychological and Sociological Research, <<http://penthileus.blogspot.com>> Πρόσβαση Ιούλιος 2018.

⁵⁰¹ Javeau C., «Η Έρευνα με Ερωτηματολόγιο», το Εγχειρίδιο του Καλού Ερευνητή, (Εκδόσεις Δαρδάνος 2000), σελ. 95-101.

- **Ανοικτές:** Ερωτήσεις μέσα από τις οποίες αντλούνται ικανοποιητικές πληροφορίες σε λεπτεπίλεπτα θέματα και δεν πρέπει να είναι αντιφατικές. Η ανάλυσή τους είναι πιο δύσκολη από τις κλειστές.
- **Ημι-ανοικτές:** Διευκολύνουν την ανίχνευση, εντούτοις ελλοχεύει ο κίνδυνος να επηρεαστούν οι ερωτώμενοι από τον τύπο της ερώτησης και από τις επιλογές.

Στα ερωτηματολόγια που επισυνάπτονται στο **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 8. 3**, περιλαμβάνονται κλειστές και ημι-ανοικτές ερωτήσεις, καθώς επίσης τουλάχιστον μια ανοικτή.

Όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, η κατάλληλη δομή του ερωτηματολογίου αυξάνει την πιθανότητα απαντήσεων. Η σειρά που ακολουθήθηκε για τη διάταξη των ερωτήσεων μέσα στα ερωτηματολόγια είναι:

1. Ερωτήσεις στοιχείων ταυτότητας (φύλλο, ηλικία) συγκεντρώνονται στην αρχή, έτσι ώστε η πρώτη εντύπωση που σχηματίζει ο ερωτώμενος να είναι θετική.
2. Εύκολες ερωτήσεις τίθενται στην αρχή, διότι είναι κατάλληλες να ευαισθητοποιήσουν και να προκαλέσουν ενδιαφέρον στον ερωτώμενο. Οι προσωποποιημένες ή δύσκολες ερωτήσεις τίθενται στο τέλος και πλαγίως για να μην θίγουν τον ερωτώμενο.
3. Οι ερωτήσεις που αναφέρονται στο ίδιο θέμα είναι συγκεντρωμένες σε ενότητες, και οι ερωτήσεις γενικού τύπου προηγούνται των ειδικών, έτσι ώστε το ερωτηματολόγιο να έχει μία όψη συναφή και λογική για να μην νιώθει ο ερωτώμενος ότι εκτροχιάζεται.⁵⁰²

Αναφορικά με τη διατύπωση των ερωτήσεων που αφορούν το λεξιλόγιο και την φρασεολογία του ερωτηματολογίου,⁵⁰³ οι ερωτήσεις ακολουθούν τους κανόνες της γραμματικής και του συντακτικού, είναι διατυπωμένες με σαφήνεια και με τέτοιο τρόπο ώστε να είναι κατανοητές από όλους τους χρήστες, δεν περιέχουν δυσνόητους τεχνικούς όρους, ιδιωτισμούς, λέξεις σπάνιες και δύσκολες, εκτός όπου ήταν απαραίτητο να χρησιμοποιηθούν στα ημιδομημένα ερωτηματολόγια των κυβερνητικών υπηρεσιών και των μη-κυβερνητικών οργανισμών. Στις περιπτώσεις

⁵⁰² Javeau C., «Η Έρευνα με Ερωτηματολόγιο», το Εγχειρίδιο του Καλού Ερευνητή, (Εκδόσεις Δαρδάνος 2000), σελ. 138.

⁵⁰³ Javeau C., «Η Έρευνα με Ερωτηματολόγιο», το Εγχειρίδιο του Καλού Ερευνητή, (Εκδόσεις Δαρδάνος 2000), σελ. 138.

αυτές προστέθηκε επεξήγηση μέσα σε παρένθεση προκειμένου να κατανοήσουν πλήρως όλοι οι χρήστες τις έννοιες αυτές. Τέλος οι ερωτήσεις, είναι απλές και περιεκτικές.⁵⁰⁴

Η τυπογραφική παρουσίαση των ερωτηματολογίων ακολούθησε τις οδηγίες του Javeau⁵⁰⁵ μεταξύ των οποίων:

1. Να είναι εύκολο στην χρήση.
2. Να είναι εύκολα ευανάγνωστο.
3. Να συμπληρώνεται εύκολα.
4. Να είναι αισθητικά όμορφο. Στο Ερωτηματολόγιο προς το Κοινό συγκεκριμένα χρησιμοποιήθηκε εικόνα και χρώματα τα οποία τραβούν την προσοχή και, συγχρόνως, προσθέτουν μια ευχάριστη νότα στο ερωτηματολόγιο
5. Να υπάρχει μικρός πρόλογος με εννοιολογικές επεξηγήσεις και ευχαριστίες για την ολοκλήρωση της αρτιότητας της εμφάνισης του ερωτηματολογίου.

Τέλος οι σημειώσεις που κρατούνται κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων, καταγράφονται αμέσως μετά το τέλος της συνέντευξης, όταν είναι νωπές, για σκοπούς πληρότητας.

4.1.6 Λήψη Άδειας Επιτροπής Βιοηθικής

Στις 16 Μαρτίου 2018 υποβλήθηκε στην Εθνική Επιτροπή Βιοηθικής Κύπρου (ΕΕΒΚ) αίτηση για λήψη άδειας πραγματοποίησης της αρχικής έρευνας με διεξαγωγή συνεντεύξεων σε θύματα εμπορίας προσώπων, εκδιδόμενους και πελάτες και ερωτηματολογίων στο κοινό και σε κυβερνητικές και ΜΚΟ. Στις 22 Μαρτίου 2018 υποβλήθηκαν περαιτέρω διευκρινίσεις που ζητήθηκαν από την ΕΕΒΚ και η αίτηση εξετάστηκε στις 25 Απριλίου 2018. Στις 9 Μαΐου 2018 παραλήφθηκε η επιστολή της ΕΕΒΚ η οποία αποφάσισε όπως απορρίψει την έρευνα με διεξαγωγή συνεντεύξεων σε θύματα εμπορίας προσώπων, εκδιδόμενους και πελάτες, μεταξύ άλλων, λόγω έλλειψης ερευνητικής εμπειρίας σε σχέση με τη συγκεκριμένη θεματολογία από την ερευνητική ομάδα, λόγω του ότι εμπλέκονται προσωπικά

---

⁵⁰⁴ Τ.Ε.Ι Ιονίων Νήσων, Ηλεκτρονική πλατφόρμα **TEIION e-Class**, “Μέθοδος Κατάρτισης Ερωτηματολογίου” <http://eclass.teiion.gr>, Πρόσβαση Ιούλιος 2018.

⁵⁰⁵ Javeau C., «Η Έρευνα με Ερωτηματολόγιο», το Εγχειρίδιο του Καλού Ερευνητή, (Εκδόσεις Δαρδάνος 2000), σελ. 145.

δεδομένα των συμμετεχόντων, λόγω του ότι δεν διασφαλιζόταν η προστασία της ερευνητικής ομάδας από την έκθεση της σε κίνδυνο και λόγω έλλειψης πρόνοιας προστασίας των θυμάτων εμπορίας προσώπων.

Μετά από μελέτη των πιο πάνω, λαμβάνοντας υπόψη

- τον χρόνο που απαιτείται για να γίνουν διορθώσεις στο Ερευνητικό Πρωτόκολλο
- την έλλειψη και μη δυνατότητα άμεσης απόκτησης της απαραίτητης εμπειρίας, γνώσεων ή πόρων για την προστασία τόσο της ίδιας της ερευνήτριας όσο και των ερωτηθέντων,
- τον χρόνο υποβολής και εξέτασης της αίτησης (τουλάχιστο 3 μήνες)
- το γεγονός ότι πλησίαζαν οι καλοκαιρινοί μήνες
- τον χρόνο που απέμενε για την ολοκλήρωση της διατριβής (Φεβρουάριος 2019)
- αλλά και το γεγονός ότι δεν υπήρχαν οι οικονομικοί πόροι για αγορά υπηρεσιών ασφάλειας ή άλλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα για την προστασία των συμμετεχόντων

αποφασίστηκε σε συνεργασία με τους Επιβλέποντες, η έρευνα να εστιάσει στη νομική ανάλυση του καθεστώτος ρύθμισης της πορνείας και της εμπορίας προσώπων στην Κύπρο αλλά και στις αντιλήψεις της κοινωνίας για το θέμα, χωρίς την άμεση εμπλοκή ευάλωτων και/ή ταυτοποιημένων υποκειμένων.

Ως εκ τούτου, αποφασίστηκε να μην υποβληθεί ένσταση στην απορριπτική απόφαση της ΕΕΒΚ και να γίνει ανασχεδιασμός της έρευνας. Για να επιτευχθεί αυτό, η έρευνα μετά τον ανασχεδιασμό της μεθοδολογίας, όπως περιεγράφηκε πιο πάνω, λαμβάνει ποσοτικά δεδομένα από ηλεκτρονικά ερωτηματολόγια που απευθύνονται προς το κοινό, σε ευρεία κλίμακα της τάξης των 1000 περίπου ηλεκτρονικών ερωτηματολογίων και απόψεις από κυβερνητικές υπηρεσίες και ΜΚΟ, μέσω των ερωτηματολογίων και συνεντεύξεων.

Μετά τον ανασχεδιασμό και πριν τη διεξαγωγή της έρευνας, υποβλήθηκε αίτηση για Γνωμοδότηση στην ΕΕΒΚ, στις 3 Δεκεμβρίου 2018. Στις 6 Δεκεμβρίου 2018, λήφθηκε η θετική απάντηση της ΕΕΒΚ η οποία μετά από μελέτη του αναθεωρημένου ερευνητικού πρωτοκόλλου γνωμοδότησε υπέρ της διεξαγωγής της

έρευνας. Αντίγραφο της Αίτησης στην ΕΕΒΚ και της απάντησης επισυνάπτονται ως **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 8.4 Αίτηση Γνωμοδότησης και Απάντηση Εθνικής Επιτροπής Βιοηθικής Κύπρου.**

4.1.7 Δοκιμή Ερωτηματολογίων – Πιλοτική έρευνα

Η πιλοτική δοκιμασία των ερωτηματολογίων του κοινού, του ερωτηματολογίου των κυβερνητικών υπηρεσιών και του ερωτηματολογίου των ΜΚΟ διεξάχθηκε μεταξύ Απριλίου και Μαΐου 2018. Η πιλοτική έρευνα, είχε ως κύριο σκοπό την διαπίστωση της αποτελεσματικότητας του «εργαλείου» που σχεδιάστηκε. Στο δοκιμαστικό αυτό στάδιο μετρήθηκε ο βαθμός κατανόησης, «αποδοχής», καθώς και ερμηνείας των ερωτηματολογίων.

Αυτό το στάδιο κρίθηκε απολύτως απαραίτητο ώστε να διακριβωθεί εάν:

- οι όροι που χρησιμοποιήθηκαν έγιναν εύκολα κατανοητοί,
- η σειρά των ερωτήσεων δεν προκάλεσε τάσεις πιθανής διαστρέβλωσης,
- ο τρόπος της διατύπωσης των ερωτήσεων επέτρεπε την συλλογή των επιθυμητών στοιχείων,
- το ερωτηματολόγιο δεν ήταν ιδιαίτερα μεγάλο προκαλώντας την αδιαφορία ή τον εκνευρισμό των ερωτώμενων.⁵⁰⁶

Λήφθηκαν σχόλια για το ερωτηματολόγιο των ΜΚΟ από εκπρόσωπο του Caritas Cyprus και του ερωτηματολογίου των κυβερνητικών υπηρεσιών, για σκοπούς ανακατασκευής των ερωτηματολογίων. Σε σχέση με το ερωτηματολόγιο του κοινού, λήφθηκαν σχόλια και απαντήσεις από 6 συμμετέχοντες στο ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο (με χρήση google forms) και 9 συμμετέχοντες στο ερωτηματολόγιο σε έντυπη μορφή.

Κατά την πιλοτική έρευνα τέθηκαν οι εξής ερωτήσεις :

1. Πόση ώρα χρειαστήκατε περίπου για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου;
2. Ήταν σαφείς οι οδηγίες;
3. Υπήρξαν ερωτήσεις ασαφείς ή αόριστες; Αν ναι τότε ποιες ήταν αυτές και γιατί;
4. Είχατε αντίρρηση στο να απαντήσετε κάποιες από τις ερωτήσεις;

---

⁵⁰⁶ Javeau C., «Η Έρευνα με Ερωτηματολόγιο», το Εγχειρίδιο του Καλού Ερευνητή, (Εκδόσεις Δαρδάνος 2000), σελ. 149.

5. Ήταν η εμφάνιση του ερωτηματολογίου ευχάριστη;⁵⁰⁷

Τα κύρια σχόλια που λήφθηκαν σε σχέση με το ερωτηματολόγιο των **ΜΚΟ** ήταν τα ακόλουθα:

Το ερωτηματολόγιο προκάλεσε σύγχυση διότι ο σχολιαστής δεν μπορούσε να κατανοήσει πως θα μπορούσε κάτω από μια νομοθεσία να προστατεύονται τα δικαιώματα των θυμάτων εμπορίας προσώπων, των εκδιδόμενων και των πελατών. Υπήρξε σύγχυση σε σχέση με την ορολογία του πελάτη, δηλαδή κατά πόσο αναφερόταν στους σωματέμποροι, ως πελάτες, ειδικά λόγω του ότι με βάση την υφιστάμενη νομοθεσία για την εμπορία προσώπων οι πελάτες ποινικοποιούνται εάν και εφόσον είχαν εύλογη υποψία ότι έκαναν χρήση τις υπηρεσίες θύματος εμπορίας προσώπων. Αναφέρθηκε επίσης ότι τα πλείστα θύματα εμπορίας προσώπων που φρόντισαν ως Μη-κυβερνητικός οργανισμός, δεν αφορούσαν σεξουαλική εκμετάλλευση, όμως, είχαν κάποιες μεμονωμένες περιπτώσεις. Ο σχολιαστής θεώρησε όμως πολύ ενδιαφέρον το θέμα.

Τα κύρια σχόλια που λήφθηκαν σε σχέση με το ερωτηματολόγιο των **κυβερνητικών υπηρεσιών** ήταν ότι το ερωτηματολόγιο ήταν μακροσκελές και άγγιζε αρκετά διαφορετικά θέματα. Έγινε εισήγηση για απλοποίηση και/ή σύμπτυξη των ερωτημάτων.

Σε σχέση με το **ερωτηματολόγιο του κοινού**, σχολιάστηκε η κλίμακα 1-5 με εισήγηση να υπάρχει η ένδειξη «μέτρια» ώστε να μπορεί ο συμμετέχων να υποβάλλει ουδέτερη γνώμη. Τέθηκε επίσης εισήγηση απλοποίησης και περιορισμού του αρχικού κειμένου περιγραφής της έρευνας. Μια ακόμα εισήγηση ήταν η προσθήκη εισαγωγικής πρότασης πριν την υποβολή προσωπικών ερωτήσεων. Σε σχέση με τις ερωτήσεις όπου χρησιμοποιείται η κλίμακα 1-5 τέθηκε η εισήγηση να απλοποιηθούν/ανασχεδιαστούν κάποια ερωτήματα.

---

⁵⁰⁷ Bell, J. *Μεθοδολογικός σχεδιασμός παιδαγωγικής και κοινωνικής έρευνας* (Αθήνα: Gutenberg 1997), Ελληνική απόδοση: Ρήγα, Α. Β, σελ. 134.

4.1.8 Μορφή οριστικού ερωτηματολογίου

Μετά την ολοκλήρωση της πιλοτικής δοκιμασίας των ερωτηματολογίων, διορθώθηκαν ατέλειες στα ερωτηματολόγια ως οι πιο πάνω εισηγήσεις και συντάχθηκαν και τα τελικά ερωτηματολόγια, τον Ιούνιο 2018, όπως παρουσιάζονται στο **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 8. 3**. Στα ίδια τα ερωτηματολόγια περιέχεται αναφορά στη λήψη συγκατάθεσης από το κοινό, η οποία είναι απαραίτητη προϋπόθεση για να συμπληρωθεί το ερωτηματολόγιο και πληροφόρηση για την έρευνα. Υπάρχει επίσης σχετική αναφορά στο ηλεκτρονικό ταχυδρομείο marialkyprianou@gmail.com στο οποίο μπορούν οι συμμετέχοντες να αποστείλουν απορίες, παράπονα ή οτιδήποτε άλλο σχετικό.

4.1.9 Διεξαγωγή έρευνας

Η εμπειρική έρευνα με το ερωτηματολόγιο του κοινού, διεξήχθη μεταξύ Ιουλίου και Σεπτεμβρίου 2018, δηλαδή διήρκεσε λίγο περισσότερο από 2 μήνες. Στόχος ήταν η διεξαγωγή της έρευνας σε ανύποπτο χρόνο, αβίαστα και εντός του προγράμματος των ερωτηθέντων.⁵⁰⁸ Οι ερωτηθέντες προσεγγίζονταν με αξιοπρέπεια και η εκπόρνευση ή η αγορά σεξουαλικών υπηρεσιών δεν αντιμετωπιζόταν ως έγκλημα.⁵⁰⁹ Σημειώνεται η δυσκολία ανεύρεσης ερωτηθέντων, λαμβάνοντας υπόψη τις θερινές διακοπές, αλλά και την πιθανή απροθυμία. Ο στόχος που τέθηκε για τη λήψη 1000 ερωτηματολογίων από το κοινό, διαφόρων ηλικιών και επαγγελματιών και των δύο φύλων, μέσω διαδικτυακού ερωτηματολογίου, αλλά και μέσω έντυπων ερωτηματολογίων ικανοποιήθηκε.

1084 άτομα απάντησαν το ερωτηματολόγιο του κοινού, με βάση τα στοιχεία του εργαλείου Google Forms. Λόγω του ότι δεν μπορούσε να μετρηθεί ποσοστό απόρριψης, δηλαδή άτομα τα οποία είδαν το ερωτηματολόγιο αλλά επέλεξαν να μην το απαντήσουν, δεν μπορούμε να σχολιάσουμε κατά πόσο το ποσοστό που

---

⁵⁰⁸ Λάζος Γ., *Το Πρόβλημα της Ποιοτικής Έρευνας στις Κοινωνικές Επιστήμες Θεωρία και Πράξη*, (Εκδόσεις Παπαζήση 1998), σελ. 481.

⁵⁰⁹ Λάζος Γ., *Το Πρόβλημα της Ποιοτικής Έρευνας στις Κοινωνικές Επιστήμες Θεωρία και Πράξη*, (Εκδόσεις Παπαζήση 1998), σελ. 494.

απάντησε ήταν μεγαλύτερο του 70% των ερωτηθέντων, το οποίο εξασφαλίζει αντιπροσωπευτικά αποτελέσματα.⁵¹⁰

Τα ερωτηματολόγια των κυβερνητικών υπηρεσιών και των ΜΚΟ στάλθηκαν με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο συνοδευόμενα από επεξηγηματική υπογραμμένη επιστολή, στις 8 Αυγούστου 2018, με αίτημα απάντησης μέχρι το τέλος Αυγούστου 2018. Αρχικά στάλθηκαν είκοσι δύο (22) επιστολές στους ενδιαφερόμενους φορείς και στη συνέχεια της 16 Σεπτεμβρίου 2018, στάλθηκαν επιστολές συμπληρωματικά στην Επιτροπή Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού, στη ΜΚΟ Hope for Children και στο ΥΠΠΑΝ, μετά από εισήγηση της οργάνωσης ΣΤΙΓΜΑ, κατά τη διενέργεια της συνέντευξης της. Η εισήγηση εισακούστηκε με σκοπό να ληφθεί υπόψη και η άποψη κυβερνητικών και μη κυβερνητικών φορέων οι οποίοι εξειδικεύονται στην προστασία και φροντίδα παιδιών, ανάμεσα στα οποία τυχαίνει να υπάρχουν θύματα εμπορίας προσώπων. Οι απαντήσεις των ερωτηματολογίων των Κυβερνητικών Υπηρεσιών και των ΜΚΟ εντάχθηκαν σε πίνακα Excel, για σκοπούς εύκολης σύγκρισης.

Η απάντηση των ερωτηματολογίων των κυβερνητικών υπηρεσιών και μη-κυβερνητικών οργανώσεων έγινε σε ανύποπτο χρόνο, αβίαστα και εντός του προγράμματος των ερωτηθέντων.⁵¹¹ Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να μην ληφθούν απαντήσεις από κάποιους φορείς. Οι ερωτηθέντες προσεγγίζονταν με αξιοπρέπεια και η εκπόρνευση ή η αγορά σεξουαλικών υπηρεσιών δεν αντιμετωπιζόταν ως έγκλημα.⁵¹²

4.1.10 Οργάνωση, Ταξινόμηση και Διαχείριση Δεδομένων

Οι απόψεις των συμμετεχόντων, συμπληρώθηκαν στον πίνακα ταξινόμησης και διαχείρισης δεδομένων (SPSS και Excel), μετά τη διεξαγωγή της εμπειρικής έρευνας, για να μπορεί να γίνει στη συνέχεια η ανάλυσή της σε σχέση με τα

---

⁵¹⁰ Χαλκιάς Μ., "Μεθοδολογία Έρευνας για Διοικητικά Στελέχη, Ενότητα: Ερωτηματολόγιο", Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Πειραιά, Τεχνολογικού Τομέα, ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ, σελ. 27.

⁵¹¹ Λάζος Γ., *Το Πρόβλημα της Ποιοτικής Έρευνας στις Κοινωνικές Επιστήμες Θεωρία και Πράξη*, (Εκδόσεις Παπαζήση 1998), σελ. 481.

⁵¹² Λάζος Γ., *Το Πρόβλημα της Ποιοτικής Έρευνας στις Κοινωνικές Επιστήμες Θεωρία και Πράξη*, (Εκδόσεις Παπαζήση 1998), σελ. 494.

ερευνητικά ερωτήματα. Αφού ολοκληρώθηκε η έρευνα για τη συλλογή δεδομένων, έγινε η οργάνωση, ταξινόμηση και διαχείριση των αποτελεσμάτων.

Η Κωδικοποίηση των Ερωτηματολογίων πραγματοποιήθηκε ανά κατηγορία ερωτηματολογίου για τις συνεντεύξεις των κυβερνητικών υπηρεσιών και ΜΚΟ σε δύο διαφορετικές καρτέλες (Excel), στις οποίες καταγράφονται οι απαντήσεις όλων των συμμετεχόντων, για σκοπούς σύγκρισης και συσχέτισης με τα ερευνητικά ερωτήματα. Η ποσοτική έρευνα με χρήση ηλεκτρονικών ερωτηματολογίων (Google forms) δίνει τη δυνατότητα εξαγωγής ποσοστών και στατιστικών μέσω των προγραμμάτων Excel και SPSS. Μετά τη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων, την καταγραφή των αποτελεσμάτων των ημιδομημένων ερωτηματολογίων των συνεντεύξεων και κατηγοριοποίηση των απαντήσεων, στη βάση των ερωτημάτων που τέθηκαν, γίνεται η σύγκριση και ο συσχετισμός των αποτελεσμάτων του δεύτερου μέρους, με της πρακτικές ρύθμισης και/ή απουσίας ρύθμισης της πορνείας που ακολουθούνται στην Κύπρο, καθώς και της πρόσφατες εξελίξεις γύρω από την τροποποίηση του άρθρου 17 του Νόμου 60(Ι)/2014 για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Προσώπων, με σκοπό την εξαγωγή συμπερασμάτων με βάση της αντιλήψεις της κυπριακής κοινωνίας. Περισσότερα σε σχέση με τα στάδια παρουσίασης, ανάλυσης και συζήτησης των αποτελεσμάτων παρουσιάζονται πιο κάτω.

4.1.11 Ανίχνευση Αποτελεσμάτων και Ανάλυση Δεδομένων

Αφού οργανωθούν και ταξινομηθούν τα δεδομένα που συλλέγηκαν, στη συνέχεια γίνεται η μελέτη και ερμηνεία των αποτελεσμάτων, σε σχέση με τους παράγοντες που επηρεάζουν το πρόβλημα, για σκοπούς εξαγωγής συμπερασμάτων. Η παρουσίαση, ανάλυση και συζήτηση των αποτελεσμάτων του ερωτηματολογίου του κοινού, γίνεται σε τρία στάδια. Το 1ο στάδιο, αφορά στην προκαταρκτική περιγραφική ανάλυση (παρουσίαση αποτελεσμάτων) κάθε ερωτηματολογίου, με σκοπό να διευκολυνθεί η εκ βάθους ανάλυση των αποτελεσμάτων, με το εξειδικευμένο, λογισμικό πρόγραμμα «Statistical Package for the Social Science (SPSS)».⁵¹³ Στο 2ο στάδιο γίνεται η σύγκριση και συζήτηση των απαντήσεων των κυβερνητικών υπηρεσιών και ΜΚΟ. Τέλος, στο 3ο στάδιο, γίνεται η γίνεται η

---

⁵¹³ Statistical Package for the Social Science (SPSS) <https://www.ibm.com/analytics/spss-statistics-software>.

συζήτηση των ερευνητικών ευρημάτων της εμπειρικής έρευνας, σε σχέση με το θεωρητικό υπόβαθρο.

4.1.12 Ηθικές και δεοντολογικές παράμετροι

Σε κάθε έρευνα όπου οι συμμετέχοντες είναι φυσικά πρόσωπα, είναι σημαντικό να μελετάται εκ των προτέρων ο τρόπος προστασίας της ταυτότητας και των προσωπικών δεδομένων τους. Με βάση τον περί Βιοηθικής (Ίδρυση και Λειτουργία Εθνικής Επιτροπής) Νόμο του 2001 έως 2010, Ν.150(Ι)/2001, εάν η έρευνα αφορά εν ζωή συμμετέχοντες τους οποίους μπορεί να επηρεαστεί η σωματική ή ψυχική υγεία από την έρευνα, τότε χρειάζεται η άδεια της ΕΕΒΚ. Στην παρούσα έρευνα, εφόσον αποφασίστηκε να μην γίνει εμπειρική έρευνα με συμμετέχοντες εκδιδόμενους, πελάτες ή θύματα εμπορίας προσώπων, ζητήθηκε γνωμοδότηση. Είναι λοιπόν σημαντική, όπως αναφέρει ο Γ. Λάζος, η καταγραφή των ηθικών ζητημάτων, όπως η προστασία των ερευνώμενων και η ελευθερία στην έρευνα,⁵¹⁴ ώστε να μπορούν να αντιμετωπιστούν με τη λήψη κατάλληλων μέτρων ασφάλειας προστασίας των προσωπικών δεδομένων, καθώς επίσης της ρητής συγκατάθεσης του ερωτηθέντος σε περίπτωση μαγνητοφώνησης, αλλά και προσέγγισης άλλων ερωτηθέντων με τη μέθοδο της χιονοστιβάδας. Όπως αναφέρεται πιο πάνω στο σχεδιασμό της έρευνας, η παρούσα έρευνα δεν συλλέγει προσωπικά δεδομένα που ταυτοποιούν ή δύνανται να ταυτοποιήσουν φυσικά πρόσωπα εν ζωή, εντούτοις η έρευνα γίνεται με εμπιστευτικό χαρακτήρα και τα δεδομένα που συλλέγονται φυλάσσονται με ασφάλεια και πρόσβαση σε αυτά έχει μόνο η ερευνήτρια και οι Επιβλέποντες.

Πιθανοί ευάλωτοι συμμετέχοντες

Εφόσον αποφασίστηκε όπως η έρευνα περιοριστεί και δεν επεκτείνεται σε θύματα εμπορίας προσώπων και οι εκδιδόμενους, δεν φαίνεται να υπάρχουν πιθανοί ευάλωτοι συμμετέχοντες. Ακόμα και εάν συμμετείχαν ευάλωτοι συμμετέχοντες στο Ερωτηματολόγιο του Κοινού, εφόσον δεν ταυτοποιούνται, ούτε δύνανται να ταυτοποιηθούν, ως φυσικά πρόσωπα, πόσο μάλλον ως ευάλωτοι, θεωρούμε ότι δεν

---

⁵¹⁴ Λάζος Γ., *Το Πρόβλημα της Ποιοτικής Έρευνας στις Κοινωνικές Επιστήμες Θεωρία και Πράξη*, (Εκδόσεις Παπαζήση 1998), σελ. 228.

τίθεται οποιοδήποτε δεοντολογικό ζήτημα σε σχέση με τη συμμετοχή ευάλωτων ομάδων.

Ενδεχόμενοι κίνδυνοι για τους συμμετέχοντες

Τα δεδομένα που λαμβάνονται δεν αποτελούν προσωπικά δεδομένα διότι δεν ταυτοποιούν φυσικά πρόσωπα εν ζωή και δεν εμπίπτουν στις πρόνοιες του Γενικού Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων 2016/679.⁵¹⁵ Ως εκ τούτου δεν εκτιμάται η ύπαρξη κάποιου κινδύνου.

Εκτίμηση Αντικτύπου Ενδεχόμενης Διαρροής Δεδομένων

Μέσα από την εκτίμηση αντικτύπου για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των υποκειμένων των δεδομένων, δεν διαφαίνεται να υπάρχει οποιοσδήποτε κίνδυνος συμβάντος παραβίασης προσωπικών δεδομένων, λαμβάνοντας υπόψη τόσο την πιθανότητα επέλευσης, όσο και τη σοβαρότητα των πιθανών επιπτώσεων. Η πιθανότητα απώλειας και/ή σε απομακρυσμένη περίπτωση κλοπής ενός ερωτηματολογίου συμπληρωμένου από την ερευνήτρια με τις απαντήσεις συγκεκριμένου συμμετέχοντος, λόγω της φύσης των ερωτήσεων δεν θα καθιστά τα δεδομένα ταυτοποιήσιμα, εφόσον δεν αναφέρονται σε ονόματα, διευθύνσεις και/ή άλλα στοιχεία που δύνανται να ταυτοποιήσουν τον συμμετέχοντα. Δεν αναμένεται να υπάρξουν ζημιές και/ή απώλειες τόσο υλικές όσο και φυσικές από πλευράς των συμμετεχόντων, για αυτό τον λόγο και δεν απαιτείται η συνομολόγηση ασφαλιστικού συμβολαίου.

Προτεινόμενα Μέτρα Μετριασμού Κινδύνου

Α. Διοικητικοί Μηχανισμοί

1. Αναφορικά με τον κίνδυνο διαρροής δεδομένων, σημειώνεται ότι τα δεδομένα της έρευνας, όπως συλλέγονται από τα ερωτηματολόγια είναι ανώνυμα και δεν ταυτοποιούν τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες.

---

⁵¹⁵ Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (στο εξής αναφερόμενος ως Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων) <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj>

2. Στην έρευνα αυτή, δεν χρησιμοποιούνται αληθινά ονόματα, παρά μόνο ονόματα υπηρεσιών και οργανισμών, εάν είναι αναγκαίο και μόνο μετά από προηγούμενη, συμφωνία και εκούσια συναίνεση.
3. Μετά την ολοκλήρωση της έρευνας και εν πάση περιπτώσει μετά την απόκτηση του διδακτορικού, όλα τα δεδομένα που δεν χρειάζεται να τύχουν περαιτέρω επεξεργασίας, θα καταστραφούν.

Β. Τεχνικοί Μηχανισμοί

1. Όταν και εφόσον τα ερωτηματολόγια κωδικοποιηθούν σε ηλεκτρονική μορφή, φυλάσσονται σε υπολογιστή με κωδικό ασφαλείας που θα είναι γνωστός και προσβάσιμος μόνο στην ερευνήτρια.
2. Τα δεδομένα αποθηκεύονται σε σκληρό δίσκο όχι σε cloud.

Γ. Φυσικοί Μηχανισμοί

1. Τα δεδομένα που συλλέγονται αρχικά σε έντυπη μορφή κρατούνται κλειδωμένα.
2. Όταν και εφόσον τα ερωτηματολόγια κωδικοποιηθούν σε ηλεκτρονική μορφή, φυλάγονται σε υπολογιστή με κωδικό.
3. Τα δεδομένα δεν φυλάσσονται σε χώρο προσβάσιμο σε τρίτους.

Ευαίσθητα Θέματα

Η ενασχόληση με την πορνεία είναι ένα ευαίσθητο θέμα για το οποίο η κοινωνία της Κύπρου τηρεί επιφυλακτικότητα. Όπως αναφέρεται πιο πάνω, η συμμετοχή στην έρευνα είναι εθελοντική, οι συμμετέχοντες δεν είναι υποχρεωμένοι να απαντήσουν σε όλες τις ερωτήσεις εάν δεν νιώθουν άνετα και μπορούν να ανακαλέσουν τη συγκατάθεσή τους οποτεδήποτε, αλλά και να ζητήσουν διαγραφή των δεδομένων τους.

Συγκατάθεση Συμμετεχόντων

Η έρευνα λαμβάνει υπόψη όλες τις πρόνοιες της ισχύουσας νομοθεσίας περί προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, καθώς και του Ευρωπαϊκού Γενικού Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων 2016/679. Κατά τη διάρκεια της έρευνας οι συμμετέχοντες έχουν το δικαίωμα πρόσβασης στα προσωπικά τους δεδομένα, διαγραφής, διόρθωσης ή ανάκλησης της συγκατάθεσής τους και απόσυρσης από την έρευνα, μετά από επικοινωνία μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, όπως αναφέρεται πιο πάνω.

Εμπιστευτικότητα

Όλες οι πληροφορίες που συλλέγονται είναι εμπιστευτικές και η τελική έκθεση αποτελεσμάτων δεν ταυτοποιεί οποιοδήποτε συμμετέχοντα (φυσικό πρόσωπο), ακόμα και εάν το ίδιο το φυσικό πρόσωπο αναφέρει στην ερευνήτρια προσωπικά δεδομένα κατά τη διάρκεια της συνέντευξης, εθελοντικά.

Χρηματοδότηση και Αμοιβές συμμετεχόντων

Το πρόγραμμα διδακτορικών σπουδών αυτοχρηματοδοτείται από την υποψήφια διδακτόρισα και, ως εκ τούτου, δεν προνοείται οποιαδήποτε αμοιβή για τους συμμετέχοντες. Η συμμετοχή είναι πλήρως εθελοντική και πέραν του χρόνου που διαθέτουν για την απάντηση του ερωτηματολογίου, οι συμμετέχοντες δεν επιβαρύνονται με οποιοδήποτε τρόπο.

4.2 Παρουσίαση Αποτελεσμάτων – 1^ο Στάδιο

Η παρουσίαση, ανάλυση και συζήτηση των αποτελεσμάτων του ερωτηματολογίου του κοινού, γίνεται σε τρία στάδια. Το 1^ο στάδιο, αφορά στην περιγραφική ανάλυση (παρουσίαση αποτελεσμάτων), με σκοπό να διευκολυνθεί η εκ βάθους ανάλυση των αποτελεσμάτων, με το εξειδικευμένο, λογισμικό πρόγραμμα Statistical Package for the Social Science (SPSS),⁵¹⁶ στο 2^ο στάδιο (Ανάλυση Ερευνητικών Ευρημάτων).

Η παρουσίαση, ανάλυση και συζήτηση των αποτελεσμάτων των Ερωτηματολογίων των Κυβερνητικών Υπηρεσιών και των ΜΚΟ, γίνεται σε δύο στάδια: το 1^ο στάδιο αφορά στην παρουσίαση των απαντήσεων ανά ερώτηση. Στο 2^ο στάδιο γίνεται ανάλυση, σύγκριση, συζήτηση και συσχετισμός των απαντήσεων μεταξύ των ΜΚΟ και των Κυβερνητικών Υπηρεσιών, με στόχο να διαφανούν συνάφειες και τυχόν διάσταση απόψεων.

Αφού ολοκληρωθούν τα πιο πάνω στάδια, γίνεται η συζήτηση των ερευνητικών ευρημάτων και των συμπερασμάτων που εξάχθηκαν μετά τη σύγκριση και συσχέτιση των απαντήσεων των πιο πάνω ερωτηματολογίων, σε σχέση με το θεωρητικό υπόβαθρο που τέθηκε μετά την έρευνα σε αρχείο, για να μπορούν στη συνέχεια να εξαχθούν συμπεράσματα (3^ο στάδιο).

4.2.1 Ερωτηματολόγιο Κοινού

Κατά το 1^ο στάδιο της παρουσίασης αποτελεσμάτων γίνεται η καταγραφή των αρχικών εντυπώσεων με περιγραφική στατιστική, όπου γίνεται αποτίμηση όλων των πεδίων του ερωτηματολογίου, για να μπορούν στη συνέχεια να συμπληρώσουν και/ή να συσχετιστούν με τα δεδομένα της έρευνας σε αρχείο, δηλαδή με τις απαντήσεις που δίνονται μέσα από τη μελέτη της νομοθεσίας, της νομολογίας, των πρακτικών άλλων χωρών και των απόψεων ακαδημαϊκών.

Στην πρώτη σελίδα του ερωτηματολογίου και πριν την εκκίνηση της έρευνας, όλοι οι συμμετέχοντες είχαν την ευκαιρία να ενημερωθούν για τους σκοπούς της έρευνας, την πλήρη ανωνυμία του ερωτηματολογίου και να επιλέξουν εάν ήθελαν να επικοινωνήσουν μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, (marialkyprianou@gmail.com), για να ενημερωθούν για τα αποτελέσματα της έρευνας, ή να εκφράσουν οποιοδήποτε πρόβλημα ή παράπονο ή σχόλιο. Ο λόγος που θα έπρεπε να ζητήσουν οι ίδιοι να ενημερωθούν είναι διότι το ερωτηματολόγιο όντας πλήρως

---

⁵¹⁶ Statistical Package for the Social Science (SPSS) <https://www.ibm.com/analytics/spss-statistics-software>

ανώνυμο, δεν κατέγραφε προσωπικά δεδομένα όπως τη διεύθυνση διαδικτυακού πρωτοκόλλου (IP address) των συμμετεχόντων, άρα η επιλογή παραχώρησης προσωπικών δεδομένων δόθηκε στους ίδιους τους συμμετέχοντες.

Υπήρξαν 3 άτομα τα οποία ζήτησαν να ενημερωθούν για τα αποτελέσματα μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Οι υπόλοιποι συμμετέχοντες, λόγω του τρόπου λήψης απαντήσεων, ανέφεραν προσωπικά την επιθυμία τους για ενημέρωση, είτε στην υποφαινόμενη ερευνήτρια, είτε στην οικογένεια και σε φίλους που βοήθησαν στη συλλογή δεδομένων, μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, Viber, Facebook και άλλων μέσων επικοινωνίας. Πέραν τούτου, οι συμμετέχοντες μπορούσαν μετά την υποβολή των απαντήσεων τους, να δουν τα ποσοστά των προηγούμενων απαντήσεων, όπως εμφανίζονταν στο Google Forms, μέχρι το στάδιο που είχαν φτάσει οι ίδιοι. Παράλληλα με την ενημέρωση για την έρευνα, στην πρώτη σελίδα, όλοι οι συμμετέχοντες, 1084 στο σύνολο, αποδέχθηκαν να συμμετέχουν επιλέγοντας το σχετικό κουτί για να προχωρήσουν στο Μέρος Α'.

Πέραν της ενημερωτικής πρώτης σελίδας, το ερωτηματολόγιο αποτελείται από τα μέρη Α, Β, Γ και Δ τα οποία περιέχουν 5, 10, 21 και 1 ερωτήσεις αντίστοιχα. Παρά την ποσοτική του φύση, το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει ποιοτικές ερωτήσεις, οι οποίες αναλύονται και συσχετίζονται στη συνέχεια. Στο Μέρος Δ', έχουν συλλεχθεί σχόλια και εισηγήσεις από 115 συμμετέχοντες. Επελέγησαν οι σχετικότερες με το θέμα και ομαδοποιήθηκαν για καλύτερη παρουσίαση και ανάλυση.

Στο Μέρος Α' περιλαμβάνονται ανώνυμα δημογραφικά στοιχεία των συμμετεχόντων, όπως η ηλικία, η χώρα προέλευσης όσων επιθυμούσαν να την αναφέρουν, το φύλο και το μορφωτικό επίπεδο. Τα δεδομένα του Μέρους Α' αποτελούν ανεξάρτητες μεταβλητές, δηλαδή αυτές που αξιολογούμε και χειριζόμαστε ως αιτία και ερέθισμα, για να διαπιστώσουμε την επίδραση που έχουν σε άλλες μεταβλητές. Οι μεταβλητές αυτές χωρίζονται σε ποιοτικές, οι οποίες μεταβάλλονται σε είδος, όπως το φύλο και το μορφωτικό επίπεδο και σε ποσοτικές, δηλαδή που μεταβάλλονται σε ποσό, όπως την ηλικία. Για σκοπούς της παρούσας έρευνας, οι μεταβλητές του Μέρους Α' λαμβάνονται ως σταθερές ανεξάρτητες μεταβλητές, δηλαδή δεδομένα τα οποία συλλέχθηκαν τη δεδομένη στιγμή με βάση το τι ίσχυε για κάθε συμμετέχοντα.

Το Μέρος Β' του ερωτηματολογίου αποτελείται από 10 ερωτήσεις κλειστού τύπου οι οποίες μετρούν γνώσεις, αντιλήψεις ή διερευνούν μύθους, εξαγάγοντας συμπεράσματα σε ποσοστά ή σε μέσο όρο. Οι 21 ερωτήσεις του Μέρους Γ' μετρούν

καθαρά αντιλήψεις, αφού ρωτούν τους συμμετέχοντες πόσο συμφωνούν με τις φράσεις που παρατίθενται, με βάση την κλίμακα Likert.

Τα δεδομένα των Μερών Β' και Γ', αποτελούν εξαρτημένες μεταβλητές, δηλαδή μεταβλητές που αξιολογούνται ως αποτέλεσμα, αντίδραση ή κριτήριο, για να διαπιστωθεί εάν επηρεάστηκαν, ως αποτέλεσμα του χειρισμού των ανεξάρτητων μεταβλητών του Μέρους Α', όπως η ηλικία, το φύλο και το μορφωτικό επίπεδο.

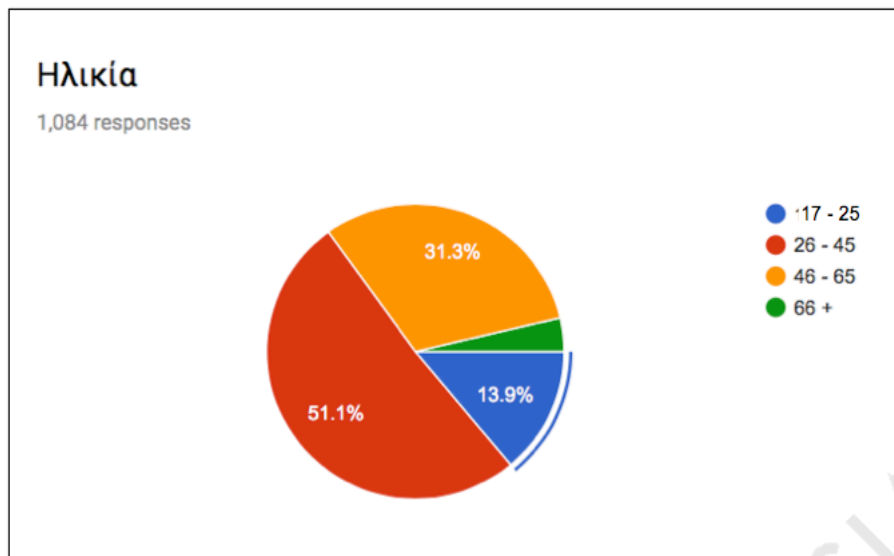
Τέλος, το Μέρος Δ', η ερώτηση 22, όπως και η ερώτηση Α(2), δεν ήταν υποχρεωτική, όμως λήφθηκαν 115 απαντήσεις με σχόλια και εισηγήσεις των συμμετεχόντων, διότι κρίθηκε από την πιλοτική έρευνα ότι θα ήταν ωφέλιμο για την υποστήριξη του ποιοτικού επιπέδου της έρευνας, να παρέχεται ο μηχανισμός και η ελευθερία στους συμμετέχοντες να εκφραστούν, εφόσον οι ερωτήσεις λόγω της φύσεως τους, σε αρκετές περιπτώσεις, όπως θα δούμε πιο κάτω, ήταν περιοριστικές.

4.2.1.1 Γενικές Παρατηρήσεις

Πριν προχωρήσουμε στην λεπτομερή περιγραφή των αποτελεσμάτων, είναι σημαντικό να αναφερθούν κάποιες γενικές παρατηρήσεις. Κατά γενική αναλογία η κατανομή ανδρών και γυναικών είναι καλή. Επίσης υπάρχουν απαντήσεις από διάφορα μορφωτικά επίπεδα παρά το γεγονός ότι η πλειοψηφία είναι απόφοιτοι πανεπιστημίου. Επιπρόσθετα, ανεξάρτητα του περιορισμού χρήσης της ελληνικής γλώσσας, παρατηρούμε ότι οι συμμετέχοντες προέρχονται και από χώρες εκτός της Κύπρου. Η πλειονότητα, εντούτοις, δηλώνουν Κύπριοι. Υπάρχει επίσης μια αρκετά λογική ηλικιακή κατανομή και παρά το ότι η έρευνα καλύπτει άτομα κάτω των 18, δηλαδή 17, δεν φαίνεται να υπάρχει ηθικό δίλημμα λόγω του ότι η σεξουαλική ζωή και πιθανότατα η χρήση σεξουαλικών υπηρεσιών μπορεί να ξεκινά και πριν τη νόμιμη ενηλικίωση στην Κύπρο. Εν πάση περιπτώσει, εφόσον η έρευνα μετρά γνώσεις και αντιλήψεις σε σχέση με την παροχή σεξουαλικών υπηρεσιών, καθώς επίσης και την ευρεία αντίληψη του κοινού, δεν υπάρχει κάποιο ηθικό δίλημμα που να σχετίζεται με συγκεκριμένη ομάδα συμμετεχόντων. Ωστόσο είναι ενδιαφέρον να μελετήσουμε τις απαντήσεις με μεγαλύτερη ανάλυση.

4.2.1.2 Μέρος Α' Προσωπικά Στοιχεία

1. Ηλικία: 17 – 25 ☐ 26 – 45 ☐ 46 – 65 ☐ 66+ ☐

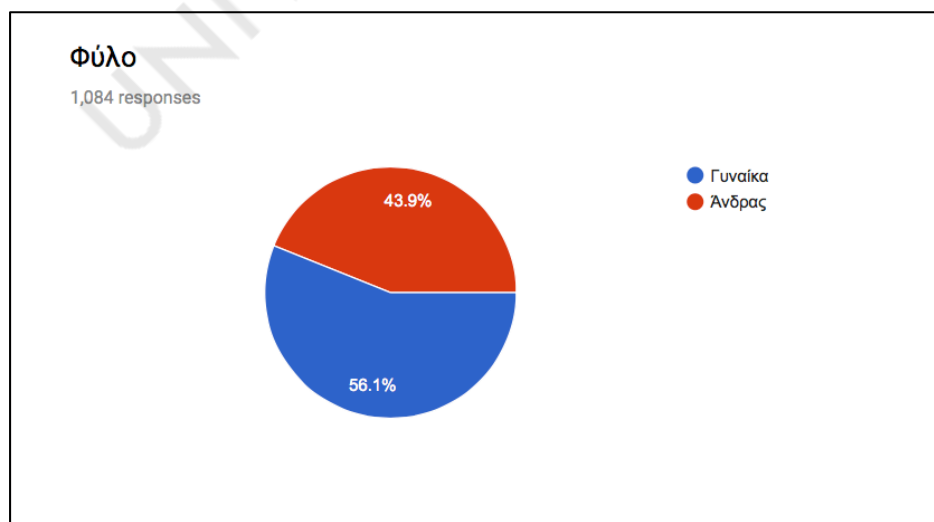

Σχήμα Α.1

Η ερώτηση Α.1 απαντήθηκε υποχρεωτικά από τους 1084 συμμετέχοντες και τα ποσοστά παρουσιάζονται πιο πάνω στο Σχήμα Α.1.

Στην ηλικιακή ομάδα 17-25 το καταμετρημένο ποσοστό ήταν 13,9, ενώ το ποσοστό της ηλικιακής ομάδας 26-45 παρατηρήθηκε να φτάνει το 51,1%. Στην ηλικιακή ομάδα 46-65 παρατηρούμε ότι το ποσοστό ανέρχεται στα 31,3% και τέλος, το ποσοστό της ηλικιακής ομάδας 66 ετών και άνω, η οποία ήταν η μικρότερη αντιπροσωπευτικά, περιορίστηκε όπως ήταν αναμενόμενο λόγω των πιο πάνω παραγόντων, στο 3,7%, δηλαδή 40 άτομα από τα 1084.

2. Φύλο: Άνδρας ☐ Γυναίκα ☐

Σχήμα Α.2

Η ερώτηση Α.2 απαντήθηκε επίσης υποχρεωτικά από τους 1084 συμμετέχοντες, εκ των οποίων 56,1% ήταν γυναίκες και 43,9% άνδρες, όπως φαίνονται στο Σχήμα Α.2. Με βάση τη Δημογραφική Έκθεση 2017 της Στατιστικής Υπηρεσίας Κύπρου,⁵¹⁷ το ποσοστό των ανδρών σε σχέση με το σύνολο του πληθυσμού είναι 48,7 ενώ των γυναικών είναι 51,2, γεγονός το οποίο μας επιτρέπει να θεωρήσουμε ότι η κατανομή των συμμετεχόντων ανά φύλο ήταν καλή και μπορούν να ληφθούν υπόψη οι απόψεις τους για σκοπούς εξαγωγής συμπερασμάτων.

Είναι σημαντικό να τονίσουμε επίσης, ότι έγινε περισσότερη ανάλυση μέσω του προγράμματος Microsoft Excel για να εξαχθεί το ποσοστό σε άντρες και γυναίκες ανά ηλικία, λόγω του ότι το Google Forms δεν έδιδε αυτή τη δυνατότητα. Τα αποτελέσματα ήταν τα ακόλουθα.

Φύλο	Σύνολο	17-25	26-45	46-65	66+
Σύνολο	100,00	13,9	51,1	31,3	3,7
Άνδρες	100,00	5,6	20,5	15,2	2,6
Γυναίκες	100,00	8,3	30,6	16,1	1,1

Κατά γενική αναλογία φαίνεται ότι σε όλες τις ηλικιακές ομάδες πλην της ομάδας 66 ετών και άνω, οι γυναίκες απάντησαν περισσότερα ερωτηματολόγια από τους άνδρες.

3. Χώρα προέλευσης

Η ερώτηση αναφορικά με τη χώρα προέλευσης δεν ήταν υποχρεωτική. Ενδεικτικά σημειώνεται ότι 828 άτομα από τα 868 που απάντησαν την ερώτηση δήλωσαν ότι προέρχονται από την Κύπρο. 40 άτομα δήλωσαν ότι προέρχονται από την Ελλάδα, Ηνωμένο Βασίλειο, Γαλλία, Γερμανία και Νότιο Αφρική. Η ερώτηση αυτή είχε σημασία για να δείξει ότι οι περισσότεροι συμμετέχοντες προέρχονται από την Κύπρο. Επειδή όμως ήταν εθελοντική η απάντηση της, δεν θα ληφθεί υπόψη στην

⁵¹⁷ Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, Δημογραφική Έκθεση 2017, Πληθυσμιακές Στατιστικές, Σειρά II, Αρ. Έκθεσης 54, (Νοέμβριος 2018), Τυπογραφείο Κυπριακής Δημοκρατίας, Ηλεκτρονική Πρόσβαση: <[http://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/All/70008808DEA438F8C2257833003402FB/\\$file/DEMOGRAPHIC_REPORT-2017-301118.pdf?OpenElement](http://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/All/70008808DEA438F8C2257833003402FB/$file/DEMOGRAPHIC_REPORT-2017-301118.pdf?OpenElement)>

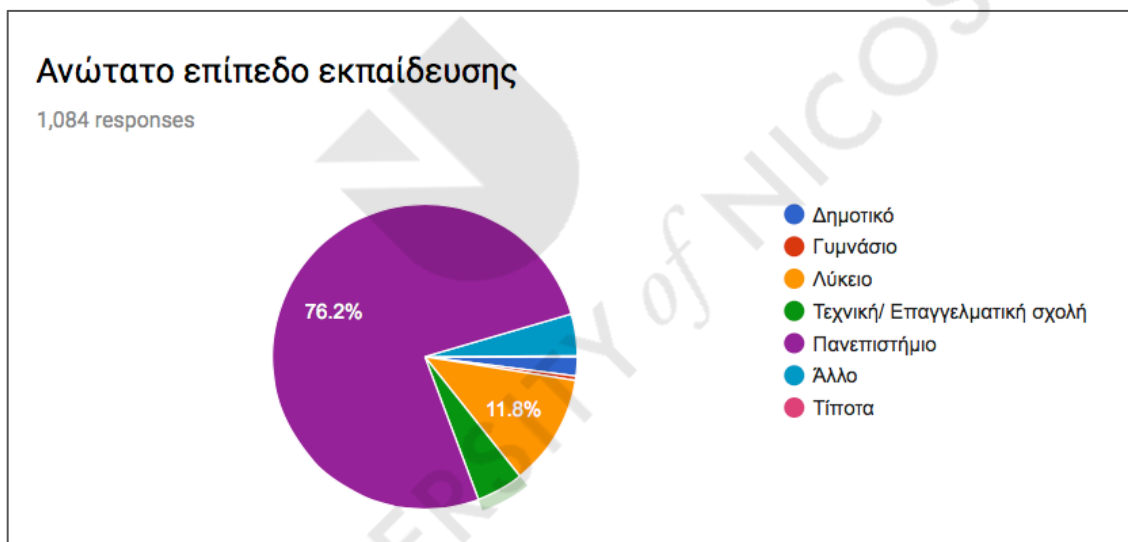

περαιτέρω ανάλυση, διότι δεν μπορούν να εξαχθούν σημαντικά στατιστικά δεδομένα με βάση την προέλευση / κινητικότητα του δείγματος. Εκείνο που αντιλαμβανόμαστε είναι ότι τα άτομα που ερωτήθηκαν είναι του αστικού και ημιαστικού χώρου.

4. Ανώτατο Επίπεδο Εκπαίδευσης

Στην ερώτηση Α.4 οι συμμετέχοντες μπορούσαν να επιλέξουν το ανώτατο επίπεδο εκπαίδευσης τους μεταξύ των ακόλουθων επιλογών: Δημοτικό, Γυμνάσιο, Λύκειο, Τεχνική/Επαγγελματική σχολή, Πανεπιστήμιο, Άλλο και Τίποτα. Με την ερώτηση αυτή, εντάχθηκε στην έρευνα η μεταβλητή του μορφωτικού επιπέδου, το οποίο μπορεί να επηρεάσει τις γνώσεις και απόψεις που μετρά η έρευνα στα Μέρη Β' και Γ'.

Οι απαντήσεις παρουσιάζονται στο Σχήμα Α.4.

Σχήμα Α.4

Με βάση το πιο πάνω σχήμα, η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων, ήτοι 76,2% δήλωσαν ότι είναι απόφοιτοι Πανεπιστημίου. Ένα ποσοστό της τάξης του 11,8% δήλωσε ότι έχει αποφοιτήσει από το Λύκειο, ενώ 5% δήλωσαν απόφοιτοι Τεχνικής ή Επαγγελματικής Σχολής. 4,4% των συμμετεχόντων δήλωσαν την επιλογή «Άλλο», υποδεικνύοντας είτε ότι δεν ενέπιπταν σε κάποια κατηγορία, είτε ότι δεν ήθελαν να δηλώσουν το μορφωτικό τους επίπεδο.

Τα άτομα με μόρφωση δημοτικού είναι 22, εκ των οποίων 14 άνδρες και 8 γυναίκες, άνω των 66 ετών. Στα άτομα με μόρφωση δημοτικού συγκαταλέγεται και μια (1) γυναίκα που είναι στην ηλικία 46-65. Η ηλικιακή ομάδα 17-25 έχει εκπαίδευση τουλάχιστο Λυκειακή και σε αρκετές περιπτώσεις Πανεπιστημιακή.

4.2.1.3 Μέρος Β΄ - Πορνεία και Εμπορία Προσώπων

Το Μέρος Β΄ αποτελείται από τις ερωτήσεις 1 μέχρι 10, οι οποίες απαντήθηκαν όλες υποχρεωτικά και ήταν κλειστού τύπου με στόχο να ελέγξουν γνώσεις, αντιλήψεις και να διερευνήσουν μύθους. Πιο κάτω παρουσιάζονται τα ποσοστά της κάθε απάντησης σε σχέση με το σύνολο των συμμετεχόντων:

1. Γνωρίζετε τι είναι η πορνεία;

Οι επιλογές στην ερώτηση 1 ήταν, Ναι, Όχι και Δεν είμαι σίγουρη/ος. Οι απαντήσεις φαίνονται στο Σχήμα Β.1.

Σχήμα Β.1

Ποσοστό 99,4% των συμμετεχόντων δήλωσαν ότι γνωρίζουν τι είναι η πορνεία. Εδώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι δεν δόθηκε ο ορισμός της «πορνείας» στην αρχή του ερωτηματολογίου επί σκοπού, για να ελεγχθεί κατά πόσο οι συμμετέχοντες θεωρούν ότι γνωρίζουν την ορολογία, χωρίς κατ' ανάγκη να επιδιώκεται μια κοινή αντίληψη επί του ορισμού της πορνείας. Η ερώτηση στόχευε να συλλέξει πληροφορίες για τη γνώση ή την αντίληψη ότι γνωρίζουν οι συμμετέχοντες τι είναι πορνεία. Από τα αποτελέσματα εξάγεται το συμπέρασμα ότι σχεδόν όλοι οι συμμετέχοντες, εκτός από 1 άτομο που απάντησε όχι και 5 άτομα που απάντησαν ότι δεν ήταν σίγουροι, θεωρούν ότι γνωρίζουν τι είναι η πορνεία.

2. Πιστεύετε ότι υπάρχει πορνεία στην Κύπρο;

Στην ερώτηση 2 γίνεται έλεγχος της αντίληψης των συμμετεχόντων, για το κατά πόσο υπάρχει πορνεία στην Κύπρο.

Στο Σχήμα Β.2 παρουσιάζονται τα ποσοστά:

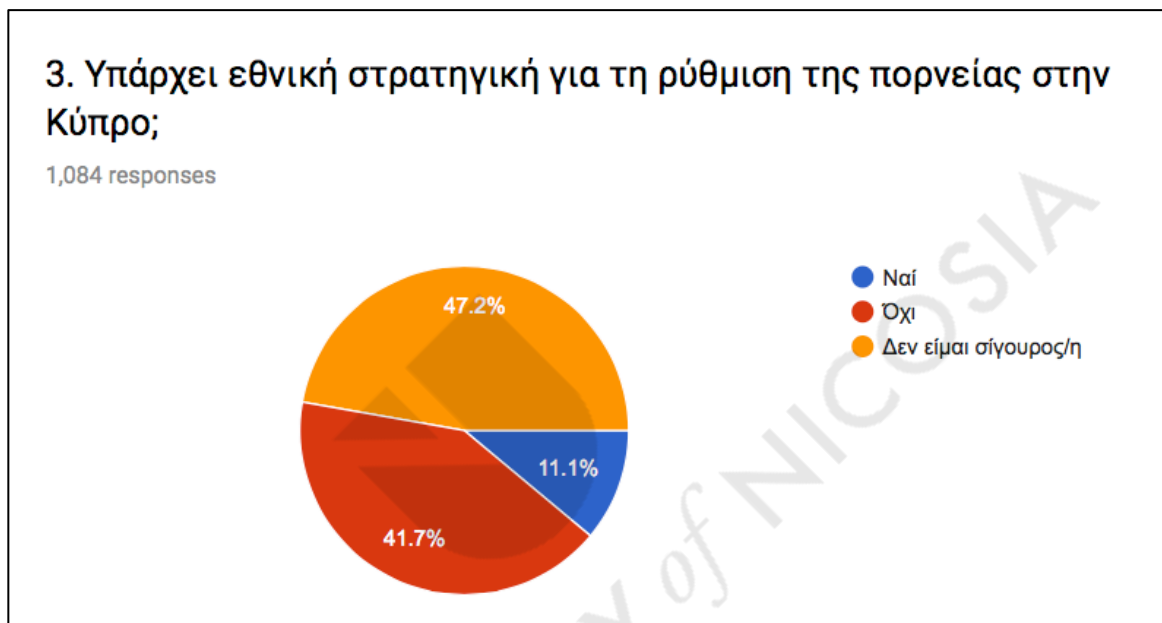
Σχήμα Β.2

Ποσοστό της τάξης των 98% των συμμετεχόντων απάντησαν θετικά, δηλαδή ότι κατά την αντίληψη τους, υπάρχει πορνεία στην Κύπρο. 8 συμμετέχοντες (0,7%) απάντησαν ότι δεν υπάρχει πορνεία στην Κύπρο ενώ 14 συμμετέχοντες (1,3%) απάντησαν ότι δεν είναι σίγουροι. Τα ποσοστά των συμμετεχόντων που απάντησαν ότι δεν είναι σίγουροι και ότι δεν υπάρχει πορνεία δεν είναι ανησυχητικά και μπορεί είτε να σχετίζονται με την άγνοια των συμμετεχόντων, είτε με την έλλειψη αντίληψης για τον όρο πορνεία. Εν πάση περιπτώσει, το 98% απάντησε ότι αντιλαμβάνονται την ύπαρξη της πορνείας στην Κύπρο.

3. Υπάρχει εθνική στρατηγική για τη ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο;

Η ερώτηση 3, μετρά τη γνώση των συμμετεχόντων για το κατά πόσο υπάρχει εθνική στρατηγική για τη ρύθμιση της πορνείας. Η έννοια της «εθνικής στρατηγικής» αφέθηκε επίσης επί σκοπού χωρίς ερμηνεία ή επεξήγηση, διότι θα μπορούσε να περιορίσει τις απαντήσεις ή/και να χειραγωγήσει τους συμμετέχοντες σε σκέψεις που δεν θα ωφελούσαν τη λήψη ειλικρινών απαντήσεων, εάν περιοριζόταν στην ύπαρξη ενός ενιαίου κειμένου όπως Σχεδίου Δράσης του Κράτους για τη ρύθμιση της πορνείας. Ως εκ τούτου, η «εθνική στρατηγική» θα μπορούσε να σημαίνει (1)

νομοθεσία, (2) Πολιτικές, είτε ενταγμένες σε Σχέδιο Δράσης, Εγκύκλιο ή κάποιας άλλης μορφής και (3) Πρακτική επιβολής του Νόμου από την Εκτελεστική εξουσία, καθώς επίσης θα μπορούσε να περιλαμβάνει (4) Αποφάσεις της Δικαστικής Εξουσίας μέσω της Νομολογίας. Στην αντίληψη ενός πολίτη, θα μπορούσε φυσικά η εθνική στρατηγική να έχει σχηματιστεί από τις δημοσιεύσεις στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης αναφορικά με υποθέσεις που αφορούν την πορνεία. Τα ποσοστά των απαντήσεων παρουσιάζονται στο Σχήμα Β. 3.

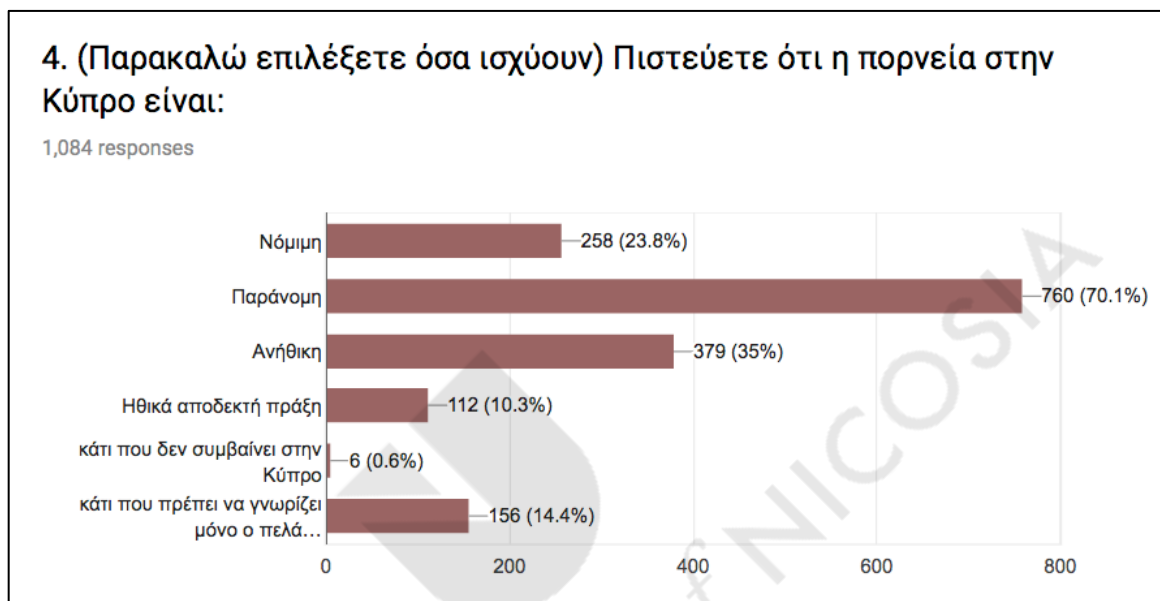

Σχήμα Β.3

Στο πιο πάνω σχήμα φαίνεται διχασμένη η άποψη των συμμετεχόντων όσον αφορά στο κατά πόσο υπάρχει ή όχι εθνική στρατηγική για τη ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο, εφόσον μόνο 11,1% απάντησε ότι γνωρίζει την ύπαρξη της, 41,7% απάντησε ότι δεν υπάρχει, ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό των 47,2% απάντησε ότι δεν είναι σίγουροι. Ως αποτέλεσμα, φαίνεται ότι η γνώση του κοινού για το κατά πόσο υπάρχει ή όχι πολιτική, από το οποίο το 76,2% έχει αποφοιτήσει από Πανεπιστήμιο, δεν είναι πληροφορημένο κατά πόσο υπάρχει ή όχι εθνική στρατηγική της Κύπρου όσον αφορά στη ρύθμιση της πορνείας.

4. Πιστεύετε ότι η πορνεία στην Κύπρο είναι: Νόμιμη, Παράνομη, Ανήθικη, Ηθικά αποδεκτή πράξη, Κάτι που δεν συμβαίνει στην Κύπρο, Κάτι που πρέπει να γνωρίζει μόνο ο πελάτης και η/ο εκδιδόμενη/ος

Η ερώτηση 4, είναι μια πιο πολύπλοκη ερώτηση που ελέγχει κατά πόσο ισχύουν πέραν της μίας επιλογής αναφορικά με τη φύση της πορνείας. Και πάλι η ερώτηση στοχεύει στον έλεγχο της αντίληψης των συμμετεχόντων, για την πορνεία. Οι πιθανές επιλογές των συμμετεχόντων ήταν οι ακόλουθες: Νόμιμη, Παράνομη, Ανήθικη, Ηθικά αποδεκτή πράξη, Κάτι που δεν συμβαίνει στην Κύπρο, Κάτι που πρέπει να γνωρίζει μόνο ο πελάτης και η/ο εκδιδόμενη/ος.

Σχήμα Β.4

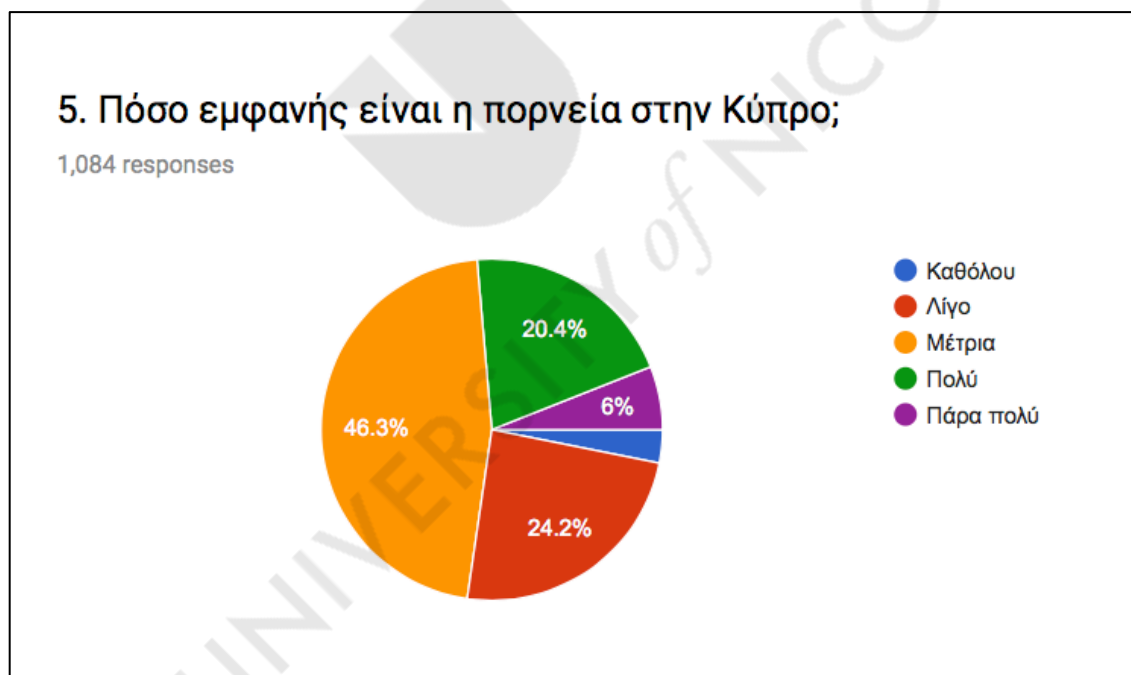
Όπως φαίνεται στο Σχήμα Β.4, από τις πιο πάνω επιλογές το 70,1% των συμμετεχόντων αντιλαμβάνονται ότι η πορνεία στην Κύπρο είναι παράνομη, ενώ το 23,8% αντιλαμβάνονται ότι είναι νόμιμη. Το 35% καταδικάζει την πορνεία ως ανήθικη ενώ το 10,3% αποδέχεται την πορνεία ως ηθικά αποδεκτή πράξη. Με βάση αυτά τα ποσοστά, υπάρχει ένδειξη ότι 54,7% των συμμετεχόντων δεν δήλωσαν κατά πόσο πιστεύουν ότι η πορνεία είναι ηθικά αποδεκτή ή ανήθικη, γεγονός το οποίο καταδεικνύει είτε ότι δεν είναι σίγουροι, είτε ότι δεν θέλουν να τοποθετηθούν επί της ηθικότητας ή ανηθικότητας της πορνείας. 6% των συμμετεχόντων, πιθανότατα αυτοί που δήλωσαν ότι δεν υπάρχει πορνεία, δήλωσαν ότι η πορνεία δεν συμβαίνει στην Κύπρο, ενώ 14,4% των συμμετεχόντων δήλωσαν ότι η πορνεία είναι μια πράξη μεταξύ του πελάτη και της εκδιδόμενης/ου και δεν πρέπει να τη γνωρίζουν άλλοι, δηλαδή μια πράξη η οποία εμπίπτει στην ιδιωτική και όχι στη δημόσια ζωή.

Το γενικό συμπέρασμα είναι ότι η πλειοψηφία των συμμετεχόντων πιστεύουν ότι η πορνεία είναι παράνομη στην Κύπρο, με ότι συνεπάγεται αυτή η δήλωση, η οποία

επίσης δεν έχει οριστεί επί σκοπού. Η ανάλυση της πιο πάνω ερώτησης στο 2^ο στάδιο αποτελεί πιο κατατοπιστική ένδειξη για την ερευνητική της σημασία και την ένταξη του φαινομένου στην ιδιωτική ή στη δημόσια σφαίρα δικαίου και κοινωνικού ενδιαφέροντος.

5. Πόσο εμφανής είναι η πορνεία στην Κύπρο;

Στην ερώτηση 5 γίνεται χρήση της κλίμακας Likert, με στόχο τη μέτρηση της γνώσης των συμμετεχόντων σε σχέση με το πόσο εμφανής είναι η πορνεία στην Κύπρο. Με άλλα λόγια, πόσο εμφανής είναι η πορνεία για τους ίδιους, μέσα από την καθημερινότητα τους, περιλαμβανομένου του χώρου διαμονής και εργασίας, καθώς και δημοσιεύσεων των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας. Οι διαβαθμίσεις ήταν 5: Καθόλου, Λίγο, Μέτρια, Πολύ και Πάρα πολύ. Στο Σχήμα Β.5 φαίνονται τα ποσοστά.

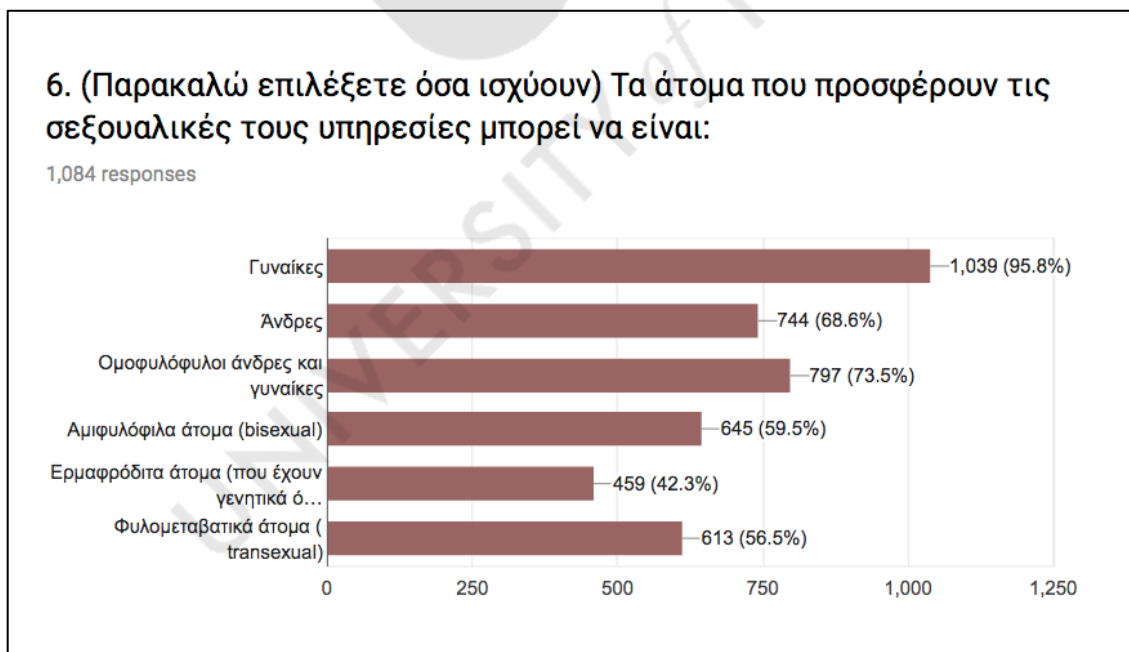
Σχήμα Β.5

Με βάση το πιο πάνω σχήμα, φαίνεται ότι 46,3% των συμμετεχόντων πιστεύουν ότι η πορνεία είναι μέτρια εμφανής στην Κύπρο. Οι απόλυτες επιλογές «πάρα πολύ» και «καθόλου» πλησιάζουν σε ποσοστό, με το ποσοστό των συμμετεχόντων οι οποίοι απάντησαν «Πάρα πολύ» να ανέρχεται στο 6% έναντι του ποσοστού των συμμετεχόντων που απάντησαν ότι δεν είναι καθόλου εμφανής που ήταν 3,1%, δηλαδή 34 άτομα. Τα άτομα που απάντησαν ότι η πορνεία δεν είναι καθόλου εμφανής είναι περισσότερα από τα άτομα που απάντησαν ότι δεν συμβαίνει στην

Κύπρο. Τα ποσοστά που απάντησαν ότι η πορνεία είναι λίγο ή πολύ εμφανής πλησιάζουν σε αριθμό, 24,2% και 20,4% αντίστοιχα, με αποτέλεσμα να φαίνεται ότι η κοινή γνώμη αναφορικά με το πόσο εμφανής είναι η πορνεία, είναι ομοιόμορφα διχασμένη με αποτέλεσμα να μην εξάγονται συμπεράσματα υπέρ της μιας ή της άλλης άποψης.

6. Τα άτομα που προσφέρουν τις σεξουαλικές τους υπηρεσίες μπορεί να είναι: (Παρακαλώ επιλέξτε όσα ισχύουν)

Η ερώτηση 6 εξετάζει την γνώση των συμμετεχόντων αναφορικά με τις εκδιδόμενες/ους, και παράλληλα διερευνά μύθους αναφορικά με την προσφορά σεξουαλικών υπηρεσιών, όχι κατ' ανάγκη στην Κύπρο, αλλά γενικά με βάση τις αντιλήψεις των συμμετεχόντων. Οι επιλογές των συμμετεχόντων ήταν: (Ετερόφυλες) Γυναίκες, (Ετερόφυλοι) Άνδρες, Ομοφυλόφιλοι άνδρες και γυναίκες, Αμφιφυλόφιλα άτομα (bisexual), Ερμαφρόδιτα άτομα (με γεννητικά όργανα και των 2 φύλων) και Φυλομεταβατικά άτομα (transsexual). Επί σκοπού δεν αναγράφηκε η λέξη «ετερόφυλος/η» για να μην συγχύζει τους συμμετέχοντες. Οι απαντήσεις φαίνονται στο Σχήμα Β.6

Σχήμα Β.6

Στο πιο πάνω σχήμα φαίνεται ότι η πλειοψηφία των συμμετεχόντων, ήτοι το 95,8% γνωρίζει και πιστεύει ότι οι σεξουαλικές υπηρεσίες προσφέρονται κυρίως από ετερόφυλες γυναίκες. Αντίληψη η οποία προσδίδει την έμφυλη διάσταση στο

πρόβλημα της πορνείας, καθιστώντας το φαινόμενο ένα κοινωνικό κατάλοιπο της πατριαρχίας στην κυπριακή κοινωνία.⁵¹⁸ Εντύπωση φυσικά προκαλεί το ποσοστό των συμμετεχόντων που πιστεύει ότι παρέχονται υπηρεσίες από ομοφυλόφιλους άνδρες και γυναίκες, ήτοι 73,5%, ενώ 68,6% των συμμετεχόντων πιστεύει ότι προσφέρουν και οι άντρες τις σεξουαλικές τους υπηρεσίες. Το ποσοστό των συμμετεχόντων που πιστεύει στην αντρική πορνεία πιθανόν να αποτελεί ένδειξη αλλαγής της στάσης της κοινωνίας της Κύπρου, όσον αφορά τη ζήτηση και την προσφορά σεξουαλικών υπηρεσιών από άνδρες, επαναπροσδιορίζοντας τα ποσοστά ανισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και μειώνοντας το κενό που δημιουργούν τα πατριαρχικά πιστεύω, μέσα από την κοινωνική εξέλιξη. Αυτό φυσικά μπορεί να εξηγείται και από το γεγονός ότι το 76,2% των συμμετεχόντων έχει αποφοιτήσει από Πανεπιστήμιο, καθώς επίσης ότι η πλειοψηφία των συμμετεχόντων είναι κάτω των 45 ετών.

Ως γενική παρατήρηση, καταγράφεται ότι μέσα από τα πιο πάνω ποσοστά γίνεται αντιληπτό ότι η ζήτηση, παραμένει κυρίως για προσφορά σεξουαλικών υπηρεσιών από ετερόφυλες γυναίκες, με βάση τις αντιλήψεις/κοινωνικούς μύθους των συμμετεχόντων.

7. Γνωρίζετε τι σημαίνει σωματεμπορία για σεξουαλική εκμετάλλευση;

Η ερώτηση 7 ελέγχει τη γνώση των συμμετεχόντων για τον όρο σωματεμπορία για σεξουαλική εκμετάλλευση, δίνοντας τρεις επιλογές απάντησης, (1) ναι, (2) όχι και (3) δεν είμαι σίγουρος/η. Δεν δίνεται εκ των προτέρων ορισμός της εμπορίας προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση, αλλά αφήνεται στην αντίληψη του συμμετέχοντος, ελέγχοντας έτσι τη γνώση της ορολογίας. Τα αποτελέσματα φαίνονται στο Σχήμα Β.7.

---

⁵¹⁸ Αυτή την αντίληψη υποστηρίζουν οι φεμινίστριες Carole Pateman και η Michelle Madden Dempsey. Pateman C., *The Sexual Contract*, (Stanford University Press, 1988), σελ. 199-208, Madden Dempsey M., 'Sex Trafficking and Criminalisation: In defence of feminist Abolitionism' [2009-2010] *University of Pennsylvania Law Review* 158: 1729, σελ. 1736.

Σχήμα Β.7

Όπως και με τον ορισμό της πορνείας, ένα μεγάλο ποσοστό ήτοι 95,8% των συμμετεχόντων απάντησαν ότι γνωρίζουν τι είναι η εμπορία προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση. Το ποσοστό των ατόμων που δεν ήταν σίγουροι ήταν ελαφρώς αυξημένο σε σύγκριση με την πορνεία, ήτοι 3,1% ενώ οι συμμετέχοντες που δεν γνωρίζουν τι είναι σωματεμπορία για σεξουαλική εκμετάλλευση ήταν 11, δηλαδή 1% του δείγματος.

8. Πιστεύετε ότι υπάρχει σωματεμπορία στην Κύπρο;

Η ερώτηση 8 μετρά την αντίληψη των συμμετεχόντων, για το κατά πόσο υπάρχει σωματεμπορία στην Κύπρο. Στο Σχήμα Β.8 παρουσιάζονται τα ποσοστά:

Σχήμα Β.8

Στο πιο πάνω σχήμα φαίνεται ότι ποσοστό 82,3% των συμμετεχόντων πιστεύει ότι υπάρχει εμπορία προσώπων στην Κύπρο, 13,8% δεν είναι σίγουροι, ενώ 3,9% πιστεύουν ότι δεν υπάρχει εμπορία προσώπων. Συγκρίνοντας τα ποσοστά αυτά με την ερώτηση Β.2, παρατηρούμε ότι το 15,7% των συμμετεχόντων που απάντησαν ότι υπάρχει πορνεία στην Κύπρο, επέλεξαν είτε την απάντηση δεν είμαι σίγουρος/η, είτε ότι δεν υπάρχει εμπορία προσώπων, εφόσον 98% απάντησαν ότι υπάρχει πορνεία και 82,3% απάντησαν ότι υπάρχει εμπορία προσώπων.

Όσον αφορά τα άτομα που δεν ήταν σίγουρα για το κατά πόσο υπάρχει πορνεία ή εμπορία προσώπων, παρατηρούμε ότι ενώ για την πορνεία μόνο το 1,3% απάντησαν ότι δεν είναι σίγουροι, το ποσοστό για την εμπορία προσώπων αυξήθηκε αρκετά, φτάνοντας το 13,8%. Αυτό το φαινόμενο πιθανόν να παρατηρείται είτε λόγω της έλλειψης πλήρους κατανόησης του όρου «σωματεμπορία», είτε λόγω της φύσης της «εμπορίας προσώπων» ως ποινικό αδίκημα, το οποίο αποτελεί μορφή αφανούς εγκληματικότητας.

9. Πόσο εμφανής είναι η εμπορία προσώπων στην Κύπρο;

Στην ερώτηση 9 γίνεται χρήση της κλίμακας Likert, με στόχο τη μέτρηση της γνώσης των συμμετεχόντων σε σχέση με το πόσο εμφανής είναι η εμπορία προσώπων στην Κύπρο. Με άλλα λόγια, πόσο εμφανής είναι στους ίδιους, μέσα από την καθημερινότητά τους, περιλαμβανομένου του χώρου διαμονής και εργασίας, καθώς και δημοσιεύσεων των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας. Οι διαβαθμίσεις ήταν 5: Καθόλου, Λίγο, Μέτρια, Πολύ και Πάρα πολύ. Στο Σχήμα Β.9 φαίνονται τα ποσοστά.

Σχήμα Β.9

Με βάση το πιο πάνω σχήμα, φαίνεται ότι ποσοστό της τάξης του 54,3% των συμμετεχόντων πιστεύει ότι η εμπορία προσώπων είναι από καθόλου μέχρι λίγο εμφανής στην Κύπρο. 19,1% πιστεύει ότι η εμπορία προσώπων δεν είναι καθόλου εμφανής και 35,2% ότι είναι λίγο εμφανής. Ένα αρκετά σεβαστό ποσοστό της τάξης του 31,2% των συμμετεχόντων πιστεύουν ότι η εμπορία προσώπων είναι μέτρια εμφανής, ενώ 11,3% πιστεύουν ότι είναι πολύ εμφανής και 3,1% των συμμετεχόντων πιστεύουν ότι είναι πάρα πολύ εμφανής. Συνολικά φαίνεται ότι οι συμμετέχοντες που πιστεύουν ότι είναι από καθόλου μέχρι μέτρια εμφανής η εμπορία προσώπων, είναι περισσότεροι από τους συμμετέχοντες που πιστεύουν ότι η εμπορία προσώπων είναι πολύ ή πάρα πολύ εμφανής.

10. Είχατε ποτέ εσείς ή κάποιος γνωστός σας κάποια επαφή (όχι κατ' ανάγκη σεξουαλικής φύσεως) με άτομο που προσφέρει σεξουαλικές υπηρεσίες;

Η ερώτηση 10 μετρά αντιλήψεις των συμμετεχόντων σε σχέση με πιθανή επαφή των ίδιων ή άλλων προσώπων στο περιβάλλον τους, με άτομο που προσφέρει σεξουαλικές υπηρεσίες, χωρίς να διευκρινίζεται εάν η επαφή είναι σεξουαλικής φύσεως ή εάν οι υπηρεσίες προσφέρονται με τη θέληση του ατόμου. Σκοπός αυτής της ερώτησης είναι να μην περιορίσει τους συμμετέχοντες ή να υποβάλει ηθικούς φραγμούς που θα απέτρεπαν την απάντησή της με ειλικρίνεια. Τα ποσοστά φαίνονται στο Σχήμα Β.10

Σχήμα Β.10

Από τα αποτελέσματα φαίνεται ότι η πλειοψηφία των συμμετεχόντων 56,6% δήλωσε ότι δεν είχαν ποτέ επαφή είτε οι ίδιοι είτε κάποιος γνωστός τους με πρόσωπο που προσφέρει σεξουαλικές υπηρεσίες. Το 7,4% απάντησε ότι δεν είναι σίγουροι ενώ το 36% απάντησαν ότι είχαν κάποιου είδους επαφή. Από τα πιο πάνω στοιχεία συμπεραίνουμε ότι το ποσοστό των συμμετεχόντων που απάντησαν θετικά στην πιο πάνω ερώτηση (36%), ανταποκρίνεται στα δεδομένα των ερωτήσεων Β.2, 5, 8 και 9 πιο πάνω.

Τα σημαντικότερα ευρήματα του Μέρους Β είναι ότι η πλειοψηφία των συμμετεχόντων γνωρίζει τι είναι η πορνεία και η εμπορία προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση και πιστεύει ότι υπάρχει. Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων πιστεύει ότι δεν υπάρχει ή δεν είναι σίγουροι εάν υπάρχει εθνική στρατηγική για τη ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο. Μεγάλο ποσοστό συμμετεχόντων πιστεύει ότι η πορνεία είναι παράνομη και ότι προσφέρεται κυρίως από γυναίκες και ομοφυλόφιλα άτομα και των δύο φύλων. Υπάρχει μια ποσοστιαία διαφορά της τάξης περίπου του 10% στην αντίληψη των συμμετεχόντων για το πόσο εμφανής είναι η εμπορία προσώπων σε σχέση με την πορνεία, με μεγαλύτερο ποσοστό να υποστηρίζει ότι η πορνεία είναι πιο εμφανής. Τέλος, ένα σημαντικό ποσοστό της τάξης του 36% απάντησαν ότι είχαν επαφή είτε οι ίδιοι είτε κάποιος γνωστός τους με πρόσωπο που προσφέρει σεξουαλικές υπηρεσίες.

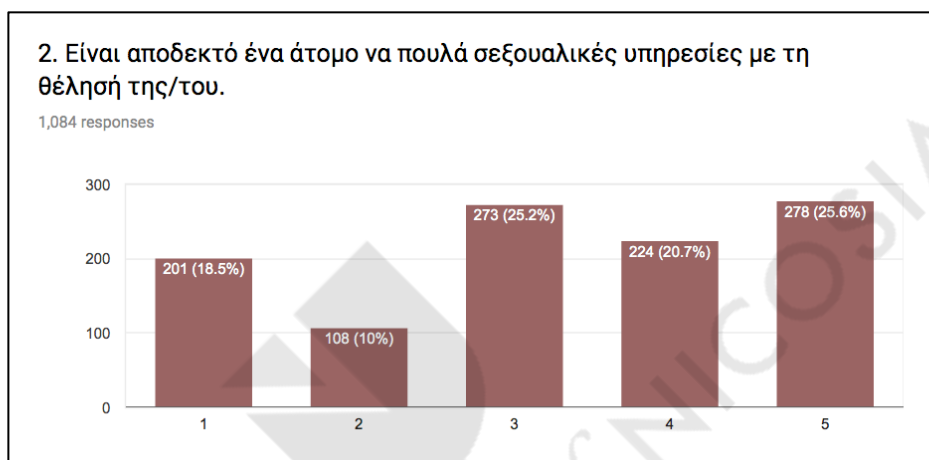
4.2.1.4 Μέρος Γ' Πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες φράσεις; Καθόλου 1 – 5 Πάρα πολύ

Το Μέρος Γ' αποτελείται από 21 ερωτήσεις μέτρησης αντιλήψεων με βάση την κλίμακα Likert. Οι συμμετέχοντες ερωτήθηκαν κατά πόσο συμφωνούν με τις ακόλουθες φράσεις και απάντησαν ως φαίνεται στα Σχήματα Γ1-21:

Σχήμα Γ.1

Στο πιο πάνω σχήμα φαίνεται ότι κατά την αντίληψη των συμμετεχόντων, 27,7% συμφωνεί πάρα πολύ με τη δήλωση ότι η πορνεία πρέπει να είναι παράνομη στην Κύπρο, ενώ αντίστοιχα το 28,4% δεν συμφωνεί καθόλου με την εν λόγω δήλωση. Ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό της τάξης του 19,7% συμφωνεί μέτρια, επιλέγοντας την πιο ουδέτερη επιλογή. Παρά το γεγονός ότι τα ποσοστά των συμμετεχόντων που επέλεξαν ότι συμφωνούν λίγο μέχρι καθόλου (41,9%) υπερτερεί κατά μικρό ποσοστό, από τους συμμετέχοντες που συμφωνούν πολύ μέχρι πάρα πολύ (38,4%), οι απαντήσεις καταδεικνύουν ότι οι απόψεις των συμμετεχόντων σε αυτό το ζήτημα είναι διχασμένες.

Σχήμα Γ.2

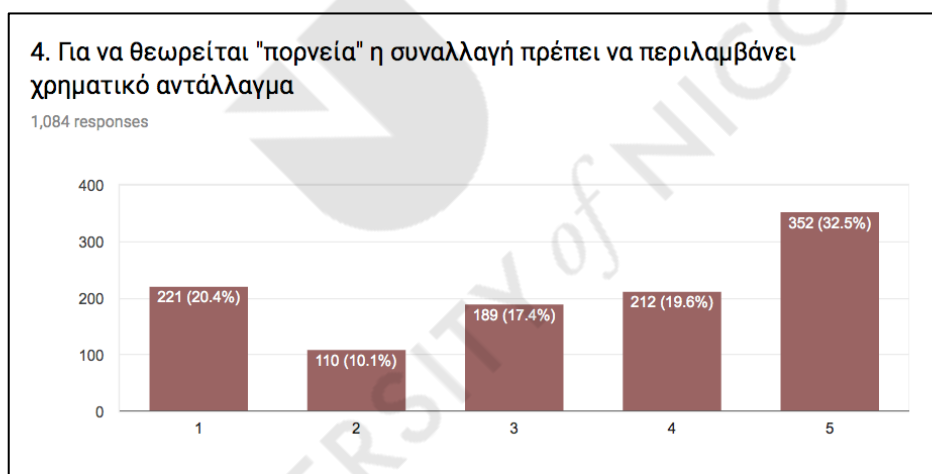
Στην ερώτηση 2, η οποία ελέγχει πόσο συμφωνεί το κοινό με το ότι είναι αποδεκτό ένα άτομο να πουλά σεξουαλικές υπηρεσίες με τη θέληση της/του, παρατηρούμε ότι το ποσοστό των συμμετεχόντων που απάντησαν ότι συμφωνούν πολύ και πάρα πολύ είναι 46,3%, ενώ αυτοί που απάντησαν ότι συμφωνούν λίγο έως καθόλου είναι 28,5%. Σημαντικό είναι το ποσοστό των συμμετεχόντων που κράτησαν ουδέτερη στάση δηλώνοντας ότι συμφωνούν μέτρια (25,2%).

Σχήμα Γ.3

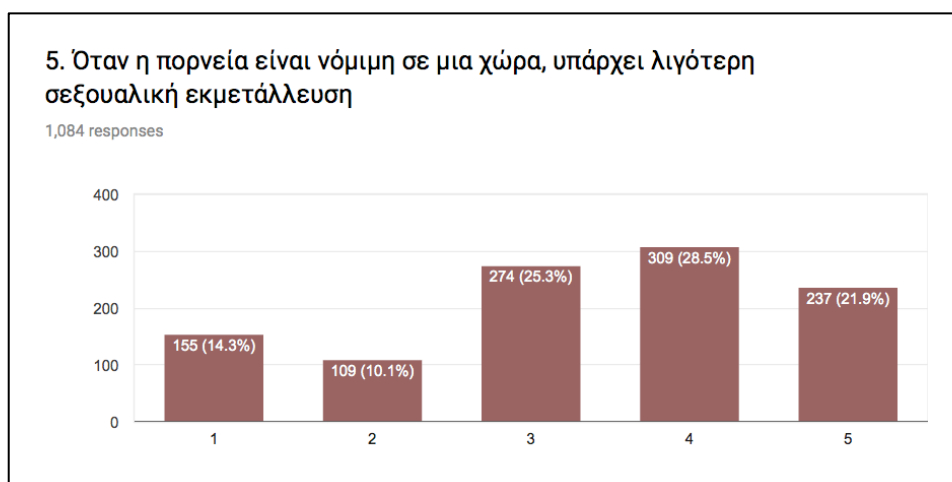
Η ερώτηση 3 ελέγχει το ερώτημα που είχε τεθεί στην ερώτηση 2, όμως από την πλευρά του αγοραστή/πελάτη, δηλαδή κατά πόσο ο πελάτης μπορεί να αγοράζει σεξουαλικές υπηρεσίες όταν προσφέρονται με τη θέληση του άλλου ατόμου. Στις απαντήσεις των συμμετεχόντων, παρατηρούμε μια ποσοστιαία αύξηση της τάξης του 1,5% στο ποσοστό αυτών που συμφωνούν πάρα πολύ. Σε γενικές γραμμές όμως οι απαντήσεις στην 2 και 3 ερώτηση δεν παρουσιάζουν ιδιαίτερη απόκλιση.

Συγκρίνοντας τις απαντήσεις στις ερωτήσεις Γ1, Γ2 και Γ3 παρατηρούμε ότι οι συμμετέχοντες που διαφωνούν με την ποινικοποίηση της πορνείας είναι ελαφρώς περισσότεροι (41,9%) από αυτούς που συμφωνούν ότι η πορνεία πρέπει να είναι παράνομη (38,4%) και στη συνέχεια τα ίδια περίπου ποσοστά συμμετεχόντων υποστήριξαν ότι είναι αποδεκτό να προσφέρει ελεύθερα ένα άτομο σεξουαλικές υπηρεσίες (46,3%) και να αγοράζει κάποιος σεξουαλικές υπηρεσίες από άτομο που τις προσφέρει ελεύθερα (47,5%).

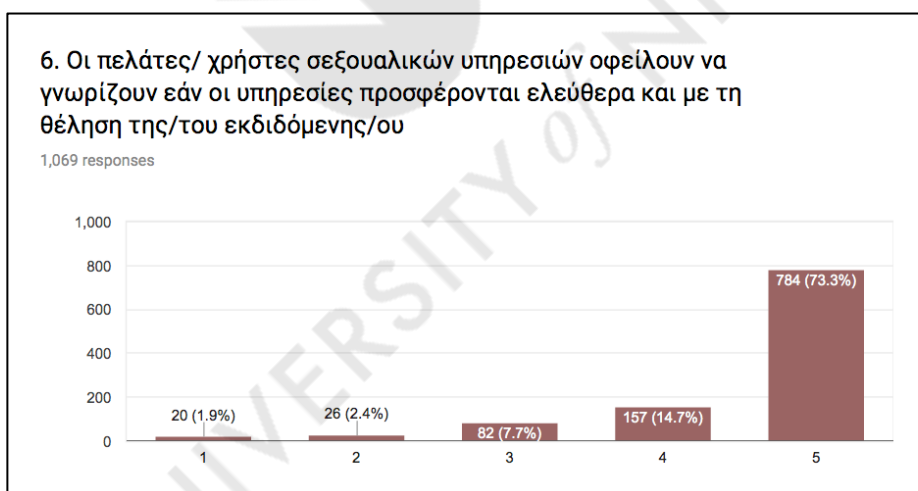
Σχήμα Γ.4

Στην ερώτηση 4, οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να πουν πόσο συμφωνούν με τη δήλωση ότι πρέπει η πορνεία να περιλαμβάνει χρηματικό αντάλλαγμα. Όπως διαφάνηκε από τις απαντήσεις, ποσοστό ύψους 52,1%, απάντησαν ότι συμφωνούν πάρα πολύ και πολύ, 32,5% και 19,6% αντίστοιχα, δίνοντας έτσι την άποψη τους για τον ορισμό της πορνείας, ως μια συναλλαγή που περιλαμβάνει χρήματα. Όπως παρατηρείται από τα σχόλια στην ερώτηση 22 πιο κάτω, αρκετοί συμμετέχοντες απάντησαν ότι δεν συμφωνούν καθόλου 20,4% ή ότι συμφωνούν λίγο (10,1) ή μέτρια (17,4%), λόγω του ότι, κατά την αντίληψή τους, το αντάλλαγμα μπορεί να είναι υπό μορφή δώρου, προαγωγής σε εργασιακό χώρο, ή άλλου μη χρηματικού ανταλλάγματος

Σχήμα Γ.5

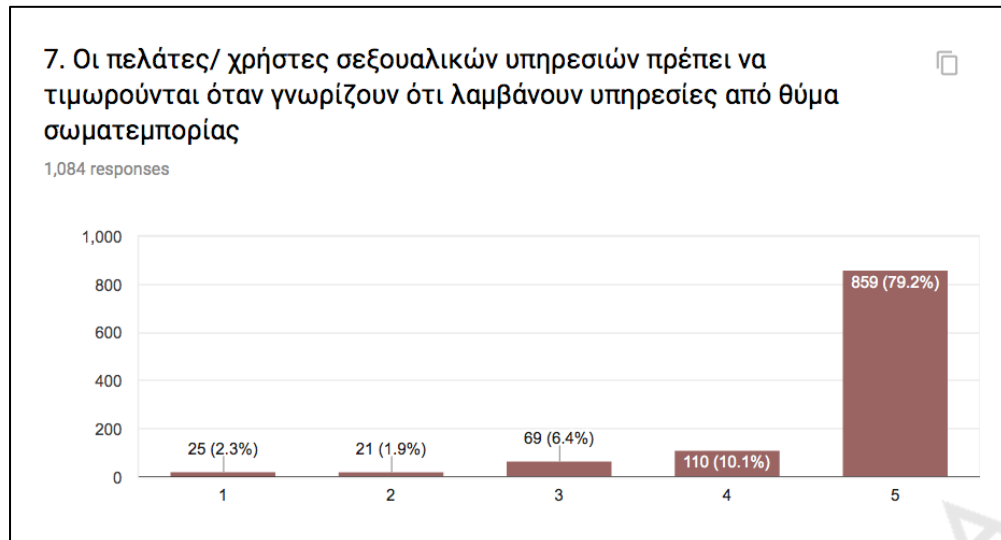
Ένα μεγάλο ποσοστό της τάξης του 50,4% απάντησε ότι συμφωνεί πολύ μέχρι πάρα πολύ, με τη μείωση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης όταν η πορνεία είναι νόμιμη σε μια χώρα. 25,3% απάντησε ότι συμφωνούν μέτρια, ενώ 24,4% απάντησε ότι συμφωνεί λίγο έως καθόλου με αυτή τη δήλωση. Η ερώτηση αυτή σχετίζεται έμμεσα με την επιθυμία του κοινού για αποποινικοποίηση της πορνείας.

Σχήμα Γ.6

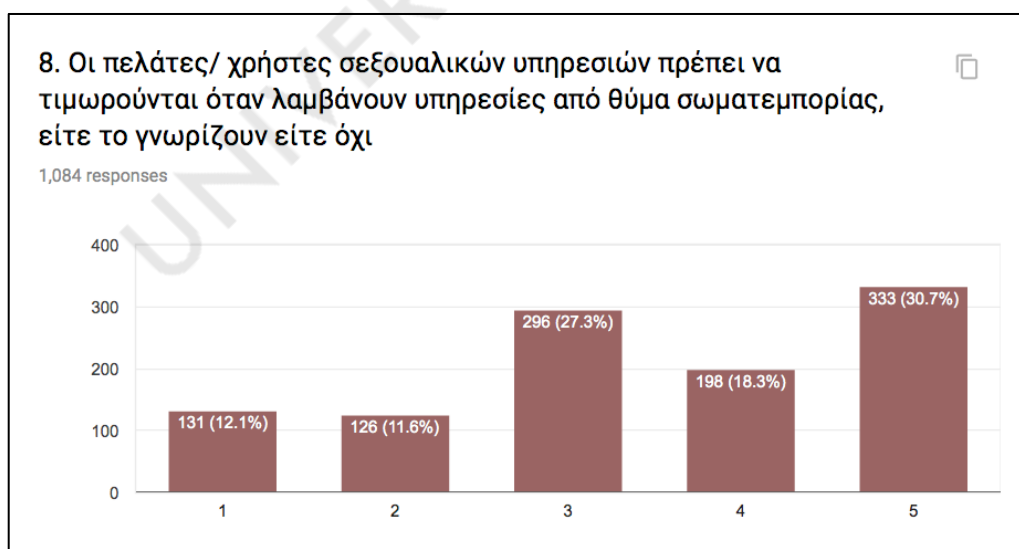
Η ερώτηση Γ6 σχετίζεται με το ρόλο και τις υποχρεώσεις του πελάτη ως ενεργό μέλος στην χρήση/αγορά σεξουαλικών υπηρεσιών. Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων, ήτοι το 73,3% συμφωνεί πάρα πολύ ότι οφείλει ο πελάτης/χρήστης να γνωρίζει ότι οι υπηρεσίες προσφέρονται ελεύθερα και με τη θέληση της εκδιδόμενης, ενώ το 14,7% συμφωνεί πολύ. Παρατηρούμε ένα ποσοστό της τάξης των 7,7% που συμφωνούν μέτρια με την πιο πάνω υποχρέωση, ενώ το συνολικό ποσοστό των συμμετεχόντων που συμφωνούν λίγο ή καθόλου είναι 4,3%, δηλαδή 26 και 20 συμμετέχοντες αντίστοιχα. Τα πιο πάνω ποσοστά καταδεικνύουν ότι οι

συμμετέχοντες φαίνεται να έχουν αντίληψη του καθοριστικού ρόλου του πελάτη/χρήστη στην αγορά σεξουαλικών υπηρεσιών.

Σχήμα Γ.7

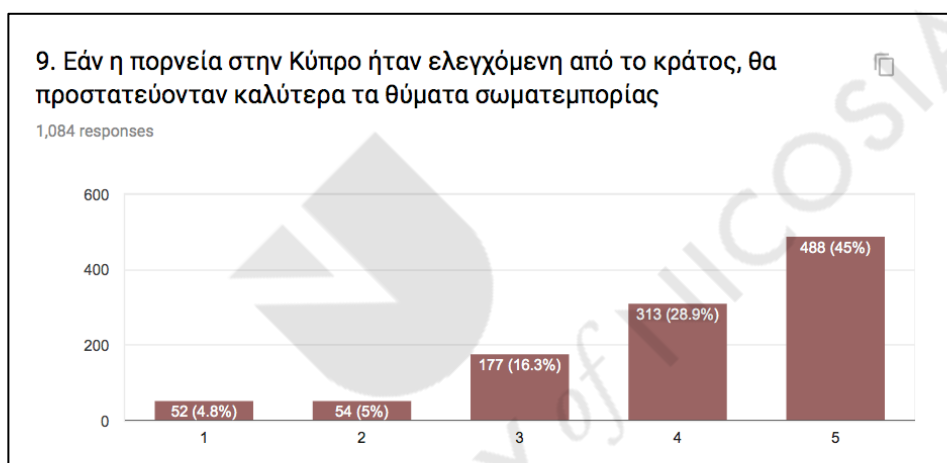
Όπως η ερώτηση Γ6 και η ερώτηση Γ7 αφορά τον πελάτη/χρήστη. Από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων παρατηρούμε ότι το 79,2% συμφωνεί πάρα πολύ με τη δήλωση ότι οι πελάτες πρέπει να τιμωρούνται όταν γνωρίζουν ότι λαμβάνουν υπηρεσίες από θύμα εμπορίας προσώπων. Το 10,1% συμφωνεί πολύ με την πιο πάνω φράση, ενώ το 6,4% συμφωνεί μέτρια. Από τους 1084 συμμετέχοντες 4,2% συμφωνούν λίγο ή καθόλου με την τιμωρία του πελάτη όταν γνωρίζει ότι λαμβάνει υπηρεσίες από θύμα εμπορίας προσώπων.

Σχήμα Γ.8

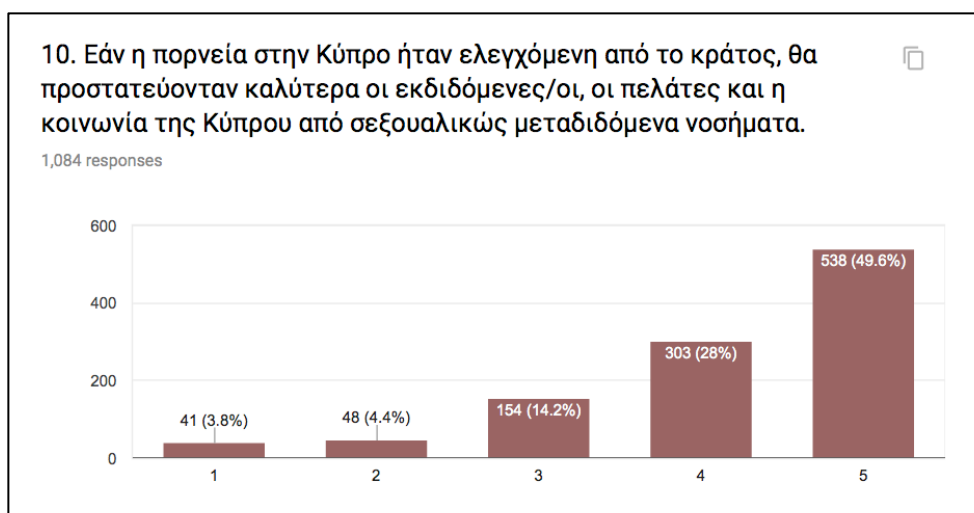

Μεγαλύτερη διάσταση και ενδιαφέρον παρουσιάζει η ερώτηση Γ8 η οποία εστιάζει στην τιμωρία του πελάτη/χρήστη είτε γνωρίζει, είτε δεν γνωρίζει ότι έλαβε υπηρεσίες από θύμα εμπορίας προσώπων. Και πάλι η πλειοψηφία συμφωνεί πολύ, όμως αυτή τη φορά μόνο το 30,7% συμφωνεί πάρα πολύ, 18,3% συμφωνεί πολύ, ενώ 27,3% των συμμετεχόντων συμφωνεί μέτρια καταδεικνύοντας τη διστακτικότητα να «καταδικάσει» ένα πελάτη/χρήστη, ο οποίος ναι μεν διαπράττει μια κατακριτέα πράξη, όμως πιθανότατα χωρίς προγενέστερη γνώση, δηλαδή χωρίς να κατέχει την ένοχη σκέψη (*mens rea*), κατατάσσοντας έτσι το αδίκημα της χρήσης υπηρεσιών από θύμα εμπορίας προσώπων ως αδίκημα αυστηρής ευθύνης (*strict liability offence*). Ένα συνολικό ποσοστό των 23,7% διαφωνεί ή συμφωνεί λίγο με τη φράση.

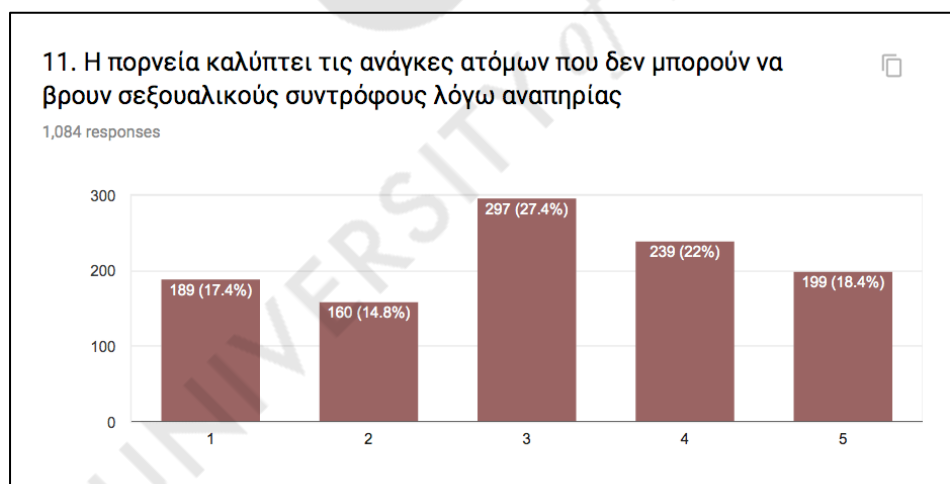
Σχήμα Γ.9

Η ερώτηση Γ9 στοχεύει να μετρήσει την άποψη του κοινού για το κατά πόσο ο κρατικός έλεγχος θα ήταν μια μέθοδος καλύτερης προστασίας των θυμάτων. Συνολικά το 73,9% συμφωνεί πολύ και πάρα πολύ με τον κρατικό έλεγχο για την καλύτερη προστασία των θυμάτων, ενώ το 16,3% συμφωνεί μέτρια και το 9,8% συμφωνεί λίγο έως καθόλου. Στην ουσία η πλειοψηφία των συμμετεχόντων, φαίνεται να συμφωνούν ότι ο κρατικός έλεγχος είναι η καλύτερη λύση στο πρόβλημα, παρά τα όσα καταγράφονται στην ερώτηση 22 αναφορικά με τη διαφθορά. Φαίνεται ότι οι συμμετέχοντες εναποθέτουν την εμπιστοσύνη τους στο κράτος, καταλογίζοντας την ευθύνη επίλυσης και ρύθμισης του φαινομένου στο κράτος ως αρμόδια αρχή επιβολής του Νόμου 60(Ι)/2014 για την προστασία των θυμάτων εμπορίας προσώπων.

Σχήμα Γ.10

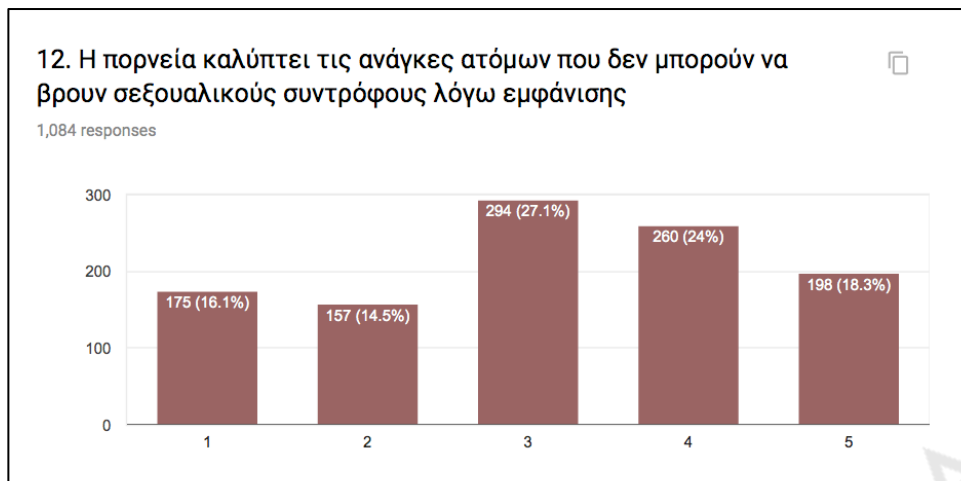
Η ερώτηση Γ10 αναφέρεται στην προστασία όλων των εμπλεκομένων από σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα. Η προστασία από τέτοιου είδους νοσήματα ήταν ο πρωταρχικός λόγος ελέγχου της πορνείας στα παλαιότερα χρόνια. Φαίνεται από τις απαντήσεις ότι το 49,6% των συμμετεχόντων συμφωνεί πάρα πολύ, ενώ το 28% συμφωνεί πολύ με τη δήλωση ότι εάν η πορνεία ήταν ελεγχόμενη από το κράτος θα προστατεύονταν καλύτερα οι εμπλεκόμενοι. Το 14,2% δηλώνει ότι συμφωνεί μέτρια, ενώ συνολικά το 8,2% συμφωνεί λίγο έως καθόλου.

Σχήμα Γ.11

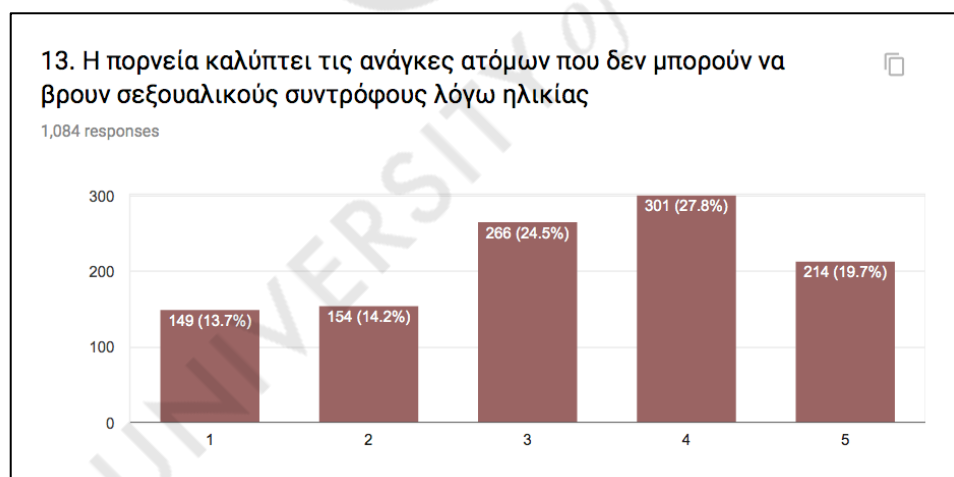
Η ερώτηση Γ11, όπως και οι ερωτήσεις Γ12, Γ13 και Γ14 μετρούν την αντίληψη των συμμετεχόντων σε σχέση με την ανάγκη ύπαρξης της πορνείας και ποιους εξυπηρετεί. Με βάση την ερώτηση Γ11, 40,4% των συμμετεχόντων συμφωνεί πολύ και πάρα πολύ ότι η πορνεία καλύπτει τις ανάγκες ατόμων που δεν βρίσκουν συντρόφους λόγω αναπηρίας, ενώ το 27,4% συμφωνεί μέτρια με τη δήλωση.

Αρκετά μεγάλο είναι και το ποσοστό αυτών που διαφωνούν ή συμφωνούν λίγο, ήτοι 32,2%.

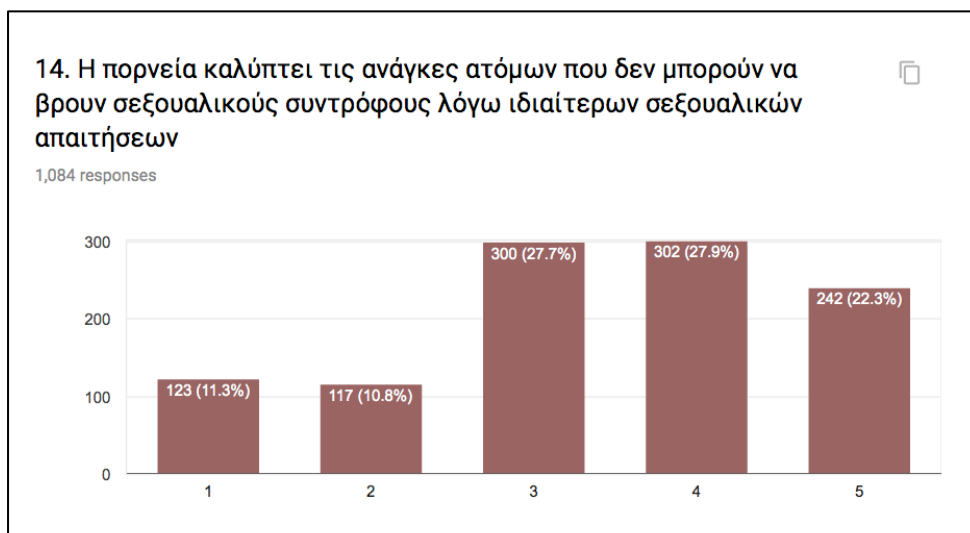
Σχήμα Γ.12

Παρόμοια είναι τα αποτελέσματα της μέτρησης της συμφωνίας με τη δήλωση ότι η πορνεία καλύπτει τις ανάγκες ατόμων που δεν βρίσκουν συντρόφους λόγω εμφάνισης. Και πάλι το 27,1% συμφωνεί μέτρια, ενώ το 42,3% συμφωνεί πολύ ή πάρα πολύ. Το 30,6% συμφωνεί λίγο ή καθόλου.

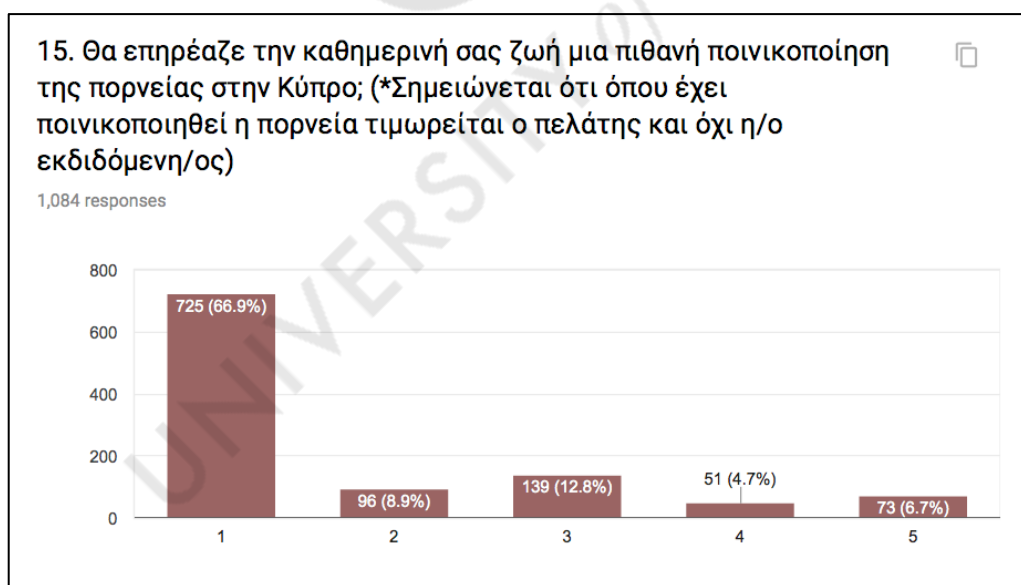
Σχήμα Γ.13

Κάποια μικρή διαφοροποίηση με τις απαντήσεις στις ερωτήσεις Γ11 και Γ12 υπάρχει στην απάντηση Γ13 η οποία αναφέρεται στην ανάγκη χρήσης της πορνείας από άτομα λόγω ηλικίας. Σε αυτή την περίπτωση υπάρχει μικρή αύξηση στο ποσοστό των συμμετεχόντων που απάντησαν ότι συμφωνούν πολύ ή πάρα πολύ το οποίο ανέρχεται στα 47,5%. Το 24,5% συμφωνεί μέτρια, ενώ το 27,9% διαφωνεί ή συμφωνεί λίγο.

Σχήμα Γ.14

Τέλος, η ερώτηση Γ14 που αφορά άτομα με ιδιαίτερες σεξουαλικές απαιτήσεις διαφοροποιεί τα ποσοστά, αυξάνοντας τους συμμετέχοντες που απάντησαν ότι συμφωνούν πολύ και πάρα πολύ με ποσοστό 50,2%. Τα άτομα που συμφωνούν μέτρια ανέρχονται στο 27,7%, ενώ αυτοί που συμφωνούν λίγο ή διαφωνούν είναι το 22,1%, υποδηλώνοντας ότι το κοινό θεωρεί ότι μέσω της πορνείας μπορούν να ικανοποιηθούν οι ιδιαίτερες σεξουαλικές ανάγκες κάποιων ατόμων.

Σχήμα Γ.15

Η ερώτηση Γ15 είναι μια πολύ σημαντική ερώτηση ελέγχου της ερώτησης Β10 που ρωτά κατά πόσο ο συμμετέχων ή κάποιος γνωστός είχε ποτέ επαφή με εκδιδόμενο άτομο. Από τις απαντήσεις φαίνεται ότι το 66,9% των συμμετεχόντων θεωρεί ότι μια πιθανή ποινικοποίηση της πορνείας στην Κύπρο δεν θα επηρέαζε καθόλου την

καθημερινότητα του. Αυτό μπορεί να είναι αποτέλεσμα είτε του γεγονότος ότι δεν θεωρούν ότι η πορνεία επηρεάζει τη ζωή τους, είτε λόγω του ότι θεωρούν ότι παρά την πιθανή ποινικοποίηση της πορνείας, ο νόμος θα παραμένει ανεφάρμοστος. Αξίζει να σημειωθεί ότι 73 άτομα, 6,7% των συμμετεχόντων δήλωσαν ότι θα τους επηρεάσει πάρα πολύ, ενώ 4,7% πολύ. 12,8% θεώρησαν ότι θα τους επηρέαζε μέτρια, ενώ 8,9% λίγο.

Σχήμα Γ.16

Στην ερώτηση Γ16, δηλαδή με τη δήλωση κατά πόσο εάν η πορνεία ποινικοποιηθεί στην Κύπρο θα αυξηθούν οι βιασμοί, η πλειοψηφία, 34,2%, απάντησε ότι συμφωνεί μέτρια. Συνολικά το 35,2% απάντησε ότι συμφωνεί λίγο μέχρι καθόλου, ενώ το 30,6% απάντησε ότι συμφωνεί πολύ μέχρι πάρα πολύ με τη φράση. Από τα πιο πάνω ποσοστά, φαίνεται ότι οι συμμετέχοντες είναι αναλογικά διχασμένοι σε σχέση με την πιο πάνω φράση.

Σχήμα Γ.17

Ακόμα μια ερώτηση που σχετίζεται με την πιθανή ποινικοποίηση είναι η Γ17 η οποία δηλώνει ότι εάν ποινικοποιηθεί η πορνεία στις ελεγχόμενες από την Κυπριακή Δημοκρατία περιοχές οι πελάτες θα πηγαίνουν σε άλλες χώρες και στα κατεχόμενα.⁵¹⁹ Εδώ η μεγάλη πλειοψηφία, 63,9% απάντησε ότι συμφωνεί πολύ και πάρα πολύ. Το 25,4% απάντησε ότι συμφωνεί μέτρια, ενώ το 10,7% απάντησε ότι συμφωνεί λίγο ή καθόλου.

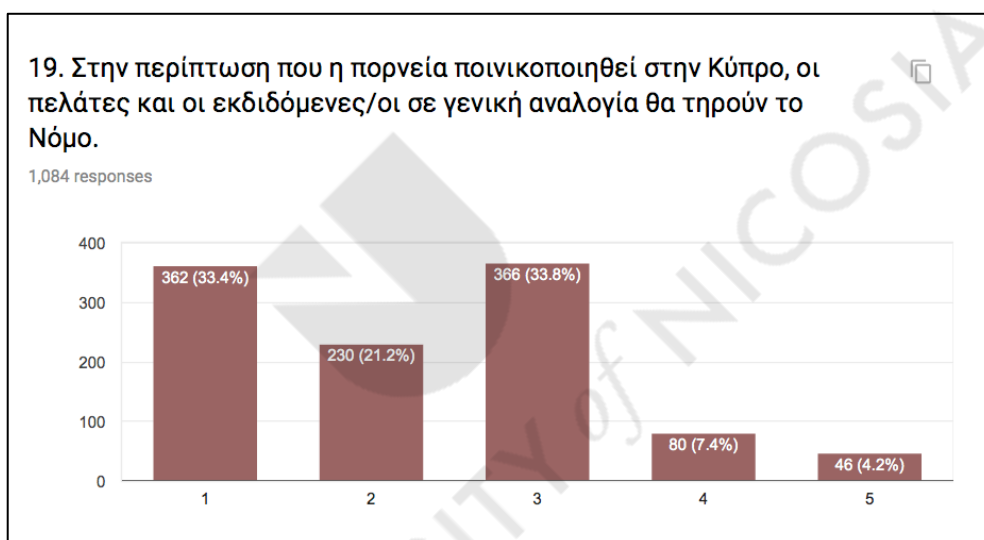

Σχήμα Γ.18

Στη δήλωση ελέγχου Γ18, ότι η πορνεία στην Κύπρο πρέπει να απαγορευτεί η πλειοψηφία των συμμετεχόντων, 44,5% απάντησε ότι συμφωνεί λίγο ή καθόλου. Το 25,6% απάντησε ότι συμφωνεί μέτρια, ενώ το 29,9% απάντησε ότι συμφωνεί πολύ ή πάρα πολύ με την απαγόρευση της πορνείας στην Κύπρο. Η ερώτηση αυτή ελέγχει την ερώτηση Γ1. Συγκρίνοντας τα ποσοστά, τα οποία συμφωνούν με την απαγόρευση και την ποινικοποίηση της πορνείας, παρατηρούμε ότι στην ερώτηση Γ1 ποσοστό 41,9% διαφωνεί με την ποινικοποίηση, ενώ στην ερώτηση Γ18, ποσοστό ύψους 44,5% διαφωνεί με την απαγόρευση της πορνείας. Τα ποσοστά των συμμετεχόντων που συμφωνούν πολύ μέχρι πάρα πολύ, ότι η πορνεία πρέπει

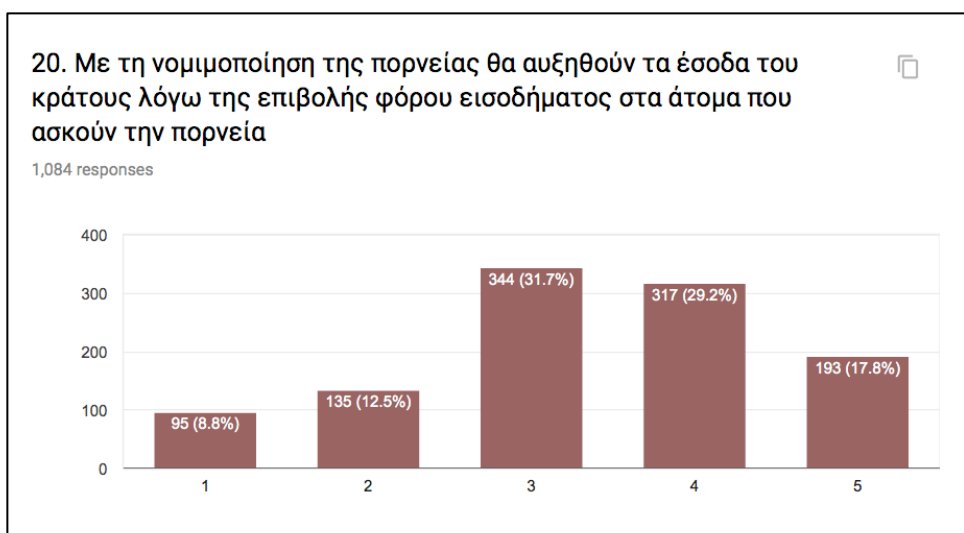
⁵¹⁹ Guven-Lisaniler, F., Rodriguez, L., & Ugural, S. (2005). Migrant sex workers and state regulation in North Cyprus. *Women Studies International Forum*, 28, 79–91. Στις μη ελεγχόμενες από την Κυπριακή Δημοκρατία περιοχές, ανθίζει η παράνομη πορνεία και εκμετάλλευση, λόγω της σύνδεσης της με τα καζίνο. Μεγάλη εκμετάλλευση παρατηρείται σε σχέση με αλλοδαπές, εφόσον η ρύθμιση τόσο της εμπορίας προσώπων όσο και της πορνείας πάσχει, υπό την έννοια ότι η πορνεία είναι παράνομη, όμως οι εκδιδόμενες (konsomatrices) φορολογούνται και σε περίπτωση μη πληρωμής φόρων, μπορούν να τιμωρηθούν, ενώ δεν προστατεύονται τα εργασιακά τους δικαιώματα. Στην κατεχόμενη Κύπρο, η κατάσταση που επικρατεί προσομοιάζει περισσότερο στη ρύθμιση που επικρατεί στην Τουρκία. Yildiz, F., "The Problem of the Trafficking of Women: An Assessment from the Global View to Turkey's Domestic Position" [2018], *Social and Legal Studies*, Vol.4, No.1.

να είναι παράνομη/απαγορευμένη, είναι 38,4% (Γ.1) και 29,9% (Γ18). Ως εκ τούτου εξάγεται το συμπέρασμα ότι υπάρχει μικρή ποσοστιαία αύξηση στους συμμετέχοντες που διαφωνούν με την απαγόρευση/ποινικοποίηση της πορνείας. Άρα, γνωρίζοντας το νομικό πλαίσιο της Κύπρου που δεν ποινικοποιεί την πορνεία αυτή καθαυτή αλλά το αποζήν από κέρδη πορνείας και την εκμετάλλευση πόρνης, φαίνεται ότι η γνώμη των συμμετεχόντων είναι διχασμένη. Δεν μπορεί φυσικά να εξαχθεί ασφαλές συμπέρασμα αναφορικά με την επιδίωξη ουσιαστικής νομοθετικής αλλαγής μέσα από τις εν λόγω ερωτήσεις. Θα πρέπει φυσικά να σημειωθεί και η περιοριστική φύση των ερωτήσεων. Περισσότερα θα αναδειχθούν από τις απαντήσεις στην ερώτηση 22.

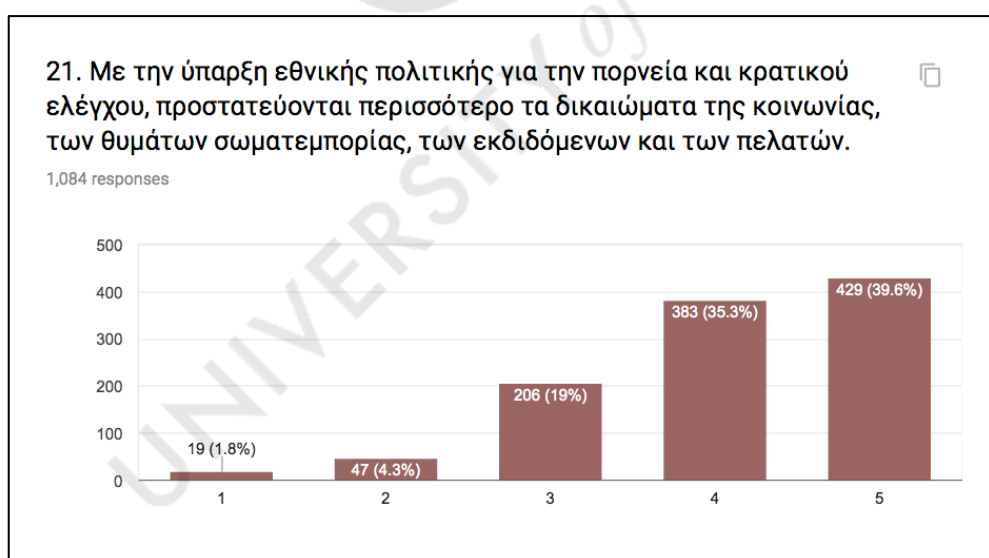
Σχήμα Γ.19

Η ερώτηση Γ19 αφορά στην τήρηση του Νόμου σε περίπτωση ποινικοποίησης. Εδώ παρατηρούμε τη στάση του κοινού σε σχέση με την τήρηση της νομοθεσίας στην Κύπρο για ένα θέμα όπως η πορνεία. Αξιοσημείωτο είναι ότι μόλις το 11,6% συμφωνεί πολύ ή πάρα πολύ ότι ο κόσμος θα τηρεί τον Νόμο. 33,8% πιστεύει μέτρια ότι θα τηρείται ο Νόμος, ενώ 54,6% των συμμετεχόντων πιστεύουν ότι δεν θα τηρείται ο Νόμος.

Σχήμα Γ.20

Στην ερώτηση Γ20 γίνεται μέτρηση της αντίληψης γύρω από την αύξηση των εσόδων του κράτους σε περίπτωση νομιμοποίησης και επιβολής φόρου εισοδήματος στους εκδιδόμενους. 21,3% διαφωνούν ή συμφωνούν λίγο με την πιο πάνω τοποθέτηση, ενώ 31,7% συμφωνεί μέτρια. Το σημαντικό είναι ότι η πλειοψηφία με ποσοστό της τάξης του 47% πιστεύει πολύ ή πάρα πολύ ότι η πιο πάνω φράση ισχύει.

Σχήμα Γ.21

Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η τελευταία δήλωση του μέρους Γ με την οποία συμφωνεί πολύ και πάρα πολύ το 74,9%. Ποσοστό 19% των συμμετεχόντων συμφωνεί μέτρια με τη φράση ότι με την ύπαρξη εθνικής πολιτικής και κρατικού ελέγχου θα υπάρχει καλύτερη προστασία για τους εμπλεκόμενους, ενώ το 6,1% πιστεύει λίγο ή καθόλου στην εν λόγω φράση. Και πάλι, όπως στην ερώτηση Γ9,

φαίνεται η ευθύνη του κράτους στην επιβολή του Νόμου καθώς και στη σύνταξη πολιτικών για την αντιμετώπιση κοινωνικών φαινομένων.

Τα σημαντικότερα ευρήματα του Μέρους Γ' είναι ότι η πλειοψηφία των συμμετεχόντων με μικρή ποσοστιαία διαφορά, πιστεύει ότι δεν πρέπει να απαγορευτεί η πορνεία και ότι δεν πρέπει να είναι παράνομη. Μεγάλο ποσοστό συμμετεχόντων πιστεύει ότι είναι αποδεκτό, τόσο να προσφέρονται όσο και να αγοράζονται σεξουαλικές υπηρεσίες με την ελεύθερη θέληση και των δύο μερών. Σε σχέση με την έννοια της πορνείας, η πλειοψηφία θεωρεί ότι πρέπει να υπάρχει χρηματικό αντάλλαγμα για να θεωρείται «πορνεία» η συναλλαγή. Ένα μεγάλο ποσοστό της τάξης του 78,9% απάντησε ότι συμφωνεί πολύ μέχρι πάρα πολύ, με τη μείωση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης, όταν η πορνεία είναι νόμιμη σε μια χώρα. Σημαντικά είναι επίσης τα ευρήματα σε σχέση με τον πελάτη/χρήση σεξουαλικών υπηρεσιών από θύμα εμπορίας προσώπων, ο οποίος με βάση την άποψη της πλειοψηφίας, πρέπει να τιμωρείται όταν γνωρίζει πως το άτομο με το οποίο συνευρίσκεται είναι θύμα εμπορίας προσώπων. Παρατηρείται εντούτοις, διστακτικότητα να καταδικαστεί ο χρήστης όταν δεν γνωρίζει ότι αγοράζει υπηρεσίες από θύμα εμπορίας προσώπων, δηλαδή, όταν δεν αποδεικνύεται ότι διαθέτει την ένοχη σκέψη (*mens rea*) για την τέλεση της ένοχης πράξης (*actus reus*).

Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων, θεωρεί ότι το κράτος έχει ευθύνη και μπορεί να βοηθήσει στην αντιμετώπιση του φαινομένου της εμπορίας προσώπων και στην καλύτερη προστασία της κοινωνίας και όλων των εμπλεκόμενων στην πορνεία. Με βάση την αντίληψη των συμμετεχόντων σε σχέση με την ανάγκη ύπαρξης της πορνείας και ποιους εξυπηρετεί παρατηρούμε ότι η εμφάνιση, η ηλικία, τυχόν αναπηρίες και οι ιδιαίτερες σεξουαλικές απαιτήσεις παίζουν ρόλο στην ύπαρξη της πορνείας, όμως δεν είναι οι μοναδικοί λόγοι ύπαρξης. Φαίνεται επίσης, ότι μεγάλο ποσοστό 66,9% πιστεύει ότι εάν η πορνεία ποινικοποιηθεί δεν θα επηρεαστεί η καθημερινότητά του, κατατάσσοντας το φαινόμενο ως κάτι που τον αφορά μεν κοινωνικά, αλλά δεν αποδέχεται την όποια σχέση με τη δική του καθημερινότητα. Τέλος, παρατηρείται μια γενική αντίληψη της τάσης για μη τήρηση του νόμου στην Κύπρο.

4.2.1.5 Μέρος Δ': Σχόλια/Εισηγήσεις

22. Σχόλια/εισηγήσεις που θα θέλατε να μοιραστείτε:

Το Μέρος Δ', αποτελείται από την ερώτηση 22, η οποία δεν ήταν υποχρεωτικό να απαντηθεί. Κατά την πιλοτική έρευνα, κρίθηκε ότι θα ήταν ωφέλιμο για την υποστήριξη του ποιοτικού επιπέδου της έρευνας, να παρέχεται ο μηχανισμός και η ελευθερία στους συμμετέχοντες να εκφράσουν απόψεις, σκέψεις, παράπονα και εισηγήσεις. Λήφθηκαν 115 απαντήσεις με σχόλια και εισηγήσεις των συμμετεχόντων, από τις οποίες καταγράφονται οι πιο ουσιαστικές, μετά από ομαδοποίηση, για καλύτερη ανάλυση και αξιοποίηση.

Η ομαδοποίηση έγινε σε 6 κατηγορίες: (1) Κοινωνικά ταμπού και αντιλήψεις, (2) Απόψεις εναντίον της πορνείας, (3) Απόψεις υπέρ της νομιμοποίησης της ελεγχόμενης πορνείας, (4) Πελάτες/χρήστες, (5) Εισηγήσεις για την καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων και (6) Διαφθορά. Σημειώνεται ότι κάποιες απαντήσεις ενέπιπταν σε πέραν της μιας κατηγορίας, όμως αναφέρονται μόνο στη μια κατηγορία διότι αποτελούν ποιοτικά και όχι ποσοτικά ευρήματα.

1. Κοινωνικά ταμπού και αντιλήψεις

Είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι μέσα από τις απόψεις των συμμετεχόντων προβάλλονται τα ταμπού της κυπριακής κοινωνίας αναφορικά με την αποδοχή της πορνείας, του γυμνού σώματος, της σεξουαλικότητας, της ωριμότητας των Κυπρίων ως λαού και της έννοιας της αγοράς και της ζήτησης, όπως γίνεται αντιληπτή μέσα από τις γνώσεις και εμπειρίες των συμμετεχόντων. Χαρακτηριστικά, ένας συμμετέχων αναφέρει ότι

«Για να φτάσουμε στο επίπεδο του κρατικού ελέγχου που να διασφαλίζει και την υγεία του εκδιδόμενου και του πελάτη και να γίνει το επάγγελμα της εκδιδόμενης πιο νόμιμο και πιο «κανονικό», θα πρέπει πρώτα να περάσουμε σαν κοινωνία από τη διαδικασία να αποβάλουμε τα ταμπού μας σε ότι αφορά το γυμνό σώμα και την ανθρώπινη σεξουαλικότητα. Όσο υπάρχουν ταμπού, κάποιοι θα το ψάχνουν σε παράνομα σκοτεινά μέρη. Κι όσο υπάρχει ζήτηση θα δημιουργείται προσφορά (παράνομη φυσικά)».

Ως εκ τούτου, μέσα από την πιο πάνω θέση, ο συμμετέχων εκφράζει τη ματαιότητα της προσπάθειας ρύθμισης της πορνείας, παρ' όλο που φαίνεται να αποδέχεται τη λογική της αποτροπής της αγοράς με την ελαχιστοποίηση της ζήτησης. Ο

συμμετέχων εκφράζει επίσης την άποψη ότι η πορνεία είναι παράνομη και ότι συμβαίνει σε «σκοτεινά μέρη» υποδηλώνοντας ότι δεν είναι αρκετά εμφανής, ώστε να προκαλεί την κοινή γνώμη ή να δημιουργεί ανάγκη προώθησης ρύθμισης, εφόσον δεν επηρεάζει αρνητικά τους ψηφοφόρους που έχουν τη δύναμη να προωθήσουν αλλαγές.

Δεν αποτελεί λοιπόν έκπληξη η άποψη ενός συμμετέχοντος που εκφράζει τη θέση ότι

«Η κοινωνία γενικά προωθεί την παράνομη πορνεία και σωματεμπορία σε όλες τις κοινωνικές τάξεις. Είτε ως «πελάτες» είτε ως «θύματα». Πέραν της οικονομικής εκμετάλλευσης, υπάρχει και η ικανοποίηση των σεξουαλικών βίσιων του και της κάθε παρανοϊκού. Ζούμε σε παράξενες εποχές που η μοιχεία η πορνεία ο βιασμός η παιδεραστία η εμπορία προσώπων και ότι βρώμικο μπορεί να περάσει από τα διεφθαρμένα μυαλά του άρρωστου νου τείνει να θεωρηθεί «Φιλελευθερισμός» και «προοδευτισμός»...».

Εκτός δηλαδή από την άποψη ότι η παράνομη πορνεία συμβαίνει λόγω της έλλειψης ενδιαφέροντος και ωριμότητας από την κοινωνία της Κύπρου, εκφράζεται επίσης η άποψη ότι παρά την έλλειψη ωριμότητας, υπάρχει μια μερίδα του πληθυσμού η οποία προωθεί την πορνεία, την εμπορία προσώπων, την εκμετάλλευση, την παιδεραστία και τον βιασμό, με τη συγκάλυψη του «φιλελευθερισμού». Εδώ φαίνονται δύο εκ διαμέτρου αντίθετες απόψεις, οι οποίες εκφράζουν την κοινή δυσαρέσκεια προς την κοινωνία μας που αποδέχεται κάποιες βλαβερές για την ίδια καταστάσεις .

Συμπληρώνοντας την άποψη περί «φιλελευθερισμού», ένας συμμετέχων αναφέρει ότι

«Η ζήτηση για σεξ επί πληρωμή θα μειωθεί... αφού άτομα από πολύ νεαρές ηλικίες «το δίνουν» πολύ εύκολα πλέον, ειδικά κορίτσια / γυναίκες που με τη σειρά τους ίσως το κάνουν πιο εύκολο να πέσουν θύματα εμπορίας προσώπων. Ίσως πλέον περισσότερη ζήτηση να υπάρχει από ομοφυλόφιλους άντρες ή γυναίκες, ειδικά στην κλειστή κοινωνία της Κύπρου. / Η πορνεία πάντοτε θα υπάρχει. Γι' αυτό είναι καλύτερα να νομιμοποιηθεί αλλά με μέτρον...».

Ως εκ τούτου, φαίνεται ότι οι ανάγκες της κοινωνίας αλλάζουν μέσα από τις αντιλήψεις και τις γνώσεις των συμμετεχόντων στην έρευνα. Επικρατεί η άποψη ότι η πορνεία υπάρχει και θα υπάρχει, όμως λόγω της εξέλιξης της κοινωνίας η οποία έχει ξεπεράσει κάποια ταμπού, μειώνεται. Φαίνεται επίσης ότι η κοινωνική αντίληψη ως προς τη διάσταση φύλου και δη του γυναικείου φύλου υπερτερεί με τη συχνή αναφορά σε «γυναίκες», «κορίτσια», «η εκδιδόμενη», «κοπέλες», παρόλο που γίνεται αντιληπτό ότι η πορνεία ασκείται και από τα δύο φύλα, αλλά και από άτομα ομοφυλόφιλα.

Επικρατεί επίσης, η άποψη ότι

«Μπορεί και κάποιες να μη παίρνουν χρήματα αλλά... επωφελούνται διαφορετικά χρησιμοποιώντας την επιλεγόμενη πορνεία. Πχ Για επαγγελματική ανέλιξη, η και άλλες να έχουν 1-2 μυστικούς ερωμένους μόνο και μόνο για να τις συντηρούν... και αυτά είναι πορνεία».

Με αυτό τον τρόπο, γίνεται αντιληπτό ότι εννοιολογικά στις αντιλήψεις των ερωτηθέντων η πορνεία ως όρος λαμβάνει διαστάσεις πέραν της νομικής έννοιας και ασφαλώς είναι κατακριτέα.

Εντονότερες απόψεις εκφράστηκαν από συμμετέχοντες, οι οποίοι θεωρούν ότι την ευθύνη φέρουν γυναίκες και άνδρες ελευθέρων ηθών, οι οποίοι είναι

«ο πιο σημαντικός παράγοντας διαφθοράς της κοινωνίας και εξαχρείωσης των ηθών! Κολάζουν Αγίους, ανεβάζουν καράβια στις βουνοκορφές, κάνουν άντρες και γυναίκες πελάτες να προδώσουν στεφάνια, να εγκαταλείψουν οικογένειες, να ξοδέψουν περιουσίες, να πουλήσουν αξίες, ιδανικά και πατρίδες!».

Ο ίδιος συμμετέχων θεωρεί ότι η εκμετάλλευση δεν είναι θέμα φύλου, αλλά ότι γυναίκες εκμεταλλεύονται επίσης γυναίκες, εκφράζει δε και μια απαξίωση ως προς την «επανένταξη» των ατόμων που ασχολούνται με την πορνεία στην κοινωνία, φανερώνοντας πιθανότατα άγνοια ως προς το πραγματικό ήθος της κυπριακής κοινωνίας, όπως αυτό εκφράζεται στις απαντήσεις των άλλων συμμετεχόντων. Συγκεκριμένα αναφέρει ότι

«μπορείς να βγάλεις την πόρνη (αρσενική η θηλυκή) από τον οίκο ανοχής, δεν μπορείς να βγάλεις τον οίκο ανοχής από την πόρνη!

Όποια αφελής προσπάθεια να επανεντάξεις αυτά τα άτομα ως παραγωγικά μέλη της κοινωνίας θα αποτύχει νομοτελειακά...».

Υπήρχαν όμως και συμμετέχοντες, οι οποίοι είχαν αντίληψη του νομικού καθεστώτος στην Κύπρο. Χαρακτηριστικά ένας συμμετέχων ανέφερε ότι

«Στην Κύπρο η πορνεία είναι νόμιμη, όχι όμως και οι οίκοι ανοχής. Επίσης δεν είναι ελεγχόμενο επάγγελμα. Δυστυχώς δεν έχουμε καταφέρει να εφαρμόσουμε την όποια εθνική στρατηγική υπάρχει, σε σημείο που τα θύματα εμπορίας να μπορούν να έχουν εύκολη πρόσβαση και να εμπιστεύονται κρατικές/νομικές/υποστηρικτικές υπηρεσίες για να ελαχιστοποιήσουμε τα κρούσματα εμπορίας προσώπων.... Ο μόνος τρόπος να καταστεί αυτό εφικτό είναι και εμείς σαν λαός να αποβάλουμε την ξενοφοβία και τον ρατσισμό μας, κάτι το οποίο δυστυχώς μας χαρακτηρίζει, πολλές φορές ακόμα και άτομα τα οποία καλούνται να βοηθήσουν τα θύματα αυτά.»

Εκφράζει με αυτό τον τρόπο ότι κατά την άποψη του πηγή του κακού είναι η ξενοφοβία και ο ρατσισμός της κυπριακής κοινωνίας, πιθανότατα λόγω έλλειψης παιδείας. Η άποψη αυτή συνδέεται άρρηκτα με το σχόλιο ενός άλλου συμμετέχοντος που αναφέρει ότι

«Χρειάζεται να γίνει σωστή ενημέρωση από το σχολείο σε παιδιά και εφήβους πάνω σε αυτά τα θέματα που δυστυχώς δεν υπάρχει έλεγχος, ούτε ποινές, ούτε σωστή διαπαιδαγώγηση...».

2. Απόψεις εναντίον της πορνείας

Αρκετές ήταν οι απόψεις που εκφράστηκαν εναντίον της πορνείας. Αξιοσημείωτη είναι η άποψη ενός συμμετέχοντος ότι

«Μπορεί σε παλαιότερα χρόνια η πορνεία να ήταν κοινωνικά αναγκαία και ανεκτή, αλλά με τις σημερινές κοινωνικές συνθήκες θεωρώ πως η πορνεία είναι καθαρή εκμετάλλευση είτε πράττεται ηθελημένα είτε εξαναγκασμού».

Αυτή η άποψη συνάδει με την ιδεολογία ότι κανένας άνθρωπος εάν είχε άλλη επιλογή δεν θα επέλεγε να ασκεί ως επάγγελμα την πορνεία. Την ίδια άποψη εξέφρασε ο συμμετέχων που ανέφερε ότι

«Νομοθεσία είτε όχι νομοθεσία, πάντα θα υπάρχουν αγόρια και κορίτσια που δεν θα έχουν άλλη επιλογή από το να πουλήσουν το σώμα τους για χρήματα.»

Έντονη άποψη είχαν επίσης συμμετέχοντες οι οποίοι δήλωσαν ότι η πορνεία πρέπει να καταδιωχθεί και να απαγορευτεί. Είναι σημαντικό όμως να σημειωθεί, ότι και πάλι αναφέρεται ο κοινός παρονομαστής της εκπαίδευσης και της καλής ανατροφής:

«Στόχος μιας κοινωνίας πρέπει να είναι η μείωση της πορνείας και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης... Μια κοινωνία οφείλει να εξεύρει τρόπους για μείωση της πορνείας, ένας από αυτούς, ίσως όχι ο πιο αποτελεσματικός, είναι η κρατική ρύθμιση. Άλλοι τρόποι είναι η καλλιέργεια του ήθους μέσω λ.χ. της μόρφωσης, της ανατροφής από την οικογένεια.»

3. Απόψεις υπέρ της νομιμοποίησης της ελεγχόμενης πορνείας

Αρκετές ήταν οι εισηγήσεις για τη νομιμοποίηση της πορνείας, όμως πάντα κάτω από προϋποθέσεις και αυστηρές ποινές. Χαρακτηριστικά ένας συμμετέχων αναφέρει ότι

«...η πορνεία πρέπει να επιτρέπεται, να νομιμοποιηθεί, να ελέγχεται από το κράτος και να προσφέρεται από ενήλικα άτομα με τη θέληση τους. Όλες οι άλλες μορφές πορνείας πρέπει να απαγορεύονται και σε περίπτωση ανίχνευσης τους από την αστυνομία οι ποινές πρέπει να είναι υποδειγματικά ψηλές για τους χρήστες και ακόμα ψηλότερες για τους προαγωγούς και τους λοιπούς που συμβάλουν στην ανάπτυξη της δραστηριότητας.»

Παρόμοια άποψη εκφράζει και ο συμμετέχων που αναφέρει ότι «...η ηθελημένη πορνεία θεωρώ είναι δικαίωμα κάποιου ανθρώπου εάν η ηθική και οι αρχές του ίδιου το επιτρέπουν και αν δεν βλάπτει το κοινωνικό σύνολο.». Με την πιο πάνω τοποθέτηση, εκφράζεται η άποψη ότι είναι κοινωνικά αποδεκτή η διεξαγωγή της πορνείας, εάν και εφόσον είναι εθελούσια, ελεύθερη και εντός των ηθικών φραγμών των συμμετεχόντων, όταν δεν βλάπτει την κοινωνία. Με την πιο πάνω άποψη, ο συμμετέχων εντάσσει έμμεσα στην απάντηση του την προοπτική της ιδιωτικότητας στο πλαίσιο της προσωπικής ηθικής των συμμετεχόντων στην πορνεία,

αποτρέποντας έτσι το κράτος να παρέμβει, εφόσον υπό συνθήκες ελεύθερης βούλησης, η πορνεία παύει να αποτελεί κοινωνικό πρόβλημα προς επίλυση.

Επικρατεί επίσης η άποψη ότι

«Η πορνεία είναι άλλο ένα φαινόμενο σε όλες τις κοινωνίες. Η απαγόρευση δεν θα το εξαφανίσει, μάλιστα ίσως το πυροδοτήσει. Θα πρέπει να το αναγνωρίσουμε, να το κατανοήσουμε και να το ελέγξουμε διότι έχει επιπτώσεις σε ανθρώπινες και μη ζωές. Η απαγόρευση σε ότι δεν μπορούμε να αποφύγουμε είναι απλά εθελουφλία».

Με αυτή τη δήλωση ο συμμετέχων υποστηρίζει την άποψη ότι η πορνεία στην Κύπρο υπάρχει και θα υπάρχει και μόνο με τη ρύθμιση της θα μπορεί να ελεγχθεί. Τονίζει επίσης ότι δεν πρέπει να απαγορευτεί διότι δεν θα τηρείται ο Νόμος. Άλλος συμμετέχων ανέφερε ότι «Καμμιά δουλειά δεν είναι ντροπή» υποδηλώνοντας ότι η πορνεία είναι ή θα πρέπει να είναι επάγγελμα.

Υπήρχαν επίσης απόψεις οι οποίες εστιάζονταν στην ευθύνη του κυπριακού κράτους να ελέγχει την πορνεία, χωρίς όμως να γίνει κρατική επιχείρηση, διότι και πάλι θα παρατηρείται εκμετάλλευση από το ίδιο το κράτος. Δίδεται επίσης έμφαση στην εκπαίδευση για το θέμα:

«Πιστεύω πως το κράτος πρέπει να ελέγχει την πορνεία όπως επίσης και να θεωρείται νόμιμο επάγγελμα. Δεν πρέπει όμως να καταλήξουμε στο να γίνει "επιχείρηση" του κράτους και να γίνει τελικά το ίδιο το κράτος σωματέμπορος, όπως συμβαίνει σε κάποιες άλλες χώρες. Επίσης, θεωρώ πως πρέπει να υπάρχει κάποιου είδους παιδεία περί του θέματος.»

Χαρακτηριστικό είναι επίσης το σχόλιο ότι

«Ο κόσμος το έχει τούμπανο και εμείς κρυφό καμάρι. Η πορνεία υπήρχε και θα υπάρχει. Είναι μέρος όχι μόνο της ανθρώπινης φύσης αλλά και γενικότερα της φύσης. Τώρα αν είναι παράνομη σε όλες της μορφές της δεν υπάρχει καμία δυνατότητα ελέγχου, ενώ αν αποποινικοποιηθεί μπορούν να μπουν διάφοροι έλεγχοι για την προστασία όχι μόνο της κοινωνίας αλλά και των εκδιδόμενων».

Με αυτή την άποψη ο συμμετέχων ουσιαστικά συμφωνεί με τους προλαλήσαντες αναφέροντας μάλιστα την άποψη ότι η πορνεία είναι στην ανθρώπινη φύση και ότι

με τον έλεγχο της θα προστατεύεται καλύτερα τόσο η κοινωνία όσο και οι εκδιδόμενοι. Παρόμοια άποψη εκφράζει και ο συμμετέχων που υποστηρίζει ότι

«...παρά να αφήνεται στα χέρια του υποκόσμου (η πορνεία), είναι καλύτερα να γίνεται νόμιμα με έλεγχο και φορολόγηση από το κράτος. Αυτό θα βοηθήσει στην προστασία και των εκδιδόμενων και των πελατών, και θα φέρει επιπλέον έσοδα στο κράτος.».

Πέραν του οφέλους των εκδιδόμενων, της κοινωνίας και του κράτους, ένας άλλος συμμετέχων εκφράζει την άποψη ότι *«...στις χώρες με εθνική στρατηγική επί του θέματος, μειώνεται τουλάχιστον η εκμετάλλευση ατόμων που πέφτουν θύματα εξαναγκασμού εκπόρνευσης»*. Τέλος, υποβλήθηκε και η άποψη ότι θα πρέπει να γίνεται *«αυστηρός έλεγχος υγείας στα άτομα που εκδίδονται για αποφυγή εξάπλωσης σεξουαλικά μεταδιδόμενων ασθενειών»*, παρουσιάζοντας ανησυχία σε σχέση με πιθανά προβλήματα υγείας λόγω της μη-ρυθμισμένης πορνείας.

4. Πελάτες/χρήστες

Μόνο δύο συμμετέχοντες από τους 115 που εξέφρασαν απόψεις αναφέρθηκαν ρητά στους πελάτες/χρήστες των υπηρεσιών, φανερώνοντας ότι δεν έχει εμπεδωθεί σε βάθος ακόμα η άποψη περί ευθύνης του πελάτη/χρήστη, σε βαθμό που να γίνεται μεγάλη αναφορά στα σχόλια. Ένας συμμετέχων αναφέρει ότι *«Ο πελάτης μπορεί να είναι οποιοσδήποτε και όχι κατ' ανάγκη για να καλύψει σεξουαλική ανάγκη αλλά και από μοναξιά ή έλλειψη επικοινωνίας»*. Η εν λόγω δήλωση υποδηλώνει, με βάση την αντίληψη του συμμετέχοντος, την ανάγκη ύπαρξης της πορνείας, αλλά παράλληλα διαφαίνεται τόσο η ανεπάρκεια της σημερινής κοινωνίας να καλύψει ανάγκες όπως η επικοινωνία με άλλα άτομα, καθώς και μια υπόνοια οίκτου προς τον «πελάτη». Υπήρχε όμως και ένα σχόλιο, το οποίο αφορούσε τη διασύνδεση του πελάτη με τη ζήτηση και την αγορά: *«Το πιο σημαντικό είναι να τιμωρείται ο πελάτης, κυρίως στις περιπτώσεις εξαναγκασμού. Χωρίς ζήτηση δεν θα υπήρχε προσφορά»*. Με τη δήλωση ότι είναι «το πιο σημαντικό» η τιμωρία του πελάτη, φαίνεται ότι με βάση την αντίληψη του συμμετέχοντος ότι η ζήτηση και η προσφορά συνδέονται άρρηκτα. Είναι σημαντικό επίσης να τονίσουμε τη λέξη «κυρίως» στις περιπτώσεις εξαναγκασμού. Αυτό υποδηλοί ότι πρέπει πάντα να επιδιώκεται η τιμωρία του πελάτη και κυρίως όταν χρησιμοποιεί θύμα εμπορίας προσώπων.

5. Εισηγήσεις για την καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων

Αρκετοί συμμετέχοντες δήλωσαν τις εισηγήσεις τους για την καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων, προτείνοντας

«εντατικές ενέργειες για την εξάλειψη της εμπορίας προσώπων, συχνότερο και υποχρεωτικό έλεγχο των νομίμως εκδιδόμενων για σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα», «Αυστηρά μέτρα και φυλάκιση για σωματέμπορους που εκμεταλλεύονται ανυποψίαστα θύματα.» και «Αυστηρό έλεγχο σε όλα τα σημεία πρόσβασης στη χώρα (λιμάνια, αεροδρόμια).»

Χαρακτηριστική είναι η άποψη ενός συμμετέχοντος, ο οποίος πρότεινε «...να παρθούν μέτρα/προστασία για την παιδική πορνεία (ακόμη και θανατική ποινή στους θύτες)», αλλά και εξάλειψη χωρών από τον χάρτη όπως η Ταϊλάνδη όπου η παιδική πορνεία είναι κερδοφόρα. Φαίνεται ότι ειδικά όταν τα θύματα είναι ανήλικα, οι απόψεις για την αυστηρότητα της ποινής είναι αμείλικτες.

6. Διαφθορά

Εντύπωση προκαλεί η μεγαλύτερη κατηγορία σχολίων/εισηγήσεων η οποία αφορά τη διαφθορά στο κυπριακό κράτος και την ένδειξη έλλειψης εμπιστοσύνης στους θεσμούς και στην εφαρμογή του Νόμου. Η εν λόγω εντύπωση πιθανόν να δημιουργείται λόγω ελλιπούς ενημέρωσης και/ή παραπληροφόρησης και/ή λόγω προσωπικών εμπειριών των συμμετεχόντων. Ενώ οι συμμετέχοντες εξέφραζαν την άποψή τους υπέρ της ρύθμισης της πορνείας, εξέφραζαν παράλληλα την αγανάκτησή τους και/ή την ματαιότητα της προσπάθειας εφαρμογής της ρύθμισης διότι «...ας μην ξεχνούμε ότι το κράτος μας είναι δυστυχώς διεφθαρμένο» και ότι «δεν θα σταματήσει η πορνεία, διότι εμπλέκονται οι κυβερνώντες.»

Υπήρχαν και συμμετέχοντες οι οποίοι πρότειναν τη δημοσίευση της έρευνας μετά το τέλος της για σκοπούς ενημέρωσης των φορέων του κράτους και της κοινωνίας, εκφράζοντας παράλληλα την ελπίδα τους για επίλυση του προβλήματος και την απαισιοδοξία τους για την αποτελεσματικότητα της ρύθμισης. Χαρακτηριστικά ένας συμμετέχων ανέφερε τα ακόλουθα:

«...Σας συγχαίρω για την επιλογή του θέματος και εύχομαι σύντομα το κράτος να ευαισθητοποιηθεί για πάταξη του φαινομένου. Φυσικά πιστεύω πως αυτό δεν θα γίνει ποτέ αφού είναι πολλά τα οικονομικά οφέλη που διακυβεύονται πίσω από τη μάστιγα, κυρίως της πορνείας.»

Αρκετοί συμμετέχοντες εκφράζουν απόψεις, οι οποίες καταδεικνύουν την απαρέσκεια τους προς την «ανέχεια» της αστυνομίας προς τον «υπόκοσμο» που ελέγχει την πορνεία, θεωρούν ότι «το κράτος της Κύπρου δεν είναι αρκετά ώριμο, ούτε προοδευτικό για να μπορεί να διαχειριστεί σωστά αυτό το τόσο ιδιαίτερα ευαίσθητο κοινωνικό ζήτημα...», καθώς επίσης πιστεύουν ότι «...τα άτομα που θα αναλάβουν να διαχειριστούν το θέμα θα το εκμεταλλευτούν για προσωπικό τους όφελος!».

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η άποψη ότι στην Κύπρο οι εκδιδόμενες δεν θα εκδίδουν αποδείξεις, καθώς επίσης ότι «Η υπάρχουσα διαφθορά δεν επιτρέπει να πιστεύουμε ότι το κράτος μας θα εφαρμόσει σωστά οποιονδήποτε εθνική πολιτική για την πορνεία.» Η γνώμη ως προς την ύπαρξη της διαφθοράς είναι διάχυτη και στα επόμενα σχόλια, τα οποία αναφέρουν ότι

«Είναι δύσκολο να προστατευθεί το θύμα εμπορίας προσώπων από το κράτος διότι στις αρμόδιες υπηρεσίες ... υπάρχει η απόλυτη διαφθορά και διαπλοκή που μόνο αν αυτές οι υπηρεσίες και όργανα ασφαλείας του κράτους στελεχωθούν από άτομα άλλου πλανήτη ίσως γίνει κάτι.»

Οι απόψεις που αναφέρουν ότι ουσιαστικά θα πρέπει να αλλάξει εντελώς η στελέχωση των αρμόδιων υπηρεσιών είναι αρκετά ακραίες καταδεικνύοντας κάποιου είδους προσωπική εμπειρία ή υιοθέτηση μιας άποψης λόγω έλλειψης ενημέρωσης, παραπληροφόρησης ή ταύτισης της κατάστασης που επικρατεί γενικά αυτή την περίοδο στο δημόσιο τομέα, με τη σύλληψη, καταδίκη και ιδιαίτερα σύντομη αποφυλάκιση πρώην υψηλόβαθμων στελεχών.⁵²⁰

Άλλοι συμμετέχοντες υποστήριξαν ότι «...το οργανωμένο κράτος με την επιχειρηματική κοινότητα, τον υπόκοσμο έχουν αγαστή συνεργασία...», ενώ «Η εμπορία προσώπων ελέγχεται προάγεται και δεν καταδιώκεται από επίορκους λειτουργούς αυτού του κράτους.», φανερώνοντας στην αντίληψη των συμμετεχόντων, την ανέχεια του κράτους το οποίο έχει ουσιαστικά την ευθύνη να προστατεύει την κοινωνία και τα θύματα εμπορίας προσώπων.

Παρόμοια άποψη εκφράζεται και από τον συμμετέχοντα που αναφέρει ότι η γεωγραφική έκταση της Κύπρου δεν θα έπρεπε να επέτρεπε την ύπαρξη εμπορίας προσώπων:

---

⁵²⁰ Άρθρο στην Εφημερίδα «Ο Πολίτης», «Αποφυλακίστηκε ο Ρίκκος Ερωτοκρίτου», (3.08.2018), <http://politis.com.cy/article/apofilakistike-o-rikkos-erotokritou>

«Δεν θα έπρεπε να υπάρχει σωματεμπόριο και σεξουαλική εκμετάλλευση σε μια χώρα τόσο μικρή όσο η Κύπρος! Το κράτος δεν παρέχει επαρκή προστασία σε θύματα σεξουαλικής εκμετάλλευσης!».

Η άποψη αυτή ουσιαστικά συνδέει τη μικρή έκταση του νησιού με την έλλειψη προστασίας στα θύματα εμπορίας προσώπων.

Ένας συμμετέχων συνδέει την πορνεία με την ανθρώπινη σεξουαλικότητα υποστηρίζοντας ότι *«Η πορνεία είναι ένα αρχαίο επάγγελμα και δεν θα εκλείψει από την στιγμή που οι άνθρωποι έχουν σεξουαλικές ορμές.»* Αναφέρει επίσης ότι κατά την άποψή του

«...η Κυπριακή κυβέρνηση αναλαμβάνοντας έλεγχο μέσα από την νομιμοποίηση της πορνείας δεν θα κάνει κάτι σπουδαίο, δεδομένης της κουμπάρο-νοοτροπίας της Κυπριακής κοινωνίας και γενικότερα της ατιμωρησίας και της ασυδοσίας. Συνεπώς, θεωρώ ότι όλο αυτό θα ήταν μία τρύπα στο νερό για μία πτυχή, η οποία έτσι και αλλιώς είναι δύσκολο να ελεγχθεί λόγω ταμπού, μαφίας κλπ.»

Και πάλι φαίνεται η έλλειψη εμπιστοσύνης στο κράτος, λόγω της αντίληψης της κυπριακής νοοτροπίας, η οποία συνδέεται με τις γνωριμίες, τη διαφθορά και την έλλειψη τιμωρίας, αλλά και την απουσία πολιτικής ευθιξίας.

Τέλος, εκφράζεται η απαισιοδοξία και η έλλειψη εμπιστοσύνης στην κυπριακή κοινωνία να εφαρμόσει νομοθεσία και δημόσιες πολιτικές, εφόσον κατά την άποψη του συμμετέχοντος, η κατάσταση είναι γνωστή και το κράτος δεν επιθυμεί να επέμβει:

«Εθνική πολιτική, νόμοι, κανονισμοί, θεσμοί, έλεγχος, κ.λπ. δεν έχουν καμία σημασία στην Κύπρο, πέραν από την εκμετάλλευσή τους από τον υπόκοσμο και την ελίτ. Οπότε αν εφαρμοστούν αυτά, απλούστατα θα τύχουν εκμετάλλευσης διαφορετικά. Επειδή η Κύπρος είναι πολύ πίσω ως κοινωνία. Σωματεμπορία γίνεται εδώ και δεκαετίες εις γνώση του κράτους και της αστυνομίας. Αν ήθελαν να κάνουν κάτι, θα το έκαναν μέχρι τώρα. Δεν έχουμε σωτηρία σε αυτό τον τόπο.».

Καταλήγοντας στο τέλος της περιγραφικής ανάλυσης του ερωτηματολογίου του κοινού, 1^ο στάδιο, παρατηρούμε ότι στο τέταρτο Μέρος, το οποίο απαντήθηκε εθελοντικά από 115 συμμετέχοντες από το σύνολο των 1084, διαφαίνεται γενικά η άποψη ότι το κυπριακό κράτος δεν είναι έτοιμο να εφαρμόσει την όποια ρύθμιση της

πορνείας για την αποτελεσματικότερη καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων. Παρατηρείται εντούτοις ότι οι συμμετέχοντες αναγνωρίζουν τα κοινωνικά ταμπού και αντιλήψεις της κυπριακής κοινωνίας της οποίας αποτελούν Μέρος. Υπάρχουν απόψεις τόσο υπέρ της απαγόρευσης της πορνείας και εναντίον των εκδιδόμενων, όσο και υπέρ της νομιμοποίησης της ελεγχόμενης πορνείας. Δεν παρατηρείται ιδιαίτερη μνεία στους πελάτες/χρήστες των υπηρεσιών και στην ευθύνη που πιθανόν να τους αναλογεί. Φαίνεται εντούτοις, ότι γενικά οι συμμετέχοντες καταδικάζουν την ύπαρξη της εμπορίας προσώπων και εισηγούνται τρόπους καταπολέμησης με αυστηρότερες ποινές και εκπαίδευση. Δεν αποτελεί έκπληξη η έκφραση απαισιοδοξίας σε σχέση με την αντίληψη ότι το κράτος είναι διεφθαρμένο και δεν θα μπορέσει να εφαρμόσει όποια πολιτική αποφασίσει για το θέμα. Αυτή η άποψη όμως, όπως και τα σχόλια αποτελούν απόψεις πολύ μικρού ποσοστού των συμμετεχόντων, για αυτό τον λόγο τους δίδεται η ανάλογη σημασία σε σχέση με την εξαγωγή αποτελεσμάτων.

4.2.2 Ερωτηματολόγιο Κυβερνητικής Υπηρεσίας

Στάλθηκαν συνολικά 13 ερωτηματολόγια σε Κυβερνητικές Υπηρεσίες. Από τις 13 Κυβερνητικές Υπηρεσίες απάντησαν οι 10, εκ των οποίων η μία, το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας, με επιστολή του Διευθυντή κύριου Αναστάσιου Γιαννάκη, ημερομηνίας 13 Αυγούστου 2018, ενημέρωσε την ερευνήτρια ότι το θέμα δεν εμπίπτει στο πεδίο των αρμοδιοτήτων του Τμήματος. Το Υπουργείο Εξωτερικών και το Υπουργείο Υγείας δεν απάντησαν καθόλου, ούτε σε σχέση με τη λήψη, τόσο της αρχικής επιστολής και του ερωτηματολογίου, αλλά ούτε και στις αρκετές υπενθυμίσεις που στάλθηκαν στη συνέχεια. Το Γραφείο της Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού επέλεξε να μην απαντήσει, διότι, όπως ανέφερε προφορικά αρμόδιος Λειτουργός, δεν είναι στις προτεραιότητες του Γραφείου να απαντά σε έρευνες. Το ερωτηματολόγιο απάντησαν, αρμόδιοι εκπρόσωποι της Πολυθεματικής Επιτροπής για την Καταπολέμηση της Εμπορίας και Εκμετάλλευσης Προσώπων (ΠΣΟ), των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας (ΥΚΕ), του Γραφείου Καταπολέμησης Εμπορίας Προσώπων της Αστυνομίας Κύπρου (Γραφείο ΚΕΠ), του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξεως, του Τμήματος Εργασίας του Υπουργείου Εργασίας, Προνοίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, του Γραφείου της Επιτρόπου Διοίκησης και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Ίσων Ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών, της Νομικής Υπηρεσίας και του Υπουργείου Παιδείας, Πολιτισμού, Νεολαίας και Αθλητισμού (ΥΠΠΑΝ). Σε γενικές γραμμές η ανταπόκριση ήταν ικανοποιητική για να μπορούν να εξαχθούν ολοκληρωμένα συμπεράσματα για την πολιτική και τη θέση των εμπλεκόμενων Κυβερνητικών Υπηρεσιών, γύρω από το θέμα της εμπορίας προσώπων και της πορνείας στην Κύπρο.

4.2.2.1 Μέρος Α' Στοιχεία και Εμπειρία Υπηρεσίας / Φορέα

A.1. Πως εμπλέκεται η Υπηρεσία σας στην αντιμετώπιση της εμπορίας προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση;

Στην ερώτηση αυτή η κάθε Κυβερνητική Υπηρεσία ανέφερε το ρόλο της σε σχέση με το θέμα της εμπορίας προσώπων. Η ΠΣΟ ανέφερε ότι ο Υπουργός Εσωτερικών

έχει οριστεί ως Εθνικός Συντονιστής της Επιτροπής, βάσει του Ν. 60(Ι)/2014. Η ΥΚΕ απάντησαν ότι έχουν τον ρόλο της πρώτης Υπηρεσίας Αναφοράς προσώπων που ενδέχεται να είναι θύματα εμπορίας. Σύμφωνα με το άρθρο 44 του Ν. 60(Ι)/2014, «στην περίπτωση που εμπλεκόμενη υπηρεσία ή ΜΚΟ κρίνει ή έχει βάσιμες υποψίες ότι πρόσωπο ενδέχεται να είναι θύμα δυνάμει των διατάξεων του Νόμου, το παραπέμπει στις ΥΚΕ, οι οποίες το ενημερώνουν αρχικά για τα δικαιώματα και τις δυνατότητες που έχει δυνάμει του νόμου». Μετά την ενημέρωση, οι ΥΚΕ αναφέρουν την υπόθεση του στο Γραφείο Καταπολέμησης Εμπορίας Προσώπων της Αστυνομίας (Γραφείο ΚΕΠ) (άρθρο 45(1)). Μετά την αναγνώριση του εν λόγω προσώπου ως θύμα από την Αστυνομία, οι ΥΚΕ παρέχουν υποστηρικτικές υπηρεσίες και μεριμνούν για την κοινωνική αποκατάστασή του (άρθρο 47). Οι ΥΚΕ με βάση το άρθρο 48 εγκαθιδρύουν και λειτουργούν καταφύγια για τη διαμονή των θυμάτων.

Το Γραφείο ΚΕΠ ανέφερε ότι οι βασικές ευθύνες και αρμοδιότητές του είναι: α) η αναγνώριση θυμάτων εμπορίας ή/και εκμετάλλευσης, β) η διερεύνηση πολύπλοκων και σοβαρών υποθέσεων εμπορίας προσώπων, σε συνεργασία με εκπαιδευμένα μέλη, τα οποία υπηρετούν στα επαρχιακά Τ.Α.Ε., γ) η επεξεργασία, η ανάλυση και η αξιοποίηση πληροφοριών, οι οποίες έχουν σχέση με αδικήματα εμπορίας και εκμετάλλευσης, δ) η διατήρηση βάσης στατιστικών δεδομένων, ε) η σύνταξη σχετικών εκθέσεων και στατιστικών, στ) η ανταπόκριση σε αιτήματα άλλων χωρών για παροχή δικαστικής συνδρομής σε θέματα εμπορίας προσώπων και ζ) ο συντονισμός των δραστηριοτήτων και ενεργειών όλων των Διευθύνσεων, Υπηρεσιών και Τμημάτων της Αστυνομίας.

Το Τμήμα Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων απάντησε ότι είναι αρμόδιο για την επαγγελματική αποκατάσταση των θυμάτων εμπορίας, μέσω της παροχής εξατομικευμένων υπηρεσιών. Στο σημείο αυτό πρέπει τονιστεί ότι οι πολίτες τρίτων χωρών (εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης), οι οποίοι αναγνωρίζονται ως θύματα, έχουν ελεύθερη πρόσβαση στην αγορά εργασίας μέχρι να ολοκληρωθεί η δικαστική διαδικασία της υπόθεσής τους. Επίσης, το Τμήμα Εργασίας είναι αρμόδιο για την εφαρμογή της νομοθεσίας για τη λειτουργία των ιδιωτικών γραφείων εξεύρεσης εργασίας⁵²¹ η οποία περιέχει πρόνοιες που αποσκοπούν στην καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων.

---

⁵²¹ Ο περί Ιδιωτικών Γραφείων Εξεύρεσης Εργασίας Νόμος του 2012, Ν.126(Ι)/2012, άρθρο 6.

Το Γραφείο της Επιτρόπου Διοίκησης και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, ως φορέας διασφάλισης της νομιμότητας και της αποτελεσματικότητας των ενεργειών της δημόσιας διοίκησης, απάντησε ότι έχει ασχοληθεί εκτενώς με το ζήτημα της εμπορίας προσώπων από το 2003 και εξής. Ασχολήθηκε κυρίως με την επάρκεια του τότε νομοθετικού πλαισίου και την ουσιαστική εφαρμογή μέτρων πρόληψης και καταπολέμησης της εμπορίας προσώπων. Από το 2012 που έχει ανατεθεί στο Γραφείο της Επιτρόπου Διοίκησης και ο ρόλος του φορέα προάσπισης και προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, το Γραφείο έχει προβεί σε σειρά τοποθετήσεων και συστημικών εκθέσεων επί του θέματος, με παρατηρήσεις και εισηγήσεις για βελτίωση του πλαισίου δίωξης του εγκλήματος, πρόληψης του φαινομένου και στήριξης των θυμάτων. Έχει, επίσης, συμμετέχει ενεργά σε δράσεις επιμόρφωσης των δημοσίων λειτουργών και ενημέρωσης του κοινού και ειδικών ομάδων (φοιτητές, μαθητές κ.ά.) για επιμέρους πτυχές του θέματος.

Η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Ανθρώπινων Δικαιωμάτων και Ίσων Ευκαιριών μεταξύ Ανδρών και Γυναικών απάντησε ότι ασχολείται με τη μελέτη και ψήφιση νομοσχεδίων και αυτεπάγγελτων θεμάτων. Διενεργεί συναντήσεις με αρμόδιες αρχές, όπως τον Οργανισμό για την Ασφάλεια και Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ)⁵²² και με άλλες υπηρεσίες. Η Νομική Υπηρεσία ασχολείται με την ποινική δίωξη και με το χειρισμό υποθέσεων ενώπιον Ποινικών Δικαστηρίων.

Τέλος, η Συντονιστική Επιτροπή Πρόληψης και Καταπολέμησης της Σεξουαλικής Κακοποίησης και Εκμετάλλευσης Παιδιών απάντησε ότι είναι υπεύθυνη για τη διαμόρφωση και προώθηση της πολιτικής του ΥΠΠΑΝ, για την προστασία των παιδιών από τη σεξουαλική κακοποίηση και εκμετάλλευση. Η πολιτική του ΥΠΠΑΝ, διαμορφώθηκε στη βάση της σχετικής Νομοθεσίας του 2014⁵²³ και συνάδει πλήρως με την Εθνική Στρατηγική, στην εκπόνηση της οποίας συνέβαλε και το ΥΠΠΑΝ.

A.2. Προσφέρετε κάποιες υπηρεσίες/βοήθεια; Αν ναι, ποιες;

Η ΠΣΟ ανέφερε ότι ο ρόλος του Εθνικού Συντονιστή ορίζεται στον Ν.60(Ι)/2014 (άρθρο 66). Προεδρεύει της Πολυθεματικής Συντονιστικής Ομάδας για την αντιμετώπιση και την καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων. Πέραν αυτού, το Υπουργείο Εσωτερικών έχει αρμοδιότητα, βάσει του άρθρου 61 του πιο πάνω

⁵²² Ιστοσελίδα Οργανισμού για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (OSCE) <https://www.osce.org>

⁵²³ Ο περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Σεξουαλικής Κακοποίησης, της Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης Παιδιών και της Παιδικής Πορνογραφίας Νόμος του 2014, Ν.91(Ι)/2014.

Νόμου, να αναλαμβάνει προληπτικά και παρεμβατικά μέτρα, όπως προώθηση δράσεων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του κοινού, εκπαίδευσης και κατάρτισης. Οι ΥΚΕ αναλαμβάνουν την ενημέρωση των αναγνωρισμένων θυμάτων για τα δικαιώματά τους, την παραχώρηση σ' αυτά των αναγκαίων πόρων διαβίωσης (περιλαμβανομένης κατάλληλης και ασφαλούς διαμονής) και την παροχή ψυχολογικής, υλικής και χρηματικής βοήθειας, συμβουλευτικής καθοδήγησης, καθώς και την κάλυψη ειδικών αναγκών τους, που προκύπτουν λόγω εγκυμοσύνης, κατάστασης της υγείας, αναπηρίας, διανοητικής ή ψυχολογικής διαταραχής ή σοβαρών μορφών ψυχολογικής, σωματικής ή σεξουαλικής βίας.

Το Γραφείο ΚΕΠ της Αστυνομίας είναι η αρμόδια υπηρεσία για την αναγνώριση θυμάτων εμπορίας προσώπων. Ο εντοπισμός πιθανών θυμάτων από πλευράς της Αστυνομίας γίνεται, μεταξύ άλλων, κατά τη διάρκεια συντονισμένων επιχειρήσεων για πάταξη της εμπορίας, κατά τη διάρκεια ελέγχων από πλευράς της Αστυνομίας, σε υποστατικά που θεωρούνται υψηλού κινδύνου (π.χ. μπυραρίες, μπαρ, νυχτερινά κέντρα), κατά τη διάρκεια διαβατηριακών ελέγχων από την Υπηρεσία Αλλοδαπών και Μετανάστευσης στα σημεία εισόδου στη Δημοκρατία και, γενικότερα, κατά τη διάρκεια εκτέλεσης των καθηκόντων της Αστυνομίας. Σύμφωνα με το άρθρο 32(1) του Νόμου 60(Ι)/2014, η Αστυνομία, κατά την πρώτη της επαφή με το θύμα παρέχει όλες τις αναγκαίες πληροφορίες, σε κατανοητή γλώσσα, αναφορικά με την προστασία του, οι οποίες περιλαμβάνουν: πληροφορίες που σχετίζονται με το είδος των υπηρεσιών ή οργανώσεων στις οποίες μπορεί να προσφεύγει για να του δοθεί υποστήριξη σε σχέση με την παροχή νομικών ή άλλων συμβουλών, το είδος της υποστήριξης που μπορεί να λαμβάνει σε σχέση με την ποινική διαδικασία, τα αρμόδια τμήματα και τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να υποβάλει καταγγελία εναντίον του δράστη, τις διαδικασίες που έπονται της καταγγελίας και τον ρόλο του ως θύμα στο πλαίσιο των διαδικασιών αυτών, πως και υπό ποιους όρους μπορεί να απολαύσει προστασίας, σε ποιο βαθμό και υπό ποιους όρους έχει πρόσβαση σε νομικές συμβουλές ή νομική συνδρομή ή συμβουλές κάθε άλλου είδους. Αν το θύμα το επιθυμεί, η Αστυνομία το ενημερώνει αναφορικά με τη συνέχεια που δόθηκε στην καταγγελία του, εάν ασκηθεί ποινική δίωξη, πως μπορεί να πληροφορηθεί για την εξέλιξη της ποινικής διαδικασίας και την απόφαση που εξέδωσε το Δικαστήριο. Η Αστυνομία αναλαμβάνει τη διερεύνηση όλων των ποινικών υποθέσεων που σχετίζονται με το αδίκημα της εμπορίας προσώπων, όπως προβλέπονται στον Νόμο 60(Ι)/2014. Η διερεύνηση των υποθέσεων γίνεται, είτε από τα επαρχιακά

Τμήματα Ανιχνεύσεως Εγκλημάτων στους τοπικούς Σταθμούς, είτε, όταν πρόκειται για πολύπλοκες υποθέσεις εμπορίας, από το Γραφείο Καταπολέμησης Εμπορίας Προσώπων του Αρχηγείου Αστυνομίας.

Το Τμήμα Εργασίας προσφέρει υπηρεσίες για προώθηση στην αγορά εργασίας. Το Γραφείο της Επιτρόπου ασχολείται με τον εντοπισμό και παραπέμπει περιπτώσεις στο Γραφείο ΚΕΠ της Αστυνομίας. Προωθεί την ευαισθητοποίηση, κυρίως, δημοσίων λειτουργών πρώτης γραμμής για σκοπούς εντοπισμού και παραπομπής εν δυνάμει θυμάτων, αλλά και μαθητών, φοιτητών και του κοινού.

Η Βουλή και η Νομική Υπηρεσία δηλώνουν ότι δεν προσφέρουν υπηρεσίες, ενώ η Συντονιστική Επιτροπή του ΥΠΠΑΝ μέσα από μια σειρά δράσεων επιδιώκει την ευαισθητοποίηση και ενημέρωση των εκπαιδευτικών στην αναγνώριση και διαχείριση περιστατικών σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών και συνεργάζεται με τις άλλες Υπηρεσίες (Αστυνομία, ΥΚΕ) και το Σπίτι του Παιδιού, για υποστήριξη και αποκατάσταση των παιδιών.

A.3. Έχετε συγκεκριμένα στελέχη που ασχολούνται με την αντιμετώπιση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης/πορνείας;

Η ΠΣΟ, δήλωσε ότι δεν έχει συγκεκριμένα στελέχη που ασχολούνται με το θέμα. Οι ΥΚΕ ανέφεραν ότι έχουν Λειτουργούς Κοινωνικών Υπηρεσιών σε όλα τα Επαρχιακά Γραφεία (front Line Officers) και Λειτουργούς Κοινωνικών Υπηρεσιών σε κεντρικό επίπεδο (policy making). Το Γραφείο ΚΕΠ της Αστυνομίας δήλωσε ότι έχει εξειδικευμένα στελέχη, ενώ το Τμήμα Εργασίας ανέφερε ότι στελεχώνεται από εξειδικευμένους σύμβουλους απασχόλησης, οι οποίοι/οποίες προσφέρουν υπηρεσίες εξεύρεσης εργασίας στα θύματα εμπορίας. Το Γραφείο της Επιτρόπου διαθέτει επίσης Λειτουργούς που έχουν ασχοληθεί με διαφορετικές πτυχές του θέματος, στο πλαίσιο διερεύνησης παραπόνων, εκπόνησης των θέσεων του Γραφείου και συμμετοχής σε δράσεις πρόληψης/ ενημέρωσης. Η Νομική Υπηρεσία και η Βουλή δήλωσαν καταφατικά και η Συντονιστική Επιτροπή του ΥΠΠΑΝ, ανέφερε ότι είναι διατμηματική και σε αυτή συμμετέχουν εκπρόσωποι από τις τρεις διευθύνσεις (Δημοτική Εκπαίδευση, Μέση Γενική Εκπαίδευση, Μέση Τεχνική και Επαγγελματική Εκπαίδευση) και Υπηρεσίες του Υπουργείου (Υπηρεσία Συμβουλευτικής και Επαγγελματικής Αγωγής ΥΣΕΑ, Υπηρεσία Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας ΥΕΨ, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο), καθώς και εκπρόσωποι από τον χώρο της Ειδικής Εκπαίδευσης.

A.4. Αν ναι ποια είναι η εξειδίκευση τους;

Οι ΥΚΕ ανέφεραν ότι οι Λειτουργοί τους έχουν εκπαιδευτεί κατάλληλα για τον χειρισμό περιπτώσεων θυμάτων εμπορίας προσώπων και εκμετάλλευσης. Το Γραφείο ΚΕΠ, δήλωσε ότι τα μέλη του Γραφείου εξειδικεύτηκαν με γνώμονα τη σοβαρότητα των αδικημάτων της εμπορίας προσώπων και εκμετάλλευσης, την πολυπλοκότητα των υποθέσεων, την κατάφορη καταπάτηση ανθρωπίνων δικαιωμάτων των θυμάτων, και την οργανωμένη μορφή των κυκλωμάτων εμπορίας προσώπων που δρουν σε διεθνικό επίπεδο. Για τον σκοπό αυτό, το Γραφείο ΚΕΠ ενισχύθηκε με έμπειρους ανακριτές και από το 2015 αριθμεί συνολικά 11 μέλη. Ανάμεσα στα μέλη υπάρχουν μέλη με εξειδίκευση στην κλινική ψυχολογία, δικανική ψυχολογία, ενώ όλα τα μέλη είναι εκπαιδευμένα στη διερεύνηση υποθέσεων εμπορίας προσώπων, καθώς και στην αναγνώριση θυμάτων. Η εκπαίδευση των μελών σε θέματα εμπορίας προσώπων προέρχεται από εκπαιδευτικά προγράμματα της Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Ακαδημίας (CEPOL), άλλα ευρωπαϊκά και διεθνή εκπαιδευτικά προγράμματα, διεθνή σεμινάρια καθώς και σεμινάρια και εκπαιδευτικά προγράμματα που διοργανώνονται κατά καιρούς στην Αστυνομική Ακαδημία Κύπρου με εκπαιδευτές από την Κύπρο και το εξωτερικό.

Οι Σύμβουλοι Απασχόλησης, του Τμήματος Εργασίας ως επί το πλείστο είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στους κλάδους ψυχολογίας, κοινωνιολογίας ή/και ανθρώπινου δυναμικού και είναι καταρτισμένοι στην αντιμετώπιση θυμάτων εμπορίας/σεξουαλικής εκμετάλλευσης. Οι Λειτουργοί του Γραφείου της Επιτρόπου μελετούν τη νομοθεσία και το θεσμικό πλαίσιο σε τοπικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο για σκοπούς κατάρτισης.

Η Νομική Υπηρεσία δήλωσε ότι οι Δικηγόροι έχουν εξειδικευτεί στο χειρισμό ποινικών υποθέσεων παρακολουθώντας σεμινάρια. Παρακολουθούν επίσης τη σχετική νομοθεσία και τη νομολογία. Τέλος, στην ομάδα της Συντονιστικής Επιτροπής του ΥΠΠΑΝ ανήκουν εκπαιδευτικοί ψυχολόγοι και εκπαιδευτικοί ή σύμβουλοι που ασχολούνται με θέματα βίας.

Τα κύρια ευρήματα του Μέρους Α του Ερωτηματολογίου απευθυνόμενου προς τις Κυβερνητικές Υπηρεσίες είναι ότι όλες οι υπηρεσίες έχουν αρμοδιότητα για την καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων στην Κύπρο. Ξεκινώντας από τον εντοπισμό πιθανών θυμάτων και την αναγνώριση τους ως θύματα που γίνεται από

το Γραφείο ΚΕΠ της Αστυνομίας, τα άτομα παραπέμπονται στις ΥΚΕ, για σκοπούς στήριξης, εύρεσης διαμονής και κάλυψης των πρώτων αναγκών. Στη συνέχεια, εάν και εφόσον τα άτομα αποφασίσουν να παραμείνουν και να βοηθήσουν με την ποινική υπόθεση, μπορούν, εάν το επιθυμούν, να εξεύρουν εργασία με τη βοήθεια του Τμήματος Εργασίας. Παράλληλα συνεργάζονται ως μάρτυρες, εφόσον το επιλέξουν, με τη Νομική Υπηρεσία που αναλαμβάνει την ποινική υπόθεση. Η ΠΣΟ συντονίζει και διαμορφώνει την πολιτική του Κράτους για την καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων, διαμορφώνοντας το εκάστοτε εν ισχύ Σχέδιο Δράσης και η Βουλή προωθεί νομοσχέδια επί του θέματος. Ο Υπουργός Εσωτερικών έχει επίσης την αρμοδιότητα, μετά το πέρας όλων των πιο πάνω, να αποφασίσει τον επαναπατρισμό ενός θύματος εμπορίας προσώπων. Η Συντονιστική Επιτροπή του ΥΠΠΑΝ ασχολείται καθαρά με ανήλικα άτομα που έχουν αναγνωριστεί ως θύματα εμπορίας προσώπων, παραπέμποντάς τα στις πιο πάνω αρμόδιες υπηρεσίες και με την εκπαίδευση τόσο των εκπαιδευτικών όσο και των εκπαιδευόμενων, ενώ το Γραφείο της Επιτρόπου παρεμβαίνει, μόνο εάν έχει κάποια καταγγελία και ασχολείται κυρίως με τη μελέτη του προβλήματος παραθέτοντας εισηγήσεις και συστάσεις για επίλυση.

4.2.2.2 Μέρος Β' Υποθέσεις / Case studies

Β.1. Θα θέλατε να αναφέρετε μια περίπτωση με θετική εξέλιξη με την οποία ασχολήθηκε η Υπηρεσία σας; Ποια ήταν τα βήματα που ακολουθήθηκαν; Τι πιστεύετε ότι συνέβαλε στη θετική εξέλιξη;

Η ΠΣΟ ανέφερε ότι ο Εθνικός Συντονιστής δεν χειρίζεται προσωπικές περιπτώσεις, εκτός υπό την ιδιότητά του ως Υπουργός Εσωτερικών, με βάση την οποία έχει αρμοδιότητα λήψης απόφασης για επαναπατρισμό θυμάτων ή χορήγησης άδειας παραμονής για ανθρωπιστικούς λόγους (άρθρα 56 και 60). Στις πλείστες των περιπτώσεων ο Υπουργός Εσωτερικών έχει εγκρίνει τη χορήγηση άδειας παραμονής σε θύματα εμπορίας στη Δημοκρατία για ανθρωπιστικούς λόγους, μετά το κλείσιμο της ποινικής υπόθεσης. Τέτοιες αποφάσεις λαμβάνονται έχοντας υπόψη το συμφέρον του θύματος, αφού ληφθούν αξιολογήσεις από τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες.

Οι ΥΚΕ είχαν χειριστεί μια περίπτωση γυναίκας αναγνωρισμένου θύματος σεξουαλικής εκμετάλλευσης, η οποία απέκτησε άδεια παραμονής στην Κυπριακή Δημοκρατία. Σήμερα εργάζεται και διαμένει σε δικό της διαμέρισμα. Αρχικά φιλοξενήθηκε προσωρινά στο Κρατικό Καταφύγιο Θυμάτων Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης, στη συνέχεια της παρασχέθηκε βοήθεια από τις Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας και συμβουλευτική καθοδήγηση και στήριξη από αρμόδια Λειτουργό Κοινωνικών Υπηρεσιών, οικονομική στήριξη, καθώς και υπηρεσίες εξεύρεσης εργασίας. Η θετική εξέλιξη οφείλεται και στη συνεργασία του ίδιου του θύματος, στο χρονικό διάστημα που δόθηκε για περίσκεψη και στο ότι το ίδιο το άτομο ήθελε να βελτιώσει την κατάστασή του. Γίνονταν εβδομαδιαίες συναντήσεις με την αρμόδια Λειτουργό Κοινωνικών Υπηρεσιών, η οποία καθοδηγούσε και στήριζε το θύμα.

Το Γραφείο Εργασίας δήλωσε ως θετική εξέλιξη το γεγονός ότι τοποθετήθηκαν κάποια θύματα σε θέσεις εργασίας, μετά από εξατομικευμένες συναντήσεις με συμβούλους απασχόλησης. Τα θύματα που βρήκαν εργασία πιο εύκολα ήταν άτομα που μιλούν αγγλικά ή ελληνικά και είναι πιο πρόθυμα να εργαστούν.

Το Γραφείο ΚΕΠ ανέφερε την εξάρθρωση κυκλώματος εμπορίας και σεξουαλικής εκμετάλλευσης γυναικών με δράση σε Βουλγαρία και Κύπρο. Το Γραφείο Καταπολέμησης Εμπορίας Προσώπων και Βουλγαρικές Αστυνομικές Αρχές κατόπιν εγκαθίδρυσης κοινής ομάδας έρευνας (Joint Investigation Team) με τη βοήθεια και στήριξη της Europol κατάφεραν να εξαρθρώσουν το 2017 κύκλωμα εμπορίας προσώπων και σεξουαλικής εκμετάλλευσης γυναικών από τη Βουλγαρία που δρούσε ταυτόχρονα σε Βουλγαρία και Κύπρο. Τα βήματα που ακολουθήθηκαν ήταν αρχικά η συλλογή πληροφοριών αναφορικά με τη δράση του κυκλώματος, η επεξεργασία των πληροφοριών και η σύνδεσή τους με το κύκλωμα, η παρακολούθηση των υποστατικών όπου γινόταν σεξουαλική εκμετάλλευση των γυναικών, η διεξαγωγή συντονισμένων επιχειρήσεων με σκοπό τη διάσωση των θυμάτων του κυκλώματος και αναγνώρισή τους ως τέτοια και η παρακολούθηση των κινήσεων της κύριας ύποπτης και επικεφαλής του κυκλώματος τόσο στην Κύπρο όσο και Βουλγαρία. Σημαντική ήταν επίσης η ενημέρωση της Europol και Eurojust για τη δράση το κυκλώματος και η διοργάνωση επιχειρησιακής συνάντησης μεταξύ Κυπριακών Αρχών, Βουλγαρικών Αρχών και μελών της Europol και της Eurojust. Μετά τη συνάντηση, εγκαθιδρύθηκε κοινή ομάδα έρευνας για την

εξάρθρωση του κυκλώματος και ακολούθησε κοινή επιχείρηση σε υποστατικά σε Κύπρο και Βουλγαρία με τη σύλληψη της κύριας ύποπτης στη Βουλγαρία. Η υπόθεση εκδικάστηκε από Δικαστήριο στη Βουλγαρία. Η θετική έκβαση της συγκεκριμένης υπόθεσης έγκειται στην άριστη συνεργασία με τις Βουλγαρικές Αρχές καθώς και την ιδιαίτερα πολύτιμη στήριξη της Europol. Παράλληλα, οι συντονισμένες ενέργειες της βουλγαρικής και κυπριακής αστυνομίας για την εξάρθρωση του συγκεκριμένου κυκλώματος αποδείχθηκε ιδιαίτερα χρήσιμη στην όλη έκβαση της υπόθεσης.

Η Νομική Υπηρεσία ανέφερε γενικά ότι πέτυχε καταδικαστικές αποφάσεις εναντίον των διακινητών, μετά από ποινική διερεύνηση και ποινική δίωξη. Θεώρησαν σημαντικό το γεγονός ότι δόθηκε αξιόπιστη μαρτυρία ενώπιον του αρμόδιου Δικαστηρίου.

Τέλος, η Συντονιστική Επιτροπή του ΥΠΠΑΝ ανέφερε ότι τα σχολεία και οι εκπαιδευτικοί, οι οποίοι έχουν ευαισθητοποιηθεί και γνωρίζουν πλέον τις υποχρεώσεις τους με βάση τη νομοθεσία, αναφέρουν πολλά περιστατικά σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών στις Υπηρεσίες. Θεωρούν ότι συμβάλλει η ύπαρξη σαφούς Πρωτοκόλλου ενεργειών, το οποίο διαμορφώθηκε σε συνεργασία με τις άλλες Υπηρεσίες.

Β.2. Θα θέλατε να αναφέρετε μια περίπτωση με αρνητική εξέλιξη με την οποία ασχολήθηκε η Υπηρεσία σας; Ποιες ήταν οι βασικές δυσκολίες που αντιμετωπίσατε; Τι πιστεύετε ότι συνέβαλε σε αυτό;

Σύμφωνα με τη ΠΣΟ, μια περίπτωση με αρνητική εξέλιξη ήταν η απόφαση για ανάκληση καθεστώτος θύματος μετά από πληροφόρηση ότι το εν λόγω άτομο επανασύνδεσε οικειοθελώς τις σχέσεις του με τους διακινητές και συνεργαζόταν μαζί τους.

Οι ΥΚΕ ανέφεραν μια περίπτωση όπου γυναίκα θύμα σεξουαλικής κακοποίησης, η οποία φιλοξενήθηκε στο κρατικό καταφύγιο θυμάτων σεξουαλικής εκμετάλλευσης, μετά από επιχείρηση της Αστυνομίας, αρνήθηκε να συνεργαστεί με τις διωκτικές αρχές και τις ΥΚΕ. Εγκατέλειψε από μόνη της το καταφύγιο και έκτοτε καμία εμπλεκόμενη Υπηρεσία δεν γνωρίζει που βρίσκεται. Θεωρούν ότι συνέβαλε στην αρνητική εξέλιξη η άρνηση του θύματος να συνεργαστεί, η άρνηση να φιλοξενηθεί σε προστατευμένο πλαίσιο, το γεγονός ότι η Αστυνομία παρέπεμψε το θύμα στο

Καταφύγιο παρά τη θέληση του, ότι ήταν άτομο υψηλού κινδύνου για επαναθυματοποίηση, η μη αντίληψη του θύματος για τη σοβαρότητα της κατάστασης και τους κινδύνους και η επιθυμία της να επιστρέψει στη χώρα καταγωγής της.

Το Γραφείο ΚΕΠ ανέφερε ότι αρνητική εξέλιξη σε μια υπόθεση μπορεί να σημειωθεί είτε στο στάδιο της διερεύνησης λόγω της πολυπλοκότητας, είτε στο στάδιο της εκδίκασης. Δυσκολίες αντιμετωπίζονται εξαιτίας του γεγονότος ότι τα θύματα εμπορίας δύσκολα αντιλαμβάνονται τους εαυτούς τους ως θύματα και δεν εμπιστεύονται εύκολα τις Αρχές. Επίσης, πολλές φορές δεν είναι πρόθυμα να συνεργαστούν με τις Αρχές για τη διερεύνηση ποινικής υπόθεσης εναντίον των σωματεμπόρων, είτε γιατί φοβούνται, είτε γιατί δεν έχουν εμπιστοσύνη. Τα θύματα συνήθως βιώνουν «τραύμα», γεγονός που καθιστά το χειρισμό τους ιδιαίτερα δύσκολο. Το μεγάλο χρονικό διάστημα μεταξύ καταχώρησης μιας υπόθεσης ενώπιον του Δικαστηρίου και της τελικής εκδίκασής της, συμβάλλει στο να μην γίνεται εφικτή η κατάθεση των θυμάτων στο Δικαστήριο, τα οποία είναι βασικοί μάρτυρες κατηγορίας, είτε γιατί τυγχάνουν απειλών από τους κατηγορούμενους, είτε γιατί τυγχάνουν δωροδοκίας.

Για το Γραφείο Εργασίας, αρνητική εξέλιξη είναι όταν δεν μπορούν να τοποθετήσουν τα αναγνωρισμένα θύματα εμπορίας προσώπων σε θέσεις εργασίας, λόγω της αρνητικής στάσης που τηρούν και που πιθανό να προέρχεται από τα ψυχολογικά τους τραύματα. Οι κύριες δυσκολίες που αντιμετωπίζονται στην εξεύρεση εργασίας για τα θύματα εμπορίας, είναι ότι πολλά από αυτά δεν μιλούν ούτε ελληνικά, ούτε αγγλικά ή/και ότι αντιμετωπίζουν ψυχολογικά προβλήματα λόγω των βιωμάτων τους. Η ύπαρξη φόβου και η έλλειψη οικονομικής προστασίας από το κράτος είναι ακόμα δύο παράγοντες που συμβάλλουν αρνητικά.

Για το Γραφείο της Επιτρόπου, αρνητικές θεωρήθηκαν αρκετές περιπτώσεις προσώπων που αποτάθηκαν στο Γραφείο με άλλο αντικείμενο παραπόνων, στις οποίες εντοπίζονταν σοβαρές ενδείξεις για εκμετάλλευση, σεξουαλική ή/ και εργασιακή, οι οποίες είχαν περάσει απαρατήρητες από τις αρχές (Αστυνομία, ΥΚΕ, τμήματα του Υπουργείου Εργασίας κτλ.). Κάποιοι εξ αυτών είχαν ήδη απομακρυνθεί από την Κύπρο, καθιστώντας δύσκολη ή/και αδύνατη τη διερεύνηση

των ισχυρισμών τους. Η καθυστέρηση στην ανταπόκριση των εμπλεκόμενων υπηρεσιών, καθώς και η άγνοια των ενδείξεων εκμετάλλευσης ή/και της διαδικασίας παραπομπής των θυμάτων από τους Λειτουργούς αποτελεί, κατά το Γραφείο της Επιτρόπου, τον λόγο για τον οποίο οι περιπτώσεις εξελίχθηκαν αρνητικά.

Η Νομική Υπηρεσία, αναγνώρισε ότι υπήρξαν περιπτώσεις όπου το αρμόδιο Δικαστήριο εξέδωσε αθωωτικές αποφάσεις για διακινητές και ο κύριος λόγος ήταν οι αναξιόπιστοι μάρτυρες.

Τα κύρια ευρήματα του Μέρους Β' είναι ότι αναφέρθηκε η ύπαρξη υποθέσεων, τόσο με θετική εξέλιξη όσο και με αρνητική. Είναι σημαντικό να σημειώσουμε ότι για τη θετική εξέλιξη, σημαντικοί παράγοντες ήταν, σύμφωνα με τους συμμετέχοντες, η προθυμία των θυμάτων να συνεργαστούν, η παροχή οικονομικής στήριξης, διαμονής και οι τακτικές συναντήσεις με Λειτουργούς Κοινωνικών Υπηρεσιών, η γνώση της αγγλικής ή ελληνικής γλώσσας, η βοήθεια της Europol και της Eurojust, η συνεργασία με άλλες χώρες, η αξιόπιστη μαρτυρία και η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών.

Για τις περιπτώσεις αρνητικής εξέλιξης, αναφέρθηκαν ως παράγοντες που οδήγησαν στην αρνητική εξέλιξη, η άρνηση του θύματος να συνεργαστεί και να φιλοξενηθεί στο Καταφύγιο, η μη αντίληψη για τη σοβαρότητα της κατάστασης και τους κινδύνους, η επιθυμία επαναπατριsmού, ο φόβος και η έλλειψη εμπιστοσύνης προς τις Αρχές, το μεγάλο χρονικό διάστημα μεταξύ καταχώρησης μιας υπόθεσης ενώπιον του Δικαστηρίου και της τελικής εκδίκασής της, τυχόν δωροδοκίες, τα ψυχολογικά τραύματα, η έλλειψη οικονομικής προστασίας από το κράτος, η καθυστέρηση στην ανταπόκριση των εμπλεκόμενων υπηρεσιών, καθώς και η άγνοια των ενδείξεων εκμετάλλευσης ή/και της διαδικασίας παραπομπής των θυμάτων από τους/τις αρμόδιες λειτουργούς.

4.2.2.3 Μέρος Γ' Φορείς που δραστηριοποιούνται στο αντικείμενο

Γ.1. Γνωρίζετε ποιοι άλλοι φορείς (θεσμικοί και μη) δραστηριοποιούνται στην αντιμετώπιση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης/πορνείας;

Η ΠΣΟ, το Γραφείο ΚΕΠ, οι ΥΚΕ, η Βουλή και η Νομική Υπηρεσία ανέφεραν ότι γνωρίζουν ποια είναι τα μέλη της ΠΣΟ και πως διορίζονται. Το Τμήμα Εργασίας

πέραν των πιο πάνω ανέφερε και ονομαστικά τους ΜΚΟ, οι οποίοι ασχολούνται με το θέμα όπως: η ΚΙΣΑ, το Cyprus Stop Trafficking και το Mediterranean Institute of Gender Studies. Η Συντονιστική Επιτροπή του ΥΠΠΑΝ ανέφερε ότι γνωρίζει ποιοι φορείς ασχολούνται.

Γ.2. Συνεργάζεστε με άλλους φορείς; Αν ναι σε ποιους τομείς;

Όλοι οι συμμετέχοντες απάντησαν ότι συνεργάζονται με τους άλλους φορείς στο πλαίσιο της Πολυθεματικής Συντονιστικής Ομάδας. Το Γραφείο της Επιτρόπου εξειδίκευσε την απάντηση αναφέροντας ότι τα τελευταία δύο περίπου χρόνια έχουν συνεργαστεί με το Υπουργείο Εσωτερικών, την Αστυνομία και την Κυπριακή Ακαδημία Δημόσιας Διοίκησης στη διεξαγωγή σεμιναρίων επιμόρφωσης δημοσίων λειτουργών πρώτης γραμμής, με σκοπό τον έγκαιρο εντοπισμό και την παραπομπή δυνητικών θυμάτων εμπορίας προσώπων στο αρμόδιο Γραφείο της Αστυνομίας. Στα ίδια πλαίσια συνεργαστήκαν με τον Δήμο Δερύνειας, με ΜΚΟ και με πανεπιστημιακούς, οι οποίοι/οποίες ασχολούνται με το trafficking ή/και τη βία κατά των γυναικών, για σκοπούς διενέργειας προληπτικών δράσεων (επιμόρφωση λειτουργών και ευαισθητοποίηση ευρύτερου κοινού). Η Συντονιστική Επιτροπή του ΥΠΠΑΝ ανέφερε πέραν των πιο πάνω ότι συνεργάζεται με το Σπίτι του Παιδιού και τη δικηγόρο κ. Αναστασία Παπαδοπούλου.

Γ.3. Συμμετέχετε σε κάποιο εθνικό ή ευρωπαϊκό δίκτυο;

Το Υπουργείο Εσωτερικών απάντησε ότι εκπροσωπεί την Πολυθεματική Συντονιστική Ομάδα στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Εθνικών Εισηγητών και Ισοδύναμων Μηχανισμών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Το Γραφείο ΚΕΠ της Αστυνομίας ανέφερε ότι βρίσκεται σε συνεχή συνεργασία με ξένες υπηρεσίες και ΜΚΟ σε θέματα που αφορούν την εμπορία προσώπων, τα θύματα και/ή άλλα συναφή θέματα. Τα δίκτυα επικοινωνίας της Europol όσο και της Interpol αποτελούν ουσιαστικό κομμάτι στην αλυσίδα ανταλλαγής πληροφοριών από τη μία. Από την άλλη αποτελούν τη βάση συνεργασίας τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Είναι αξιοσημείωτη επίσης και η συνεργασία μέσω των Αξιωματικών Συνδέσμων των διαφόρων χωρών, οι οποίοι βρίσκονται στην Κύπρο και στην Αθήνα (και εξυπηρετούν και την Κύπρο). Το Γραφείο της Επιτρόπου Διοίκησης συμμετέχει στο

Equinet (Ευρωπαϊκό Δίκτυο των Αρχών Ισότητας) και στο ENNHRI (Ευρωπαϊκό Δίκτυο των Εθνικών Αρχών Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων – National Human Rights Institutions), ενώ η Συντονιστική Επιτροπή του ΥΠΠΑΝ συμμετέχει τέλος στο Συμβούλιο ΦΩΝΗ.

Τα κύρια ευρήματα του Μέρους Γ΄ είναι ότι όλοι οι φορείς φαίνεται να γνωρίζουν την ύπαρξη άλλων φορέων που δραστηριοποιούνται στον τομέα της καταπολέμησης της εμπορίας προσώπων και δηλώνουν ότι είτε συνεργάζονται είτε έχουν συνεργαστεί μαζί τους για κάποιο έργο. Υπάρχουν επίσης αναφορές για συνεργασία με φορείς εκτός Κύπρου όπως το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Εθνικών Εισηγητών και Ισοδύναμων Μηχανισμών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, τη Europol και την Interpol, το Equinet (Ευρωπαϊκό Δίκτυο των Αρχών Ισότητας) και το ENNHRI (Ευρωπαϊκό Δίκτυο των Εθνικών Αρχών Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων – National Human Rights Institutions).

4.2.2.4 Μέρος Δ' Νομικό Πλαίσιο

Δ.1. Γνωρίζετε το νομικό πλαίσιο για την εμπορία προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση;

Όλοι οι συμμετέχοντες απάντησαν ότι γνωρίζουν το νομικό πλαίσιο για την εμπορία προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση, εκτός από τη Συντονιστική Επιτροπή του ΥΠΠΑΝ, η οποία ακολουθεί ειδική νομοθεσία για τα παιδιά.

Δ.2. Αν ναι τι Νομοθεσίες/πολιτικές/Εγκύκλιοι αφορούν την Υπηρεσία σας;

Η ΠΣΟ ανέφερε ότι το Υπουργείο Εσωτερικών, ως Εθνικός Συντονιστής, είναι υπεύθυνο για την παρακολούθηση της ορθής εφαρμογής του περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Εμπορίας και Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων Νόμου, Ν.60(Ι)/2014. Παράλληλα, σχετικές διατάξεις υπάρχουν και στον περί Αλλοδαπών και Μετανάστευσης Νόμο, Κεφ.105.

Οι ΥΚΕ δήλωσαν ότι ακολουθούν τον περί της Πρόληψης και Καταπολέμησης της Εμπορίας και της Εκμετάλλευσης προσώπων και προστασίας των θυμάτων Νόμο του 2014, τον περί της Θέσπισης Ελάχιστων Προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα,

την Υποστήριξη και την Προστασία Θυμάτων της Εγκληματικότητας Νόμο Ν.51(Ι)/2016, τον Εθνικό Μηχανισμό Αναφοράς-Οδηγό για το χειρισμό περιπτώσεων εμπορίας προσώπων, το Αναθεωρημένο Εγχειρίδιο για το χειρισμό περιπτώσεων εμπορίας προσώπων και ενδοϋπηρεσιακές εγκύκλιους και οδηγίες.

Το Γραφείο Καταπολέμησης Εμπορίας Προσώπων ασχολείται κυρίως με την εφαρμογή της Νομοθεσίας που διέπει την εμπορία προσώπων, Ν.60(Ι)/2014, καθώς και με την εφαρμογή όλων των σχετικών άρθρων του Ποινικού Κώδικα Κεφ.154. Επίσης, το Γραφείο εφαρμόζει τον Εθνικό Μηχανισμό Αναφοράς για την Εμπορία Προσώπων, είναι μέλος της Πολυθεματικής Συντονιστικής Ομάδας του κράτους για την εμπορία προσώπων και προωθεί την υλοποίηση των σχετικών δράσεων του Εθνικού Σχεδίου Δράσης κατά της εμπορίας προσώπων.

Η Συντονιστική Επιτροπή του ΥΠΠΑΝ ανέφερε ότι γνωρίζει και εργάζεται με βάση τον περί της Πρόληψης και Καταπολέμησης της Σεξουαλικής Κακοποίησης, Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης Παιδιών και της Παιδικής Πορνογραφίας Νόμο του 2014.

Δ.3. Σας διευκολύνει στη δουλειά σας το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο;

Οι περισσότεροι συμμετέχοντες ανέφεραν ότι το νομοθετικό πλαίσιο τους διευκολύνει.

Η ΠΣΟ δήλωσε ότι το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο μεταφέρει στο εθνικό δίκαιο την αντίστοιχη Ευρωπαϊκή Οδηγία 2011/36/ΕΕ. Είναι ολοκληρωμένο και περιεκτικό, ωστόσο χρήζει κάποιων βελτιώσεων που θα βοηθήσουν στην καλύτερη κατανομή αρμοδιοτήτων που αφορούν τον χειρισμό των θυμάτων. Η ΠΣΟ ανέφερε επίσης ότι γνώριζε ότι το Υπουργείο Εσωτερικών προωθούσε σχετική τροποποίηση της νομοθεσίας. Οι ΥΚΕ δήλωσαν ότι το νομικό πλαίσιο τους διευκολύνει.

Το Γραφείο ΚΕΠ ανέφερε ότι σε γενικές γραμμές το εθνικό νομοθετικό πλαίσιο είναι αρκετά καλό αφού έχει μεταξύ άλλων ενσωματώσει την ευρωπαϊκή οδηγία για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, Οδηγία 2011/36/ΕΕ καθώς επίσης και τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πάταξη της εμπορίας ανθρώπων.

Δ.4. Με βάση την εμπειρία σας, εφαρμόζεται ο Νόμος της καταπολέμησης της εμπορίας προσώπων;

Ένα καίριο ερώτημα με το οποίο στόχος ήταν να διαφανεί κατά πόσο εφαρμόζεται η νομοθεσία από την οπτική γωνία και με βάση την αρμοδιότητα της κάθε υπηρεσίας ήταν το πιο πάνω, όπου διαφάνηκε ότι σε γενικές γραμμές οι συμμετέχοντες θεωρούν ότι εφαρμόζεται ο Νόμος.

Η Αστυνομία, δήλωσε επιπρόσθετα ότι η εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας βρίσκεται στις προτεραιότητές της, καθώς πρόκειται για ένα έγκλημα που συμπεριλαμβάνεται στη σφαίρα του οργανωμένου εγκλήματος και οι προσπάθειες της Αστυνομίας για πάταξή του είναι σήμερα ιδιαίτερα αυξημένες.

Το Γραφείο της Επιτρόπου ανέφερε ότι ο Νόμος, όπως έχει τροποποιηθεί το 2014, έχει βελτιωθεί σημαντικά και ανταποκρίνεται στα ελάχιστα πρότυπα που επιβάλλουν οι διεθνείς και ευρωπαϊκές μας υποχρεώσεις. Έχει, επίσης, παρουσιάσει βελτίωση το ευρύτερο θεσμικό πλαίσιο που ρυθμίζει τις υποχρεώσεις των αρμόδιων κρατικών αρχών έναντι του φαινομένου, με την ετοιμασία και εφαρμογή του Εθνικού Μηχανισμού Αναφοράς το 2017.⁵²⁴ Εντούτοις, υπάρχουν σημαντικά περιθώρια βελτίωσης της εφαρμογής του πλαισίου, ιδίως όσον αφορά στην πρόληψη των παραγόντων που καθιστούν ευάλωτες στην εκμετάλλευση συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού (αναθεώρηση μεταναστευτικού μοντέλου), στη μείωση του «σκοτεινού αριθμού» των υποθέσεων (underreporting), στον τομέα της στήριξης των θυμάτων (μιας δεοντολογικά έγκαιρης, αποτελεσματικής και «θυματοκεντρικής» στήριξης), και στον τομέα του συντονισμού των ενεργειών των κρατικών αρχών και της συνεργασίας με τις ΜΚΟ.

Η Βουλή ανέφερε ότι στο παρόν στάδιο μελετά κάποιες τροποποιήσεις η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Ίσων Ευκαιριών μεταξύ Ανδρών και Γυναικών.

---

⁵²⁴ Υπουργείο Εσωτερικών, *Εθνικός Μηχανισμός Αναφοράς: Οδηγός για το χειρισμό περιπτώσεων Εμπορίας Προσώπων*, (Τυπογραφείο της Κυπριακής Δημοκρατίας 2017), Πρόσβαση Μάρτιος 2019, <
[http://www.moi.gov.cy/moi/moi.nsf/all/64DCA4CF2A4FFF8CC22581D3002CADC4/\\$file/ΟΔΗΓΟΣ%20ΓΙΑ%20ΤΟΝ%20ΧΕΙΡΙΣΜΟ%20ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ%20ΕΜΠΟΡΙΑΣ%20ΠΡΟΣΩΠΩΝ-EMA.PDF?openelement](http://www.moi.gov.cy/moi/moi.nsf/all/64DCA4CF2A4FFF8CC22581D3002CADC4/$file/ΟΔΗΓΟΣ%20ΓΙΑ%20ΤΟΝ%20ΧΕΙΡΙΣΜΟ%20ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ%20ΕΜΠΟΡΙΑΣ%20ΠΡΟΣΩΠΩΝ-EMA.PDF?openelement)>.

Δ.5. Αν όχι γιατί όχι;

Αυτή η ερώτηση δεν απαντήθηκε διότι οι πλείστοι δήλωσαν ότι εφαρμόζεται ο Νόμος.

Δ.6. Πιστεύετε ότι η πορνεία συνδέεται με το φαινόμενο της εμπορίας προσώπων;

Όλοι οι συμμετέχοντες απάντησαν ότι συνδέεται εκτός το Τμήμα Εργασίας που απάντησε ότι δεν είναι σίγουρο.

Δ.7. Θεωρείτε ότι η πορνεία λειτουργεί ως «καταφύγιο» σχετικά με την ανάπτυξη της εμπορίας προσώπων;

Και πάλι όλοι οι συμμετέχοντες απάντησαν θετικά. Επιπρόσθετα, το Γραφείο ΚΕΠ της Αστυνομίας απάντησε ότι η πορνεία είναι αλληλένδετο φαινόμενο με την εμπορία προσώπων. Γυναίκες που ασχολούνται με πορνεία αποτελούν μια ομάδα ατόμων υψηλού κινδύνου για θυματοποίηση από τους εμπόρους, καθώς επίσης σε πολλές περιπτώσεις πίσω από κάθε «επιχείρηση» πορνείας ή άγρας πελατών με σκοπό την πορνεία, κρύβονται καλοστημένα οργανωμένα εγκληματικά δίκτυα εκμετάλλευσης των γυναικών αυτών.

Και πάλι το Τμήμα Εργασίας διαφοροποιεί τη θέση του αναφέροντας ότι η πορνεία δεν λειτουργεί απαραίτητα ως καταφύγιο για την εμπορία προσώπων, ενώ η Νομική Υπηρεσία δηλώνει δυνητικά ότι «μπορεί» να λειτουργεί ως καταφύγιο.

Σημαντική είναι η άποψη του Γραφείου της Επιτρόπου, η οποία κάνει αναφορά στην Τοποθέτηση του Γραφείου,⁵²⁵ η οποία εκπονήθηκε κατόπιν διαβούλευσης με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς και γραπτής υποβολής των θέσεων τους επί του θέματος. Στην εν λόγω Τοποθέτηση, η Επίτροπος κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την πορνεία πρέπει να αλλάξει άρδην, για σκοπούς προστασίας της ασφάλειας και της αξιοπρέπειας των ίδιων των ατόμων που βρίσκονται σε αυτό το χώρο. Στην ίδια Τοποθέτηση αναφέρεται ότι τόσο οι στατιστικές της κυπριακής αστυνομίας όσο και η μελέτη της εμπειρίας άλλων χωρών

---

⁵²⁵ Ονουφρίου Ζ., Τσιάρτας Α., «Τοποθέτηση Επιτρόπου Διοικήσεως ως Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων σε σχέση με το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την πορνεία στην Κύπρο», ΑΥΤ 5/2012, Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Ιαν. 2014), Πρόσβαση Μάρτιος 2019 < http://www.ombudsman.gov.cy/ombudsman/ombudsman.nsf/index_new/index_new?OpenForm>

που έχουν προβεί σε νομιμοποίηση της πορνείας, καταδεικνύουν αύξηση της εμπορίας προσώπων τόσο σε διεθνές όσο και σε εθνικό επίπεδο. Όπως διαπιστώνει και η πολιτική της ΕΕ στο θέμα της εμπορίας προσώπων, η πρόληψη και η αποθάρρυνση της ζήτησης σεξουαλικών υπηρεσιών παίζουν καίριο ρόλο στην πάταξη του φαινομένου της εμπορίας προσώπων.

Δ.8. Πιστεύετε ότι υπάρχει ανάγκη για αλλαγή στο ισχύον νομοθετικό πλαίσιο για την πορνεία (Ποινικός Κώδικας) και τη σεξουαλική εκμετάλλευση (Νόμος καταπολέμησης εμπορίας προσώπων);

Η ΠΣΟ δηλώνει ότι χρειάζεται βελτίωση η διάταξη που αφορά στην ποινικοποίηση του χρήστη υπηρεσιών θυμάτων, ενώ η Αστυνομία δηλώνει ότι αναθεώρησης χρήζουν και άλλες διατάξεις.

Το Γραφείο της Επιτρόπου δήλωσε ότι μέσω της πιο πάνω Τοποθέτησης,⁵²⁶ εισηγηθήκαν την κατάρτιση ενός Σχεδίου Δράσης για την πορνεία που θα έχει ως άμεσο στόχο αφενός την προστασία και τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των γυναικών που εκδίδονται και αφετέρου την ευαισθητοποίηση και ενημέρωση του κοινού για το θέμα, με απώτερο στόχο την αποτροπή της ζήτησης των «σεξουαλικών υπηρεσιών». Με το σκεπτικό αυτό ετοιμάστηκαν και άλλες δύο Τοποθετήσεις της Εθνικής Ανεξάρτητης Αρχής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων το 2015 και 2016, με ειδικότερο θέμα την εφαρμογή της νομοθετικής πρόνοιας για ποινικοποίηση της αγοράς των υπηρεσιών που προκύπτουν από σεξουαλική εκμετάλλευση. Σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι η Βουλή δήλωσε ότι μελετά το θέμα η αρμόδια Κοινοβουλευτική Επιτροπή.

Δ.9. Το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο επαρκεί για την προστασία των θυμάτων, της κοινωνίας και των εμπλεκόμενων εκδιδόμενων και πελατών, με βάση την εμπειρία σας;

Η Αστυνομία και το Γραφείο Εργασίας θεωρούν το νομικό πλαίσιο επαρκεί.

Άλλοι συμμετέχοντες όπως οι ΥΚΕ και η Επίτροπος Διοίκησης υποστηρίζουν ότι δεν επαρκεί και ότι χρειάζονται να ληφθούν περισσότερα μέτρα για την προστασία των

---

⁵²⁶ Ονουφρίου Ζ., Τσιάρτας Α., «Τοποθέτηση Επιτρόπου Διοικήσεως ως Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων σε σχέση με το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την πορνεία στην Κύπρο», ΑΥΤ 5/2012, Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Ιαν. 2014), Πρόσβαση Μάρτιος 2019 < http://www.ombudsman.gov.cy/ombudsman/ombudsman.nsf/index_new/index_new?OpenForm>

θυμάτων, της κοινωνίας αλλά και μέτρα για μείωση της ζήτησης σεξουαλικών υπηρεσιών από πελάτες.

Δ.10. Αντιμετωπίζετε δυσκολίες στη δουλειά σας λόγω του νομοθετικού πλαισίου; Αν ναι, ποιες πιστεύετε ότι είναι οι σημαντικότερες;

Η ΠΣΟ δηλώνει ότι δεν αντιμετωπίζει ιδιαίτερες δυσκολίες υπό τον ρόλο του Εθνικού Συντονιστή. Θα μπορούσε να γίνουν πιο ξεκάθαρες οι αρμοδιότητες της κάθε εμπλεκόμενης Υπηρεσίας, κάτι που λαμβάνεται υπόψη με την προωθούμενη τροποποίηση της νομοθεσίας.⁵²⁷

Οι ΥΚΕ αναφέρουν ότι όσον αφορά στην υφιστάμενη νομοθεσία για τα θύματα εμπορίας υπάρχουν ασάφειες ως προς τις αρμοδιότητες της κάθε Υπηρεσίας καθώς και στη διασαφήνιση των σταδίων στον Εθνικό Μηχανισμό Αναφοράς. Οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας ωστόσο, δήλωσαν ότι, παρέχουν υποστηρικτικές υπηρεσίες σε όλα τα πρόσωπα που ενδέχεται να είναι θύματα εμπορίας πριν, κατά τη διάρκεια και μετά από την ποινική διαδικασία. Επειδή το νομοθετικό πλαίσιο για την πορνεία στην Κύπρο δεν είναι ξεκάθαρο, δεν είναι ξεκάθαρες ούτε οι διαδικασίες που ακολουθούνται στην παροχή υπηρεσιών και προστασία των γυναικών, οι οποίες εκπορνεύονται, ούτε ο ρόλος της κάθε εμπλεκόμενης Υπηρεσίας.

Το Γραφείο ΚΕΠ της Αστυνομίας ενώ χαρακτηρίζει το νομικό πλαίσιο ως αρκετά επαρκές, στη συνέχεια αναφέρει ότι η στοιχειοθέτηση του αδικήματος της εμπορίας προσώπων είναι πολύ δύσκολη και χρειάζεται εξειδίκευση και γνώσεις σε όλο το φάσμα των λειτουργιών που ασχολούνται με το θέμα αυτό. Σήμερα τα εγκληματικά κυκλώματα βρίσκουν πρόσφορο έδαφος στην επιτέλεση των εγκληματικών τους δραστηριοτήτων λόγω του ότι πολλές από τις διαδικασίες του κράτους είναι διαβλητές και δεύτερο, γιατί δεν υπάρχει παραδειγματική τιμωρία. Κάποιες από τις πρόνοιες των άρθρων της υφιστάμενης νομοθεσίας για την εμπορία προσώπων έρχονται σε αντίθεση με το υφιστάμενο σύστημα και ως εκ τούτου οι πρόνοιες αυτές δεν μπορούν να εφαρμοστούν. Τα θύματα, τα οποία στις περισσότερες περιπτώσεις είναι ξένες υπήκοοι, αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τη Δημοκρατία λόγω του μεγάλου χρόνου εκδίκασης των υποθέσεων. Η περίπτωση να

---

⁵²⁷ Όπως διαφάνηκε εν τέλει από τη μελέτη του τροποποιητικού Νόμου 117(Ι)/2019, δεν λήφθηκε υπόψη.

επιστρέψουν τα θύματα για τη δίκη είναι σχεδόν απομακρυσμένη, αφού, όταν εγκαταλείψουν το έδαφος της Κυπριακής Δημοκρατίας, αρνούνται πλέον να έχουν κάθε επαφή με το θέμα και φοβούνται την εκδίκηση των υπόπτων στις χώρες τους. Οι υποθέσεις εμπορίας προσώπων δεν θεωρούνται τόσο σοβαρές όσο άλλα αδικήματα και υπάρχει η τάση να μην καταχωρούνται στο Κακουργιοδικείο, αν και προβλέπουν ποινές φυλάκισης μέχρι και 10 χρόνων. Αν και εφόσον καταχωρηθούν, σε κάποιο σημείο υποβαθμίζονται στο Επαρχιακό. Οι εισαγγελείς δεν είναι επαρκώς ενημερωμένοι ή/και ευαισθητοποιημένοι στο θέμα της εμπορίας, σύμφωνα με το Γραφείο ΚΕΠ.

Τα σημαντικότερα ευρήματα του Μέρους Δ' είναι ότι όλοι οι συμμετέχοντες γνωρίζουν το νομικό πλαίσιο για την εμπορία προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση, το ακολουθούν και σε γενική αναλογία τους διευκολύνει, όμως υπάρχουν σημεία προς βελτίωση. Γνώριζαν επίσης ότι διενεργείται προσπάθεια για τροποποίηση του Ν.60(Ι)/2014. Σε σχέση με την εφαρμογή του Ν.60(Ι).2014, οι συμμετέχοντες απάντησαν ότι ο Νόμος εφαρμόζεται. Πιστεύουν επίσης ότι η πορνεία συνδέεται με την εμπορία προσώπων, διότι όσες γυναίκες ασχολούνται με πορνεία αποτελούν μια ομάδα ατόμων υψηλού κινδύνου για θυματοποίηση από τους εμπόρους. Διαφορετική άποψη είχε το Τμήμα Εργασίας που ανέφερε ότι η πορνεία δεν λειτουργεί απαραίτητα ως καταφύγιο για την εμπορία προσώπων. Έγινε επίσης αναφορά στην Τοποθέτηση του Γραφείου της Επιτρόπου,⁵²⁸ η οποία συμπέρανε ότι το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την πορνεία πρέπει να αλλάξει άρδην.

---

⁵²⁸ Ονουφρίου Ζ., Τσιάρτας Α., «Τοποθέτηση Επιτρόπου Διοικήσεως ως Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων σε σχέση με το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την πορνεία στην Κύπρο», ΑΥΤ 5/2012, Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Ιαν. 2014), Πρόσβαση Μάρτιος 2019 < http://www.ombudsman.gov.cy/ombudsman/ombudsman.nsf/index_new/index_new?OpenForm>

4.2.2.5 Μέρος Ε' Εθνική Πολιτική

Ε.1. Ποιες θεωρείτε ότι είναι οι προτεραιότητες της Υπηρεσίας σας για την προστασία των θυμάτων εμπορίας προσώπων;

Η ΠΣΟ ανέφερε ότι οι προτεραιότητες της είναι η προώθηση της τροποποίησης της νομοθεσίας και η μέγιστη υλοποίηση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης.⁵²⁹ Όσον αφορά στις ΥΚΕ, δήλωσαν ότι οι προτεραιότητές τους είναι η εφαρμογή των διαδικασιών εντοπισμού και αναφοράς θυμάτων, η προστασία των θυμάτων μέσα στο κρατικό καταφύγιο θυμάτων σεξουαλικής εκμετάλλευσης, η παροχή ψυχολογικής στήριξης και η ενδυνάμωση τους, καθώς επίσης η αποκατάστασή τους και η κοινωνική ένταξη, είτε στην Κύπρο με την εξεύρεση κατοικίας και εργασίας, είτε ο επαναπατρισμός τους. Πρωταρχικός στόχος της Αστυνομίας στο θέμα της εμπορίας προσώπων είναι η διάσωση και προστασία των θυμάτων. Όλες ανεξαιρέτα οι δράσεις της Αστυνομίας, όπως οι υπό κάλυψη επιχειρήσεις, οι επιδρομές, οι έλεγχοι ατόμων και υποστατικών, έχουν ως πρωταρχικό στόχο τη διάσωση πιθανών θυμάτων και ακολούθως την εξάρθρωση των κυκλωμάτων. Το Τμήμα Εργασίας έχει ως πρωταρχικό στόχο την επαγγελματική αποκατάσταση των θυμάτων, ενώ το Γραφείο της Επιτρόπου έχει ως προτεραιότητα την παρακολούθηση των θεμάτων που άπτονται κυρίως της πρόληψης της εμπορίας, και η παρέμβαση, όπου και όταν κριθεί απαραίτητη. Τέλος, η Βουλή θέτει ως προτεραιότητα της τη βελτίωση του νομοθετικού πλαισίου και την παρακολούθηση της εφαρμογής της νομοθεσίας.

Ε.2. Υπάρχει εθνική στρατηγική/πολιτική για τη ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο;

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι απαντήσεις των κυβερνητικών υπηρεσιών σχετικά με το ερώτημα κατά πόσο υπάρχει εθνική στρατηγική και πολιτική για τη ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο. Η Νομική Υπηρεσία φαίνεται να μην κατανόησε το ερώτημα, απαντώντας ναι, ενώ οι 3 εκ των 8 μεταξύ των οποίων η Αστυνομία, η ΠΣΟ και οι ΥΚΕ απάντησαν αρνητικά. Το Τμήμα Εργασίας, η Βουλή και το Γραφείο της Επιτρόπου απάντησαν ότι δεν είναι σίγουροι εάν υπάρχει πολιτική, γεγονός το

⁵²⁹ Πολυθεματική Συντονιστική Ομάδα κατά της Εμπορίας Προσώπων, Υπουργείο Εσωτερικών, "Σχέδιο Δράσης κατά της Εμπορίας Προσώπων 2016-2018", (2017) Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, Τυπογραφείο Κυπριακής Δημοκρατίας. <
[http://www.moi.gov.cy/moi/moi.nsf/69112946E6B4D271C2257AA900261168/\\$file/ΣΧΕΔΙΟ%20ΔΡΑΣΗΣ%20ΚΑΤΑ%20ΤΗΣ%20ΕΜΠΟΡΙΑΣ%20ΠΡΟΣΩΠΩΝ%202016-2018.pdf](http://www.moi.gov.cy/moi/moi.nsf/69112946E6B4D271C2257AA900261168/$file/ΣΧΕΔΙΟ%20ΔΡΑΣΗΣ%20ΚΑΤΑ%20ΤΗΣ%20ΕΜΠΟΡΙΑΣ%20ΠΡΟΣΩΠΩΝ%202016-2018.pdf)>, Πρόσβαση Μάρτιος 2019.

οποίο καταδεικνύει άγνοια της κυβερνητικής πολιτικής, όταν το θέμα δεν άπτεται άμεσα της αρμοδιότητας μίας υπηρεσίας, ή έλλειψη επαρκούς και άμεσης ενημέρωσης.

Το Γραφείο ΚΕΠ της Αστυνομίας απάντησε ότι η πορνεία στην Κύπρο δεν ρυθμίζεται ως αδίκημα από οποιαδήποτε νομοθεσία σε ισχύ. Παρόλα αυτά, ζητήματα που σχετίζονται με την πορνεία, όπως η μαστροπεία, η διατήρηση οίκου ανοχής, η άγρα πελατών για ανήθικους σκοπούς, η εκμετάλλευση εκδιδόμενων, ρυθμίζονται βάσει των σχετικών άρθρων του Ποινικού Κώδικα.

Ε.3. Αν η απάντηση είναι ναι, οι πολίτες έχουν πρόσβαση στην η εθνική στρατηγική/πολιτική για τη ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο; Αν ναι που είναι αναρτημένη;

Σε αυτή την ερώτηση απάντησε μόνο η Νομική Υπηρεσία που παρερμήνευσε την προηγούμενη ερώτηση, απαντώντας ότι η Στρατηγική είναι στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Εσωτερικών. Φαίνεται ότι αναφερόταν στο Σχέδιο Δράσης κατά της Εμπορίας Προσώπων.⁵³⁰

Ε.4. Αν η απάντηση είναι όχι θα έπρεπε να υπάρχει εθνική στρατηγική/πολιτική για τη ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο, με βάση την εμπειρία σας;

Στο κατά πόσο θα έπρεπε να υπάρχει πολιτική, η ΠΣΟ, η Συντονιστική Επιτροπή του ΥΠΠΑΝ, η Νομική Υπηρεσία και η Βουλή δεν έλαβαν θέση, ενώ οι ΥΚΕ, το Τμήμα Εργασίας, το Γραφείο της Επιτρόπου και το Γραφείο ΚΕΠ της Αστυνομίας απάντησαν ότι θα έπρεπε να υπάρχει, λόγω του ότι κάθε κοινωνικό φαινόμενο θα πρέπει να τυγχάνει ρύθμισης μέσα από κοινές στρατηγικές και πολιτικές ενός κράτους, όπως ακριβώς και η πορνεία που τείνει να λαμβάνει μεγάλες διαστάσεις.

Ε.5. Εάν η πορνεία ήταν πλήρως παράνομη στην Κύπρο πιστεύετε ότι θα ήταν δυσκολότερη η θυματοποίηση ατόμων που υπόκεινται σε σεξουαλική εκμετάλλευση, με βάση την εμπειρία σας;

⁵³⁰ Πολυθεματική Συντονιστική Ομάδα κατά της Εμπορίας Προσώπων, Υπουργείο Εσωτερικών, "Σχέδιο Δράσης κατά της Εμπορίας Προσώπων 2016-2018", (2017) Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, Τυπογραφείο Κυπριακής Δημοκρατίας.
[http://www.moi.gov.cy/moi/moi.nsf/69112946E6B4D271C2257AA900261168/\\$file/ΣΧΕΔΙΟ%20ΔΡΑΣΗΣ%20ΚΑΤΑ%20ΤΗΣ%20ΕΜΠΟΡΙΑΣ%20ΠΡΟΣΩΠΩΝ%202016-2018.pdf](http://www.moi.gov.cy/moi/moi.nsf/69112946E6B4D271C2257AA900261168/$file/ΣΧΕΔΙΟ%20ΔΡΑΣΗΣ%20ΚΑΤΑ%20ΤΗΣ%20ΕΜΠΟΡΙΑΣ%20ΠΡΟΣΩΠΩΝ%202016-2018.pdf)>, Πρόσβαση Μάρτιος 2019.

Η ΠΣΟ απάντησε θετικά, αιτιολογώντας την απάντησή της με βάση τα αποτελέσματα ερευνών που έγιναν σε χώρες που έχουν ποινικοποιήσει την πορνεία, μέσω της ποινικοποίησης του πελάτη, όπως για παράδειγμα τη Σουηδία. Η Αστυνομία είχε επίσης την ίδια θέση, αναφέροντας ότι η νομιμοποίηση της πορνείας σε άλλες χώρες του εξωτερικού δεν έχει καταδείξει μέχρι στιγμής ότι αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για τη δράση των οργανωμένων κυκλωμάτων εμπορίας προσώπων και σεξουαλικής εκμετάλλευσης. Η Βουλή και η Νομική Υπηρεσία απάντησαν επίσης θετικά. Οι ΥΚΕ απάντησαν θετικά, αναφέροντας ότι θα υπάρχουν λιγότερα θύματα, ενώ το Γραφείο της Επιτρόπου δεν ήταν απόλυτα θετικό απαντώντας μάλλον καταφατικά. Το Τμήμα Εργασίας είχε κάπως διαφορετική άποψη αναφέροντας ότι με την πλήρη ποινικοποίηση της πορνείας, ίσως να υπάρξουν, περισσότερα θύματα και μεγαλύτερες πιέσεις προς την εξουσία για απόκρυψη του παραπτώματος της πορνείας, λόγω της ύπαρξης πολλών εμπλεκομένων.

Ε.6. Πως θα επηρέαζε τη δουλειά σας μια πιθανή ποινικοποίηση της πορνείας στην Κύπρο (δηλαδή να γίνει πλήρως παράνομη); (Σημειώνεται ότι όπου έχει νομοθετηθεί μια τέτοια αλλαγή το ποινικό αδίκημα διαπράττεται από τον πελάτη και όχι από την/τον εκδιδόμενη/εκδιδόμενο).

Η ΠΣΟ απάντησε ότι δεν θα επηρέαζε τη δουλειά της μια πιθανή ποινικοποίηση της πορνείας και οι ΥΚΕ απάντησαν ότι δεν αναμένεται να την επηρέαζε σημαντικά. Η Αστυνομία απάντησε ότι εργάζεται τόσο για την καταστολή του φαινομένου της εμπορίας προσώπων όσο και για την καταπολέμηση όλων των συναφών αδικημάτων που σχετίζονται με την πορνεία (διατήρηση οίκου ανοχής, αποζήν από κέρδη πορνείας, μαστροπεία κ.α.), κατά συνέπεια θα συνέχιζε το έργο της για την καταστολή των πιο πάνω. Με παρόμοιο τρόπο, η Νομική Υπηρεσία προέβλεπε αύξηση των ποινικών διώξεων. Με βάση τη δική του εμπειρία, το Τμήμα Εργασίας απάντησε ότι ίσως να υπήρχαν πολλά κρούσματα σεξουαλικής παρενόχλησης στις αλλοδαπές εργαζόμενες και ως αποτέλεσμα αύξηση στις καταγγελίες. Τέλος, το Γραφείο της Επιτρόπου απάντησε ότι δεν γνωρίζει.

Ε.7. Εάν με Νομοθεσία η πορνεία στην Κύπρο γινόταν παράνομη, πιστεύετε ότι οι πελάτες και οι εκδιδόμενοι σε γενική αναλογία θα τηρούσαν τον Νόμο, με βάση την εμπειρία σας;

Η ΠΣΟ απάντησε με θετικότητα ότι με την ορθή πληροφόρηση, οι πελάτες θα γίνονταν πιο προσεκτικοί και, ενδεχομένως, να μειωνόταν ο αριθμός των θυμάτων σεξουαλικής εκμετάλλευσης. Οι ΥΚΕ θεώρησε ότι οι πολίτες θα τηρούσαν τον Νόμο, με τον ίδιο τρόπο που γίνεται και με τα άλλα αδικήματα. Η Αστυνομία απάντησε ότι η εμπορία προσώπων ως γενικός όρος αποτελεί το τρίτο πιο προσοδοφόρο οργανωμένο έγκλημα σε ολόκληρο τον κόσμο. Συμπερασματικά, η όποια ποινικοποίηση φαινομένου, το οποίο αποφέρει τεράστια κέρδη στα άτομα που ασχολούνται με αυτό, δεν αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα στη διάπραξή του. Οι υπόλοιποι συμμετέχοντες είτε απέφυγαν να απαντήσουν είτε απάντησαν ότι δεν γνωρίζουν.

Ε.8. Πιστεύετε ότι εάν η πορνεία ήταν νόμιμη και ρυθμισμένη στην Κύπρο, θα μπορούσατε να κάνετε πιο εύκολα τη δουλειά σας;

Η ΠΣΟ απάντησε ότι δεν θα επηρέαζε τη δράση τους. Παρόμοια απάντηση έδωσε και η Αστυνομία, αναφέροντας ότι ενδεχόμενη νομοθετική ρύθμιση που θα νομιμοποιεί την πορνεία, δεν θα προσδώσει οποιαδήποτε αλλαγή στην τέλεση των υπόλοιπων αδικημάτων, όπως την εμπορία προσώπων και τη δράση των οργανωμένων εγκληματικών δικτύων. Οι ΥΚΕ απάντησαν ότι εάν η πορνεία ήταν νόμιμη και ρυθμισμένη θα ήταν ευκολότερη η δουλειά τους στα θέματα παροχής συμβουλευτικής καθοδήγησης και στήριξης. Με παρόμοιο τρόπο απάντησε και το Τμήμα Εργασίας, το οποίο πιθανολόγησε ότι τα κρούσματα σεξουαλικής παρενόχλησης στο χώρο εργασίας ίσως να περιοριστούν με την ύπαρξη του Νόμου. Η Νομική Υπηρεσία επίσης απάντησε ότι θα ήταν πιο εύκολη η δουλειά τους, εάν η πορνεία ήταν νόμιμη και ρυθμισμένη.

Ε.9. Πιστεύετε ότι εάν η πορνεία ήταν νόμιμη και ρυθμισμένη στην Κύπρο, θα υπήρχε μεγαλύτερη προστασία της κυπριακής κοινωνίας από σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα;

Η Βουλή και η Νομική Υπηρεσία απάντησαν ότι θα υπήρχε μεγαλύτερη προστασία. Η ΠΣΟ ανέφερε ότι είναι πιθανό όμως, δεν μπορεί να δώσει ενημερωμένη απάντηση διότι δεν έχει γίνει σχετική έρευνα. Οι ΥΚΕ και το Γραφείο της Επιτρόπου επίσης απάντησαν ότι πιθανότατα να υπήρχε κάποιος έλεγχος όσον αφορά τα σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα. Το Τμήμα Εργασίας επίσης απάντησε ότι σε ένα βαθμό θα υπήρχε μεγαλύτερη προστασία. Το Γραφείο ΚΕΠ της Αστυνομίας απάντησε ότι

η νομιμοποίηση της πορνείας και η ρύθμισή της μέσω ενός νομοθετικού πλαισίου δεν εμποδίζει τη δράση των οργανωμένων κυκλωμάτων εμπορίας προσώπων με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση, τα οποία εκ των πραγμάτων δρουν παράνομα.

Ε.10. Πως θα επηρέαζε τη δουλειά σας μια πιθανή αποποινικοποίηση της πορνείας στην Κύπρο; (Δηλαδή η πορνεία να γίνει πλήρως νόμιμη)

Η ΠΣΟ απάντησε ότι δεν θα επηρέαζε τη δράση τους. Το ίδιο ουσιαστικά απάντησε και το Γραφείο ΚΕΠ της Αστυνομίας, το οποίο απάντησε ότι τα δεδομένα θα είναι τα ίδια καθότι ούτε και αυτή τη στιγμή η πορνεία ρυθμίζεται από οποιοδήποτε νομοθετικό πλαίσιο που να την ποινικοποιεί. Οι ΥΚΕ, απάντησαν ότι εάν η πορνεία ήταν πλήρως νόμιμη στην Κύπρο, θα υπάρχει μεγαλύτερη ζήτηση εμπορίας ανθρώπων και αύξηση του αριθμού των γυναικών και παιδιών που θα διακινούνται με σκοπό την πορνεία. Και στις δύο περιπτώσεις ποινικοποίησης ή αποποινικοποίησης της πορνείας, οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας θα ενεργούσαν στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους όπως θα προνοούνται στις σχετικές νομοθεσίες. Επιπλέον θα υπάρχει καλύτερος συντονισμός και δράσεις από όλες τις αρμόδιες και εμπλεκόμενες Υπηρεσίες. Το Τμήμα Εργασίας θεωρεί ότι θα αυξανόταν ο αριθμός εγκαταλείψεων του χώρου εργασίας από αλλοδαπούς εργαζόμενους.

Ε.11. Πιστεύετε ότι είναι εφικτή η εφαρμογή ενός μοντέλου ρύθμισης της πορνείας στην Κύπρο, όπου θα προστατεύονται εξίσου τα δικαιώματα των θυμάτων εμπορίας προσώπων, των εκδιδόμενων, των πελατών και της κοινωνίας της Κύπρου;

Η ΠΣΟ διαφωνώντας απάντησε ότι η ρύθμιση της πορνείας, με βάση στατιστικά χωρών που επιτρέπουν την πορνεία, δεν φαίνεται να μειώνει τον αριθμό των θυμάτων εμπορίας προσώπων. Όπως δήλωσε η ΠΣΟ, σύμφωνα με την τελευταία σχετική έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής του 2014, η Ολλανδία, η οποία έχει ρυθμίσει την πορνεία, έχει τον μεγαλύτερο αριθμό θυμάτων με ολλανδική υπηκοότητα. Οι ΥΚΕ από την άλλη θεώρησαν ότι η εφαρμογή ενός τέτοιου μοντέλου είναι εφικτή, προϋποθέτει ωστόσο αλλαγή στα κοινωνικά δεδομένα της χώρας και της αντίληψης της κοινωνίας. Το ίδιο απάντησε και το Τμήμα Εργασίας, προσθέτοντας ότι εάν μελετηθεί σωστά, μπορεί να είναι εφικτή. Η Νομική Υπηρεσία και η Βουλή συμφώνησαν ότι είναι εφικτή μια τέτοια ρύθμιση.

Ε.12. Υπάρχει κάτι άλλο που θέλετε να προσθέσετε;

Οι συμμετέχοντες δεν πρόσθεσαν κάτι άλλο.

Τα σημαντικότερα ευρήματα του Μέρους Ε είναι ότι μόνο οι 3 εκ των 8 συμμετεχόντων, μεταξύ των οποίων η Αστυνομία, η ΠΣΟ και οι ΥΚΕ απάντησαν ότι δεν υπάρχει εθνική στρατηγική για τη ρύθμιση της πορνείας, γεγονός το οποίο καταδεικνύει άγνοια της κυβερνητικής πολιτικής όταν το θέμα δεν άπτεται άμεσα της αρμοδιότητας μιας υπηρεσίας, ή έλλειψη επαρκούς και άμεσης ενημέρωσης. Είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι στο ερώτημα κατά πόσο θα έπρεπε να υπάρχει εθνική στρατηγική/πολιτική για τη ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο, μόνο οι ΥΚΕ, το Τμήμα Εργασίας, το Γραφείο της Επιτρόπου και το Γραφείο ΚΕΠ της Αστυνομίας απάντησαν θετικά. Από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων διαφάνηκε ότι η ΠΣΟ, η Βουλή και η Νομική Υπηρεσία πιστεύουν στην ποινικοποίηση της πορνείας, η Αστυνομία διατηρεί ουδέτερη στάση, όμως δεν υποστηρίζει τη νομιμοποίηση και πλήρη ρύθμιση της πορνείας. Το Τμήμα Εργασίας από την άλλη θεωρεί ότι θα μπορούσε να ρυθμιστεί νομικά η πορνεία. Παρά τη διαφωνία τους με τη νομιμοποίηση και ρύθμιση της πορνείας, σχεδόν όλες οι κυβερνητικές υπηρεσίες αναγνωρίζουν το πιθανό όφελος από τον καλύτερο έλεγχο για σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα.

4.2.3 Ερωτηματολόγιο Μη Κυβερνητικού Οργανισμού

Για σκοπούς ολοκληρωμένης λήψης των θέσεων, απόψεων και εμπειριών επί του θέματος, απεστάλησαν 12 ερωτηματολόγια σε Μη Κυβερνητικούς Οργανισμούς (ΜΚΟ). Από τους 12 ΜΚΟ, απάντησαν οι 9. Οι τρεις που δεν απάντησαν ήταν η Γυναικεία Οργάνωση του Δημοκρατικού Συναγερμού (ΔΗΣΥ), η Ιερά Αρχιεπισκοπή Κύπρου και το Cyprus Stop Trafficking. Η Γυναικεία Οργάνωση του ΔΗΣΥ δεν απάντησε καθόλου, ούτε σε σχέση με τη λήψη, τόσο της αρχικής επιστολής και του ερωτηματολογίου, αλλά ούτε και στις αρκετές υπενθυμίσεις που στάλθηκαν στη συνέχεια. Η Ιερά Αρχιεπισκοπή Κύπρου, μετά από εξέταση του αιτήματος από την Ιερά Σύνοδο ανέθεσε την απάντηση του ερωτηματολογίου στον Επίσκοπο Καρπασίας, τον Θεοφιλέστατο κ. Χριστόφορο, με τον οποίο διευθετήθηκε συνάντηση στα γραφεία της Αρχιεπισκοπής στις 22 Νοεμβρίου 2018. Κατά την συνάντηση, ο Επίσκοπος ανέφερε ότι ήταν πιο κατάλληλος για συνέντευξη ο Μητροπολίτης Ταμασσού και Πέρα Ορεινής, κ. Ησαΐας, ο οποίος ήταν και ο εισηγητής της δημιουργίας Επιτροπής της Αρχιεπισκοπής, για τη βοήθεια των θυμάτων εμπορίας προσώπων, σε συνεργασία με τον Πάτερ Σάββα εκ Λεμεσού. Δυστυχώς, μετά από επικοινωνία με τον Μητροπολίτη Ταμασσού και Πέρα Ορεινής, δεν κατέστη δυνατό να διευθετηθεί συνέντευξη μαζί του, παρά τις προσπάθειες που καταβλήθηκαν, ενδεχομένως λόγω του βεβαρημένου του προγράμματος. Αξίζει να αναφερθεί όμως, ότι η Εκκλησία της Κύπρου ασχολείται με το θέμα και θα ήταν σοφό να διερευνηθεί περαιτέρω η εμπλοκή και η άποψή της, σε μεταγενέστερες έρευνες. Η ΜΚΟ Cyprus Stop Trafficking απάντησε ότι δεν έχει τον χρόνο να απαντήσει το ερωτηματολόγιο.

Το ερωτηματολόγιο απάντησαν, αρμόδιοι εκπρόσωποι του Caritas Cyprus,⁵³¹ της Οργάνωσης Προστασίας Θυμάτων Σεξουαλικής Βίας και Εκμετάλλευσης ΣΤΙΓΜΑ, της ΚΙΣΑ - Κίνηση για Ισότητα, Στήριξη Αντιρατσισμό,⁵³² της Δερματολογικής Αφροδισιολογικής Εταιρείας Κύπρου,⁵³³ της Παγκύπριας Ομοσπονδίας Γυναικείων Οργανώσεων,⁵³⁴ της Σοσιαλιστικής Γυναικείας Κίνησης,⁵³⁵ του Συνδέσμου για την

⁵³¹ Ιστοσελίδα Caritas Cyprus, <<https://caritascyprus.org>>, Πρόσβαση Μάρτιος 2019.

⁵³² Ιστοσελίδα της ΚΙΣΑ - Κίνηση για Ισότητα, Στήριξη Αντιρατσισμό, <<https://kisa.org.cy>>, Πρόσβαση Μάρτιος 2019.

⁵³³ Ιστοσελίδα της Δερματολογικής Αφροδισιολογικής Εταιρείας Κύπρου, <<https://www.cyderm.org/index.php/el/>> Πρόσβαση Μάρτιος 2019.

⁵³⁴ Ιστοσελίδα Παγκύπριας Ομοσπονδίας Γυναικείων Οργανώσεων, <<http://www.pogocy.com>> Πρόσβαση Μάρτιος 2019.

⁵³⁵ Ιστοσελίδα Σοσιαλιστικής Γυναικείας Κίνησης, <<https://www.facebook.com/sosialistikiginekiakinisi/>> Πρόσβαση Μάρτιος 2019.

Πρόληψη και αντιμετώπιση της βίας στην οικογένεια (ΣΠΑΒΟ),⁵³⁶ του “Hope For Children” CRC Policy Centre⁵³⁷ και του Μεσογειακού Ινστιτούτου Μελετών Κοινωνικού Φύλου (MIGS).⁵³⁸

Σε γενικές γραμμές η ανταπόκριση ήταν πολύ ικανοποιητική για να μπορούν να εξαχθούν ολοκληρωμένα συμπεράσματα για την πολιτική και τη θέση των εμπλεκόμενων ΜΚΟ, γύρω από το θέμα της εμπορίας προσώπων και της πορνείας στην Κύπρο. Στα μέρη που ακολουθούν, παρουσιάζονται οι απαντήσεις των συμμετεχόντων ΜΚΟ στο ερωτηματολόγιο, ώστε να μπορούν στη συνέχεια να αναλυθούν και να γίνει σύγκριση των απαντήσεων, τόσο μεταξύ των ΜΚΟ και των Κυβερνητικών Υπηρεσιών, όσο και των απαντήσεων του Κοινού, στα ερωτήματα που συσχετίζονται και αποτελούν τα κύρια ερευνητικά ερωτήματα της έρευνας.

4.2.3.1 Μέρος Α' Στοιχεία και Εμπειρία Φορέα

Α.1. Πως εμπλέκεται ο Φορέας σας στην αντιμετώπιση της εμπορίας προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση;

Στην ερώτηση αυτή, ο κάθε ΜΚΟ, ανέφερε το ρόλο του σε σχέση με το θέμα της εμπορίας προσώπων. Το Caritas Cyprus (Caritas) απάντησε ότι ασχολείται με την ενημέρωση, ευαισθητοποίηση και αναφορά υποθέσεων, όταν έρχονται στην αντίληψή τους. Η Οργάνωση Προστασίας Θυμάτων Σεξουαλικής Βίας και Εκμετάλλευσης (ΣΤΙΓΜΑ), ανέφερε ότι ασχολούνται με τη στήριξη θυμάτων που τους παραπέμπονται από την Αστυνομία ή έρχονται σε επαφή μαζί τους μέσω φίλων. Κάνουν επίσης εκπαιδεύσεις για την καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων. Η Κίνηση για Ισότητα, Στήριξη Αντιρατσισμό (ΚΙΣΑ), ως οργάνωση με εντολή την καταπολέμηση του ρατσισμού και της κάθε μορφής διακρίσεων, ασχολείται ειδικότερα με τις ευάλωτες ομάδες όπως τους μετανάστες, πρόσφυγες και μέλη εθνοτικών μειονοτήτων. Δεδομένου ότι η μεγάλη πλειοψηφία των θυμάτων εμπορίας και εκμετάλλευσης προσώπων είναι μετανάστες/ μετανάστριες, η ΚΙΣΑ εργάζεται επίσης στον τομέα αυτό, παρέχοντας συμβουλές και υπηρεσίες σε θύματα εμπορίας και εκμετάλλευσης, ενώ προσπαθεί να ευαισθητοποιήσει την κοινωνία στα

⁵³⁶ Ιστοσελίδα Συνδέσμου για την Πρόληψη και αντιμετώπιση της βίας στην οικογένεια (ΣΠΑΒΟ), <<https://www.domviolence.org.cy>> Πρόσβαση Μάρτιος 2019.

⁵³⁷ Ιστοσελίδα “Hope For Children” CRC Policy Center, <<http://www.uncrcpc.org>> Πρόσβαση Μάρτιος 2019.

⁵³⁸ Ιστοσελίδα Μεσογειακού Ινστιτούτου Μελετών Κοινωνικού Φύλου (MIGS), <<https://www.medinstgenderstudies.org>> Πρόσβαση Μάρτιος 2019.

θέματα αυτά. Η Δερματολογική Αφροδισιολογική Εταιρεία Κύπρου (Δερματολογική Εταιρεία) ασχολείται με την ενημέρωση και την έρευνα.

Από τις γυναικείες οργανώσεις που ερωτήθηκαν απάντησε η Παγκύπρια Ομοσπονδία Γυναικείων Οργανώσεων, (ΠΟΓΟ) και η Σοσιαλιστική Γυναικεία Κίνηση (ΣΓΚ). Η ΠΟΓΟ, απάντησε ότι ασχολείται με δράσεις και με την παραγωγή θέσεων και πολιτικών προτάσεων για τα ζητήματα των γυναικών. Σε ότι αφορά το ζήτημα της εμπορίας προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση οργανώνονται δράσεις ενημέρωσης/Ευαισθητοποίησης. Η ΠΟΓΟ λειτουργεί επίσης το Συμβουλευτικό Κέντρο Στήριξης της Οικογένειας για στήριξη/καθοδήγηση οικογενειών και ατόμων για να αντιμετωπίσουν κοινωνικοοικονομικά προβλήματα. Η ΣΓΚ, συμμετείχε σε ένα πρόγραμμα που έγινε μεταξύ 2015-2016, με χορηγία από την Ευρωπαϊκή Ένωση και τη Νορβηγία (Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος). Το πρόγραμμα διήρκεσε ενάμισι χρόνο και αφορούσε την εμπορία προσώπων.

Ο Σύνδεσμος για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Βίας στην Οικογένεια (ΣΠΑΒΟ) έρχεται σε κάποιες περιπτώσεις σε επαφή με θύματα εμπορίας προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση μέσω της Γραμμής Βοήθειας 1440, καθώς και στους Χώρους Φιλοξενίας Κακοποιημένων γυναικών που διαθέτει. Στην πρώτη περίπτωση, η Γραμμή Βοήθειας 1440 προσφέρει τηλεφωνική στήριξη σε άτομα που βιώνουν ή ασκούν βία. Στο πλαίσιο αυτό, θύματα βίας που καλούν στη Γραμμή μπορεί να αναφέρουν ότι είναι ή υπήρξαν θύματα εμπορίας προσώπων. Οι λειτουργοί προχωρούν στις απαραίτητες παραπομπές (π.χ. σε Αστυνομία, Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, Νοσοκομείο) με σκοπό την καλύτερη εξυπηρέτηση του θύματος. Στη δεύτερη περίπτωση, έχει συμβεί να φιλοξενηθούν στους Χώρους Φιλοξενίας Κακοποιημένων γυναικών που λειτουργεί ο ΣΠΑΒΟ, γυναίκες οι οποίες ανέφεραν ότι παλιά ήταν θύματα εμπορίας προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση. Να σημειωθεί ότι σκοπός των Χωρών Φιλοξενίας είναι η παροχή ασφαλούς προσωρινής διαμονής σε γυναίκες (και τα παιδιά τους) θύματα βίας στην οικογένεια. Η διαμονή τους δεν αφορά τη θυματοποίησή τους ως αποτέλεσμα της εμπορίας προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση. Τέλος, ο Σύνδεσμος μέσα από ευρωπαϊκά προγράμματα και προγράμματα ενημέρωσης, πραγματοποιεί ημέρες ενημέρωσης και βιωματικά εργαστήρια με κύριο θέμα τη βία κατά των γυναικών, συμπεριλαμβανομένης και της εμπορίας προσώπων.

Ο ΜΚΟ “Hope For Children” CRC Policy Centre (HFC) λειτουργεί δομές/σπίτια, που έρχονται ή δύναται να έρθουν σε επαφή με παιδιά θύματα ή εν δυνάμει θύματα εμπορίας για σεξουαλική εκμετάλλευση. Τα «Σπίτια της Ελπίδας», φιλοξενούν ασυνόδευτα παιδιά, υπό την κηδεμονία του Διευθυντή Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας, ενώ το Σπίτι του Παιδιού προσφέρει διεπιστημονικές υπηρεσίες σε παιδιά που έχουν υποστεί ή υπάρχει υποψία ότι έχουν υποστεί κάποιας μορφής σεξουαλική κακοποίηση.

Τέλος, το Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου (MIGS) ασχολήθηκε με το θέμα της εμπορίας προσώπων από το 2006, όταν διενήργησε την πρώτη ποιοτική έρευνα που έγινε στην Κύπρο, με τίτλο “Χαρτογραφώντας τις πραγματικότητες της Εμπορίας Γυναικών για Σεξουαλική Εκμετάλλευση στην Κύπρο”.⁵³⁹ Κατά την έρευνα αυτή έγιναν συνεντεύξεις με αρμόδιους φορείς. Τότε δεν είχαν ξεκάθαρη θέση για την ποινικοποίηση της πορνείας. Μέσω της έρευνας, διαφάνηκε το πρόβλημα της ζήτησης. Κατά την εποχή της έρευνας, στην Κύπρο υπήρχαν και οι βίζες της καλλιτέχνης (artist visa). Μετά την έρευνα του MIGS, η Κύπρος εντάχθηκε στον παγκόσμιο χάρτη, αφού αναγνωρίστηκε το πρόβλημα της εμπορίας προσώπων. Τους άνοιξαν τις πόρτες στη Βουλή και ξεκίνησαν τη δημόσια υποστήριξη κρατικών παρεμβάσεων και δράσεων ενάντια στην εμπορία. Προωθήσαν την κατάργηση της βίζας καλλιτέχνης και είχαν πολύ καλή συνεργασία με τον Υπουργό Εσωτερικών τον κ. Συλικιώτη. Έτσι ξεκίνησε η πορεία τους για την έρευνα στο θέμα της εμπορίας προσώπων και της πορνείας.

A.2. Προσφέρετε κάποιες υπηρεσίες/βοήθεια αν ναι ποιες;

Το Caritas προσφέρει υπηρεσίες εντοπισμού, υποστήριξης (φιλοξενία, ιατρική φροντίδα, φάρμακα, άλλη στήριξη, εύρεση εργασίας, ανάπτυξη δεξιοτήτων), ενημέρωση, ενώ το ΣΤΙΓΜΑ, ασχολείται περιστασιακά με τον εντοπισμό, με ιατρική και φαρμακευτική στήριξη και συνοδευτικές υποστηρικτικές υπηρεσίες και, σε κάποιο βαθμό, με την εξεύρεση εργασίας. Το ΣΤΙΓΜΑ προωθεί την ανάπτυξη

---

⁵³⁹ Μεσογειακό Ινστιτούτο Ισότητας Φύλων, «Mapping the Realities of Trafficking in Women in Cyprus», (2009), <https://www.medinstituteofgenderstudies.org/mapping-the-realities-of-trafficking-in-women-in-cyprus/>, Πρόσβαση Μάρτιος 2019.

δεξιοτήτων όπως την εκμάθηση ξένων γλωσσών μέσω σχολών και συνεργάζεται με εθελόντριες δικηγόρους, οι οποίες βοηθούν με τα νομικά θέματα.

Η ΚΙΣΑ προσφέρει υπηρεσίες υποστήριξης, ενημέρωσης των θυμάτων, ευαισθητοποίησης της κοινωνίας και σε περιορισμένο βαθμό έρευνα.

Η Δερματολογική Αφροδισιολογική Εταιρεία Κύπρου προσφέρει υπηρεσίες ενημέρωσης και έρευνας, όχι όμως σε θύματα εμπορίας προσώπων, αλλά σε θέματα σχετικά με τα αφροδίσια νοσήματα.

Η ΠΟΓΟ, προσφέρει υπηρεσίες εντοπισμού/ καθοδήγησης θυμάτων, ασχολείται με δράσεις ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης, αξιοποιεί τις πληροφορίες για εντοπισμό αδυναμιών στις Νομοθεσίες και προωθεί τροποποιήσεις. Η ΣΓΚ, δεν προσφέρει τις πιο πάνω υπηρεσίες σε τακτική βάση, όμως ασχολείται με την έρευνα, την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση για το θέμα.

Ο ΣΠΑΒΟ δεν προσφέρει υπηρεσίες αποκλειστικά προς άτομα που εμπλέκονται σε περιπτώσεις εμπορίας προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση. Σε περίπτωση, εντούτοις, που μια γυναίκα θύμα εμπορίας προσώπων καλέσει στη Γραμμή Βοήθειας 1440 γίνονται οι απαραίτητες παραπομπές για την καλύτερη εξυπηρέτηση των αναγκών της, ενημερώνοντας τα άτομα για τα δικαιώματά τους, με βάση την εκάστοτε νομοθεσία.

Το ΗFC παρέχει νομική συμβουλευτική, ψυχολογική συμβουλευτική και θεραπεία. Επίσης για τα θύματα που, επίσης, είναι ασυνόδευτοι ανήλικοι παρέχουν φιλοξενία / στέγαση, συνοδευτικές υποστηρικτικές υπηρεσίες, προώθηση στην αγορά εργασίας και ανάπτυξη δεξιοτήτων.

Όπως και οι γυναικείες οργανώσεις, το MIGS ασχολείται με την ευαισθητοποίηση, την εκπαίδευση, την ενημέρωση, την έρευνα και την προώθηση του θέματος στη Βουλή, σχετικά με τη σεξουαλική εκμετάλλευση κυρίως και με άλλες μορφές εκμετάλλευσης. Συμμετέχουν επίσης στην Πολυθεματική Επιτροπή και στην Ευρωπαϊκή Πλατφόρμα της Κοινωνίας των Πολιτών (EU Civil Society Platform). Δεν ασχολούνται με θύματα εμπορίας προσώπων. Συντάσσουν/σχεδιάζουν, όμως, στρατηγική και ασχολούνται, κυρίως, με την πρόληψη.

Α.3. Έχετε συγκεκριμένα στελέχη που ασχολούνται με την αντιμετώπιση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης/πορνείας;

Από τους συμμετέχοντες ΜΚΟ, συγκεκριμένα στελέχη που ασχολούνται με την εμπορία προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση και την πορνεία έχουν το ΣΤΙΓΜΑ, η ΚΙΣΑ, η ΠΟΓΟ, το ΗFC και το MIGS.

Στο ΣΤΙΓΜΑ, το Διοικητικό Συμβούλιο αποτελείται από 7 άτομα και έχουν επίσης 6 εθελοντές που ασχολούνται με την αντιμετώπιση του φαινομένου. Στην ΚΙΣΑ, υπάρχει σύμβουλος στο πλαίσιο της παροχής υπηρεσιών μέσω του Κέντρου Μεταναστών και Προσφύγων που προσφέρει μεταξύ άλλων, ενημέρωση και συμβουλές σε θέματα εμπορίας και εκμετάλλευσης προσώπων. Περαιτέρω, η ΚΙΣΑ στο πλαίσιο της πολιτικής της για στρατηγική χρήση δικαστικών διαδικασιών (strategic litigation) και μέσω εθελοντικής προσφοράς μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, παρέχει επίσης νομική υποστήριξη σε θέματα εμπορίας και εκμετάλλευσης στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών, καθώς και σε σχέση με αγωγές για αποζημιώσεις εναντίον των θυτών ή/και του κράτους.

Με το συγκεκριμένο ζήτημα, στην ΠΟΓΟ, ασχολείται το σύνολο της Οργάνωσης. Μεγαλύτερη εμπλοκή έχει το Συμβουλευτικό Κέντρο Στήριξης της Οικογένειας που είναι ξεχωριστό πρόγραμμα της ΠΟΓΟ.

Το ΗFC διαθέτει διάφορες ειδικότητες που ασχολούνται (νομικοί, ψυχολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί), ενώ στο MIGS με το θέμα ασχολείται στο παρελθόν μια ερευνήτρια, η οποία ήταν επίσης εκπρόσωπος της Κύπρου στην Επιτροπή Εμπειρογνομόνων του Συμβουλίου της Ευρώπης. Ασχολείται, όμως, και η Διευθύντρια, καθώς και μια άλλη ερευνήτρια.

A.4. Αν ναι ποια είναι η εξειδίκευση τους;

Στο ΣΤΙΓΜΑ, οι εθελοντές είναι οδοντίατρος, ψυχολόγος, αισθητικός, νομικοί, με εξειδικεύσεις στους τομείς της ισότητας φύλων, στην κοινωνική εργασία και στις πολιτικές επιστήμες, μεταξύ άλλων. Η ομάδα της ΚΙΣΑ, αποτελείται από κοινωνικούς συμβούλους, νομικούς και δικηγόρους.

Στην ΠΟΓΟ, το Συμβουλευτικό Κέντρο Στήριξης της Οικογένειας στελεχώνεται από Κοινωνικό Λειτουργό, καθώς και από άλλους ειδικούς ανάλογα με τις ανάγκες εθελοντικά.

Το ΗFC πέραν των τυπικών κριτηρίων του κάθε επαγγελματία που υπάρχει στην ομάδα, διενεργεί εκπαιδεύσεις σε ότι αφορά θέματα κακοποίησης παιδιών, εκμετάλλευσης και σεξουαλικής κακοποίησης. Τέλος, στο MIGS οι ερευνήτριες που

ασχολούνται με το θέμα ανέφεραν ότι έχουν εκπαιδευτεί με εμπειρογνώμονες στο εξωτερικό.

Τα κύρια ευρήματα του Μέρους Α' του ερωτηματολογίου των ΜΚΟ είναι ότι όλοι οι συμμετέχοντες ΜΚΟ διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων, προσφέροντας υπηρεσίες ενημέρωσης, ευαισθητοποίησης, αναφοράς υποθέσεων, στήριξη θυμάτων ψυχολογική συμβουλευτική και θεραπεία, εκπαιδεύσεις, παρέχουν συμβουλές και υπηρεσίες σε θύματα εμπορίας, ασχολούνται με την έρευνα, με λειτουργία Συμβουλευτικών Κέντρων και προγραμμάτων, παροχή ασφαλούς προσωρινής διαμονής σε γυναίκες και τα παιδιά τους, φιλοξενούν ασυνόδευτα παιδιά και βοηθούν στην εξεύρεση εργασίας και στη νομική στήριξη. Κάποιοι ΜΚΟ δήλωσαν ότι συμμετέχουν στην Πολυθεματική Επιτροπή (ΠΣΟ). Οι ΜΚΟ διαθέτουν εκπαιδευμένα και εξειδικευμένα στελέχη που ασχολούνται με το θέμα, περιλαμβανομένων ιατρών, ψυχολόγων, αισθητικών, νομικών και ερευνητών.

4.2.3.2 Μέρος Β Υποθέσεις / Case Studies

Β.1. Θα θέλατε να αναφέρετε μια περίπτωση με θετική εξέλιξη με την οποία ασχολήθηκε ο Φορέας σας; Ποια ήταν τα βήματα που ακολουθηθήκαν; Τι πιστεύετε ότι συνέβαλε στη θετική εξέλιξη;

Το Caritas ανέφερε μια περίπτωση όπου εντοπίστηκε το θύμα, διασώθηκε, του παρασχέθηκε βοήθεια και μετακινήθηκε σε ασφαλή τοποθεσία. Αρχικά ενημερώθηκε η Αστυνομία, το θύμα στηρίχθηκε από την ΜΚΟ και τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, συνεργάστηκαν με άλλους οργανισμούς και αρχές εκτός Κύπρου και το θύμα βρήκε χώρο διαμονής. Στη θετική εξέλιξη συνέβαλε το γεγονός ότι υπήρχε καλός συντονισμός μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων και υπηρεσιών, καθώς και το γεγονός ότι η χώρα στην οποία το θύμα μετέβηκε για να διαμείνει, διέθεσε επαρκείς πόρους.

Το ΣΤΙΓΜΑ χειρίστηκε μια περίπτωση που μια κοπέλα ήρθε στην Κύπρο και τοποθετήθηκε σε καμπαρέ, από το οποίο δραπέτευσε μετά από 2-3 μήνες. Κατήγγειλε τους σωματεμπόρους, κατέθεσε μαρτυρία και βοήθησε την Αστυνομία. Στη συνέχεια σπούδασε με υποτροφία, λόγω της καλής της επίδοσης, τελείωσε και το μεταπτυχιακό της και τώρα η ίδια υποστηρίζει εθελοντικά το ΣΤΙΓΜΑ, μιλώντας

και πείθοντας άλλες κοπέλες να πράξουν ότι έπραξε και η ίδια. Όταν την προσέγγισαν, ήταν επίμονοι, υπομονετικοί μαζί της και τη στήριξαν. Υπήρχε πολύ καλή συνεργασία με την Αστυνομία. Στη θετική εξέλιξη συνέβαλε το γεγονός ότι η κοπέλα ήταν αποφασιστική, είχε θέσει τους στόχους της και αντί να παραπονιέται για το πρόβλημα επικεντρώθηκε στη λύση.

Λόγω της φύσης της οργάνωσης, στο ιστορικό της ΚΙΣΑ, υπάρχουν πολλά θετικά και αρνητικά παραδείγματα υποθέσεων που έχουν χειριστεί κατά τα τελευταία 20 χρόνια. Θεωρούν ότι η προστασία των θυμάτων αποτελεί καθοριστικό παράγοντα ως προς την εξέλιξη των υποθέσεων, και σε δικαστικό επίπεδο. Εκείνο που έχει κατά την άποψή της ΚΙΣΑ αποδειχθεί ότι συμβάλλει στη θετική εξέλιξη των υποθέσεων είναι η συνεργασία μεταξύ κρατικών αρχών και ΜΚΟ, αφού όπου υπήρχε συνεργασία και συναντίληψη στα διάφορα θέματα, το αποτέλεσμα ήταν θετικό.

Η ΠΟΓΟ, όταν και εφόσον περιέλθει στην αντίληψη της κάποια περίπτωση, ειδοποιεί τις ΥΚΕ και την Αστυνομία για να λάβουν τα εν δυνάμει θύματα πληροφόρηση για τα δικαιώματά τους και καθοδήγηση. Θεωρούν ότι συμβάλλει θετικά η προσπάθεια αποφυγής της δημοσιοποίησης του περιστατικού.

Η ΣΓΚ, ανέφερε ότι υπήρχαν δύο περιπτώσεις που βοήθησαν και είχε θετικό αποτέλεσμα. Τη μια περίπτωση τη χειρίστηκαν σε συνεργασία με την οργάνωση ΣΤΙΓΜΑ. Στην άλλη περίπτωση η κοπέλα παραπέμφθηκε στο Γραφείο Ευημερίας και, στη συνέχεια, στο καταφύγιο στη Λευκωσία. Στην πρώτη περίπτωση, οι σωματέμποροι καταγγέθηκαν και η καταγγέλλουσα παρέμεινε στο καταφύγιο στη Λεμεσό, μέχρι την εκδίκαση της υπόθεσης. Στη δεύτερη περίπτωση χρειάστηκε δύο με τρεις μέρες να ανοίξει το καταφύγιο. Εκεί η ΣΓΚ άσκησε αρκετή πίεση για να ανοίξει το καταφύγιο. Η ΣΓΚ, σε συνάρτηση με τη θέση της ΠΟΓΟ πιο πάνω, ανέφερε ότι στη θετική εξέλιξη συνέβαλε το γεγονός ότι οι υποθέσεις κρατήθηκαν μακριά από τα φώτα της δημοσιότητας. Παραπέμφθηκαν οι υποθέσεις στους ειδικούς. Τα θύματα ένιωσαν άνετα και ασφαλείς και ότι δεν θα συνεχιζόταν η κακοποίηση και η εκμετάλλευση. Το γεγονός ότι είχαν παρακολουθήσει το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα τους βοήθησε να εφαρμόσουν καλές πρακτικές. Έδωσαν στις κοπέλες τα προσωπικά τους τηλέφωνα και ανέπτυξαν εμπιστοσύνη. Ένα από τα θύμα βρήκε το θάρρος και ήταν μάρτυρας κατηγορίας στην ποινική υπόθεση. Ακόμα υπάρχει επικοινωνία.

Ο ΣΠΑΒΟ προσφέρει υπηρεσίες στήριξης σε άτομα που βιώνουν ή ασκούν βία στην οικογένεια και οι εν λόγω υπηρεσίες επικεντρώνονται στο τραύμα της ενδοοικογενειακής βίας. Σε περίπτωση κατά την οποία ένα θύμα εμπορίας προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση επικοινωνήσει με τον ΣΠΑΒΟ, τότε ενημερώνουν τα άτομα για τα δικαιώματά του με βάση την εκάστοτε νομοθεσία. Επίσης, γίνονται οι απαραίτητες παραπομπές σε άλλους αρμοδίους φορείς, ενώ το άτομο μπορεί να καλέσει ξανά στο 1440 εάν χρειαστεί περισσότερες πληροφορίες. Παράλληλα ο λειτουργός της Γραμμής 1440 επικοινωνεί με τον τοπικό Αστυνομικό Σταθμό, καθώς και με το τμήμα Εμπορίας Προσώπων της Αστυνομίας. Στην περίπτωση που το άτομο που καλεί στη Γραμμή είναι ανήλικο ή φαίνεται να υπάρχουν ανήλικα άτομα σε κίνδυνο, τότε αποστέλλεται σχετική αναφορά στις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας. Δεδομένου ότι σε περίπτωση που ένα θύμα εμπορίας προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση επικοινωνήσει με τον ΣΠΑΒΟ, τότε γίνονται παραπομπές σε άλλους αρμοδίους φορείς, δεν είναι εις γνώση του ΣΠΑΒΟ, όμως η εξέλιξη τέτοιων περιστατικών. Ωστόσο, η ενδυνάμωση του ατόμου, η κατάλληλη ενημέρωση και η παραπομπή του ατόμου στις αρμόδιες υπηρεσίες συμβάλλουν στην πιθανή θετική εξέλιξη μιας υπόθεσης.

Το HFC είχε χειριστεί μια περίπτωση όπου ασυνόδευτος ανήλικος που εντοπίστηκε και τοποθετήθηκε σε δομή. Αυτός είχε έντονα στοιχεία μετατραυματικού στρες και δυσκολίες στην εξιστόρηση των γεγονότων που έλαβαν χώρα από την ημέρα που έφυγε από τη χώρα καταγωγής μέχρι την άφιξη στην Κύπρο. Συμπεριφορικές ενδείξεις συνέτειναν στο ότι μπορεί να ήταν εν δυνάμει θύμα εμπορίας. Σε συνεργασία με Λειτουργό Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας που είναι υπεύθυνη για τους ασυνόδευτους, έγινε παραπομπή για διερεύνηση από το αρμόδιο τμήμα της αστυνομίας. Παράλληλα δημιουργήθηκε και πλάνο θεραπείας από ψυχολόγο του Οργανισμού. Τελικά η διερεύνηση κατέληξε σε αναγνώριση του καθεστώτος θύματος εμπορίας, αφού διαφάνηκε ότι ο ανήλικος με τη χρήση απειλών και βίας είχε χρησιμοποιηθεί για σκοπούς σεξουαλικής εκμετάλλευσης από τρίτους. Το προσωπικό πρώτης γραμμής του HFC έχει λάβει ειδική εκπαίδευση για αναγνώριση στοιχείων που παραπέμπουν σε εμπορία και έγιναν άμεσα βήματα και για την παραπομπή στα αρμόδια τμήματα και υπηρεσίες, ενώ παράλληλα έγινε ενδυνάμωση του ατόμου μέσω της θεραπευτικής παρέμβασης.

Β.2. Θα θέλατε να αναφέρετε μια περίπτωση με αρνητική εξέλιξη με την οποία ασχολήθηκε ο Φορέας σας; Ποιες ήταν οι βασικές δυσκολίες που αντιμετωπίσατε; Τι πιστεύετε ότι συνέβαλε σε αυτό;

Το Caritas ανέφερε μια περίπτωση όπου το θύμα εξαφανίστηκε. Οι βασικές δυσκολίες στην περίπτωση αυτή ήταν ότι η Αστυνομία και οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας δεν συνεργάστηκαν και πιθανότατα δεν μπόρεσαν να προστατεύσουν το θύμα. Παρατηρήθηκε καθυστέρηση στην αποστολή πληροφοριών, ελλιπής συντονισμός και πιθανές συγκρούσεις.

Το ΣΤΙΓΜΑ είχε μια αρνητική εξέλιξη με μια κοπέλα που και φιλοξενήθηκε στο καταφύγιο τους, το οποίο τώρα έχει κλείσει λόγω έλλειψης χρηματοδότησης. Η κοπέλα αυτή, επέμενε να κυκλοφορεί στο σπίτι φορώντας μόνο το εσώρουχο της, κάνοντας τις υπόλοιπες φιλοξενούμενες να νιώθουν άβολα. Στη συνέχεια κατήγγειλε το ΣΤΙΓΜΑ ότι τους υποχρέωνε να φορούν ράσα. Αυτή η κοπέλα στο τέλος έφυγε από το καταφύγιο. Στη συνέχεια, η κοπέλα κατέληξε να απελαθεί διότι ζήτησε 2000 ευρώ από την Αστυνομία για να μαρτυρήσει. Το πρόβλημα που εντοπίστηκε είναι ότι στη χώρα της και κατά την αντίληψή της όλα έχουν αντίτιμο. Το θέμα της ενδυμασίας απασχόλησε το ΣΤΙΓΜΑ και στην περίπτωση δύο γυναικών από τα Βαλκάνια οι οποίες παρά την άσχημη ψυχολογική τους κατάσταση και το ότι έδωσαν ρούχα να φορέσουν, ντύθηκαν με το εσώρουχο και κομπινεζόν και τους έδωσαν τα ρούχα πίσω για να μην τους τα στερήσουν. Ένα παρόμοιο περιστατικό συνέβη όταν μια ηλιόλουστη μέρα οι φιλοξενούμενες αποφάσισαν να κάνουν γυμνόστητες ηλιοθεραπεία στο μπαλκόνι, δίπλα από μια ανεγειρόμενη οικοδομή. Η βασική δυσκολία που παρατήρησε το ΣΤΙΓΜΑ μέσα από τη φιλοξενία θυμάτων εμπορίας προσώπων, είναι η διαφορά στην κουλτούρα των ατόμων, ειδικά όταν φιλοξενούσαν γυναίκες από πολλές διαφορετικές χώρες.

Η ΚΙΣΑ, παρατήρησε ότι, όπου υπήρξε κακή συνεργασία και παραλείψεις ως προς την προστασία των θυμάτων και αναγνώριση των δικαιωμάτων τους, τα αποτελέσματα ήταν τελικά αρνητικά.

Η ΠΟΓΟ, δήλωσε ότι αρνητικές εξελίξεις προέκυψαν σε περιπτώσεις στις οποίες δεν μπόρεσε να ξεπεραστεί η γραφειοκρατία της δημόσιας υπηρεσίας. Η κωλυσιεργία στην εξέταση αιτήσεων και η περιορισμένη οικονομική στήριξη συνέβαλαν στην αρνητική εξέλιξη.

Η ΣΓΚ, χειρίστηκε μια περίπτωση με αρνητική εξέλιξη, όπου οι κοπέλες φιλοξενήθηκαν σε σπίτια στην παλιά Λευκωσία. Η μια κοπέλα δεν κατάφερε να νιώσει άνετα και έφυγε αμέσως από την Κύπρο διότι ήταν πολύ φοβισμένη. Η κύρια δυσκολία ήταν ο φόβος που ένιωθαν οι κοπέλες και σε αυτό συνέβαλαν οι αρνητικές τους εμπειρίες.

Στο ΗFC είχε αναφέρει μια περίπτωση όπου ασυνόδευτος ανήλικος εντοπίστηκε από την Υπηρεσία Αλλοδαπών και Μετανάστευσης (ΥΑΜ) και ανέφερε κατά την πρώτη συνέντευξη, ότι ο διακινητής του απαιτούσε σεξουαλικές υπηρεσίες. Ο ανήλικος παραπέμφθηκε στο αρμόδιο τμήμα της αστυνομίας για διερεύνηση. Τελικά δεν υπήρξε αναγνώριση καθεστώτος. Ο ανήλικος στο πλαίσιο της τριβής με τον διακινητή είχε αναπτύξει μια ιδιόμορφη σχέση μαζί του. Αφενός αναγνώριζε ότι υπήρχε κακοποίηση και εκμετάλλευση της σχέσης εξουσίας μεταξύ των δύο, αλλά από την άλλη ένιωθε υποχρέωση προς τον διακινητή, καθώς τον είχε «σώσει» και τον είχε φέρει στην Ευρώπη, οπότε η ποιότητα της μαρτυρίας του στο αρμόδιο τμήμα δεν ήταν τέτοια που να μπορεί να οδηγήσει σε αναγνώριση του ιδίου ή/και ποινική δίωξη του διακινητή. Ο ανήλικος αρνήθηκε τη θεραπευτική παρέμβαση που του προτάθηκε. Σημαντικό ρόλο έπαιξε η προσωπική και πολιτισμική αντίληψη του παιδιού για το ρόλο του ψυχολόγου και τι αντίκτυπο έχει αυτό στα άτομα που βλέπουν ψυχολόγο, την ύπαρξη κοινωνικού στίγματος και της αντίληψης ότι μόνο οι τρελοί βλέπουν ψυχολόγο.

Τα σημαντικότερα ευρήματα του Μέρους Β' είναι οι λόγοι που οδήγησαν τις αναφερόμενες υποθέσεις σε θετικό ή αρνητικό αποτέλεσμα. Κατά τις ΜΚΟ, θετική εξέλιξη παρουσίασαν περιπτώσεις όπου υπήρχε καλός συντονισμός μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων και υπηρεσιών, επαρκείς πόροι για τη στήριξη του θύματος, θέληση από πλευράς του θύματος να ξεπεράσει την κατάσταση, δημιουργία σχέσης εμπιστοσύνης και καλή επικοινωνία, ενδυνάμωση του ατόμου και ενημέρωση για τα δικαιώματά του, η μη δημοσιοποίηση της υπόθεσης και πλάνο θεραπείας.

Αρνητική εξέλιξη είχαν περιπτώσεις όπου η Αστυνομία και οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας δεν συνεργάστηκαν, υπήρξε καθυστέρηση στην αποστολή πληροφοριών, ελλιπής συντονισμός και πιθανές συγκρούσεις, άρνηση του θύματος να ακολουθήσει τους κανόνες ένταξης σε καταφύγιο, γραφειοκρατία, κωλυσιεργία στην εξέταση αιτήσεων και περιορισμένη οικονομική στήριξη, καθώς και οι προσωπικές και πολιτισμικές αντιλήψεις και πεποιθήσεις του θύματος.

4.2.3.3 Μέρος Γ' - Νομικό Πλαίσιο

Γ.1. Γνωρίζετε το νομικό πλαίσιο για την εμπορία προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση;

Όλοι οι συμμετέχοντες ΜΚΟ, δήλωσαν ότι γνωρίζουν το νομικό πλαίσιο για την εμπορία προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση εκτός από τη Δερματολογική και Αφροδισιολογική Εταιρεία Κύπρου

Γ.2. Αν ναι τι Νομοθεσίες/πολιτικές/Εγκύκλιους ακολουθεί ο φορέας σας;

Το Caritas δήλωσε ότι ακολουθεί Ευρωπαϊκές Οδηγίες οι οποίες ενσωματώθηκαν στο δίκαιο της Κύπρου, ενώ το ΣΤΙΓΜΑ δήλωσε ότι εφαρμόζουν τον περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Εμπορίας και Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων Νόμο του 2014, Ν. 60(Ι)/2014.

Η ΚΙΣΑ έδωσε την πιο εμπειριστατωμένη απάντηση από νομικής άποψης αναφέροντας όλες τις σχετικές Νομοθεσίες. Απέφερε ότι εφαρμόζει τον περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Εμπορίας και Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων Νόμο του 2014, Ν. 60(Ι)/2014), τον περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως Νόμος, Κεφ. 105 και τον περί Προσφύγων Νόμο, όταν τα θύματα είναι μετανάστες ή πρόσφυγες. Αναφέρθηκε επίσης στις Οδηγίες της Ε.Ε. α) Οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου και β) Οδηγία 2004/81/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με τον τίτλο παραμονής που χορηγείται στους υπηκόους τρίτων χωρών θύματα εμπορίας ανθρώπων ή συνέργειας στη λαθρομετανάστευση, οι οποίοι συνεργάζονται με τις αρμόδιες αρχές καθώς επίσης το Πρωτόκολλο του Πατέρμο και η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη Δράση κατά της εμπορίας και εκμετάλλευσης προσώπων.

Η ΠΟΓΟ δήλωσε ότι ακολουθεί τις υφιστάμενες κυβερνητικές πολιτικές και η ΣΓΚ δήλωσε ότι ακολουθούν το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο για την καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων.

Ο ΣΠΑΒΟ ακολουθεί την νομοθεσία/ πολιτικές και εγκυκλίους σχετικά με θύματα βίας στην οικογένεια και ευρύτερα βίας κατά των γυναικών και παιδιών, όπως αυτά μεταρρυθμίζονται ή διαμορφώνονται από καιρό εις καιρό. Επιπλέον, ο ΣΠΑΒΟ έχει συνάψει πρωτοκόλλα συνεργασίας με δημοσιές υπηρεσίες που εξυπηρετούν το έργο του και τους σκοπούς του.

Το ΗFC ακολουθεί την εθνική νομοθεσία για την καταπολέμηση της εμπορίας, τον Ποινικό Κώδικα και άλλες συναφείς νομοθεσίες, σχετικές κατευθυντήριες γραμμές του Συμβουλίου της Ευρώπης και την Οδηγία της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων εγκληματικών ενεργειών.

Το MIGS δήλωσε επίσης ότι παρακολουθεί τον Νόμο για την εμπορία προσώπων του 2014. Έχουν επίσης συντάξει το προσχέδιο για τον Εθνικό Μηχανισμό Αναφοράς θυμάτων εμπορίας προσώπων, όμως η έκδοση που έχει εγκριθεί και δημοσιευτεί είναι πολύ διαφορετική από αυτή που πρότειναν. Το δημοσιευμένο βιβλιαράκι είναι ουσιαστικά μια αντιγραφή του Νόμου. Το MIGS είχε προτείνει μέτρα τα οποία στηρίζονταν μεν στο γράμμα του Νόμου όμως περιείχαν μέτρα για την εφαρμογή του πνεύματος του Νόμου.

Γ.3. Σας διευκολύνει στη δουλειά σας το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο;

Στο ερώτημα κατά πόσο το νομικό πλαίσιο διευκολύνει τη δουλειά τους, το Caritas και το ΗFC απάντησαν θετικά. Το ΣΤΙΓΜΑ απάντησε ότι δεν τους διευκολύνει διότι δεν εφαρμόζεται, επειδή παρατηρείται μια ατιμωρησία ειδικά όσον αφορά στον πελάτη.

Η ΚΙΣΑ απάντησε ότι σε γενικές γραμμές το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο είναι ικανοποιητικό. Θα μπορούσαν κάποια θέματα να ρυθμιστούν καλύτερα ή με περισσότερη ακρίβεια ή σαφήνεια αλλά γενικά το θεσμικό πλαίσιο είναι ικανοποιητικό. Το πρόβλημα έγκειται κυρίως στην εφαρμογή του Νόμου.

Η ΠΟΓΟ δήλωσε ότι διαπιστώνει αρκετά κενά και αδυναμίες, ενώ η ΣΓΚ θεωρεί ότι με την τροποποίηση που προωθείται αυτή τη στιγμή σε σχέση με τη νομική ευθύνη του πελάτη, θα γίνει πιο ξεκάθαρη η εφαρμογή και θα συλλαμβάνονται και οι πελάτες με στόχο να μειωθεί η ζήτηση, άρα και η προσφορά. Το αρμόδιο Τμήμα της Αστυνομίας για την Καταπολέμηση της Εμπορίας με την κυρία Ρίτα Σούπερμαν κάνουν πολύ καλή δουλειά. Η κυρία Σούπερμαν είναι εξαιρετική. Στο πρόγραμμα που έγινε σε σχολεία και στο Πανεπιστήμιο Frederick για την εμπορία, ενώ στην

αρχή τα παιδιά είδαν το θέμα επιπόλαια, στη συνέχεια είχαν πολλές απορίες και άλλαξαν γνώμη, αφού εκπαιδεύτηκαν.

Ο ΣΠΑΒΟ ανέφερε ότι εφόσον προσφέρει υπηρεσίες στήριξης σε άτομα που βιώνουν ή ασκούν βία στην οικογένεια, το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο για σεξουαλική εκμετάλλευση επηρεάζει την δουλειά τους, στο βαθμό που η εκμετάλλευση τελεί στο πλαίσιο της οικογένειας/ συντροφικής σχέσης.

Το MIGS δήλωσε ότι η Νομοθεσία δεν χρειάζεται ουσιαστικές αλλαγές διότι περιέχει ότι χρειάζεται. Αυτό που χρειάζεται είναι η σωστή εφαρμογή του πνεύματος του Νόμου από τους φορείς και τις κυβερνητικές υπηρεσίες. Οι φορείς αντιμετωπίζουν δυσκολίες. Θα μπορούσαν να εκδοθούν Κανονισμοί για την καλύτερη εφαρμογή του Νόμου, ώστε η Αστυνομία και οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας να στηρίζουν και πιθανά θύματα, όχι μόνο αναγνωρισμένα. Τώρα οι ΥΚΕ προσφέρουν μόνο πληροφόρηση στα πιθανά θύματα διότι ο Νόμος δεν προνοεί ρητά κάτι περισσότερο.

Γ.4. Με βάση την εμπειρία σας, εφαρμόζεται ο Νόμος της καταπολέμησης της εμπορίας προσώπων;

Στο καίριο ερώτημα κατά πόσο εφαρμόζεται το νομικό πλαίσιο για την καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων, το Caritas απάντησε ότι δεν εφαρμόζεται πάντα και από όλους, διότι κάποιες υπηρεσίες ακολουθούν τον Νόμο επιλεκτικά. Το ΣΤΙΓΜΑ απάντησε ότι δεν εφαρμόζεται πλήρως, διότι στο τέλος της ημέρας παρατηρείται μια ατιμωρησία ειδικά όσον αφορά στον πελάτη.

Η ΚΙΣΑ απάντησε ότι ο Νόμος εφαρμόζεται σε ένα βαθμό ικανοποιητικά μόνο από την Αστυνομία, ως αρχή αναγνώρισης των θυμάτων. Όχι όμως από όλες τις άλλες αρχές και ιδίως δεν εφαρμόζεται ικανοποιητικά ούτε από τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας (ΥΚΕ), ούτε από το Υπουργείο Εσωτερικών, τη Νομική Υπηρεσία και από τα Δικαστήρια.

Η ΠΟΓΟ δήλωσε ότι εφαρμόζεται περιορισμένα, ενώ η ΣΓΚ θεωρεί ότι εφαρμόζεται αλλά όχι όσον αφορά τον πελάτη/χρήστη υπηρεσιών θύματος εμπορίας προσώπων.

Ο ΣΠΑΒΟ ανέφερε ότι δεδομένης της πολύπλοκης φύσης του εγκλήματος της εμπορίας προσώπων, η ανίχνευση και απόδειξη τέλεσης τέτοιων πράξεων είναι συνηθώς δύσκολη και ως εκ τούτου η εφαρμογή του Νομού συναντά δυσκολίες.

Το HFC απάντησε ότι δεν φαίνεται να εφαρμόζεται στον βαθμό που θα έπρεπε ο Νόμος, ενώ το MIGS δήλωσε ότι εφαρμόζεται το γράμμα του Νόμου και όχι το πνεύμα. Όπως ανέφερε το MIGS, η Πολυθεματική Επιτροπή στην οποία είναι μέλη έχει σχεδόν ένα χρόνο να συναντηθεί διότι η αρμόδια Λειτουργός του Υπουργείου Εσωτερικών έχει κάποιο προσωπικό κώλυμα, διότι ο Νόμος δεν προβλέπει ρητά κάτι περισσότερο.

Γ.5. Αν όχι γιατί όχι;

Αφού οι περισσότεροι ΜΚΟ απάντησαν ότι δεν εφαρμόζεται ικανοποιητικά η νομοθεσία, ερωτήθηκαν γιατί πιστεύουν ότι δεν εφαρμόζεται επαρκώς.

Το Caritas απάντησε ότι την εφαρμογή εμποδίζουν εσωτερικές πολιτικές και διαδικασίες. Το ΣΤΙΓΜΑ απάντησε ότι δεν εφαρμόζεται πλήρως, γιατί κατά την άποψή του η ευθύνη συντονισμού των ενεργειών που προβλέπει ο Νόμος 60(I)/2014, θα έπρεπε να είναι στο Υπουργείο Δικαιοσύνης και όχι στο Υπουργείο Εσωτερικών και στις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας (ΥΚΕ)⁵⁴⁰. Οι ΥΚΕ δεν συνεργάζονται ικανοποιητικά με τους ΜΚΟ. Η καλή συνεργασία είναι με την Αστυνομία. Ένα μεγάλο εμπόδιο στην εφαρμογή του Νόμου είναι ότι οι ΥΚΕ δεν εργάζονται 24 ώρες το 24ωρο. Υπάρχουν Λειτουργοί που μέχρι κάποια ώρα είναι επί φυλακή (on call), όμως ο κατάλογος δεν παραχωρείται στους ΜΚΟ για καλύτερη επικοινωνία.

Η ΚΙΣΑ απάντησε ότι υπάρχει έλλειψη πολιτικής βούλησης για πλήρη και αποτελεσματική εφαρμογή του Νόμου από όλους τους φορείς, ενώ σε μεγάλο βαθμό επικρατεί άγνοια και δεν έχουν εκπαιδευτεί ειδικά στα θέματα εμπορίας και εκμετάλλευσης, ούτε οι Λειτουργοί των ΥΚΕ ή αυτοί της Νομικής Υπηρεσίας, ούτε οι Δικαστές. Επικρατούν επίσης στερεότυπα και προκαταλήψεις σε σχέση ιδίως με τα θύματα εμπορίας και σεξουαλικής εκμετάλλευσης, που σε συνδυασμό με την άγνοια και την έλλειψη εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης οδηγούν σε πολύ κακά αποτελέσματα.

---

⁵⁴⁰ Η άποψη ότι η καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων δεν πρέπει να είναι θέμα παράνομης μετανάστευσης και οργανωμένου εγκλήματος στηρίζεται από τον Constantinou, ο οποίος θεωρεί ότι είναι και θέμα παραβίασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Constantinou A. G., 'Is crime displacement inevitable? Lessons from the enforcement of laws against prostitution-related human trafficking in Cyprus' [2016], *European Journal of Criminology* 2016, Vol. 13(2) 226-27.

Η ΠΟΓΟ δήλωσε ότι επιβάλλεται να διατεθούν κονδύλια, να στελεχωθούν οι σχετικές υπηρεσίες και να ληφθούν μέτρα επίσπευσης της εκδίκασης των υποθέσεων. Η ΣΓΚ δήλωσε ότι η Κύπρος είναι μια πολύ μικρή κοινωνία όπου όλοι γνωρίζουν όλους και πιστεύουν ότι υπάρχει ανάμειξη της Αστυνομίας.

Ο ΣΠΑΒΟ έθεσε τον προβληματισμό ότι η δικτύωση με άτομα σε θέσεις - κλειδιά αποτελεί χαρακτηριστικό του οργανωμένου εγκλήματος με σκοπό τη στρατολόγηση, διακίνηση και εκμετάλλευση των ατόμων, και, ως εκ τούτου, δυσχεραίνει την αποτελεσματική αντιμετώπιση τέτοιων μορφών εγκληματικότητας. Επιπλέον, οι επιπτώσεις και το τραύμα της θυματοποίησης επηρεάζουν την επικοινωνία με τα θύματα, τα οποία ενδέχεται να φοβούνται να αποκαλύψουν πληροφορίες εξαιτίας των απειλών που έχουν δεχτεί από τους θύτες καθώς και από φόβο για το καθεστώς διαμονής τους στη χώρα (φόβος απέλασης, όταν προέρχονται από τρίτες χώρες). Το ΗFC απάντησε ότι φαίνεται να υπάρχουν δυσκολίες στη συνεργασία και συντονισμό μεταξύ των υπηρεσιών, παρά τον ξεκάθαρο διαχωρισμό ρόλων που προβλέπει ο νόμος.

Τέλος το MIGS θεωρεί ότι ο λόγος που δεν εφαρμόζεται σωστά ο Νόμος είναι διότι στην Κύπρο δεν έχουμε σωστές δομές και η λειτουργία των Επιτροπών και η εφαρμογή μιας Νομοθεσίας εξαρτάται από την ικανότητα και την προθυμία των ατόμων που κατέχουν τη θέση. Δεν γίνεται να μην εφαρμόζεται μια Νομοθεσία διότι απουσιάζει ένα άτομο. Υπάρχει όμως και το πρόβλημα γύρω από την αντιμετώπιση του «πελάτη/χρήστη» από την Αστυνομία.

Γ.6. Πιστεύετε ότι η πορνεία συνδέεται με το φαινόμενο της εμπορίας προσώπων;

Στο ερώτημα κατά πόσο η πορνεία συνδέεται με το φαινόμενο της εμπορίας προσώπων, θετικά απάντησαν το Caritas, το ΣΤΙΓΜΑ, η Δερματολογική Αφροδισιολογική Εταιρεία Κύπρου, η ΠΟΓΟ, η ΣΓΚ, ο ΣΠΑΒΟ, το ΗFC και το MIGS, ενώ η ΚΙΣΑ απάντησε ότι δεν συνδέεται.

Γ.7. Θεωρείτε ότι η πορνεία λειτουργεί ως «καταφύγιο» σχετικά με την ανάπτυξη της εμπορίας προσώπων;

Αναπτύσσοντας την πιο πάνω σκέψη, θετικά στην ερώτηση κατά πόσο η πορνεία λειτουργεί ως “καταφύγιο” σχετικά με την ανάπτυξη της εμπορίας προσώπων, απάντησαν το Caritas, το ΣΤΙΓΜΑ, η Δερματολογική Αφροδισιολογική Εταιρεία Κύπρου, η ΠΟΓΟ, η ΣΓΚ, ο ΣΠΑΒΟ, το HFC και το MIGS.

Το ΣΤΙΓΜΑ πρόσθεσε ότι κατά την άποψη τους η έννοια της πορνείας εμπεριέχει την έννοια της εμπορίας προσώπων και είναι δύσκολο να υπάρχει πορνεία χωρίς εκμετάλλευση.

Η ΚΙΣΑ ανέπτυξε τη θέση της αναφέροντας ότι επικρατεί μεγάλη σύγχυση ως προς την πορνεία και τη σχέση της με την εμπορία και σεξουαλική εκμετάλλευση προσώπων. Τα δύο δεν είναι σε καμία περίπτωση ταυτόσημα, ενώ θα πρέπει να διαχωρίζεται επίσης η άσκηση της πορνείας ως βιοποριστικού επαγγέλματος από πολλά πρόσωπα και ιδίως γυναίκες, από την προαγωγή ή εξαναγκασμό σε πορνεία που εμπεριέχει πάντοτε το στοιχείο του εξαναγκασμού και της εκμετάλλευσης. Ο εξαναγκασμός και η εκμετάλλευση και πάλι δεν μπορεί να ταυτίζεται με την εμπορία και εκμετάλλευση προσώπων, αφού μπορεί να μην συντρέχουν όλες οι προϋποθέσεις του εν λόγω αδικήματος. Στο όνομα της καταπολέμησης της εμπορίας και σεξουαλικής εκμετάλλευσης προσώπων, πολύ συχνά, γίνεται προσπάθεια ποινικοποίησης της άσκησης πορνείας, ως βιοποριστικό επάγγελμα πολλών προσώπων και ιδίως γυναικών, των οποίων μπορεί να αποτελεί σεβαστή επιλογή και, κατ’ ακρίβεια, πρέπει να τυγχάνει της προστασίας του κράτους, όπως και σε σχέση με κάθε άλλο επάγγελμα, περιλαμβανομένης της προστασίας από την εξαναγκαστική πορνεία, η οποία συνιστά αδίκημα. Όσο ποινικοποιείται η πορνεία και ταυτίζεται με την εξαναγκαστική πορνεία ή την εμπορία και εκμετάλλευση προσώπων, τόσο πιο υπόγειες διαδρομές δημιουργούνται και υφίστανται και σε σχέση με την εμπορία και εκμετάλλευση προσώπων. Επομένως η ΚΙΣΑ θεωρεί ότι είναι η ποινικοποίηση της οικειοθελούς άσκησης πορνείας που λειτουργεί ως «καταφύγιο» για την ανάπτυξη της εμπορίας προσώπων και όχι η πορνεία ως τέτοια, η οποία στην εποχή που ζούμε αποτελεί για πολλά πρόσωπα και ιδίως γυναίκες συνειδητή επιλογή άσκησης επαγγέλματος, η οποία πρέπει να τυγχάνει προστασίας.

Η ΠΟΓΟ σημείωσε ότι κατά την άποψη τους η πορνεία συνδέεται άμεσα με το φαινόμενο της εμπορίας προσώπων και για αυτό τον λόγο στις περιπτώσεις ποινικοποίησης της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών βλέπουν να καταγράφεται μείωση στην εμπορία προσώπων.

Διαφοροποιημένη ελαφρώς είναι η άποψη της ΣΓΚ η οποία ανέφερε ότι η πορνεία και η εμπορία προσώπων συνδέονται αλλά όχι επί της ουσίας. Η εμπορία προσώπων γίνεται εκβιαστικά, χωρίς τη θέληση του θύματος και υπάρχει εκμετάλλευση.

Ο ΣΠΑΒΟ αναφέρει ότι ναι μεν συνδέονται τα δύο όμως όχι πάντα, αλλά μόνο σε κάποιες περιπτώσεις. Ωστόσο το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο της πορνείας φαίνεται να διευκολύνει σε κάποιες περιπτώσεις στη συγκάλυψη υποθέσεων εμπορίας προσώπων.

Γ.8. Πιστεύετε ότι υπάρχει ανάγκη για αλλαγή στο ισχύον νομοθετικό πλαίσιο για την πορνεία (Ποινικός Κώδικας) και τη σεξουαλική εκμετάλλευση (Νόμος καταπολέμησης εμπορίας προσώπων);

Στο ερώτημα κατά πόσο απαιτείται αλλαγή στο νομικό πλαίσιο, θετικά απάντησαν το Caritas, το ΣΤΙΓΜΑ, η Δερματολογική Αφροδισιολογική Εταιρεία Κύπρου, η ΠΟΓΟ, η ΣΓΚ, ο ΣΠΑΒΟ και το MIGS.

Η ΚΙΣΑ και πάλι διαφοροποίησε τη θέση της αναφέροντας ότι πρέπει να διευκρινιστεί κατά πόσο στην Κύπρο η οικειοθελής άσκηση πορνείας είναι ποινικοποιημένη ή μη. Υπάρχουν διατάξεις στον ποινικό κώδικα που χρονολογούνται και οι οποίες ποινικοποιούν το αποζήν από κέρδη πορνείας, οι οποίες όμως δεν είναι σαφές εάν ποινικοποιούν την δράση προαγωγών ή/και τη δράση προσώπων που ασκούν την πορνεία ως επάγγελμα. Υπάρχουν αποφάσεις δικαστηρίων που θεωρούν την άσκηση πορνείας ως μη ποινικό αδίκημα, όταν αυτή ασκείται οικειοθελώς και αποφάσεις, ιδίως όταν αυτές αφορούν μετανάστριες που την ποινικοποιούν. Το τοπίο δεν είναι καθόλου ξεκάθαρο στο συγκεκριμένο θέμα και θα πρέπει να υπάρξει πολιτική βούληση υιοθέτησης ενός νομικού πλαισίου που να υπάρχει σαφήνεια και συνέπεια. Από την άλλη, πολλές φορές σε σχέση με υποθέσεις εμπορίας και σεξουαλικής εκμετάλλευσης θυμάτων, αντί να χρησιμοποιούνται οι διατάξεις του νόμου για εμπορία και εκμετάλλευση, οι οποίες προβλέπουν πολύ αυστηρότερες ποινές, χρησιμοποιούνται οι διατάξεις του ποινικού κώδικα σε σχέση με παρεμφερή αδικήματα, γεγονός που προβληματίζει ως προς τον τρόπο αντιμετώπισης των υποθέσεων τόσο από τη Νομική Υπηρεσία όσο και από τα Δικαστήρια. Η ΚΙΣΑ θεωρεί επομένως, ότι πρέπει να διευκρινιστεί ποια συμπεριφορά είναι αξιόποινη και ποιου προσώπου η συμπεριφορά είναι

αξιόποινη. Κατά την ΚΙΣΑ πρόσφατη τροποποίηση του Ν.60(Ι)/2014 που στόχο είχε την ποινικοποίηση της χρήσης των υπηρεσιών των θυμάτων, υπό το φως των πιο πάνω και του γεγονότος ότι δεν είναι σαφές ποιες συμπεριφορές είναι τελικά αξιόποινες, όχι μόνο δεν επενεργεί προς όφελος και την προστασία των θυμάτων, τα οποία πολλές φορές μπορούν να βρουν διέξοδο από την εκμετάλλευση μέσω πελατών, αλλά δεν εξυπηρετούν ούτε και εκείνες τις γυναίκες ή πρόσωπα που ασκούν την πορνεία ως επάγγελμα, αφού πλέον αναγκάζονται και αυτές να εργάζονται πιο υπόγεια καθιστώντας σε όλες τις περιπτώσεις ακόμα πιο δυσδιάκριτες τις περιπτώσεις άσκησης πορνείας από τις περιπτώσεις εμπορίας και εκμετάλλευσης προσώπων.

Διαφωνώντας με την πιο πάνω άποψη, η ΠΟΓΟ απάντησε ότι το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο έχει κενά και αδυναμίες, οι οποίες έχουν διακριβωθεί μέσα και από την εφαρμογή του. Ως κυρίαρχα προβλήματα θεωρεί την αδυναμία των ΥΚΕ να προσφέρουν άμεση στήριξη στα πιθανά θύματα, το είδος της στήριξης που παρέχεται δεν είναι εξειδικευμένο στις ανάγκες των θυμάτων και, τέλος, η μεγάλη χρονική διάρκεια που χρειάζεται μέχρι την εξέταση των υποθέσεων από το δικαστήριο. Αξίζει να αναφερθούμε στις απόψεις της ΠΟΓΟ⁵⁴¹ σε σχέση με την εφαρμογή του νομικού πλαισίου, όπως κατατέθηκαν το 2013. Η ΠΟΓΟ δήλωσε ότι παρατηρούν πως δεν εφαρμόζεται ουσιαστικά η Νομοθεσία. Ελάχιστες είναι οι περιπτώσεις πορνείας που οδηγούνται στη δικαιοσύνη και ακόμη λιγότερες εκείνες που έχουν τιμωρηθεί ακόμη και με την ελάχιστη ποινή του πλημμελήματος.

Το πρώτο βήμα που προτείνει η ΠΟΓΟ είναι να γίνουν πιο αυστηρές οι ποινές και οι πρόνοιες των νομοθεσιών που ρυθμίζουν την πορνεία και την εμπορία προσώπων. Συγκεκριμένα προτείνει την τροποποίηση άρθρων του Ποινικού Κώδικα, όπως το 157, το 162 και 163, στα οποία θα έπρεπε να γίνεται πρόνοια για κακούργημα και όχι πλημμέλημα. Επίσης, στο άρθρο 165 της νομοθεσίας πρέπει να αντικατασταθεί η λέξη γυναίκα με τη λέξη 'άτομο' και να γίνει επίσης κακούργημα, ώστε να αναφέρεται σε όλα τα φύλα. Η ΠΟΓΟ προτείνει επίσης την κατάργηση σχετικής πρόνοιας του περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως Νόμου, Κεφ. 105 και συγκεκριμένα του άρθρου 6, το οποίο προνοεί μεταξύ άλλων την απέλαση

---

⁵⁴¹ Παγκύπρια Ομοσπονδία Γυναικείων Οργανώσεων, «Θέσεις της ΠΟΓΟ για το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την πορνεία στην Κύπρο, στη βάση των οποίων κατατέθηκε έγγραφη τοποθέτηση στη Δημόσια Διαβούλευση που πραγματοποιήθηκε με πρωτοβουλία της Επιτρόπου Διοίκησης τον Απρίλη του 2013», (Απρίλιος 2013), <<http://www.pogocy.com/θέσεις-της-πογο-για-την-πορνεία/>>, Πρόσβαση Φεβρουάριος 2019.

μετανάστριας πόρνης ή προσώπου που ζει από τα κέρδη της πορνείας (άρθρο 6(1)(ε), διότι είναι ρατσιστική. Σημειώνεται ότι δεν έχει γίνει κάποια σχετική τροποποίηση από το 2013 μέχρι σήμερα.⁵⁴² Η τροποποίηση του άρθρου 6(1)(ε) είναι υψίστης σημασίας διότι κατά την ΠΟΓΟ, έρχεται σε απόλυτη αντίθεση με όλη τη φιλοσοφία που θέλει να προστατεύσει τις γυναίκες/θύματα καθώς η γυναίκα θύμα εμπορίας προσώπων που επιθυμεί να καταγγείλει είτε μαστροπό είτε «πελάτη», εγκλωβίζεται σε ένα εκβιαστικό δίλημμα, όπου η απειλή της φυλάκισης και της απέλασης την καθιστούν ακόμα πιο ευάλωτη.

Για την ΠΟΓΟ, δεν τίθεται θέμα αναφορικά με την ποινικοποίηση της πορνείας, είναι όμως, υπέρ της συζήτησης για ποινικοποίηση της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών. Εάν οι «πελάτες» δεν απωθούνται από την πιθανότητα η γυναίκα που «αγοράζουν» να έχει υποστεί οποιαδήποτε κακοποίηση ή εξαναγκασμό ή εάν δεν γνωρίζουν κάτι τέτοιο, η ποινικοποίηση αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών δύναται να σταθεί αποτρεπτικός παράγοντας. Επιπλέον θα κάνει ολόκληρη την κοινωνία λιγότερο ανεκτική απέναντι στην αγοραπωλησία και εκμετάλλευση των γυναικών. Κυρίως, όμως, θα έστρεφε το φακό και στην ευθύνη του «πελάτη» η οποία αποσιωπάται εντελώς. Πρόταση της ΠΟΓΟ, η οποία υλοποιείται σε κάποιο βαθμό από την παρούσα έρευνα, είναι η μελέτη του ενδεχομένου σε συνάρτηση με παραδείγματα και αποτελέσματα άλλων χωρών.

Γ.9. Το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο επαρκεί για την προστασία των θυμάτων, της κοινωνίας και των εμπλεκόμενων εκδιδόμενων και πελατών, με βάση την εμπειρία σας;

Όλοι οι συμμετέχοντες ΜΚΟ απάντησαν αρνητικά στο ερώτημα κατά πόσο επαρκεί το ισχύον νομικό πλαίσιο για να προστατεύσει όλους τους εμπλεκόμενους στην εμπορία για σεξουαλική εκμετάλλευση και στην πορνεία. Αρνητικά απάντησαν το Caritas, το ΣΤΙΓΜΑ εστιάζοντας στην έλλειψη πρόληψης, η ΚΙΣΑ, η Δερματολογική Αφροδισιολογική Εταιρεία Κύπρου, η ΠΟΓΟ, η ΣΓΚ αναφέροντας ότι επαρκεί μόνο ως ένα βαθμό, ο ΣΠΑΒΟ και το MIGS.

⁵⁴² Το άρθρο 6 του περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως Νόμου, Κεφ. 105, υπό τον τίτλο «Απαγορευμένοι μετανάστες», έχει τροποποιηθεί με τους Νόμους 66(Ι)/2003, 49(Ι)/2013 και 71(Ι)/2017, εντούτοις η πρόνοια 6(1)(ε) «οποιαδήποτε πόρνη ή οποιοδήποτε πρόσωπο που ζει από τα έσοδα της πορνείας». Να σημειωθεί ότι υπάρχει μια εξαίρεση με βάση την παράγραφο (2) του εν λόγω άρθρου, όταν «το Υπουργικό Συμβούλιο ή, με τις οδηγίες του, οποιοσδήποτε Διευθυντής δύναται να χορηγεί άδεια σε απαγορευμένο μετανάστη για να εισέρχεται και παραμένει στη Δημοκρατία για τέτοια περίοδο και τηρουμένων τέτοιων όρων και προϋποθέσεων όπως το Υπουργικό Συμβούλιο δύναται να θεωρήσει ορθό».

Ο ΣΠΑΒΟ πρόσθεσε στην απάντηση του ότι λαμβάνοντας υπόψη την παρούσα κατάσταση στην Κύπρο, φαίνεται ότι ενώ το νομοθετικό πλαίσιο για τη σεξουαλική εκμετάλλευση πλέον ενσωματώνει τις σχετικές Ευρωπαϊκές Οδηγίες, το νομοθετικό πλαίσιο για την πορνεία αδυνατεί να ρυθμίσει επαρκώς την προστασία των δικαιωμάτων των εκδιδομένων προσώπων καθώς και της κοινωνίας. Επιπλέον, για την αποτελεσματική προστασία των εμπλεκόμενων ατόμων είναι απαραίτητη η ύπαρξη στρατηγικής για την αντιμετώπιση και διαχείριση τέτοιων καταστάσεων, με σαφή συντονισμό των υπηρεσιών, καθώς και δημιουργία και επαρκή στελέχωση δομών στήριξης και προστασίας για τα θύματα.

Το MIGS ανέφερε επίσης ότι το Υπουργείο Εσωτερικών ετοίμασε κατά καιρούς πολλά νομοσχέδια για τροποποίηση του Νόμου του 2014, άρα θεωρούν ότι χρειάζεται βελτιώσεις. Πέραν της τροποποίησης του άρθρου 17 που προωθείται στη Βουλή, πιστεύουν ότι τον συντονισμό και την ευθύνη εφαρμογής του Νόμου πρέπει να αναλάβει το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης διότι η εμπορία δεν είναι θέμα μετανάστευσης αλλά έγκλημα και παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αλλαγή χρειάζεται και στα θέματα βίας κατά των γυναικών γενικά. Για παράδειγμα ο ορισμός του βιασμού είναι διαφορετικός στον Ποινικό Κώδικα και στη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης. Υπάρχει αδυναμία να εφαρμοστεί σωστά ο Νόμος. Δεν θεωρούν ότι πρέπει να εστιάσουμε στην τροποποίηση του Ποινικού Κώδικα αλλά στο να βελτιωθεί ο Ν.60(Ι)/2014, ώστε να εξασφαλίζεται η καλύτερη προστασία των θυμάτων. Οι καταδίκες φαίνεται ότι εξασφαλίζονται καλύτερα με τον Ποινικό Κώδικα, Κεφ. 154.

Γ.10. Αντιμετωπίζετε δυσκολίες στη δουλειά σας λόγω του νομοθετικού πλαισίου; Αν ναι, ποιες πιστεύετε ότι είναι οι σημαντικότερες;

Το Caritas απάντησε ότι η μεγαλύτερη δυσκολία τους είναι ότι το γράμμα του Νόμου ερμηνεύεται εκτός του πλαισίου της θυματοκεντρικής προσέγγισης. Για το ΣΤΙΓΜΑ η μεγαλύτερη δυσκολία είναι η έλλειψη συνεργασίας με τις ΥΚΕ.

Για την ΚΙΣΑ, σε σχέση ειδικά με μετανάστριες, οι οποίες απαγορεύεται εκ του νόμου να ασκούν οποιοδήποτε επάγγελμα και άρα δεν μπορούν να ασκούν ελεύθερα πορνεία, όπως για παράδειγμα θα μπορούσαν οι Κύπριες γυναίκες, η πιο πάνω ασάφεια προφανώς δυσκολεύει τα πράγματα, αφού πολλές φορές μετανάστριες που ασκούν πορνεία, διώκονται για αποζήν από κέρδη πορνείας, πέραν αδικημάτων που αφορούν το μεταναστευτικό τους καθεστώς, ενώ από την άλλη

πολλές μετανάστριες που είναι θύματα εμπορίας και εκμετάλλευσης, αντιμετωπίζονται ως πόρνες και δεν τυγχάνουν της προστασίας του νόμου για την εμπορία και εκμετάλλευσης προσώπων.

Ο ΣΠΑΒΟ ανέφερε ότι τυχόν δυσκολίες που προκύπτουν μπορεί να οφείλονται όχι στο νομοθετικό πλαίσιο καθαυτό, αλλά στον τρόπο εφαρμογής του, όπως για παράδειγμα στη δυσλειτουργικότητα αρμόδιων λειτουργών, στην έλλειψη επαρκούς ενημέρωσης και εκπαίδευσης λειτουργών και στην έλλειψη κατάλληλων δομών στήριξης και προστασίας.

Τέλος, το MIGS ανέφερε ότι οι ίδιοι δεν έχουν δυσκολίες, όμως παρατηρούν ότι οι αρμόδιες Αρχές αντιμετωπίζουν δυσκολίες. Η Αστυνομία έχει δείξει αδυναμία στο να ερευνήσει τον πελάτη. Επίσης, δεν υπάρχει κέντρο στήριξης θυμάτων, το οποίο να στηρίζει καθολικά το θύμα, ψυχολογικά, νομικά και να σέβεται τις εξατομικευμένες ανάγκες της κάθε κοπέλας.

Τα σημαντικότερα ευρήματα του Μέρους Γ', είναι ότι οι ΜΚΟ γνωρίζουν το νομικό πλαίσιο για την εμπορία προσώπων και το εφαρμόζουν. Οι ΜΚΟ κατά πλειοψηφία είναι ευχαριστημένοι με το νομικό πλαίσιο, αναγνωρίζουν όμως τα κύρια προβλήματα της ατιμωρησίας του πελάτη και της έλλειψης σαφήνειας, όσον αφορά κάποια ζητήματα που αφορούν την προστασία των θυμάτων. Θεωρούν από την εμπειρία τους, ότι τηρείται μεν το γράμμα του Ν.60(Ι)/2014, όμως πολλές φορές οι αρμόδιοι κυβερνητικοί Λειτουργοί είναι διστακτικοί να εφαρμόσουν διασταλτική ερμηνεία του πνεύματος του Νόμου προς όφελος των θυμάτων εμπορίας προσώπων. Υπήρξε κάποια δυσaráσκεια ως προς τον τρόπο εφαρμογής του Νόμου από τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας (ΥΚΕ), το Υπουργείο Εσωτερικών, τη Νομική Υπηρεσία και από τα Δικαστήρια. Αντιθέτως όλοι οι ΜΚΟ φαίνονται να είναι πολύ ευχαριστημένοι από το έργο του Γραφείου ΚΕΠ της Αστυνομίας. Για αυτό τον λόγο οι ΜΚΟ προωθούν τη μεταβίβαση του συντονισμού από το Υπουργείο Εσωτερικών, στο Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης. Σημειώθηκε η ανάγκη πολιτικής βούλησης και εξεύρεσης κονδυλίων για τη στελέχωση των αρμόδιων υπηρεσιών. Όλοι οι ΜΚΟ πλην της ΚΙΣΑ θεωρούν ότι η πορνεία συνδέεται και λειτουργεί ως «καταφύγιο» για την εμπορία προσώπων.

4.2.3.4 Μέρος Δ' - Ρύθμιση Πορνείας

Δ.1. Υπάρχει εθνική στρατηγική/πολιτική για τη ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο;

Στο ερώτημα κατά πόσο υπάρχει στρατηγική/πολιτική για τη ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο, το Caritas, απάντησε ότι δεν είναι σίγουροι. Αρνητικά απάντησαν όλοι οι υπόλοιποι συμμετέχοντες, δηλαδή το ΣΤΙΓΜΑ, η ΚΙΣΑ, η Δερματολογική Αφροδισιολογική Εταιρεία Κύπρου, η ΠΟΓΟ, η ΣΓΚ, ο ΣΠΑΒΟ, το HFC και το MIGS.

Δ.2. Αν η απάντηση είναι όχι θα έπρεπε να υπάρχει εθνική στρατηγική/πολιτική για τη ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο, με βάση την εμπειρία σας;

Θετικά απάντησαν στο κατά πόσο πρέπει να υπάρχει εθνική στρατηγική/πολιτική για τη ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο, το Caritas, το ΣΤΙΓΜΑ, η ΚΙΣΑ, η Δερματολογική Αφροδισιολογική Εταιρεία Κύπρου, η ΠΟΓΟ, η ΣΓΚ, ο ΣΠΑΒΟ, το HFC και το MIGS.

Η ΚΙΣΑ πρόσθεσε ότι θα έπρεπε να υπάρξει πρώτα ξεκάθαρη πολιτική βούληση ως προς το πως πρέπει να ρυθμιστεί η πορνεία στην Κύπρο. Κατά πόσο θα πρέπει να συνιστά ποινικό αδίκημα ή όχι. Η ΚΙΣΑ πιστεύει ότι δεν πρέπει να συνιστά ποινικό αδίκημα η πορνεία. Αφού ρυθμιστεί εν πάση περιπτώσει το θέμα, θα πρέπει να υιοθετηθεί εθνική στρατηγική για την καταπολέμηση της εμπορίας και εκμετάλλευσης προσώπων, λαμβάνοντας υπόψη την πολιτική και του τρόπου που τελικά ρυθμίζεται η πορνεία στην Κύπρο.

Σημαντικές ήταν οι απόψεις της ΠΟΓΟ η οποία είχε εκφράσει ολοκληρωμένες θέσεις για τη ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο, οι οποίες κατατέθηκαν εγγράφως στη Βουλή των Αντιπροσώπων Κύπρου, τον Απρίλιο του 2013, μετά από την πρωτοβουλία της τότε Επιτρόπου Διοίκησης και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, να θίξει το θέμα της ρύθμισης της πορνείας.⁵⁴³ Οι εν λόγω θέσεις δεν έχουν διαφοροποιηθεί έκτοτε και παρουσιάζονται για σκοπούς ανάλυσης και εξαγωγής συμπερασμάτων.

---

⁵⁴³ Παγκύπρια Ομοσπονδία Γυναικείων Οργανώσεων, «Θέσεις της ΠΟΓΟ για το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την πορνεία στην Κύπρο, στη βάση των οποίων κατατέθηκε έγγραφη τοποθέτηση στη Δημόσια Διαβούλευση που πραγματοποιήθηκε με πρωτοβουλία της Επιτρόπου Διοίκησης τον Απρίλη του 2013», (Απρίλιος 2013), <<http://www.pogocy.com/θέσεις-της-πογο-για-την-πορνεία/>>, Πρόσβαση Φεβρουάριος 2019.

Προτεραιότητα σε οποιαδήποτε μορφή ρύθμισης, κατά την ΠΟΓΟ, θα πρέπει να είναι η προστασία των εκδιδόμενων ατόμων, τα οποία είναι εκτεθειμένα σε πολλούς κινδύνους. Παράλληλα, θα πρέπει να ενδυναμωθεί το νομικό πλαίσιο, το οποίο διέπει τη διεθνική σωματεμπορία (trafficking) και την εξώθηση στην πορνεία, έτσι ώστε να μειώνεται ολοένα και περισσότερο το φαινόμενο με τελικό στόχο την εξάλειψη του. Η ΠΟΓΟ διαφωνεί κάθετα με τη θέσπιση ενός πλαισίου μέσα στο οποίο η πορνεία μπορεί να ασκείται με περισσότερους κανόνες (κοινωνικές ασφαλίσεις, υγειονομικοί έλεγχοι), διότι κατά την άποψή της, δεν θα αποτελέσει ουσιαστική επίλυση του προβλήματος της εμπορίας και της εκμετάλλευσης. Εστιάζοντας, έτσι, στην προστασία των θυμάτων εμπορίας προσώπων και όχι όλων των εκδιδόμενων προσώπων, ενδεχομένως διότι τα θύματα εμπορίας προσώπων βιώνουν εκμετάλλευση και χρήζουν περισσότερης προστασίας από κάποιο/α εκδιδόμενο/η που εκδίδεται εκούσια.

Ως θέση αρχής, η ΠΟΓΟ απορρίπτει το παραδοσιακό πλαίσιο αντιλήψεων με βάση το οποίο η πορνεία αποτελεί πρόβλημα «ανήθικων» γυναικών και καθιστά τα άτομα αυτά άξια απαξίωσης και χλευασμού. Σημειώνεται ότι αυτή φαίνεται να είναι και η βάση των σχετικών άρθρων του Ποινικού Κώδικα, Κεφ. 154. Για την ΠΟΓΟ σε ένα σύστημα που «όλα πωλούνται και όλα αγοράζονται», ακόμη και το ανθρώπινο σώμα αποτελεί εμπόρευμα. Εδώ τίθεται επί τάπητος και η συζήτηση για την υποχρέωση του κράτους να προστατεύει και να μην θυματοποιεί εκ νέου τα άτομα που έχουν τύχει σεξουαλικής εκμετάλλευσης. Η ΠΟΓΟ συσχετίζει επίσης το θέμα της ρύθμισης της πορνείας με την υιοθέτηση μιας προληπτικής και κατασταλτικής πολιτικής (prevention), καθώς επίσης, του δεύτερου πολύ σημαντικού πυλώνα που είναι η προστασία (protection), δηλαδή της ανάπτυξης κοινωνικών μηχανισμών στήριξης και βοήθειας στην περίπτωση που κάποιο άτομο πέσει θύμα βίας, σεξουαλικής εκμετάλλευσης, εξώθησης στην πορνεία ή θύμα κυκλώματος εμπορίας προσώπων. Είναι σημαντικό λοιπόν σύμφωνα με την ΠΟΓΟ, να υιοθετηθούν στο πλαίσιο αυτής της στρατηγικής, όπου η χρήση σεξουαλικών υπηρεσιών ποινικοποιείται για τον χρήστη, μηχανισμοί και προγράμματα στήριξης και ενδυνάμωσης των ατόμων που επιθυμούν να ξεφύγουν και να επανενταχθούν στην κοινωνία. Για να επιτευχθεί αυτή η πρόταση, η ΠΟΓΟ προτείνει τη συνέχιση και ενδυνάμωση της συνεργασίας της Αστυνομίας, των ΥΚΕ, καθώς και των οργανώσεων και φορέων, αλλά και η δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης ανάμεσα στα θύματα και στους εμπλεκόμενους φορείς. Οι γυναίκες-θύματα που το

επιθυμούν πρέπει να μπορούν να καταγγείλουν κυκλώματα ή άτομα που τις εκμεταλλεύτηκαν, χωρίς το φόβο ότι μπορεί να θυματοποιηθούν εκ νέου οι ίδιες. Η ΠΟΓΟ, το 2013 είχε προτείνει μέσα από την τοποθέτηση της τη στήριξη των ΜΚΟ από το κράτος, ώστε οι ΜΚΟ να αναλάβουν την πρακτική στήριξη των θυμάτων εμπορίας προσώπων, την παραχώρηση καταφυγίων, τη ψυχολογική και οικονομική υποστήριξη για την επανένταξή τους στην κοινωνία. Κάτι τέτοιο εφαρμόζεται πρακτικά ήδη στην Ισπανία,⁵⁴⁴ με την υιοθέτηση του Πρωτοκόλλου για την Προστασία των Θυμάτων Εμπορίας, τον Οκτώβριο του 2011, από τα Υπουργεία Δικαιοσύνης, Εσωτερικών, Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Υγείας Κοινωνικών Υπηρεσιών και Ισότητας της Ισπανίας.⁵⁴⁵ Οι υπηρεσίες αυτές, σύμφωνα με την ΠΟΓΟ, πρέπει να προτείνονται ως επιλογή σε όσους και όσες εκδίδονται στην πορνική αγορά χωρίς, όμως, εξαναγκασμό από την Αστυνομία και την πολιτεία.

Το MIGS επίσης ανέφερε ότι κατά ή περί το 2013 είχε γίνει διαβούλευση με φορείς/ΜΚΟ από την Επιτροπή Διοίκησης για τη ρύθμιση της πορνείας. Η Εισήγηση της Επιτροπής Διοίκησης, στην οποία γίνεται αναφορά πιο πάνω, ήταν να ξεκινήσει ο δημόσιος διάλογος για την ποινικοποίηση. Εντούτοις, έκτοτε δεν έχει γίνει κάποια ενέργεια.

Δ.3. Πιστεύετε ότι ένα άτομο έχει ή θα έπρεπε να έχει το δικαίωμα να προσφέρει σεξουαλικές υπηρεσίες, με βάση την εμπειρία σας;

Στο ερώτημα κατά πόσο έχει ή θα έπρεπε να έχει το δικαίωμα να προσφέρει σεξουαλικές υπηρεσίες, δηλαδή να δρα ως εκδιδόμενος/η, οι απαντήσεις των ΜΚΟ δεν ήταν όλες προς μια κατεύθυνση. Το Caritas απέφυγε να απαντήσει, ενώ το ΣΤΙΓΜΑ απάντησε ότι αν το σύστημα επέβαλε και επέτρεπε την καθόλα ασφαλή εργασία, δεν θα είχαν πρόβλημα. Έθεσε παράλληλα τον προβληματισμό για το ποσοστό ατόμων που επιλέγει την πορνεία ως εργασία εθελούσια. Για να μπορέσει

---

⁵⁴⁴ Triviño, B. R., "Prevention by reducing the demand and multi-agency coordination and communication in the fight against trafficking in women and girls for sexual exploitation in Spain", (2018) The EU Mutual Learning Programme in Gender Equality, OSB Consulting, European Commission, p. 9.

⁵⁴⁵ GRETA, Council of Europe, Report concerning the implementation of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings by Spain, (2018), Available at: <https://rm.coe.int/greta-2018-7-frg-esp-en/16808b51e0>.

να γίνει αυτή τη μέτρηση, θα πρέπει πρώτα να εξαλειφθεί η φτώχεια, ώστε να μην εξαναγκάζονται κάποια άτομα να κάνουν αυτή τη δουλειά.

Η ΚΙΣΑ απάντησε θετικά, μόνο εφόσον γίνεται οικειοθελώς, ενώ την ίδια άποψη είχε και η Δερματολογική Αφροδισιολογική Εταιρεία Κύπρου. Ο ΣΠΑΒΟ επίσης απάντησε ότι το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης του ατόμου έρχεται σε αντιπαράβολή με τη θέση ότι η πορνεία αποτελεί μορφή βίας κατά των γυναικών. Το ΗFC απάντησε επίσης θετικά, το ίδιο και το MIGS, όχι όμως με την έννοια της εμπορικοποίησης του γυναικείου σώματος. Ναι, θα έπρεπε η γυναίκα να έχει την επιλογή σύμφωνα με το MIGS, διότι εάν υποστηρίζαν κάτι αντίθετο θα ήταν διάκριση.

Η ΠΟΓΟ απάντησε αρνητικά διότι κατά την άποψη της η πορνεία ποτέ δεν γίνεται οικειοθελώς αλλά εμπεριέχει εκ φύσεως μια μορφή εξαναγκασμού. Ο εξαναγκασμός κατά την ΠΟΓΟ μπορεί να υπάρχει και στις περιπτώσεις όπου η φτώχεια και η ανάγκη επιβίωσης καθιστούν μονόδρομο αυτού του είδους τις επιλογές. Είναι πιθανόν, για παράδειγμα, για μια γυναίκα που ζει στη σημερινή κυπριακή κοινωνία, με την αυξανόμενη ανεργία, την φτώχεια, την υποβάθμιση και την κατάλυση της κρατικής πρόνοιας, η πορνεία να αποτελέσει μια «διέξοδο». Έτσι η γυναίκα εκτίθεται σε πολύ σοβαρούς κινδύνους όπως η κοινωνική περιθωριοποίηση, η κακομεταχείριση και κακοποίηση από βίαιους «πελάτες» και η εκμετάλλευση από κυκλώματα. Εξαναγκασμός υπάρχει επίσης στις περιπτώσεις όταν τα άτομα ωθούνται στην πορνεία κάτω από ψυχολογική ή άλλου είδους πίεση. Με τα πιο πάνω, η ΠΟΓΟ δεν θεωρεί ότι τις νομικές συνέπειες πρέπει να τις έχει η γυναίκα ή ο άντρας που οδηγείται στην πορνεία, αλλά οι πελάτες. Δεν μπορεί να τιμωρείται η γυναίκα ή ο άντρας επειδή οδηγήθηκε ή υποχρεώθηκε στην πορνεία, αλλά εκείνος που από θέση ισχύος αξιοποιεί αυτή την αδυναμία.

Η ΣΓΚ απάντησε ότι δεν πρέπει να υπάρχει ούτε η προσφορά, ούτε η ζήτηση της πορνείας, χωρίς να ποινικοποιείται η εκδιδόμενη.

Δ.4. Πιστεύετε ότι ένα άτομο έχει ή θα έπρεπε να έχει το δικαίωμα να αγοράζει σεξουαλικές υπηρεσίες, με βάση την εμπειρία σας;

Οι απόψεις των εμπλεκόμενων ΜΚΟ δίστανται. Αρνητικά απάντησε το Caritas, η ΠΟΓΟ, η ΣΓΚ και το MIGS, το οποίο πρόσθεσε επίσης ότι αυτή η επιλογή συνδέεται με το αντρικό προνόμιο στο να αποκτά δικαίωμα πάνω στο γυναικείο σώμα.

Το ΣΤΙΓΜΑ απάντησε ότι αυτό το ερώτημα μπορεί να απαντηθεί μετά από μελέτη της ομάδας των πελατών, η οποία ομάδα είναι η λιγότερο εμφανής σε αυτό τον τομέα. Αυτά τα άτομα έχουν την ευχέρεια, αν όχι το δικαίωμα να αγοράζουν σεξουαλικές υπηρεσίες, παρόλο που δεν υπάρχει ελεγχόμενη πορνεία.

Η ΚΙΣΑ απάντησε θετικά εάν οι σεξουαλικές υπηρεσίες παρέχονται οικειοθελώς. Η Δερματολογική Αφροδισιολογική Εταιρεία Κύπρου και το HFC απάντησαν επίσης θετικά.

Δ.5. Θεωρείτε ότι οι πελάτες/χρήστες των υπηρεσιών μπορούν να γνωρίζουν ότι οι υπηρεσίες παρέχονταν κάτω από συνθήκες ελεύθερης βούλησης ή εκμετάλλευσης;

Στο ερώτημα κατά πόσο οι πελάτες/χρήστες μπορούν να γνωρίζουν εάν οι υπηρεσίες παρέχονται κάτω από συνθήκες ελεύθερης βούλησης ή εκμετάλλευσης, το Caritas και η ΣΚΓ απάντησαν αρνητικά. Το HFC δήλωσε ότι μπορούν να το γνωρίζουν αλλά όχι πάντα.

Το ΣΤΙΓΜΑ απάντησε ότι ο πελάτης/χρήστης μπορεί να το γνωρίζει. Η Δερματολογική Αφροδισιολογική Εταιρεία Κύπρου απάντησε ότι θα έπρεπε να το γνωρίζουν οι πελάτες/χρήστες. Η ΠΟΓΟ απάντησε ότι οι πελάτες/χρήστες θα έπρεπε να υποθέτουν, έστω και εάν δεν το γνωρίζουν, ότι οι σεξουαλικές υπηρεσίες παρέχονται λόγω εκμετάλλευσης.

Η ΚΙΣΑ απάντησε ότι εάν η πορνεία δεν είναι ποινικοποιημένη και ασκείται ελεύθερα όπως οποιοδήποτε άλλο επάγγελμα και τυγχάνει της προστασίας του κράτους, τότε και οι πελάτες μπορούν να γνωρίζουν κατά πόσο οι υπηρεσίες προσφέρονται οικειοθελώς ή στη βάση εξαναγκασμού.

Τέλος, το MIGS απάντησε ότι δεν μπορούν να γνωρίζουν αλλά ούτε και ενδιαφέρει τους άνδρες πελάτες. Από μια ποσοτική και ποιοτική έρευνα που διενήργησαν πριν μερικά χρόνια διαφάνηκε ότι οι άντρες δεν νοιάζονται από πού θα εξασφαλίσουν σεξουαλικές υπηρεσίες, ούτε εάν αυτή που τις προσφέρει, συμμετέχει με τη θέλησή της. Το μόνο που τους ενδιαφέρει είναι να λάβουν τις υπηρεσίες. Με αυτή την άποψη συμφωνεί και ο Λάζος ο οποίος αναφέρει ότι η πελατεία στην Ελλάδα δεν ήταν σε θέση να εντοπίσει τις δομές βίας και εξαναγκασμού ή δεν ενδιαφέρονταν για ζητήματα που αφορούσαν στην εσωτερική διαχείριση της πορνείας.⁵⁴⁶ Με βάση

---

⁵⁴⁶ Λάζος Γ., *Πορνεία και διεθνική σωματεμπορία στη σύγχρονη Ελλάδα*, (Εκδόσεις Καστανιώτη 2011) σελ. 191.

την έρευνα του MIGS, διαφάνηκε ότι μπορούσαν να υποψιαστούν ότι κάτι δεν πήγαινε καλά και ότι υπήρχαν ύποπτες συνθήκες, όμως δεν μπορούσαν να είναι σίγουροι.

Δ.6. Θεωρείτε ότι οι πελάτες/χρήστες των υπηρεσιών οφείλουν να ρωτούν εάν οι υπηρεσίες παρέχονταν κάτω από συνθήκες ελεύθερης βούλησης ή εκμετάλλευσης και να λαμβάνουν κάποιου είδους συγκατάθεση (πιθανότατα γραπτή);

Το Caritas, το MIGS και η ΓΣΚ απάντησαν ότι η πιο πάνω πρόταση δεν μπορεί να εφαρμοστεί. Το ίδιο απάντησε και το ΣΤΙΓΜΑ, εφόσον, όπως υποστήριξαν, δεν μπορεί να ξέρει ο πελάτης να αναγνωρίζει θύματα εμπορίας προσώπων. Η ΚΙΣΑ απάντησε ότι, δεδομένου του ότι προσφέρονται οι υπηρεσίες είναι οξύμωρο να ζητείται η συγκατάθεση. Κατά την άποψή τους, μόνο η αποποινικοποίηση της πορνείας στο πλαίσιο ενός σαφούς νομικού πλαισίου, μπορεί να δώσει λύση το πρόβλημα του κατά πόσο ο πελάτης γνωρίζει εάν το άτομο είναι θύμα.

Κατά τη Δερματολογική Αφροδισιολογική Εταιρεία Κύπρου και το HFC, θα έπρεπε να ζητείται η συγκατάθεση. Η ΠΟΓΟ, υποστηρίζοντας την πάγια της θέση ότι η πορνεία ισούται με εκμετάλλευση, δηλώνει ότι δεν μπορεί να δοθεί αληθινή συγκατάθεση και ότι παραμένει στη συνείδηση του πελάτη να ξεχωρίσει ότι το άτομο υποχρεώνεται να προσφέρει τις σεξουαλικές υπηρεσίες εξαιτίας ενός ή περισσοτέρων αιτιών (π.χ. ανεργία, φτώχεια, εξάρτηση από ουσίες και κοινωνικός αποκλεισμός).

Δ.7. Εάν η πορνεία ήταν πλήρως παράνομη στην Κύπρο πιστεύετε ότι θα ήταν δυσκολότερη η θυματοποίηση ατόμων που υπόκεινται σε σεξουαλική εκμετάλλευση, με βάση την εμπειρία σας;

Το Caritas, η Δερματολογική Αφροδισιολογική Εταιρεία Κύπρου, το HFC, το MIGS και η ΓΣΚ απάντησαν θετικά στην ερώτηση, ενώ το ΣΤΙΓΜΑ, δήλωσε ότι θα προτιμούσαν μια τέτοια ρύθμιση, με στόχο τη μείωση της ζήτησης και κατά συνέπεια τη μείωση της προσφοράς και της εκμετάλλευσης. Η ΠΟΓΟ, απάντησε ότι η αντιμετώπιση του ζητήματος δεν είναι μόνο νομοθετική. Εάν υπάρξει ποινικοποίηση της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών χωρίς να υπάρξει ταυτόχρονα και ένα σχέδιο στήριξης όσων επιλέγουν να βγουν από φαύλο κύκλο της πορνείας, τότε τα πράγματα δεν θα βελτιωθούν.

Η ΚΙΣΑ απάντησε αρνητικά διότι κατά την άποψή της, η εκμετάλλευση θα γινόταν ευκολότερα.

Ο ΣΠΑΒΟ δήλωσε ότι η ποινικοποίηση ενδεχομένως να βοηθήσει ως ένα βαθμό. Ωστόσο, ο τρόπος τέλεσης κάποιου εγκλήματος συχνά προσαρμόζεται στις εκάστοτε συνθήκες με σκοπό να παρακάμπτονται οι όποιες δυσκολίες. Ανέφερε ως παράδειγμα τα καταγεγραμμένα ποσοστά παιδοφιλίας και σεξουαλικής εκμετάλλευσης ανηλίκων, τα οποία είναι αρκετά ψηλά, παρόλο που τέτοιες πράξεις είναι πλήρως ποινικοποιημένες.

Δ.8. Πως θα επηρέαζε τη δουλειά σας μια πιθανή ποινικοποίηση της πορνείας στην Κύπρο (δηλαδή να γίνει πλήρως παράνομη); (Σημειώνεται ότι όπου έχει νομοθετηθεί μια τέτοια αλλαγή το ποινικό αδίκημα διαπράττεται από τον πελάτη και όχι από την/τον εκδιδόμενη/ο).

Κατά το Caritas και τη ΓΣΚ, θα ήταν πιο εύκολο να αναγνωρίζεται το θύμα και να καταδικάζεται ο πελάτης. Το ΣΤΙΓΜΑ δήλωσε ότι μια πιθανή ποινικοποίηση θα επηρέαζε αρνητικά την ανάπτυξη της εμπορίας προσώπων. Δεν θα τους πείραζε να κλείσει ο οργανισμός τους, αν αυτό θα σήμαινε την εξάλειψη της εμπορίας προσώπων.

Η Δερματολογική Αφροδισιολογική Εταιρεία Κύπρου απάντησε ότι μια πιθανή ποινικοποίηση μπορεί να προκαλούσε αύξηση των σεξουαλικά μεταδιδόμενων νοσημάτων, φόβο και έλλειψη ελέγχου ατόμων για αφροδίσια, εφόσον τα άτομα αυτά θα φοβούνταν την Αστυνομία.

Ο ΣΠΑΒΟ θεωρεί ότι η ποινικοποίηση της πορνείας στην Κύπρο ενδέχεται να μην επηρεάσει, τουλάχιστον άμεσα, την δουλειά του, εφόσον προσφέρει υπηρεσίες στήριξης σε άτομα που βιώνουν ή ασκούν βία στην οικογένεια.

Το MIGS απάντησε ότι θα πρέπει να ποινικοποιηθεί η ζήτηση της πορνείας, αλλά όχι οι εκδιδόμενες. Στις εκδιδόμενες θα πρέπει να προσφέρονται προγράμματα εξόδου, επανένταξης στην κοινωνία, εκπαίδευση και στήριξη. Θέση, την οποία προωθούν στη Βουλή με τη βοήθεια της Βουλευτριάς κυρίας Χριστιάνας Ερωτοκρίτου, είναι η τροποποίηση του άρθρου 17 με τη διαγραφή της φράσης «εύλογη υποψία» σε σχέση με τη χρήση σεξουαλικών υπηρεσιών από θύμα εμπορίας προσώπων. Δηλαδή, να γίνει το αδίκημα της χρήσης σεξουαλικών υπηρεσιών από θύμα εμπορίας προσώπων αυστηρής ποινικής ευθύνης, ώστε να μην χρειάζεται η απόδειξη της ένοχης σκέψης (*mens rea*) πέραν πάσης λογικής

αμφιβολίας. Ο πελάτης/χρήστης θα πρέπει να αποδείξει ότι δεν γνώριζε ότι το άτομο που πρόσφερε τις υπηρεσίες ήταν θύμα, αντιστρέφοντας έτσι το βάρος της απόδειξης. Δεν θεωρούν ότι πρέπει να γίνει το ίδιο και για τα άλλα είδη εκμετάλλευσης όπως η εκμετάλλευση για δουλεία, αλλά μόνο για τις σεξουαλικές υπηρεσίες, λόγω της ιδιαίτερης τους φύσης. Κατά την άποψη του MIGS, αυτό που χρειάζεται για να εφαρμοστούν όλα τα πιο πάνω είναι περισσότερες γυναίκες στη Βουλή. Αναμένει την πιο πάνω τροποποίηση εδώ και τρία χρόνια και συναντά αντιδράσεις, μεταξύ άλλων από τη Νομική Υπηρεσία. Εάν ψηφιστεί η τροποποίηση, τότε το MIGS θα συνεχίσει δυναμικά με την ευαισθητοποίηση και την ενημέρωση για την καλύτερη εφαρμογή του Νόμου.

Τέλος, η ΚΙΣΑ απάντησε ότι σε σχέση με μετανάστριες θα δυσκόλευε ιδιαίτερα τα πράγματα, ακόμα και εάν η ποινικοποίηση αφορά στον πελάτη και όχι στην μετανάστρια.

Δ.9. Εάν με Νομοθεσία η πορνεία στην Κύπρο γινόταν παράνομη, πιστεύετε ότι οι πελάτες και οι εκδιδόμενοι σε γενική αναλογία θα τηρούσαν τον Νόμο, με βάση την εμπειρία σας;

Σύμφωνα με το Caritas, οι πελάτες και οι εκδιδόμενοι δεν θα τηρούσαν απαραίτητα τον Νόμο όμως θα ήταν μια μέθοδος αποτροπής για κάποιους. Το ΣΤΙΓΜΑ θεωρεί ότι σιγά-σιγά με τη σωστή δουλειά της Αστυνομίας, η νοοτροπία ότι η πορνεία είναι παράνομη θα γίνει μέρος της κουλτούρας στην Κύπρο. Με την πιο πάνω άποψη συμφωνεί και ο ΣΠΑΒΟ ο οποίος δήλωσε ότι παρά το ότι δεν θα τηρούσαν απαραίτητα τον Νόμο, ενδεχομένως να μειωθούν τα ποσοστά προσφοράς και τα ποσοστά της ζήτησης τέτοιων υπηρεσιών για κάποιο χρονικό διάστημα.

Η ΚΙΣΑ και η Δερματολογική Αφροδισιολογική Εταιρεία Κύπρου απάντησαν ότι δεν θα τηρούσαν τον Νόμο οι πελάτες και οι εκδιδόμενοι.

Η ΠΟΓΟ απάντησε ότι η τήρηση του Νόμου εξαρτάται από τη βούληση της εκτελεστικής εξουσίας να τον εφαρμόσει, ενώ η ΣΓΚ δήλωσε ότι οι πελάτες και οι εκδιδόμενοι θα ακολουθούσαν τον Νόμο μόνο μετά από σχετική ενημέρωση, ευαισθητοποίηση και την άμεση επέμβαση της Αστυνομίας εκεί που υπάρχει ποινικό αδίκημα, όπως όλα τα άλλα ποινικά αδικήματα. Όπως το ΣΤΙΓΜΑ, πιστεύουν ότι σιγά-σιγά θα αναπτυσσόταν συνείδηση.

Το MIGS από την άλλη δήλωσε την ετοιμότητά του να δουλέψει με την κοινωνία διότι χρειάζεται εκπαίδευση παράλληλα με τη Νομοθεσία για να εφαρμοστεί και να την ακολουθήσει ο κόσμος.

Δ.10. Πιστεύετε ότι εάν η πορνεία ήταν νόμιμη και ρυθμισμένη στην Κύπρο, θα μπορούσατε να κάνετε πιο εύκολα τη δουλειά σας;

Στο ερώτημα εάν η πορνεία γινόταν νόμιμη και ρυθμιζόταν στην Κύπρο, το Caritas, το MIGS και η ΓΣΚ απάντησαν ότι ο εντοπισμός θυμάτων εμπορίας προσώπων από τους ίδιους και η δουλειά τους θα γινόταν πιο δύσκολα.

Το ΣΤΙΓΜΑ απάντησε ότι αν υπήρχε το ιδανικό μοντέλο ώστε να κατοχυρωθεί ως επάγγελμα συντεχνιακά η πορνεία και να εξαλειφθεί η εκμετάλλευση, τότε η δουλειά τους θα ήταν πιο εύκολη, όμως είναι πολύ δύσκολο εγχείρημα.

Η ΚΙΣΑ, το HFC και η Δερματολογική Αφροδισιολογική Εταιρεία Κύπρου απάντησαν ξεκάθαρα ότι μια τέτοια λύση θα έκανε τη δουλειά τους πιο εύκολη, ενώ ο ΣΠΑΒΟ απάντησε ότι η νομιμοποίηση ή ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο ενδέχεται να μην επηρεάσει άμεσα τη δουλειά τους, αλλά εάν ρυθμιστεί η πορνεία, θα τροποποιήσουν τα εκπαιδευτικά εργαστήρια και τις δράσεις ενημέρωσης που διοργανώνουν.

Δ.11. Πιστεύετε ότι εάν η πορνεία ήταν νόμιμη και ρυθμισμένη στην Κύπρο, θα υπήρχε μεγαλύτερη προστασία της κυπριακής κοινωνίας από σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα;

Το Caritas, η Δερματολογική Αφροδισιολογική Εταιρεία Κύπρου, το HFC και το ΣΤΙΓΜΑ απάντησαν ότι εάν η πορνεία ήταν ρυθμισμένη και νόμιμη θα προστατευόταν περισσότερο η κυπριακή κοινωνία από σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα και, ενδεχομένως, να μπορούσε να ελεγχθεί καλύτερα η μετάδοση του ιού του HIV (AIDS).

Ο ΣΠΑΒΟ δήλωσε ότι εάν αποφασιστεί ως μέτρο η υγειονομική εξέταση των εκδιδομένων, αυτό θα συμβάλει στην προστασία από σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα. Η προστασία της κυπριακής κοινωνίας από σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα δεν εξαρτάται μόνο από την ρύθμιση της πορνείας, αλλά μάλλον από την ευρύτερη ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού. Με τη δεύτερη δήλωση του ΣΠΑΒΟ, συμφώνησε και η ΚΙΣΑ η οποία απάντησε ότι η νομιμοποίηση της πορνείας δεν θα επηρέαζε διότι σημασία για το θέμα αυτό έχει η ενημέρωση και σεξουαλική

διαπαιδαγώγηση των παιδιών από το σχολείο και ότι το κατά πόσο είναι νόμιμη ή μη, η πορνεία.

Η ΣΓΚ απάντησε ότι δεν θα υπήρχε απαραίτητα περισσότερη προστασία.

Τέλος το MIGS και η ΠΟΓΟ συνέδεσαν το πρόβλημα της μετάδοσης σεξουαλικά μεταδιδόμενων νοσημάτων με την εξουσία του άντρα να αποφασίζει εάν θα χρησιμοποιήσει προφύλαξη και δήλωσαν, ότι μόνο εάν αποφασίσουν εκείνοι να προσέχουν θα προστατευτεί η κοινωνία από τα σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα.

Δ.12. Πως θα επηρέαζε τη δουλειά σας μια πιθανή αποποινικοποίηση της πορνείας στην Κύπρο; (Δηλαδή η πορνεία να γίνει πλήρως νόμιμη)

Στο ερώτημα εάν η πορνεία γινόταν νόμιμη στην Κύπρο, το Caritas, απάντησε ότι ο εντοπισμός θυμάτων εμπορίας προσώπων από τους ίδιους και η δουλειά τους θα γινόταν πιο δύσκολη.

Το ΣΤΙΓΜΑ απάντησε ότι δεν θα αντιμετώπιζε ουσιαστικές αλλαγές, εκτός εάν υπήρχε το ιδανικό μοντέλο, έτσι ώστε να κατοχυρωθεί ως επάγγελμα συντεχνιακά η πορνεία και να εξαλειφθεί η εκμετάλλευση.

Η ΚΙΣΑ, απάντησε ότι σε σχέση με τις μετανάστριες από τρίτες τουλάχιστον χώρες δεν θα άλλαζε ριζικά τα πράγματα λόγω των περιορισμών στο μεταναστευτικό μοντέλο που ακολουθεί η Κύπρος. Επομένως και πάλι θα ήταν δύσκολη η διαφοροποίηση της πορνείας από την εμπορία και εκμετάλλευση, ειδικά των μεταναστριών που είναι ακόμα πιο ευάλωτες.

Η Δερματολογική Αφροδισιολογική Εταιρεία Κύπρου δήλωσε ότι, ενδεχομένως, να γινόταν καλύτερος έλεγχος ατόμων με σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα.

Η ΠΟΓΟ ανέφερε ότι θα τους υποχρέωνε να κάνουν περισσότερες δράσεις ευαισθητοποίησης για το θέμα και η ΣΓΚ απάντησε ότι θα απογοητεύονταν, θα έβγαιναν στους δρόμους για εκστρατείες και θα προέβαιναν σε καταγγελίες. Με την ίδια λογική απάντησε και το MIGS ότι θα προσπαθούσαν να δείξουν ότι δεν πετυχαίνει. Θα προσπαθούσαν να προστατεύσουν τις γυναίκες, να παρακολουθούν τις εξελίξεις, θα συνέχιζαν την έρευνα και την προώθηση της θέσης τους για ποινικοποίηση της ζήτησης. Θα προσπαθούσαν να δείξουν ότι είναι παραβίαση των δικαιωμάτων της γυναίκας.

Ο ΣΠΑΒΟ απάντησε ότι η νομιμοποίηση ή ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο ενδέχεται να μην επηρεάσει άμεσα τη δουλειά τους.

Είναι σημαντικό τέλος, να αναφέρουμε τη θέση της ΠΟΓΟ⁵⁴⁷ για τη νομιμοποίηση της πορνείας, η οποία φαίνεται να ταυτίζεται με τη σχολή που προωθεί την πλήρη απαγόρευση της πορνείας, όχι όμως εις βάρος των εκδιδόμενων. Η ΠΟΓΟ απορρίπτει την άποψη υπέρ της νομιμοποίησης της πορνείας και ότι οι πόρνες κάνουν ένα επάγγελμα σαν όλα τ' άλλα. Θεωρεί ότι διότι δεν μπορούν να θεωρήσει το ανθρώπινο σώμα ως ένα εμπόρευμα «σαν όλα τ' άλλα», το οποίο πωλείται και είναι στη διάθεσή του που πουλιέται του κάθε λογής «πελάτη» και των όποιων ορέξεών του. Επίσης, η ΠΟΓΟ διαφωνεί με την άποψη ότι η πορνεία αποτελεί απελευθέρωση της γυναικείας σεξουαλικότητας και της αυτονομίας της, καθώς η έννοια της σεξουαλικής απελευθέρωσης μπορεί να υφίσταται μόνο σε συνδυασμό εννοιών του σεβασμού και της αμοιβαιότητας στην απόλαυση. Για την ΠΟΓΟ, η έννοια της γυναικείας απελευθέρωσης δε μπορεί να συνοδεύεται από την αγοραπωλησία του γυναικείου σώματος ούτε από την εξ ορισμού σχέση εξουσίας του “πελάτη” πάνω στην πόρνη. Εξάλλου, βασικά αίτια της πορνείας αποτελούν η πατριαρχία και η ανισότητα των φύλων, εξ ου και η πρωτοκαθεδρία του γυναικείου φύλου στο «επάγγελμα». Κατά την ΠΟΓΟ, η πορνεία συνδέεται άμεσα ή έμμεσα με όλων των ειδών τα κοινωνικά προβλήματα, όπως η φτώχεια, η οικονομική/κοινωνική εξαθλίωση, η βία κατά των γυναικών, η περιθωριοποίηση, ο ρατσισμός. Από στοιχεία που έχει η ΠΟΓΟ στην κατοχή της, φαίνεται ότι οι χειρότερες μορφές εκπόρνευσης σχετίζονται με μετανάστριες, καθώς η χειραγώγηση και ο έλεγχος αυτών των ατόμων είναι ευκολότερος εξαιτίας της ευάλωτης θέσης τους. Η σύνδεση της πορνείας και της εμπορίας για σεξουαλική εκμετάλλευση, προέρχεται κατά την ΠΟΓΟ από το συνδυασμό των δύο, εφόσον σε αυτή την περίπτωση, η υπέρμετρη και ακραία βία αποτελεί απαραίτητο συστατικό για τη στρατολόγησή και την υπακοή των θυμάτων.

Η ΠΟΓΟ, θεωρεί ότι πρέπει να καταπολεμηθούν οι απλουστευτικοί μύθοι για την πορνεία, οι οποίοι λειτουργούν νομιμοποιώντας την πορνεία στα μάτια της κοινωνίας, παραπέμποντας στην ελεύθερη βούληση της πόρνης: «Οι πόρνες επιθυμούν να είναι πόρνες», «αν ήθελαν θα έφευγαν», «αν θέλουν μπορούν να κάνουν καταγγελία στην αστυνομία» και λοιπά. Για την ΠΟΓΟ, δεν φαίνεται να

---

⁵⁴⁷ Παγκύπρια Ομοσπονδία Γυναικείων Οργανώσεων, «Θέσεις της ΠΟΓΟ για το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την πορνεία στην Κύπρο, στη βάση των οποίων κατατέθηκε έγγραφη τοποθέτηση στη Δημόσια Διαβούλευση που πραγματοποιήθηκε με πρωτοβουλία της Επιτρόπου Διοίκησης τον Απρίλη του 2013”, (Απρίλιος 2013), <<http://www.pogocy.com/θέσεις-της-πογο-για-την-πορνεία/>>, Πρόσβαση Φεβρουάριος 2019.

υπάρχει η έννοια της προσωπικής αυτονομίας σε σχέση με το θέμα της πορνείας, ακόμα και όταν ο/η εκδιδόμενος/η δηλώνει ότι εκπορνεύεται με τη θέλησή του/της, διότι κατά την άποψη τους ο ορισμός του εξαναγκασμού είναι ευρύς και έτσι πρέπει να τον αντιλαμβάνεται τόσο η κοινωνία, όσο και οι αρμόδιοι φορείς και αρχές. Εξαναγκασμός, κατά την άποψη της ΠΟΓΟ, δεν υφίσταται μόνο όταν σε κλειδώνουν και βάζουν πελάτες να σε βιάζουν. Εξαναγκασμός υπάρχει και στις περιπτώσεις όπου η φτώχεια και η ανάγκη επιβίωσης καθιστούν μονόδρομο αυτού του είδους τις επιλογές. Είναι πιθανόν, για παράδειγμα, για μια γυναίκα που ζει στην σημερινή κυπριακή κοινωνία, με την αυξανόμενη ανεργία, την φτώχεια, την υποβάθμιση και την κατάλυση της κρατικής πρόνοιας, η πορνεία να αποτελέσει μια «διέξοδο». Έτσι, η γυναίκα εκτίθεται σε πολύ σοβαρούς κινδύνους όπως την κοινωνική περιθωριοποίηση, την κακομεταχείριση και την κακοποίηση από βίαιους «πελάτες», καθώς και από τη μόνιμη εκμετάλλευση από κυκλώματα. Εξαναγκασμός υπάρχει επίσης στις περιπτώσεις όπου τα άτομα ωθούνται στην πορνεία κάτω από ψυχολογική ή άλλου είδους πίεση. Η ΠΟΓΟ δηλώνει επίσης ότι σε περιόδους καπιταλιστικής οικονομικής ανάπτυξης η γυναίκα σε επίπεδο εκμετάλλευσης βρίσκεται σε δυσμενέστερη θέση από τον άντρα. Αναμενόμενο είναι σε περιόδους οικονομικής κρίσης η θέση δυσμενής θέση της γυναίκας να χειροτερεύει με γεωμετρικούς ρυθμούς, και ειδικότερα της ανειδίκευτης, της εργάτριας, της μετανάστριας. Ενδεικτικό παράδειγμα αποτελεί η περίπτωση της Ελλάδας όπου υπολογίζεται ότι τον τελευταίο χρόνο η πορνεία αυξήθηκε κατά 1500%.

Δ.13. Πιστεύετε ότι είναι εφικτή η εφαρμογή ενός μοντέλου ρύθμισης της πορνείας στην Κύπρο, όπου θα προστατεύονται εξίσου τα δικαιώματα των θυμάτων εμπορίας προσώπων, των εκδιδομένων, των πελατών και της κοινωνίας της Κύπρου;

Στην ερώτηση κατά πόσο είναι εφικτή η εφαρμογή ενός μοντέλου ρύθμισης της πορνείας στην Κύπρο, όπου θα προστατεύονται εξίσου τα δικαιώματα των θυμάτων εμπορίας προσώπων, των εκδιδομένων, των πελατών και της κοινωνίας το Caritas και το MIGS απάντησαν αρνητικά και το ΣΤΙΓΜΑ ότι είναι πολύ δύσκολο. Αρνητικά απάντησε και η ΠΟΓΟ αποκαλώντας τους πελάτες «θύτες» και αναφέροντας ότι δεν μπορεί να προστατεύονται εξίσου τα θύματα και οι θύτες.

Θετικά απάντησαν η ΚΙΣΑ, το HFC και η Δερματολογική Αφροδισιολογική Εταιρεία Κύπρου. Σύμφωνα με την ΚΙΣΑ, πρέπει να υπάρξει πολιτική βούληση προς την

κατεύθυνση αυτή και δυστυχώς δεδομένης της επιρροής της Εκκλησίας στο κράτος, παρά τον κοσμικό χαρακτήρα του κατά τα άλλα, δύσκολα μπορούν να δουν μια ουσιαστική και σοβαρή συζήτηση με στόχο τη μεταρρύθμιση της άσκησης της πορνείας στην Κύπρο, με τρόπο που να διασφαλίζει την προστασία όλων, και κυρίως των θυμάτων εμπορίας και εκμετάλλευσης. Η Δερματολογική Αφροδισιολογική Εταιρεία Κύπρου απάντησε ότι θα πρέπει να προηγηθεί διάλογος με άλλους φορείς και ειδικούς ιατρούς κοινωνιολόγους και νομικούς.

Η ΣΓΚ απάντησε επίσης θετικά, όμως δηλώνοντας ότι η καθολική προστασία θα επέλθει με την ποινικοποίηση της πορνείας. Με παρόμοια λογική απάντησε και ο ΣΠΑΒΟ τονίζοντας ότι θα πρέπει το μοντέλο να σχεδιαστεί μετρά από σχετική επιστημονική έρευνα και μελέτη, με τη συμμετοχή ατόμων με γνώσεις και εμπειρία επί του θέματος, και αφού ληφθούν υπόψη καλές πρακτικές από το εξωτερικό.

Δ.14. Υπάρχει κάτι άλλο που θα θέλατε να προσθέσετε/σχολιάσετε, να θέσετε υπόψη στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης;

Σχόλια και απόψεις έδωσαν το ΣΤΙΓΜΑ, η Δερματολογική Αφροδισιολογική Εταιρεία Κύπρου και ο ΣΠΑΒΟ.

Το ΣΤΙΓΜΑ ανέφερε ότι παλαιότερα στην Κύπρο υπήρχε ελεγχόμενη είσοδος των ατόμων που έπεφταν θύματα εμπορίας προσώπων, μέσω της βίζας της καλλιτέχνιδας (η οποία καταργήθηκε το 2007) και λόγω του ότι πολλές από τις χώρες προέλευσης δεν ήταν μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), άρα ήταν εύκολο να εντοπιστούν τα άτομα. Με την κατάργηση της πιο πάνω βίζας και της ένταξης χωρών που βρίσκονται σε κακή οικονομική κατάσταση, όπως η Ρουμανία και η Βουλγαρία στην ΕΕ, ο έλεγχος των ατόμων που έχουν περισσότερες πιθανότητες να πέσουν θύματα είναι πολύ πιο δύσκολος⁵⁴⁸. Έγινε μια αποδιοργάνωση του τομέα και της αντίληψης περί εμπορίας προσώπων. Το καταφύγιο του ΣΤΙΓΜΑ, με ιδρυτή τον ιερέα πατέρα-Σάββα λειτούργησε υπό την εποπτεία του από το Φεβρουάριο του 2004 μέχρι και τα τέλη Ιανουαρίου αρχές Φεβρουαρίου του 2005, όπου το ανάλαβε η οργάνωση ΣΤΙΓΜΑ μέχρι την 1η Ιανουαρίου 2009. Η χορηγία για τη λειτουργία του καταφυγίου ήταν κάποια χρήματα που έδινε ο πάτερ Σάββας από την εκκλησία.

---

⁵⁴⁸ Η άποψη αυτή στηρίζεται και από τη μελέτη του Constantinou ο οποίος εστιάζει το φαινόμενο της μετατόπισης του εγκλήματος και υποστηρίζει ότι το αποτέλεσμα της κατάργησης της βίζας της καλλιτέχνιδας ήταν η μετατόπιση των εγκλημάτων που σχετίζονται με την πορνεία. Constantinou A. G., 'Is crime displacement inevitable? Lessons from the enforcement of laws against prostitution-related human trafficking in Cyprus' [2016], European Journal of Criminology 2016, Vol. 13(2) 215.

Στο πλαίσιο της δράσης του ΣΤΙΓΜΑ για την πάταξη του φαινομένου της εμπορίας προσώπων, μέσα από επιχορήγηση του Εθνικού Μηχανισμού για τις Γυναίκες πρόσφεραν για περίοδο 8 μηνών εκπαιδευτικό σεμινάριο στους φοιτητές του Πανεπιστημίου Frederick σε συνεργασία με τους Οικολόγους και την ΕΔΕΚ. Έχουν επικοινωνία με άλλες οργανώσεις στην Ευρώπη, όπως την οργάνωση La Strada. Σε σχέση με το έργο του ΣΤΙΓΜΑ, ανέφεραν ένα περιστατικό που παρουσιάζει τις διαφορετικές αντιλήψεις σε σχέση με το φαινόμενο της πορνείας και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης, με βάση την χώρα προέλευσης. Είχαν ένα περιστατικό με μια κοπέλα από Φιλιππίνες, η οποία παραπέμφθηκε στο καταφύγιο, μετά από καταγγελία της για σωματεμπορία. Η κοπέλα αυτή ήταν υπεύθυνη στην οικογένεια της για το ρύζι από 13 χρονών. Η ευθύνη της ήταν να κοιμάται με τον παραγωγό/έμπορο του ρυζιού, για να εξασφαλίζει την ποσότητα που χρειαζόταν σε ρύζι η οικογένειά της. Δεν κατήγγειλε το περιστατικό όπου εξαναγκάστηκε να κοιμηθεί με πελάτη, λόγω του σεξ αλλά λόγω του ότι την χτύπησε, κάτι το οποίο δεν μπορούσε να αποδεχθεί. Το να κοιμηθεί με ένα ξένο δεν της ήταν παράλογο, λόγω του ότι στη δική της κουλτούρα ήταν κάτι φυσιολογικό και κάτι το οποίο της το επέβαλλε η ίδια της η οικογένεια. Αναφορικά με τη θέση του πελάτη, ανέφεραν ότι ακόμα και η πρακτική που ακολουθεί η Αστυνομία κατά τις εφόδους της αποδεικνύει την ανοχή και απενοχοποίηση του πελάτη. Κατά τις εφόδους, η κοπέλα φωτογραφίζεται, η Αστυνομία λαμβάνει τεκμήρια όπως προφυλακτικά, ενώ ο πελάτης, με οδηγίες της Αστυνομίας πάει σπίτι του χωρίς να καταγραφούν τα στοιχεία του, για να μην διαταράξουν την οικογενειακή του γαλήνη.

Η Δερματολογική Αφροδισιολογική Εταιρεία Κύπρου, δήλωσε ότι για το θέμα της πορνείας χρειάζεται εθνική στρατηγική για συμπερίληψη του ελέγχου ατόμων που ασχολούνται με την πορνεία από ιατρούς αφροδισιολόγους, ώστε να διαπιστώνεται η μη ύπαρξη σεξουαλικά μεταδιδόμενων νόσων.

Ο ΣΠΑΒΟ σχολίασε ότι πέραν από το νομοθετικό πλαίσιο, ίσως να σημειωθεί η ανάγκη για εκπαίδευση όλων των αρμόδιων λειτουργών τόσο στο νομοθετικό πλαίσιο, τα χαρακτηριστικά τέτοιων εγκλημάτων καθώς και τις επιπτώσεις στα εμπλεκόμενα άτομα, όσο και σε αποτελεσματικούς και κατάλληλους τρόπους και μεθόδους εντοπισμού, επικοινωνίας, και στήριξης των εμπλεκόμενων προσώπων και μεταχείρισης των θυτών.

Τα κυριότερα ευρήματα από το Μέρος Δ΄ είναι ότι οι ΜΚΟ είναι καλύτερα ενημερωμένοι για τη μη ύπαρξη στρατηγικής για τη ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο, από τις κυβερνητικές υπηρεσίες. Πιστεύουν ότι δεν υπάρχει και ότι θα έπρεπε να υπάρχει. Πλήρως αντίθετες είναι οι απόψεις της ΚΙΣΑ και της ΠΟΓΟ, οι οποίες υποστηρίζουν από τη μια η ΚΙΣΑ τη θεωρία της προσωπικής αυτονομίας και του δικαιώματος μιας γυναίκας να εκδίδεται εάν το επιθυμεί, κατά συνέπεια προωθεί τη νομιμοποίηση και ρύθμιση της πορνείας και από την άλλη η ΠΟΓΟ την πλήρη ποινικοποίηση της πορνείας ως μια πράξη που κανένας άνθρωπος δεν θα έκανε, εάν δεν ήταν εξαναγκασμένος.

Σε συνάρτηση με το πιο πάνω, αρκετοί ΜΚΟ δεν μπορούσαν να απαντήσουν αρνητικά στο δικαίωμα του ατόμου να προσφέρει σεξουαλικές υπηρεσίες, όμως στο δικαίωμα του ατόμου να ανταποκρίνεται και να αγοράζει τις υπηρεσίες, μόνο η ΚΙΣΑ και η Δερματολογική Αφροδισιολογική Εταιρεία Κύπρου απάντησαν ότι υπάρχει.

Αναφορικά με το κατά πόσο οι πελάτες/χρήστες γνωρίζουν εάν οι υπηρεσίες παρέχονται κάτω από συνθήκες ελεύθερης βούλησης ή εκμετάλλευσης, οι απόψεις και πάλι διίστανται, το ίδιο και στο ερώτημα κατά πόσο θα πρέπει να ρωτούν. Σημαντική είναι η δήλωση του MIGS ότι δηλαδή δεν το ενδιαφέρει καν εάν προσφέρονται ελεύθερα ή κάτω από εξαναγκασμό.

Σε σχέση με το κατά πόσο η ποινικοποίηση της πορνείας θα βοηθήσει τη μείωση της εμπορίας προσώπων, οι πλείστοι ΜΚΟ απάντησαν θετικά, εκτός την ΚΙΣΑ και το ΣΠΑΒΟ. Η ΚΙΣΑ θεωρεί ότι θα είναι πολύ δύσκολο για τις μετανάστριες και το ΣΠΑΒΟ που πιστεύει ότι η ποινικοποίηση μόνο δεν αρκεί. Μια άποψη που εκφράστηκε αρκετά έντονα είναι ότι χρειάζεται εκπαίδευση και καλύτερη ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού και η άμεση επέμβαση της Αστυνομίας, ειδικά όσον αφορά στον πελάτη.

Στο ερώτημα εάν η πορνεία γινόταν νόμιμη στην Κύπρο, όλοι οι ΜΚΟ, πλην της ΚΙΣΑ και της Δερματολογικής Αφροδισιολογικής Εταιρείας Κύπρου, απάντησαν ότι θα δυσχέραινε το έργο τους. Τέλος, υπάρχουν διιστάμενες απόψεις αναφορικά με τη δημιουργία ρυθμιστικού πλαισίου για την πορνεία, για την καλύτερη προστασία των θυμάτων, των εκδιδομένων, των πελατών και της κοινωνίας.

4.3 Περίληψη Κεφαλαίου

Στο κεφάλαιο «Εμπειρική Έρευνα και Ανάλυση Αποτελεσμάτων», έγινε η παρουσίαση της διεξαγωγής της έρευνας μέσα από την καταγραφή του τι πραγματικά διαμείφθηκε κατά τη διάρκεια της εμπειρικής έρευνας. Καταγράφηκαν κάποιες αντικειμενικές δυσκολίες σε σχέση με τη σύνταξη του ερωτηματολογίου, τη λήψη άδειας από την Επιτροπή Βιοηθικής Κύπρου, τη μη έγκαιρη ανταπόκριση, την απροθυμία ή τη μη ανταπόκριση από κάποιους φορείς, τους τρόπους αντιμετώπισης των προβλημάτων που προέκυψαν, καθώς και την αναθεώρηση κάποιων πτυχών της έρευνας.

Το μεγαλύτερο Μέρος του κεφαλαίου αφορά στο 1^ο στάδιο της ανάλυσης, το οποίο αποτελεί την παρουσίαση των αποτελεσμάτων όπως προέκυψαν από τα Ερωτηματολόγια προς το Κοινό, τα Ερωτηματολόγια προς τις κυβερνητικές Υπηρεσίες και προς τις ΜΚΟ.

Συγκεκριμένα για το Ερωτηματολόγιο του Κοινού, γίνεται παρουσίαση κάποιων γενικών παρατηρήσεων, των προσωπικών στοιχείων, των ερωτημάτων και απαντήσεων που αφορούν τη γνώση και αντιλήψεις αναφορικά με την πορνεία και την εμπορία προσώπων, καθώς επίσης τα σχόλια και οι εισηγήσεις των συμμετεχόντων/συμμετεχουσών που αποφάσισαν να εκφραστούν μέσω του ερωτηματολογίου για το θέμα.

Για το Ερωτηματολόγιο προς τις Κυβερνητικές Υπηρεσίες παρουσιάζονται τα στοιχεία των υπηρεσιών που συμμετείχαν, κάποιες υποθέσεις που επιθυμούσαν να αναφέρουν ως επιτυχή ή αποτυχημένες περιπτώσεις διαχείρισης της εμπορίας προσώπων, η συνεργασία τους με άλλους φορείς, η γνώση και αντίληψη για το νομικό πλαίσιο και τέλος οι θέσεις τους για την απουσία εθνικής πολιτικής ή την ανάγκη δημιουργίας.

Σε σχέση με το ερωτηματολόγιο των ΜΚΟ, πέραν των στοιχείων του κάθε συμμετέχοντος, γίνεται αναφορά σε υποθέσεις με θετική και αρνητική εξέλιξη, στο νομικό πλαίσιο και στη ρύθμιση της πορνείας, με στόχο να μπορεί να γίνει σύγκριση των απαντήσεων του κοινού, των κυβερνητικών υπηρεσιών και των ΜΚΟ στο επόμενο κεφάλαιο, κατά τη συζήτηση και ανάλυση των απαντήσεων. Τελικός στόχος είναι η εξαγωγή συμπερασμάτων.

5. Συζήτηση

5.1 Σύγκριση απαντήσεων Κυβερνητικών Υπηρεσιών και Μη-Κυβερνητικών Οργανισμών - 2^ο Στάδιο

Μετά την παρουσίαση των απαντήσεων των Ερωτηματολογίων των Κυβερνητικών Υπηρεσιών και των ΜΚΟ είναι σημαντικό να προχωρήσουμε στο 2ο στάδιο της ανάλυσης όπου γίνεται σύγκριση, συζήτηση και συσχετισμός των σημαντικότερων απαντήσεων, με στόχο να διαφανούν συνάφειες και τυχόν διάσταση απόψεων. Παρουσιάζονται μόνο οι σημαντικότερες απόψεις που εκφράστηκαν και που μπορούν να βοηθήσουν στην εξαγωγή συμπερασμάτων σε σχέση με τα ερευνητικά ερωτήματα και το βασικό ερώτημα, δηλαδή κατά πόσο μπορεί να υπάρξει μέσα από τη θέσπιση πολιτικής και νομοθετικών αλλαγών, ένα πλαίσιο, το οποίο να προστατεύει τα θύματα εμπορίας προσώπων, τις εκδιδόμενες, τους πελάτες και την κοινωνία της Κύπρου. Οι σημαντικότερες απαντήσεις από τις κοινές ερωτήσεις στα δύο ερωτηματολόγια, ομαδοποιούνται συγκρίνονται και αναλύονται στις πέντε πιο κάτω κατηγορίες:

- A. Γνώση νομοθεσίας και πολιτικής για την πορνεία και την εμπορία προσώπων
- B. Αναγνώριση πρακτικών δυσκολιών στη συνεργασία Κυβερνητικών Υπηρεσιών και ΜΚΟ ή στην εφαρμογή των πολιτικών και της νομοθεσίας
- Γ. Συσχέτιση πορνείας και εμπορίας προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση
- Δ. Αναγνώριση ανάγκης αναθεώρησης της ρύθμισης της πορνείας και της εμπορίας προσώπων, και
- Ε. Απόψεις για τη νομιμοποίηση ή την ποινικοποίηση της πορνείας στην Κύπρο

Για σκοπούς ανάλυσης, συγκρίνονται και αναλύονται οι απαντήσεις των Κυβερνητικών Υπηρεσιών και των ΜΚΟ ανά κατηγορία.

A. Γνώση νομοθεσίας και πολιτικής για την πορνεία και την εμπορία προσώπων:

1. Ποιες νομοθεσίες/πολιτικές/εγκύκλιοι αφορούν την υπηρεσία/φορέα σας σε σχέση με την εμπορία προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση;

Από τη σύγκριση των απαντήσεων των Κυβερνητικών Υπηρεσιών και των ΜΚΟ, παρατηρούμε ότι η μεγάλη πλειοψηφία δηλώνουν ότι γνωρίζουν το νομικό πλαίσιο και μπορούν να κατονομάσουν τις Νομοθεσίες που ακολουθούν σε σχέση με την καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων. Ο κάθε φορέας δήλωσε ότι ακολουθεί τη νομοθεσία και τις πολιτικές, οι οποίες αφορούν και αναφέρονται στον ρόλο του. Όλοι οι φορείς, έχουν επαρκή γνώση του νομικού πλαισίου για την καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων, ώστε να εκτελούν τα καθήκοντα ή τον σκοπό τους. Σημειώνεται ότι η πιο εμπειριστατωμένη απάντηση από νομικής άποψης, δόθηκε από την ΚΙΣΑ. Σημαντικό επίσης είναι να αναφερθεί ότι ο ΣΠΑΒΟ έχει συνάψει πρωτόκολλα συνεργασίας με δημόσιες υπηρεσίες που εξυπηρετούν το έργο του και τους σκοπούς του. Το MIGS επίσης δήλωσε ότι του είχε ανατεθεί η σύνταξη του προσχεδίου για τον Εθνικό Μηχανισμό Αναφοράς θυμάτων εμπορίας προσώπων, όμως εξέφρασε την απογοήτευσή του, διότι το αποτέλεσμα είναι πολύ διαφορετικό από αυτό που πρότεινε, εφόσον είναι ουσιαστικά μια αντιγραφή του Νόμου 60(Ι)/2014.

2. Υπάρχει εθνική στρατηγική/πολιτική για τη ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο ή θα έπρεπε να υπάρχει εθνική στρατηγική/πολιτική για τη ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο, με βάση την εμπειρία σας;

Συγκρίνοντας τις απαντήσεις των ΜΚΟ και των Κυβερνητικών Υπηρεσιών, παρατηρούμε ότι οι ΜΚΟ είναι πιο ενημερωμένες αναφορικά με την μη ύπαρξη στρατηγικής για τη ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο. Όπως αναφέρθηκε πιο πάνω στην παρουσίαση των αποτελεσμάτων, ενώ μετά από έρευνα και τοποθέτηση της Επιτρόπου Διοίκησης και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων,⁵⁴⁹ διαφάνηκε η ανάγκη για δημιουργία θεσμικού πλαισίου για την πορνεία στην Κύπρο, εντούτοις, δεν έχει ακόμα παρατηρηθεί κάποια ενέργεια από πλευράς του κράτους, προς αυτή την κατεύθυνση. Οι Κυβερνητικές Υπηρεσίες από την άλλη, φαίνεται να μην έχουν

---

⁵⁴⁹ Ονουφρίου Ζ., Τσιάρτας Α., «Τοποθέτηση Επιτρόπου Διοικήσεως ως Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρώπινων Δικαιωμάτων σε σχέση με το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την πορνεία στην Κύπρο», ΑΥΤ 5/2012, Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρώπινων Δικαιωμάτων (Ιαν. 2014).

επαρκή γνώση για το θέμα, εφόσον μόνο η Αστυνομία, η ΠΣΟ και οι ΥΚΕ απάντησαν αρνητικά, ενώ το Τμήμα Εργασίας, η Βουλή και το Γραφείο της Επιτρόπου απάντησαν ότι δεν είναι σίγουροι εάν υπάρχει πολιτική, γεγονός το οποίο καταδεικνύει άγνοια της κυβερνητικής πολιτικής, όταν το θέμα δεν άπτεται άμεσα της αρμοδιότητας μιας υπηρεσίας, ή έλλειψη επαρκούς και άμεσης ενημέρωσης. Με την πιο πάνω απάντηση του Γραφείου της Επιτρόπου Διοίκησης παρατηρείται αδυναμία στην παρακολούθηση της εφαρμογής των εισηγήσεων.

Στο κατά πόσο θα έπρεπε να υπάρχει πολιτική για τη ρύθμιση της πορνείας, το 50% των Κυβερνητικών Υπηρεσιών δεν είχε άποψη, ενώ το άλλο 50% απάντησε ότι θα έπρεπε να υπάρχει. Αυτές οι απαντήσεις καταδεικνύουν ότι μόνο όσες Κυβερνητικές Υπηρεσίες ασχολούνται πρακτικά με το φαινόμενο της εμπορίας προσώπων έχουν άποψη την οποία εκφράζουν δημόσια σε σχέση με την πορνεία. Οι ΜΚΟ σε αντίθεση με τις Κυβερνητικές Υπηρεσίες συμφωνούν όλες ότι πρέπει να υπάρχει εθνική στρατηγική/πολιτική για τη ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο. Από τις ΜΚΟ φαίνεται ότι έντονη άποψη για τον τρόπο ρύθμισης της πορνείας έχει η ΚΙΣΑ, η οποία εισηγείται την πλήρη αποποινικοποίηση, ενώ η ΠΟΓΟ υποστηρίζει την αντίθετη άποψη.

Β. Αναγνώριση πρακτικών δυσκολιών στη συνεργασία Κυβερνητικών Υπηρεσιών και ΜΚΟ ή στην εφαρμογή των πολιτικών και της νομοθεσίας:

1. Ερωτήσεις αναφορικά με περιπτώσεις με θετική ή αρνητική εξέλιξη, τα βήματα που ακολουθηθήκαν και τι συνέβαλε.

Οι Κυβερνητικές Υπηρεσίες ανέφεραν ότι οι σημαντικοί παράγοντες σε υποθέσεις όπου υπήρξε αρνητική εξέλιξη ήταν, η άρνηση του θύματος να συνεργαστεί και να φιλοξενηθεί στο Καταφύγιο, η μη αντίληψη για τη σοβαρότητα της κατάστασης και τους κινδύνους και η επιθυμία επαναπατρισμού, ο φόβος και η έλλειψη εμπιστοσύνης προς τις Αρχές, το μεγάλο χρονικό διάστημα μεταξύ καταχώρησης μιας υπόθεσης ενώπιον του Δικαστηρίου και της τελικής εκδίκασής της, οι δωροδοκίες, τα ψυχολογικά τραύματα, η έλλειψη οικονομικής προστασίας από το κράτος, η καθυστέρηση στην ανταπόκριση των εμπλεκόμενων υπηρεσιών, καθώς και η άγνοια των ενδείξεων εκμετάλλευσης ή/και της διαδικασίας παραπομπής των θυμάτων από τους Λειτουργούς. Με αυτό τον τρόπο οι Κυβερνητικές Υπηρεσίες φαίνεται να παραδέχονται κάποιες από τις δικές τους αδυναμίες σε σχέση με την πρακτική εφαρμογή της νομοθεσίας και του Σχεδίου Δράσης.

Οι ΜΚΟ από την άλλη, δήλωσαν ότι, στις υποθέσεις με αρνητική εξέλιξη, η Αστυνομία και οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας δεν συνεργάστηκαν. Δήλωσαν ότι, υπήρξε καθυστέρηση στην αποστολή πληροφοριών, λόγω γραφειοκρατίας, σημειώθηκε ελλιπής συντονισμός και πιθανές συγκρούσεις και παρατηρήθηκε άρνηση του θύματος να ακολουθήσει τους κανόνες ένταξης σε καταφύγιο, λόγω προσωπικών και πολιτισμικών αντιλήψεων. Κατέγραψαν ως αρνητικά, την κωλυσιεργία στην εξέταση αιτήσεων και την περιορισμένη οικονομική στήριξη. Με αυτό τον τρόπο, πέραν της αναγνώρισης κάποιων αντικειμενικών δυσκολιών, οι ΜΚΟ τείνουν να επιρρίπτουν ευθύνες στην έλλειψη συνεργασίας ή στην καθυστέρηση των Κυβερνητικών Υπηρεσιών.

2. Με βάση την εμπειρία σας, εφαρμόζεται ο Νόμος της καταπολέμησης της εμπορίας προσώπων;

Σε γενικές γραμμές οι Κυβερνητικές Υπηρεσίες θεωρούν ότι εφαρμόζεται ο Νόμος για την καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων. Η Αστυνομία έχει εντάξει την εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας στις προτεραιότητες, ενώ το Γραφείο της Επιτρόπου θεωρεί ότι υπάρχουν σημαντικά περιθώρια βελτίωσης της εφαρμογής του πλαισίου, ιδίως όσον αφορά στην πρόληψη των παραγόντων που καθιστούν ευάλωτες στην εκμετάλλευση συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού (αναθεώρηση μεταναστευτικού μοντέλου), στη μείωση του «σκοτεινού αριθμού» των υποθέσεων (underreporting), στον τομέα της στήριξης των θυμάτων, η οποία πρέπει να είναι έγκαιρη, αποτελεσματική και «θυματοκεντρική», και στον τομέα του συντονισμού των ενεργειών των κρατικών αρχών και της συνεργασίας με τις ΜΚΟ.

Η άποψη των ΜΚΟ ήταν διαφορετική από τις Κυβερνητικές Υπηρεσίες. Ανέφεραν ότι κάποιες υπηρεσίες ακολουθούν τον Νόμο επιλεκτικά, ότι σε αρκετές περιπτώσεις εφαρμόζεται το γράμμα και όχι το πνεύμα του Νόμου και ότι εφόσον ο πελάτης δεν τιμωρείται η εφαρμογή είναι περιορισμένη. Μια σημαντική παρατήρηση είναι ότι η ΠΣΟ έχει σχεδόν ένα χρόνο να υλοποιήσει συνάντηση. Κατά τις ΜΚΟ, ο λόγος που δεν εφαρμόζεται ικανοποιητικά ο Νόμος είναι επειδή την εφαρμογή εμποδίζουν εσωτερικές πολιτικές και διαδικασίες, λόγω έλλειψης συντονισμού εφαρμογής των ενεργειών που προβλέπει ο Νόμος 60(Ι)/2014, με βάση τον οποίο η ευθύνη είναι στις αρμοδιότητες του Υπουργείου Εσωτερικών. Πρότειναν να μεταφερθεί ο συντονισμός στο Υπουργείο Δικαιοσύνης. Οι ΜΚΟ αναγνώρισαν επίσης την έλλειψη πολιτικής βούλησης και οικονομικής στήριξης, για πλήρη και

αποτελεσματική εφαρμογή του Νόμου, την έλλειψη επαρκούς εκπαίδευσης και την επικράτηση στερεοτύπων. Και πάλι παρατηρείται η τάση των ΜΚΟ να επιρρίπτουν ευθύνες στις Κυβερνητικές Υπηρεσίες, στην εκάστοτε Κυβέρνηση και στην μικρή κοινωνία της Κύπρου όπου όλοι γνωρίζουν όλους.

3. Αντιμετωπίζετε δυσκολίες στη δουλειά σας λόγω του νομοθετικού πλαισίου; Αν ναι, ποιες πιστεύετε ότι είναι οι σημαντικότερες;

Τόσο οι Κυβερνητικές Υπηρεσίες όσο και οι ΜΚΟ αντιμετωπίζουν δυσκολίες λόγω του υφιστάμενου νομικού πλαισίου. Οι Κυβερνητικές Υπηρεσίες αναγνωρίζουν ότι θα μπορούσαν να γίνουν πιο ξεκάθαρες οι αρμοδιότητες της κάθε εμπλεκόμενης Υπηρεσίας, για να γίνουν πιο σαφείς οι διαδικασίες που ακολουθούνται στην παροχή υπηρεσιών και προστασία των θυμάτων, να γίνουν πιο παραδειγματικές οι ποινές και να μειωθεί ο χρόνος εκδίκασης των υποθέσεων. Ελαφρώς διαφοροποιημένες είναι οι απόψεις των ΜΚΟ για αλλαγή στο νομικό πλαίσιο, οι οποίες θέτουν ως προτεραιότητα τη συνεργασία με τις ΥΚΕ, την αποσυσχέτιση της άσκησης της πορνείας ως αδίκημα με βάση τον περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως Νόμο, Κεφ. 105, την υλοποίηση των προνοιών που αφορούν στις δομές στήριξης και προστασίας, καθώς και τη διερεύνηση της ποινικής ευθύνης των πελατών από την Αστυνομία.

Γ. Συσχέτιση πορνείας και εμπορίας προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση:

1. Πιστεύετε ότι η πορνεία συνδέεται με το φαινόμενο της εμπορίας προσώπων ή λειτουργεί ως «καταφύγιο» σχετικά με την ανάπτυξη της εμπορίας προσώπων;

Όλοι οι συμμετέχουσες Κυβερνητικές Υπηρεσίες και ΜΚΟ απάντησαν ότι η πορνεία συνδέεται με το φαινόμενο της εμπορίας προσώπων, πλην του Τμήματος Εργασίας που εξέφρασε σχετική βεβαιότητα και της ΚΙΣΑ που απάντησε ότι δεν συνδέεται.

Στο ερώτημα κατά πόσο η πορνεία λειτουργεί ως «καταφύγιο» για την ανάπτυξη της εμπορίας προσώπων, όλες οι Κυβερνητικές Υπηρεσίες και οι ΜΚΟ απάντησαν θετικά, πλην του Τμήματος Εργασίας, της Νομικής Υπηρεσίας και της ΚΙΣΑ. Η άποψη των Κυβερνητικών Υπηρεσιών στηρίχθηκε στο γεγονός ότι με βάση τη γνώση και εμπειρία τους, γυναίκες που ασχολούνται με πορνεία αποτελούν μια ομάδα ατόμων υψηλού κινδύνου για θυματοποίηση από τους εμπόρους, καθώς επίσης σε πολλές περιπτώσεις πίσω από κάθε «επιχείρηση» πορνείας ή άγρας

πελατών με σκοπό την πορνεία, κρύβονται καλοστημένα οργανωμένα εγκληματικά δίκτυα εκμετάλλευσης των γυναικών αυτών. Στην Τοποθέτηση του Γραφείου της Επιτρόπου Διοίκησης,⁵⁵⁰ αναφέρεται ότι τόσο τα στοιχεία της κυπριακής αστυνομίας όσο και η μελέτη της εμπειρίας άλλων χωρών που έχουν προβεί σε νομιμοποίηση της πορνείας, καταδεικνύουν αύξηση της εμπορίας προσώπων τόσο σε διεθνές όσο και σε εθνικό επίπεδο.

Οι ΜΚΟ, με εξαίρεση την ΚΙΣΑ και τον ΣΠΑΒΟ, είχαν πολύ πιο έντονες απόψεις σε σχέση με τη σύνδεση πορνείας και εμπορίας προσώπων, δηλώνοντας ότι είναι δύσκολο να υπάρχει πορνεία χωρίς εκμετάλλευση.

2. Εάν η πορνεία ήταν πλήρως παράνομη στην Κύπρο πιστεύετε ότι θα ήταν δυσκολότερη η θυματοποίηση ατόμων που υπόκεινται σε σεξουαλική εκμετάλλευση, με βάση την εμπειρία σας;

Οι πλείστες Κυβερνητικές Υπηρεσίες απάντησαν θετικά αναφέροντας ότι εάν γίνει παράνομη η πορνεία στην Κύπρο, με βάση την εμπειρία τους, θα είναι πιο δύσκολη η θυματοποίηση ατόμων με σεξουαλική εκμετάλλευση. Την ίδια άποψη είχαν και όλες οι ΜΚΟ εκτός από την ΚΙΣΑ που διαφώνησε και τον ΣΠΑΒΟ που κράτησε μια πιο ουδέτερη άποψη.

Δ. Αναγνώριση ανάγκης αναθεώρησης της ρύθμισης της πορνείας και της εμπορίας προσώπων:

1. Πιστεύετε ότι υπάρχει ανάγκη για αλλαγή στο ισχύον νομοθετικό πλαίσιο για την πορνεία (Ποινικός Κώδικας) και την εμπορία για σεξουαλική εκμετάλλευση (Νόμος καταπολέμησης εμπορίας προσώπων);

Σε σχέση με το νομικό πλαίσιο της εμπορίας προσώπων οι Κυβερνητικές Υπηρεσίες ανέφεραν ότι χρειάζεται βελτίωση η διάταξη που αφορά στην ποινικοποίηση του χρήστη υπηρεσιών θυμάτων, ενώ η Αστυνομία δηλώνει ότι αναθεώρησης χρήζουν και άλλες διατάξεις. Θετικά για την αλλαγή απάντησαν και οι πλείστες ΜΚΟ.

---

⁵⁵⁰ Ονουφρίου Ζ., Τσιάρτας Α., «Τοποθέτηση Επιτρόπου Διοικήσεως ως Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων σε σχέση με το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την πορνεία στην Κύπρο», ΑΥΤ 5/2012, Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Ιαν. 2014), Πρόσβαση Μάρτιος 2019 < http://www.ombudsman.gov.cy/ombudsman/ombudsman.nsf/index_new/index_new?OpenForm>

Για την πορνεία, το Γραφείο της Επιτρόπου,⁵⁵¹ εισηγήθηκε την κατάρτιση ενός Σχεδίου Δράσης που θα έχει ως άμεσο στόχο, αφενός την προστασία και τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των γυναικών που εκδίδονται και αφετέρου την ευαισθητοποίηση και ενημέρωση του κοινού για το θέμα, με απώτερο στόχο την αποτροπή της ζήτησης των «σεξουαλικών υπηρεσιών». Με την ίδια άποψη φαίνεται να συμφωνεί η ΚΙΣΑ, η οποία υποστηρίζει ότι πρέπει αρχικά να διευκρινιστεί κατά πόσο στην Κύπρο η οικειοθελής άσκηση πορνείας είναι ποινικοποιημένη ή όχι. Η ΠΟΓΟ ενώ υποστηρίζει ότι δεν τίθεται θέμα αναφορικά με την ποινικοποίηση της πορνείας, είναι υπέρ της ποινικοποίησης της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών, για σκοπούς αποτροπής των πελατών και μείωσης της ζήτησης.

2. Το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο επαρκεί για την προστασία των θυμάτων, της κοινωνίας και των εμπλεκόμενων εκδιδόμενων και πελατών, με βάση την εμπειρία σας;

Από πλευράς Κυβερνητικών Υπηρεσιών, βλέπουμε διάσταση απόψεων, εφόσον η Αστυνομία και το Γραφείο Εργασίας θεωρούν το νομικό πλαίσιο επαρκές, ενώ οι ΥΚΕ και η Επίτροπος Διοίκησης υποστηρίζουν ότι δεν επαρκεί και ότι χρειάζονται να ληφθούν περισσότερα μέτρα για την προστασία των θυμάτων, της κοινωνίας αλλά και μέτρα για μείωση της ζήτησης σεξουαλικών υπηρεσιών από πελάτες. Οι ΜΚΟ, από την άλλη, συμφωνούν μεταξύ τους, απαντώντας ότι δεν επαρκεί το νομικό πλαίσιο για να προστατεύσει όλους τους εμπλεκόμενους στην εμπορία για σεξουαλική εκμετάλλευση και στην πορνεία.

3. Πιστεύετε ότι είναι εφικτή η εφαρμογή ενός μοντέλου ρύθμισης της πορνείας στην Κύπρο, όπου θα προστατεύονται εξίσου τα δικαιώματα των θυμάτων εμπορίας προσώπων, των εκδιδόμενων, των πελατών και της κοινωνίας της Κύπρου;

Διάσταση απόψεων παρατηρείται και στην πιο πάνω ερώτηση μεταξύ των Κυβερνητικών Υπηρεσιών, εφόσον η ΠΣΟ διαφωνεί, αναφέροντας ότι η ρύθμιση της πορνείας, με βάση στατιστικά χωρών που επιτρέπουν την πορνεία, δεν φαίνεται

---

⁵⁵¹ Ονουφρίου Ζ., Τσιάρτας Α., «Τοποθέτηση Επιτρόπου Διοικήσεως ως Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων σε σχέση με το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την πορνεία στην Κύπρο», ΑΥΤ 5/2012, Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Ιαν. 2014), Πρόσβαση Μάρτιος 2019 < http://www.ombudsman.gov.cy/ombudsman/ombudsman.nsf/index_new/index_new?OpenForm >

να μειώνει τον αριθμό των θυμάτων εμπορίας προσώπων, ενώ οι ΥΚΕ και το Τμήμα Εργασίας, πιστεύουν ότι με τη σωστή μελέτη, μια τέτοια ρύθμιση μπορεί να είναι εφικτή.

Και οι απόψεις των ΜΚΟ φαίνεται να είναι διαφορετικές. Το Caritas, το MIGS, το ΣΤΙΓΜΑ και η ΠΟΓΟ απάντησαν αρνητικά συμφωνώντας με την ΠΣΟ, ενώ η ΚΙΣΑ, το ΗFC, η Δερματολογική Αφροδισιολογική Εταιρεία Κύπρου, η ΣΚΓ και ο ΣΠΑΒΟ, απάντησαν θετικά, με την επιφύλαξη ότι η Κυπριακή Δημοκρατία, δεν είναι ακόμα έτοιμη και ότι χρειάζεται επιστημονική έρευνα και μελέτη.

Ε. Απόψεις για τη νομιμοποίηση ή την ποινικοποίηση της πορνείας στην Κύπρο:

1. Πως θα επηρέαζε τη δουλειά σας μια πιθανή ποινικοποίηση της πορνείας στην Κύπρο (δηλαδή να γίνει πλήρως παράνομη);

Όλες οι Κυβερνητικές Υπηρεσίες πλην του Τμήματος Εργασίας απάντησαν ότι δεν θα επηρέαζε τη δουλειά τους μια πιθανή ποινικοποίηση της πορνείας. Το Τμήμα Εργασίας απάντησε ότι ίσως να υπήρχαν πολλά κρούσματα σεξουαλικής παρενόχλησης στις αλλοδαπές εργαζόμενες και ως αποτέλεσμα αύξηση στις καταγγελίες.

Από την άλλη οι ΜΚΟ δηλώνουν ότι θα διευκόλυνε τη δουλειά τους μια πιθανή ποινικοποίηση του πελάτη της πορνείας, εφόσον κατά την άποψη τους θα επηρέαζε αρνητικά την ανάπτυξη της εμπορίας προσώπων. Αξίζει να αναφερθούν οι αντίθετες απόψεις της Δερματολογικής Αφροδισιολογικής Εταιρείας Κύπρου η οποία πιστεύει ότι πιθανότατα να επηρεάζει αρνητικά τη δουλειά τους, εφόσον η ποινικοποίηση μπορεί να προκαλέσει αύξηση των σεξουαλικά μεταδιδόμενων νοσημάτων, φόβο και έλλειψη ελέγχου ατόμων για αφροδίσια, εφόσον τα άτομα αυτά θα φοβούνταν, την αστυνομία. Για αρνητική επίδραση απάντησε και η ΚΙΣΑ, σε σχέση με τις μετανάστριες.

2. Εάν με Νομοθεσία η πορνεία στην Κύπρο γινόταν παράνομη, πιστεύετε ότι οι πελάτες και οι εκδιδόμενοι σε γενική αναλογία θα τηρούσαν τον Νόμο, με βάση την εμπειρία σας;

Ενώ η ΠΣΟ και οι ΥΚΕ απάντησαν ότι οι πολίτες θα τηρούσαν τον Νόμο, με τον ίδιο τρόπο που γίνεται και με τα άλλα αδικήματα, η Αστυνομία έδωσε μια πιο ρεαλιστική απάντηση αναφέροντας ότι λόγω της επικερδότητας της εμπορίας προσώπων,

ακόμα και να ποινικοποιηθεί η αγορά σεξουαλικών υπηρεσιών, δεν πιστεύουν ότι θα σταματήσει να υπάρχει. Και οι απόψεις των ΜΚΟ διαφέρουν, όμως τείνουν να υποστηρίζουν ότι για να ξεκινήσει ο κόσμος να τηρεί τον Νόμο χρειάζεται ενημέρωση και παραδειγματισμός, ενώ η αρχική τοποθέτηση είναι ότι δεν αναμένεται να τηρείται ο Νόμος.

3. Πιστεύετε ότι εάν η πορνεία ήταν νόμιμη και ρυθμισμένη στην Κύπρο, θα μπορούσατε να κάνετε πιο εύκολα τη δουλειά σας;

Τόσο η ΠΣΟ όσο και η Αστυνομία, θεωρούν ότι δεν θα επηρεαστεί η δουλειά τους από πιθανή νομιμοποίηση, διότι θα συνεχίσουν να ασχολούνται με την καταστολή των παράνομων δραστηριοτήτων που αφορούν την εμπορία προσώπων. Οι ΥΚΕ, η Νομική Υπηρεσία και το Τμήμα Εργασίας, απάντησαν ότι εάν η πορνεία ήταν νόμιμη και ρυθμισμένη θα ήταν ευκολότερη η δουλειά τους. Συμπερασματικά φαίνεται ότι οι Κυβερνητικές Υπηρεσίες, σε αντίθεση με τις ΜΚΟ, δεν έχουν έντονη άποψη ενάντια στη νομιμοποίηση της πορνείας μέσα από ρύθμιση.

Από τις ΜΚΟ το Caritas, το MIGS και η ΓΣΚ απάντησαν ότι ο εντοπισμός θυμάτων εμπορίας προσώπων από τους ίδιους και η δουλειά τους θα γινόταν πιο δύσκολος. Η ΠΟΓΟ ανέφερε ότι θα τους υποχρέωνε να κάνουν περισσότερες δράσεις ευαισθητοποίησης για το θέμα.

Αντίθετα, η ΚΙΣΑ, το HFC και η Δερματολογική Αφροδισιολογική Εταιρεία Κύπρου απάντησαν ξεκάθαρα ότι μια τέτοια λύση θα έκανε τη δουλειά τους πιο εύκολη.

Συμπερασματικά, παρατηρούμε ότι τόσο οι Κυβερνητικές Υπηρεσίες όσο και οι ΜΚΟ έχουν επαρκείς γνώσεις της νομοθεσίας και της πολιτικής για την εμπορία προσώπων, λόγω της εμπλοκής τους, της εμπειρογνωμοσύνης και της εμπειρίας τους. Για την πορνεία εντούτοις, τόσο οι Κυβερνητικές Υπηρεσίες όσο και οι ΜΚΟ σε γενική αναλογία, δεν φαίνεται να γνωρίζουν ή να έχουν μελετήσει το θέμα σε βάθος, πέραν της Τοποθέτησης της Επιτρόπου Διοίκησης και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων⁵⁵² καθώς και της μελέτης που είχε κάνει η ΠΟΓΟ⁵⁵³ το 2013, και της

⁵⁵² Ονουφρίου Ζ., Τσιάρτας Α., «Τοποθέτηση Επιτρόπου Διοικήσεως ως Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρώπινων Δικαιωμάτων σε σχέση με το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την πορνεία στην Κύπρο», ΑΥΤ 5/2012, Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρώπινων Δικαιωμάτων (Ιαν. 2014).

⁵⁵³ Παγκύπρια Ομοσπονδία Γυναικείων Οργανώσεων, «Θέσεις της ΠΟΓΟ για το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την πορνεία στην Κύπρο, στη βάση των οποίων κατατέθηκε έγγραφη τοποθέτηση στη Δημόσια Διαβούλευση που πραγματοποιήθηκε με πρωτοβουλία της Επιτρόπου Διοίκησης τον

μελέτης της ΚΙΣΑ, για να μπορεί να εκφέρει τόσο έντονα την άποψη για τη ρύθμιση της πορνείας, νομιμοποιώντας την ως επάγγελμα.

Όσον αφορά στις πρακτικές δυσκολίες στην εφαρμογή της νομοθεσίας και της πολιτικής σε σχέση με την εμπορία προσώπων, παρατηρούμε ότι αναγνωρίζονται οι βασικές αδυναμίες του συστήματος, τόσο από τις Κυβερνητικές Υπηρεσίες, όσο και από τις ΜΚΟ, ως η έλλειψη συνεργασίας, πόρων, εκπαίδευσης, οι χρονοβόρες δικαστικές διαδικασίες, οι δωροδοκίες, η γραφειοκρατία και οι καθυστερήσεις, οι μη ξεκάθαρες αρμοδιότητες και η έλλειψη παραδειγματικών ποινών. Παράλληλα, παρατηρείται μια τάση επίρριψης ευθυνών από τις ΜΚΟ στις Κυβερνητικές Υπηρεσίες, εφόσον το κράτος έχει ευθύνη για την εφαρμογή του Νόμου και των πολιτικών.

Στα ερωτήματα που αφορούν τη σύνδεση της πορνείας με την εμπορία προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση, οι πλείστες Κυβερνητικές Υπηρεσίες και ΜΚΟ απάντησαν θετικά, εφόσον σε περιπτώσεις νομιμοποίησης της πορνείας, παρατηρείται αύξηση της εμπορίας προσώπων. Ειδικά για την περίπτωση της Κύπρου, οι πλείστες Κυβερνητικές Υπηρεσίες απάντησαν ότι εάν γίνει παράνομη η αγορά σεξουαλικών υπηρεσιών, θα είναι πιο δύσκολη η θυματοποίηση για σεξουαλική εκμετάλλευση. Αντίθετη άποψη είχε η ΚΙΣΑ.

Όλες οι ΜΚΟ και Κυβερνητικές Υπηρεσίες αναγνώρισαν την ανάγκη αναθεώρησης του ρυθμιστικού πλαισίου της πορνείας και της εμπορίας προσώπων. Για την εμπορία προσώπων τόνισαν όλοι ότι χρειάζεται βελτίωση η διάταξη που αφορά στην ποινικοποίηση του χρήστη υπηρεσιών θυμάτων, καθώς και να ληφθούν πρόσθετα μέτρα για την προστασία των θυμάτων και της κοινωνίας. Για την πορνεία, τέθηκε εισήγηση για την κατάρτιση ενός Σχεδίου Δράσης, με στόχο αφενός την προστασία και τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των γυναικών που εκδίδονται και αφετέρου, την ευαισθητοποίηση και ενημέρωση του κοινού για το θέμα, με απώτερο στόχο την αποτροπή της ζήτησης των «σεξουαλικών υπηρεσιών». Παράλληλα, όλοι οι εμπλεκόμενοι πιστεύουν ότι ενώ πιθανόν να είναι εφικτή η εφαρμογή ενός μοντέλου ρύθμισης της πορνείας στην Κύπρο, όπου θα προστατεύονται εξίσου τα δικαιώματα των θυμάτων εμπορίας προσώπων, των εκδιδόμενων, των πελατών και της κοινωνίας της Κύπρου, εντούτοις, θεωρούν ότι είναι ένα πολύ δύσκολο εγχείρημα.

Απρίλη του 2013", (Απρίλιος 2013), <<http://www.pogocy.com/θέσεις-της-πογο-για-την-πορνεία/>>, Πρόσβαση Φεβρουάριος 2019.

Τέλος, σε σχέση με τη νομιμοποίηση ή την ποινικοποίηση της πορνείας στην Κύπρο, φαίνεται ότι ενώ οι Κυβερνητικές Υπηρεσίες διατηρούν μια ουδέτερη στάση σε σχέση με την πιθανή νομιμοποίηση, οι πλείστες ΜΚΟ είναι αντίθετες, πλην της ΚΙΣΑ. Εάν πάλι η πορνεία (αγορά σεξουαλικών υπηρεσιών) γίνει παράνομη στην Κύπρο, υπάρχει μια γενική άποψη ότι για να ξεκινήσει να εφαρμόζεται ο Νόμος, χρειάζεται ενημέρωση και παραδειγματισμός, ενώ η αρχική τοποθέτηση είναι ότι δεν αναμένεται να τηρείται ο Νόμος.

5.2 Συζήτηση Ερευνητικών Ευρημάτων σε σχέση με το Θεωρητικό Υπόβαθρο – 3^ο Στάδιο

Στο 3^ο στάδιο, γίνεται η συζήτηση των ερευνητικών ευρημάτων σε σχέση με το θεωρητικό υπόβαθρο που ερευνήθηκε μέσα από τη μελέτη της νομοθεσίας, της νομολογίας, των πρακτικών άλλων χωρών και των απόψεων ακαδημαϊκών και τα εμπειρικά ευρήματα, όπως παρουσιάστηκαν και αναλύθηκαν πιο πάνω.

Μετά από προβληματισμό και μελέτη της υφιστάμενης βιβλιογραφίας, παρατίθενται οι ακόλουθες απαντήσεις στα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν κατά τον ερευνητικό σχεδιασμό.⁵⁵⁴ Με την απάντηση και/ή τη διερεύνησή τους, απαντάται το ερευνητικό ερώτημα, δηλαδή κατά πόσο υπάρχει κάποιο μοντέλο ρύθμισης της πορνείας που μπορεί να εφαρμοστεί στην Κύπρο και το οποίο θα προωθή την εφαρμογή των υποχρεώσεων και την προστασία των δικαιωμάτων των θυμάτων εμπορίας προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση, των εκδιδομένων και των πελατών, με βάση τις αντιλήψεις της κυπριακής κοινωνίας.

5.2.1 Ερωτήματα που απαντώνται από την έρευνα σε αρχείο

5.2.1.1 Υπάρχει το δικαίωμα της πορνείας, τόσο από την πλευρά της πόρνης όσο και από την πλευρά του πελάτη σύμφωνα με την ακαδημαϊκή κοινότητα, τη νομοθεσία και τη νομολογία;

Το εν λόγω ερώτημα θα πρέπει να απαντηθεί σε δύο σκέλη. Το πρώτο σκέλος αφορά στο δικαίωμα άσκησης της πορνείας ως ανθρώπινο δικαίωμα, είτε αυτό συζητείται στο πλαίσιο της δημόσιας σφαίρας είτε της ιδιωτικής ζωής. Κατά δεύτερον, υπάρχει η πιο πρακτική συζήτηση και διερεύνηση του ερωτήματος, που αφορά στην περίπτωση της Κύπρου και συγκεκριμένα, κατά πόσο στην Κύπρο, με βάση την υφιστάμενη νομοθεσία και νομολογία, η πορνεία είναι νόμιμη ή παράνομη και κάτω από ποιες συνθήκες.

Όπως αναλύθηκε και αναφέρθηκε στο κεφάλαιο Θεωρητικό Υπόβαθρο, αρχικά τίθεται ο προβληματισμός που αφορά στο γενικό δικαίωμα της αυτονομίας του ανθρώπινου σώματος, γνωστό και ως «Personal Agency».⁵⁵⁵ Όπως αναφέρει και

⁵⁵⁴ Χωριανόπουλος, Ιωσηφίδης Θ. και Σπυριδάκης Μ., *Ποιοτική κοινωνική έρευνα – Μεθοδολογικές Προσεγγίσεις και Ανάλυση Δεδομένων*, (Εκδόσεις Κριτική 2006), σελ. 160.

⁵⁵⁵ Lowe E. J., *Personal Agency: The Metaphysics of Mind and Action*, (January 2009), Oxford Scholarship Online, Ch.7.

ο Lowe, η προσωπική Αυτονομία εδράζεται στη λογική ανθρώπινη πράξη, η οποία εξαρτάται από την ελεύθερη βούληση και τις εξωτερικές φυσικές αιτίες που οδηγούν ένα άτομο στην πράξη. Σύμφωνα με το πνεύμα της Οικουμενικής Διακήρυξης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα,⁵⁵⁶ όλοι οι άνθρωποι, ανεξάρτητα από το φύλο, την καταγωγή, το χρώμα, τη γλώσσα και τη θρησκεία, μεταξύ άλλων, έχουν το δικαίωμα να ζουν, να εργάζονται, να απολαμβάνουν την ιδιωτική οικογενειακή τους ζωή και να αποφασίζουν για τον εαυτό τους, στο πλαίσιο της κοινωνίας που ζουν. Κάθε κράτος, ομάδα ή άτομο δεν μπορεί να ενεργεί και να εκτελεί πράξεις που αποβλέπουν στην άρνηση των δικαιωμάτων και των ελευθεριών που εξαγγέλλονται στην Οικουμενική Διακήρυξη. Ως εκ τούτου, το δικαίωμα της άσκησης της πορνείας και της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών, μπορεί να αποτελέσει δικαίωμα, εφόσον δεν προσβάλλει τα δικαιώματα και τις ελευθερίες ενός από τους συμβαλλόμενους, καθώς επίσης, εάν επιτρέπεται από τη νομοθεσία του κράτους στο οποίο έχουν επιλέξει να ασκήσουν το εν λόγω δικαίωμα, τόσο ο προσφέρων όσο και ο χρήστης των σεξουαλικών υπηρεσιών.

Πέραν της Οικουμενικής Διακήρυξης, τα όρια της προσωπικής αυτονομίας μελέτησε σε αρκετές περιπτώσεις και κάτω από διαφορετικό πρίσμα, το ΕΔΑΔ, είτε αυτή αφορούσε το δικαίωμα στην ευθανασία, στη συμμετοχή σε σαδομαζοχιστικές πράξεις μεταξύ ομοφυλοφίλων, αλλά και τη σεξουαλική ελευθερία σε γενικές γραμμές.⁵⁵⁷ Στις αποφάσεις Laskey, Jaggard και Brown⁵⁵⁸ κατά Ηνωμένου Βασιλείου και Κ.Α., Α.Δ. κατά Βελγίου⁵⁵⁹ το δικαστήριο αποφάσισε ότι η καταδίκη των αυτουργών των σαδομαζοχιστικών πράξεων, για το αδίκημα της πρόκλησης σωματικών βλαβών δεν αντιβαίνει στο άρθρο 8 της ΕΣΔΑ,⁵⁶⁰ το οποίο

---

⁵⁵⁶ Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, [10 Δεκεμβρίου 1948], General Assembly resolution 217 A, <http://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=18&Itemid=33>, Πρόσβαση Φεβρουάριος 2019.

⁵⁵⁷ Καραβοκύρης Γ., Συναίνεση και Αυτονομία: με αφορμή τα όρια της σεξουαλικής αυτοδιάθεσης στη νομολογία του ΕΔΑΔ, (2010), <https://www.constitutionalism.gr/1594-synainesi-kai-aytonomia-me-aformi-ta-oria-tis-sexo/#_ftn7>, Πρόσβαση Μάρτιος 2019.

⁵⁵⁸ Cases after Brown, Πρόσβαση Μάρτιος 2019 <<http://www.keepcalmtalklaw.co.uk/sadomasochism-following-r-v-brown-domestic-violence-or-sexual-autonomy/>>.

⁵⁵⁹ Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΑΔ), 19 Φεβρουαρίου 1997, υπόθεση Laskey, Jaggard και Brown κατά Ην. Βασιλείου και 17 Φεβρουαρίου 2005, υπόθεση Κ.Α και Α.Δ κατά Βελγίου. Οι αποφάσεις είναι προσβάσιμες στην ηλεκτρονική διεύθυνση του ΕΔΑΔ: www.echr.coe.int.

⁵⁶⁰ Σύμφωνα με το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ «1. Παν πρόσωπον δικαιούται εις τον σεβασμόν της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του, της κατοικίας του και της αλληλογραφίας του. 2. Δεν επιτρέπεται να υπάρξει επέμβασις δημοσίας αρχής εν τη ασκήσει του δικαιώματος τούτου, εκτός εάν η επέμβασις αυτή προβλέπεται υπό του νόμου και αποτελεί μέτρον το οποίον, εις μίαν δημοκρατικήν κοινωνίαν, είναι αναγκαίον δια την εθνικήν ασφάλειαν, την δημοσίαν ασφάλειαν, την οικονομικήν ευημερίαν της

επικαλέστηκαν οι διάδικοι ως θεμέλιο προστασίας της ιδιωτικής τους ζωής και της σεξουαλικής τους αυτοδιάθεσης. Σε αυτές τις περιπτώσεις, όμως, λόγω της σαδομαζοχιστικής φύσης των επαφών, παρά το γεγονός ότι δεν φαίνεται να είχε προκληθεί βαριά σωματική βλάβη στα άτομα που προσέφεραν οικειοθελώς τις σεξουαλικές υπηρεσίες, η κρίση των δικαστών βασίστηκε στο γεγονός ότι οι πράξεις είχαν ξεπεράσει τα κοινωνικώς αποδεκτά όρια. Η μοναδική σχετική υπόθεση στην Κύπρο είναι η Αγωγή με αρ. 546/2001,⁵⁶¹ στη βάση της οποίας αποφασίστηκε ότι η απαγόρευση του αποζήν από κέρδη πορνείας, ως επάγγελμα, δεν είναι αντίθετο στο άρθρο 26 του Συντάγματος.

Ως εκ τούτου, συμπεραίνουμε ότι το δικαίωμα της προσωπικής σεξουαλικής αυτονομίας είναι μεν νομικά κατοχυρωμένο στη γενικότητα του, εντούτοις, οι δικαστικές αρχές κατά γενική αναλογία οριοθετούν την ύπαρξη του, με βάση τη νομοθεσία, την κοινωνική αποδοχή της πράξης και την πολιτική του κράτους στο οποίο εφαρμόζεται η πρακτική. Όσον αφορά στο δικαίωμα στην προσφορά και αγορά σεξουαλικών υπηρεσιών, και πάλι, η νομική οριοθέτηση της απαγόρευσης, εξαρτάται από το κοινωνικό και νομικό πλαίσιο, καθώς επίσης, και τα ήθη της κάθε εποχής.⁵⁶²

Με βάση την κυπριακή νομοθεσία δεν υπάρχει κατοχυρωμένο δικαίωμα της πορνείας, τόσο από την πλευρά της πόρνης όσο και από την πλευρά του πελάτη. Τα κυπριακά δικαστήρια φαίνεται ότι έχουν αλλάξει τις απόψεις και τον τρόπο που αντιμετωπίζουν τη σεξουαλική εκμετάλλευση και την πορνεία, τα τελευταία χρόνια, εντούτοις, η συνεχής επιμόρφωση για θέματα εμπορίας προσώπων και ισότητας φύλων είναι απαραίτητη, τόσο για τους δικαστές, όσο και για τους/τις δικηγόρους. Η ακαδημαϊκή κοινότητα είναι χωρισμένη σε δύο μεγάλα στρατόπεδα όσον αφορά στο θέμα της πορνείας, όπως περιγράφηκε πιο πάνω. Στην Κύπρο, μέσα από τις απαντήσεις στα ερωτηματολόγια των Κυβερνητικών Υπηρεσιών, των ΜΚΟ και του κοινού διαφάνηκε ότι οι απόψεις διίστανται. Το κοινό, τείνει να στρέφεται ελαφρώς

χώρας, την προάσπιση της τάξεως και την πρόληψη ποινικών παραβάσεων, την προστασία της υγείας ή της ηθικής, ή την προστασία των δικαιωμάτων και ελευθεριών άλλων».

⁵⁶¹ Σύνταγμα Κυπριακής Δημοκρατίας 1960, Άρθρο 26(1) Έκαστος έχει το δικαίωμα του συμβάλλεσθαι ελευθέρως. Τούτο υπέκειται εις όρους, περιορισμούς ή δεσμεύσεις τιθεμένους επί τη βάσει των γενικών αρχών του δικαίου των συμβάσεων. Νόμος θέλει προβλέψει διά την πρόληψιν εκμεταλλεύσεως υπό προσώπων, άτινα διαθέτουσιν ιδιάζουσαν οικονομικήν ισχύν. Σχετική είναι η υπόθεση Αρ. 546/2001, *L.D. HIGH HEELS MODEL AGENCY LTD ν. Κυπριακής Δημοκρατίας*, διά του Υπουργού Εσωτερικών, [2002] που αναλύεται στο Κεφάλαιο 3.

⁵⁶² *United States v. Extreme Associates*, 431 F.3d 150 (3rd Cir. 2005), καταδίκη παραγωγών πορνογραφίας για μετάδοση αισχρού περιεχομένου, <https://repository.law.umich.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1005&context=mjgl>

προς την αποποινικοποίηση της πορνείας και τη ρύθμιση της παροχής σεξουαλικών υπηρεσιών, ως επάγγελμα, ενώ οι πλείστοι ΜΚΟ, εκφράζονται έντονα προς την αντίθετη πλευρά, υποστηρίζοντας ότι η πορνεία αποτελεί την κατοχύρωση της εκμετάλλευσης του γυναικείου σώματος, εφόσον κανένας άνθρωπος, εάν είχε επιλογή, κατά την άποψη τους, δεν θα επέλεγε να εμπορεύεται το σώμα του.

5.2.1.2 Έχουν ρυθμιστεί η πορνεία και η καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση στην Κύπρο;

Ενώ η εμπορία προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση στην Κύπρο έχει ρυθμιστεί τόσο με τη ψήφιση της Νομοθεσίας Ν60(Ι)/2014, όσο και με τα εκάστοτε Σχέδια Δράσης για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Προσώπων και την κύρωση Διεθνών Συμβάσεων, η ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο είναι αποσπασματική, εφόσον η πορνεία αυτή καθαυτή δεν είναι ποινικό αδίκημα, ενώ κάποιες σχετιζόμενες με αυτή συμπεριφορές, όπως το αποζήν από κέρδη πορνείας, αποτελούν πλημμελήματα, σύμφωνα με τις πρόνοιες του Ποινικού Κώδικα, Κεφ. 154. Εντούτοις, παρατηρούμε ότι όταν η πορνεία ασκείται από μετανάστριες, είναι λόγος απέλασης με βάση τον περί Αλλοδαπών και Μετανάστευσης Νόμο, Κεφ. 105. Έκπληξη αποτελεί επίσης το γεγονός ότι έλλειψη πληροφόρησης για τη ρύθμιση της πορνείας, δεν παρατηρείται μόνο στις απαντήσεις του κοινού, αλλά και στις απαντήσεις των Κυβερνητικών Υπηρεσιών, ενώ οι ΜΚΟ φαίνεται να είναι καλύτερα πληροφορημένες για την απουσία ρύθμισης και ζητούν να δημιουργηθεί θεσμικό πλαίσιο.

5.2.1.3 Υπάρχει υπόνοια ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση υιοθετεί τη στάση ενάντια στην πορνεία μέσα από τις πρόνοιες της Οδηγίας 2011/36/ΕΕ563 για την καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων;

Η Ευρωπαϊκή Ένωση φαίνεται ότι υιοθετεί τη στάση ενάντια στην πορνεία μέσα από τις πρόνοιες της Οδηγίας 2011/36/ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων, καθώς και μέσα από διάφορα ψηφίσματα και καθοδηγητικές οδηγίες. Κύριος γνώμονας της προώθησης της πιο πάνω στάσης είναι η καταπολέμηση των εμπορίας προσώπων μέσα από τη μείωση της ζήτησης. Κατά την πιο πάνω άποψη,

---

⁵⁶³ Ευρωπαϊκή Οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου, ΟJ L 101, 15.4.2011.

η μείωση της ζήτησης μπορεί να επιτευχθεί μέσω της αποτροπής, η οποία αναμένεται να είναι αποτέλεσμα της ποινικοποίησης της αγοράς υπηρεσιών από θύμα εμπορίας προσώπων. Η προώθηση της ποινικοποίησης της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών στη γενικότητα τους, ανεξάρτητα από το κατά πόσο το άτομο που τις προσφέρει ή που εξαναγκάζεται να τις προσφέρει για διάφορους λόγους είναι θύμα εμπορίας προσώπων, ή εκδιδόμενη, λύνει το πρόβλημα της απόδειξης της ύπαρξης γνώσης και παράλληλα δεν αντιτίθεται στις πρόνοιες του Άρθρου 18⁵⁶⁴ της πιο πάνω Οδηγίας. Το εν λόγω άρθρο δίνει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να εξετάσουν το ενδεχόμενο λήψης μέτρων για την ποινικοποίηση της χρήσης υπηρεσιών θυμάτων εμπορίας προσώπων «εφόσον ο χρήστης γνωρίζει» ότι το πρόσωπο είναι θύμα, κάτι που η Κυπριακή Δημοκρατία έχει ήδη υιοθετήσει, με την ενσωμάτωση της παραγράφου (4) του άρθρου 18 στο άρθρο 17⁵⁶⁵ του Ν.60(Ι)/2014. Η φράση «εφόσον ο χρήστης γνωρίζει» ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο ως «εύλογα δύναται να υποθέσει». Η αποτελεσματικότητα της ενσωμάτωσης δεν έχει ακόμα αξιολογηθεί από αρμόδιο Δικαστήριο. Εντούτοις, το γεγονός ότι ακόμα δεν έχει αξιοποιηθεί η εν λόγω πρόνοια, καθώς επίσης η απουσία ποινικών υποθέσεων εναντίον χρηστών υπηρεσιών θυμάτων εμπορίας προσώπων, καταδεικνύει εκ πρώτης όψεως κάποιου είδους ανεπάρκεια στο σύστημα. Πιθανότατα να είναι είτε λόγω φόβου ανεπιτυχούς έκβασης της υπόθεσης, λόγω χρήσης μιας μη νομολογημένης πρόνοιας, είτε λόγω της έλλειψης αντίληψης της ευθύνης του χρήστη υπηρεσιών στη ζήτηση για την ύπαρξη της εμπορίας προσώπων, είτε, όπως εκφράστηκε κατά τις συνεντεύξεις, λόγω διαφθοράς και γνωριμιών.

⁵⁶⁴ Το Άρθρο 18(4), υπό τον τίτλο “Πρόληψη”, προνοεί ότι “Προκειμένου να καταστεί αποτελεσματικότερη η πρόληψη και η καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων αποθαρρύνοντας τη ζήτηση, τα κράτη μέλη εξετάζουν το ενδεχόμενο λήψης μέτρων για την ποινικοποίηση της χρήσης υπηρεσιών που αποτελούν αντικείμενο της εκμετάλλευσης που αναφέρεται στο άρθρο 2, εφόσον ο χρήστης γνωρίζει ότι το πρόσωπο που παρέχει τις υπηρεσίες είναι θύμα ενός εκ των αδικημάτων που προβλέπονται στο άρθρο 2. Ευρωπαϊκή Οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου, ΟJ L 101, 15.4.2011.

⁵⁶⁵ Το άρθρο 17, υπό τον τίτλο «Ποινικοποίηση της Χρήσης των Υπηρεσιών των Θυμάτων» προβλέπει ότι “Όποιος εύλογα δύναται να υποθέσει ότι η εργασία που χρησιμοποιεί ή οι οποιεσδήποτε υπηρεσίες θύματος αποτελούν αντικείμενο των αδικημάτων που προβλέπονται στο παρόν Μέρος, είναι ένοχος αδικήματος και, σε περίπτωση καταδίκης του, υπόκειται σε ποινή φυλάκισης που δεν υπερβαίνει τα τρία έτη ή σε χρηματική ποινή που δεν υπερβαίνει τις δεκαπέντε χιλιάδες ευρώ ή και στις δύο αυτές ποινές: Νοείται ότι σε περίπτωση που το θύμα είναι παιδί, πρόσωπο που καταδικάζεται για αδίκημα δυνάμει του παρόντος άρθρου, υπόκειται σε ποινή φυλάκισης που δεν υπερβαίνει τα δέκα έτη ή σε χρηματική ποινή που δεν υπερβαίνει τις ογδόντα χιλιάδες ευρώ ή και στις δύο αυτές ποινές.”

5.2.1.4 Πως ερμηνεύουν τις κρατικές υποχρεώσεις για την καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων, σε σχέση με την εκμετάλλευση για πορνεία, οι Ευρωπαϊκές Δικαστικές Αποφάσεις;

Ενώ υπάρχει νομολογία για τις κρατικές υποχρεώσεις σε σχέση με την καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων για την προστασία των εν δυνάμει θυμάτων και αναγνωρισμένων θυμάτων, καθώς και για την υποχρεωτική πορνεία,⁵⁶⁶ όπως εξηγήθηκε στο Κεφάλαιο 3, εντούτοις δεν υπάρχει κάποια καθοδήγηση από το ΕΔΑΔ για την πορνεία, όταν είναι εθελούσια.

5.1.2.5 Πως έχει ρυθμιστεί η πορνεία σε άλλες χώρες και πόσο αποτελεσματική είναι η ρύθμιση, για σκοπούς εξισορρόπησης της προστασίας των δικαιωμάτων του πελάτη, του θύματος και της πόρνης;

Δεν υπάρχουν ξεκάθαρα στοιχεία και/ή στατιστικές, οι οποίες να καταδεικνύουν ότι η ποινικοποίηση ή η αποποινικοποίηση της πορνείας βοηθά στην εξισορρόπηση της προστασίας των δικαιωμάτων του πελάτη, του θύματος εμπορίας και της πόρνης. Χώρες, όπως η Ολλανδία, όπου η πορνεία είναι νόμιμη και ρυθμισμένη, αναφέρουν ότι η εμπορία προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση έχει μειωθεί⁵⁶⁷ και παράλληλα προωθούν περισσότερη ρύθμιση της πορνείας,⁵⁶⁸ ενώ στη Γερμανία, όπου επίσης η πορνεία είναι νόμιμη, υπάρχει ακαδημαϊκό κίνημα το οποίο υποστηρίζει το αντίθετο και τα αναγνωρισμένα θύματα εμπορίας για σεξουαλική εκμετάλλευση φαίνεται να αυξάνονται.⁵⁶⁹ Εκεί όπου η πορνεία έχει ποινικοποιηθεί, όπως πρόσφατα (2016)⁵⁷⁰ στη Γαλλία, δεν υπάρχουν ακόμα επίσημες στατιστικές

⁵⁶⁶ *S.M. v Croatia*, Application no. 60561/14, Council of Europe: European Court of Human Rights, [19 July 2018] [https://hudoc.echr.coe.int/eng/#/{\"itemid\":\[\"001-184665\"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng/#/{\)

⁵⁶⁷ GRETA(2017)32, “Reply from the Netherlands to the Questionnaire for the evaluation of the implementation of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings by the Parties, Συμβούλιο της Ευρώπης, σελ. 2, Πρόσβαση Μάιος 2019 <https://rm.coe.int/greta-2017-32-rq2-nld-en/16807612ba>

⁵⁶⁸ Post C., Brouwer J.G., Vols M., “Regulation of Prostitution in the Netherlands: Liberal Dream or Growing Repression?” (2018), *Eur J Crim Policy Res*, σελ. 15. & Aronowitz A. A., Hageman S. E., “National Rapporteur on Trafficking in Human Beings and Sexual Violence Against Children, the Netherlands”, (2019), *Springer Nature Switzerland AG* 2019 1, in J. Winterdyk, J. Jones (eds.), *The Palgrave International Handbook of Human Trafficking*, https://doi.org/10.1007/978-3-319-63192-9_71-1, Outshoorn J., “Policy Change in Prostitution in the Netherlands: from Legalization to Strict Control”, (2012), *Sex Res Soc Policy*.

⁵⁶⁹ Global Slavery Index, “Prevalence - Germany” (2018) <https://www.globalslaveryindex.org/2018/findings/country-studies/germany/> Πρόσβαση Απρίλιος 2020.

⁵⁷⁰ Police Nationale, Ministère de L’Intérieur, “L’office central pour la répression de la traite des êtres humains” (2011) <https://www.police-nationale.interieur.gouv.fr/Organisation/Direction-Centrale-de-la-Police-Judiciaire/Lutte-contre-la-criminalite-organisee/Office-central-pour-la-repression-de-la-traite-des-etres-humains> Πρόσβαση Μάιος 2019.

που να δείχνουν κάποια μείωση στην εμπορία προσώπων λόγω της ποινικοποίησης της πορνείας.⁵⁷¹

5.2.2 Ερωτήματα που απαντώνται μέσα από τις συνεντεύξεις

5.2.2.1 Ποια είναι η αντίληψη/κατανόηση της κοινωνίας της Κύπρου σε σχέση με τους όρους πορνεία, Εμπορία Προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση.

Από την έρευνα αντιλήψεων του κοινού φαίνεται ότι η πλειοψηφία των συμμετεχόντων γνωρίζει τι είναι η πορνεία και η εμπορία προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση και πιστεύει ότι υπάρχει. Μεγάλο ποσοστό συμμετεχόντων πιστεύει ότι η πορνεία είναι παράνομη και ότι προσφέρεται κυρίως από γυναίκες και ομοφυλόφιλα άτομα και των δύο φύλων. Υπάρχει μια ποσοστιαία διαφορά της τάξης περίπου του 10% στην αντίληψη των συμμετεχόντων/ συμμετεχουσών για το πόσο εμφανής είναι η εμπορία προσώπων σε σχέση με την πορνεία, με μεγαλύτερο ποσοστό να υποστηρίζει ότι η πορνεία είναι πιο εμφανής. Τέλος, ένα σημαντικό ποσοστό της τάξης του 36% απάντησαν ότι είχε επαφή είτε οι ίδιοι, είτε κάποιο γνωστό τους πρόσωπο, με πρόσωπο που προσφέρει σεξουαλικές υπηρεσίες.

5.2.2.2 Υπάρχει πορνεία στην Κύπρο και είναι εμφανής, με βάση τις προσωπικές εμπειρίες των ερωτηθέντων ή εμπειρίες συγγενών και φίλων; Η πορνεία είναι καλή ή κακή, παράνομη, ηθικά αποδεκτή, χρήζει αλλαγής ή καλύπτει κάποιες ανάγκες της κοινωνίας όπως τη μείωση βιασμών;

Σχεδόν όλοι οι συμμετέχοντες αναγνωρίζουν ότι η πορνεία στην Κύπρο είναι εμφανής. Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων στο ερωτηματολόγιο του κοινού πιστεύει ότι η πορνεία είναι παράνομη, ενώ οι Κυβερνητικές Υπηρεσίες και οι ΜΚΟ αναγνωρίζουν το νομικό κενό και τη σύγχυση περί της νομιμότητας της πορνείας, εφόσον γνωρίζουν ότι ενώ δεν είναι αυτή καθαυτή παράνομη η πορνεία, με εξαίρεση όταν αυτή ασκείται από τις μετανάστριες, εντούτοις δεν έχει ρυθμιστεί επαρκώς. Με βάση την αντίληψη των συμμετεχόντων σε σχέση με την ανάγκη ύπαρξης της πορνείας και ποιους εξυπηρετεί, παρατηρούμε ότι η εμφάνιση, η ηλικία, τυχόν αναπηρίες και οι ιδιαίτερες σεξουαλικές απαιτήσεις παίζουν ρόλο στην

⁵⁷¹ Global Slavery Index, “Prevalence - France” (2018) <https://www.globallslaveryindex.org/2018/findings/country-studies/france/> Πρόσβαση Απρίλιος 2020.

ύπαρξη της πορνείας, όμως δεν είναι οι μοναδικοί λόγοι ύπαρξης. Οι συμμετέχοντες/συμμετέχουσες στο ερωτηματολόγιο του κοινού αναγνωρίζουν ότι η πορνεία καλύπτει μεν κάποιες κοινωνικές ανάγκες, όμως η ρύθμισή της χρήζει αλλαγής.

5.2.2.3 Μπορεί να λειτουργήσει μια κοινωνία όπου η πορνεία είναι παράνομη και πως αντιμετωπίζει τις ανάγκες που δημιουργούνται από την απουσία πορνείων και εκδιδόμενων;

Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων/συμμετεχουσών, θεωρεί ότι το κράτος έχει ευθύνη και μπορεί να βοηθήσει στην αντιμετώπιση του φαινομένου της εμπορίας προσώπων και στην καλύτερη προστασία της κοινωνίας και όλων των εμπλεκόμενων στην πορνεία. Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων στο ερωτηματολόγιο του κοινού, με μικρή ποσοστιαία διαφορά, πιστεύει ότι δεν πρέπει να απαγορευτεί η πορνεία και ότι δεν πρέπει να είναι παράνομη. Μεγάλο ποσοστό συμμετεχόντων πιστεύει ότι είναι αποδεκτό, τόσο να προσφέρονται όσο και να αγοράζονται σεξουαλικές υπηρεσίες με την ελεύθερη θέληση και των δύο μερών. Ένα μεγάλο ποσοστό της τάξης του 50,4% απάντησε ότι συμφωνεί πολύ μέχρι πάρα πολύ, με τη μείωση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης όταν η πορνεία είναι νόμιμη σε μια χώρα. Φαίνεται επίσης, ότι μεγάλο ποσοστό 66,9%, πιστεύει ότι εάν η πορνεία ποινικοποιηθεί, δεν θα επηρεαστεί η καθημερινότητά του, κατατάσσοντας το φαινόμενο, ως κάτι που τον αφορά μεν κοινωνικά, αλλά δεν αποδέχεται την όποια σχέση με τη δική του καθημερινότητα. Τέλος, παρατηρείται μια γενική αντίληψη της τάσης για μη τήρηση του νόμου στην Κύπρο.

5.2.2.4 Πώς θα έπρεπε να αντιμετωπίζεται ο πελάτης στην Κύπρο; Έχει δικαιώματα το άτομο που αγοράζει υπηρεσίες και κάποιο ποσοστό ευθύνης εάν αποδειχθεί ότι το εκδιδόμενο πρόσωπο υπήρξε θύμα εμπορίας προσώπων;

Σημαντικά είναι τα ευρήματα σε σχέση με τον πελάτη/χρήση σεξουαλικών υπηρεσιών από θύμα εμπορίας προσώπων, ο οποίος με βάση την άποψη της πλειοψηφίας, πρέπει να τιμωρείται όταν γνωρίζει πως το άτομο με το οποίο συνευρίσκεται είναι θύμα εμπορίας προσώπων. Παρατηρείται εντούτοις, διστακτικότητα να καταδικαστεί ο χρήστης όταν δεν γνωρίζει ότι αγοράζει υπηρεσίες

από θύμα εμπορίας προσώπων, δηλαδή, όταν δεν αποδεικνύεται ότι διαθέτει την ένοχη σκέψη (*mens rea*) για την τέλεση της ένοχης πράξης (*actus reus*). Αυτή η αντίληψη, έρχεται σε αντίθεση με το περιεχόμενο του τροποποιητικού Νόμου 117(Ι)/2019⁵⁷² ο οποίος προβλέπει, μεταξύ άλλων, την ποινικοποίηση της ζήτησης, δηλαδή όχι απαραίτητα της χρήσης υπηρεσιών θύματος εμπορίας προσώπων, όταν η ζήτηση αφορά σεξουαλικές υπηρεσίες από θύμα εμπορίας προσώπων.

5.2.2.5 Είναι εφικτή η εφαρμογή ενός μοντέλου ρύθμισης της πορνείας στην Κύπρο, όπου θα προστατεύονται εξίσου τα δικαιώματα του θύματος σεξουαλικής εκμετάλλευσης, του εκδιδόμενου, του πελάτη και της κοινωνίας;

Γενικά η άποψη των συμμετεχόντων/συμμετεχουσών στο ερωτηματολόγιο του κοινού είναι ότι το κυπριακό κράτος δεν είναι έτοιμο να εφαρμόσει την όποια ρύθμιση της πορνείας για την αποτελεσματικότερη καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων. Παρατηρείται εντούτοις ότι οι συμμετέχοντες αναγνωρίζουν τα κοινωνικά ταμπού και αντιλήψεις της κυπριακής κοινωνίας της οποίας αποτελούν μέρος. Υπάρχουν απόψεις τόσο υπέρ της απαγόρευσης της πορνείας και εναντίον των εκδιδόμενων, όσο και υπέρ της νομιμοποίησης της ελεγχόμενης πορνείας. Δεν παρατηρείται ιδιαίτερη μνεία στους πελάτες/χρήστες των υπηρεσιών και στην ευθύνη που πιθανόν να τους αναλογεί. Φαίνεται εντούτοις, ότι γενικά οι συμμετέχοντες καταδικάζουν την ύπαρξη της εμπορίας προσώπων και εισηγούνται τρόπους καταπολέμησης με αυστηρότερες ποινές και εκπαίδευση. Δεν αποτελεί τέλος έκπληξη, η έκφραση απαισιοδοξίας σε σχέση με την αντίληψη ότι το κράτος είναι διεφθαρμένο και δεν θα μπορέσει να εφαρμόσει όποια πολιτική αποφασίσει για το θέμα. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν και οι πρακτικές εισηγήσεις της ΠΟΓΟ,⁵⁷³ οι οποίες διαχωρίζονται σε βραχυπρόθεσμες και μεσοπρόθεσμες.

⁵⁷² Ο περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Εμπορίας και Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων (Τροποποιητικός) Νόμος του 2016, Πρόταση Νόμου της κας. Χριστιάνας Ερωτοκρίτου εκ μέρους της κοινοβουλευτικής ομάδας του Δημοκρατικού Κόμματος, Αρ. Φακ. 23.02.057.091-2016, Κατάθεση 4.11.2016, Πρόσβαση Μάρτιος 2019, <http://www2.parliament.cy/parliamentgr/008_06/02/003.04.21.02.pdf>.

⁵⁷³ Παγκύπρια Ομοσπονδία Γυναικείων Οργανώσεων, «Θέσεις της ΠΟΓΟ για το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την πορνεία στην Κύπρο, στη βάση των οποίων κατατέθηκε έγγραφη τοποθέτηση στη Δημόσια Διαβούλευση που πραγματοποιήθηκε με πρωτοβουλία της Επιτρόπου Διοίκησης τον Απρίλιο του 2013», (Απρίλιος 2013), <<http://www.pogocy.com/θέσεις-της-πογο-για-την-πορνεία/>>, Πρόσβαση Φεβρουάριος 2019.

Βραχυπρόθεσμες εισηγήσεις ΠΟΓΟ

1. Στον βαθμό που είναι νόμιμη η άσκηση της πορνείας σήμερα να αυξηθούν οι υποχρεωτικές υποδομές.
2. Να υπάρξει υποχρεωτικός εβδομαδιαίος υγειονομικός έλεγχος των υποστατικών.
3. Να γίνεται υποχρεωτική εβδομαδιαία ιατρική εξέταση στα δημόσια νοσοκομεία για Σεξουαλικά Μεταδιδόμενα Νοσήματα και εγκυμοσύνη.
4. Να γίνει υποχρεωτική η συνεισφορά στο Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

Αυτά κρίνονται απαραίτητα από την ΠΟΓΟ, ώστε να εξασφαλιστεί η υγεία και η ασφάλιση όσων σήμερα ασκούν την πορνεία. Ως εκ τούτου, παρά την έντονη άποψη υπέρ της ποινικοποίησης της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών, η ΠΟΓΟ, αναγνωρίζει την ύπαρξη των ατόμων που ασκούν την πορνεία, ως άτομα που έχουν δικαίωμα στην υγεία, στην κοινωνική ασφάλιση και στην προστασία του κράτους. Ως εκ τούτου, η ΠΟΓΟ προτείνει παράλληλα την στήριξη αυτών που προσφέρουν τις υπηρεσίες με πρακτικά μέτρα. Από τη μια, οι προτάσεις της ΠΟΓΟ συνάδουν με τη στάση υπέρ της στήριξης των εκδιδόμενων που εμπλέκονται με την πορνεία, από την άλλη όμως ίσως οι εισηγήσεις να έπρεπε να αφορούσαν τη στήριξη των εκδιδομένων προς την έξοδο τους από την πορνεία και όχι την υποβοήθησή τους να παραμείνουν σε αυτή και μάλιστα να εισφέρουν στο Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων, διότι αυτό αποτελεί έμμεση αναγνώριση της πορνείας ως επάγγελμα. Ασφαλώς αυτές οι προτάσεις τέθηκαν το 2013 και θα μπορούσαν να βελτιωθούν και να παρουσιαστούν εκ νέου, με μια νέα προοπτική, εάν και εφόσον επέλθει νομοθετική αλλαγή με την ποινικοποίηση της ζήτησης σεξουαλικών υπηρεσιών από θύμα εμπορίας προσώπων, ή εάν υιοθετηθεί μια στρατηγική μέσα από Σχέδιο Δράσης για την πορνεία στην Κύπρο, όπως ήταν και η εισήγηση της Επιτρόπου Διοίκησης.

Είναι λοιπόν σημαντικό, όσον αφορά τις πιο πάνω εισηγήσεις, παρά το ότι θεωρούμε ότι είναι προς τη σωστή κατεύθυνση, για να μπορούν να εφαρμοστούν, να γίνει η απαραίτητη μελέτη, τόσο του νομικού, όσο και του θεσμικού πλαισίου στο οποίο λειτουργούν οι δομές που αφορούν την υγεία, δεδομένης και της αλλαγής λόγω της εφαρμογής του Γενικού Συστήματος Υγείας (ΓΕΣΥ), καθώς επίσης της νομοθεσίας των Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Η εισήγηση για εισφορά Κοινωνικών Ασφαλίσεων, έρχεται εκ πρώτης όψεως σε αντίθεση με την άποψη ότι η πορνεία

δεν είναι επάγγελμα και ότι κάθε μορφή της πορνείας αποτελεί εξαναγκασμό, είτε για κοινωνικούς, είτε για οικονομικούς λόγους.

Η ΠΟΓΟ κατέθεσε επίσης κάποιες μεσοπρόθεσμες εισηγήσεις για την πορνεία στην Κύπρο.

Μεσοπρόθεσμες εισηγήσεις ΠΟΓΟ

1. Η ανάθεση σε φορέα ή φορείς της σύνταξης επιστημονικής έκθεσης για την πορνεία και τις μορφές της στην Κύπρο. Να μελετηθούν όλες οι μορφές πορνείας στην Κύπρο, η έκταση του φαινομένου, η παιδική πορνεία, η ύπαρξη αρχείου υποθέσεων και λοιπά. Τα μέχρι σήμερα δεδομένα δείχνουν ότι η κύρια πηγή πορνείας σήμερα στην Κύπρο ταυτίζεται με το παγκόσμιο φαινόμενο της εμπορίας και εκμετάλλευσης προσώπων και αφορά συγκεκριμένες εθνικότητες. Να μελετηθεί το προφίλ των θυμάτων, το προφίλ των «πελατών» αυτού του είδους της πορνείας, τα χαρακτηριστικά των δραστών και άλλα.
2. Δημιουργία ανώνυμης δωρεάν τηλεφωνικής γραμμής στήριξης για θύματα trafficking, άτομα που θέλουν να ξεφύγουν από την πορνεία, τη σεξουαλική εκμετάλλευση ή παρόμοια κυκλώματα ή άτομα που εκδίδονται και θέλουν απλώς να έχουν κάποιον να τους ακούσει, να ξεφύγουν από τη σιωπή που είναι συνηθισμένη στη «δουλειά», να εκφράσουν τα συναισθήματά τους ανώνυμα σε εκπαιδευμένο άτομο που θα τους ακούσει χωρίς να τους κρίνει. Γραμμή όπου να μπορεί ένα άτομο να πάρει ψυχολογική και νομική υποστήριξη και να μάθει τα δικαιώματά της/του, παρόμοια με τη γραμμή στήριξης του Συνδέσμου για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια (1440). Η Γραμμή θα βοηθήσει όχι μόνο στην στήριξη των θυμάτων αλλά και στην καταγραφή γενικών στατιστικών στοιχείων για την έκταση του φαινομένου και το προφίλ των εμπλεκομένων.
3. Συζήτηση για τρόπους διαμόρφωσης και αξιολόγησης ενός πλαισίου αποτελεσματικής προστασίας των κατηγορών και μαρτύρων που καταγγέλλουν εξώθηση σε πορνεία ή κυκλώματα εμπορίας.
4. Διενέργεια σεμιναρίων στην αστυνομία, σε δικαστές και άλλους φορείς που έρχονται σε επαφή με το ζήτημα. Τα σεμινάρια να δίνονται από ειδικούς ψυχολόγους, κοινωνιολόγους, ακτιβιστές και άλλους με σκοπό την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση, την κατανόηση των βασικών προβλημάτων.

5. Απαγόρευση της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών ώστε να κατοχυρωθεί θεσμικά και νομικά η ευθύνη του «πελάτη».
6. Να ενταθούν οι επισκέψεις από οργανωμένους φορείς που ειδικεύονται στα θέματα εμπορίας προσώπων σε σχολεία και στρατόπεδα.
7. Να αξιοποιηθεί η διαδικασία της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης, έτσι ώστε να παρουσιάζεται η πορνεία ως μορφή έμφυλης βίας.
8. Να ρυθμιστεί το πλαίσιο μέσα στο οποίο δραστηριοποιούνται τα ΜΜΕ, έτσι ώστε να εκλείψουν οι απαξιωτικές και ρατσιστικές εκφράσεις προς τα άτομα που εκπορνεύονται. Η παρουσίαση της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών ως καθημερινότητα του άντρα, μέσα από σατιρικές εκπομπές, σειρές και ταινίες οικοδομεί τη συνείδηση ενός ολόκληρου λαού.

Όλες οι πιο πάνω εισηγήσεις, όπως φαίνεται από την ανάλυση των ευρημάτων των ερωτηματολογίων, αποτελούν συμπεράσματα και της παρούσας έρευνας. Εξαίρεση αποτελεί η πέμπτη εισήγηση με την οποία η ΠΟΓΟ εισηγείται την απαγόρευση της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών για τη θεσμική και νομική ευθύνη του πελάτη. Αρχικά θα ήταν πιο ορθό να γίνεται αναφορά στον χρήστη σεξουαλικών υπηρεσιών από θύμα εμπορίας προσώπων, διότι ο όρος πελάτης παραπέμπει από μόνος του σε μια εμπορική συναλλαγή, που η ίδια η ΠΟΓΟ θεωρεί ως παραβίαση των δικαιωμάτων της γυναίκας και έμφυλη διάκριση. Δεν θα ήταν όμως δίκαιο να σταθούμε στους ορισμούς, διότι ακόμα και στην παρούσα έρευνα, για σκοπούς απλοποίησης και κατανόησης των ερωτήσεων και των συμπερασμάτων, χρησιμοποιείται ο όρος πελάτης, τόσο στα ερωτηματολόγια του κοινού, όσο και σε αυτά των Κυβερνητικών Υπηρεσιών και ΜΚΟ. Το πρόβλημα που παρουσιάζεται με την πέμπτη εισήγηση, είναι η έλλειψη έρευνας και προγραμματισμού πριν την εφαρμογή μιας πολιτικής για την οποία δεν φαίνεται να υπάρχει ομοφωνία από πλευράς των εμπλεκόμενων μερών. Ασφαλώς σε μια δημοκρατική κοινωνία η ομοφωνία δεν είναι προαπαιτούμενο, εφόσον η έννοια της δημοκρατίας προϋποθέτει οι αποφάσεις και οι ενέργειες να στηρίζονται από την πλειοψηφία των διοικούμενων. Εντούτοις, σε θέματα όπως η πορνεία, πρέπει τουλάχιστον να γίνεται κάποιου είδους έρευνα και/ή εκτίμηση αντικτύπου, ώστε να προλαβαίνονται αρνητικές επιπτώσεις σε κάποιες κατηγορίες του πληθυσμού, όπως οι μετανάστριες γυναίκες, οι γυναίκες σε δεινή οικονομική κατάσταση, οι έφηβες, έφηβοι, όσοι

ασκούν την πορνεία περιστασιακά ή για βιοποριστικούς σκοπούς και γενικά σε όλους τους πιθανούς εμπλεκόμενους.

5.3 Περίληψη Κεφαλαίου

Σε αυτό το Μέρος παρουσιάζονται το 2^ο και το 3^ο στάδιο της ανάλυσης των ερωτηματολογίων.

Όσον αφορά στα ερωτηματολόγια των Κυβερνητικών Υπηρεσιών και των ΜΚΟ, η ανάλυση περιορίζεται στη σύγκριση των απαντήσεων, στις πιο σημαντικές ερωτήσεις, λαμβάνοντας υπόψη τα ακόλουθα κριτήρια: η αντίληψη των εμπλεκόμενων φορέων για την ύπαρξη δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, κατά πόσο τα δικαιώματα προστατεύονται, κατά πόσο οι υποχρεώσεις τηρούνται, η πιθανή επίδραση από την παρέμβαση του ποινικού δικαίου, η ύπαρξη κρατικής στρατηγικής και η συμμόρφωση με τη Νομοθεσία. Τέλος, απαντώνται τα ερευνητικά ερωτήματα της διατριβής, μέσα από την εμπειρική έρευνα μετά από συσχέτισμό με το θεωρητικό υπόβαθρο.

6. Συμπεράσματα

6.1 Ανακεφαλαίωση και Εισηγήσεις για βελτίωση του ρυθμιστικού πλαισίου για την καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων μέσω της ρύθμισης της πορνείας

Η συζήτηση για τη ρύθμιση της πορνείας εδράζεται συνήθως σε ιδεολογικά, θρησκευτικά και πολιτικά πιστεύω, χωρίς να λαμβάνει υπόψη πως λειτουργούν στην πράξη, νόμιμα ή παράνομα συστήματα πορνείας.⁵⁷⁴ Ενώ το πρόβλημα της εμπορίας προσώπων έχει διαχρονικά αναλυθεί εκτενώς, η ύπαρξη νόμιμης πορνείας, τα τελευταία χρόνια δέχεται κριτική και συνδέεται με την αύξηση και/ή την ύπαρξη της εμπορίας προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση. Με ιδιαίτερη έμφαση στην εκμετάλλευση που μπορεί να υποστεί πρόσωπο το οποίο ασχολείται με την πορνεία, η μια θεωρητική προσέγγιση, καταδικάζει την πορνεία ως βία κατά των γυναικών, που αποτελούν την πλειοψηφία των εκδιδόμενων. Η αντίθετη θεωρητική προσέγγιση, βασίζεται στις αρχές της ελεύθερης συναίνεσης, της προσωπικής αυτονομίας και υποστηρίζει ότι κάθε γυναίκα έχει δικαίωμα να αξιοποιεί το σώμα της, όπως αυτή επιθυμεί, ανάγοντας το θέμα σε αγώνα υπέρ της γυναικείας αυτοδιάθεσης. Η παρούσα διατριβή, μέσα από έρευνα σε αρχείο και εμπειρική έρευνα, τεκμηρίωσε την ανυπαρξία ολοκληρωμένης ρύθμισης της πορνείας στην Κύπρο, η οποία επηρεάζει και επιδρά αρνητικά στο φαινόμενο της εμπορίας προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση. Στόχος της έρευνας, είναι η εξαγωγή συμπερασμάτων και εισηγήσεων, τα οποία μπορούν να αξιοποιηθούν, στο πλαίσιο της ανάπτυξης ενός πολύπλευρου, πολυπαραγωγτικού και ολοκληρωμένου σχεδιασμού για τη ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο.

6.1.1 Θεωρητική προβληματική

Η έκφραση της σεξουαλικότητας σε μια κοινωνία, πραγματοποιείται, τόσο στη δημόσια, όσο και στην ιδιωτική σφαίρα κάτω από μια μορφή εξουσίας, η οποία

---

⁵⁷⁴ Weitzer, R., “Legal Prostitution: The German and Dutch Models”, Κεφάλαιο 24, στο βιβλίο των E.U. Savona et al. (eds.), *Dual Markets*, (Springer 2017), σελ. 365.

ασκείται με βάση τον νόμο.⁵⁷⁵ Η προσφορά και η αγορά σεξουαλικών υπηρεσιών, αποτελεί μια μορφή έκφρασης της σεξουαλικότητας σε μια κοινωνία, η οποία μπορεί να γίνεται αποδεκτή, φανερά ή κρυφά, ανάλογα με την κουλτούρα και την παράδοση της κοινωνίας. Κύριο εργαλείο διαμόρφωσης της κουλτούρας και της παράδοσης, αποτελεί ο νόμος.

Η πορνεία από τις απαρχές της, αποτελεί μια κοινωνική δραστηριότητα.⁵⁷⁶ Σύμφωνα με τον Davis,⁵⁷⁷ η πορνεία υπάρχει διαχρονικά και ανθεί παγκόσμια, παρά την απαξίωσή της από την εκάστοτε «καλή κοινωνία» και αναγνωρίζεται ως «αναγκαίο κακό», διότι εξυπηρετεί μια λειτουργία. Αντίθετα, η Mary McIntosh⁵⁷⁸ καταρρίπτει τη θεωρία της λειτουργικής προσέγγισης, υποστηρίζοντας ότι η πορνεία αναπτύσσεται μέσα από κοινωνικά φαινόμενα, ικανοποιώντας την ανάγκη εξυπηρέτησης των «αντρικών σεξουαλικών αναγκών» από «απελευθερωμένες» γυναίκες. Στα αρχικά στάδια της φεμινιστικής κοινωνιολογικής ανάλυσης, η πορνεία συζητήθηκε ως μια περιθωριακή δραστηριότητα, μια αποκλίνουσα συμπεριφορά και συχνά ως σεξουαλική δουλεία.⁵⁷⁹ Αργότερα, η πορνεία έγινε κατανοητή ως μια συνέπεια κοινωνικοοικονομικών αναγκών της καταναλωτικής κουλτούρας, αλλά και ως βία κατά των γυναικών.⁵⁸⁰ Οι λόγοι που οδηγούν τους εκδιδόμενους στην πορνεία, πηγάζουν τόσο από προσωπικές εμπειρίες, όσο και από κοινωνικά προβλήματα.⁵⁸¹ Είναι λοιπόν σημαντικό, όταν ερευνώνται φαινόμενα που είναι συνδεδεμένα με κοινωνικά και ατομικά προβλήματα, να επιδιώκεται η εμπλοκή των επηρεαζόμενων, ώστε να προτείνονται λύσεις που ανταποκρίνονται στις δικές τους ανάγκες.⁵⁸²

Η ακαδημαϊκή κοινότητα είναι χωρισμένη σε δύο μεγάλα στρατόπεδα όσον αφορά στο θέμα της πορνείας, με αποτέλεσμα να δημιουργείται μια δημόσια συζήτηση

---

⁵⁷⁵ Foucault M., *The History of Sexuality, Vol. 1, An Introduction*, (Pantheon Books New York 1978), p. 83.

⁵⁷⁶ Matthews R., O'Neill M., *Prostitution*, (eds Aldershot: Ashgate 2003).

⁵⁷⁷ Davis K., «The sociology of prostitution», *American Journal of Sociology*, [1937] 2(5), p. 744-55.

⁵⁷⁸ McIntosh M., «Who needs prostitutes? The ideology of male sexual needs», in C. Smart and B. Smart (eds), *Women, Sexuality and Control*, (London, Routledge and Kegan Paul 1978).

⁵⁷⁹ Hoigard C., Finstad L., *Backstreets: Prostitution, Money and Love*, (Cambridge, Polity 1992).

⁵⁸⁰ Chalke S. Blair C. *Stop the Traffik: People Shouldn't be Bought & Sold* (Lion Hudson 2009) σελ. 25.

⁵⁸¹ Angelo G. Constantinou, 'Cyprus and the Global Polemics of Sex Trade and Sex Trafficking: Colonial and Postcolonial Connections' [2013], *International Criminal Justice Review* 00(0) 1-15, σελ. 1-2, Cusick, L. (2006). Widening the harm reduction agenda: From drug use to sex work. *International Journal of Drug Policy*, 17, 3-11.

⁵⁸² Sanders T., O'Neill M., Pitcher J., *Prostitution sex work, policy & politics* (1st ed., SAGE Publications Ltd, 2009).

μεταξύ ακτιβιστών, πολιτικών και συχνά ακαδημαϊκών, οι οποίοι επιλέγουν να υιοθετήσουν μια εκ των δύο σχολών, με αποτέλεσμα η συζήτηση για την πορνεία να στηρίζεται σε τεκμήρια που βασίζονται στην πολιτική (policy-based evidence).⁵⁸³ Η μία σχολή υποστηρίζει ότι καμία γυναίκα ή άντρας δεν θα αποδεχόταν να εκδίδεται, εάν είχε επιλογή.⁵⁸⁴ Η σχολή αυτή, βλέπει την πορνεία ως μέτρο «σεξουαλικής κυριαρχίας και την ουσία της γυναικείας καταπίεσης»,⁵⁸⁵ εφόσον, η φεμινιστική κριτική εναντιώνεται στο σεξισμό και στην πατριαρχία, ως καθεστώτα που προβάλλουν άμεσα ή έμμεσα την κατωτερότητα των γυναικών οδηγώντας έτσι στη δυσμενέστερη τους μεταχείριση.⁵⁸⁶ Η αντίθετη σχολή, υποστηρίζει ότι η πορνεία είναι ένα ακόμα επάγγελμα και ότι είναι δικαίωμα μιας γυναίκας ή ενός άντρα να επιλέξει το εν λόγω επάγγελμα.⁵⁸⁷ Υποστηρίζει δε, ότι η ποινικοποίηση της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών έχει ζημιώσει τις εργάτριες του σεξ διότι αποτρέπει την πρόσβασή τους σε υποστηρικτικές υπηρεσίες.⁵⁸⁸ Αυτές οι θέσεις προωθούν δύο εκ διαμέτρου αντίθετες πολιτικές: Από τη μια προωθείται η ποινικοποίηση των πελατών που επωφελούνται από την πορνεία,⁵⁸⁹ ενώ οι πόρνες θεωρούνται θύματα και δεν τιμωρούνται.⁵⁹⁰ Από την άλλη, προωθείται η νομιμοποίηση της πορνείας, ως το «αρχαιότερο επάγγελμα στον κόσμο», εφόσον είναι «ελεύθερη επιλογή».⁵⁹¹ Ενδιαφέρον παρουσιάζει η θεωρία του Δρ. Παπαχαλαράμπους σε σχέση με τον στρατιωτικό ρεπουμπλικανισμό (militant republicanism), ο οποίος κατά την άποψη του, αποτελεί τη λύση στο πρόβλημα της εμπορίας προσώπων για σεξουαλική

⁵⁸³ Skilbrei, M-L., (2017). Speaking the truth about Prostitution, In M. Spanger, & M-L. Skilbrei (Eds.), *Prostitution Research in Context: Methodology, Representation and Power* (pp. 33-46). Oxon: Routledge. Interdisciplinary studies in sex for sale, σελ. 33.

⁵⁸⁴ Barry K., *The Prostitution of Sexuality*, (2nd edn, New York University Press, 1996).

⁵⁸⁵ MacKinnon, C.A., TOWARD A FEMINIST THEORY OF THE STATE 128 (Harvard University Press 1989), MacKinnon, C.A. Trafficking, Prostitution and Inequality, [2011] 46 HARV. C.R.-C.L. L. REV. 271, 299.

⁵⁸⁶ Madden Dempsey, M., 'Sex Trafficking and Criminalisation: In defence of feminist Abolitionism' [2009-2010] *University of Pennsylvania Law Review* 158: 1729, Παπαχαλαράμπους Χ., «Φεμινιστική Θεωρία του δικαίου & Ποινικό Δίκαιο» (2018), *Ποινική Δικαιοσύνη*, Τεύχος 2/2018, Νομοθεσία, Νομολογία, Θεωρία & Πράξη του Ποινικού Δικαίου, σελ. 121.

⁵⁸⁷ Seo Young Cho, 'Liberal coercion? – Prostitution Human Trafficking and Policy' [2013] *European Journal of Law and Economics*, σελ. 2.

⁵⁸⁸ Dittmore M., *Trafficking in Lives: How Ideology Shapes Policy*, in Kempadoo K., Sanghera J., Pattanaik B., *Trafficking and Prostitution Reconsidered* (Paradigm Publishers 2012 2nd eds.) σελ. 122.

⁵⁸⁹ Yen, I., 'Of Vice and Men: A New Approach to Eradicating Sex Trafficking by Reducing Male Demand through Educational Programs and Abolitionist Legislation' [Winter 2008] *Journal of Criminal Law and Criminology* 98:2 1973

⁵⁹⁰ Barry, K. *Female sexual slavery* (New York University Press 1979), Dworkin, A. *Pornography: Men possessing women* (Leeds, England: Lowe & Brydone 1981).

⁵⁹¹ McLeod E. *Working Women: Prostitution Now*, (London: Croom Helm 1982), Chapkis, W. *Live sex acts: Women performing erotic labour*. (London, England: Cassell, 1997)

εκμετάλλευση,⁵⁹² εφόσον δίνει περισσότερη βαρύτητα στην ανάγκη προστασίας των εκδιδόμενων από τους κινδύνους παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας τους, κατά την άσκηση της πορνείας, έναντι άλλων επίσημων ελευθεριών, όπως της ελευθερίας επιλογής της πορνείας ως επάγγελμα. Για να μπορεί όμως να εφαρμοστεί αυτή η θεωρία στην Κύπρο, θα πρέπει να ποινικοποιηθεί η αγορά σεξουαλικών υπηρεσιών, αφαιρώντας έτσι, το δικαίωμα του πελάτη να αγοράσει σεξουαλικές υπηρεσίες και παράλληλα, ακυρώνοντας πρακτικά το δικαίωμα του/της εκδιδόμενης να προσφέρει σεξουαλικές υπηρεσίες. Ως εκ των πιο πάνω, θα πρέπει να γίνει αντιληπτό και να αφομοιωθεί στην κυπριακή κουλτούρα, ότι αφαιρείται όχι το δικαίωμα, αλλά η δυνατότητα άσκησης της ελεύθερης συγκατάθεσης, στη βάση της προσωπικής αυτονομίας, από πλευράς του ατόμου που προσφέρει σεξουαλικές υπηρεσίες.

Λαμβάνοντας υπόψη τα πιο πάνω, εξάγεται το συμπέρασμα, ότι η άσκηση της πορνείας, ως επάγγελμα, και η αγορά σεξουαλικών υπηρεσιών, μπορούν να αποτελέσουν δικαιώματα, όταν δεν προσβάλλουν τα δικαιώματα και τις ελευθερίες ενός από τους συμβαλλόμενους, καθώς επίσης, εάν επιτρέπονται από τη νομοθεσία του κράτους στο οποίο έχουν επιλέξει να ασκήσουν τα εν λόγω δικαιώματα, τόσο ο προσφέρων όσο και ο χρήστης των σεξουαλικών υπηρεσιών.

6.1.2 Νομοθετικά μοντέλα ρύθμισης της πορνείας

Η πιο πάνω παγκόσμια προσπάθεια ελέγχου της βιομηχανίας του σεξ και κατ' επέκταση της εμπορίας προσώπων,⁵⁹³ δημιούργησε διαφορετικές νομοθετικές ρυθμίσεις και πολιτικές. Σε κάποιες χώρες όπου το βιοτικό επίπεδο είναι ψηλό και οι ιδεολογικές αντιλήψεις περί ισότητας είναι ισχυρά ενταγμένες στην κουλτούρα των πολιτών, εφαρμόζεται το πρώτο μοντέλο, το λεγόμενο Σουηδικό, το οποίο ποινικοποιεί την αγορά σεξουαλικών υπηρεσιών, ο χρήστης/πελάτης τιμωρείται, ενώ το θύμα εκδιδόμενη/ος δεν είναι ποινικά υπεύθυνο και σε αυτόν/ή προσφέρεται στήριξη εξόδου από την πορνεία. Δεν αποκλείεται ούτε έχει εξουδετερωθεί η

---

⁵⁹² Papacharalambous, Ch., «From the Client through the Group to Society: Defending rights seriously against prostitution and human trafficking» Chapter 2, (eds.) CRIMSOC Report 4: Gender, Victimology and Restorative Justice (CRIMSOC 4, 2015), σελ. 46.

⁵⁹³ Αναγνωρίζεται η προσπάθεια των πιο εύπορων φεμινιστικών κινήσεων «Western feminists – first world» να επιβάλουν συντηρητικές πολιτικές όπως το Σουηδικό Μοντέλο. Doezeema, J., & Kempadoo, K. *Global sex workers: Rights, resistance, and redefinition* (London, England: Routledge 1998).

εμπορία προσώπων στη Σουηδία, στη Γαλλία και σε άλλες χώρες που έχουν υιοθετήσει το μοντέλο αυτό. Εντούτοις, τουλάχιστο στη Σουηδία, υπάρχουν μελέτες τόσο σε σχέση με την εμπορία προσώπων, όσο και με τις αντιλήψεις των πολιτών, που υποστηρίζουν την αποτελεσματικότητα της ρύθμισης αυτής, όσον αφορά στην εν λόγω χώρα.

Το δεύτερο μοντέλο νομοθετικής ρύθμισης είναι αυτό της νομιμοποίησης της πορνείας. Το μοντέλο αυτό υιοθετήθηκε στη Γερμανία και στην Ολλανδία, όπου επίσης το βιοτικό επίπεδο είναι ψηλό, εντούτοις, όπως έχει διαφανεί από μελέτες τάσεων και αντιλήψεων των πολιτών των χωρών αυτών, η πλειοψηφία των πολιτών θεωρούν ότι η πορνεία μπορεί να ασκείται ως εργασία, εφόσον δεν υπάρχει εκμετάλλευση. Ούτε σε αυτές τις περιπτώσεις είναι τεκμηριωμένο ότι έχει μειωθεί η εμπορία προσώπων για εργασιακή εκμετάλλευση, εντούτοις επίσημες κρατικές πηγές στην Ολλανδία δηλώνουν ότι είναι πιο εύκολος ο εντοπισμός της εμπορίας, λόγω του αυστηρού ελέγχου των εγγεγραμμένων πορνείων. Το μοντέλο αυτό ακολουθεί και η Ελλάδα.

Το τρίτο υβριδικό μοντέλο, που υιοθετήθηκε στην Κύπρο, στην Αγγλία και σε άλλες χώρες, ενώ δεν ποινικοποιεί την πορνεία ως πράξη σε όλες τις περιπτώσεις, ποινικοποιεί ενέργειες που συνδέονται με την πορνεία, όπως τη διατήρηση οίκου ανοχής, την οχληρία που προκαλείται από την πορνεία, την εκμετάλλευση πορνών και την άσκηση πορνείας από μετανάστριες. Στην Κύπρο, δεν υπάρχει κατοχυρωμένο δικαίωμα της άσκησης της πορνείας, τόσο από την πλευρά της πόρνης όσο και από την πλευρά του πελάτη. Μέσα από τη μελέτη της νομολογίας, διαφάνηκε ότι τα κυπριακά δικαστήρια φαίνεται ότι έχουν αλλάξει τις απόψεις και τον τρόπο που αντιμετωπίζουν τη σεξουαλική εκμετάλλευση και την πορνεία, τα τελευταία χρόνια. Ενώ στις πρώτες υποθέσεις έβλεπαν τις εκδιδόμενες και τα θύματα εμπορίας, ως πρόσωπα οκνηρά που εισέρχονται σε αυτή την κατάσταση με τη θέλησή τους και γνωρίζουν ότι θα εκπορνεύονται, έκριναν τις μαρτυρίες τους ως αναξιόπιστες και πολλές φορές απέρριπταν τη θέση της κατηγορούσας αρχής, βλέπουμε ότι μετά την πανευρωπαϊκή κατακραυγή ενάντια στην κατάσταση που επικρατούσε στην Κύπρο, περί το 2008, άλλαξαν στάση και ξεκίνησαν να εκδίδουν καταδικαστικές αποφάσεις για τους σωματέμπορες. Είναι απαραίτητη ασφαλώς η συνεχής επιμόρφωση για θέματα εμπορίας προσώπων και ισότητας φύλων, τόσο για τους δικαστές, όσο και για τους δικηγόρους που χειρίζονται τέτοιες υποθέσεις, ώστε να παρατηρείται συνεχής βελτίωση στον τρόπο απόδοσης της δικαιοσύνης.

Δεν υπάρχουν ξεκάθαρα στοιχεία και/ή στατιστικές τα οποία να καταδεικνύουν ότι η ποινικοποίηση ή η νομιμοποίηση της πορνείας βοηθά στην εξισορρόπηση της προστασίας των δικαιωμάτων του πελάτη, του θύματος εμπορίας και των εκδιδόμενων. Χώρες όπως η Ολλανδία, όπου η πορνεία είναι νόμιμη και ρυθμισμένη αναφέρουν ότι η εμπορία προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση έχει μειωθεί,⁵⁹⁴ ενώ στη Γερμανία, όπου επίσης η πορνεία είναι νόμιμη, υπάρχει ακαδημαϊκό κίνημα, το οποίο υποστηρίζει το αντίθετο και τα αναγνωρισμένα θύματα εμπορίας για σεξουαλική εκμετάλλευση φαίνεται να αυξάνονται.⁵⁹⁵ Εκεί όπου η πορνεία έχει ποινικοποιηθεί, όπως στη Γαλλία το 2016,⁵⁹⁶ δεν υπάρχουν ακόμα επίσημες στατιστικές που να δείχνουν κάποια μείωση στην εμπορία προσώπων λόγω της ποινικοποίησης της πορνείας.⁵⁹⁷ Αντιθέτως, υπάρχει αρκετή αντίδραση στη Γαλλία, ενώ στον Καναδά, έχει πρόσφατα αποφασιστεί ότι κάποιες πρόνοιες του Νόμου έναντι στην πορνεία είναι αντισυνταγματικές.⁵⁹⁸ Είτε ακολουθηθεί το Σουηδικό Μοντέλο, εν τέλει, είτε η Κύπρος αποφασίσει να νομιμοποιήσει την πορνεία, η ρύθμιση μπορεί να επιτευχθεί με την σύνταξη νομοθετημάτων και/ή την τροποποίηση υφιστάμενων νομοθεσιών και με την ετοιμασία Πολιτικής ή Στρατηγικής και Σχεδίων Δράσης, τα οποία να βασίζονται στη νομοθεσία και στην πολιτική, χωρίς εντούτοις να μπορεί να εξασφαλίσει απόλυτα την προστασία των θυμάτων εμπορίας σε ό,τι αφορά στη πτυχή της σεξουαλικής εκμετάλλευσης.⁵⁹⁹ Στόχος όμως οποιασδήποτε ρύθμισης, θα πρέπει να είναι η

⁵⁹⁴ GRETA(2017)32, "Reply from the Netherlands to the Questionnaire for the evaluation of the implementation of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings by the Parties, Συμβούλιο της Ευρώπης, σελ. 2, Πρόσβαση Μάιος 2019 <https://rm.coe.int/greta-2017-32-rq2-nld-en/16807612ba>

⁵⁹⁵ Minderoo Foundation, Global Survey Index, Germany, (2018), <https://www.globallslaveryindex.org/2018/findings/country-studies/germany/> Πρόσβαση Μάιος 2019.

⁵⁹⁶ Police Nationale, Ministère de L'Intérieur, "L'office central pour la répression de la traite des êtres humains" (2011) <https://www.police-nationale.interieur.gouv.fr/Organisation/Direction-Centrale-de-la-Police-Judiciaire/Lutte-contre-la-criminalite-organisee/Office-central-pour-la-repression-de-la-traite-des-etres-humains> Πρόσβαση Μάιος 2019.

⁵⁹⁷ Minderoo Foundation, Global Survey Index, France, (2018), <https://www.globallslaveryindex.org/2018/findings/country-studies/france/> Πρόσβαση Μάιος 2019.

⁵⁹⁸ Dubinski K., "Lawyers argue Canada's prostitution laws violate sex workers' charter rights", 23 April 2019, CBC website: <https://www.cbc.ca/news/canada/london/london-ontario-charter-challenge-prostitution-laws-c-36-1.5103551>, Πρόσβαση Αύγουστος 2019, Dubinski K., "Ontario Court judge rules parts of Canada's prostitution laws are unconstitutional", 21 Φεβρουαρίου 2020, CBC website: <https://www.cbc.ca/news/canada/london/ontario-court-judge-rules-parts-of-canada-s-prostitution-laws-are-unconstitutional-1.5471207> Πρόσβαση Απρίλιος 2020.

⁵⁹⁹ Όπως αναφέρει ο Κωνσταντίνου, το αντίδοτο στην πορνεία όπου υπάρχει εκμετάλλευση, δεν μπορεί να δοθεί μέσα από συντηρητικές πολιτικές όπως το Σουηδικό Μοντέλο, ούτε μέσα από φιλελεύθερες πολιτικές που αποποινικοποιούν την πορνεία, αλλά μπορεί να βελτιωθεί η κατάσταση μέσα από μια κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική προσέγγιση. Angelo G. Constantinou, 'Cyprus and the Global Polemics of Sex Trade and Sex Trafficking: Colonial and Postcolonial Connections' [2013], International Criminal Justice Review 1-15, σελ. 2.

προστασία των εμπλεκόμενων και ο έλεγχος της συμπεριφοράς τους,⁶⁰⁰ ώστε να μην θεωρείται αποκλίνουσα από τη ρύθμιση.

6.1.3 Πορίσματα εμπειρικής έρευνας

Όπως προαναφέρθηκε, κατά την έρευνα ενός κοινωνικοοικονομικού θέματος όπως η πορνεία και η εμπορία προσώπων, δεν μπορούν να μην ληφθούν υπόψη οι απόψεις των εμπλεκόμενων προσώπων. Λόγω του περιορισμού έρευνας των αντιλήψεων εκδιδόμενων, πελατών και σωματεμπόρων, διεξάγηκε εμπειρική έρευνα για τη μέτρηση τάσεων, γνώσεων και αντιλήψεων της κυπριακής κοινωνίας, ενώ παράλληλα διεξάγηκε έρευνα σε κυβερνητικούς και μη-κυβερνητικούς οργανισμούς.

Στην Κύπρο, μέσα από τις απαντήσεις στα ερωτηματολόγια των Κυβερνητικών Υπηρεσιών, των ΜΚΟ και του κοινού διαφάνηκε ότι οι απόψεις διίστανται. Το κοινό, τείνει να στρέφεται ελαφρώς προς την αποποινικοποίηση της πορνείας και τη ρύθμιση της παροχής σεξουαλικών υπηρεσιών, ως επάγγελμα, ενώ οι πλείστες ΜΚΟ, εκφράζονται έντονα προς την αντίθετη πλευρά, υποστηρίζοντας ότι η πορνεία αποτελεί την κατοχύρωση της εκμετάλλευσης του γυναικείου σώματος, εφόσον κανένας άνθρωπος, εάν είχε επιλογή, κατά την άποψή τους, δεν θα επέλεγε να εμπορεύεται το σώμα του, παραλείποντας να εξετάσουν και/ή να αναφέρουν την έννοια της προσωπικής αυτονομίας.

Ενώ η εμπορία προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση στην Κύπρο έχει ρυθμιστεί τόσο με την ψήφιση της Νομοθεσίας Ν.60(Ι)/2014 και τον τροποποιητικό νόμο Ν.117(Ι)/2019, όσο και με τα εκάστοτε Σχέδια Δράσης για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Προσώπων και την κύρωση Διεθνών Συμβάσεων, η ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο είναι αποσπασματική, εφόσον η πορνεία αυτή καθεαυτή, δεν είναι ποινικό αδίκημα, ενώ κάποιες σχετιζόμενες με την πορνεία συμπεριφορές, όπως το αποζήν από κέρδη πορνείας, αποτελούν πλημμελήματα, σύμφωνα με τις πρόνοιες του Ποινικού Κώδικα, Κεφ. 154. Εντούτοις, παρατηρούμε ότι όταν η πορνεία ασκείται από μετανάστριες, είναι λόγος απέλασης με βάση τον περί Αλλοδαπών και Μετανάστευσης Νόμο, Κεφ. 105. Έκπληξη αποτελεί επίσης το

---

⁶⁰⁰ Weitzer, R., “Legal Prostitution: The German and Dutch Models”, Κεφάλαιο 24, στο βιβλίο των E.U. Savona et al. (eds.), *Dual Markets*, (Springer 2017), σελ. 365.

γεγονός ότι έλλειψη πληροφόρησης για τη ρύθμιση της πορνείας, δεν παρατηρείται μόνο στις απαντήσεις του κοινού, κάτι το οποίο ήταν τρόπον τινά αναμενόμενο, αλλά και στις απαντήσεις των Κυβερνητικών Υπηρεσιών, ενώ οι ΜΚΟ φαίνεται να είναι καλύτερα πληροφορημένοι για την απουσία ρύθμισης και ζητούν να δημιουργηθεί θεσμικό πλαίσιο.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση φαίνεται ότι υιοθετεί τη στάση ενάντια στην πορνεία μέσα από τις πρόνοιες της Οδηγίας 2011/36/ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων, καθώς και μέσα από διάφορα ψηφίσματα και καθοδηγητικές οδηγίες. Η εξωτερική αυτή πίεση, σε συνδιασμό με τους κατά καιρούς ελέγχους του Συμβουλίου της Ευρώπης μέσω της GRETA⁶⁰¹ η οποία χαιρετίζει καλές πρακτικές, ενώ προτείνει νέα μέτρα για την καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων, φαίνεται να επηρεάζουν ιδεολογικά τους εμπλεκόμενους με την εμπορία φορείς. Ως αποτέλεσμα, βλέπουμε την πρόσφατη κατάθεση νομοσχεδίου στη Βουλή των Αντιπροσώπων με την οποία προτείνεται η ποινικοποίηση της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών.⁶⁰²

Από την έρευνα αντιλήψεων του κοινού στην Κύπρο, φαίνεται ότι η πλειοψηφία των συμμετεχόντων γνωρίζει τι είναι η πορνεία και η εμπορία προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση και πιστεύει ότι υπάρχει. Γύρω στο 70% των συμμετεχόντων πιστεύει ότι η πορνεία είναι παράνομη. Πάνω από 90% των συμμετεχόντων πιστεύουν ότι η πορνεία προσφέρεται κυρίως από γυναίκες, ενώ γύρω στο 70% πιστεύει ότι προσφέρεται και από ομοφυλόφιλα άτομα και των δύο φύλων. Υπάρχει μια ποσοστιαία διαφορά της τάξης περίπου του 10% στην αντίληψη των συμμετεχόντων για το πόσο εμφανής είναι η εμπορία προσώπων σε σχέση με την πορνεία, με μεγαλύτερο ποσοστό να υποστηρίζει ότι η πορνεία είναι πιο εμφανής. Ένα σημαντικό ποσοστό της τάξης του 36% απάντησαν ότι είχαν επαφή είτε οι ίδιοι είτε κάποιος γνωστός τους με πρόσωπο που προσφέρει σεξουαλικές υπηρεσίες.

Περίπου 47% των συμμετεχόντων δηλώνουν ότι δεν γνωρίζουν εάν υπάρχει εθνική στρατηγική για τη ρύθμιση της πορνείας. 38,4% των συμμετεχόντων στο ερωτηματολόγιο του κοινού, πιστεύει ότι η πορνεία πρέπει να είναι παράνομη στην Κύπρο, ενώ 41,9% πιστεύει ότι δεν πρέπει να απαγορευτεί η πορνεία και ότι δεν πρέπει να είναι παράνομη. 46,3% των συμμετεχόντων πιστεύει ότι είναι αποδεκτό,

---

⁶⁰¹ Τον Ιούνιο 2020 δημοσιεύτηκε η νέα έκθεση της GRETA η οποία προωθεί μέτρα που θα βοηθήσουν τα θύματα εμπορίας να διεκδικούν αποζημιώσεις πιο εύκολα.

⁶⁰² Σχετικό είναι το Παράρτημα 8.6 Νομοσχέδιο για την ποινικοποίηση της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών.

τόσο να προσφέρονται όσο και να αγοράζονται σεξουαλικές υπηρεσίες με την ελεύθερη θέληση και των δύο μερών. Ένα μεγάλο ποσοστό της τάξης του 78,9% απάντησε ότι συμφωνεί πολύ μέχρι πάρα πολύ, με τη δήλωση ότι μπορεί να υπάρξει μείωση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης όταν η πορνεία είναι νόμιμη σε μια χώρα. Σημαντικά είναι επίσης τα ευρήματα σε σχέση με τον πελάτη/χρήστη σεξουαλικών υπηρεσιών από θύμα εμπορίας προσώπων, ο οποίος με βάση την άποψη της πλειοψηφίας, πρέπει να τιμωρείται όταν γνωρίζει πως το άτομο με το οποίο συνευρίσκεται είναι θύμα εμπορίας προσώπων. Παρατηρείται εντούτοις, διστακτικότητα να καταδικαστεί ο χρήστης όταν δεν γνωρίζει ότι αγοράζει υπηρεσίες από θύμα εμπορίας προσώπων, δηλαδή, όταν δεν αποδεικνύεται ότι διαθέτει την ένοχη σκέψη (*mens rea*) για την τέλεση της ένοχης πράξης (*actus reus*), κάτι το οποίο ουσιαστικά προνοείται στον τροποποιητικό Νόμο 117(I)/2019 με την ποινικοποίηση της ζήτησης.

Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων, θεωρεί ότι το κράτος έχει ευθύνη και μπορεί να βοηθήσει στην αντιμετώπιση του φαινομένου της εμπορίας προσώπων και στην καλύτερη προστασία της κοινωνίας και όλων των εμπλεκόμενων στην πορνεία. Με βάση την αντίληψη των συμμετεχόντων σε σχέση με την ανάγκη ύπαρξης της πορνείας και ποιους εξυπηρετεί παρατηρούμε ότι η εμφάνιση, η ηλικία, τυχόν αναπηρίες και οι ιδιαίτερες σεξουαλικές απαιτήσεις παίζουν ρόλο στην ύπαρξη της πορνείας, όμως δεν είναι οι μοναδικοί λόγοι ύπαρξής της. Φαίνεται επίσης, ότι μεγάλο ποσοστό 66,9% πιστεύει ότι εάν η πορνεία ποινικοποιηθεί δεν θα επηρεαστεί η καθημερινότητά τους, κατατάσσοντας το φαινόμενο ως κάτι που τους αφορά μεν κοινωνικά, αλλά δεν αποδέχονται την όποια σχέση με τη δική τους καθημερινότητα. Τέλος, παρατηρείται μια γενική αντίληψη της τάσης για μη τήρηση του νόμου στην Κύπρο.

Γενικά, η άποψη των συμμετεχόντων/συμμετεχουσών στο ερωτηματολόγιο του κοινού είναι ότι το κυπριακό κράτος δεν είναι έτοιμο να εφαρμόσει την όποια ρύθμιση της πορνείας για την αποτελεσματικότερη καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων. Άλλωστε, όπως και σε άλλες χώρες,⁶⁰³ έτσι και στην Κύπρο, ενώ η νομοθεσία και οι υποχρεώσεις αναθεωρούνται και αυξάνονται, οι αρμόδιες αρχές παραμένουν υποστελεχωμένες, χωρίς την απαραίτητη εκπαίδευση και μέσα, για να εφαρμόσουν τις υποχρεώσεις τους. Παρατηρείται επίσης, ότι οι συμμετέχοντες αναγνωρίζουν

---

⁶⁰³ Farrell A., 'Policing prostitution in an era of human trafficking enforcement' (2015), *Crime Law and Social Change*, σελ. 215.

τα κοινωνικά ταμπού και τις αντιλήψεις της κυπριακής κοινωνίας της οποίας αποτελούν μέρος. Υπάρχουν απόψεις τόσο υπέρ της απαγόρευσης της πορνείας και εναντίον των εκδιδόμενων, όσο και υπέρ της νομιμοποίησης της ελεγχόμενης πορνείας. Δεν παρατηρείται ιδιαίτερη μνεία στους πελάτες/χρήστες των υπηρεσιών και στην ευθύνη που πιθανόν να τους αναλογεί. Γεγονός που δυκνείει ότι χρειάζεται περισσότερη επιμόρφωση και διαφώτιση του κοινού σε σχέση με την ευθύνη του αγοραστή υπηρεσιών θύματος εμπορίας. Παρατηρούμε δε, ότι γενικά οι συμμετέχοντες καταδικάζουν την ύπαρξη της εμπορίας προσώπων και εισηγούνται τρόπους καταπολέμησης με αυστηρότερες ποινές και εκπαίδευση. Δεν αποτελεί τέλος έκπληξη, η έκφραση απαισιοδοξίας σε σχέση με την αντίληψη ότι το κράτος είναι διεφθαρμένο και δεν θα μπορέσει να εφαρμόσει όποια πολιτική αποφασίσει για το θέμα, άποψη, η οποία υποστηρίζεται και από ακαδημαϊκές έρευνες.⁶⁰⁴

6.1.4 Εισηγήσεις

Στόχος της παρούσας έρευνας, ήταν μέσα από τη μελέτη τόσο της βιβλιογραφίας όσο και μέσα από την εμπειρική έρευνα, να αναδειχθούν εισηγήσεις για τη βελτίωση του νομοθετικού πλαισίου και των πολιτικών που εφαρμόζει η Κυπριακή Δημοκρατία, για τη ρύθμιση της πορνείας, η οποία μπορεί να επιδράσει θετικά στην καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση. Ως εκ τούτου, στο μέρος αυτό παρουσιάζονται πρακτικές εισηγήσεις, οι οποίες βασίζονται στις πιο κάτω βασικές αρχές.

6.1.4.1 Βασικές Αρχές – Παράγοντες

Για να μπορούν να προταθούν συγκεκριμένες δράσεις, όπως νομοθετικές ρυθμίσεις και αλλαγές, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι πιο κάτω παράγοντες, οι οποίοι μπορούν να επηρεάσουν τη ρύθμιση. Είναι φυσικά σημαντικό, να ληφθεί υπόψη ότι όλοι οι παράγοντες μπορούν κάτω από κάποιες συνθήκες να θεωρηθούν αστάθμητοι και/ή μεταβαλλόμενοι. Οι κύριοι παράγοντες που προτείνεται να ληφθούν υπόψη, όπως εξάγονται συμπερασματικά από την εμπειρική έρευνα και την έρευνα σε αρχείο, είναι: η κουλτούρα, η θρησκεία, οι τάσεις και οι ιδεολογίες, η βούληση των ενδιαφερόμενων μερών, οι εξωτερικές πιέσεις (ΕΕ, ΕΔΑΔ, GRETA),

⁶⁰⁴ Fouladvand S., Corruption and Human Trafficking: a Holistic Approach, (Crime Research Centre Seminar Series, University of Sussex, 2019), Πρόσβαση Μάρτιος 2019, <http://www.sussex.ac.uk/gender/news-and-events/events?id=47862>.

η ύπαρξη των κατεχόμενων από την Τουρκία περιοχών, η υφιστάμενη νομοθεσία, ο σκοπός των επιβαλλόμενων ποινών (αποτροπή, αναμόρφωση, απόδοση δικαιοσύνης, προστασία ευάλωτων), η ύπαρξη πόρων (χρημάτων και ανθρώπινου δυναμικού), η επίδραση στην οικονομία της Κύπρου (βιοτικό επίπεδο, πληθωρισμός και ανεργία), ο κατάλληλος χρόνος εφαρμογής της αλλαγής (timing) και ο τρόπος διαχείρισης της αλλαγής.

6.1.4.2 Επί μέρους εισηγήσεις

Κουλτούρα, Τάσεις και Ιδεολογίες

Μέσα από την εμπειρική έρευνα μέσω ερωτηματολογίων προς το κοινό, μπόρεσαν να μετρηθούν σε μικρό ποσοστό οι τάσεις, οι γνώσεις, οι ιδεολογίες και η κουλτούρα των συμμετεχόντων. Όπως διαφαίνεται, επικρατεί μια τάση προς την αναζήτηση δικαιοσύνης και οι συμμετέχοντες αντιλαμβάνονται ότι στην Κύπρο υπάρχει τόσο η πορνεία όσο και η εμπορία προσώπων. Δεν εξάγεται το συμπέρασμα ότι η κυπριακή κοινωνία είναι έτοιμη για μια μεγάλη νομοθετική αλλαγή. Αντιθέτως, μέσα από τις απαντήσεις όπως παρουσιάστηκαν και αναλύθηκαν πιο πάνω, το κοινό φαίνεται αγανακτισμένο με την όλη κατάσταση διαφθοράς και ατιμωρησίας στην Κύπρο, ενώ πιστεύουν ότι μια νομοθετική ρύθμιση δεν θα βοηθήσει πρακτικά εάν δεν εφαρμοστεί ορθά ο νόμος στη συνέχεια. Για να μπορούν να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα σε σχέση με την κουλτούρα, τις τάσεις και τις ιδεολογίες των πολιτών, θα πρέπει η μελλοντική έρευνα να γίνει από κρατική αρχή, όπως η Στατιστική Υπηρεσία σε μεγαλύτερη κλίμακα.

Θρησκεία

Ο παράγοντας θρησκεία σε ένα κράτος στο οποίο προτείνεται η εφαρμογή ενός μοντέλου ρύθμισης της πορνείας, είναι σημαντικός παράγοντας σε σχέση με την αποδοχή της αλλαγής. Στην Κύπρο, υπάρχει ένα υψηλό επίπεδο ανεξιθρησκείας. Εντούτοις, σύμφωνα με το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας, εκπροσωπούνται επίσης, η Ελληνική και η Τουρκική κοινότητα και οι θρησκευτικές ομάδες των Αρμένιων, των Μαρωνιτών και των Ρωμαιοκαθολικών.⁶⁰⁵ Στην πλειοψηφία τους όμως, οι Ελληνοκύπριοι κάτοικοι είναι Χριστιανοί Ορθόδοξοι και η Εκκλησία της Κύπρου, επιδρά σημαντικά στην κοινωνική ζωή του τόπου, καθώς και

---

⁶⁰⁵ Σύνταγμα Κυπριακής Δημοκρατίας, Άρθρο 2.

σε αρκετές αποφάσεις του κράτους. Ως εκ τούτου, σε περίπτωση πρότασης νομιμοποίησης της πορνείας, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η αναμενόμενη αντίδραση της εκκλησίας, ενώ σε περίπτωση εισήγησης ποινικοποίησης της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών, υπάρχουν μεγαλύτερες πιθανότητες στήριξης της πρότασης από την εκκλησία. Δυστυχώς δεν κατέστη δυνατό να διευθετηθεί συνέντευξη με εκπρόσωπο της Αρχιεπισκοπής και ως εκ τούτου δεν προσφέρεται η επίσημη θέση της Εκκλησίας της Κύπρου μέσα από την παρούσα έρευνα.

Διαβούλευση με ενδιαφερόμενα μέρη

Όσον αφορά στην προτεινόμενη ρύθμιση της πορνείας μέσω της ποινικοποίησης της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών, είναι πολύ σημαντικό, να εμπλακούν τόσο οι δικαστές, όσο και οι δικηγόροι που εφαρμόζουν την υφιστάμενη νομοθεσία, θέτοντας τις απόψεις τους επί της πρακτικής εφαρμογής. Είναι επίσης υψίστης σημασίας να ληφθούν υπόψη οι απόψεις των ενδιαφερόμενων και δη των εκδιδόμενων και των πελατών, ώστε να ληφθούν υπόψη οι ανάγκες αυτών που θα επηρεαστούν από πιθανή ποινικοποίηση της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών. Στόχος αυτής της προσέγγισης, είναι να λαμβάνονται όσο περισσότερες άμεσες πληροφορίες και δεδομένα, για την ορθότερη εξαγωγή συμπερασμάτων.⁶⁰⁶ Άλλωστε, πως θα μπορούσε να συνταχθεί το πλάνο για τη στήριξη των εκδιδόμενων, εάν δεν εισακουστούν οι δικές τους ανάγκες και ανησυχίες πρώτα. Η πιο πάνω εισήγηση συνάδει με τη θεωρία της νέας Διακυβέρνησης που στηρίζει και προωθεί η ΕΕ, για την ενδυνάμωση του δημοκρατικού κράτους, τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των θεσμών, της λογοδοσίας και της κοινωνικής δικαιοσύνης.⁶⁰⁷

Οι προτεινόμενες εξειδικευμένες δράσεις για την εφαρμογή των πιο πάνω είναι:

(1) Διενέργεια έρευνας για τη μέτρηση και καταγραφή της επίδρασης της εμπορίας προσώπων και της πορνείας για το κράτος, η οποία θα περιλαμβάνει τον όγκο των επηρεαζόμενων ατόμων. Τα δεδομένα δεν πρέπει να είναι περιορισμένα για να μην οδηγήσουν σε επισφαλή συμπεράσματα.⁶⁰⁸ Η εκτίμηση θα πρέπει να περιλαμβάνει

---

⁶⁰⁶ Sanders T., O'Neill M., Pitcher J., *Prostitution sex work, policy & politics* (1st ed., SAGE Publications Ltd, 2009).

⁶⁰⁷ Καρκατσούλης Π., «Η Διακυβέρνηση ως περιεχόμενο και διαδικασία λήψης απόφασης για τις δημόσιες υποθέσεις», *Επιστήμη και Κοινωνία*, Τεύχος 7/2001, σελ. 1, Πρόσβαση Μάρτιος 2019 <<https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/sas/article/viewFile/633/632>>

⁶⁰⁸ Balogi A., Viktoria S., Endre S. Doria S., 'Report on the Demand Side of Sexual Services in Hungary', [2006] Report Budapest: ICCR-Budapest Foundation.

όλους τους ενδιαφερόμενους όπως, αναγνωρισμένα και υπό αναγνώριση θύματα εμπορίας για σεξουαλική εκμετάλλευση, εκδιδόμενους, πελάτες, δικηγόρους, δικαστές και εκπροσώπους άλλων εμπλεκόμενων φορέων. Η έρευνα θα πρέπει επίσης να μετρήσει το οικονομικό κόστος του κράτους, περιλαμβανομένων του κόστους αστυνομικής έρευνας, της διεξαγωγής ποινικών διαδικασιών, του κόστους φιλοξενίας, θεραπείας, παροχής προστασίας, ειδών πρώτης ανάγκης, φαρμακευτικής και ιατρικής βοήθειας, διαφυγόντων κρατικών εσόδων από παράνομες εμπορικές δραστηριότητες, όπως φορολογίες, ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, του κόστους για τη φυλάκιση και αναμόρφωση των καταδικασθέντων.

(2) Αναγνώριση αναγκών εμπλεκόμενων υπηρεσιών, ΜΚΟ, θυμάτων εμπορίας προσώπων, εκδιδόμενων, πελατών και της κοινωνίας και καταγραφή τους σε ένα πλαίσιο συνεργασίας, όπως μια Συμφωνία Συνεργασίας, με νομική ισχύ και επιπτώσεις εάν δεν τηρείται, καθώς επίσης επιβράβευση για να τηρείται, ώστε να αποτελέσει κίνητρο για την εφαρμογή της.

(3) Διενέργεια Εκτίμησης Αντικτύπου για την πιθανή ποινικοποίηση της πορνείας στην Κύπρο.⁶⁰⁹

Εξωτερικές πιέσεις

Δεν μπορούν ασφαλώς να μην ληφθούν υπόψη οι πιέσεις προς την Κύπρο από την ΕΕ, το ΕΔΑΔ και το Συμβούλιο της Ευρώπης μέσω της GRETA. Όπως αναφέρθηκε και τεκμηριώθηκε πιο πάνω, η τάση ποινικοποίησης της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών, είναι γεγονός σε χώρες της Ευρώπης, καθώς και σε άλλες ανεπτυγμένες χώρες όπως ο Καναδάς, όπου προωθείται η εν λόγω τάση με αιτιολογία την καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση και σε συνάρτηση με την προώθηση της ισότητας. Είναι αξιοσημείωτο ότι στην Ελλάδα, με την οποία η Κύπρος έχει σύνδεση, τόσο πολιτισμική, όσο και πολιτική, η πορνεία είναι νόμιμη και ρυθμισμένη. Το κατά πόσο θα υιοθετηθεί η τάση που προωθείται από την ΕΕ, ή η κατάσταση που έχει ρυθμιστεί νομοθετικά στην Ελλάδα, είναι λοιπόν κάτι που θα διαφανεί σύντομα και σε συνάρτηση με τους υπόλοιπους παράγοντες που αναφέρονται.

---

⁶⁰⁹ Στην εν λόγω εκτίμηση αντικτύπου θα ληφθούν υπόψη οι ιστορικοί, πολιτισμικοί, κοινωνικοί και οικονομικοί παράγοντες στους οποίους αναφέρεται ο Κωνσταντίνου. Constantinou A. G., 'Cyprus and the Global Polemics of Sex Trade and Sex Trafficking: Colonial and Postcolonial Connections' [2013], *International Criminal Justice Review* 00(0) 1-15, σελ. 11-12.

Περιοχές που κατέχονται από την Τουρκία

Πέραν των άλλων παραγόντων, λόγω της ιδιαίτερης πολιτικής κατάστασης της Κύπρου και μετά το άνοιγμα των οδοφραγμάτων το 2003, πρέπει πάντοτε πριν μια αλλαγή, να λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι το έγκλημα μετατοπίζεται και δεν μπορεί να ελεγχθεί σε ολόκληρη τη φυσική επικράτεια της Κύπρου. Ποια λοιπόν θα είναι η επίδραση στα θύματα εμπορίας και στα εκδιδόμενα πρόσωπα, καθώς και στους πελάτες, εάν η Κυπριακή Δημοκρατία αποφασίσει την ποινικοποίηση της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών, αλλά στις μη ελεγχόμενες περιοχές δεν εφαρμόζεται η ίδια νομοθεσία; Αυτό το ερώτημα είχε τεθεί στους συμμετέχοντες της έρευνας του κοινού. Ποσοστό 63,9% των συμμετεχόντων απάντησαν ότι συμφωνούν πολύ μέχρι πάρα πολύ ότι εάν απαγορευτεί η πορνεία στην Κύπρο, οι πελάτες θα καταφεύγουν στις μη ελεγχόμενες περιοχές και σε άλλες χώρες. Αυτό το πρόβλημα είχε διαφανεί και στην περίπτωση της εφαρμογής της ποινικοποίησης της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών στη Σουηδία, όπου διαφάνηκε αύξηση του φαινομένου στις γειτονικές χώρες. Αυτός ο παράγοντας θα πρέπει επίσης να τύχει διαχείρισης στο πλαίσιο μιας ολοκληρωμένης ρύθμισης της πορνείας στην Κύπρο.

Νομοθεσία

Η τροποποίηση της νομοθεσίας για την πορνεία στην Κύπρο και η θέσπιση ολοκληρωμένης πολιτικής στη βάση για τη ρύθμιση της πορνείας τίθεται ως επιτακτική εισήγηση. Τόσο κατά την ετοιμασία των νομοσχεδίων, όσο και στο στάδιο εφαρμογής των νόμων και πολιτικών, πρέπει να γίνεται συνεχής ενημέρωση του κοινού και επιμόρφωση των εμπλεκομένων για την τήρηση της νομοθεσίας. Ως εκ των πιο πάνω, προτείνονται οι ακόλουθες τροποποιήσεις στις νομοθεσίες που αφορούν την πορνεία, ανάλογα με την σχολή που θα ακολουθήσει η Κύπρος:

Ο περί Οχληριών (Πορνεία) Νόμος

Είτε νομιμοποιηθεί, είτε ποινικοποιηθεί η αγορά σεξουαλικών υπηρεσιών, θεωρούμε ότι ο περί Οχληριών (Πορνεία) Νόμος, Κεφ.158,⁶¹⁰ ο οποίος έχει σκοπό την τιμωρία της «οχληρίας», όταν αυτή προκαλείται από την πορνεία, δεν έχει λόγο ύπαρξης και πρέπει να καταργηθεί. Στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης του νομοθετικού πλαισίου που αφορά στις Τοπικές Αρχές, όπως επίσης στον εν ισχύ περί Δήμων

---

⁶¹⁰ Ο περί Οχληριών (Πορνεία) Νόμος, Κεφ.158, http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/0_158/full.html, Πρόσβαση Ιούνιος 2019.

Νόμο, υπάρχουν σχετικές πρόνοιες που δίνουν εξουσία στην Τοπική Αρχή να λαμβάνει μέτρα άρσης οχληριών που εμπίπτουν στα δημοτικά της όρια. Ως εκ τούτου, τίθεται η εισήγηση κατάρτησης του εν λόγω νόμου, διότι δεν ανταποκρίνεται στη σημερινή πραγματικότητα και είναι αναχρονιστικός, τόσο ως προς τον σκοπό του σε σχέση με την αποτροπή της οχληρίας από την πορνεία, όσο και με τις ελαφριές ποινές.

Ο περί Ποινικού Κώδικα Νόμος

Η πιο ουσιώδης τροποποίηση αναμένεται να γίνει σε σχέση με τον Ποινικό Κώδικα, Κέφ. 154.⁶¹¹ Εάν και εφόσον αποφασιστεί όπως η πορνεία νομιμοποιηθεί, θα ήταν πιο πρακτικό, να αφαιρεθούν οι σχετικές αναφορές από το Μέρος IV και να δημιουργηθεί νέος ειδικός νόμος που να ρυθμίζει την πορνεία και να προβλέπει για την έκδοση Κανονισμών, οι οποίοι θα διέπουν την αδειδότηση των οίκων ανοχής, την προστασία και τα δικαιώματα των εργαζομένων στον εν λόγω χώρο, καθώς επίσης τις υποχρεώσεις των πελατών και των εργοδοτών, εάν θα επιτρέπονται.

Επειδή όμως η περιρρέουσα κατάσταση στην Κύπρο και η πρόσφατη κατάθεση νομοσχεδίου αποσκοπεί στην ποινικοποίηση της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών, εξετάζεται η τροποποίηση συγκεκριμένων άρθρων του Ποινικού Κώδικα, ώστε να είναι εφικτή η ποινικοποίηση της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών. Αρχικά, θα ήταν πιο ορθό το αδίκημα της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών να εμπίπτει στο Μέρος του Ποινικού Κώδικα που αφορά τα αδικήματα εναντίον του προσώπου και όχι έναντι των ηθών. Με αυτό τον τρόπο θα δοθεί περισσότερη βαρύτητα στο αξιόποιο της πράξης του θύτη που αποπειράται ή αγοράζει σεξουαλικές υπηρεσίες εναντίον του θύματος και όχι σε σχέση με τα ήθη της κοινωνίας. Εφόσον η τροποποίηση γίνεται για την προστασία των θυμάτων και όχι της κοινωνίας, η ίδια η νομοθεσία πρέπει να δηλώνει τον εν λόγω σκοπό.

Θα πρέπει να εισαχθούν ορισμοί της «πορνείας», του «οίκου ανοχής» και της «αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών». Με αυτό τον τρόπο θα μπορεί τόσο η εκτελεστική όσο και η δικαστική εξουσία, να λάβει καθοδήγηση ως προς τη βούληση του νομοθέτη, κατά την εφαρμογή και/ή ερμηνεία του νόμου. Όπως διαφάνηκε από τη μελέτη των σχετικών προνοιών του Ποινικού Κώδικα, τα προβλήματα που προσπαθούσε να επιλύσει ο Ποινικός Κώδικας μέσα από τα σχετικά άρθρα ήταν,

---

⁶¹¹ Ο περί Ποινικού Κώδικα Νόμος, Κέφ. 154, http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/0_154/index.html, Πρόσβαση Ιούνιος 2019.

μεταξύ άλλων, η διατάραξη των ηθών, η διάδοση ασθενειών, η διαφθορά και ο διασυρμός αθώων κορασίδων, η εκμετάλλευση της πορνείας κάποιου προσώπου από τρίτους (μαστροπούς), η δημιουργία προσώπων που δεν είναι παραγωγικά στην κοινωνία, όπως όριζαν τα ήθη και τα έθιμα της Κύπρου τη δεδομένη περίοδο, καθώς επίσης η πάταξη του εγκλήματος. Με τη νέα τροποποίηση θα πρέπει να εξαιρεθούν από το κείμενο όσα δεν ισχύουν σήμερα και να ενταχθεί η διάσταση της ισότητας φύλων.

Υιοθετούνται οι προτεινόμενες πρόσφατες τροποποιήσεις των άρθρων 153, 154, 155, 157, 159, 160 και 166 ώστε να αντικατασταθεί ο όρος «νεαρή γυναίκα» και «γυναίκα» με τον όρο «παιδί», ή «πρόσωπο», ανάλογα, ώστε οι πρόνοιες να είναι ουδέτερες ως προς το φύλο.⁶¹² Εάν διαφανεί ότι η ποινικοποίηση της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών είναι συμβατή με τους παράγοντες που αναφέρθηκαν πιο πάνω, γίνεται επίσης αποδεκτή η εισήγηση για την προσθήκη του νέου άρθρου 165Α υπό τον τίτλο «Συνουσία έναντι πληρωμής», με το οποίο ποινικοποιείται η αγορά σεξουαλικών υπηρεσιών. Το προτεινόμενο άρθρο προνοεί ότι *«Πρόσωπο το οποίο έρχεται σε συνουσία με άλλο πρόσωπο έναντι πληρωμής είναι ένοχο πλημμελήματος και, σε περίπτωση καταδίκης του υπόκειται σε χρηματική ποινή που δεν υπερβαίνει τις 3.000 ευρώ ή σε ποινή φυλάκισης που δεν υπερβαίνει το ένα έτος ή και στις δύο αυτές ποινές»*. Σε περίπτωση απόπειρας, το πρόσωπο θα είναι και πάλι ένοχο πλημμελήματος, όμως η χρηματική ποινή δεν θα υπερβαίνει τα 1.000 ευρώ, ενώ η επανειλημμένη καταδίκη προσώπου για τα πιο πάνω αδικήματα, θα επιφέρει αυστηρότερη ποινή φυλάκισης που δεν θα υπερβαίνει τα 5 χρόνια. Σημειώνεται επίσης, ότι στην εν λόγω πρόταση, γίνεται αναφορά στο είδος της πληρωμής, ως πληρωμή υπό τη μορφή αγαθών ή υπηρεσιών, υπόσχεση πληρωμής ή πληρωμή που καταβλήθηκε σε τρίτο πρόσωπο. Προνοείται επίσης, μεταβατική διάταξη, με βάση την οποία το άρθρο 165Α θα μπορεί να τεθεί σε ισχύ έα μηνά μετά την ημερομηνία κατάθεσης στη Βουλή, ολοκληρωμένου σχεδίου πολύπλευρης στήριξης ατόμων για έξοδο από την πορνεία.

Η πιο πάνω προτεινόμενη τροποποίηση, θα πρέπει να γίνει όμως συνδιαστικά με την τροποποίηση του άρθρου 164, με βάση το οποίο το εκδιδόμενο πρόσωπο, είναι δυνατό να συλληφθεί και να καταδικαστεί. Εάν ο στόχος είναι η αποποινικοποίηση του εκδιδόμενου προσώπου και η ποινικοποίηση του αγοραστή ή εκείνου που

---

⁶¹² Σχετικό είναι το Παράρτημα 8.6 Νομοσχέδιο για την ποινικοποίηση της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών.

αποπειράται να αγοράσει με διάφορους τρόπους σεξουαλικές υπηρεσίες, θα πρέπει να προωθηθεί η παράλληλη τροποποίηση, του άρθρου 161 που αφορά στις περιπτώσεις όπου ιδιοκτήτης ή κάτοχος υποστατικού, συμμετέχει ή βοηθά στη διεύθυνση ή τον έλεγχο υποστατικού, ή εν γνώσει του ανέχεται την κατάσταση όπου γυναίκα, θύμα διαφθοράς, σκοπεύει να έρθει ή έρχεται σε παράνομη συνουσία με άντρες. Δεν πρέπει επίσης να αγοηθούν τροποποιήσεις στα άρθρα 156, 162, 165, 188 και 188Α. Το άρθρο 156 στοχεύει στην καταστολή των οίκων ανοχής και αναφέρεται σε οίκο ανοχής. Εάν σκοπός της τροποποίησης είναι να μην επιτρέπεται η αγορά σεξουαλικών υπηρεσιών, θα πρέπει η σχετική πρόνοια να τύχει τροποποίησης ώστε οι ποινές να είναι αποτρεπτικές. Θα πρέπει επίσης να αφαιρεθεί η αναφορά σε «συστηματική» άσκηση πορνείας, η οποία εξαιρεί την περιστασιακή πορνεία, ώστε να ποινικοποιήσει και ιδιοκτήτες ξενοδοχείων και άλλων καταλυμάτων που μπορεί να χρησιμοποιηθούν έστω και μια φορά για την άσκηση πορνείας. Το άρθρο 162 το οποίο προνοεί στην τιμωρία προσώπου που κατακρατεί γυναίκα χωρίς τη θέλησή της με σκοπό να έρθει σε παράνομη συνουσία με αυτή οποιοσδήποτε άντρας, σε υποστατικό ή σε οίκο ανοχής θα πρέπει επίσης να τροποποιηθεί ώστε να αφορά όλα τα φύλα. Για τον ίδιο λόγο θα πρέπει να τροποποιηθεί και το άρθρο 165, το οποίο προνοεί πλημμέλημα στην περίπτωση γυναίκας που για τον σκοπό κέρδους ασκούσε έλεγχο στις κινήσεις, καθοδηγούσε ή επηρέαζε τις κινήσεις πόρνης ή να καταργηθεί, εάν καλύπτεται από άλλη πρόνοια. Χρηζουν επίσης τροποποίησης τα άρθρα 188 «Πρόσωπα οκνηρά και που ζουν ακατάστατη ζωή» και 188Α «Άγρα πελατών και κατευθυνόμενες αγορές», τα οποία εμπίπτουν στις «Οχληρίες». Συγκεκριμένα, το άρθρο 188, ορίζει την κοινή πόρνη η οποία συμπεριφέρεται με αταξία ή άσεμνα σε δημόσιο χώρο ως πρόσωπο οκνηρό που ζει ακατάστατη ζωή και υπόκειται σε φυλάκιση ενός μηνός ή σε χρηματική ποινή που δεν υπερβαίνει τις εβδομηνταπέντε λίρες ή και στις δύο αυτές ποινές. Εάν ο στόχος είναι να μην ποινικοποιείται το εκδιδόμενο πρόσωπο, αυτό το άρθρο θα πρέπει να καταργηθεί, Το ίδιο ισχύει και για το άρθρο 188Α σε σχέση με την πορνεία. Είναι σημαντικό, μέσα από τις πιο πάνω τροποποιήσεις, να αντικατοπτρίζονται η υφιστάμενη κατάσταση της κοινωνίας, η ισότητα φύλων, η προστασία της ιδιωτικότητας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ασφαλώς οι ποινές να είναι ανάλογες ως προς τον επιδιωκόμενο σκοπό.

Ο περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως Νόμος, Κεφ. 105

Όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, ο περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως Νόμος, Κεφ. 105,⁶¹³ σε αντίθεση με τους προαναφερθέντες νόμους, ποινικοποιεί την άσκηση πορνείας, και επιφέρει τη σοβαρή ποινή απέλασης, σε μετανάστρια, δηλαδή υπήκοο τρίτης χώρας που δεν είναι Ευρωπαϊκή, η οποία ασκεί την πορνεία, με βάση το άρθρο 6(1)(ε). Ως εκ τούτου, προτείνεται η κατάργηση της εν λόγω πρόνοιας, η οποία αποτελεί φυλεκτική διάκριση, διάκριση φύλου και ποινικοποίηση της προσφοράς σεξουαλικών υπηρεσιών, όταν αυτή ασκείται από μετανάστρια (γυναίκα).

Ο περί Δήμων Νόμος του 1985, Ν.111/1985⁶¹⁴

Εάν γίνει αποδεκτή η κατάργηση του περί Οχληριών (Πορνεία) Νόμου, τότε η πρόνοια αυτή μπορεί να παραμείνει, ώστε να δίνει στο Δήμο την εξουσία να επεμβαίνει σε περίπτωση οχληρίας λόγω άσκησης πορνείας, είτε αυτή είναι νόμιμη είτε παράνομη. Λόγω του ότι δεν υπάρχει αντίστοιχη πρόνοια στον περί Κοινοτήτων Νόμο του 1999, Ν. 86(Ι)/1999, προτείνεται όπως προστεθεί.

Νομοθεσίες που ποινικοποιούν την πορνεία ανηλίκων

Δεν προτείνονται οποιεσδήποτε τροποποιήσεις σε σχέση με τις νομοθεσίες που ποινικοποιούν την παιδική πορνεία, διότι είναι ήδη αυστηρές και καθοδηγούμενες από Διεθνή Συμβάσεις. Με την τροποποίηση του Ποινικού Κώδικα αναμένεται να εξαληφθεί η σύγκρουση που παρουσιάζουν με τις πρόνοιες του Ποινικού Κώδικα που δεν λαμβάνουν υπόψη το ηλικιακό όριο που αφορά τον ορισμό του παιδιού, δηλαδή μέχρι 18 έτη.

Είναι τέλος σημαντικό, μέσα από τις πιο πάνω τροποποιήσεις να θεσμοθετηθεί διαδικασία αξιολόγησης και αναθεώρησης της πολιτικής ρύθμισης της πορνείας, ανά τακτά χρονικά διαστήματα.

---

⁶¹³ Ο περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως Νόμος, Κεφ. 105, http://www.cylaw.org/nomoi/enop/ind/0_105/section-sc1373d0da-0098-c196-cd74-7d48ed13b742.html Πρόσβαση Ιούνιος 2019.

⁶¹⁴ Ο περί Δήμων Νόμος, Ν.111/1985, http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/1985_1_111/sub-division-dd70c4095b-d7e2-45f2-bbd7-ebf01bc8ab27.html Πρόσβαση Ιούνιος 2019.

Ποινές

Ο σκοπός των επιβαλλόμενων ποινών πρέπει να καθοριστεί από την πολιτεία, μέσα από την πιο πάνω νομοθετική ρύθμιση με ξεκάθαρη εντολή. Πρέπει δηλαδή να ξεκαθαριστεί, στο πλαίσιο του σχεδιασμού της ολοκληρωμένης πολιτικής ρύθμισης της πορνείας, κατά πόσο επιδιώκεται η αποτροπή των χρηστών σεξουαλικών υπηρεσιών και/ή η αναμόρφωση τους σε σχέση με την ιδεολογία που υποστηρίζει ότι οι σεξουαλικές υπηρεσίες αποτελούν την έκφραση της κυριαρχίας του άντρα στο γυναικείο σώμα ή και το αντίθετο, ανάλογα με την περίπτωση και/ή η απόδοση δικαιοσύνης για τους εκδιδόμενους που τυγχάνουν εκμετάλλευσης από πελάτες ή μαστροπούς και/ή εάν ο σκοπός είναι η προστασία των ευάλωτων. Αν δεν καθοριστεί από την αρχή η ιδεολογική βάση της ρύθμισης, υπάρχει κίνδυνος και μεγάλη πιθανότητα να δημιουργηθεί μια νέα κατάσταση πραγμάτων, όπου εάν η νομοθεσία δεν τροποποιηθεί ολιστικά και συστηματικά, δεν θα πετύχει τους στόχους της. Ελλοχεύει επίσης ο κίνδυνος να μην εφαρμοστεί ορθά, εάν υπάρχουν πρόνοιες αντιφατικές σε διάφορες ειδικές και γενικές νομοθεσίες που αφορούν την πορνεία.

Πόροι

Η ύπαρξη πόρων, τόσο προϋπολογισθέντος ποσού, όσο και ανθρώπινου δυναμικού, το οποίο θα μπορεί να εκπαιδευτεί κατάλληλα και να εφαρμόσει την αλλαγή στη νομοθεσία, να σχεδιάσει, να εφαρμόσει το πλάνο ρύθμισης της πορνείας και να ελέγχει την εφαρμογή του, είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχία. Εάν αποφασιστεί να εφαρμοστεί το Σουηδικό μοντέλο στην Κύπρο, θα πρέπει να ετοιμαστεί ολοκληρωμένη πολιτική στη βάση της ισότητας και να μην αποτελεί μια μονολιθική ενέργεια στο βωμό της δημοσιότητας. Η αλλαγή πρέπει να έχει υπόσταση και να στηρίζεται από το κράτος. Έτσι θα αποφευχθεί το κακό παράδειγμα της Γαλλίας, όπου αντί να οφελήσει τους εκδιδόμενους, όπως φαίνεται, έχει δημιουργήσει περισσότερους κινδύνους εκμετάλλευσης σε αυτά τα άτομα, αφού δεν έχουν εφαρμοστεί ορθά τα προγράμματα εξόδου από την πορνεία.

Οικονομικές προεκτάσεις

Κατά το σχεδιασμό του ολοκληρωμένου πλάνου ρύθμισης της πορνείας στην Κύπρο, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι Βασικές Αρχές της Οικονομικής Διαχείρισης και συγκεκριμένα το βιοτικό επίπεδο της χώρας, τόσο γενικά, όσο και σε σχέση με την παροχή σεξουαλικών υπηρεσιών, ο πληθωρισμός αλλά και η

ανεργία.⁶¹⁵ Όπως αναφέρθηκε στην παρούσα έρευνα, οι οικονομικοί παράγοντες, δηλαδή η έλλειψη πόρων, μπορούν να οδηγήσουν άτομα στην πορνεία. Ως εκ τούτου, πριν την ψήφιση της οποιασδήποτε νομοθεσίας που ουσιαστικά σταματά τη ροή πελατών σεξουαλικών υπηρεσιών, θα πρέπει να ερευνηθεί η οικονομική κατάσταση της χώρας και κατά πόσο, η αγορά εργασίας, μπορεί να απορροφήσει άτομα που επιθυμούν ή αναγκάζονται να εξέλθουν από την ενασχόληση με την πορνεία. Λόγω της κατάστασης στην οποία έχει περιέλθει η κυπριακή οικονομία, με την παράλυση της πλειοψηφίας των επιχειρήσεων της, λόγω της πανδημίας του κορωνοϊού, COVID-19, θα πρέπει να μελετηθεί, εάν εκ των πραγμάτων, το κράτος είναι σε θέση, να παρέχει στήριξη και προγράμμα εξόδου από την πορνεία, παράλληλα με την ποινικοποίηση της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών.

Κατάλληλος χρόνος

Ο κατάλληλος χρόνος εφαρμογής της αλλαγής (timing) είναι ουσιώδης παράγοντας επιτυχίας μιας νομοθετικής ρύθμισης. Το αρνητικό παράδειγμα της Γαλλίας, που αποφάσισε το 2016 να εφαρμόσει το Σουηδικό Μοντέλο, χωρίς να προηγηθεί η κατάλληλη προετοιμασία προγραμμάτων εξόδου από την πορνεία και ενημέρωσης των εκδιδόμενων, οδήγησε σε αρνητικά αποτελέσματα και αύξηση του κινδύνου των επηρεαζόμενων ατόμων. Μεγάλο ρόλο, φαίνεται να έπαιξε και η δεινή οικονομική κατάσταση της χώρας, λόγω της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης. Είναι επίσης σημαντικό να τονίσουμε ξανά, ότι η ευάλωτη κατάσταση των εκδιδόμενων είναι περιστασιακή, χρονικά περιορισμένη και σχετίζεται άμεσα με το περιβάλλον στο οποίο δρουν οι εκδιδόμενοι/εκδιδόμενες και στις ανάγκες που επιθυμούν να καλύψουν.⁶¹⁶ Εάν λοιπόν εν μέσω της κρίσης που έχει δημιουργηθεί και αναμένεται να οξυνθεί, λόγω της ύπαρξης της πανδημίας του κορωνοϊού, οι ανάγκες των εκδιδόμενων δεν ικανοποιηθούν στον απαιτούμενο βαθμό, τότε και πάλι υπάρχει κίνδυνος να μην πετύχει ο στόχος της ρύθμισης. Αυτός ο κίνδυνος μπορεί να τύχει διαχείρισης, εάν αναγνωριστεί, με την προϋπόθεση ότι θα ληφθεί υπόψη κατά τον σχεδιασμό της ολοκληρωμένης πολιτικής ρύθμισης της πορνείας στην Κύπρο.

---

⁶¹⁵ Mankiw G.N., Taylor, M.P., Αρχές Οικονομικής Θεωρίας με αναφορά στις Ευρωπαϊκές Οικονομίες, Τόμος Α', Σακκά Α. (Μετάφραση), Λιανός Θ. (Επιστημονική Επιμέλεια), (Gutenberg 2010), σελ. 42.

⁶¹⁶ Angelo G. Constantinou, 'Cyprus and the Global Polemics of Sex Trade and Sex Trafficking: Colonial and Postcolonial Connections' [2013], International Criminal Justice Review 00(0) 1-15, σελ. 2.

Διαχείριση Αλλαγής

Οποιαδήποτε αλλαγή, είτε αυτή προωθεί τη νομιμοποίηση, είτε την ποινικοποίηση της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών, αναμένεται να προκαλέσει αντιδράσεις.⁶¹⁷ Είναι χαρακτηριστικό της φύσης του ανθρώπου να αντιστέκεται στη νέα τάξη πραγμάτων, μέχρι να συνειδητοποιήσει το όφελος, ή μέχρι να αντιληφθεί ότι δεν μπορεί να επιφέρει κάποιο αποτέλεσμα με την αντίδρασή του. Μια τεχνική που χρησιμοποιείται για τη διαχείριση της αλλαγής, είναι η συνεχής και συγχνή ενημέρωση των εμπλεκόμενων, η λήψη απόψεων και η χρήση της συγκριτικής αξιολόγησης (Benchmarking), ώστε να εφαρμόζονται οι καλές πρακτικές και να αποφεύγονται οι κακές.

6.1.4.3 Γενικές εισηγήσεις

Σε συνάρτηση με τα πιο πάνω, αναλύοντας τα παραδείγματα της Ολλανδίας και της Γερμανίας, όπου ενώ η πορνεία είναι νόμιμη, πρόσφατες αντιδράσεις έχουν οδηγήσει σε νέες νομοθετικές ρυθμίσεις, ο Weitzer⁶¹⁸ καταλήγει σε τρία συμπεράσματα, τα οποία είναι χρήσιμα και μπορούν να αξιοποιηθούν κατά τον σχεδιασμό της ρύθμισης της πορνείας στην Κύπρο: (1) Οι νομοθετικές τροποποιήσεις πρέπει να βασίζονται σε τεκμήρια και να μην καθοδηγούνται από ατεκμηρίωτους, υπερβολικούς ή συναισθηματικούς ισχυρισμούς και φόβους. Η έρευνα, κατά τον Weitzer, πρέπει να γίνεται σε επίπεδο χώρας ή πόλης για να είναι όσο πιο πλούσια και αξιόπιστη γίνεται.⁶¹⁹ Επίσης, τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης έχουν μεγάλη ευθύνη στην απόδοση του θέματος με αμεροληψία και επαγγελματισμό. (2) Οι πολιτικοί και οι λειτουργοί της Κυβέρνησης πρέπει να συμβουλευονται όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, πριν προτείνουν τροποποιήσεις και οπωσδήποτε θα πρέπει να διαβουλεύονται με τα πρόσωπα που παρέχουν σεξουαλικές υπηρεσίες. (3) Στην περίπτωση που ακολουθηθεί το μοντέλο της νομιμοποίησης της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών, η ρύθμιση πρέπει να βελτιώνει τις εργασιακές συνθήκες των εκδιδόμενων, την υγεία και την ασφάλεια τους.

⁶¹⁷ Weitzer, R., "Legal Prostitution: The German and Dutch Models", Κεφάλαιο 24, στο βιβλίο των E.U. Savona et al. (eds.), *Dual Markets*, (Springer 2017), σελ. 366.

⁶¹⁸ Weitzer, R., "Legal Prostitution: The German and Dutch Models", Κεφάλαιο 24, στο βιβλίο των E.U. Savona et al. (eds.), *Dual Markets*, (Springer 2017), σελ. 383.

⁶¹⁹ Weitzer, R., & Boels, D. (2015). Ghent's red-light district in comparative perspective. *Sexuality Research and Social Policy*, 12, 248–260.

Εάν η Κύπρος αποφασίσει να ακολουθήσει το Σουηδικό Μοντέλο και να προσεγγίσει το θέμα της εμπορίας προσώπων υπό το πρίσμα της ισότητας φύλων και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, θα πρέπει να υπάρξουν ουσιαστικές αλλαγές στον Ποινικό Κώδικα, στα Σχέδια Δράσης και στην εφαρμογή τους, ώστε να μην καταδικάζονται γυναίκες και δη αλλοδαπές, φτωχές γυναίκες, ενώ οι χρήστες των σεξουαλικών υπηρεσιών, να αποχωρούν άμεμπτοι και χωρίς οποιαδήποτε ευθύνη. Εξάλλου, όπως συχνά αναφέρεται στη βιβλιογραφία που αναλύει τις αιτίες της εμπορίας προσώπων, για να καταπολεμηθεί το φαινόμενο θα πρέπει τα Σχέδια Δράσης να περιλαμβάνουν μακροπρόθεσμες λύσεις στα ουσιώδη προβλήματα των φυλετικών, ταξικών και οικονομικών ανισοτήτων, όπως επίσης και στο πρόβλημα της μετανάστευσης.⁶²⁰ Την πιο πάνω προσέγγιση υποστηρίζει κατά βάση και η έρευνα των Τριμικλινιώτη και Δημητρίου,⁶²¹ η οποία καταλήγοντας στην πρόταση για ρύθμιση της πορνείας μέσω της ενδυνάμωσης των μεταναστριών, υποστηρίζει την αποποινικοποίησή τους, εάν όντως αυτές επιθυμούν να ασχοληθούν με την πορνεία. Αυτό το συμπέρασμα είναι πολύ σημαντικό και θα πρέπει να ερευνηθεί σε βάθος και σε μεγαλύτερη κλίμακα, σε πιο πρόσφατη έρευνα. Την προσέγγιση της ενδυνάμωσης προωθεί και η Ευρωπαϊκή Ένωση μέσα από τις δράσεις του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Ισότητας (EIGE). Το EIGE⁶²² προτείνοντας την αναγνώριση της εμπορίας προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση ως μορφή βίας ενάντια στις γυναίκες, θέση που υιοθετείται και στην παρούσα διατριβή σε σχέση με τις γυναίκες θύματα που είναι η πολυπληθέστερη ομάδα. Η έκθεση του EIGE αναλύει τις υποχρεώσεις των κρατών μελών της ΕΕ με βάση την Οδηγία 2011/36/ΕΕ⁶²³ για την καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων και την Οδηγία 2012/29/ΕΕ⁶²⁴ για την προστασία θυμάτων και προτείνει συγκεκριμένα μέτρα για

⁶²⁰ Chuang, J. A., «Rescuing Trafficking from Ideological Capture: Prostitution Reform and Anti-trafficking Law and Policy», [2010], University of Pennsylvania Law Review, Vol. 158: 1655, σελ. 1727-1728.

⁶²¹ Trimikliniotis N., Demetriou C., 'Trafficking, Profiteering and State Complicity: Researching the Demand Side of Prostitution and Trafficking in Cyprus', [2009] Translocations: Migration and Social Change, An Inter-Disciplinary Open Access E-Journal.

⁶²² European Institute for Gender Equality (EIGE), "Gender Specific Measures in anti-trafficking actions", (2018), Publications Office of the European Union, Luxemburg, σελ. 9.

⁶²³ Οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου

⁶²⁴ Οδηγία 2012/29/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2012, για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων της εγκληματικότητας και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαισίου 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου.

την ενδυνάμωση της πρόληψης και της προστασίας θυμάτων. Επιπρόσθετα μέτρα που θα μπορούσαν να εφαρμοστούν στην περίπτωση της Κύπρου, λαμβάνοντας υπόψη το υφιστάμενο νομικό και πραγματικό καθεστώς είναι η ενσωμάτωση και υιοθέτηση των προνοιών της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης και η βελτίωση της έρευνας και ανάλυσης δεδομένων, τα οποία μπορούν να βοηθήσουν στη λήψη ενημερωμένων αποφάσεων για την τροποποίηση του Σχεδίου Δράσης.⁶²⁵

Παράλληλα, θα πρέπει να γίνει ανασχεδιασμός του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων και να επιδιωχθεί καλύτερος συντονισμός και εφαρμογή του σχεδιασμού, τομείς οι οποίοι όπως φαίνεται πάσχουν.⁶²⁶ Μέρος του σχεδιασμού πρέπει να είναι η συνεχής εκπαίδευση των δικαστών, των δικηγόρων και της κοινωνίας της Κύπρου με ένταξη των θεμάτων ισότητας και καταπολέμησης της εμπορίας στα εκπαιδευτικά προγράμματα των σχολείων και έτσι σταδιακά στη συνείδηση των πολιτών. Τις πολιτικές αυτές, πέραν της καλής θέλησης θα πρέπει να συνοδεύει προϋπολογισμός και ανεξάρτητος έλεγχος εφαρμογής, ώστε οι υπεύθυνοι να δώσουν την απαραίτητη προτεραιότητα. Η έρευνα για το θέμα της πορνείας, η οποία είναι ελλιπής, ειδικά όσον αφορά στην ζήτηση⁶²⁷ στην Κύπρο, θα πρέπει να επιχορηγηθεί, για να στηρίξει ουσιαστικά και να τεκμηριώσει την αλλαγή, με στατιστικά ποιοτικά και ποσοτικά στοιχεία.

Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα πιο πάνω, φαίνεται ότι παρά το γεγονός ότι η Κύπρος είναι πολύ καλά εξοπλισμένη σε νομικό επίπεδο, έχοντας εναρμονίσει τη νομοθεσία της με την Ευρωπαϊκή νομοθεσία και όλες τις Διεθνείς Συμβάσεις για την εμπορία προσώπων, υπάρχουν περιοχές βελτίωσης, σε σχέση με τον σχεδιασμό και την εφαρμογή πολιτικής, τόσο στη συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων, όσο και στις δράσεις που αφορούν την μείωση της ζήτησης.

Ο Constantinou αναφέρει, ότι το αντίδοτο στην πορνεία όπου υπάρχει εκμετάλλευση, δεν μπορεί να δοθεί μέσα από συντηρητικές πολιτικές όπως το Σουηδικό Μοντέλο, ούτε μέσα από φιλελεύθερες πολιτικές που αποποινοικοποιούν την πορνεία, αλλά μπορεί να βελτιωθεί η κατάσταση μέσα από μια κοινωνική,

---

⁶²⁵ European Institute for Gender Equality (EIGE), "Gender Specific Measures in anti-trafficking actions", (2018), Publications Office of the European Union, Luxembourg, σελ. 57.

⁶²⁶ Συνέντευξη με ΜΚΟ STIGMA 11 Σεπτεμβρίου 2018.

⁶²⁷ Εξαίρεση αποτελεί μια μεμονομένη έρευνα που έγινε το 2014 και εκδόθηκε από το Συμβούλιο Προσφύγων της Ιρλανδίας, Yonkova N., Keegan E., Stop traffick! Tackling demand for sexual services of Trafficked women and girls (2014) Πρόσβαση Ιούνιος 2019, <http://www.stoptraffick.ie/wp-content/uploads/2013/03/STOP-TRAFFICK-full-report.pdf>

οικονομική και πολιτιστική προσέγγιση.⁶²⁸ Η παρούσα μελέτη υποστηρίζει ότι πέραν της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτιστικής προσέγγισης,⁶²⁹ η λύση στο πρόβλημα πρέπει επίσης να βασίζεται στις απόψεις των εμπλεκόμενων μερών της χώρας η οποία ρυθμίζεται, στη βάση της θεωρίας της Διακυβέρνησης. Αυτή την άποψη προωθούν ερευνητές οι οποίοι έχουν μελετήσει τις υφιστάμενες παγκόσμιες συγκριτικές έρευνες και προσεγγίσεις των Bernstein και Agustín,⁶³⁰ και των Cho, Jakobsson και Kotsadam, οι οποίες επιχειρούν να συσχετίσουν την πορνεία με την εμπορία προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση, χωρίς ωστόσο να προσφέρουν λύσεις σε τοπικό επίπεδο.⁶³¹ Δεν πρέπει λοιπόν να παραβλέψουμε πως όταν συγκεκριμένες πολιτικές σε σχέση με την πορνεία και την εμπορία προσώπων επιβληθούν σε τοπικές συνθήκες χωρίς να λάβουν υπόψη την κουλτούρα της χώρας, στις πλείστες των περιπτώσεων αποτυγχάνουν.⁶³² Ως εκ τούτου, η εισήγηση που τίθεται ως νέα προσέγγιση του προβλήματος είναι η έρευνα σε επίπεδο χώρας ή πόλης, για να παραχθούν πιο αξιόπιστα και χρήσιμα αποτελέσματα. Αυτά θα χρησιμοποιηθούν από τη νομοθετική και την εκτελεστική εξουσία για παραγωγή νομοθεσιών και πολιτικών.⁶³³ Εάν εν τέλει, διαφανεί ότι η ποινικοποίηση της πορνείας είναι η επιθυμία και η ανάγκη της κοινωνίας, η αλλαγή, θα πρέπει να γίνει προσεκτικά, ώστε να μην επηρεάσουν αρνητικά τα δικαιώματα και την αξιοπρέπεια των εκδιδόμενων.⁶³⁴

Συμπερασματικά, αυτή η έρευνα μπορεί να αποτελέσει την αρχή μιας εις βάθος έρευνας για τη ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο, για την υποστήριξη τροποποιήσεων της νομοθεσίας για την ποινικοποίηση ή νομιμοποίηση και ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο. Όπως αναφέρει και ο Ford, οι υφιστάμενοι ηθικοί και

---

⁶²⁸ Constantinou, A.G., 'Cyprus and the Global Polemics of Sex Trade and Sex Trafficking: Colonial and Postcolonial Connections' [2013], *International Criminal Justice Review* 00(0) 1-15, σελ. 2.

⁶²⁹ Liu, M., *Migration Prostitution and Human Trafficking: The Voice of Chinese Women* (Transaction Publishers 2011) σελ.48.

⁶³⁰ Agustín L.M., *Sex at the Margins: Migration, Labour Markets and the Rescue Industry*, (1st edn, Zed Books, 2007), 45–46.

⁶³¹ Weitzer, R., "Legal Prostitution Systems in Europe", Κεφάλαιο 4, στο βιβλίο των H. Nelen and D. Siegel (eds.), *Contemporary Organized Crime, Studies of Organized Crime* 16, (2017).

⁶³² Papanicolaou, G. (2008). The sex industry, human trafficking and the global prohibition regime: A cautionary tale from Greece. *Trends in Organized Crime*, 11, 381 in Angelo G. Constantinou, 'Cyprus and the Global Polemics of Sex Trade and Sex Trafficking: Colonial and Postcolonial Connections' [2013], *International Criminal Justice Review* 00(0) 1-15, σελ. 2.

⁶³³ Weitzer, R., & Boels, D. (2015). Ghent's red-light district in comparative perspective. *Sexuality Research and Social Policy*, 12, 248–260.

⁶³⁴ Skinner E.B. *A Crime So Monstrous: Face-to-Face with Modern Day Slavery* (Free Press 2008) Σελ. 289.

νομικοί μας κώδικες δεν μπορούν να θεωρηθούν απρόσβλητοι, είναι πάντα ανοικτοί σε αμφισβήτηση.⁶³⁵

---

⁶³⁵ Ford C.S., “Sex Offences: An Anthropological Perspective” [1960], *Law and Contemporary Problems*, 225-243, σελ. 241.

6.2 Μελλοντική Έρευνα

Το συμπέρασμα που εξάγεται από τα πιο πάνω ευρήματα, είναι ότι η απάντηση στο κύριο ερευνητικό ερώτημα, δηλαδή κατά πόσο είναι εφικτή η εφαρμογή ενός μοντέλου ρύθμισης της πορνείας στην Κύπρο, όπου θα προστατεύονται τα δικαιώματα του θύματος σεξουαλικής εκμετάλλευσης, της εκδιδόμενης, του πελάτη και της κοινωνίας, είναι κατά πάσα πιθανότητα αρνητική. Κι αυτό, διότι η «προστασία» ή διαφορετικά, τα συμφέροντα της κάθε κατηγορίας εμπλεκόμενου, είναι υποκειμενικά και μπορούν να κριθούν και να αποφασιστούν διαφορετικά, ανάλογα με την οπτική γωνία του αποφασίζοντος οργάνου. Εάν αυτό το όργανο λοιπόν είναι η Βουλή των Αντιπροσώπων, θα πρέπει να εξασφαλίσει ότι πριν την ψήφιση των σχετικών τροποποιήσεων της νομοθεσίας, έχουν ληφθεί υπόψη, οι ανάγκες και τα συμφέροντα όλων. Εντούτοις, αποφασίστηκε, για παράδειγμα, ότι η προστασία των εκδιδόμενων, επιτυγχάνεται με την έξοδο τους από την πορνεία ή ότι η προστασία των πελατών, επιτυγχάνεται με την αποτροπή τους από του να χρησιμοποιούν σεξουαλικές υπηρεσίες και την αλλαγή κουλτούρας της κυπριακής κοινωνίας.

Όπως σε άλλες χώρες του εξωτερικού, γίνονται ενέργειες ώστε η Κύπρος να ξεφύγει από το υβριδικό μοντέλο ρύθμισης της πορνείας, όπως επεξηγήθηκε πιο πάνω, το οποίο δεν νομιμοποιεί αλλά ούτε και ποινικοποιεί ξεκάθαρα την αγορά σεξουαλικών υπηρεσιών. Στόχος, είναι η καλύτερη προστασία των θυμάτων εμπορίας προσώπων, κάτι όμως, που όπως φαίνεται από τις δημόσιες συζητήσεις και από την εμπειρική έρευνα, δεν μπορεί να έχει ασφαλή αποτελέσματα, διότι η επιτυχία του στόχου, εξαρτάται από πολλούς και ενίοτε αστάθμητους παράγοντες. Αυτό όμως, δεν σημαίνει ότι η προσπάθεια, ή η αρχή που έγινε με την κατάθεση των νέων νομοσχεδίων για την ποινικοποίηση της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών και την καταπολέμηση του σεξισμού,⁶³⁶ είναι χάσιμο χρόνου. Αντιθέτως, αποτελεί τη βάση μιας συζήτησης και διαβούλευσης, η οποία θα πρέπει να βασιστεί σε τεκμήρια και εμπειρισταωμένες απόψεις από όλους τους εμπλεκόμενους, στη βάση της θεωρίας της Νέας Διακυβέρνησης.

Ως εκ τούτου, όπως περιεγράφηκε εκτενώς στο προηγούμενο υποκεφάλαιο, η μελλοντική έρευνα που προτείνεται, είναι μια εις βάθος εμπειρική έρευνα σε σχέση

---

⁶³⁶ Σχετικό είναι το Παράρτημα 8.6 Νομοσχέδιο για την ποινικοποίηση της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών.

με τις απόψεις των εμπλεκόμενων μερών και της κοινωνίας, ώστε η ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο, να έχει τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα, τόσο για την προστασία των θυμάτων εμπορίας για σεξουαλική εκμετάλλευση, όσο και για την αλλαγή της κυπριακής κουλτούρας, προς μια κατεύθυνση που απαξιώνει το σεξισμό και την ανισότητα, υιοθετώντας μια ολιστική δημοκρατική προσέγγιση.

6.3 Περιορισμοί Έρευνας

Στο Μέρος αυτό γίνεται η καταγραφή και επεξήγηση των περιορισμών και των παραγόντων που επέδρασαν στην αξιοπιστία της έρευνας και οι τρόποι υπέρβασης/επίλυσης κάποιων προβλημάτων .

Κάποιοι περιορισμοί είχαν αρχικά αναγνωριστεί στο στάδιο του Σχεδιασμού της Έρευνας, εντούτοις, υπήρξαν και απρόβλεπτοι παράγοντες που διαφάνηκαν κατά το στάδιο της Διεξαγωγής της Έρευνας και οι οποίοι φαίνεται να επηρέασαν τα αποτελέσματα των Ερωτηματολογίων.

Πιο κάτω καταγράφονται οι κύριοι παράγοντες που αναγνωρίστηκαν ανά θέμα, αναλύονται ανάλογα με το είδος της μεταβλητής και καταγράφεται ο τρόπος χειρισμού τους με στόχο την ελαχιστοποίηση και περιορισμό των αποκλίσεων σε σχέση με το ερωτηματολόγιο του κοινού.

6.3.1 Περιορισμοί στην έρευνα με ερωτηματολόγιο προς το κοινό

6.3.1.1 Διαθέσιμα άτομα σε αριθμό συμμετεχόντων ανά ηλικιακή ομάδα

Εάν και εφόσον ήταν δυνατή η διενέργεια της έρευνας στα νοικοκυριά της Κύπρου υπό τον τύπο και έκταση που γίνεται από τη Στατιστική Υπηρεσία, θα ήταν ορθό να ληφθεί υπόψη η τελευταία Δημογραφική Έκθεση 2017 της Στατιστικής Υπηρεσίας Κύπρου.⁶³⁷ Εντούτοις, λόγω της φύσης της έρευνας η σύγκριση με τα ποσοστά και τον αριθμό των κατοίκων της Κύπρου δεν θα ήταν ορθός. Γίνεται όμως μια σύντομη αναφορά για να διαφανεί ότι σε σχέση με το φύλο, οι συμμετέχοντες στο ερωτηματολόγιο δεν απείχαν από την πραγματική εικόνα. Ο πληθυσμός της Κύπρου με βάση την πιο πάνω Έκθεση υπολογίστηκε σε 947.000, εκ των οποίων η ελληνοκυπριακή κοινότητα αποτελείται από 706.800 ή 74,6%, η τουρκοκυπριακή κοινότητα από 92.200 ή 9,8% και οι ξένοι υπήκοοι από 148.000 ή 15,6%. Ο πληθυσμός στις ελεύθερες περιοχές της Κύπρου υπολογίστηκε σε 854.800 στο τέλος του 2016. Το ποσοστό των παιδιών ηλικίας κάτω των 15 χρόνων υπολογίστηκε σε 16,3% το 2016 και το ποσοστό των ηλικιωμένων προσώπων ηλικίας 65 χρόνων και πάνω σε 15,6%. Το ποσοστό των προσώπων ηλικίας 45-64 χρόνων υπολογίστηκε στο 24,2%.

⁶³⁷ Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, Δημογραφική Έκθεση 2017, Πληθυσμιακές Στατιστικές, Σειρά II, Αρ. Έκθεσης 54, (Νοέμβριος 2018), Τυπογραφείο Κυπριακής Δημοκρατίας, Ηλεκτρονική Πρόσβαση: <[http://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/All/70008808DEA438F8C2257833003402FB/\\$file/DEMOGRAPHIC_REPORT-2017-301118.pdf?OpenElement](http://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/All/70008808DEA438F8C2257833003402FB/$file/DEMOGRAPHIC_REPORT-2017-301118.pdf?OpenElement)>.

Κατά την τελευταία απογραφή που έγινε στην Κύπρο το 2011, καταγράφηκαν τα πιο κάτω ποσοστά ανά φύλο και ηλικία, σε σχέση με τις ελεγχόμενες από την Κυπριακή Δημοκρατία περιοχές:

Χρόνος απογραφής	Φύλο	Σύνολο	0-14	15-29	30-44	45-64	65+
2011	Σύνολο	100,0	16,1	23,3	22,8	24,5	13,3
	Άνδρες	100,0	16,9	24,4	21,5	24,6	12,6
	Γυναίκες	100,0	15,2	22,4	24,0	24,5	13,9

Κατά το σχεδιασμό του ερωτηματολογίου, αποφασίστηκε η χρήση δείγματος ευκολίας. Παρά την επιλογή δείγματος ευκολίας, η ανταπόκριση στο ερωτηματολόγιο του κοινού, ήταν ικανοποιητική σε σχέση με τις καταγεγραμμένες πραγματικότητες της κυπριακής κοινωνίας. Είναι σημαντικό επίσης να σημειωθεί ότι σε περίπτωση μελλοντικής έρευνας μεγαλύτερης έκτασης, με λήψη σχετικής επιχορήγησης, θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί η πιο πάνω σύγκριση, με αποτέλεσμα η έρευνα να αποκτήσει μεγαλύτερη αξιοπιστία και μελλοντική χρήση ως μοχλός πίεσης για νομοθετική και πολιτική αλλαγή του καθεστώτος ρύθμισης της πορνείας, το οποίο επιδρά στην καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων.

6.3.1.2 Τρόπος αποστολής ερωτηματολογίου

Η κύρια μέθοδος διάχυσης του ερωτηματολογίου, ήταν η χρήση ηλεκτρονικών μέσων όπως, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, Facebook, Facebook Messenger, LinkedIn, Twitter και Viber.

Για σκοπούς περιορισμού του λάθους, πέραν της τυχαίας διάσχισης μέσω ηλεκτρονικών μέσων (με τη χρήση της «χιονοστιβάδας»), εκτυπώθηκαν περίπου 20 ερωτηματολόγια τα οποία δόθηκαν σε άτομα της ηλικιακής ομάδας 66 ετών και άνω, που κατοικούν κυρίως σε χωριά της επαρχίας Λευκωσίας, σε σπίτια και σε οικο ευγηρίας. Έγινε επίσης στοχευμένη χρήση tablet, φορητού υπολογιστή και κινητού τηλεφώνου της υποφαινόμενης ερευνήτριας και της οικογένειάς της, από άτομα της ηλικιακής ομάδας 66 ετών και άνω, για τη συμπλήρωση του Ερωτηματολογίου, για να καλυφθεί το κενό των ατόμων που δεν είχαν πρόσβαση στο διαδίκτυο. Η προαναφερθείσα μέθοδος χρησιμοποιήθηκε για σκοπούς ελέγχου της μεταβλητής και περιορισμού του λάθους.

6.3.1.3 Φύση του Ερωτηματολογίου προς το Κοινό

Η φύση του ερωτηματολογίου, δηλαδή το γεγονός ότι το ερωτηματολόγιο του Κοινού έγινε ηλεκτρονικά, αποτελεί ακόμα ένα παράγοντα που λαμβάνεται υπόψη ως περιορισμός της έρευνας. Με την αποστολή ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου επιτεύχθηκε η γρήγορη, ανώνυμη συλλογή δεδομένων, όμως παράλληλα περιορίστηκε το δείγμα σε άτομα τα οποία είτε οι ίδιοι είτε άλλα άτομα στο περιβάλλον τους έχουν πρόσβαση σε ηλεκτρονικό μέσο, όπως ηλεκτρονικό υπολογιστή, κινητό τηλέφωνο ή tablet. Εντούτοις, αναγνωρίζεται ως περιορισμός της έρευνας το γεγονός ότι η πρόσβαση στις νέες τεχνολογίες περιορίζεται λόγω οικονομικών, πολιτισμικών, ηλικιακών και άλλων παραγόντων (Brownlow & O'Dell, 2002) και ως εκ τούτου, δεν λήφθηκαν αρκετές απαντήσεις μέσω ηλεκτρονικών ερωτηματολογίων από άτομα που δεν κάνουν χρήση του διαδικτύου σε τακτική βάση.

6.3.1.4 Αποστολή σε ομάδες

Πέραν της τυχαίας αποστολής και προώθησης του ερωτηματολογίου, το ερωτηματολόγιο αποστάλθηκε μετά από έγκριση, στο προσωπικό της Αρχής Ηλεκτρισμού Κύπρου, σε διδακτορικούς φοιτητές και φοιτήτριες του Πανεπιστημίου Λευκωσίας, στα ηλεκτρονικά ταχυδρομεία όλων των εγγεγραμμένων πολιτικών κομμάτων της Κύπρου, σε μέλη του Κοινοτικού Συμβουλίου Κατωκοπιάς και του Κοινοτικού Συμβουλίου Νεολαίας Κατωκοπιάς, λόγω της καταγωγής της ερευνήτριας, καθώς και στους εμπλεκόμενους φορείς που κλήθηκαν να απαντήσουν το εξειδικευμένο ερωτηματολόγιο για προώθηση στα μέλη τους, εάν το επιθυμούσαν.

Έγινε επίσης μεγάλη προσπάθεια συλλογής δεδομένων από το Στρατό της Κύπρου, λόγω της μεγάλης παρουσίας ανδρών, οι οποίοι αποτελούν την πλειοψηφία των χρηστών σεξουαλικών υπηρεσιών. Το αίτημα στάλθηκε και στην Αρχή Τηλεπικοινωνιών Κύπρου, η οποία αρνήθηκε την επίσημη διανομή του ερωτηματολογίου στο προσωπικό της, λόγω της θεματολογίας. Ως αποτέλεσμα έγινε διανομή μέσω φιλικών επαφών. Μια ακόμα μέθοδος συλλογής δεδομένων ήταν η αποστολή σε πολιτιστικούς συλλόγους στους οποίους η ερευνήτρια έχει επαφές (θεατρικούς και χορευτικούς), λόγω του ότι παρατηρήθηκε ότι η προσωπική επαφή και γνώση της ερευνήτριας και της οικογένειας και φίλων της απέφερε καλύτερη ανταπόκριση από το κοινό. Έγινε επίσης δημοσίευση του ερωτηματολογίου σε ηλεκτρονικά φόρουμ δικηγόρων, όπως του Δικηγορικού

Συλλόγου Πάφου, από συνάδελφο δικηγόρο που δραστηριοποιείται στην επαρχία Πάφου.

Με αυτό τον τρόπο επιδιώχθηκε η συλλογή δεδομένων από διάφορες ηλικιακές ομάδες, άνδρες και γυναίκες, σε διαφορετικά μορφωτικά επίπεδα και με διαφορετικά ενδιαφέροντα και ανάγκες, αλλά και περιοχές της Κύπρου.

6.3.1.5 Θεματολογία ερωτηματολογίου

Όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, παρατηρήθηκε κάποια διστακτικότητα από ορισμένους συμμετέχοντες στο να απαντήσουν ερωτηματολόγιο ο τίτλος του οποίου αναφερόταν στην «πορνεία», πιθανότατα λόγω της αρνητικής χροιάς που συνοδεύει τον εν λόγω όρο.

Υπήρξε ανησυχία σε σχέση με το γεγονός ότι μπορεί οι απόψεις να καταγράφονταν επώνυμα, παρά τη γραπτή διαβεβαίωση για την πλήρη ανωνυμία των συμμετεχόντων και συμμετεχουσών. Σημαντικό εύρημα αποτελεί επίσης το γεγονός ότι η Αρχή Τηλεπικοινωνιών Κύπρου αρνήθηκε να προωθήσει το ερωτηματολόγιο στο προσωπικό της. Ας σημειωθεί επίσης, ότι κανένα εγγεγραμμένο πολιτικό κόμμα δεν απάντησε στο ηλεκτρονικό μήνυμα για διανομή του ερωτηματολογίου στα μέλη τους, είτε αρνητικά είτε θετικά.

6.3.1.6 Χρόνος

Ο χρονικός περιορισμός της συλλογής δεδομένων, δηλαδή από τις 27.7.2018 μέχρι και τις 16.9.2018, δηλαδή ενάμιση μήνας, καθώς επίσης το γεγονός ότι έγινε κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, μπορεί επίσης να θεωρηθεί ως ένας βασικός περιορισμός της έρευνας, παρά το γεγονός ότι ο στόχος των 1000 ερωτηματολογίων επιτεύχθηκε.

6.3.1.7 Γλώσσα ερωτηματολογίου

Το ερωτηματολόγιο περιορίστηκε στην ελληνική γλώσσα, παρά το γεγονός ότι στην Κύπρο διαμένουν τόσο ελληνόφωνες όσο και αγγλόφωνες, γαλλόφωνες, τουρκόφωνες, ρωσόφωνες και άλλες κοινότητες, με στόχο την απλοποίηση της έρευνας και στόχευση στον ελληνόφωνο πληθυσμό που κατ' ουσία εκ των πραγμάτων διαμορφώνει την πολιτική του κράτους. Μια έρευνα μεγαλύτερης έκτασης θα μπορούσε να καλύψει το κενό που δημιουργείται από την απόφαση να

περιοριστεί η έρευνα σε ελληνόφωνες κατοίκους των ελεγχόμενων από την Κυπριακή Δημοκρατία περιοχών.

6.3.1.8 Περιβάλλον ερευνήτριας και οικογένειας/φίλων

Το περιβάλλον της έρευνας και όπως ήταν φυσικό, λόγω του κύκλου της ερευνήτριας, επικεντρώθηκε κυρίως στη Λευκωσία, χωρίς όμως να αποκλείεται η συμπλήρωση ερωτηματολογίων από κατοίκους χωριών και άλλων πόλεων στην Κύπρο, εφόσον το ερωτηματολόγιο ήταν ηλεκτρονικό. Το περιβάλλον, πέραν της πόλης αφορά επίσης το μορφωτικό επίπεδο, τα επαγγέλματα με τα οποία η ερευνήτρια, η οικογένεια και οι φίλοι είχαν επαφές, όπως δικηγόροι, ερευνητές, γιατροί, μηχανικοί, φοιτητές, καθηγητές, εργάτες και τεχνίτες, διαφόρων ηλικιών. Σε μια έρευνα μεγαλύτερης κλίμακας το περιβάλλον και η επιλογή του δείγματος για την έρευνα δεν θα εξαρτάται κατ' ανάγκη από γνωριμίες ενός ερευνητή. Ενδεχομένως σε μια μεγαλύτερης έκτασης έρευνας να επιδιωχθεί και η άποψη των εμπλεκόμενων στις μη ελεγχόμενες από την Κυπριακή Δημοκρατία περιοχές.

6.3.2 Περιορισμοί στην έρευνα με ερωτηματολόγιο προς κυβερνητικές υπηρεσίες και μη-κυβερνητικούς οργανισμούς

6.3.2.1 Προθυμία απάντησης

Όπως αναφέρθηκε στην περιγραφή της Διεξαγωγής της Έρευνας, απεστάλησαν ερωτηματολόγια σε 25 επιλεγμένους φορείς. Από τους εν λόγω φορείς απάντησαν οι 19. Δεν υπήρχε τρόπος πίεσης, πέραν της αποστολής επιστολής, τηλεφωνημάτων και ευγενικών υπενθυμίσεων. Ως εκ τούτου, παρατηρήθηκε καθυστέρηση από πλευράς κάποιων φορέων όμως το αποτέλεσμα ήταν ότι οι πλείστοι φορείς ήταν πρόθυμοι να απαντήσουν, όμως στο δικό τους χρόνο και εκτός των αρχικών χρονοδιαγραμμάτων της εμπειρικής έρευνας.

6.3.2.2 Τρόπος αποστολής ερωτηματολογίου

Η κύρια μέθοδος διάχυσης του ερωτηματολογίου, ήταν μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Στις κυβερνητικές υπηρεσίες, τόσο η επιστολή όσο και το ερωτηματολόγιο απεστάλησαν στο αρχείο του κάθε Υπουργείου ή Υπηρεσίας εκτυπώθηκαν, στη συνέχεια αποστάλθηκαν στον αρμόδιο Διευθυντή για να αναθέσει την απάντηση σε αρμόδιο Λειτουργό, με αποτέλεσμα, σε αρκετές περιπτώσεις να παρατηρείται καθυστέρηση στην απάντηση, μη απάντηση ή να

χρειάζεται η τηλεφωνική επικοινωνία για εκ νέου αποστολή του ηλεκτρονικού μηνύματος στον αρμόδιο Λειτουργό στον οποίο ανατέθηκε η απάντηση.

6.3.2.3 Θεματολογία και έκταση ερωτηματολογίου

Λόγω της θεματολογίας και της έκτασης του ερωτηματολογίου, αρκετοί φορείς καθυστέρησαν να απαντήσουν. Υπήρξε αποθυμία απάντησης από κάποιους φορείς, οι οποίοι επικαλέστηκαν τον φόρτο εργασίας τους ως λόγο μη συμμετοχής στην έρευνα.

6.3.2.4 Χρόνος

Παρά τον αρχικό χρονικό περιορισμό στη συλλογή δεδομένων, η προθεσμία απάντησης επεκτάθηκε τουλάχιστο τρεις φορές διότι θεωρήθηκε κρίσιμο για την έρευνα να ληφθούν απαντήσεις από τους εμπλεκόμενους φορείς.

6.3.2.5 Γλώσσα ερωτηματολογίου

Το ερωτηματολόγιο αρχικά σχεδιάστηκε μόνο στην Ελληνική γλώσσα, εντούτοις μετά τη διενέργεια της πιλοτικής έρευνας και την παράκληση μη-κυβερνητικού οργανισμού, έγινε μετάφραση στα αγγλικά. Με αυτό τον τρόπο, λήφθηκαν απαντήσεις από φορέα, ο οποίος εργοδοτεί άτομα τα οποία δεν κατέχουν την ελληνική.

6.4 Εισηγήσεις για Βελτίωση

Οι εισηγήσεις για βελτίωση αφορούν ολόκληρη τη διάρκεια του διδακτορικού, συμπεριλαμβανομένου του σχεδιασμού, της σταδιακής συγγραφής και της διεξαγωγής και ανάλυσης της εμπειρικής έρευνας.

Μια εισήγηση βελτίωσης σε σχέση με τον προγραμματισμό της έρευνας, θα ήταν ο χρόνος αίτησης στην Εθνική Επιτροπή Βιοηθικής Κύπρου να ήταν περί το τέλος του πρώτου έτους φοίτησης και όχι κατά το δεύτερο έτος, διότι εν τέλει η μελέτη του ερευνητικού πρωτοκόλλου και η απόρριψη και ανασχεδιασμός διήρκησε περισσότερο χρόνο από ότι είχε προγραμματιστεί αρχικά. Ως αποτέλεσμα, καθυστέρησε η διενέργεια της εμπειρικής έρευνας και συνεπώς η ανάλυση και καταγραφή των ευρημάτων και των συμπερασμάτων.

Πέραν των πιο πάνω, λόγω της απειρίας της υποφαινόμενης σε θέματα οργάνωσης εμπειρικής έρευνας, απαιτήθηκε τουλάχιστον ο τριπλάσιος χρόνος και μελέτη για την οργάνωση, σχεδιασμό και ανασχεδιασμό της εμπειρικής έρευνας.

Από την ανάλυση των ερωτηματολογίων, διαφάνηκε ότι θα μπορούσε το ερωτηματολόγιο των κυβερνητικών υπηρεσιών και των ΜΚΟ να ήταν ελαφρώς πιο μικρό σε έκταση, ώστε να είναι πιο πρόθυμοι να απαντήσουν και να ληφθούν πιο ενημερωμένες απαντήσεις.

6.5 Περίληψη Κεφαλαίου

Τα συμπεράσματα αποτελούν το τελευταίο κεφάλαιο της διατριβής. Μέσα από τα συμπεράσματα τόσο της έρευνας σε αρχείο όσο και της εμπειρικής έρευνας, διαφαίνεται ότι στην Κύπρο υπάρχει ανάγκη για κάποιου είδους ρύθμισης της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών, με βάση τις απόψεις του κοινού. Εντούτοις, το μεγαλύτερο πρόβλημα που φαίνεται να παρουσιάζεται μέσα από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων, όσο και των μη κυβερνητικών οργανισμών, είναι η έλλειψη ολοκληρωμένης έρευνας και εμπιστοσύνης προς το Κράτος. Στο κεφάλαιο αυτό, έγινε η περίληψη των πιο κύριων ευρημάτων, η παράθεση συγκεκριμένων εισηγήσεων και η αναφορά στην ανάγκη μελλοντικής εις βάθος έρευνας. Στη συνέχεια, παρουσιάστηκαν αναλυτικά οι περιορισμοί στην έρευνα και καταγράφηκαν κάποιες εισηγήσεις για βελτίωση.

7. Βιβλιογραφία

7.1 Κύριες Πηγές

7.1.1 Δικαστικές Υποθέσεις

Ευρωπαϊκές και ξένες Αποφάσεις

1. *Canada (Attorney General) v. Bedford (Bedford III)*, 2013 SCC 72 (Can.), *aff' g in part Canada (Attorney General) v. Bedford* 2012 ONCA 186, *aff' g in part Bedford v. Canada* 2010 ONSC 4264.
2. *Chowdury and others v. Greece*, Application no. 21884/15, Council of Europe: European Court of Human Rights, [30 March 2017].
3. *CLR on behalf of V. Câmpeanu v. Romania*, Application no. 47848/08, Council of Europe: European Court of Human Rights, [17 July 2014].
4. *C.N. and V v. France*, Application no.67724/09, Council of Europe: European Court of Human Rights, [11 October 2012].
5. *C.N. v. The United Kingdom*, Application no. 4239/08, Council of Europe: European Court of Human Rights, [13 November 2012].
6. *F.A. v. The United Kingdom*, Application no. 20658/11, Council of Europe: European Court of Human Rights, [10 September 2013].
1. *G.J v. Spain*, Application no. 59172/12, Council of Europe: European Court of Human Rights, [21 June 2016].
2. *J. and Others v. Austria*, Application no. 58216/12, Council of Europe: European Court of Human Rights, [17 January 2017].
3. *Κ.Α και Α.Δ κατά Βελγίου*, Υποθέσεις με αρ. 42758/98 και 45558/99, Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, [17 Φεβρουαρίου 2005].
4. *L.E. v. Greece*, Application no. 71545/12, Council of Europe: European Court of Human Rights, [21 January 2016].
5. *M. and Others v. Italy and Bulgaria*, Application no. 40020/03, Council of Europe: European Court of Human Rights, [31 July 2012].
6. *Moldova v. Secretary of State for the Home*, [SB \(PSG – Protection Regulations – Reg 6\) Moldova CG \[2008\] UKAIT 00002](#).
7. *Rantsev v. Cyprus and Russia*, Application no. 25965/04, Council of Europe: European Court of Human Rights, [7 January 2010].
8. *R. v. Anwar*, 2020 ONCJ 103 (CanLII).

9. *R v. Boadfoot* (1976) 3 All E.R. 735.
10. *R v. Christian* (1913) 23 Cox. 541.
11. *R v. De Munk* (1918) 1 K.B. 635.
12. *R v. Webb* (1963) 2 All E.R. 177.
13. *Siliadin v. France*, 73316/01, Council of Europe: European Court of Human Rights, [26 July 2005].
14. *S.M. v. Croatia*, Application no. 60561/14, Council of Europe: European Court of Human Rights, [19 July 2018].
15. *United States v. Extreme Associates*, 431 F.3d 150 (3rd Cir. 2005).
16. *V.F. v. France*, Application no. 7196/10, Council of Europe: European Court of Human Rights, [21 November 2011].

Αποφάσεις Κυπριακών Δικαστηρίων

1. Αναθ. Έφεση 96/2012 κ.α., *Κυπριακή Δημοκρατία ν. Α. Σ. κ.α.* ημερ. 20.11.2015.
2. Αρ. 1328/2014, *D.I.A. ν. Κυπριακή Δημοκρατίας, μέσω Λειτουργού Μετανάστευσης, Υπουργείο Εσωτερικών.*
3. Αρ. 6414/09, *Αστυνομία ν. Θ.Π.,* [2009].
4. Αρ. 4997/09, *Αστυνομικός Διευθυντής Λεμεσού ν. Α.Ι.,* εκ Λευκωσίας, [2011].
5. Αρ. 825/10, *Αστυνομικός Διευθυντής Λευκωσίας ν. 1.ΙC και 2.ΜΑΜ,* [2012].
6. Αρ. 34444/10, *Δημοκρατία ν. 1. Χ.Π., 2. Α.Γ., 3. Δ.Δ., 4. Ζ.Κ.,* [2011].
7. Αρ. 30078/2011, *Δημοκρατία - ν – Α.Π.,* [2012].
8. Αρ. 3558/09, *Αστυνομικός Διευθυντής Λεμεσού - ν Ε.Γ.,* [2012].
9. Αρ. 3995/10, *Αστυνομικού Διευθυντή Πάφου ν. Σ.Χ.,* [2013].
10. Αρ. 19377/10, *Αστυνομικός Διευθυντής Λευκωσίας ν. Ν.Σ.,* [2013].
11. Αρ. 23076/13, *Δημοκρατία ν. D.N.,* [2014].
12. Αρ. 32227/14, *Δημοκρατία ν. 1. D.V.Z. 2. G.S. J.K.,* [2015].
13. Αρ. 16543/08, *Αστυνομία ν. 2. Γ.Π., 4. Γ.Ν.,* [2009].
14. Αρ. 15044/16, *Δημοκρατία ν. Μ.Τ.Φ.κ.α.* [2018].
15. Αρ. 544/2001, *L.D. HIGH HEELS MODEL AGENCY LTD ν. Κυπριακής Δημοκρατίας, διά του Υπουργού Εσωτερικών,* [2002].
16. Αρ. 546/2001, *L.D. HIGH HEELS MODEL AGENCY LTD ν. Κυπριακής Δημοκρατίας, διά του Υπουργού Εσωτερικών,* [2002].
17. *Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου ν. Αντέννα Λτδ* (2006) 3 ΑΑΔ 151.

18. Δ. Γαλατάκης Λτδ ν. Δημοκρατίας (2008) 3 ΑΑΔ 78.

19. Κ.Ο.Τ. ν. Παπαδόπουλος (1990) 2 ΑΑΔ 86.

7.1.2 Νομοθεσίες

Διεθνείς

- ✚ 1921 International Convention for the suppression of the Traffic in Women and Children 53 UNTS 39/ [1947] ATS 17.
- ✚ 1933 International Convention for the Suppression of the Traffic in Women of Full Age, League of Nations, Treaty Series, vol. CL, p. 431.
- ✚ 1951 United Nations Convention relating to the Status of refugees:
<http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae68ccd10.html> Πρόσβαση Μάιος 2019.
- ✚ Charter of the United Nations and Statute of the International Court of Justice, United Nations, Department of Public Information, January 1985, Chapter I: Purposes and Principles, Article 2 (1), (4), (7),
<http://www.un.org/en/documents/charter/index.shtml> Πρόσβαση Μάιος 2019.
- ✚ Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, (ΣΛΕΕ) OJ C 326, 26.10.2012, p. 47–390, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:12012E/TXT> Πρόσβαση Ιούνιος 2019.
- ✚ Ευρωπαϊκή Οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου, OJ L 101, 15.4.2011.
- ✚ Ευρωπαϊκή Οδηγία 2004/81/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με τον τίτλο παραμονής που χορηγείται στους υπηκόους τρίτων χωρών θύματα εμπορίας ανθρώπων ή συνέργειας στη λαθρομετανάστευση, οι οποίοι συνεργάζονται με τις αρμόδιες αρχές, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:02004L0081-20040806>.
- ✚ Ευρωπαϊκή Οδηγία 2012/29/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2012, για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία

θυμάτων της εγκληματικότητας και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιου 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου.

- ✚ Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, (ΕΣΔΑ), [1950] (Συμβούλιο της Ευρώπης), <http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ENG.pdf>, Πρόσβαση Νοέμβριος 2016.
- ✚ International Agreement for the Suppression of the "White Slave Traffic," 18 May 1904, 35 Stat. 1979, 1 L.N.T.S. 83, *entered into force* 18 July 1905.
- ✚ International Convention for the Suppression of the White Slave Traffic, Geneva, 30 September 1921, 7, 3, VII, 174.
- ✚ Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων) <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj>.
- ✚ Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, [10 Δεκεμβρίου 1948], General Assembly resolution 217 A, <http://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=18&Itemid=33>, Πρόσβαση Φεβρουάριος 2016.
- ✚ Σύμβαση για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεως κατά των γυναικών, [18 Δεκεμβρίου 1979], <http://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=26233>Πρόσβαση Μάιος 2016.
- ✚ Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη Δράση ενάντια στην Εμπορία Προσώπων, Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings ratification status, Available at: https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list//conventions/treaty/197/signatures?p_auth=pNIUASff.
- ✚ UN General Assembly, Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, Supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime, 15 November 2000, available at: <http://www.refworld.org/docid/4720706c0.html> [accessed 30 July 2016].

- UN General Assembly, *Convention for the Suppression of the Traffic in Persons and of the Exploitation of the Prostitution of Others*, 2 December 1949, A/RES/317, available at:
<http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b38e23.html> [accessed 28 February 2011].
- Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 26ης Φεβρουαρίου 2014 σχετικά με τη σεξουαλική εκμετάλλευση και την πορνεία καθώς και τον αντίκτυπό τους στην ισότητα των φύλων ([2013/2103\(INI\)](#))
<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2014-0162+0+DOC+XML+V0//EL> Πρόσβαση Μάιος 2019.
- Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 12ης Μαΐου 2016 σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας 2011/36/ΕΕ, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της με βάση τη διάσταση του φύλου ([2015/2118\(INI\)](#)) http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2016-0227_EL.html Πρόσβαση Μάιος 2019.

Εθνικές

- Ο περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως Νόμος, Κεφ. 105.
- Ο περί Αλλοδαπών και Μετανάστευσης (Ευθύνη Μεταφορέων) Νόμος του 2007, Ν. 146(I)/2007.
- Ο περί Δήμων Νόμος, Ν.111/1985.
- Ο περί Ιδιωτικών Γραφείων Εξεύρεσης Εργασίας Νόμος του 2012, Ν.126(I)/2012.
- Ο περί Νομικής Αρωγής (Τροποποιητικός) Νόμος του 2014, Ν. 64(I)/2014.
- Ο περί Οχληριών (Πορνεία) Νόμος, Κεφ.158.
- Ο περί της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Κυρωτικός) Νόμος του 1962 Ν. 39(III)/1962.
- Ο περί της Εφαρμογής της Εθνικής Στρατηγικής για την Καταπολέμηση της Σεξουαλικής Κακοποίησης και Εκμετάλλευσης Παιδιών και της Παιδικής Πορνογραφίας Νόμος του 2017, Ν. 112(I)/2017.
- Ο περί του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, για την Πώληση των Παιδιών, Παιδική

Πορνεία και Παιδική Πορνογραφία (Κυρωτικός) Νόμος του 2006, Ν. 6(III)/2006.

- ✚ Ο περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Εμπορίας και Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων Νόμος του 2014, Ν.60(I)/2014.
- ✚ Ο περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Σεξουαλικής Κακοποίησης, της Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης Παιδιών και της Παιδικής Πορνογραφίας Νόμος του 2014, Ν.91(I)/2014.
- ✚ Ο περί της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Προστασία του Παιδιού από τη Σεξουαλική Εκμετάλλευση και τη Σεξουαλική Κακοποίηση (Κυρωτικός) Νόμος του 2014, Ν. 21(III)/2014.
- ✚ Ο περί της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για την Εξάλειψη κάθε Μορφής Διάκρισης σε Βάρος της Γυναίκας (Κυρωτικός) Νόμος του 1985.
- ✚ Σύνταγμα Κυπριακής Δημοκρατίας [1960].

7.2 Δευτερεύουσες πηγές

7.2.1 Βιβλία

1. Αθηναίος, *Δειπνοσοφισταί*, 12.516, στο βιβλίο του Χρυσάνθου Χ., *Η Ιστορία του Τόπου μας – Ενθύμιον: Ιερόδουλες, Πόρνες, Αρτίστες*, (Εκδόσεις Φιλελεύθερος, 2011).
2. Agustin L.M., *Sex at the Margins: Migration, Labour Markets and the Rescue Industry*, (1st edn, Zed Books, 2007).
3. Αντωνοπούλου Χ., *Ανθρώπινη σεξουαλικότητα. Αθήνα*, (Εκδόσεις Ατροπός 2000).
4. Andreas P, Greenhill K.M., *Sex, Drugs and Body Counts: The Politics of Numbers in Global Crime and Conflict* (Cornell University Press 2010)
5. Anonymous Author, *My Secret Life* (New York Grove Press 1966).
6. Aronowitz A.A., *Human Trafficking, Human Misery: The Global Trade in Human Beings* (The Scarecrow Press 2013).
7. Aronowitz A. A., Hageman S. E., “National Rapporteur on Trafficking in Human Beings and Sexual Violence Against Children, the Netherlands”, (Springer Nature Switzerland 2019) AG 2019 1, in J. Winterdyk, J. Jones (eds.), *The Palgrave International Handbook of Human Trafficking*, https://doi.org/10.1007/978-3-319-63192-9_71-1.

8. Askola, H., *Modern Studies in European Law, Legal Responses to Trafficking in Women for Sexual Exploitation in the European Union*, (Hart Publishing Oxford, 2007).
9. Askola, H., *Legal Responses to Trafficking in Women for Sexual Exploitation in the European Union*, (1st edn, Hart Publishing, 2007).
10. Bales K., *Disposable People: New Slavery in the Global Economy* (University of California Press 1999).
11. Barry, K., *Female sexual slavery*, (New York University Press, 1979).
12. Barry K., *The Prostitution of Sexuality*, (2nd edn, New York University Press, 1996).
13. Batstone D., *Not for Sale: The Return of the Global Slave Trade and how we can Fight it* (Harper One 2010).
14. Bell, J., *Μεθοδολογικός σχεδιασμός παιδαγωγικής και κοινωνικής έρευνας*, (Αθήνα: Gutenberg. Ελληνική απόδοση: Ρήγα, Α. Β., 1997).
15. *Blackstones Criminal Practice*, (2003).
16. Burke M.C., *Human Trafficking Interdisciplinary Perspectives* (Routledge 2013).
17. Γιαγκουλλή Κ., *Θησαυρός της Κυπριακής Διαλέκτου* (Λευκωσία 2009).
18. Cameron S., Newman E., *Trafficking in Humans: Social, Cultural and Political Dimensions* (1st edn, United Nations University, 2008).
19. Chalke S., Blair C. *Stop the Traffik: People Shouldn't be Bought & Sold* (Lion Hudson 2009).
20. Chandran P., *Human Trafficking Handbook*, (1st edn, Butterworths LexisNexis, 2011).
21. Chapkis, W., *Live sex acts: Women performing erotic labour*, (London, England: Cassell, 1997).
22. Chopra D., *Κάμα Σούτρα & οι Επτά Πνευματικοί Νόμοι του Έρωτα* (Εκδόσεις Έσοππρον, Αθήνα 2007).
23. Cohen L, Manion L. & Morrison K., *Research Methods in Education*, (Routledge 2011).
24. Creswell, J. W. *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (2nd ed.). (Thousand Oaks, CA: Sage 2003).
25. Davis KB., *Factors in the sex life of twenty- two hundred women* (New York, Harper, 1929).

26. Δημητρόπουλος, Ε., *Εισαγωγή στη μεθοδολογία της επιστημονικής έρευνας: προς ένα συστηματικό δυναμικό μοντέλο μεθοδολογίας επιστημονικής έρευνας* (Αθήνα: Έλλην 2004).
27. Δουμάς Α., *Η κυρία με τις Καμέλιες* (Εκδόσεις Μεταίχμιο, Αθήνα 2015).
28. Δρακουλίδης, Ν. Ν., *Ιστορική και κοινωνική επισκόπησης της πορνείας*, (Αθήνα Γ. Καλλέργης, 1929).
29. Δρίκος Θ., *Η πορνεία στην Ερμούπολη το 19ο αιώνα (1820-1900)*, (Εκδόσεις Παπαστεφανάκη, Μνήμων 27, 2005).
30. Doezeema, J., & Kempadoo, K. *Global sex workers: Rights, resistance, and redefinition* (London, England: Routledge 1998).
31. Dworkin, A. *Pornography: Men possessing women* (Leeds, England: Lowe & Brydone 1981).
32. Edwards A., *Violence Against Women under International Human Rights Law* (Cambridge University Press 2011).
33. Ellis HH. *Studies in the Psychology of sex*. London (F.A Davis Co 1906).
34. Ηρόδοτος, *Ιστορίαι Α'*, 1999, 1-5, στο βιβλίο του Χρυσάνθου Χ., *Η Ιστορία του Τόπου μας – Ενθύμιον: Ιερόδουλες, Πόρνες, Αρτίστες*, (Εκδόσεις Φιλελεύθερος, 2011).
35. Foley, C. *Island in revolt* (London, England: Longmans Green & Co. 1962).
36. Foucault M., *The History of Sexuality, Vol. 1, An Introduction*, (Pantheon Books New York 1978).
37. Foucault M., *The History of Sexuality, Vol. 2, The Use of Pleasure*, (Pantheon Books New York 1985).
38. Foucault M., *The History of Sexuality, Vol. 3, The Care of the Self*, (Pantheon Books New York 1986).
39. Gallagher A. T., *The International Law of Human Trafficking* (3rd edn, Cambridge University Press, 2012).
40. Glaser, Barney G & Strauss, Anselm L., *The Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research*, (Chicago, Aldine Publishing Company 1967).
41. Giddens A., *Κοινωνιολογία*, Επιμέλεια και μετάφραση Δημήτρης Τσαούσης, (Gutenberg Αθήνα, 2002).
42. Gupta R., *Enslaved: The New British Slavery* (Portobello Books 2008).
43. *Halsbury's Laws of England* (3rd edition, Butterworths 1953).

44. Hoigard C., Finstad L., *Backstreets: Prostitution, Money and Love*, (Cambridge, Polity 1992).
45. Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, *Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής* (Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας 1998).
46. Ιωσηφίδης Θ., Σπυριδάκης Μ., *Ποιοτική κοινωνική έρευνα – Μεθοδολογικές Προσεγγίσεις και Ανάλυση Δεδομένων* (Εκδόσεις Κριτική 2006).
47. Javeau C., «*Η Έρευνα με Ερωτηματολόγιο*», το *Εγχειρίδιο του Καλού Ερευνητή*, (Εκδόσεις Δαρδάνος 2000).
48. Καραβιδοπούλου Ι., *Αποστόλου Παύλου Επιστολές προς Εφεσίους, Φιλιππησίους, Λολοσαείς, Φιλήμονα, Ερμηνεία Κ.Δ. 10*, (Εκδόσεις Πουρναράς, Θεσσαλονίκη 1981).
49. Kara S., *Sex Trafficking: Inside the Business of Modern Slavery* (1st edn, Columbia University Press, 2010).
50. Kempadoo K., Sanghera J., Pattanaik B., *Trafficking and Prostitution Reconsidered* (Paradigm Publishers 2012 2nd eds.).
51. Κιατίπης, Χ., *Εμπόριο Κοριτσιών* (Εκδόσεις Εξέλιξη, Λευκωσία 2004).
52. King L. W. (translation), *THE CODE OF HAMMURABI*, (The Eleventh Edition of the Encyclopaedia Britannica 1910) by the Rev. Claude Hermann Walter Johns, M.A. Litt.D.
53. Kinsey AC, *Sexual behavior in the human female* (Philadelphia, W.B Sanders, 1953).
54. Kinsey AC. *Sexual behavior in the human male* (Philadelphia, W.B Sanders, 1948).
55. Κουράκης Ν. Ε., *Εγκληματολογικοί Ορίζοντες Α': Ιστορική και θεωρητική προσέγγιση* (Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα 2005).
56. Κουράκης Ν. Ε., *Θεωρία της Ποινής Μια Εισαγωγή* (Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα 2008).
57. Κουτσουμάρης Α., *Η γυναίκα, θύμα εμπορίας προσώπων: οι ευθύνες του κράτους και της κοινωνίας*, (Αθήνα, Αστήρ 1963).
58. Κυριαζής Ν., *Ο Δήμος Λάρνακας εντός μιας πεντηκονταετίας 1878-1928* (1995), επιμέλεια Σωφρόνιος Μιχαηλίδης, Εκδόσεις Δήμου Λάρνακας, Σελ. 39, στο βιβλίο του Χρυσάνθου Χ., *Η Ιστορία του Τόπου μας – Ενθύμιον: Ιερόδουλες, Πόρνες, Αρτίστες*, (Εκδόσεις Φιλελεύθερος, 2011).

59. Λάζος Γ., *Πορνεία και διεθνική σωματεμπορία στη σύγχρονη Ελλάδα*, (Εκδόσεις Καστανιώτη 2011).
60. Λάζος Γ., *Το Πρόβλημα της Ποιοτικής Έρευνας στις Κοινωνικές Επιστήμες Θεωρία και Πράξη* (Εκδόσεις Παπαζήση 1998).
61. Λαμπίρη-Δημάκη Ι., *Κοινωνικές έρευνες με στατιστικές μεθόδους* (Σάκκουλας Αντ. Ν., 1995).
62. Lenz R., *Εμπόριο Γυναικών στην Κυπριακή Δημοκρατία* (Εκδόσεις Intercollege 2006).
63. Λιαποπούλου Α., *Διπολικές Ετεροτοπίες: Το μπουρδέλο, το πλοίο και ο κινηματογράφος ως ετεροτοπικές φυγής και εγκλεισμού*, (Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης 2016).
64. Liu, M., *Migration Prostitution and Human Trafficking: The Voice of Chinese Women* (Transaction Publishers 2011).
65. Lombroso C. and Ferrero G., *Criminal Woman, the Prostitute and the Normal Woman*, (NC: Duke University Press 2004).
66. Lowe E. J., *Personal Agency: The Metaphysics of Mind and Action*, (Oxford Scholarship Online 2009).
67. Luck D., Rubin R., *Marketing Research* (Englewood Cliffs 1987).
68. Μαγγανάς, Α., *Τα εκδιδόμενα άτομα Πορνεία: Παρέκκλιση ή παράβαση* (Εκδόσεις Παπαζήση 1994).
69. MacKinnon, C.A., *TOWARD A FEMINIST THEORY OF THE STATE* 128 (Harvard University Press 1989).
70. Malheiros J., Guia M.J. *“Forced Sex, Chosen Sex: Risk, Trafficking, and Prostitution in Portugal”* In: Guia M. (eds) *The Illegal Business of Human Trafficking*. (Springer 2015).
71. Mankiw G.N., Taylor, M.P., *Αρχές Οικονομικής Θεωρίας με αναφορά στις Ευρωπαϊκές Οικονομίες*, Τόμος Α', Σακκά Α. (Μετάφραση), Λιανός Θ. (Επιστημονική Επιμέλεια), (Gutenberg 2010).
72. Μαραγκού Α. Γεωργιάδης Α. *Η Ιατρική στην Κύπρο κατά τη διάρκεια της Αγγλικρατίας* (2006), στο βιβλίο Βρυωνίδου – Γιάγκου Μ. Ν., *Η Ιατρική στην Κύπρο: Από την αρχαιότητα μέχρι την Ανεξαρτησία*, (Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Λαϊκής 2006).
73. Masters W. & Johnson V.E. *Human sexual response*, (Boston, Little Brown & Company, 1966).

74. Masters W & Johnson VE. *Human sexual Inadequacy* (Boston, Little Brown & Company, 1970).
75. Matthews R. and O'Neill M., *Prostitution*, (eds Aldershot: Ashgate 2003).
76. Μαχλουζαρίδης Π.Σ., *Νόμιμα Ανομήματα "Η αλυσίδα"* (Κυπριακές και Κυπρολογικές Εκδόσεις MAM 1989).
77. McIntosh M., «Who needs prostitutes? The ideology of male sexual needs», in C. Smart and B. Smart (eds), *Women, Sexuality and Control*, (London, Routledge and Kegan Paul 1978).
78. McLeod E. *Working Women: Prostitution Now*, (London: Croom Helm 1982).
79. Μιχαηλίδου Α. *Λάρνακα, η παλιά Σκάλα*, (1983), στο βιβλίο του Χρύσανθου Χ., *Η Ιστορία του Τόπου μας – Ενθύμιον: Ιερόδουλες, Πόρνες, Αρτίστες*, (Εκδόσεις Φιλελεύθερος 2011).
80. Money J. *The destroying angel* (New York, Buffalo, Prometheus Books 1985).
81. Μπαμπινιώτης Γ., *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας* (εκδόσεις Κέντρο Λεξολογίας Αθήνα 2002).
82. Μπινάρης Σ. *Ο Πειραιάς του Μεσοπολέμου και της Κατοχής*, (Πειραιάς: Φιλολογική Στέγη Πειραιώς 1988).
83. Νασιάκου Μ, *Η ψυχολογία σήμερα II. Κλινική ψυχολογία* (Εκδόσεις Παπαζήση 1982).
84. Nelson-Watson W. *Personal purity and intimacy* (Deseret book company 1999).
85. Ντε Σαιντ Κρουά, Τζ. Ε. Μ., *Ο ταξικός αγώνας στον αρχαίο ελληνικό κόσμο, Από την αρχαϊκή εποχή ως την αραβική κατάκτηση, μετάφραση Γιάννης Κρητικός*, (Κέδρος – Ράππα 2005).
86. Obokata, Tom, *Trafficking of Human Beings from a Human Rights Perspective: towards a holistic approach*, (Martinus Nijhoff Publishers 2006).
87. Outshoorn, J. "Voluntary and forced prostitution: the 'realistic approach' of the Netherlands", (2004). in J. Outshoorn (Ed.), *The politics of prostitution. Women's movements, democratic states and the globalization of sex commerce* (Cambridge: Cambridge University Press 2004).
88. Papacharalambous, Ch., «Feminist Theory and Criminal Law Discourse Countering Violence against Women through Widening Punitiveness on the

- Premises of Redical Democracy» Chapter 10, (eds.) *Critical Views on Crime, Policy and Social Control* (University of Nicosia Press 2014).
89. Papacharalambous, Ch., «From the Client through the Group to Society: Defending rights seriously against prostitution and human trafficking» Chapter 2, (eds.) *CRIMSOC Report 4: Gender, Victimology and Restorative Justice* (CRIMSOC 4, 2015).
  90. Παπαδημητρίου, Γ. *Περιγραφική Στατιστική* (Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής 2001).
  91. Papadopoulos I. E., *Trafficking in Women and Children: Greece, A Country of Destination and Transit*, (IMEO, Αθήνα 2001).
  92. Πατάκης Σ.Α., Τζιράκης Ν. Ε., *Λεξικό ρημάτων Αρχαίας Ελληνικής* (Εκδόσεις Πατάκη 1984).
  93. Pateman C., *The Sexual Contract*, (Stanford University Press, 1988).
  94. Πετρόπουλος Η., *Το Μπουρδέλο* (Εκδόσεις Νεφέλη 2010).
  95. Προεδρία Μονάδα Διοικητικής Μεταρρύθμισης, *Οδηγός Διαβούλευσης*, (Κυπριακή Δημοκρατία, 2η έκδοση 2016).
  96. Rapport S. & Wright H. *Great Adventures in Medicine* (New York, Dial Press 1952).
  97. Rozenheim E., *Sexual attitudes and regulations in Judaism, Handbook in sexology* (New York, Elsevier/ N. Holland, 1977).
  98. Σαβράμης Δ. *Θρησκεία και Σεξουαλικότητα. Αθήνα* (Εκδόσεις Δίδυμοι 1977).
  99. Skinner E.B. *A Crime So Monstrous: Face-to-Face with Modern Day Slavery* (Free Press 2008).
  100. Sanders T., O'Neill M., Pitcher J., *Prostitution sex work, policy & politics* (1st ed., SAGE Publications Ltd, 2009).
  101. Salter M., Mason J., *Writing Law Dissertations* (Harlow: Pearson Educated 2007).
  102. Scarpa S., *Trafficking in Human Beings: Modern Slavery* (Oxford university press, 2008).
  103. Shelly L., Ch6 "Human trafficking as a form of transnational crime", in the book *Human trafficking*, edited by Maggy Lee, (Willan Publishing, 2007).
  104. Shelly L., *Human Trafficking A Global Perspective* (Cambridge University Press 2010).

105. Skilbrei, M-L., (2017). Speaking the truth about Prostitution, In M. Spanger, & M-L. Skilbrei (Eds.), *Prostitution Research in Context: Methodology, Representation and Power* (Oxon: Routledge. Interdisciplinary studies in sex for sale 2017).
106. Spanger M., Skilbrei, M-L., (2017). Exploring sex for sale: Methodological concerns. In M. Spanger, & M-L. Skilbrei (Eds.), *Prostitution Research in Context: Methodology, Representation and Power* (Oxon: Routledge. Interdisciplinary studies in sex for sale 2017).
107. Strong B & DeVault C. *Human sexuality. California* (Mayfield Publishing Company, 1994).
108. Svedin CG, Jonsson L., Kjellgren C, Priebe G., Åkerman I., *Prostitution i Sverige, Huvudrapport Kartläggning och Utvärdering av Prostitutionsgruppernas Insatser samt Erfarenheter och Attityder i Befolkningen* [Report on Prostitution in Sweden] (Linköping University Press 2012).
109. Tannahill R. *Sex in history* (New York, Stein & Day Publishers 1980).
110. Τεγόπουλος – Φυτράκης, *Ελληνικό Λεξικό: Ορθογραφικό, Ερμηνευτικό, Ετυμολογικό, Συνωνύμων, Αντιθέτων, Κύριων Ονομάτων* (Εκδόσεις Αρμονία Α.Ε. 1995),(9η έκδοση), Αθήνα.
111. Υπουργείο Εσωτερικών, *Εθνικός Μηχανισμός Αναφοράς: Οδηγός για το χειρισμό περιπτώσεων Εμπορίας Προσώπων*, (Τυπογραφείο της Κυπριακής Δημοκρατίας 2017).
112. Χρυσάνθου Χ., *Η Ιστορία του Τόπου μας – Ενθύμιον: Ιερόδουλες, Πόρνες, Αρτίστες*, (Εκδόσεις Φιλελεύθερος 2011).
113. Weitzer, R., “Legal Prostitution Systems in Europe”, Κεφάλαιο 4, στο βιβλίο των H. Nelen and D. Siegel (eds.), *Contemporary Organized Crime, Studies of Organized Crime 16*, (Springer 2017).
114. Weitzer, R., “Legal Prostitution: The German and Dutch Models”, Κεφάλαιο 24, στο βιβλίο των E.U. Savona et al. (eds.), *Dual Markets*, (Springer 2017).
115. Winterdyk J., Perrin B., Reichel P., *Human Trafficking Exploring the International Nature, Concerns and Complexities* (1st edn, CRC Press, 2012).

116. Wylie G., McRedmond P., *Human Trafficking in Europe: Character, Causes and Consequences* (1st edn, Palgrave MacMillan, 2010).
117. Zavalloni M., Louis-Guerin C., *Κοινωνική Ταυτότητα και Συνείδηση, Εισαγωγή στην εγω-οικολογία*, (Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα 1996).
118. Zimmerman, Yvonne C. *Other Dreams of Freedom: Religion, Sex, and Human Trafficking*, (Oxford University Press 2013).

7.2.2 Ακαδημαϊκά Άρθρα

1. Abrams. K., "Polygamy, Prostitution, and the Federalization of Immigration Law" [2005], Columbia Law Review, Vol. 105, No. 3, 641-716.
2. Adriaenssens S., Hendrickx J., 'A direct measure of output in prostitution in Belgium' [2015] Kuleuven Faculty of Economics and Business.
3. Anderson B. O'Connell Davidson, Is Trafficking in Human Beings Demand Driven? A Multi-Country Pilot Study, (2003) IOM.
4. Arksey H., O'Malley L., 'Scoping Studies: Towards a Methodological Framework' (2005) 8(1) International Journal of Social Research Methodology 19, 32.
5. Aroney E and Crofts P "How sex worker activism influenced the decriminalisation of sex work in NSW, Australia" (2019) International Journal for Crime, Justice and Social Democracy 8(2): 50-67.
6. Balogi A., Viktoria S., Endre S., Doria S., 'Report on the Demand Side of Sexual Services in Hungary', [2006] Report Budapest: ICCR-Budapest Foundation.
7. Βενετίκου Σ. Μ., Μπενετάτου Κ., 'Η ανθρώπινη σεξουαλικότητα στην ιστορική της εξέλιξη – Διαπολιτισμικές προσεγγίσεις', Τρίμηνη ηλεκτρονική έκδοση του Τμήματος Νοσηλευτικής Α', Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Αθήνας, (2013) Το Βήμα του Ασκληπιού.
8. Brace L., O'Connell Davidson J., "Minding the Gap: General and Substantive Theorizing on Power and Exploitation", [2000], Signs, Vol. 25, No. 4, Feminisms at a Millennium, pp. 1045-1050.
9. Brannen, J., "Mixing Methods: The Entry of Qualitative and Quantitative Approaches into the Research Process" [2007] International Journal of Social Research Methodology, Vol, 8, 2005 - Issue 3, p. 173-184.

10. Brownlow, C., O'Dell, L. "Ethical Issues for Qualitative Research in Online Communities" [2002] *Disability and Society*, 17(6), pp. 685–694 (15) https://www.researchgate.net/publication/42798178_Ethical_Issues_for_Qualitative_Research_in_Online_Communities Πρόσβαση Απρίλιος 2020.
11. Brunovskis A., and Surtees R, "Agency or illness—The conceptualization of trafficking: Victims' choices and behaviours in the assistance system", [2008] *Gender, Technology and Development* 12: 58–76.
12. Calderaro C., Giametta C., "The Problem of Prostitution": Repressive policies in the name of migration control, public order, and women's rights in France', *Anti-Trafficking Review*, issue 12, (2019), www.antitraffickingreview.org.
13. Cao L., Lu R., Xiaohan M., 'Acceptance of Prostitution and Its Social Determinants in Canada' [2015], *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology* 1-20.
14. Charlesworth H., "Feminist Methods in International Law (1999) 93 *Amer. J. Int. Law* 379 στο βιβλίο της Edwards A., *Violence Against Women under International Human Rights Law* (Cambridge University Press 2011).
15. Chaudary, S., 'Trafficking in Europe: An analysis of the Effectiveness of European Law' [2011], *Michigan Journal of International Law* Vol. 33:77.
16. Cheek, P., "Sexual Antipodes: Enlightenment, Globalization, and the Placing of Sex ", (2003), p. 104, Mandeville B., *The Fable of the Bees or Private Vices, Public Benefits*, Vol. 1 [1732].
17. Cho, S.Y., Dreher A., and Neumayer E., "Does legalised prostitution increase human trafficking?"[2012] *World Development* Vol. 41, pp. 67–82.
18. Cho, S.Y., "Integrating Equality: Globalization, Women's Rights, and Human Trafficking", [2013] *International Studies Quarterly*.
19. Cho, S.Y., 'Liberal coercion? – Prostitution Human Trafficking and Policy' [2013] *European Journal of Law and Economics*.
20. Chu S., Glass R., "Sex Work Law Reform in Canada: Considering Problems with the Nordic Model", [2013], 51 *ALTA. L. REV.* 101.
21. Chuang, J. A., «Rescuing Trafficking from Ideological Capture: Prostitution Reform and Anti-trafficking Law and Policy», [2010], *University of Pennsylvania Law Review* [Vol. 158: 1655.

22. Constantinou A. G., 'Cyprus and the Global Polemics of Sex Trade and Sex Trafficking: Colonial and Postcolonial Connections' [2013], *International Criminal Justice Review* 00(0) 1-15
23. Constantinou A. G., 'Human Trafficking on Trial: Dissecting the Adjudication of Sex Trafficking Cases in Cyprus' [2013], Springer Science and Business Media Dordrecht.
24. Constantinou A. G., 'Is crime displacement inevitable? Lessons from the enforcement of laws against prostitution-related human trafficking in Cyprus' [2016], *European Journal of Criminology* 2016, Vol. 13(2) 214-230.
25. Constantinou A. G., 'Harming the very people whom the law is seeking to protect? The nexus between international, European Union and domestic law on human trafficking and undercover police operations' [2017], *New Journal of European Criminal Law*, Vol. 8, 1-20.
26. Constantinou A. G., 'The roles and actions of sex traffickers in Cyprus: An overview' [2019], *Trends in Organized Crime*.
27. Cragg AW., *Violence, Law and the limits of Morality, Law and Philosophy*, Vol. 8, No. 3, Symposium on Legitimacy of Law. (Dec., 1989).
28. Cusick, L. (2006). Widening the harm reduction agenda: From drug use to sex work. *International Journal of Drug Policy*.
29. Davis K., «The sociology of prostitution», *American Journal of Sociology* [1937] Vol 2, No. 5.
30. DeKeseredy, W. S., "Critical Criminological Understandings of Adult Pornography and Woman Abuse: New Progressive Directions in Research and Theory", *International Journal of Crime Justice and Social Democracy*, [2015] 4(4): 4-21.
31. Dighton A., "The Problem with Pornoi: Male Prostitution and the Law in Classical Athens", [2010], *SSRN Electronic Journal*.
32. Dijk, J.V., Klerx-Van Mierlo, F., "Quantitative indices for anti-human trafficking policies: based on reports of the U.S. State Department and the Council of Europe" [2014], *Crime Law Soc Change* (2014) 61:229–250.
33. Egan S., *Protecting the victims of trafficking problems and prospects*, E.H. RLR (2008), σελ. 109-110.
34. Ekberg G. S., *Swedish laws, policies and interventions on prostitution and trafficking in human beings: a Comprehensive Overview* (February 2018),

Institute for Feminism & Human Rights,

<https://www.researchgate.net/publication/321254711> .

35. Ekberg G.S., The Swedish Approach to Prostitution and Trafficking in Human Beings Through a Gender Equality Lens. In: Winterdyk J., Jones J. (eds) *The Palgrave International Handbook of Human Trafficking* (Palgrave Macmillan, Cham 2019).
36. Ekberg, G.S. & Wahlberg, K. (2011) The Swedish Approach: A European Union Country Fights Sex Trafficking. *The Solutions Journal*, 2 (2).
37. Epstein R. and Squires N., "A modern form of slavery: an update on human trafficking", *Cov. L.J.* 8.
38. Farley M., 'Violence against women and post-traumatic stress syndrome' [«Βία κατά των γυναικών και σύνδρομο μετατραυματικού άγχους»], *Women and Health*, 1998· Damant, D. K.α. 'Trajectoires d'entrée en prostitution : violence, toxicomanie et criminalité', *Le Journal International de Victimologie*, τεύχος 3, Απρίλιος 2005.
39. Farrell A., Cronin S., 'Policing prostitution in an era of human trafficking enforcement' (2015), *Crime Law and Social Change* 64:211–228.
40. FitzGerald, S.A., McGarry, K., 'Problematizing Prostitution in Law and Policy in the Republic of Ireland: A case for Reframing [2015] *Social and Legal Studies* 1-21.
41. FitzGerald, S.A., Munro, V.E., 'Sex Work and the Regulation of Vulnerability(ies): Introduction» [2012], *Fem Leg Stud* 20:183.
42. FitzGerald, S.A., McGarry K., «The politics of injustice: Sex-working women, feminism and criminalizing sex purchase in Ireland» [2017], *Criminology and Criminal Justice*, 1-18.
43. Ford C.S., "Sex Offences: An Anthropological Perspective" [1960], *Law and Contemporary Problems*, 225-243.
44. Fouladvand S., *Corruption and Human Trafficking: a Holistic Approach*, (Crime Research Centre Seminar Series, University of Sussex, 2019), Πρόσβαση Μάρτιος 2019, <http://www.sussex.ac.uk/gender/news-and-events/events?id=47862>.
45. Gallagher A.T. and Karlebach N., 'Prosecution of Trafficking in Persons Cases: Integrating a Human Rights-Based Approach in the Administration of Criminal Justice' [July 2011] *SelectedWorks*.

46. Gallagher A.T., Surtees R., "Measuring the Success of Counter-Trafficking Interventions in the Criminal Justice Sector: Who decides and how?", [2012] Anti- Trafficking Review Issue 1.
47. Goodey, J., «Human trafficking: Sketchy data and policy responses» [2008], Criminology and Criminal Justice, Vol: 8(4): 421–442.
48. Guven-Lisaniler, F., Rodriguez, L., & Ugural, S. «Migrant sex workers and state regulation in North Cyprus. Women Studies International Forum», (2005), 28, 79–91.
49. Holmstrom C., Skilbrei M-L., 'The Swedish Sex Purchase Act: Where Does it Stand?', [2017], Oslo Law Review, Scandinavian University Press, Vol. 4, No. 2-2017, p.p. 82-104.
50. Hughes D.M., 'Hiding in Plain Sight. A Practical Guide to Identifying Victims of Trafficking in the U.S.' (2003).
51. Hughes D., 'The "Natasha" Trade: The Transnational Shadow Market of Trafficking in Women' [Spring 2000], Journal of International Affairs Vol. 53, No 2.
52. Hughes D., Piccirillo A., Davis A., Markey E., 'Criminal Backgrounds of Sex Traffickers' [October 6-8, 2016], University of Rhode Island and University of Nebraska-Lincoln Interdisciplinary Conference on Human Trafficking.
53. Ίσαρη Φ., Πουρκός Μ., «Ποιοτική Μεθοδολογία Έρευνας: Εφαρμογές στη Ψυχολογία και στην Εκπαίδευση», (2015), Πρόσβαση Σεπτέμβριος 2016, https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/5826/4/15327_Isari-KOY.pdf.
54. Jakobsson N., Kotsadam A., 'The law and economics of international sex slavery: prostitution laws and trafficking for sexual exploitation' [2013], University of Gothenberg, Working Papers in Economics, No. 458.
55. Kainulainen, (2017), Raiskaus — myyttejä ja todellisuutta [Rape — Myths and realities] in 'Sukupuolistunut väkivalta: Oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma'[Gender-based violence: legal and social problem], Vastapaino, in EIGE Report "Gender Specific Measures in anti-trafficking actions", (2018).
56. Kara S., «Designing More Effective Laws Against Human Trafficking», [2011], Northwestern Journal of International Human Rights, Vol. 9, No.2, 124-147.
57. Καραβοκύρης Γ., Συναίνεση και Αυτονομία: με αφορμή τα όρια της σεξουαλικής αυτοδιάθεσης στη νομολογία του ΕΔΔΑ, (2010),

- <https://www.constitutionalism.gr/1594-synainesi-kai-aytonomia-me-aformi-ta-oria-tis-sexo/#_ftn7>, Πρόσβαση Μάρτιος 2019.
- 58.Καρκατσούλης Π., «Η Διακυβέρνηση ως περιεχόμενο και διαδικασία λήψης απόφασης για τις δημόσιες υποθέσεις», *Επιστήμη και Κοινωνία*, Τεύχος 7/2001,
<<https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/sas/article/viewFile/633/632>>
Πρόσβαση Μάρτιος 2019.
- 59.Karmen SN, *The Sumerians: Their History, Culture and Character*, Chicago New York, The University of Chicago press (1963) στο άρθρο της Kelley Rickard, 'A Brief Study into Sacred Prostitution in Antiquity' [2015] ResearchGate.
- 60.Krawiec K., "A Woman's Worth", (2010), *North Carolina Law Review*, Vol. 88, 1740-1770.
- 61.Le Bail H. Giametta C., What do sex workers think about the French prostitution act? A Study on the Impact of the Law from 13 April 2016 Against the 'Prostitution System' in France, (Απρίλης 2018)
<https://www.medecinsdumonde.org/sites/default/files/ENGLISH-Synthese-Rapport-prostitution-BD.PDF>.
- 62.Le Bail H. Giametta C., *Loi contre le « système prostitutionnel » : l'amer constat d'échec des associations*, (Μαί 2019) AOC Analyse, Médecins du Monde,
<https://www.medecinsdumonde.org/fr/file/146808/download?token=nfbn-l4Y>.
- 63.Le Bail H. Giametta C., Mai N., The impact of the 'Swedish model' in France: chronicle of a disaster foretold - What happens when policymakers are guided by their biases, instead of the voices of the people they are trying to help? (25.4.2018) Open Democracy,
<https://www.opendemocracy.net/en/beyond-trafficking-and-slavery/impact-of-swedish-model-in-france-chronicle/>
- 64.Λιότζης Ε., 'Από την Κοινωνία Πολιτών στην «Κοινωνία Πορνό» Η περίπτωση του Bourdela.com' (2009), *Ζητήματα Επικοινωνίας*, τχ. 11, σελ. 87-101.
- 65.Littleton C., "Feminist Jurisprudence: The Difference Method Makes" (Book Review) 41 *Sta. L. Rev.* 751, σελ. 774, στο βιβλίο της Edwards A., *Violence*

Against Women under International Human Rights Law (Cambridge University Press 2011).

66. Lobel, O., «New Governance as Regulatory Governance» (November 21, 2012). *The Oxford Handbook of Governance*, David Levi-Four, ed., 2012; San Diego Legal Studies Paper No. 12-101. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2179160>.
67. Lucas A.M., 'Race Class, Gender, and Deviancy: The Criminalisation of prostitution', [1995], *Berkeley Journal of Gender, Law & Justice*, Vol. 10, Issue 1, 47.
68. Μαγγανάς Ακ Δ., 'Οι δυσκολίες ρύθμισης της πορνείας μέσα από τρεις καναδικές Αποφάσεις' [2016] Έγκλημα και ποινική καταστολή σε εποχή κρίσης, τιμητικός τόμος για τον καθηγητή Νέστωρ Κουράκη, Εκδόσεις Σάκκουλα.
69. Μαγγανάς Α., Γαβαλάκης Ν., «Η ποινικοποίηση της συμπεριφοράς του πελάτη εκδιδόμενου ατόμου», *Ποινική Δικαιοσύνη*, 4/2000.
70. MacKinnon, C.A., *Trafficking, Prostitution and Inequality*, [2011] 46 HARV. C.R.-C.L. L. REV. 271, 299.
71. Manouvelos, E. G., «“New Governance” approaches in the EU: The OMC and the mid – term review of the “Lisbon Strategy”», (2006).
72. McNamara L, Quilter J, Hogg R, Douglas H, Loughnan A and Brown D (2018) Theorising criminalisation: The value of a modalities approach. *International Journal for Crime, Justice and Social Democracy* 7(3): 91-121.
73. Macioti P G., Garofalo Geymonat, G., 'Sex Workers Speak: Who listens?', Open Democracy, 29 February 2016, <https://www.opendemocracy.net/beyondslavery/sws/giulia-garofalo-geymonat-pg-macioti/sex-workers-speak-who-listens>.
74. Madden Dempsey M, 'Sex Trafficking and Criminalisation: In defence of feminist Abolitionism' [2009-2010] *University of Pennsylvania Law Review* 158: 1729.
75. Niemi J., 'What we talk about When we talk about Buying Sex', (2010), *Violence Against Women*, Vol. 16(2), 159-172, PubMed.
76. Obokata, T., *Trafficking of Human beings as a crime against humanity: some implications for the international legal system*, (2005) ICLQ 448.

77. O'Neill, M., 'Trafficking in Human Beings. An ongoing problem for the EU's law enforcement community' [2013] *SIAC Journal for Police Science and Practice (International Edition Vol. 3)* 51-62.
78. O'Neill, M., 'The EU Legal Framework on Trafficking in Human Beings: Where to from here – the UK Perspective' [2011] *Journal of Contemporary European Research*, Vol. 7:4, 452-467.
79. Östergren P. "Sex workers Critique of Swedish Prostitution Policy", (2006) available at: <http://www.petraostergren.com/upl/files/115326.pdf> Πρόσβαση Μάιος 2019.
80. Outshoorn, J. "Legalizing Prostitution as Sexual Service: The Case of The Netherlands", (2000), Workshop Prostitution and Trafficking as Political Issues, Πρόσβαση: <https://ecpr.eu/Filestore/PaperProposal/8cededd9-302d-4870-8d0b-618c34524ef4.pdf>.
81. Outshoorn J., "Policy Change in Prostitution in the Netherlands: from Legalization to Strict Control", (2012), *Sex Res Soc Policy*.
82. Παπαχαράλαμπος Χ., «Φεμινιστική Θεωρία του δικαίου & Ποινικό Δίκαιο» (2018), *Ποινική Δικαιοσύνη*, Τεύχος 2/2018, Νομοθεσία, Νομολογία, Θεωρία & Πράξη του Ποινικού Δικαίου.
83. Papanicolaou, G. "The sex industry, human trafficking and the global prohibition regime: A cautionary tale from Greece. Trends in Organized Crime", (2008). 11, 379–409.
84. Παρασκευοπούλου-Κόλλια, "Ε. Μεθοδολογία ποιοτικής έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες και συνεντεύξεις" (2008). *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 4(1), 72-81.
85. Pati R., "States' Positive Obligations with respect to Human Trafficking: the European Court of Human Rights Breaks New Ground in Rantsev v. Cyprus and Russia", [2011], *Boston University International Law Journal*, Vol. 29:79.
86. Philaretou, A.G., Allen K.R., "The Cabaret Sex Industry in the Republic of Cyprus: An Exploratory Investigation of Greek-Cypriot Male Cabaret Patronage", [2005], *Sexuality & Culture*, Vol. 9, No. 1, pp. 49-61.
87. Piotrowicz R., 'State's Obligations under Human Rights Law towards Victims of Trafficking in Human Beings: Positive Developments in Positive Obligations' [April 2012] *International Journal of Refugee Law* 24:2 181.

88. Piotrowicz R., 'The UNHCR's Guidelines on Human Trafficking' [2008] Oxford University Press, 242-252.
89. Plumridge L., Abel G., 'A "segmented" sex industry in New Zealand: sexual and personal safety of female sex workers' (2001), Australian and New Zealand Journal of Public Health, Vol. 25 No. 1, 78-83.
90. Post C., Brouwer J.G., Vols M., "Regulation of Prostitution in the Netherlands: Liberal Dream or Growing Repression?" (2018), Eur J Crim Policy Res.
91. Rayment-McHugh S., Adams D., Wortley R., Tilley N., "'Think Global Act Local': a place-based approach to sexual abuse prevention" [2015], Crime Science, 4:22.
92. Raymond, J. G., "Prostitution on demand legalizing the buyers as sexual consumers", [2004] Violence Against Women, 10(10), 1156–1186.
93. Raymond, J. G., "Ten Reasons for Not Legalizing Prostitution and a Legal Response to the Demand for Prostitution", Journal of Trauma Practice, 2, 2003: pp. 315-332; and in Prostitution, Trafficking and Traumatic Stress. Melissa Farley (Binghamton: Haworth Press, 2003).
94. Rickard K., 'A Brief Study into Sacred Prostitution in Antiquity' [2015] ResearchGate.
95. Ρόντος Κ., Παπάνης Ε., "Οι τεχνικές του καλού ερωτηματολογίου" (2007), Στατιστική Έρευνα-Εκδόσεις Σιδέρη, Παιδαγωγική, Ψυχολογική και Κοινωνιολογική Έρευνα. Educational, Psychological and Sociological Research, <<http://penthileus.blogspot.com>> Πρόσβαση Ιούλιος 2018.
96. Roy-Williams K., Thompson L., Hughes D.M., "Sex Industry Advocates Aim to Decriminalize Prostitution in New Hampshire", Citizens Against Trafficking in New Hampshire (Feb. 10, 2017).
97. Ruth M. Mestre i Mestre, 'G.J. v. Spain and Access to Justice for Victims of Human Trafficking' [2016] Strasbourg Observers, <https://strasbourgobservers.com/2016/09/01/g-j-v-spain-and-access-to-justice-for-victims-of-human-trafficking/?blogsub=confirming#blog_subscription-3>, Πρόσβαση Νοέμβριος 2016.
98. Salles, C., Η άλλη όψη της αρχαιότητας, Ο υπόκοσμος, μετάφραση: Κώστας Τσιταράκης, (2007), Παπαδήμας Δη. Ν.

99. Sampson L., "The Obscenities of this Country": Canada v. Bedford and the Reform of Canadian Prostitution Laws, [2014] Duke Journal of Gender Law & Policy, Vol. 22:137.
100. Shapiro M., Hughes D.M., 'Decriminalized Prostitution: Impunity for Violence and Exploitation' [2017], Wake Forest Law Review, Vol. 52.
101. Shaw, I. "Ethics and the Practice of Qualitative Research." Qualitative Social Work, vol. 7, no. 4, Δεκ. 2008.
102. Simmons B., Lloyd B., "Subjective Frames and Rational Choice: Transnational Crime and the Case of Human Trafficking" [2010], https://www.researchgate.net/publication/228151405_Subjective_Frames_and_Rational_Choice_Transnational_Crime_and_the_Case_of_Human_Trafficking Πρόσβαση Μάιος 2019.
103. Skilbrei, M-L., Jahansen S.O., 'From Palermo to the Streets of Oslo: Pros and Cons of the trafficking framework', [2015], Anti-Trafficking Review, issue 4, 2015, 156-160, www.antitraffickingreview.org.
104. Skodmin F., Dunham R., Hughes D., 'Analysis of Human Trafficking Cases in Rhode Island, 2009-2013 [2016], SAGE Open 2016: 1-12.
105. Slawomir R. Buczman, 'An overview of the law concerning protection of victims of crime in the view of the adoption of the Directive 2012/29/EU establishing minimum standards on the rights, support and protection of victims of crime in the European Union' [2013], ERA Forum 14:235-250.
106. Shetye S., "Policing Prostitution in India: An Examination of Field Experiences at Mumbai" [2018], International Journal of Criminal Justice Sciences, Vol. 13:1, 68-76.
107. Σορβατζιώτη Δ., "Ποινικές διατάξεις που παραβιάζουν συνταγματικά δικαιώματα εκδιδόμενων γυναικών και τα «κοινωνικά γεγονότα». Η υπόθεση Bedford v. Canada" (2017), Ποινική Δικαιοσύνη, Τεύχος 2/2017, Νομοθεσία, Νομολογία, Θεωρία & Πράξη του Ποινικού Δικαίου.
108. Stoddard, T.D., "Male Prostitution & Equal Protection: An Enforcement Dilemma", (2013), DUKE JOURNAL OF GENDER LAW & POLICY, Volume 21:227.
109. Stoyanova V., 'Dancing on the Borders of Article 4: Human Trafficking and the European Court of Human Rights in the Rantsev case' [2012] Netherlands Quarterly of Human Rights, Vol. 30/2, 163–194.

110. Stoyanova V., «Human Trafficking and Slavery Reconsidered. Conceptual Limits and States' Positive Obligations.», [2015], Doctoral Thesis.
111. Stoyanova V., 'L.E. v. Greece: Human Trafficking and the Scope of States' Positive Obligations under the ECHR' [2012] European Human Rights Law Review.
112. Stoyanova V., 'Protection of Victims of Human Trafficking and the ECtHR's inadmissibility decision in G.J. v. Spain' [2016] European Database of Asylum Law.
113. Surtees R., "Traffickers and Trafficking in Southern and Eastern Europe, Considering the Other Side of Human Trafficking" [2008], European Journal of Criminology, Volume 5 (1): 39–68: 1477-3708.
114. Sweeney L-A, FitzGerald S., "A case for a health promotion framework: the psychosocial experiences of female, migrant sex workers in Ireland", (2017) International Journal of Migration, Health and Social Care.
115. Terry J., Urla J., "Deviant Bodies : Critical Perspectives On Difference In Science and Popular Culture" (1995) Bloomington: Indiana University Press, https://catalyst.library.jhu.edu/catalog/bib_176302 Πρόσβαση Απρίλιος 2020.
116. Τζιβάρας, Ι., "Το έγκλημα της εμπορίας προσώπων στην Κυπριακή Δημοκρατία", (2016), Ποινική Δικαιοσύνη, Τεύχος 10/2016, Νομοθεσία, Νομολογία, Θεωρία & Πράξη του Ποινικού Δικαίου.
117. Trimek J., Sieangsung S., 'The Prostitution Business of Greater Mekong Subregion Women in Bangkok and the Adjacent Areas' [2016], Review of European Studies.
118. Trimikliniotis N., Demetriou C., 'Trafficking, Profiteering and State Complicity: Researching the Demand Side of Prostitution and Trafficking in Cyprus', [2009] Translocations: Migration and Social Change, An Inter-Disciplinary Open Access E-Journal.
119. Tünte M., Apitzsch B., Shire K. (2017) Prostitution und Sexarbeit: alte und neue Kontroversen aus dem Blick der Geschlechterforschung. In: Kortendiek B., Riegraf B., Sabisch K. (eds) Handbuch Interdisziplinäre Geschlechterforschung. Geschlecht und Gesellschaft, vol 65. Springer VS, Wiesbaden.

120. Updegrove A.H., Muftic L. R., Orrick E. A., Changes in Arrest Patterns of Buyers and Sellers of Commercial Sex: An Interrupted Time-Series Analysis (March 2019), American Journal of Criminal Justice.
121. Χαλκιάς Μ., “Μεθοδολογία Έρευνας για Διοικητικά Στελέχη, Ενότητα: Ερωτηματολόγιο”, Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Πειραιά, Τεχνολογικού Τομέα, ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ.
122. Weitzer, R., «Sex Trafficking and the Sex Industry: The need for Evidence-Based Theory and Legislation», [2012], The Journal of Criminal Law and Criminology, Vol. 101, No.4, 1337-1370.
123. Weitzer, R., & Boels, D., «Ghent's red-light district in comparative perspective». [2015], Sexuality Research and Social Policy, 12, 248–260.
124. Wheeler S., “Sex Offences: A Sociological Critique” [1960], Law and Contemporary Problems, 258-278.
125. Wooditch A., ‘The Efficacy of the Trafficking in Persons Report: A Review of the Evidence’ [2011], Criminal Justice Policy Review 22(4):471-493.
126. Yen I., ‘Of Vice and Men: A New Approach to Eradicating Sex Trafficking by Reducing Male Demand through Educational Programs and Abolitionist Legislation’ [Winter 2008] Journal of Criminal Law and Criminology 98:2 1973.
127. Yildiz, F., “The Problem of the Trafficking of Women: An Assessment from the Global View to Turkey's Domestic Position” [2018], Social and Legal Studies, Vol.4, No.1.
128. Ystehede P.J., Skilbrei M-L., ‘Cultural Representations of Nineteenth-Century Prostitution’ [2017], Oxford Research Encyclopedia of Criminology.

7.2.3 Εκθέσεις – Αναφορές – Άρθρα

1. Αβρααμίδου Α., ‘Επιστημονικές και πολιτισμικές κατασκευές της ομοφυλοφιλίας στο πλαίσιο της Ναζιστικής Ιατρικής: Ευγονισμός, Κοινωνική Υγιεινή, Ιατρικοποίηση Ομοφυλοφιλίας’ (2004) <http://hdl.handle.net/11615/13425> Πρόσβαση Απρίλιος 2020.
2. Αδάμου Μ., «Χρήζει εκσυγχρονισμού ο νόμος για την πορνεία», (21.09.2013), Sigmalive,

- <<http://www.sigmalive.com/archive/simerini/news/social/575631>>, Πρόσβαση Ιούλιος 2016.
3. Άρθρο στην Εφημερίδα «Ο Πολίτης», «Αποφυλακίστηκε ο Ρίκκος Ερωτοκρίτου», (3.08.2018), <http://politis.com.cy/article/apofilakistike-o-rikkos-erotokritou> Πρόσβαση Απρίλιος 2020.
  4. Άρθρο στην Εφημερίδα «CyToday», «Χειροπέδες στις επτά γυναίκες που είχαν εντοπιστεί σε οίκο ανοχής στη Λευκωσία», (19.06.2020), <http://www.cytoday.eu/index.php?id=17&nid=11844433> Πρόσβαση Ιούνιος 2020.
  5. Αυγερινός Α., Αλμπανίδης Ε., Γουλιμάρης Δ., Κιουμουρτζόγλου Ε., «Οδηγός Εκπόνησης Μεταπτυχιακών και Διδακτορικών Διατρίβων (Τρόπος γραφής & Διαδικαστικοί Κανονισμοί)», (2008 3η έκδοση), Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης – Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.
  6. CNCDH, Rapport sur la lutte contre la traite et l'exploitation des êtres humains, (Mai 2016) <https://www.cncdh.fr/fr/publications/le?page=16> Πρόσβαση Απρίλιος 2020.
  7. Δημητριάδης Μ., «Κανένας πελάτης σωματεμπορίου δεν διώχθηκε ποινικά στην Κύπρο», 2 Απριλίου 2017, < <http://24h.com.cy/2017/04/02/kanenas-pelatis-somateboriou-den-diochthike-pinika-stin-kypro/>> Πρόσβαση Απρίλιος 2020.
  8. Clark C., Canadian prostitution laws a no-win, poll shows, GLOBE & MAIL (June 11, 2014), <http://www.theglobeandmail.com/news/politics/canadian-prostitution-laws-a-no-win-poll-shows/article19110502/> Πρόσβαση Απρίλιος 2020.
  9. Cyprus Times, «Σε απευθείας δίκη για τα ύποπτα μασατζήδικα... Και πελάτες των ερωτικών υπηρεσιών ενώπιον της δικαιοσύνης», (07.11.2019), Εφημερίδα «Cyprus Times», <https://cyprustimes.com/se-apeytheias-diki-gia-ta-ypropta-masatzidika-kai-pelates-ton-erotikon-ypiresion-enopion-tis-dikaiousynis/> Πρόσβαση Νοέμβριος 2019.
  10. Dubinski K., «Lawyers argue Canada's prostitution laws violate sex workers' charter rights», 23 April 2019, CBC website: <https://www.cbc.ca/news/canada/london/london-ontario-charter-challenge-prostitution-laws-c-36-1.5103551>, Πρόσβαση Αύγουστος 2019.

11. Dubinski K., "Ontario Court judge rules parts of Canada's prostitution laws are unconstitutional", 21 Φεβρουαρίου 2020, CBC website: <https://www.cbc.ca/news/canada/london/ontario-court-judge-rules-parts-of-canada-s-prostitution-laws-are-unconstitutional-1.5471207> Πρόσβαση Απρίλιος 2020.
12. Εθνικό Σχέδιο Δράσης κατά της Εμπορίας προσώπων 2016-2018, Πολυθεματική Συντονιστική Επιτροπή, (2017) Cyprus Press and Information Office, Available at: [http://www.moi.gov.cy/moi/moi.nsf/69112946E6B4D271C2257AA900261168/\\$file/ΣΧΕΔΙΟ%20ΔΡΑΣΗΣ%20ΚΑΤΑ%20ΤΗΣ%20ΕΜΠΟΡΙΑΣ%20ΠΡΟΣΩΠΩΝ%202016-2018.pdf](http://www.moi.gov.cy/moi/moi.nsf/69112946E6B4D271C2257AA900261168/$file/ΣΧΕΔΙΟ%20ΔΡΑΣΗΣ%20ΚΑΤΑ%20ΤΗΣ%20ΕΜΠΟΡΙΑΣ%20ΠΡΟΣΩΠΩΝ%202016-2018.pdf) Πρόσβαση Νοέμβριος 2019.
13. Έρευνα του Υπουργείου Εσωτερικών της Ελλάδος, Γενική Γραμματεία Ισότητας Φύλων για το έργο «Πορνεία & παράνομη διακίνηση και εμπορία γυναικών με σκοπό τη σεξουαλική/οικονομική εκμετάλλευση (trafficking) στην Ελλάδα», Παραδοτέο Π.1γ: «Τεύχος παρουσίασης της επιστημονικής μεθοδολογίας εμπειρικών ερευνών», (Απρίλιος 2015).
14. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο για την αξιολόγηση των επιπτώσεων των υφισταμένων εθνικών νομοθεσιών βάσει των οποίων καθίσταται ποινικό αδίκημα η χρήση υπηρεσιών που αποτελούν αντικείμενο εκμετάλλευσης της εμπορίας ανθρώπων, και σχετικά με την πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων, σύμφωνα με το άρθρο 23 παράγραφος 2 της οδηγίας 2011/36/ΕΕ, COM(2016) 719 final.
15. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Ενδιάμεση έκθεση για την υλοποίηση της στρατηγικής της ΕΕ για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων» (SWD(2014)0318).
16. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο για την αξιολόγηση των επιπτώσεων των υφισταμένων εθνικών νομοθεσιών βάσει των οποίων καθίσταται ποινικό αδίκημα η χρήση υπηρεσιών που αποτελούν αντικείμενο εκμετάλλευσης της εμπορίας ανθρώπων, και σχετικά με την πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων, σύμφωνα με το άρθρο 23 παράγραφος 2 της οδηγίας 2011/36/ΕΕ, COM(2016) 719 final, <https://eur->

lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2016:0719:FIN:EL:PDF

Πρόσβαση Μάιος 2019.

17. Επίσκοπος Μεσαορίας Γρηγόριος, “Η Ανύψωση της αξίας της γυναίκας μέσα από τη ζωή της εκκλησίας μας”, Ομιλία σε εθελοντές της Unicef, στο Απόγευμα Προσφοράς της Unicef, Ξενοδοχείο Hilton Park Λευκωσία, 28 Φεβρουαρίου 2018, Επίσημο Περιοδικό της Εκκλησίας της Κύπρου, Περίοδος 4η, Μάιος Ιούνιος 2018 του 79ου Τόμου.
18. Esarey D., ‘New Outrage at Old Problems in the TIP Report’ [2015] Human Trafficking Center Blog, <https://humantraffickingcenter.org/new-outrage-at-old-problems-in-the-tip-report/> Πρόσβαση Αύγουστος 2019.
19. Εφημερίδα In.gr, “Μανωλάδα: Οι «ματωμένες» φράουλες της οργής είναι πάντα εδώ” (8.6.2018), <https://www.in.gr/2018/06/08/plus/features/manolada-oi-matomenes-fraoules-tis-orgis-einai-panta-edo/> Πρόσβαση Μάιος 2019.
20. European Court of Human Rights Factsheet – Trafficking in human beings, (May 2019) https://www.echr.coe.int/Documents/FS_Trafficking_ENG.pdf Πρόσβαση Μάιος 2019.
21. European Institute for Gender Equality (EIGE), “Gender Specific Measures in anti-trafficking actions”, (Publications Office of the European Union, Luxembourg 2018).
22. Global Slavery Index, “Prevalence - France” (2018) <https://www.globalslaveryindex.org/2018/findings/country-studies/france/> Πρόσβαση Απρίλιος 2020.
23. Global Slavery Index, “Prevalence - Germany” (2018) <https://www.globalslaveryindex.org/2018/findings/country-studies/germany/> Πρόσβαση Απρίλιος 2020.
24. Goldberg, M., (2014) ‘Should Buying Sex Be Illegal? The so-called “Swedish model” banning the purchase but not the sale of sex is catching on in Europe. But does it work? And for whom?’, <https://www.thenation.com/article/should-buying-sex-be-illegal/> Πρόσβαση Νοέμβριος 2019.
25. GRETA & Council of Europe, ‘Compendium of good practices on the implementation of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings’ (2016), F-67075, Strasbourg, Cedex.

26. GRETA (2017)³², “Reply from the Netherlands to the Questionnaire for the evaluation of the implementation of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings by the Parties, Συμβούλιο της Ευρώπης, σελ. 2, <https://rm.coe.int/greta-2017-32-rq2-nld-en/16807612ba> Πρόσβαση Μάιος 2019.
27. GRETA, Council of Europe, Report concerning the implementation of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings by Spain, (2018), Available at: <https://rm.coe.int/greta-2018-7-frg-esp-en/16808b51e0>, Πρόσβαση Μάρτιος 2019.
28. GRETA, Council of Europe, Reply from Cyprus to the Questionnaire for the evaluation of the implementation of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings by the Parties, (2020), Available at: <https://rm.coe.int/greta-2018-26-cyp-rep-en/168095712f> , Πρόσβαση Ιούνιος 2020.
29. Hager M., Bolan K., Sex trade workers still getting killed a decade after Pickton’s arrest, VANCOUVER SUN (May 13, 2014), blogs.vancouversun.com/2014/05/13/sex-trade-workers-still-getting-killed-a-decade-after-picktons-arrest/ Πρόσβαση Μάιος 2019.
30. International Labour Office, ‘A Global alliance against forced labour, Global Report under the Follow-up to the ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work’, (2005) International Labour Conference 93rd Session.
31. Jordan AD, “The Annotated Guide to the Complete UN trafficking Protocol”, (Report) International Human Rights Law Group, 2002, 14.
32. Keep Calm Talk Law, “SADOMASOCHISM FOLLOWING R V BROWN: DOMESTIC VIOLENCE OR SEXUAL AUTONOMY?” [2018], <<http://www.keepcalmtalklaw.co.uk/sadomasochism-following-r-v-brown-domestic-violence-or-sexual-autonomy/>> Πρόσβαση Μάρτιος 2019.
33. Kyprianou, M. (2018) «Combatting trafficking in women and girls for the purpose of sexual exploitation - Comments Paper for Cyprus.» Comments Paper publication for OSB Consulting Ltd under the European Union Rights, Equality and Citizenship Programme, https://ec.europa.eu/info/publications/mlp-gender-equality-seminar-combatting-trafficking-women-and-girls-purpose-sexual-exploitation-madrid-29-30-october-2018_en Πρόσβαση Ιούνιος 2019.

34. Λαλιώτη Γ., Κατσιγιάννη Μ., Κωνσταντινάκου Σ., Καψάλη Μ., Σπηλιοπούλου Ν., “Η Γυναίκα στην Αρχαία Ελληνική Θρησκεία”, (2004), Εργασία ΓΕΛ Παραλίας.
35. Marian, J. (2017), “Prostitution Laws in Europe”, <https://jakubmarian.com/prostitution-laws-in-europe/> Πρόσβαση Απρίλιος 2020.
36. Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου, «Mapping the Realities of Trafficking in Women in Cyprus», (2009), <https://www.medinstgenderstudies.org/mapping-the-realities-of-trafficking-in-women-in-cyprus/>, Πρόσβαση Μάρτιος 2019.
37. Mills E., Haste P., Wood S., “Sexuality, Poverty and Law Programme”, Institute of Development Studies, <http://spl.ids.ac.uk/sexworklaw/countries> Πρόσβαση Απρίλιος 2020.
38. Minderoo Foundation, Global Survey Index, France, (2018), <https://www.globallslaveryindex.org/2018/findings/country-studies/france/> Πρόσβαση Μάιος 2019.
39. Minderoo Foundation, Global Survey Index, Germany, (2018), <https://www.globallslaveryindex.org/2018/findings/country-studies/germany/> Πρόσβαση Μάιος 2019.
40. Νικολάου Η., Αυτεπάγγελτη έρευνα ως προς το καθεστώς εισόδου και εργασίας αλλοδαπών γυναικών με την ιδιότητα της καλλιτέχνιδας, Επίτροπος Διοίκησης, 24.11.2003, Λευκωσία.
41. Οδηγός Ετοιμασίας Διδακτορικής Διατριβής, (Ιούνιος 2017) Σχολή Μεταπτυχιακών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Κύπρου http://www.ucy.ac.cy/graduateschool/documents/Phd/Οδηγός_Διδακτορικής_Διατριβής.pdf Πρόσβαση Απρίλιος 2020.
42. Οδυσσέως Μ., Από τα καφέ-αμάν στους οίκους ανοχής και από τις αρτίστες στην Ελένη την πόρνη, Εφημερίδα Reporter, (8.1.2018), <http://www.reporter.com.cy/local-news/article/289686/>, Πρόσβαση Μάιος 2019.
43. Ονουφρίου Ζ., Τσιάρτας Α., «Τοποθέτηση Επιτρόπου Διοίκησης ως Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων σε σχέση με το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την πορνεία στην Κύπρο», ΑΥΤ 5/2012, Γραφείο Επιτρόπου Διοίκησης και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή

- Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Ιαν. 2014), <
http://www.ombudsman.gov.cy/ombudsman/ombudsman.nsf/index_new/index_new?OpenForm> Πρόσβαση Μάρτιος 2019.
44. Offsite Team, “Ποινικοποιείται η αγορά σεξουαλικών υπηρεσιών/Κατατέθηκε πρόταση”, 5 Ιουνίου 2020, <http://www.cytoday.eu/index.php?id=17&nid=11833811>, Πρόσβαση Ιούνιος 2020.
45. Πανεπιστήμιο Κύπρου, Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, EU Agency for Fundamental Rights (FRA), ‘Severe Labour Exploitation: Workers Moving within or into the European Union, State’s Obligations and Victims’ Rights’ [2015], <http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2015-severe-labour-exploitation_en.pdf>, Πρόσβαση Νοέμβριος 2016.
46. Παγκύπρια Ομοσπονδία Γυναικείων Οργανώσεων, «Θέσεις της ΠΟΓΟ για το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την πορνεία στην Κύπρο, στη βάση των οποίων κατατέθηκε έγγραφη τοποθέτηση στη Δημόσια Διαβούλευση που πραγματοποιήθηκε με πρωτοβουλία της Επιτρόπου Διοίκησης τον Απρίλη του 2013”, (Απρίλιος 2013), , <<http://www.pogocy.com/θέσεις-της-πογο-για-την-πορνεία/>>, Πρόσβαση Φεβρουάριος 2019.
47. Παπαχαράλαμπος Χ., «Εισήγηση-παρουσίαση βέλτιστων πρακτικών για την αντιμετώπιση της εμπορίας προσώπων στην Κύπρο», (10.12.2019), Εφημερίδα Δικαιοσύνη, <https://dikaiosyni.com/katigories/arthra/eisigisi-parousiasi-veltistwn-praktikwn-gia-tin-antimetwpisi-tis-emporias-stin-kypro/> Πρόσβαση Δεκέμβριος 2019.
48. Πολυθεματική Συντονιστική Ομάδα κατά της Εμπορίας Προσώπων, Υπουργείο Εσωτερικών, “Σχέδιο Δράσης κατά της Εμπορίας Προσώπων 2016-2018”, (2017) Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, Τυπογραφείο Κυπριακής Δημοκρατίας, <
[http://www.moi.gov.cy/moi/moi.nsf/69112946E6B4D271C2257AA900261168/\\$file/ΣΧΕΔΙΟ%20ΔΡΑΣΗΣ%20ΚΑΤΑ%20ΤΗΣ%20ΕΜΠΟΡΙΑΣ%20ΠΡΟΣΩΠΩΝ%202016-2018.pdf](http://www.moi.gov.cy/moi/moi.nsf/69112946E6B4D271C2257AA900261168/$file/ΣΧΕΔΙΟ%20ΔΡΑΣΗΣ%20ΚΑΤΑ%20ΤΗΣ%20ΕΜΠΟΡΙΑΣ%20ΠΡΟΣΩΠΩΝ%202016-2018.pdf)>, Πρόσβαση Μάρτιος 2019.
49. Police Nationale, Ministère de L’Intérieur, “L’office central pour la répression de la traite des êtres humains” (2011) <https://www.police-nationale.interieur.gouv.fr/Organisation/Direction-Centrale-de-la-Police->

[Judiciaire/Lutte-contre-la-criminalite-organisee/Office-central-pour-la-repression-de-la-traite-des-etres-humains](#) Πρόσβαση Μάιος 2019.

50. Recommendation CP(2015)15 on the implementation of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings by Cyprus, Committee of the Parties (2015), Available at: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680631b92> Πρόσβαση Δεκέμβριος 2019.
51. Σαββίδου Ε., «Δημόσια Τοποθέτηση της Εθνικής Ανεξάρτητης Αρχής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων με αφορμή την πρόσφατη συζήτηση αναφορικά με την ευθύνη πελατών των σεξουαλικών υπηρεσιών από θύματα εμπορίας», (10.3.2016), Α/Δ 4/2016, Γραφείο Επιτρόπου Διοίκησης και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.
52. Σαββίδου, Ε., «Νομοθετική ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο», Ομιλία της Επιτρόπου Διοικήσεως, κας Ελίζας Σαββίδου, στο Συνέδριο που διοργανώνει το Κυπριακό Λόμπι Γυναικών και το Γραφείο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην Κύπρο, για τη Βία κατά των Γυναικών και την Πορνεία, (28.11.2012), Σπίτι της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
53. Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, Δημογραφική Έκθεση 2017, Πληθυσμιακές Στατιστικές, Σειρά II, Αρ. Έκθεσης 54, (Νοέμβριος 2018), Τυπογραφείο Κυπριακής Δημοκρατίας, [http://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/All/70008808DEA438F8C2257833003402FB/\\$file/DEMOGRAPHIC_REPORT-2017-301118.pdf?OpenElement](http://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/All/70008808DEA438F8C2257833003402FB/$file/DEMOGRAPHIC_REPORT-2017-301118.pdf?OpenElement) Πρόσβαση Δεκέμβριος 2019.
54. Schartz P., 'Trafficking in Persons Report: 15 Years Later' [2017], Harvard Political Review, <https://harvardpolitics.com/world/trafficking-in-persons-report/>, Πρόσβαση Αύγουστος 2019.
55. Stoyanova V., (2017), 'Chowdry and Others n. Greece: Further Integration of the Positive Obligations under Article 4 of the ECHR and the CoE Convention on Action against Human Trafficking, Strasbourg Observers.
56. Τ.Ε.Ι Ιονίων Νήσων, Ηλεκτρονική πλατφόρμα TEIION e-Class, "Μέθοδος Κατάρτισης Ερωτηματολογίου" <http://eclass.teiion.gr>, Πρόσβαση Ιούλιος 2018.
57. The Hague Ministerial Declaration on European Guidelines for Effective Measures to Prevent and Combat Trafficking in Women for the Purpose of

1997) <http://www.legislationline.org/documents/action/popup/id/8747>

Πρόσβαση Ιούνιος 2019.

58. Touzenis, Kristina. 2010. Trafficking in Human beings: Human rights and transnational criminal law, developments in law and practices. UNESCO Immigration Studies 3.
59. Triviño, B. R., "Prevention by reducing the demand and multi-agency coordination and communication in the fight against trafficking in women and girls for sexual exploitation in Spain", (2018) The EU Mutual Learning Programme in Gender Equality, OSB Consulting, European Commission.
60. Τσιάρτας Α., Δημητριάδου Θ., Μέρτακα Δ., "Τοποθέτηση Επιτρόπου Διοίκησης ως Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρώπινων Δικαιωμάτων αναφορικά με το πλαίσιο πρόληψης και καταπολέμησης της εμπορίας προσώπων στην Κύπρο", (17.10.2013), Α/Δ 4/2013, Γραφείο Επιτρόπου Διοίκησης και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.
61. Τσιάρτας Α., Δημητριάδου Θ., «Τοποθέτηση Επιτρόπου Διοίκησης ως Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αναφορικά με την εφαρμογή και την προώθηση της νομοθετικής ρύθμισης για ποινικοποίηση της αγοράς υπηρεσιών που προκύπτουν από την εμπορία και εκμετάλλευση προσώπων», (15.1.2015), Α/Δ 13/2014, Επιτρόπου Διοίκησης και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.
62. Τσιάρτας Α., Καμπανελλά Κ., "Τοποθέτηση της Επιτρόπου Διοίκησης και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ως Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αναφορικά με τις υπό κάλυψη επιχειρήσεις της Αστυνομίας κατά την δίωξη και καταπολέμηση του εγκλήματος της εμπορίας προσώπων για σκοπούς εκμετάλλευσης", (22.10.2015), ΑΥΤ 6/2014, Γραφείο Επιτρόπου Διοίκησης και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.
63. United Nations Office on Drugs and Crime. 2008. An Introduction to Human Trafficking: Vulnerability, Impact and Action.
64. United Nations Office on Drugs and Crime. 2012. Global Report on Trafficking in Persons 2012. United Nations.

65. UNODC, Global Report on Trafficking in Persons (Vienna: UNODC, 2016).
66. U.S. Department of State. 2011. Trafficking in Persons Report.
67. Yonkova N., Keegan E., Stop traffick! Tackling demand for sexual services of Trafficked women and girls (2014) <http://www.stoptraffick.ie/wp-content/uploads/2013/03/STOP-TRAFFICK-full-report.pdf> Πρόσβαση Ιούλιος 2019.

8. Παραρτήματα

8.1 Αποφάσεις Κυπριακών Δικαστηρίων – Εμπορία Προσώπων

Υπόθεση Α/Α: 1	
Αρ. Υπόθεσης:	13421/09
Διάδικοι	Αστυνομικός Διευθυντής Λάρνακας ν. 1.ΣΧ, 2. ΖΖ, 3. ΘΖ
Αρμόδιο Δικαστήριο	ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΛΑΡΝΑΚΑΣ
Δικαστής/ες	ΕΝΩΠΙΟΝ: Θ. Θωμά, Ε.Δ.
Ημερομηνία Απόφασης	30 Απριλίου, 2010
Χρονολογία διάπραξης αδικημάτων	2009 (κατ' ισχυρισμό)
Νομικές Διατάξεις που εφαρμόστηκαν	Οι κατηγορούμενοι 1, 2 και 3 αντιμετωπίζουν δύο κατηγορίες. Η κατηγορία αρ. 1 αφορά το αδίκημα της σεξουαλικής εκμετάλλευσης ενηλίκων προσώπων, κατά παράβαση των διατάξεων του νόμου που προνοεί για την ειδική προστασία των προσώπων που είναι θύματα εμπορίας και εκμετάλλευσης (Νόμος 87(1)/2007). Η κατηγορία αρ. 2 αφορά το αδίκημα του αποζήν από κέρδη πορνείας, κατά παράβαση των άρθρων 20 και 164 του Ποινικού Κώδικα, Κεφ. 154.
Περίληψη	Η παραπονούμενη έφτασε στην Κύπρο στις 28/1/2009. Όταν έφτασε στο αεροδρόμιο τις παρέλαβε κάποιο πρόσωπο ονόματι Χρίστος και της είπε ότι θα εργαζόταν στο καμπαρέ «High Heels» και επίσης ότι θα έπρεπε να του πληρώσει το ποσό των €1100 για το εισιτήριο της, εντός των τριών προσεχών μηνών. Την επόμενη μέρα ο Χρίστος την οδήγησε στο Γενικό Νοσοκομείο Λάρνακας για ιατρικές εξετάσεις και ακολούθως στην υπηρεσία αλλοδαπών για να διευθετηθεί η άδεια παραμονής. Στις 5/2/2009 ξεκίνησε να εργάζεται στο καμπαρέ «High

Heels». Ο εργοδότης της ήταν ο κατηγορούμενος 1. Ο κατηγορούμενος 2, ο οποίος ήταν ο υπεύθυνος του καμπαρέ της εξήγησε τί έπρεπε να κάμνει. Συγκεκριμένα της είπε ότι θα έπρεπε να χορεύει ημίγυμνη, να κάθεται με τους πελάτες και να τους ψυχαγωγεί έτσι ώστε να την κερνούν ποτά και επίσης έπρεπε να κάμνει ιδιωτικό χορό. Της ανέφερε επίσης ότι εάν ο πελάτης της πρόσφερε έξι τουλάχιστον ποτά θα έπρεπε να πηγαίνει μαζί του για να κάνει σεξ. Όταν άκουσε τα πιο πάνω φοβήθηκε ότι αν δεν έκαμνε αυτά που της είπε ο κατηγορούμενος 2 θα έχανε τη δουλειά της και θα επέστρεφε στις Φιλιππίνες.

Εργάστηκε στο ως άνω καμπαρέ για δύο περίπου μήνες. Τις περισσότερες φορές ο πελάτης πλήρωνε τον κατηγορούμενο 2 στο γραφείο του. Η κάθε κοπέλα εισέπραττε €70 και ο κατηγορούμενος €80. Συνήθως έβγαινε έξω με τους πελάτες για σεξ μετά τις 03:00, όταν έκλεινε το καμπαρέ.

Λίγες μέρες πριν σταματήσει να εργάζεται στο καμπαρέ είχε ένα καυγά με τον κατηγορούμενο 1. Της φώναζε επειδή δεν έκανε ποτά με πελάτες. Έτσι αποφάσισε να σταματήσει τη δουλειά της στο καμπαρέ αυτό. Την επόμενη μέρα συναντήθηκε με τον Χρίστο, ο οποίος την μετέφερε με το αυτοκίνητο του στη Λευκωσία. Ο Χρίστος της βρήκε δουλειά στο «Kazanovа Cararet» όπου εργάστηκε για μία εβδομάδα. Ακολούθως εργάστηκε στο καμπαρέ «Luxor» στη Λευκωσία. Στο καμπαρέ αυτό εργάστηκε μέχρι τις 19/7/2009. Ο λόγος που αποφάσισε να φύγει και από αυτό το καμπαρέ ήταν γιατί οι υπεύθυνοι του της φώναζαν να κάμνει σεξ με τους πελάτες. Τρεις εβδομάδες πριν φύγει από το καμπαρέ «Luxor» γνώρισε κάποια κυρία ονόματι Winfred, η οποία βοηθά γυναίκες που έχουν προβλήματα. Της ανέφερε το πρόβλημα της και η κυρία Winfred την μετέφερε στο Γραφείο Ευημερίας. Κάποια υπάλληλος του Γραφείου Ευημερίας την μετέφερε

	<p>στην Αστυνομία, όπου μίλησε με την κυρία Ρίτα και τον Νικόλα. Κατά την κυρίως εξέταση της διευκρίνησε ότι στην διάρκεια που εργάστηκε στο καμπαρέ «High Heels» έκαμε σεξ με πελάτες περί τις 10 φορές.</p> <p>Μεταξύ των ημερομηνιών 12 και 13/8/2009 η Αστυνομία ανέκρινε προφορικά 11 κοπέλες οι οποίες εργάζονταν ως χορεύτριες στο καμπαρέ «High Heels». Όλες του ανέφεραν ότι ουδέποτε είτε ηθελημένα είτε υποχρεωτικά έτυχαν σεξουαλικής εκμετάλλευσης από τον εργοδότη τους ή τους σερβιτόρους του καμπαρέ. Στο πλαίσιο της διερεύνησης της υπόθεσης πήρε ανακριτικές καταθέσεις από τους τρεις κατηγορουμένους.</p>	
Καταδίκη και Ποινή	Δεν εφαρμόζεται	
Αθώωση και λόγοι	Όλοι οι Κατηγορούμενοι αθωώθηκαν	
Γίνεται διάκριση μεταξύ πορνείας και εμπορίας προσώπων;	Γίνεται διάκριση	
Προφίλ θύματος	Ευπάθεια θυμάτων	Δ/Ε
	Φύλο	Γυναίκα
	Ηλικία	-
	Χώρα προέλευσης	Φιλιππίνες
Προφίλ θύτη	Φύλο	Άνδρες
	Ηλικία	-
	Χώρα προέλευσης	Κύπρος
Μεταχείριση/Τάσεις Δικαστηρίου	Το Δικαστήριο αφού εξέτασε τη μαρτυρία της Παραπονούμενης, αθώωσε όλους τους Κατηγορούμενους διότι δεν αποδέχθηκε τη μαρτυρία της ως αξιόπιστη.	

Υπόθεση Α/Α: 2	
Αρ. Υπόθεσης:	14418/09
Διάδικοι	Αστυνομικός Διευθυντής Λεμεσού ν. 1. ΙΦ, 2. ΔΦ, 3. ΑΑ, 4. ΒΣ, 5. ΑΙ, 6. ΓΑ
Αρμόδιο Δικαστήριο	ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΛΕΜΕΣΟΥ
Δικαστής/ες	Κ. Κωνσταντίνου, Ε.Δ.
Ημερομηνία Απόφασης	28 Φεβρουαρίου 2011
Χρονολογία διάπραξης αδικημάτων	2007-2008 (κατ' ισχυρισμό)
Νομικές Διατάξεις που εφαρμόστηκαν	<p>Παράβαση των άρθρων 371, και 20 του Ποινικού Κώδικα Κεφ. 154 και κατά παράβαση των άρθρων 2 και 9(α) του Περί Καταπολέμησης της Εμπορίας και της Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων Νόμου 87(1)/07.</p> <p>Σεξουαλική εκμετάλλευση ενηλίκων προσώπων, κατά παράβαση των άρθρων 2 και 9(α) του Περί Καταπολέμησης της Εμπορίας και της Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων Νόμου 87(1)/07. Άρθρο 20 του Ποινικού Κώδικα Κεφ. 154.</p> <p>Εμπορία ενηλίκων προσώπων, κατά παράβαση των άρθρων 2 και 5(α) του Περί Καταπολέμησης της Εμπορίας και της Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων Νόμου 87(1)/07. Άρθρο 20 του Ποινικού Κώδικα Κεφ. 154.</p> <p>Συνωμοσία προς διάπραξη πλημμελήματος, κατά παράβαση των άρθρων 372, 157(β) και 20 του Ποινικού Κώδικα Κεφ. 154.</p> <p>Μαστροπεία, κατά παράβαση των άρθρων 157(β) και 20 του Ποινικού Κώδικα Κεφ. 154, όπως τροποποιήθηκε από τον Νόμο 99(1)/96.</p>

	Αποξείν εκ των κερδών πορνείας, κατά παράβαση των άρθρων 164(1)(α), 35 και 20 του Ποινικού Κώδικα Κεφ. 154, όπως τροποποιήθηκε από τους Νόμους 99(1)/96 και 145(1)/02
Περίληψη	<p>Περί τα μέσα Ιουνίου, 2008, έμπιστό του πρόσωπο, ανέφερε ότι οι καλλιτέχνιδες που εργάζονται στο καμπαρέ "Felix" στη Λεμεσό εξωθούνται στην πορνεία από τον ιδιοκτήτη και τους εργαζόμενους ως γκαρσόνια. Στις 15 και 19 Ιουνίου, 2008 η Αστυνομία παρακολούθησε το συγκεκριμένο καμπαρέ και διαπίστωσε ότι κάποιες από τις καλλιτέχνιδες αναχώρησαν συνοδευόμενες από άγνωστους άνδρες.</p> <p>Ο συνεργάτης της Αστυνομίας SV⁶³⁸ επισκέφθηκε το καμπαρέ «στις 20 - 22 και 24.6.08». Στις δυο πρώτες ημερομηνίες κέρασε αριθμό ποτών στις καλλιτέχνιδες, ενώ στις 24.6.2008 βγήκε εκτός καμπαρέ με καλλιτέχνιδα και έκανε έρωτα. Ο V, πάντοτε, του ανέφερε ότι κάποιος από τους εκεί εργαζόμενους, του είχε επεξηγήσει την ακολουθητέα διαδικασία στο καμπαρέ, για να κάνει κάποιος έρωτα με κοπέλα. Συγκεκριμένα, του είπε ότι θα πρεπε να της κεράσει έξη ποτά, συνολικής αξίας €120,00 και ακολούθως να καταβάλει στην κοπέλα το ποσό των €50,00.</p> <p>Η επιχείρηση οργανώθηκε το βράδυ της 26ης προς 27η Ιουνίου, 2008. Ο V προχώρησε στην αγορά σεξουαλικών υπηρεσιών με σημαδεμένα από την Αστυνομία χρήματα. Τα χρήματα πληρώθηκαν στον Κατηγορούμενο 1.</p> <p>Κατά την εξέταση τους οι Παραπονούμενες ανέφεραν διάφορα περιστατικά μεταξύ άλλων βιασμούς και εξαναγκασμό στην πορνεία που δεν έγιναν αποδεκτά από το Δικαστήριο.</p>

⁶³⁸ Το όνομα του συνεργάτη της Αστυνομίας είναι το ίδιο με το όνομα του Κατηγορούμενου που αθωώθηκε στην υπόθεση με Αρ. 20358/14, Δημοκρατία ν. SRV [2015].

Καταδίκη και Ποινή	Δεν εφαρμόζεται	
Αθώωση και λόγοι	Όλοι οι Κατηγορούμενοι αθωώθηκαν	
Γίνεται διάκριση μεταξύ πορνείας και εμπορίας προσώπων;	Γίνεται διάκριση	
Προφίλ θύματος	Ευπάθεια θυμάτων	Δ/Ε
	Φύλο	Γυναίκες
	Ηλικία	-
	Χώρα προέλευσης	Δομινικανή Δημοκρατία
Προφίλ θύτη	Φύλο	Άνδρες
	Ηλικία	-
	Χώρα προέλευσης	Κύπρος
Μεταχείριση/Τάσεις Δικαστηρίου	Το Δικαστήριο αφού εξέτασε τις μαρτυρίες των Παραπονούμενων και το γεγονός ότι η μαρτυρία του συνεργάτη της Αστυνομίας εξασφαλίστηκε μόνο ως εξακοής, αθώωσε όλους τους Κατηγορούμενους διότι δεν αποδείχθηκαν οι κατηγορίες εναντίον τους πέραν πάσης λογικής αμφιβολίας.	

Υπόθεση Α/Α: 3	
Αρ. Υπόθεσης:	1930/09
Διάδικοι	CBN και 1. ΓΓ 2. ΠΧ 3. ΑΜ 4. GARC

Αρμόδιο Δικαστήριο	ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ
Δικαστής/ες	Αλ. Παναγιώτου, Π.Ε.Δ
Ημερομηνία Απόφασης	19 Ιανουαρίου 2018
Χρονολογία διάπραξης αδικημάτων	2008 (κατ' ισχυρισμό)
Νομικές Διατάξεις που εφαρμόστηκαν	<p>Άρθρο 22(1) του Περί Καταπολέμησης της Εμπορίας και της Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων Νόμου του 2007 - το θύμα σεξουαλικής εκμετάλλευσης έχει θεσμικό αχώριστο δικαίωμα για αποζημιώσεις εναντίον παντός υπευθύνου για τα διαπραχθέντα ποινικά αδικήματα που προβλέπει ο Νόμος. Η Ενάγουσα ζήτησε ειδικές αποζημιώσεις ύψους €20.228,00 (πραγματικά έξοδα για να μεταβεί στην Κύπρο) και γενικές αποζημιώσεις (για πόνο, ταλαιπωρία, εξευτελισμό και ψυχική και σωματική οδύνη), καθώς και τιμωρητικές αποζημιώσεις για το ειδικό της φύσης των πράξεων αυτών εναντίον της ενάγουσας.</p> <p>Ως γενικές αποζημιώσεις αιτήθηκε για την κράτηση της στο καμπαρέ Roxy για 14 ημέρες, το ποσό των €7.000,00 ημερησίως και επιπλέον €3.000,00 ημερησίως σαν τιμωρητικές αποζημιώσεις.</p>
Περίληψη	<p>Η ενάγουσα, καταχώρησε την παρούσα αγωγή, ισχυριζόμενη ότι υπήρξε θύμα σεξουαλικής εκμετάλλευσης από τους εναγομένους. Σύμφωνα με την έκθεση απαίτησης, η ενάγουσα έφτασε στην Κύπρο μετά από εξαπάτηση της συμπατριώτισσας της με το όνομα «Maricha». Ισχυρίζεται ότι εξαναγκάστηκε με βία, ψυχολογικό εξαναγκασμό, απειλές και καθημερινές πιέσεις να εργαστεί στο καμπαρέ Roxy, στο οποίο εκπορνευόταν από τους εναγομένους.</p> <p>Με την αγωγή της, αιτείται γενικές, ειδικές και τιμωρητικές αποζημιώσεις λόγω της πιο πάνω συμπεριφοράς των</p>

εναγομένων, η οποία εξακολουθεί να της προκαλεί σοβαρά ψυχολογικά προβλήματα παρότι επέστρεψε στην χώρα της. Αναφέρεται επιπλέον στην έκθεση απαίτησης ότι η ενάγουσα στις 5.6.08 αναγνωρίστηκε από την αστυνομία ως θύμα σεξουαλικής εκμετάλλευσης, δυνάμει του Περί Καταπολέμησης Εμπορίας και Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων Νόμου του 2007.

Οι εναγόμενοι με την υπεράσπιση τους, αρνούνται τους πιο πάνω ισχυρισμούς. Αναφέρουν ότι η ενάγουσα μετά την άδεια εισόδου της στην Κύπρο, υπέγραψε συμβόλαιο για να εργαστεί ως καλλιτέχνιδα στο επίδικο καμπαρέ. Οι ίδιοι δεν έχουν καμία σχέση με την λεγόμενη Maricha και δεν δεσμεύονται από ότι αυτή μπορεί να είπε ή υποσχέθηκε στην ενάγουσα.

Ισχυρίστηκαν επίσης ότι όλες οι καλλιτέχνιδες δεν ήταν φυλακισμένες αλλά ελεύθερες να διακινούνται παντού εντός και εκτός του καμπαρέ και να συναναστρέφονται με φίλους και γνωστούς. Ποτέ δεν κατήγγειλαν το αντίθετο στην αστυνομία ενώ μπορούσαν με ευχέρεια να το κάνουν αφού 2 με 3 φορές την βδομάδα, τις επισκεπτόταν αστυνομικοί και τις ρωτούσαν αν είχαν οιονδήποτε παράπονο.

Στην υπεράσπιση αναφέρεται επίσης ότι δεν υπάρχει απόφαση Δικαστηρίου που να καταδικάζει τους εναγομένους για αδικήματα σεξουαλικής εκμετάλλευσης της ενάγουσας. Ως εκ τούτου η ενάγουσα δεν μπορεί να ζητά αποζημιώσεις ως θύμα σεξουαλικής εκμετάλλευσης.

Κατά την ακροαματική διαδικασία, έγινε εκτενής αναφορά από τους εναγομένους για την αθώωση τους από το κακουργιοδικείο Λευκωσίας στην ποινική υπόθεση 4207/08 για ποινικά αδικήματα που σχετίζονται με την σεξουαλική εκμετάλλευση της ενάγουσας. Η εν λόγω

	υπόθεση, καταχωρήθηκε ύστερα από καταγγελία της ενάγουσας στην αστυνομία μετά που εγκατέλειψε το καμπαρέ Roxy και μετέβη σε καταφύγιο θυμάτων σεξουαλικής εκμετάλλευσης στην Λεμεσό.	
Καταδίκη και Ποινή	Δεν εφαρμόζεται	
Αθώωση και λόγοι	Η Αγωγή για αποζημιώσεις απορρίφθηκε.	
Γίνεται διάκριση μεταξύ πορνείας και εμπορίας προσώπων;	Γίνεται διάκριση	
Προφίλ θύματος	Ευπάθεια θυμάτων	Υπήκοοι τρίτων χωρών που δεν μιλούσαν Ελληνικά ή Αγγλικά
	Φύλο	Γυναίκες
	Ηλικία	31 (κατά τον ουσιώδη χρόνο)
	Χώρα προέλευσης	Δομινικανή Δημοκρατία
Προφίλ θύτη	Φύλο	Άνδρες και Γυναίκα
	Ηλικία	-
	Χώρα προέλευσης	Κύπρος, Λίβανος και Δομινικανή Δημοκρατία
Μεταχείριση/Τάσεις Δικαστηρίου	Το Δικαστήριο κατέληξε ότι για να στοιχειοθετηθεί αγωγήμο δικαίωμα δυνάμει του άρθρου 22 του Νόμου 87(Ι)/2007, προϋποτίθεται η διάπραξη ποινικών αδικημάτων που προβλέπει ο εν λόγω Νόμος εκ μέρους των εναγομένων. Η διάπραξη όμως των αδικημάτων αυτών, μπορεί να αποφασιστεί μόνο από ποινικό Δικαστήριο, κάτι το οποίο δεν έχει γίνει αφού οι εναγόμενοι όχι μόνο δεν καταδικάστηκαν, αλλά αντιθέτως έχουν αθωωθεί από το κακουργιοδικείο Λευκωσίας στην ποινική υπόθεση 14207/08. Πέραν αυτού, το Ανώτατο Δικαστήριο, απέρριψε την έφεση που καταχωρήθηκε από την Δημοκρατία εναντίον της πιο πάνω αθωωτικής απόφασης	

	<p>του κακουργιοδικείου Λευκωσίας (βλ. <u>Γενικός Εισαγγελέας ν. Χατζημακρής κα</u> (2011) 2 Α.Α.Δ. 519).</p> <p>Η έλλειψη καταδίκης και κυρίως η αθώωση για τα αδικήματα, στην διάπραξη των οποίων η ενάγουσα στηρίζει την παρούσα απαίτηση της, καταδεικνύει ότι απέτυχε να αποδείξει τη διάπραξη ποινικών αδικημάτων τα οποία θα της έδιδαν το δικαίωμα να διεκδικήσει αποζημιώσεις.</p>
--	---

Υπόθεση Α/Α: 4	
Αρ. Υπόθεσης:	3213/09
Διάδικοι	Αστυνομικός Διευθυντής Πάφου ν. ΑΣ
Αρμόδιο Δικαστήριο	ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΠΑΦΟΥ
Δικαστής/ες	Φ. Τιμοθέου, Ε. Δ.
Ημερομηνία Απόφασης	30 Ιουνίου 2011
Χρονολογία διάπραξης αδικημάτων	2008-2009 (κατ' ισχυρισμό)
Νομικές Διατάξεις που εφαρμόστηκαν	<p>Ο κατηγορούμενος αντιμετωπίζει κατηγορίες συνωμοσίας προς διάπραξη κακουργήματος, κατά παράβαση του άρθρου 371 του Ποινικού Κώδικα (κατηγορία 1), σεξουαλικής εκμετάλλευσης ενηλίκων, κατά παράβαση των άρθρων 2 και 9 του Νόμου 87(Ι)/07 (κατηγορία 2), αποζήν από κέρδη πορνείας, κατά παράβαση του άρθρου 164(1)(α) του Ποινικού Κώδικα (κατηγορία 3), μαστροπείας, κατά παράβαση του άρθρου 157(β) του ίδιου Νόμου (κατηγορία 4) και νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, κατά παράβαση των άρθρων 2, 4, 5, 6 και 7 του Νόμου 188(Ι)/07 (κατηγορία 5).</p>

Περίληψη	<p>Ο κατηγορούμενος μεταξύ Σεπτεμβρίου του 2008 και 15.1.09 στη Κισσόνεργα της Επαρχίας Πάφου:</p> <p>1. Συνωμότησε με τον ΧΔ και τη ΜΜ με σκοπό να διαπράξουν τα κακουργήματα των κατηγοριών 2-5 (κατηγορία 1).</p> <p>2. Κατά κατάχρηση εξουσίας μαζί με τον ΧΔ και τη ΜΜ εκμεταλλεύτηκε σεξουαλικά την ΑΖ από τη Μολδαβία με κερδοσκοπικό σκοπό δηλ. ενώ ήταν ιδιοκτήτης του καμπαρέ με την ονομασία BANANA στη Κισσόνεργα όπου εργαζόταν η πιο πάνω την εκμεταλλεύτηκε σεξουαλικά (κατηγορία 2).</p> <p>3. Μαζί με τον ΧΔ και τη ΜΜ, εν γνώσει του αποζούσε εξ ολοκλήρου ή μερικώς από κέρδη πορνείας (κατηγορία 3).</p> <p>4. Μαζί με τον ΧΔ και τη ΜΜ προήγαγε την ΑΖ από τη Μολδαβία σε κοινή πορνεία (κατηγορία 4).</p> <p>5. Μαζί με τον ΧΔ και τη ΜΜ απέκτησε το χρηματικό ποσό των €160, ενώ γνώριζε ότι αποτελούσαν έσοδα από τη διάπραξη των γενεσιουργών αδικημάτων της σεξουαλικής εκμετάλλευσης ενηλίκων προσώπων, της μαστροπείας και του αποζήν από κέρδη πορνείας που αναφέρονται στις προηγούμενες κατηγορίες (κατηγορία 5).</p>	
Καταδίκη και Ποινή	Δεν εφαρμόζεται	
Αθώωση και λόγοι	Το Διακοτήριο έκρινε ότι δεν έχει αποδειχθεί εκ πρώτης όψεως υπόθεση εναντίον του κατηγορούμενου σε καμία από τις κατηγορίες που αντιμετωπίζει και συναφώς αυτός αθώνεται και απαλλάσσεται σε όλες τις κατηγορίες.	
Γίνεται διάκριση μεταξύ πορνείας και εμπορίας προσώπων;	Γίνεται διάκριση	
Προφίλ θύματος	Ευπάθεια θυμάτων	Δ/Ε

	Φύλο	Γυναίκα
	Ηλικία	-
	Χώρα προέλευσης	Μολδαβία
Προφίλ θύτη	Φύλο	Άνδρες και Γυναίκα
	Ηλικία	-
	Χώρα προέλευσης	Κύπρος
Μεταχείριση/Τάσεις Δικαστηρίου	Στην παρούσα υπόθεση δεν υπήρχε θύμα, ούτε παραπονούμενη για να μαρτυρήσει. Μαρτύρησαν μόνο οι Αστυνομικοί Δεν προχώρησε η υπόθεση πέραν της απόδειξης εκ πρώτης όψεως υπόθεσης, η οποία στην ουσία δεν αποδείχθηκε.	

Υπόθεση Α/Α: 5	
Αρ. Υπόθεσης:	3558/09
Διάδικοι	Αστυνομικός Διευθυντής Λεμεσού - ν ΕΓ
Αρμόδιο Δικαστήριο	ΣΤΟ ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΛΕΜΕΣΟΥ
Δικαστής/ες	ΕΝΩΠΙΟΝ: Π. Μιχαηλίδη, Ε.Δ
Ημερομηνία Απόφασης	7 Σεπτεμβρίου 2012 (Απόφαση)
Χρονολογία διάπραξης αδικημάτων	2007 - 2008
Νομικές Διατάξεις που εφαρμόστηκαν	Σεξουαλική εκμετάλλευση ενήλικων προσώπων κατά παράβαση των άρθρων 2 και 9(ε) του Περί Καταπολέμησης της Εμπορίας και της Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων Νόμου, Ν. 87(Ι)/2007 και το αδίκημα της άσεμνης επίθεσης εναντίον γυναίκας κατά παράβαση των άρθρων 151 και 35 του Ποινικού Κώδικα, Κεφ. 154.

Περίληψη	<p>Η παραπονούμενη στις 30.9.07 αφίχθηκε στην Κύπρο για να εργασθεί ως οικιακή βοηθός στην οικία του Κατηγορούμενου στη Λεμεσό και για να προσέχει τα παιδιά. Η παραπονούμενη άρχισε να εργάζεται στην οικία του Κατηγορούμενου από την 1.10.07 και διέμενε στην εν λόγω οικία μαζί με τον Κατηγορούμενο, την σύζυγό του και τα τρία τους παιδιά, ήτοι τους δυο τους υιούς ηλικίας τότε 5 και 9 ετών και την θυγατέρα τους ηλικίας τότε 10 ½ ετών.</p> <p>Μεταξύ των ημερομηνιών 2.12.07 και 3.12.07 ο Κατηγορούμενος της φώναζε να πάει στο υπνοδωμάτιό του και με την απειλή ότι θα τη στείλει πίσω στο Βιετνάμ, την υποχρέωσε να του κάνει στοματικό έρωτα και να καταπιεί το σπέρμα του.</p> <p>Η παραπονούμενη από φόβο μην τυχόν ο Κατηγορούμενος πραγματώσει τις απειλές του υπέκυψε άλλες τρεις φορές στις ορέξεις του. Κάθε φορά και αφού ο Κατηγορούμενος ολοκλήρωνε η παραπονούμενη κατάπινε το σπέρμα του Κατηγορούμενου με εξαίρεση στις 4.1.08. Την ημέρα εκείνη ο Κατηγορούμενος την ανάγκασε να του κάνει στοματικό έρωτα στην αυλή και έφτυσε το σπέρμα μέσα σε ένα σακουλάκι.</p> <p>Η παραπονούμενη κατάγγειλε την υπόθεση στον Κεντρικό Αστυνομικό Σταθμό Πόλεως και τα τεκμήρια στάλθηκαν στο Ινστιτούτο Γενετικής και Νευρολογίας Κύπρου για επιστημονικές εξετάσεις, όπου διαφάνηκε ότι το υγρό που περιείχετο στο σακουλάκι ήταν σπερματικό υγρό του Κατηγορούμενου και σάλιο της παραπονούμενης.</p>
Καταδίκη και Ποινή	Ο Κατηγορούμενος κρίθηκε ένοχος σε όλες τις κατηγορίες.
Αθώωση και λόγοι	Δ/Ε
Γίνεται διάκριση μεταξύ πορνείας και εμπορίας προσώπων;	Γίνεται διάκριση.

Προφίλ θύματος	Ευπάθεια θυμάτων	Η παραπονούμενη κατάγεται από το Βιετνάμ και ήρθε στην Κύπρο λόγω οικονομικών προβλημάτων που αντιμετώπιζε στην χώρα της. Υπέκυψε στις πιέσεις του αφεντικού της να του κάνει στοματικό έρωτα λόγω του φόβου από τις απειλές του να την απελάσει.
	Φύλο	Γυναίκα
	Ηλικία	-
	Χώρα προέλευσης	Βιετνάμ
Προφίλ θύτη	Φύλο	Άνδρας
	Ηλικία	-
	Χώρα προέλευσης	-
Μεταχείριση/Τάσεις Δικαστηρίου	<p>Το δικαστήριο ανέφερε ότι ο στοματικός έρωτας στον οποίο ο Κατηγορούμενος υπέβαλε την παραπονούμενη στις τέσσερις περιπτώσεις που πιο πάνω αναφέρθηκαν ήταν αποτέλεσμα των πιέσεων και απειλών του και ως τέτοιος εμπίπτει στην έννοια της σεξουαλικής εκμετάλλευσης που προβλέπει ο Νόμος.</p> <p>Η πιο πάνω συμπεριφορά του Κατηγορούμενου την ίδια στιγμή αποτελεί κατάχρηση από μέρους του Κατηγορούμενου της πιο πάνω εξουσίας και επιρροής που αυτός ως εκ της θέσης του είχε πάνω στην παραπονούμενη.</p> <p>Ο Κατηγορούμενος δεν είχε οποιοδήποτε δικαίωμα να υποβάλλει την παραπονούμενη σε στοματικό έρωτα. Το έκανε εκμεταλλευόμενος την θέση του ως αφεντικού της παραπονούμενης καθώς και την άσχημη οικονομική της κατάσταση η οποία καθώς ήταν αναμενόμενο θα επιτείνετο έτι περισσότερο από τυχόν επιστροφή της στην</p>	

	πατρίδα της. Υπό αυτές τις περιστάσεις η παραπονούμενη δικαιολογημένα θεώρησε ότι δεν είχε περιθώριο παρά να υποταχθεί στις απαιτήσεις του Κατηγορούμενου.
--	--

Υπόθεση Α/Α: 6	
Αρ. Υπόθεσης:	4997/09
Διάδικοι	Αστυνομικός Διευθυντής Λεμεσού ν. ΑΙ
Αρμόδιο Δικαστήριο	ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΛΕΜΕΣΟΥ
Δικαστής/ες	ΕΝΩΠΙΟΝ: Αλέξανδρος Α. Παναγιώτου. Ε.Δ.
Ημερομηνία Απόφασης	8 Μαρτίου 2011 (Απόφαση) 18 Μαρτίου 2011 (Ποινή)
Χρονολογία διάπραξης αδικημάτων	2007
Νομικές Διατάξεις που εφαρμόστηκαν	Σεξουαλική εκμετάλλευση ενηλίκων προσώπων κατά παράβαση του άρθρου 9 του περί Καταπολέμησης της Εμπορίας και της Εκμετάλλευσης Προσώπων Νόμου 87(Ι)/07. Μαστροπείας κατά παράβαση του άρθρου 157(β) του Ποινικού Κώδικα.
Περίληψη	Οι Παραπονούμενες κατάγονται από το Βιετνάμ και έφτασαν στην Κύπρο νόμιμα προκειμένου να εργαστούν ως οικιακοί βοηθοί στην Λεμεσό. Σε κάποιο στάδιο εγκατέλειψαν τους χώρους εργασίας τους και διέμεναν στην Κύπρο παράνομα. Κατά τον Σεπτέμβριο του 2007, οι δύο παραπονούμενες συναντήθηκαν με την κατηγορούμενη στον μόλο της Λεμεσού. Η κατηγορούμενη τους πρότεινε να τους βρίσκει πελάτες για μασάζ. Θα αναλάμβανε να τις παίρνει σε ξενοδοχεία και να τους στέλνει πελάτες. Ο κάθε πελάτης θα έδινε £25,00 για το μασάζ από τις οποίες τις £20,00 θα

	<p>έδιναν στην κατηγορουμένη και θα κρατούσαν αυτές τις £5,00.</p> <p>Οι παραπονούμενες αποδέχθηκαν την πρόταση. Αφού συμφώνησαν, η κατηγορουμένη τις έπαιρνε κάθε πρωί με το αυτοκίνητο της στην πολυκατοικία «Εσπερίδες» στην Γερμασόγεια και τους έδιδε ένα κλειδί δωματίου όπου δέχονταν τους πελάτες. Στο τέλος κάθε μέρας οι παραπονούμενες παρέδιδαν την ημερήσια είσπραξη στην κατηγορουμένη και αυτή τους πλήρωνε £5,00 για κάθε πελάτη.</p> <p>Εν τω μεταξύ, στις 18.9.07 η κατηγορουμένη επισκέφθηκε τα γραφεία της εφημερίδας «Χρυσές Ευκαιρίες» στην Λευκωσία και καταχώρησε αγγελία σε δύο πλαίσια στο ένθετο «γνωριμίες». Στο πλαίσιο αναγραφόταν ότι δύο νεαρές κοπέλες περίμεναν στην Λεμεσό τους πελάτες στο τηλέφωνο χχχχχχ για να τους ξεκουράσουν και για να τους προσφέρουν υπηρεσίες που είχαν στο μυαλό τους.</p> <p>Αρχικά οι δύο παραπονούμενες, έκαναν μόνο μασάζ στους πελάτες. Οι πελάτες όμως έκαναν παράπονο γι' αυτό και τότε η κατηγορουμένη ζήτησε από τις παραπονούμενες να κάμνουν σεξ με τους πελάτες, όταν αυτοί το ζητούν. Σε αντίθετη περίπτωση, τις απείλησε ότι θα τις έδιωχνε από την Κύπρο και θα τις έστελνε πίσω στο Βιετνάμ. Οι παραπονούμενες λόγω οικονομικής ανάγκης αποδέχθηκαν την πρόταση. Έκαναν σεξ με τους πελάτες που τους έστελνε η κατηγορουμένη και έπαιρναν από τον κάθε ένα £25,00. Τις £5,00 τις κρατούσαν οι ίδιες και τις υπόλοιπες £20,00 τις έδιναν στο τέλος της ημέρας στην κατηγορουμένη.</p> <p>Στις 20.10.07 άγνωστος άντρας πληροφόρησε σχετικά την Αστυνομία. Στην συνέχεια μεταξύ των ημερομηνιών 20-23 Οκτωβρίου 2007, η Αστυνομία έθεσε το διαμέρισμα υπό παρακολούθηση.</p>
--	---

	<p>Στις 24.10.07, αφού υπό κάλυψη αστυφύλακας έκλεισε ραντεβού και αφού εκδόθηκε Δικαστικό ένταλμα έρευνας για το εν λόγω διαμέρισμα, ο αστυφύλακας συνάντησε την Κατηγορούμενη η οποία του εξήγησε τον χώρο που θα συναντηθεί με τις κοπέλες.</p> <p>Όταν ο αστυφύλακας επισκέφθηκε το διαμέρισμα, η μία Παραπονούμενη τον ρώτησε στα Ελληνικά αν θέλει να κάμει μασάζ ή σεξ και αφού πλήρωσε £50,00 σε χαρτονομίσματα τα οποία είχε προηγουμένως φωτοτυπήσει, κάλεσε τους συναδέλφους του για να εισέλθουν στο διαμέρισμα. Οι δυο παραπονούμενες μεταφέρθηκαν στη συνέχεια στα γραφεία του ΤΑΕ για περαιτέρω διερεύνηση της υπόθεσης.</p> <p>Η κατηγορούμενη εντοπίστηκε τελικά στην Λευκωσία και συνελήφθη στις 4.1.08.</p>
Καταδίκη και Ποινή	<p>Η κατηγορούμενη βρέθηκε ένοχη μετά από ακροαματική διαδικασία, σε 6 συνολικά κατηγορίες που αφορούν τα αδικήματα της σεξουαλικής εκμετάλλευσης ενηλίκων, της μαστροπείας, της διατήρησης οίκου ανοχής και του αποζήν από κέρδη πορνείας.</p> <p>Στην 1^η και 2^η κατηγορία για το αδίκημα της σεξουαλικής εκμετάλλευσης ενηλίκων επιβλήθηκε ποινή φυλάκισης 12 μηνών σε κάθε κατηγορία.</p> <p>Στην 3^η και 4^η κατηγορία για το αδίκημα της μαστροπείας επιβλήθηκε ποινή φυλάκισης 6 μηνών σε κάθε κατηγορία.</p> <p>Στην 5^η κατηγορία για το αδίκημα της διατήρησης οίκου ανοχής επιβλήθηκε ποινή φυλάκισης 2 μηνών.</p> <p>Στην 6^η κατηγορία για το αδίκημα του αποζήν από κέρδη πορνείας επιβλήθηκε ποινή φυλάκισης 6 μηνών.</p> <p>Όλες οι ποινές να συντρέχουν.</p>
Αθώωση και λόγοι	Δ/Ε
Γίνεται διάκριση μεταξύ πορνείας και	Γίνεται διάκριση όμως η κατηγορούμενη βρέθηκε ένοχη και για τα δύο ποινικά αδικήματα.

εμπορίας προσώπων;		
Προφίλ θύματος	Ευπάθεια θυμάτων	<p>Βρίσκονται σε ξένη χώρα όπου παραμένουν παράνομα μετά την εγκατάλειψη του χώρου εργασίας τους και έχουν οικονομική ανάγκη για να επιβιώσουν.</p> <p>Η κατηγορούμενη, εκμεταλλευόμενη την οικονομική ανάγκη των δύο παραπονούμενων λόγω του ότι βρισκόνταν Κύπρο παράνομα χωρίς νόμιμη άδεια και εργασία, τις προήγαγε σε κοινή πορνεία και καθ' όλους τους επίδικους χρόνους, αποκόμισε οικονομικό όφελος από τις παράνομες πράξεις της αφού εισέπραττε την μερίδα του λέοντος από την πορνεία που ασκούσαν οι δύο αλλοδαπές, αποδίδοντας τους μόνο το ποσόν των £5,00 ανά πελάτη.</p>
	Φύλο	Γυναίκες
	Ηλικία	-
	Χώρα προέλευσης	Βιετνάμ
Προφίλ θύτη	Φύλο	Γυναίκα
	Ηλικία	40
	Χώρα προέλευσης	Κύπρος

Μεταχείριση/Τάσεις Δικαστηρίου	<p>Το δικαστήριο ανέφερε ότι η σοβαρότητα των αδικημάτων προκύπτει και από την νομολογία αλλά και από την φύση των ίδιων των αδικημάτων. Πρόκειται για συμπεριφορές που πλήττουν την αξιοπρέπεια των θυμάτων, προσβάλλουν τα ήθη και των πολιτισμό μας και αποτελούν ταυτόχρονα, εστίες διάπραξης και άλλων αδικημάτων.</p> <p>Ανάφερε επίσης ότι το αδίκημα της εκμετάλλευσης ανθρώπων προβάλλει επιτακτικά η ανάγκη για επιβολή αποτρεπτικής ποινής.</p> <p>Το δικαστήριο εξετάζοντας τους ελαφρυντικούς παράγοντες ανέφερε ότι οι μετριαστικοί παράγοντες δεν είναι τέτοιας έκτασης που να υπερφαλαγγίζουν την ανάγκη για επιβολή αποτρεπτικής ποινής λόγω της σοβαρότητας των αδικημάτων.</p> <p>Φαίνεται ότι το φύλο της καταδικασθείσας, οι μετριαστικοί παράγοντες, ο χρόνος που διήρκεσε η δίκη, καθώς και η ανυπαρξία σωματικής βίας, οδήγησε τον δικαστή να αποφασίσει μια ιδιαίτερα ελαφριά ποινή συνολικής διάρκειας 12 μηνών, σε σύγκριση με τις υπόλοιπες υποθέσεις που εξετάστηκαν.</p>
-----------------------------------	--

Υπόθεση Α/Α: 7	
Αρ. Υπόθεσης:	6414/09
Διάδικοι	Αστυνομία ν. ΘΠ
Αρμόδιο Δικαστήριο	ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΛΑΡΝΑΚΑΣ
Δικαστής/ες	ΕΝΩΠΙΟΝ: Η. ΓΕΩΡΓΙΟΥ, Ε.Δ.
Ημερομηνία Απόφασης	24 Αυγούστου 2009 (Απόφαση)
Χρονολογία διάπραξης αδικημάτων	2007-2008
Νομικές Διατάξεις που εφαρμόστηκαν	Σεξουαλική εκμετάλλευση ενηλίκων προσώπων κατά παράβαση των άρθρων 2, 3, 4 και 9(ε) του περί

	Καταπολέμησης της Εμπορίας και Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων Ν. 87.(1)/2007 και Βιασμός κατά παράβαση των άρθρων 144 και 145 του Ποινικού Κώδικα.
Περίληψη	<p>Η SR στις 5.12.2007 ήλθε στην Κύπρο και την παρέλαβε ο κατηγορούμενος ο οποίος την μετέφερε σε ένα σπίτι στις Αγγλισίδες. Ο κατηγορούμενος της ανέφερε ότι θα δούλευε στο σπίτι του. Ισχυρίστηκε ότι ενώ κοιμόταν στο υπνοδωμάτιο της μετέβει σ' αυτό ο κατηγορούμενος ο οποίος ξάπλωσε δίπλα της και της ανέφερε ότι επιθυμούσε να του κάνει στοματικό έρωτα. Η ίδια αρνήθηκε αλλά αυτός επέμενε και αφού έβγαλε τα ρούχα του, ακολούθως έκανε σεξ μαζί της χωρίς την συγκατάθεση της. Κατά την διάρκεια του σεξ δεν χρησιμοποίησε προφυλακτικό και ολοκλήρωσε μέσα της. Στις Αγγλισίδες παρέμειναν για 4 μέρες και ακολούθως μετέβησαν στο σπίτι του στην Πύλα. Η ίδια ισχυρίστηκε ότι καθάριζε τα σπίτια του κατηγορουμένου, το κέντρο που διατηρούσε στην Πύλα και έκανε σεξ μαζί του όποτε ήθελε ο κατηγορούμενος, χωρίς τη θέληση της, λόγω του ότι δεν επιθυμούσε να μεταβεί στην Μολδαβία και ενόψει του γεγονότος ότι είχε ανάγκη από χρήματα και έπρεπε να εργαστεί ερχόταν σε συνουσία μαζί του. Ισχυρίστηκε επίσης ότι ο Κατηγορούμενος την πλήρωνε περισσότερα χρήματα διότι κοιμόταν μαζί του.</p> <p>Επειδή δεν ήταν ικανοποιημένη από τα χρήματα που της κατέβαλλε ο κατηγορούμενος κάποιες άλλες φίλες της από την Μολδαβία της βρήκαν άλλη δουλειά στο Ξυλοφάγου με περισσότερα χρήματα. Όταν ζήτησε από τον κατηγορούμενο τα χρήματα που της όφειλε, αυτός αντέδρασε και της ανέφερε ότι θα την στείλει πίσω στην χώρα της και ότι θα φέρει άλλη γυναίκα. Τσακώθηκαν μεταξύ τους και στις 8.4.2008 την μετέφερε στο Τμήμα Αλλοδαπών και Μετανάστευσης. Στην κατάθεση της</p>

	<p>ανάφερε ότι ο λόγος που βρισκόταν στην αστυνομία δεν ήταν για να τον καταγγείλει σε σχέση με το γεγονός ότι ήλθε σε σεξουαλική επαφή μαζί του χωρίς την θέληση της και σε καμιά περίπτωση δεν επιθυμούσε να προχωρήσει η υπόθεση στο Δικαστήριο διότι δεν είχε παράπονο από τον κατηγορούμενο και το μόνο που ζητούσε ήταν να της πληρώσει τα λεφτά που της χρωστούσε και να της υπογράψει το έγγραφο απαλλαγής ώστε να μπορέσει να εργαστεί αλλού.</p>	
Καταδίκη και Ποινή	Δ/Ε	
Αθώωση και λόγοι	Ο κατηγορούμενος αθώωθηκε και απαλλάχθηκε από όλες τις κατηγορίες.	
Γίνεται διάκριση μεταξύ πορνείας και εμπορίας προσώπων;	Γίνεται διάκριση.	
Προφίλ θύματος	Ευπάθεια θυμάτων	<p>Η παραπονούμενη ήταν παντρεμένη με 2 ανήλικα παιδιά.</p> <p>Ισχυρίστηκε ότι έκανε σεξ με τον Κατηγορούμενο όποτε ήθελε ο Κατηγορούμενος, χωρίς τη θέληση της, λόγω του ότι δεν επιθυμούσε να μεταβεί στην Μολδαβία και ενόψει του γεγονότος ότι είχε ανάγκη από χρήματα και έπρεπε να εργαστεί ερχόταν σε συνουσία μαζί του.</p>
	Φύλο	Γυναίκα
	Ηλικία	-
	Χώρα προέλευσης	Μολδαβία
Προφίλ θύτη	Φύλο	Άνδρας
	Ηλικία	-

	Χώρα προέλευσης	Κύπρος
Μεταχείριση/Τάσεις Δικαστηρίου	<p>Το δικαστήριο δεν αποδέχτηκε τη μαρτυρία της παραπονούμενης στην οποία ανέφερε ότι ο κατηγορούμενος της συμπεριφερόταν με σκληρό και απάνθρωπο τρόπο αφού σύμφωνα με την ίδια ερχόταν σε συνουσία μαζί της χωρίς την θέληση της, την απειλούσε ότι θα την στείλει πίσω στην χώρα της και την κλείδωσε στο σπίτι.</p> <p>Η παρούσα υπόθεση παρουσιάζει την εκδοχή όπου εκ πρώτης όψεως ευάλωτο θύμα εκμεταλλεύεται καταστάσεις καταγγέλλοντας για βιασμό/σεξουαλική εκμετάλλευση με απώτερο σκοπό την καταβολή απλήρωτων μισθών καθώς επίσης για να λάβει το έγγραφο απαλλαγής από τον εργοδότη. Παρότι κρίθηκε από το δικαστήριο ότι ο Κατηγορούμενος ήταν αθώος, αυτή η υπόθεση δείχνει ότι μια αλλοδαπή ή αλλοδαπός οι οποίοι εξαρτούνται πλήρως από την απαλλαγή από τον εργοδότη τους για να εργαστούν αλλού στην Κύπρο, χωρίς να καταστούν παράνομοι μετανάστες, είναι πιο ευάλωτοι σε πιέσεις/εκπόρνευση και κάθε άλλου είδους εκμετάλλευση, λόγω της ευπαθούς θέσης τους. Άλλωστε το γεγονός ότι η παραπονούμενη κατέφυγε σε καταγγελία βιασμού, η οποία δεν μπόρεσε να αποδειχθεί πέραν πάσης λογικής αμφιβολίας, καταδεικνύει ότι είχε την ανάγκη να ξεφύγει από τον εργοδότη της.</p>	

Υπόθεση Α/Α: 8	
Αρ. Υπόθεσης:	13076/10
Διάδικοι	<p>Αστυνομικός Διευθυντής Πάφου ν.</p> <p>1. ΖΚ</p> <p>2. ΘΗ</p> <p>3. ΑΧ</p>

	4. ΓΑ 5. ΜΔ 6. Εκ 7. ΝΧ ⁶³⁹
Αρμόδιο Δικαστήριο	Επαρχιακό Δικαστήριο Πάφου
Δικαστής/ες	ΕΝΩΠΙΟΝ: (ΣΤ. ΝΑΘΑΝΑΗΛ, Δ. ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ, Τ.Θ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ)
Ημερομηνία Απόφασης	17 Ιουνίου 2014
Χρονολογία διάπραξης αδικημάτων	2009
Νομικές Διατάξεις που εφαρμόστηκαν	<p>Οι κατηγορίες που αντιμετώπισαν οι κατηγορούμενοι αφορούσαν τα αδικήματα</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. της συνωμοσίας στη βάση των άρθρων 371 και 20 του Ποινικού Κώδικα, Κεφ. 154, 2. αδικήματα μαστροπείας κατά παράβαση του άρθρου 157(β) του Κεφ. 154. 3. την προαγωγή διαφθοράς γυναίκας με απειλές στη βάση του άρθρου 159(α) του Ποινικού Κώδικα, Κεφ. 154, καθώς και 4. της Παράνομης κατακράτησης γυναίκας χωρίς τη θέληση της, κατά παράβαση του άρθρου 162(α) του Ποινικού Κώδικα, Κεφ. 154 5. της εκμετάλλευσης πορνών (αποζήν από κέρδη πορνείας), με βάση το άρθρο 164(1)(α) του Ποινικού Κώδικα, Κεφ. 154 6. της εμπορίας ενηλίκων προσώπων με βάση το άρθρο 5 του περί της Καταπολέμησης Εμπορίας και της Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας Θυμάτων Νόμου αρ. 87(Ι)/2007.

⁶³⁹ Αρ. 13076/10, Αστυνομικός Διευθυντής Πάφου ν. Ζ. Κ. κ.α. [2014], <http://www.cylaw.org/cgi-bin/open.pl?file=apofaseised/poin/2014/4220140277.htm&qstring=%25E5%25F5%25E1%25E3%25E3%25E5%25EB%25EF%252A%20and%20%25EA%25EF%25F5%25F4%25E1%25ED%252A>

	<p>7. της εκμετάλλευσης στην εργασία με βάση το άρθρο 8(α) (β) και (ε) του Ν87(Ι)/2007</p> <p>8. της σεξουαλικής εκμετάλλευσης ενηλίκων προσώπων με βάση τα άρθρα 2 και 9 του Ν87(Ι)/2007</p> <p>9. της Εμπορίας ενηλίκων προσώπων με βάση τα άρθρα 2 και 5 του Ν87(Ι)/2007</p> <p>10. της παρακράτησης προσωπικών εγγράφων στη βάση του άρθρου 13(1) του Ν87(Ι)/2007.</p>
Περίληψη	<p>Σύμφωνα με την Παραπονούμενη, ήρθε στην Κύπρο στις 28 Μαΐου 2009 μέσω κάποιας κοπέλας επ' ονόματι DIANA, την οποία γνώρισε στη Μολδαβία και της είπε ότι είναι πολύ ωραία στην Κύπρο και ότι αν ήθελε μπορούσε να δουλέψει σε καμπαρέ με μισθό πάνω από €1000 μηνιαίως. Θα χόρευε και ότι αν έβρισκε κανένα πλούσιο πελάτη να της κερνούσε ποτά και της άρεσε μπορούσε να βγει μαζί του και να τον παντρευτεί και να μείνει μόνιμα στην Κύπρο.</p> <p>Η Παραπονούμενη συμφώνησε και η DIANA διευθέτησε το ταξίδι στην Κύπρο, όπου ήρθε ένας άντρας και την παρέλαβε από το αεροδρόμιο μαζί με μια άλλη κοπέλα και την μετέφερε στην πανσιόν στην Πάφο. Την επόμενη μέρα πήγε ο κατηγορούμενος 5 και της είπε να ετοιμαστεί διότι είχε πελάτη. Τότε κατάλαβε ότι έπρεπε να κάνει σεξ με κάποιο πελάτη αλλά δεν ήθελε. Δεν είπε τίποτε όμως, γιατί φοβόταν μήπως την κτυπήσει και την διώξει.</p> <p>Ακολούθως, την πήρε ο κατηγορούμενος 4 σε ένα πελάτη επ' ονόματι Ανδρέα στο Coral Bay και έκανε σεξ. Της έδωσε €150 τα οποία έδωσε στον κατηγορούμενο 5 όταν ήρθε και την πήρε. Μετά, στην πανσιόν ήρθε ο κατηγορούμενος 1 ο οποίος της έδωσε €50.</p> <p>Τις επόμενες 10 μέρες την έπαιρναν οι κατηγορούμενοι 3, 4 και 5 σε διάφορα ξενοδοχεία που υπήρχαν πελάτες για να κάνει σεξ και μετά την έφερναν πίσω. Ο πελάτης πλήρωνε τα γκαρσόνια €110 και της έδιναν €40. Δεν ήθελε</p>

να κάνει αυτό το πράγμα αλλά φοβόταν να αντιδράσει και κάθε φορά έκλαιγε.

Στο καμπαρέ άρχισε δουλειά στις 12/06/2009. Οι υπόλοιπες κοπέλες της εξήγησαν ότι έπρεπε να κάθεται με πελάτες για να της κερνούν ποτό. Όταν την κεράσουν 5 ποτά, τότε θα έπρεπε να πάει μαζί του. Μόλις το άκουσε, πανικοβλήθηκε και ένοιωσε πολύ άσχημα που θα αναγκαζόταν να κάνει αυτό το πράγμα. Ένοιωθε όμως, ότι δεν είχε άλλη επιλογή αφού της είπαν ότι θα την απέλυαν, θα έμπαινε στο black - list και δεν θα μπορούσε να ταξιδέψει στο εξωτερικό.

Η πανσιόν ήταν πάνω από το καμπαρέ “ΣΤΑΘΜΟΣ” στην Πάφο. Κατά τη διάρκεια της ημέρας τα γκαρσόνια - έρχονταν με σειρά - και τις φρουρούσαν και δεν τις άφηναν να βγουν έξω. Επίσης, κατά τη διάρκεια της νύκτας τους έπαιρναν και τα κινητά τηλέφωνα.

Στις 26/07/2009 απέδρασε από την πανσιόν με τη βοήθεια ενός πελάτη, τον οποίο γνώρισε στο καμπαρέ αφού ερχόταν συχνά και την αγόραζε. Διέμειναν στη Λεμεσό, στη Λάρνακα και στην άφο και μετά από 5 περίπου βδομάδες η Παραπονούμενη τηλεφώνησε στη Μολδαβία στην Υπηρεσία Καταπολέμησης Λευκής Σαρκός όπου την παρέπεμψαν στην Αστυνομία της Κύπρου όπου τελικά προέβηκε σε καταγγελία και στις 08/09/2009 έδωσε κατάθεση.

Με βάση τα ευρήματα του Δικαστηρίου, η Παραπονούμενη ήρθε στην Κύπρο τον Μαΐο του 2009 και εργαζόταν στο καμπαρέ ΣΤΑΘΜΟΣ στην Πάφο μέχρι και τις 26/07/2009. Για όλο αυτό το διάστημα, δεν έχει προκύψει ποια ήταν τα καθήκοντα της στο εν λόγω καμπαρέ, τι είδους δουλειά έκανε, κατά πόσο έκανε σεξ με πελάτες του μαγαζιού με τη θέληση της ή όχι, κατά πόσο η ίδια πληρωνόταν και πόσα, κατά πόσο ο κατηγορούμενος 1 ή οι άλλοι κατηγορούμενοι έπαιρναν και αυτοί οποιαδήποτε χρήματα, κατά πόσο

	εξανάγκαζαν την κατηγορούμενη να προβαίνει σε πράξεις που δεν ήθελε κλπ.	
Καταδίκη και Ποινή	Δ/Ε	
Αθώωση και λόγοι	<p>Σύμφωνα με το Δικαστήριο, η μαρτυρία της παραπονούμενης παρουσιάζει σοβαρές αδυναμίες, κενά καθώς επίσης σε αρκετά της σημεία στερείται πειστικότητας. Επίσης, υπάρχουν διάφορες ανακρίβειες και αντιφάσεις επί ουσιαστικών ζητημάτων. Οι ανακρίβειες, οι αντιφάσεις, τα κενά, η αοριστία των ισχυρισμών και οι μη πειστικές δικαιολογίες που έδωσε η παραπονούμενη επί διαφόρων ζητημάτων που ηγέρθηκαν, δεν αφήνουν άλλο περιθώριο στο Δικαστήριο από το να απορρίψει τη μαρτυρία της στην ολότητα της.</p> <p>Εν όψει της απουσίας οποιονδήποτε ευρημάτων επί ουσιαστικών γεγονότων, η απόδειξη των οποίων είναι ουσιώδες και σημαντική για την στοιχειοθέτηση των συστατικών στοιχείων όλων των κατηγοριών η κατάληξη είναι ότι οι κατηγορούσα αρχή απέτυχε να αποδείξει την υπόθεση της εναντίον των κατηγορουμένων στον αναγκαίο βαθμό.</p> <p>Όλοι οι κατηγορούμενοι αθωώνονται κα απαλλάσσονται από τις όλες τις κατηγορίες.</p>	
Γίνεται διάκριση μεταξύ πορνείας και εμπορίας προσώπων;	Γίνεται διάκριση όμως δεν εξετάζονται τα συστατικά στοιχεία των αδικημάτων διότι δεν έγινε αποδεκτή η μαρτυρία της παραπονούμενης.	
Προφίλ θύματος	Ευπάθεια θυμάτων	Η παραπονούμενη δεν αναγνωρίστηκε ως θύμα.
	Φύλο	Γυναίκα
	Ηλικία	-
	Χώρα προέλευσης	Μολδαβία

Προφίλ θύτη * σε αυτή την περίπτωση ήταν μόνο κατηγορούμενοι	Φύλο	Άνδρες
	Ηλικία	-
	Χώρα προέλευσης	Κύπρος
Μεταχείριση/Τάσεις Δικαστηρίου	Το Δικαστήριο αποφάσισε να μην αποδεκτεί τη μαρτυρία της παραπονούμενης λόγω των αντιφάσεων, ανακρίβειών και μη πειστικών εκδοχών που υποστήριξε, αλλά και λόγω της κακής εντύπωσης που δημιούργησε με τη συμπεριφορά της. Δεν υπήρχε οποιαδήποτε ενισχυτική μαρτυρία σε σχέση με τους ισχυρισμούς της. Εντούτοις, το Δικαστήριο δίκαια ψέγει και τη μαρτυρία των κατηγορούμενων διότι προέβησαν μόνο σε ανώμοτες δηλώσεις και δεν έκαναν καλή εντύπωση στο δικαστήριο.	

Υπόθεση Α/Α: 9	
Αρ. Υπόθεσης:	34444/10
Διάδικοι	Δημοκρατία ν. 1.ΧΠ, 2.ΑΓ, 3. ΔΔ, 4. ΖΚ
Αρμόδιο Δικαστήριο	ΚΑΚΟΥΡΓΙΟΔΙΚΕΙΟ ΛΕΜΕΣΟΥ
Δικαστής/ες	ΕΝΩΠΙΟΝ: Τ. Ψαρά-Μιλτιάδου, Π.Ε.Δ., Ι. Ιωαννίδη, Α.Ε.Δ., Στ. Τσιβιτανίδου-Κίζη, Ε.Δ.
Ημερομηνία Απόφασης	14 Δεκεμβρίου, 2011
Χρονολογία διάπραξης αδικημάτων	2010
Νομικές Διατάξεις που εφαρμόστηκαν	<u>Κατηγορούμενοι 1 και 2:</u> Σεξουαλική εκμετάλλευση ενηλίκων προσώπων, κατά παράβαση των άρθρων 2 και 9(β) και 9(γ) του Περί Καταπολέμησης της Εμπορίας και της Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων Νόμου 87(1)/07 και άρθρου 20 του Ποινικού Κώδικα Κεφ.154. Απαγωγή, κατά παράβαση των άρθρων 148 και 20 του Ποινικού Κώδικα.

	<p>Απαγωγή με σκοπό να υποβληθεί πρόσωπο σε βαριά βλάβη, κατά παράβαση των άρθρων 251 και 20 του Ποινικού Κώδικα Κεφ.154.</p> <p>Συνωμοσία προς διάπραξη κακουργήματος, κατά παράβαση του άρθρου 371 του Ποινικού Κώδικα Κεφ.154.</p> <p>Βιασμός, κατά παράβαση των άρθρων 144 και 20 του Ποινικού Κώδικα Κεφ.154.</p> <p><u>Κατηγορούμενη 4:</u></p> <p>Συνέργεια μετά τη διάπραξη ποινικού αδικήματος, κατά παράβαση των άρθρων 23, 24, 243, 282 και 283 του Ποινικού Κώδικα, Κεφ.154.</p> <p>Ψευδείς πληροφορίες σε αστυνομικό, κατά παράβαση του άρθρου 114 του Ποινικού Κώδικα Κεφ.154.</p>
Περίληψη	<p>Η Παραπονούμενη έφθασε στη Κύπρο, για να εργαστεί ως οικιακή βοηθός και κατέληξε σε ένα χωριό την Ανώγυρα, την 1.12.2010. Το νέο της αφεντικό ήταν ο Κατηγορούμενος 1 ο οποίος την παρέλαβε για να δουλεύει στο σπίτι και στη φάρμα του ως οικιακή βοηθός με €400. Ξεκίνησε να δουλεύει από την επόμενη 2.12.2010 και έκανε πάρα πολλές δουλειές στο σπίτι, την φάρμα και το κήπο.</p> <p>Στις 4.12.10 το πρωί, η γυναίκα του αφεντικού της (δηλαδή η κατηγορούμενη 4), την ξύπνησε και της είπε να προσέχει το μωρό και έφυγε αφήνοντας τον άντρα της, τον κατηγορούμενο 1, να κοιμάται στο δωμάτιο του. Στις 8.00 αυτός ξύπνησε, ρώτησε την Παραπονούμενη αν καθάρισε τον κήπο. Αυτή του είπε ότι πρόσεχε το μωρό και ο κατηγορούμενος 1 έφυγε. Στις 9.00 όταν επέστρεψε του είπε ότι δεν ήθελε να δουλεύει πια εκεί λόγω του ότι ήταν πολλές οι δουλειές. Της είπε εντάξει να μείνει μέχρι να έρθει η νύφη της κατηγορούμενης 4 για να προσέχει το μωρό και τότε θα την έπαιρνε στη στάση λεωφορείου για να πάει στη Λεμεσό.</p>

	<p>Γύρω στις 11.00 ήρθε η γυναίκα αυτή «μαζί με δυο άντρες». Εκεί, η γυναίκα αυτή άρχισε να την κτυπά, χαστουκίζοντας την στο πρόσωπο, σπρώχνοντας της, δίνοντας της γροθιές και κλωτσώντας την. Στη συνέχεια ο κατηγορούμενος 1 της πήρε τα 8.000 Βιετναμέζικα Ντογκ που είχε και η Συλβάνα της πήρε το κινητό της. Οι δυο άντρες την έσυραν στο αυτοκίνητο τους, το οποίο οδηγούσε ο κατηγορούμενος 2 και την οδήγησαν σε ένα τροχόσπιτο, κοντά στην φάρμα και διαδοχικά την βίασαν αφού την κτύπησαν. Ο Κατηγορούμενος 1 τους ακολούθησε περπατητός και ξεκλείδωσε το τροχόσπιτο. Όταν τελείωσαν ο Κατηγορούμενος 1 τους έδωσε οδηγίες να την δέσουν και να φύγουν. Μετά από δυο ώρες περίπου κατάφερε να ελευθερωθεί, αφού έσπασε ένα παράθυρο με αποτέλεσμα να βγει και στη συνέχεια να ζητήσει βοήθεια.</p> <p>Κατέφυγε στο σπίτι μιας γυναίκας που της καθάρισε τις πληγές και τη βοήθησε να επικοινωνήσει με μια Βιετναμέζα φίλη της και με τον Κοινοτάρχη του Χωριού Ανώγυρα. Στη συνέχεια επικοινωνήσαν με την Αστυνομία που άκουσε την κατάθεση της και την πήρε στο νοσοκομείο.</p>
Καταδίκη και Ποινή	<p>Οι Κατηγορούμενοι 1 και 2 και η Κατηγορούμενη 4 βρέθηκαν ένοχοι σε όλες τις πιο πάνω κατηγορίες.</p> <p>Στον κατηγορούμενο 1 για την κατηγορία 6 (κατοχή περιστρόφου) επιβλήθηκε ποινή φυλάκισης 4 χρόνων και στην κατηγορία 7 (κατοχή μόκο) ποινή φυλάκισης ενός χρόνου.</p> <p>Στους κατηγορούμενους 1 και 2, για τις κατηγορίες 4 και 5 (απαγωγές) επιβλήθηκε ποινή φυλάκισης 2 και 3 χρόνων αντίστοιχα στον καθένα, ενώ για την κατηγορία 10 (βιασμού) επιβλήθηκε ποινή φυλάκισης 13 χρόνων στον κατηγορούμενο 1 και 11 χρόνων φυλάκισης στον κατηγορούμενο 2.</p>

	Στην κατηγορούμενη 4 στην 11 ^η κατηγορία επιβλήθηκε ποινή φυλάκισης 60 ημερών και στην 12 ^η κατηγορία 30 ημερών. Οι ποινές φυλάκισης να συντρέχουν για τον κάθε κατηγορούμενο για τις κατηγορίες που τον αφορούν.	
Αθώωση και λόγοι	Δ/Ε	
Γίνεται διάκριση μεταξύ πορνείας και εμπορίας προσώπων;	Γίνεται διάκριση.	
Προφίλ θύματος	Ευπάθεια θυμάτων	<p>Η Παραπονούμενη είναι από το Βιετνάμ, παντρεμένη με δυο παιδιά, ήρθε στην Κύπρο «μέσω ατζέντη» για να εργοδοτηθεί ως οικιακή βοηθός. Δεν μιλά ούτε Ελληνικά ούτε Αγγλικά.</p> <p>Φαίνεται επίσης ότι η παραπονούμενη αντιμετώπιζε «κατηγορία παράνομης εργοδότησης».</p> <p>Όπως παρατηρείται και σε άλλες υποθέσεις ευάλωτων θυμάτων σεξουαλικής εκμετάλλευσης, η Παραπονούμενη έδωσε πολλές καταθέσεις στην Αστυνομία διότι λόγω του φόβου, της ντροπής και του σοκ που υπέστη δεν μπόρεσε να πει ευθύς εξ αρχής όλα ή όλα με λεπτομέρειες. Σιγά-σιγά, όταν ένιωθε ασφαλής και ένιωθε ότι μπορούσε να εμπιστευθεί την Αστυνομία έδιδε τις παραπέρα καταθέσεις της αφού επίσης η Αστυνομία την ρωτούσε διάφορα και η ίδια θυμόταν και άλλες λεπτομέρειες. Λόγω του ότι η Παραπονούμενη ανέφερε το βιασμό σε κατοπινό στάδιο, η εξέταση από τον εμπειρογνώμονα</p>

		ιατροδικαστή δέκα μέρες μετά το βιασμό, δεν μπορούσαν να γίνουν ευρήματα βιασμού ή όχι, τονίζοντας βέβαια ότι η μη ύπαρξη κακώσεων στα γεννητικά όργανα δεν σημαίνει ότι δεν συντελέσθηκε βιασμός αφού η σεξουαλική επαφή μπορεί να επιτευχθεί με χρήση απειλής ή άλλου λόγου.
	Φύλο	Γυναίκα
	Ηλικία	37 ετών
	Χώρα προέλευσης	Βιετνάμ
Προφίλ θύτη	Φύλο	Άνδρες και Γυναίκα
	Ηλικία	17, 50, 26, 47
	Χώρα προέλευσης	Κύπρος και Βουλγαρία
Μεταχείριση/Τάσεις Δικαστηρίου	<p>Κατά την εξέταση της μαρτυρίας της Παραπονούμενης, το δικαστήριο έλαβε υπόψη την ευάλωτη κατάσταση της και αποφάνθηκε ότι υπό τις περιστάσεις η στάση της δεν ήταν ύποπτη· αντίθετα δεικνύει ένα άτομο φοβισμένο και ευάλωτο, το οποίο δείχνει και εκφράζει αφενός το φόβο, την ντροπή και την ταπείνωση, την περιορίζει όμως στα πιο «ανώδυνα» γιατί ντρέπεται κυρίως και δεν γνωρίζει αν μπορεί να έχει εμπιστοσύνη στους αρμοδίους. Δεν θεωρήθηκε αφύσικη την διστακτικότητα της, αντίθετα, το δικαστήριο αναγνώρισε ότι η Παραπονούμενη δείχνει την φιλαλήθεια της μιας και οι ίδιοι ο κατηγορούμενος 2 και ο πρώην κατηγορούμενος 3 ξεχωριστά ο καθένας ομιλούν ακριβώς για την συνουσία με την παραπονούμενη, αν και την θεωρούν να έγινε «με την θέληση της».</p> <p>Το δικαστήριο επέβαλε ποινές συνολικής διάρκειας 15 και 13 χρόνων στους Κατηγορούμενους 1 και 2 αντίστοιχα για τα αδικήματα του βιασμού και της απαγωγής, ενώ στον</p>	

	<p>Κατηγορούμενο 3, ο οποίος παραδέχθηκε τις κατηγορίες επιβλήθηκε ποινή φυλάκισης 2 ½ και 1 χρόνου με αναστολή εκτέλεσης σύμφωνα με τον Νόμο, για να καταθέσει ως μάρτυρας κατηγορίας. Βλέπουμε ότι σε αυτή την περίπτωση, το δικαστήριο χρησιμοποίησε τη διακριτική του ευχέρεια και έθεσε ελεύθερο ένα νεαρό βιαστή, ο οποίος, όπως αναγνωρίζεται από το δικαστήριο είναι άτομο «εμφανώς χαμηλής διάνοησης που αποκαλύπτετο από την αδυναμία του στη ανάγνωση, στην έκφραση και την εν γένει αντίληψη του». Αυτή η πρακτική του δικαστηρίου, όχι μόνο δεν αντικατοπτρίζει οποιαδήποτε επιπρόσθετη αυστηρότητα προς το θύτη «ευάλωτου» θύματος, ο οποίος συμμετείχε στη βίαιη απαγωγή, πάρα φύση βιασμό, πρόκληση σωματικής βλάβης και παράνομης κράτησης του θύματος, αλλά αντιθέτως, ενδεχομένως να αφήνει υπόνοιες για διαφορετική αντιμετώπιση Κύπριων θυτών έναντι ξένων θυμάτων.</p>
--	--

Υπόθεση Α/Α: 10	
Αρ. Υπόθεσης:	3995/10
Διάδικοι	Αστυνομικού Διευθυντή Πάφου ν. Σ
Αρμόδιο Δικαστήριο	ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΠΑΦΟΥ
Δικαστής/ες	ΕΝΩΠΙΟΝ: Μ. Δρουσιώτη, Ε.Δ.
Ημερομηνία Απόφασης	12 Μαρτίου 2013 (Απόφαση)
Χρονολογία διάπραξης αδικημάτων	2009
Νομικές Διατάξεις που εφαρμόστηκαν	Αποζήν από κέρδη πορνείας, κατά παράβαση των άρθρων 164(1)(α) και 20 του Ποινικού Κώδικα, Κεφ. 154.

	(Οι άλλες κατηγορίες αποσύρθηκαν με την Ενδιάμεση Απόφαση)	
Περίληψη	<p>Στις 2.5.2009 οργανώθηκε συντονισμένη επιχείρηση από μέλη του ΤΑΕ και του ΟΠΕ Πάφου. Ο Μ.Κ.2 Αστ. 1799 Χαραλάμπους επισκέφθηκε το καμπαρέ με την ονομασία «ΚΑΤΑΙΓΙΔΑ». Στο καμπαρέ όταν εισήλθε και κάθισε στον καναπέ τον προσέγγισε ο κατηγορούμενος και του παράγγειλε ένα ουίσκι. Κοντά του ήρθε και κάθισε μια καλλιτέχνιδα από τη Μολδαβία. Παρέμεινε στο καμπαρέ μέχρι η ώρα 3.00 και αφού πλήρωσε το ποσό των €140, άφησε τρία χαρτονομίσματα των €50, έφυγε από το καμπαρέ μαζί με την καλλιτέχνιδα και μετέβηκε στο Valentina Hotel Apartments όπου ενοικίασε ένα δωμάτιο με αριθμό 104. Όταν μπήκε στο δωμάτιο ρώτησε την καλλιτέχνιδα πόσα θέλει για να έρθει σε σεξουαλική επαφή μαζί της και αφού του είπε ότι θέλει €100 της έδωσε δύο χαρτονομίσματα των €50. Όταν η καλλιτέχνιδα μπήκε στο μπάνιο αυτός ειδοποίησε τους συναδέλφους του.</p>	
Καταδίκη και Ποινή	Δ/Ε	
Αθώωση και λόγοι	Ο κατηγορούμενος αθώωθηκε και απαλλάχθηκε από όλες τις κατηγορίες, λόγω του ότι δεν αποδείχθηκε από την μαρτυρία ότι η «καλλιτέχνιδα» ήταν πόρνη και ότι ο Κατηγορούμενος είχε την κοπέλα υπό τον έλεγχο του.	
Γίνεται διάκριση μεταξύ πορνείας και εμπορίας προσώπων;	Γίνεται αναφορά μόνο σε πορνεία όχι σε εμπορία προσώπων.	
Προφίλ θύματος	Ευπάθεια θυμάτων	Δεν υπάρχει παραπονούμενη ή αναγνωρισμένο θύμα στην παρούσα υπόθεση. Η υπό αναφορά από τον δικαστή ως «καλλιτέχνιδα», στην κατάθεση της στην Αστυνομία δήλωσε ότι ήθελε να κοιμηθεί με τον Αστυνομικό, χωρίς βέβαια να γνωρίζει

		<p>ότι ήταν Αστυνομικός επειδή της «άρεσε ως άντρας» και ότι πήρε τα 100 ευρώ διότι θεώρησε ότι της τα έδωσε «ως δώρο επειδή θα του έκανε παρέα».</p>
	Φύλο	Γυναίκα
	Ηλικία	-
	Χώρα προέλευσης	Μολδαβία
Προφίλ θύτη	Φύλο	Άνδρας
	Ηλικία	-
	Χώρα προέλευσης	Κύπρος
Μεταχείριση/Τάσεις Δικαστηρίου	<p>Το δικαστήριο αποδέχτηκε τη μαρτυρία του Αστυνομικού Μ.Κ.2 ως καθόλα αξιόπιστη και αποδεκτή, αλλά ανέφερε ότι δεν είναι σε θέση να αποδείξει όλα τα συστατικά στοιχεία του αδικήματος του άρθρου 164(1) και ως εκ τούτου η κατηγορία απορρίπτεται.</p> <p>Το γεγονός και μόνο ότι ο ίδιος ο δικαστής αποκαλεί την εργαζόμενη στο καμπαρέ ως «καλλιτέχνιδα» όρος ο οποίος αποδείχθηκε προβληματικός με βάση την απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (εφεξής «ΕΔΑΔ») <u>Case of Rantsev v. Cyprus and Russia (Application No. 25965/04.)</u> με αποτέλεσμα να καταργηθούν στην Κύπρο οι «βίζες για καλλιτέχνιδες», υποσυνείδητα παραπέμπει σε άτομο το οποίο ενδεχομένως να βλέπει την υπόθεση υπό το δικό του φακό. Εντούτοις, όσον αφορά στη νομική πτυχή της υπόθεσης, είναι αιτιολογημένη η απόφαση αθώωσης του Κατηγορουμένου εφόσον δεν μπόρεσε να αποδειχτεί ότι η εργαζόμενη ήταν πόρνη ή ότι την ήλεγχε ο Κατηγορούμενος.</p>	

Υπόθεση Α/Α: 11	
Αρ. Υπόθεσης:	6992/11
Διάδικοι	Αστυνομικός Διευθυντής Πάφου ν. ΑΣ
Αρμόδιο Δικαστήριο	ΣΤΟ ΜΟΝΙΜΟ ΚΑΚΟΥΡΓΙΟΔΙΚΕΙΟ ΠΑΦΟΥ
Δικαστής/ες	Χ. Μαλαχτού, Π.Ε.Δ. Μ. Ματθαίου, Α.Ε.Δ. Δ.Ι. Κίτσιου, Ε.Δ.
Ημερομηνία Απόφασης	18 Ιανουαρίου 2012
Χρονολογία διάπραξης αδικημάτων	2010-2011
Νομικές Διατάξεις που εφαρμόστηκαν	Αποζήν από κέρδη πορνείας κατά παράβαση του άρθρου 164(1)(α) του Ποινικού Κώδικα Κεφ. 154.
Περίληψη	Αποδίδεται στον κατηγορούμενο πως κατά την περίοδο 2010-2011 διατηρούσε τη μπουραρία «Banana» και το καμπαρέ «Banana» ως οίκο ανοχής (κατηγορία 7), πως εκμεταλλεύτηκε σεξουαλικά μέσω απειλών την παραπονούμενη (κατηγορία 1) και πως την υπέβαλε με τη χρήση απειλών σε υποχρεωτική εργασία, δηλαδή, την ανάγκαζε να πηγαίνει με πελάτες της μπουραρίας και του καμπαρέ και να έρχεται σε συνουσία παρά τη θέλησή της (κατηγορία 2). Ακόμα πως την κατακρατούσε μέσα στην πανσιόν του καμπαρέ «Banana» χωρίς τη θέλησή της (κατηγορία 6) και πως με σκοπό να εμποδίσει ή περιορίσει την προσωπική της ελευθερία, με πρόθεση απέκρυψε το διαβατήριό και το τραπεζικό βιβλιάρειο καταθέσεών της (κατηγορία 3). Τέλος του καταλογίζεται πως εν γνώσει του αποζούσε εξ ολοκλήρου ή μερικώς από κέρδη πορνείας (κατηγορία 8).
Καταδίκη και Ποινή	Ο Κατηγορούμενος καταδικάστηκε μόνο για την κατηγορία 8
Αθώωση και λόγοι	Αθωώθηκε για όλες τις άλλες κατηγορίες

Γίνεται διάκριση μεταξύ πορνείας και εμπορίας προσώπων;	Γίνεται διάκριση	
Προφίλ θύματος	Ευπάθεια θυμάτων	Δ/Ε
	Φύλο	Γυναίκες
	Ηλικία	-
	Χώρα προέλευσης	-
Προφίλ θύτη	Φύλο	Άνδρας
	Ηλικία	-
	Χώρα προέλευσης	Κύπρος
Μεταχείριση/Τάσεις Δικαστηρίου	Η Παραπονούμενη έκανε καλή εντύπωση στο δικαστήριο εξ ου και αποδείχθηκε η μαρτυρία σε σχέση με το αδίκημα του αποζήν από κέρδη πορνείας. Εντούτοις, αφού εξέταση όλες τις άλλες κατηγορίες, το Δικαστήριο δεν πείστηκε ότι ο Κατηγορούμενος ήταν ένοχος για τις υπόλοιπες και πιο σοβαρές κατηγορίες σε σχέση με την εκμετάλευση.	

Υπόθεση Α/Α: 12	
Αρ. Υπόθεσης:	23581/12
Διάδικοι	Αστυνομικός Διευθυντής Λευκωσίας - ν - 1. ΤΑ 2. ΙΣ
Αρμόδιο Δικαστήριο	ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ
Δικαστής/ες	Ενώπιον: Δ. Θεοδώρου, Ε.Δ.
Ημερομηνία Απόφασης	04 Οκτωβρίου 2016

Χρονολογία διάπραξης αδικημάτων	2008
Νομικές Διατάξεις που εφαρμόστηκαν	<p>Κατηγορία συνομωσίας προς διάπραξη κακουργήματος κατά παράβαση του άρθρου 371 του Ποινικού Κώδικα Κεφ. 154</p> <p>Διατήρησης χώρου εντός του οποίου ασκείται σεξουαλική εκμετάλλευση προσώπου, κατά παράβαση των άρθρων 2, 4, 14, 16, 17 και 24 του Περί Καταπολέμησης της Εμπορίας και της Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων Νόμου 87(Ι)/2007</p> <p>Κατηγορίες εμπορίας ενηλίκων προσώπων κατά παράβαση των άρθρων 2, 5, 16, 17, 22 και 23</p> <p>Κατηγορίες σεξουαλική εκμετάλλευσης ενήλικων κατά παράβαση των άρθρων 2, 9, 16, 17, 22 και 23</p> <p>Κατηγορίες νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες κατά παράβαση των άρθρων 2, 3, 4, 5, 7 και 8 του περί Παρεμπόδισης και Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες Νόμου 188(ι)/2007 (</p> <p>Κατηγορία συνομωσίας προς διάπραξη πλημμελήματος, Κατηγορία μαστροπείας και μία κατηγορία εκμετάλλευσης πόρνης, όλες κατά παράβαση συγκεκριμένων άρθρων του Ποινικού Κώδικα Κεφ. 154.</p>
Περίληψη	<p>Κατά τον Δεκέμβριο του 2008, η παραπονούμενη, η οποία κατάγεται από την Ρουμανία, ήλθε στην Κύπρο. Κατά την παραμονή της εδώ, εργάστηκε σε διάφορα μέρη, μεταξύ των οποίων και σε διάφορες μπουραρίες. Περί τον Δεκέμβριο του 2011 και ενώ εργαζόταν σε μια μπουραρία με την ονομασία Μύθος, η οποία λειτουργούσε στο κέντρο της Λευκωσίας, προσεγγίστηκε από τον κατηγορούμενο 1, ο οποίος ήταν και είναι ο ιδιοκτήτης της μπουραρίας με την ονομασία Nightlife (στο εξής «η Nightlife» ή «η μπουραρία»), για να εργαστεί κοντά του. Λόγω της</p>

	<p>λιγοστής πελατείας της μπυραρίας Μύθος, και με τη σύμφωνη γνώμη του τότε εργοδότη της, εγκατέλειψε την τότε εργασία της και άρχισε να εργάζεται στην Nightlife, με εργοδότη της πλέον τον κατηγορούμενο 1. Η εργοδότηση της στην Nightlife, διήρκησε μέχρι και τα μέσα Ιουνίου 2012, όταν και τραυματίστηκε στο πλαίσιο οδικού δυστυχήματος. Στις 14/06/12 η παραπονούμενη, στο πλαίσιο κατάθεσης που της λήφθηκε στο Αρχηγείο Αστυνομίας και συγκεκριμένα στο Γραφείο Καταπολέμησης Εμπορίας Προσώπων, κατήγγειλε τους κατηγορούμενους και ειδικότερα τον κατηγορούμενο 1 ως αυτουργό και την κατηγορούμενη 2 ως συναυτουργό του, ότι δια απειλών και εκφοβισμού, την εξωθούσαν σε πορνεία και την εκμεταλλεύονταν με τρόπο που αποκαίρδεναν χρήματα από την εκπόρνευσή της.</p> <p>Στο πλαίσιο των ανακρίσεως που ακολούθησαν της καταγγελίας της παραπονούμενης, λήφθηκαν καταθέσεις από άλλες οχτώ αλλοδαπές γυναίκες που εργάζονταν, κατά τον χρόνο των ανακρίσεων, στη Nightlife, οι οποίες αρνήθηκαν ότι εκπορνεύοντο και απάντησαν αρνητικά στο ερώτημα κατά πόσο ο κατηγορούμενος 1 απαίτησε από αυτές να συνουσιάζονται με πελάτες της μπυραρίας έναντι αμοιβής.</p>	
Καταδίκη και Ποινή	Δ/Ε	
Αθώωση και λόγοι	Οι κατηγορούμενοι αθώωθηκαν λόγω του ότι η μαρτυρία της παραπονούμενης δεν μπορούσε να γίνει αποδεκτή λόγω της ασυνέπειας της.	
Γίνεται διάκριση μεταξύ πορνείας και εμπορίας προσώπων;	Ναι γίνεται διάκριση.	
Προφίλ θύματος	Ευπάθεια θυμάτων	Δ/Ε

	Φύλο	Γυναίκα
	Ηλικία	-
	Χώρα προέλευσης	Ρουμανία
Προφίλ θύτη	Φύλο	Άνδρας και Γυναίκα
	Ηλικία	-
	Χώρα προέλευσης	Κύπρος και Ρουμανία
Μεταχείριση/Τάσεις Δικαστηρίου	Το δικαστήριο αξιολόγησε τη μαρτυρία και αφού παρουσίασε διάφορες περιπτώσεις ασυνέπειας και αντιφάσεων, κατέληξε ότι η μοναδική μάρτυρας και παραπονούμενη ήταν αναξιόπιστη και ως εκ τούτου δεν μπορούσε να καταλήξει σε συμπίερασμα ενοχής με ασφάλεια.	

Υπόθεση Α/Α: 13	
Αρ. Υπόθεσης:	964/2013
Διάδικοι	Αστυνομικός Διευθυντής Πάφου ν. ΓΝ
Αρμόδιο Δικαστήριο	ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΠΑΦΟΥ
Δικαστής/ες	Κ. Κωνσταντίνου, Ε.Δ.
Ημερομηνία Απόφασης	6 Οκτωβρίου 2016
Χρονολογία διάπραξης αδικημάτων	2013 (κατ' ισχυρισμό)
Νομικές Διατάξεις που εφαρμόστηκαν	Σεξουαλική εκμετάλλευση ενηλίκων προσώπων, κατά παράβαση των άρθρων 2 και 9(ε) του περί Καταπολέμησης της Εμπορίας και της Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων Νόμου 87(1)/07, σεξουαλική εκμετάλλευση ενηλίκων προσώπων, κατά παράβαση των άρθρων 2 και 9(στ) του ίδιου νόμου (Ν.87(1)/07, ανωτέρω), μαστροπεία, κατά

	<p>παράβαση του άρθρου 157(β) του Ποινικού Κώδικα, αποζήν από κέρδη πορνείας, κατά παράβαση του άρθρου 164(1)(α) του Ποινικού Κώδικα και τέλος, αδίκημα νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, κατά παράβαση των άρθρων 2, 4, 5, 6 και 7 του περί Παρεμπόδισης και Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες Νόμου 188(1)/07 (βλ. τις κατηγορίες 1 μέχρι 5, κατ' αντιστοιχία αδικήματος).</p>
Περίληψη	<p>Σύμφωνα με τις λεπτομέρειες αδικήματος της 1ης κατηγορίας, του καταλογίζεται ότι στις 16/1/2013, στην Πάφο, εκμεταλλεύτηκε σεξουαλικά ενήλικο πρόσωπο, από τη Ρουμανία, μέσω κατάχρησης εξουσίας ώστε αυτή να μην είχε άλλη αποδεκτή δυνατότητα, παρά να υποταχθεί στην κατάχρηση.</p> <p>Με τις λεπτομέρειες αδικήματος της 2ης κατηγορίας, του καταλογίζεται ότι στις 16/1/2013, στην Πάφο, εκμεταλλεύτηκε σεξουαλικά ενήλικο πρόσωπο, από τη Ρουμανία, μέσω παροχής ή λήψης πληρωμών ή ωφελημάτων, για εξασφάλιση της συγκατάθεσής της.</p> <p>Με τις λεπτομέρειες αδικήματος της 3ης κατηγορίας, του καταλογίζεται ότι στις 16/1/2013, στην Πάφο, προήγαγε την Παραπονούμενη από τη Ρουμανία, σε κοινή πορνεία.</p> <p>Με τις λεπτομέρειες αδικήματος της 4ης κατηγορίας, του καταλογίζεται ότι στις 16/1/2013, στην Πάφο, εν γνώσει του αποζούσε εξ ολοκλήρου ή μερικώς από κέρδη πορνείας.</p> <p>Τέλος, με τις λεπτομέρειες αδικήματος της 5ης κατηγορίας, του καταλογίζεται ότι στις 16/1/2013, στην Πάφο, απέκτησε το χρηματικό ποσό των €120,00, ενώ γνώριζε ότι αποτελούσαν έσοδα από τη διάπραξη των γενεσιουργών</p>

	αδικημάτων που αναφέρονται στις προηγούμενες κατηγορίες. Για την επιχείρηση της Αστυνομίας χρησιμοποιήθηκε συνεργάτης.	
Καταδίκη και Ποινή	Δεν εφαρμόζεται	
Αθώωση και λόγοι	Ο Κατηγορούμενος αθωώθηκε σε όλες τις κατηγορίες	
Γίνεται διάκριση μεταξύ πορνείας και εμπορίας προσώπων;	Γίνεται διάκριση	
Προφίλ θύματος	Ευπάθεια θυμάτων	Δ/Ε
	Φύλο	Γυναίκα
	Ηλικία	-
	Χώρα προέλευσης	Ρουμανία
Προφίλ θύτη	Φύλο	Άνδρας
	Ηλικία	-
	Χώρα προέλευσης	Κύπρος
Μεταχείριση/Τάσεις Δικαστηρίου	Στην παρούσα υπόθεση, αφού το Δικαστήριο εξέτασε προσεκτικά τη μαρτυρία της Παραπονούμενης δεν την αποδέχθηκε λόγω των αντιφάσεων και την έκρινε ως αναξιόπιστη.	

Υπόθεση Α/Α: 14	
Αρ. Υπόθεσης:	23076/13
Διάδικοι	Δημοκρατία ν. DN
Αρμόδιο Δικαστήριο	ΜΟΝΙΜΟ ΚΑΚΟΥΡΓΙΟΔΙΚΕΙΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ

Δικαστής/ες	ΕΝΩΠΙΟΝ: Λ. Δημητριάδου-Ανδρέου, Π.Ε.Δ., Ε. Εφραίμ, Α.Ε.Δ. Χ. Χαραλάμπους, Ε.Δ.
Ημερομηνία Απόφασης	3 Ιουλίου, 2014 (Απόφαση) 23 Ιουλίου 2014 (Ποινή)
Χρονολογία διάπραξης αδικημάτων	2013
Νομικές Διατάξεις που εφαρμόστηκαν	Μία κατηγορία για εμπορία ενήλικου προσώπου κατά παράβαση του Ν.87(Ι)/07 (Κατηγορία 1), δύο για σεξουαλική εκμετάλλευση ενήλικου προσώπου κατά παράβαση του ίδιου Νόμου (Κατηγορίες 2 και 3) και μια για εκμετάλλευση πόρνης, κατά παράβαση του άρθρου 164 του Ποινικού Κώδικα Κεφ.154 (Κατηγορία 4).
Περίληψη	<p><u>Η Παραπονούμενη, η οποία είναι ευάλωτο άτομο λόγω νοητικής υστέρησης, από νεαρής ηλικίας υπήρξε «αντικείμενο» αγοραπωλησιών μεταξύ διαφόρων ανδρών με τους οποίους συζούσε. Απέκτησε δύο κοριτσάκια (το 2004 και το 2005).</u></p> <p>Το πιο πάνω θύμα εξωθήθηκε στην πορνεία για πρώτη φορά σε ηλικία 20 ετών για περίοδο 2 μηνών στη Γερμανία και αργότερα στις Κάννες της Γαλλίας, από τον αδελφό του Κατηγορουμένου και τον Κατηγορούμενο.</p> <p>Οι εισπράξεις κατέληγαν είτε στον Κατηγορούμενο, είτε, μέσω εμβάσματος, στον αδελφό του κατηγορούμενου. Κατά την περίοδο αυτή η Παραπονούμενη απειλήθηκε και κτυπήθηκε από τον Κατηγορούμενο, αλλά και από άλλες κοπέλες/πόρνες με οδηγίες του αδελφού του.</p> <p>Εντός Νοεμβρίου του 2013 τα δύο αδέλφια αποφάσισαν να μεταφέρουν την Παραπονούμενη με τη D, σύζυγο του Κατηγορουμένου, στην Κύπρο για να συνεχίσουν εδώ την εκπόρνευση. Ο Κατηγορούμενος αγόρασε και πάλι τα εισιτήριά τους και αφίχθηκαν όλοι μαζί στη Λευκωσία στις 27.11.13 και έκλεισαν δωμάτιο στο ξενοδοχείο «Δελφοί» στη Λευκωσία.</p>

Αφού άφησαν τα πράγματα τους πήγαν με τα πόδια σ' ένα Λούνα Παρκ. Ο Κατηγορούμενος είχε προμηθεύσει την Παραπονούμενη και την D με κινητά τηλέφωνα και προφυλακτικά και είχε δώσει και σχετικές οδηγίες ως προς τον χώρο, τον τρόπο δράσης και τις αμοιβές που θα ζητούσαν για τις διάφορες «υπηρεσίες».

Η Παραπονούμενη και η D άρχισαν να εκπορνεύονται και την πρώτη νύκτα έδωσαν τις εισπράξεις στον Κατηγορούμενο. Συγκεκριμένα το πρώτο βράδυ η Παραπονούμενη πήγε με 6 πελάτες και εισέπραξε το ποσό των €210. Επιστρέφοντας στο ξενοδοχείο έδωσε τα χρήματα των εισπράξεων της στον Κατηγορούμενο ο οποίος στη συνέχεια τηλεφώνησε στον αδελφό του και ο τελευταίος τη διέταξε να εργάζεται κάθε νύκτα ως πόρνη στον δρόμο για να βγάζει πολλά λεφτά και να τα δίνει στον Κατηγορούμενο.

Την επομένη στις 28.11.13 το βράδυ η Παραπονούμενη και η D πήγαν ξανά στον ίδιο δρόμο για να εργαστούν ως πόρνες. Η Παραπονούμενη πήγε με 5 πελάτες και σε κάποια στιγμή ο Κατηγορούμενος ήλθε και τους έφερε σάντουιτς. Σε εκείνο το στάδιο εμφανίστηκε η Αστυνομία. Με βάση τα γεγονότα αυτά το Δικαστήριο κατέληξε στις εξής διαπιστώσεις:

(i) Ότι ο Κατηγορούμενος με τον αδελφό του αποτελούν μια καλά οργανωμένη ομάδα η οποία δρα συντονισμένα και στο πλαίσιο κοινών σκοπών.

(ii) Ότι αναμφίβολα υπήρξε στρατολόγηση της Παραπονούμενης από τους δύο αδελφούς στη Βουλγαρία από όπου ξεκίνησε η διακίνηση και μεταφορά της σε άλλες χώρες για να καταλήξει εν τέλει στην Κύπρο με σκοπό και πάλι την εκπόρνευση της.

(iii) Ότι οι πιο πάνω εκμεταλλεύθηκαν την ευάλωτη θέση της Παραπονούμενης, η οποία ευρισκόμενη υπό καθεστώς φόβου, βίας και απειλών στην πραγματικότητα

	<u>δεν είχε άλλη αποδεκτή δυνατότητα παρά να υποταχθεί στην εξουσία τους.</u>	
Καταδίκη και Ποινή	<p>Με βάση την Απόφαση του Δικαστηρίου ημερ. 3.7.14 ο Κατηγορούμενος κρίθηκε ένοχος και στις 4 κατηγορίες που αντιμετώπιζε.</p> <p>Καταδικάστηκε σε: Ποινή φυλάκισης 8 ετών για την κατηγορία 1, ποινή φυλάκισης 6 ετών για την κατηγορία 2, ποινή φυλάκισης 6 ετών για την κατηγορία 3 και ποινή φυλάκισης 3 ετών για την κατηγορία 4, με τις ποινές να συντρέχουν.</p>	
Αθώωση και λόγοι	Δ/Ε	
Γίνεται διάκριση μεταξύ πορνείας και εμπορίας προσώπων;	Ναι γίνεται διάκριση.	
Προφίλ θύματος	Ευπάθεια θυμάτων	<p>Η Παραπονούμενη, η οποία είναι ευάλωτο άτομο λόγω ελαφριάς νοητικής υστέρησης, από νεαράς ηλικίας υπήρξε «αντικείμενο» αγοραπωλησιών μεταξύ διαφόρων ανδρών με τους οποίους συζούσε.</p> <p>Η Παραπονούμενη ήταν επίσης σε ευάλωτη θέση, η οποία ευρισκόμενη υπό καθεστώς φόβου, βίας και απειλών στην πραγματικότητα δεν είχε άλλη αποδεκτή δυνατότητα παρά να υποταχθεί στην εξουσία τους.</p> <p>Είναι μητέρα 2 κοριτσιών, αναλφάβητη και είχε πρωταρχική ανάγκη την εξασφάλιση των αναγκών μέσω διαβίωσης τόσο της ίδιας όσο και των παιδιών της, γεγονός το οποίο εκμεταλλεύτηκε ο Κατηγορούμενος.</p>

	Φύλο	Γυναίκα
	Ηλικία	-
	Χώρα προέλευσης	Βουλγαρία
Προφίλ θύτη	Φύλο	Άνδρας
	Ηλικία	31
	Χώρα προέλευσης	Βουλγαρία
Μεταχείριση/Τάσεις Δικαστηρίου	<p>Το δικαστήριο αναφέρθηκε εκτενώς σε επίσημα παγκόσμια δεδομένα, στην Έκθεση των Ηνωμένων Εθνών Global Report on Trafficking in Persons του 2012 με παραπομπή σε δεδομένα του Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας (ILO - International Labour Organization), στις Εκθέσεις της η Europol, στην υπόθεση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (εφεξής «ΕΔΑΔ») <u>Case of Rantsev v. Cyprus and Russia (Application No. 25965/04)</u>, στην Έκθεση της Επιτρόπου Διοίκησης της Κύπρου του 2003 και κατέληξε ότι η Κύπρος αποτελεί χώρα προορισμού αλλά και χώρα μετάβασης (a source and destination country) για άνδρες και γυναίκες που υποβάλλονται σε αναγκαστική εργασία και εμπορία σεξουαλικής εκμετάλλευσης.</p> <p>Ανάφερε επίσης ρητά τους περιορισμούς επιβολής μέγιστης ποινής με βάση τους ισχύοντες Νόμους, ήτοι ο Κατηγορούμενος κρίθηκε ένοχος βάσει άρθρων του Ν.87(Ι)/07 στον οποίο για το αδίκημα της εμπορίας ενηλίκων προσώπων (1^η κατηγορία) προβλέπεται κατά μέγιστο όριο ποινή φυλάκισης 15 ετών (Άρθρο 5 του Νόμου), ενώ για το αδίκημα της σεξουαλικής εκμετάλλευσης ενηλίκων προσώπων (κατηγορίες 2 και 3 με βάση το Άρθρο 9) προνοείται κατά μέγιστο όριο ποινή φυλάκισης 10 ετών. Τέλος, για το αδίκημα της 4^{ης} κατηγορίας (αποζήν από κέρδη πορνείας) το οποίο</p>	

	<p>διαλαμβάνεται στο Άρθρο 164 του Ποινικού Κώδικα Κεφ.154 η προβλεπόμενη κατ' ανώτατο όριο ποινή είναι 5 χρόνια.</p> <p>Τέλος, για σκοπούς αιτιολόγησης της απόφασης, ανέφερε ότι ο_Κατηγορούμενος συμμετείχε ενεργά τόσο στην στρατολόγηση της Παραπονούμενης όσο και στις μεταφορές της Παραπονούμενης σε άλλες χώρες για να καταλήξει εν τέλει στην Κύπρο με σκοπό και πάλι την εκπόρνευση της. Εκμεταλλεύτηκε δε χωρίς έλεος την ιδιάζουσα κατάσταση της Παραπονούμενης. Ο Κατηγορούμενος έδιδε στην Παραπονούμενη υποσχέσεις για παροχή στέγης στην ίδια όπου θα διέμενε με τα παιδιά της και παράλληλα συμπεριφερόταν βάνουσα εναντίον της απειλώντας τη σωματική της ακεραιότητα σε τέτοιο βαθμό που η Παραπονούμενη ευρισκόμενη υπό καθεστώς φόβου, βίας και απειλών στην πραγματικότητα δεν είχε άλλη αποδεκτή δυνατότητα παρά να υποταχθεί στην εξουσία του Κατηγορουμένου και της ομάδας του.</p> <p>Το δικαστήριο αναγνώρισε ότι ο Κατηγορούμενος μεταχειρίστηκε την Παραπονούμενη όχι ως ανθρώπινο ον αλλά ως αντικείμενο εκμετάλλευσης προς εξασφάλιση χρηματικού οφέλους αδιαφορώντας πλήρως για τις αναμενόμενες αρνητικές συνέπειες που μια τέτοια συμπεριφορά προκαλεί στο επηρεαζόμενο άτομο. Η αξιοπρέπεια και ο σεβασμός προς το άτομο της καταπατήθηκε δε βάνουσα και κατάφωρα.</p>
--	--

Υπόθεση Α/Α: 15	
Αρ. Υπόθεσης:	12811/14
Διάδικοι	<p>Αστυνομικός Διευθυντής Λευκωσίας</p> <p>1. XL</p> <p>2. SZ</p>

Αρμόδιο Δικαστήριο	ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ
Δικαστής/ες	Στ. Χριστοδουλίδου-Μέσσιου, Ε.Δ.
Ημερομηνία Απόφασης	29 Μαΐου 2014
Χρονολογία διάπραξης αδικημάτων	2014
Νομικές Διατάξεις που εφαρμόστηκαν	<p>Εκμετάλλευση πόρνης, κατά παράβαση των άρθρων 164(Ι)(α) 29 και 35 του Ποινικού Κώδικα, Κεφ.154, όπως τροποποιήθηκε από τον Νόμο 99(Ι)/96 και συγκεκριμένα η κατηγορούμενη αρ.1 παραδέχτηκε ότι μεταξύ της 7^η Μαρτίου και 6^η Μαΐου 2014 στην Λευκωσία εν γνώσει της αποζούσε μερικώς από τα κέρδη πορνείας, δηλαδή από τη πορνεία που διεξήγαγε η 2^η κατηγορούμενη από την Κίνα.</p> <p>Διατήρηση οίκου ανοχής, κατά παράβαση των άρθρων 2, 4, 14(1)(α), 16, 17 και 24 του περί της Καταπολέμησης της Εμπορίας και της Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων Νόμος 87(Ι)/2007 όπως τροποποιήθηκε από το Ν.13(1)2012 και άρθρο 20 του Ποινικού Κώδικα, Κεφ.154 και ειδικότερα η κατηγορούμενη 1 παραδέχτηκε ότι κατά τον χρόνο και τόπο που αναφέρεται στην 3^η κατηγορία, εν γνώσει της διατηρούσε οίκο ανοχής.</p>
Περίληψη	<p>Μετά από πληροφορία από πληροφοριοδότη της Αστυνομίας ότι στο διαμέρισμα με αρ. 29 της οδού Λεύκωνος 45 διεξάγεται πορνεία από δύο κοπέλες ασιατικής καταγωγής. Η πολυκατοικία τέθηκε υπό παρακολούθηση από μέλη του ΟΠΕ Λευκωσίας και διαπιστώθηκε ότι στο συγκεκριμένο διαμέρισμα δύο Κινέζες σε διάφορες ώρες της ημέρας μεταβαίνουν με ηλικιωμένους άντρες και παραμένουν εκεί για χρονικό διάστημα 30-40 λεπτών. Στάληκε συνεργάτης της</p>

	<p>Αστυνομίας, ο Μ.Κ.1 στο εν λόγω διαμέρισμα, του άνοιξε η κατηγορούμενη 1 και αφού μίλησαν συμφώνησαν να του προσφέρει υπηρεσίες σεξ για το ποσό των €20 (στοματικό έρωτα χωρίς προφυλακτικό και ακολούθως συνουσία με χρήση προφυλακτικού). Ο Μ.Κ.1 ζήτησε από την κατηγορουμένη 1 να ξαναπάει αλλά εξέφρασε την επιθυμία να έρθει σε συνουσία με δύο κοπέλες ταυτόχρονα. Αυτή συγκατατέθηκε ζητώντας το ποσό των €20 για κάθε μια κοπέλα. Ο Μ.Κ.1 πήγε στον ΟΠΕ παρέλαβε χρηματικό ποσό €40 τα οποία είχαν προηγουμένως φωτοτυπηθεί, μετέβηκε στο συγκεκριμένο διαμέρισμα όπου βρίσκονταν και η κατηγορούμενη και άλλο ένα πρόσωπο, οι οποίες του έκαναν στοματικό έρωτα χωρίς προφυλακτικό και μετά ήρθε σε συνουσία με την κατηγορουμένη 1 με την χρήση προφυλακτικού. Εισήλθαν στο διαμέρισμα μέλη του ΟΠΕ όπου στην παρουσία της κατηγορουμένης 1, της άλλης κοπέλας και του ΜΚ1 και έγινε έρευνα δυνάμει δικαστικού εντάλματος όπου εντοπίστηκαν τα €40 που δόθηκαν στο ΜΚ1, τέσσερα χρησιμοποιημένα προφυλακτικά, €1.120 στο υπνοδωμάτιο της κατηγορουμένης 1 και €1.000 στη τσάντα της δεύτερης κοπέλλας και ένα σημειωματάριο στα Κινέζικα όπου αναγράφονται διάφορα χρηματικά ποσά και αριθμοί τηλεφώνων. Ούτε η κατηγορουμένη 1, ούτε η άλλη κοπέλλα αναγνωρίστηκαν ως θύματα εμπορίας προσώπων ή σεξουαλικής εκμετάλλευσης. Στα γραφεία του ΤΑΕ η κατηγορουμένη 1 παραδέχτηκε ότι είχε έρθει σε συνουσία με τον Μ.Κ.1 έναντι αμοιβής €20, είπε ότι δεν ασκεί πορνεία και ότι το είχε κάμει για πρώτη φορά. Εκδόθηκαν εναντίον της κατηγορουμένης 1 και της άλλης κοπέλλας διατάγματα οκταήμερης προσωποκράτησης και ακολούθως σε ανακριτική της κατάθεση η κατηγορουμένη 1 παραδέχτηκε</p>
--	---

	<p>ότι η ίδια σε δύο διαφορετικές ημερομηνίες είχε έρθει σε συνουσία χωρίς πληρωμή με τον Μ.Κ.1.</p>	
Καταδίκη και Ποινή	<p>Η κατηγορούμενη 1 καταδικάστηκε για την Κατηγορία αρ. 3 σε ποινή φυλάκισης 2 μηνών και για την Κατηγορία αρ. 5 σε ποινή φυλάκισης 3 μηνών και οι 2 ποινές συντρέχουν.</p>	
Αθώωση και λόγοι	Δ/Ε	
Γίνεται διάκριση μεταξύ πορνείας και εμπορίας προσώπων;	<p>Η παρούσα υπόθεση δεν είναι ξεκάθαροι ως προς την απόδειξη του αδικήματος της εμπορίας προσώπων. Τα ίδια τα πρόσωπα που προσέφεραν τις σεξουαλικές υπηρεσίες φαίνεται να είναι οι κατηγορούμενες. Άρα ουσιαστικά κατηγορήθηκαν για την εκμετάλλευση του ίδιου τους του εαυτού ή η μια της άλλης. Δεν είναι περιέργο που η κατηγορούμενη δεν εκπροσωπείται από δικηγόρο αλλά από τον εαυτό της και ούτε από το γεγονός ότι παραδέχτηκε τις κατηγορίες αμέσως, προφανώς χωρίς να γνωρίζει τον παραλογισμό τους. Η συναινετική πορνεία είναι κάτι πολύ διαφορετικό από την εκμετάλλευση προσώπων για εκπόρνευση ή σεξουαλική εκμετάλλευση. Διαφοροποίηση αυτής της άποψης μπορεί να υπήρχε εάν η κατηγορούμενη 1 εκμεταλλευόταν την άλλη κοπέλα, κάτι που δεν προκύπτει από το κείμενο της υπόθεσης.</p>	
Προφίλ θύματος	Ευπάθεια θυμάτων	Υπήκοος τρίτης χώρας. Χωρίς δικηγόρο υπεράσπισης. Το θύμα και ο θύτης είναι το ίδιο πρόσωπο.
	Φύλο	Γυναίκα
	Ηλικία	52
	Χώρα προέλευσης	Κίνα
Προφίλ θύτη	Φύλο	Γυναίκα
	Ηλικία	52

	Χώρα προέλευσης	Κίνα
Μεταχείριση/Τάσεις Δικαστηρίου	<p>Το Δικαστήριο σε αυτή την υπόθεση φαίνεται να μην γνωρίζει την διάκριση μεταξύ “πορνείας” και δη “πορνείας” με τη συναίνεση του προσώπου που προσφέρει σεξουαλικές υπηρεσίες και του όρου “εμπορία προσώπων”. Ουσιαστικά το Δικαστήριο φαίνεται να έχει εφαρμόσει πλημελώς τη νομοθεσία και χωρίς να εξετάσει ουσιωδώς μαρτυρίες και γεγονότα που να το οδηγούν σε ασφαλές συμπέρασμα για την ενοχή της κατηγορούμενης για αυτά τα αδικήματα. Είναι δίκαιο να αναφερθεί ότι η κατηγορούμενη παραδέχθηκε τις εναντίον της κατηγορίες, εντούτοις, είναι λυπηρό να παρατηρείται μια τέτοια παρερμηνεία του νόμου, ώστε να συμπεραίνεται η εκμετάλλευση της εν λόγω κατηγορούμενης από την ίδια την Κατηγορούσα Αρχή.</p> <p>Εάν και εφόσον δεν παραδεχόταν η κατηγορούμενη, τότε θα ήταν πολύ δύσκολο έως ανέφικτο να αποδείξει η Κατηγορούσα Αρχή ότι υπάρχουν τα συστατικά στοιχεία του αδικήματος της εκμετάλλευσης πόρνης, κατά παράβαση των άρθρων 164(Ι)(α) 29 και 35 του Ποινικού Κώδικα, Κεφ.154, εφόσον και η ίδια η κατηγορούμενη ασκούσε την πορνεία.</p> <p>Το ίδιο ισχύει και για την εκμετάλλευση προσώπων, εκτός εάν η άλλη κοπέλλα είχε αναγνωρισθεί ως θύμα εμπορίας, κάτι που δεν αναφέρεται.</p> <p>Έκπληξη και αποτροπιασμό δημιουργεί επίσης το γεγονός ότι η ίδια η Αστυνομία για να συλλάβει δύο αλλοδαπές, οι οποίες μπορούσαν να απελαθούν κάλλιστα με βάση τον περί Αλλοδαπών και Μετανάστευσης Νόμο για την άσκηση πορνείας, (ο οποίος χαρακτηρίζεται καταστρατηγεί την ισότητα φύλων) χρησιμοποίησε πρόσωπο το οποίο ουσιαστικά εκμεταλλεύτηκε τις κοπέλλες για 20 ευρώ</p>	

	έκαστη και το οποίο άτομο δεν έχει οποιαδήποτε επίπτωση.
--	--

Υπόθεση Α/Α: 16	
Αρ. Υπόθεσης:	20358/14
Διάδικοι	Δημοκρατία ν. SRV
Αρμόδιο Δικαστήριο	ΚΑΚΟΥΡΓΙΟΔΙΚΕΙΟ ΛΕΜΕΣΟΥ
Δικαστής/ες	Ι. Ιωαννίδη, Π.Ε.Δ., Γ. Στυλιανίδη, Α.Ε.Δ., Η. Γεωργίου, Ε.Δ.
Ημερομηνία Απόφασης	16 Ιανουαρίου 2015
Χρονολογία διάπραξης αδικημάτων	2014
Νομικές Διατάξεις που εφαρμόστηκαν	<p>Αδικήματα Σεξουαλικής εκμετάλλευσης ενηλίκων προσώπων και εμπορίας ενηλίκων προσώπων κατά παράβαση των άρθρων 9(ε) και 6(ε) αντίστοιχα του περί της Πρόληψης και Καταπολέμησης της Εμπορίας και της Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων Νόμου, Ν.60(1)/2014.</p> <p>Αδικήματα μαστροπείας κατά παράβαση του άρθρου 157(β) του Ποινικού Κώδικα Κεφ. 154, ως τροποποιήθηκε από το Ν.99(1)/96.</p> <p>Το αδίκημα της εκμετάλλευσης πορνών κατά παράβαση του άρθρου 164(1)(α) του Ποινικού Κώδικα Κεφ. 154, ως τροποποιήθηκε από το Ν.99(1)/96 και το Ν.145(1)/2002.</p> <p>Το αδίκημα καταστολής οίκων ανοχής κατά παράβαση του άρθρου 156(1)(α) του Ποινικού Κώδικα Κεφ. 154, ως τροποποιήθηκε από το Ν.145(1)/2002.</p>

Περίληψη	<p>Τον Ιούλιο του 2014 η Αστυνομία έλαβε πληροφορίες ότι εντός υποστατικού που βρίσκεται στην οδό Νίκου Ευαγόρου 142 στο χωριό Παλόδεια της Επαρχίας Λεμεσού, διεξήγεται πορνεία. Πρόκειται για το υποστατικό με την ονομασία «Temple of Aphrodite». Το συγκεκριμένο μέρος διαφημιζόταν σε έντυπη μορφή και ηλεκτρονικά στο διαδίκτυο, ως μέρος όπου προσφέρονταν υπηρεσίες μασάζ, χαμάμ, σάουνας, φαγητού, ποτού και μουσικής. Πράγματι στον εν λόγω χώρο προσφέρονταν έναντι αμοιβής τέτοιες υπηρεσίες.</p> <p>Η Αστυνομία προς διερεύνηση των πληροφοριών εξασφάλισε στις 22.7.14 δικαστικό ένταλμα έρευνας του υποστατικού. Προτού εκτελεστεί το ένταλμα, οργάνωσε επιχείρηση σύμφωνα με την οποία δύο μέλη της Αστυνομίας θα εισέρχονταν στο υποστατικό και θα παρίσταναν τους πελάτες. Όταν η Αστυνομία έκανε την έφοδο της στο υποστατικό στις 22.7.14, συνέλαβε όλα τα άτομα που εργάζονταν στο υποστατικό, 21 τον αριθμό, ανάμεσα σε αυτά τις καθαρίστριες, Dj, κ.λ.π.. Ωστόσο οδήγησε ενώπιον του Δικαστηρίου για προσωποκράτηση 14 άτομα, ανάμεσα σε αυτά τον κατηγορούμενο και τις δύο κοπέλες, σε σχέση με τις οποίες ο κατηγορούμενος αντιμετωπίζει τις κατηγορίες της παρούσας υπόθεσης. Κατηγορήθηκε μόνο ο κατηγορούμενος αφού εναντίον όλων των υπολοίπων δεν προέκυψε κάτι το ενοχοποιητικό. Ορισμένες από τις κοπέλες που εργάζονταν στο υποστατικό απελάθηκαν από τις αρμόδιες Αρχές του Κράτους.</p>
Καταδίκη και Ποινή	Δ/Ε
Αθώωση και λόγοι	Ο κατηγορούμενος αθωώθηκε
Γίνεται διάκριση μεταξύ πορνείας και εμπορίας προσώπων;	Γίνεται σαφής διάκριση σε σχέση με τα νομικά σημεία. Δεν φαίνεται να ξεκαθαρίζεται η αντίληψη των κατ' ισχυρισμό θυμάτων για την πορνεία.

Προφίλ θύματος	Ευπάθεια θυμάτων	Δ/Ε
	Φύλο	Γυναίκα
	Ηλικία	-
	Χώρα προέλευσης	Μαρόκο, Μολδαβία
Προφίλ θύτη	Φύλο	Άνδρας
	Ηλικία	-
	Χώρα προέλευσης	Ρωσία
Μεταχείριση/Τάσεις Δικαστηρίου	<p>Μελετώντας την παρούσα απόφαση, παρατηρούμε ότι το δικαστήριο δεν μπορούσε παρά να αθώσει τον κατηγορούμενο, λόγω έλλειψης αξιόπιστης μαρτυρίας και τεκμηρίων που να αποδεικνύουν πέραν πάσης λογικής αμφιβολίας τις κατηγορίες που του προσαύθηκαν. Μετά από έρευνα στο αρχείο του Εφόρου Εταιρειών, φαίνεται ότι Διευθυντής και Γραμματέας της εταιρείας ALFA VITA ENTERPRISES COMPANY LIMITED (HE43139), είναι ο αποβιώσας Λούκας Χαμπή (άλλος Φανιέρος), ενώ της εταιρείας FKK APHRODITE COMPANY GROUP LTD (HE332043), Διευθυντής είναι ο Νίκος Δημητρίου και Γραμματέας ο Ρουμάνος δικηγόρος στον οποίο γίνεται αναφορά, ήτοι ο Florin Pitsiorlum.</p> <p>Η Απόφαση η ίδια δημιουργεί αίσθημα απορίας όσον αφορά στην εφαρμογή της νομοθεσίας που αφορά τη διατήρηση οίκων ανοχής, της ασυνεννοησίας μεταξύ του Αρχηγείου Αστυνομίας και του ΤΑΕ Λεμεσού, της αναφοράς σε στρατολόγηση της παραπονούμενης από την Αστυνομία, κάτι που δεν εξετάζεται στη συνέχεια, καθώς επίσης η εκτενής αναφορά στο πόσο αναξιόπιστη ήταν η μαρτυρία της και πόσο κακή εντύπωση έκανε με τις απαντήσεις και τις αντιφάσεις της. Δεν γίνεται αναφορά στους λόγους για τους οποίους η Αστυνομία δεν συνέλαβε</p>	

	<p>ούτε ένα πελάτη, δεν γίνεται αναφορά στη μαρτυρία του ΝΔ που αναφέρει ότι όντως το υποστατικό χρησιμοποιείται για πορνεία (Αναφορά στην κατάθεση που έδωσε στις 14.8.14 (Τεκμήριο 12(2))). Δεν επεξηγείται ο λόγος για τον οποίο ο μοναδικός κατηγορούμενος ήταν ο SRV, γιατί δεν κατηγορήθηκαν τα νομικά πρόσωπα, ήτοι οι προαναφερθείσες εταιρείες, καθώς επίσης γιατί απελάθηκαν τόσο εύκολα όλες οι άλλες εργαζόμενες, κάποιες από τις οποίες δεν ήταν υπήκοοι τρίτων χωρών. Δεν γίνεται αναφορά στον λόγο απέλασης, αλλά μόνο στο γεγονός ότι δεν ήταν χρήσιμες για την παρούσα υπόθεση. Τέλος, είναι άξιο απορίας γιατί το ίδιο το δικαστήριο αποφάσισε να ψέξει ειδικά την αναφορά σε γνωστά άτομα της κυπριακής κοινωνίας, αφού δεν υπήρχε ουσιαστικός λόγος, εάν και εφόσον δεν ήταν παρόντες.</p>
--	--

Υπόθεση Α/Α: 17	
Αρ. Υπόθεσης:	32227/14
Διάδικοι	Δημοκρατία ν. 1. DVZ 2.GSJK
Αρμόδιο Δικαστήριο	ΜΟΝΙΜΟ ΚΑΚΟΥΡΓΙΟΔΙΚΕΙΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ
Δικαστής/ες	ΕΝΩΠΙΟΝ: Λ. Δημητριάδου-Ανδρέου, Π.Ε.Δ., Χ. Χαραλάμπους, Ε.Δ., Μ. Παπαδοπούλου, Ε.Δ.
Ημερομηνία Απόφασης	6 Οκτωβρίου 2015 (Απόφαση) 13 Νοεμβρίου 2015 (Ποινή)
Χρονολογία διάπραξης αδικημάτων	2014
Νομικές Διατάξεις που εφαρμόστηκαν	Εμπορία ενήλικου προσώπου κατά παράβαση των Άρθρων 2, 4, 5(ε) και 9(α) και (ε) του περί της Καταπολέμησης της Εμπορίας και της Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων Ν.

	<p>87(I)/2007 και του Άρθρου 20 του Ποινικού Κώδικα Κεφ. 154.</p> <p>Εκμετάλλευση πόρνης κατά παράβαση των Άρθρων 164(1)(α) και 164(3) του Ποινικού Κώδικα, Κεφ. 154.</p> <p>Εμπορία ενήλικου προσώπου κατά παράβαση των Άρθρων 2, 6(β), 6(ε) και 15 του περί της Πρόληψης και Καταπολέμησης της Εμπορίας και Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων Ν.60(I)/2014 και του Άρθρου 20 του Ποινικού Κώδικα, Κεφ. 154.</p>
Περίληψη	<p>Η Παραπονούμενη εργαζόταν στη Βουλγαρία ως συνοδός ανδρών. Σε κάποιο στάδιο, η Κατηγορούμενη 2 της πρόσφερε δουλειά στην Κύπρο για να κάνει μασάζ και στοματικό έρωτα, με περισσότερα λεφτά και δέχτηκε.</p> <p>Στις 6.3.2014 η Παραπονούμενη έφτασε στην Κύπρο και από το Αεροδρόμιο Λάρνακας την παρέλαβαν οι δύο Κατηγορούμενοι μαζί με ένα Κύπριο ηλικιωμένο άντρα τον ΝΚ, στον οποίο θα εργάζετο η Παραπονούμενη. Αφού την μετέφεραν στο διαμέρισμα, όπως είπε η Παραπονούμενη ο άντρας αυτός την ανάγκασε να του κάνει στοματικό έρωτα και σεξ χωρίς προφυλακτικό. Μετά που εκείνος έφυγε η Παραπονούμενη τηλεφώνησε κλαίγοντας στην Κατηγορούμενη 2, η οποία την επόμενη μέρα της εξήγησε ότι αυτός ήταν ο τρόπος με τον οποίο ξεπλήρωσε το εισιτήριο της. Η Παραπονούμενη αντιλήφθηκε πλέον ότι και στην Κύπρο θα έκανε την ίδια δουλειά που έκανε προηγουμένως και στη Βουλγαρία. Όπως είπε στο Δικαστήριο, αν και αυτό δεν της άρεσε, θεώρησε ότι από τη στιγμή που ήρθε στην Κύπρο δεν είχε άλλη επιλογή. Οι Κατηγορούμενοι ακολούθως της δημιούργησαν ιστοσελίδα με το όνομα «Τάνια» στην οποία έβαλαν φωτογραφίες κάποιας άλλης κοπέλας.</p> <p>Την 8.3.2014 η Παραπονούμενη άρχισε δουλειά και εισέπραττε η ίδια τα χρήματα από τους πελάτες, όμως</p>

μετά ερχόταν η Κατηγορούμενη 2 και τα έπαιρνε, δίνοντας της από αυτά €20 - €25 για μισή ώρα και €30 - €35 για μία ώρα.

Σε κάποιο στάδιο, χωρίς να ενημερώσει τους Κατηγορούμενους, αφού φοβόταν ότι αυτοί δεν θα την άφηναν να φύγει, εγκατέλειψε τον χώρο εργασίας της και πήγε να εργαστεί στη Λάρνακα.

Οι Κατηγορούμενοι 1 και 2 στο πλαίσιο της προσπάθειας αναζήτησης της Παραπονούμενης επικοινωνήσαν με την οικογένεια της και ειδικά την θυγατέρα της, στέλνοντας μήνυμα ότι αν δεν επιστρέψει η Παραπονούμενη σε αυτούς θα τη σκοτώσουν. Η Παραπονούμενη αναγκάστηκε να επιστρέψει και οι Κατηγορούμενοι την τοποθέτησαν στο δικό τους διαμέρισμα, όπου και την εξαναγκάζαν να κάνει σεξ με πελάτες. Έμεινε εκεί 4-5 μέρες μέχρι τις 26.4.14. Λόγω δε του ότι αυτή έκλαιγε και οι πελάτες έφευγαν, την απειλούσαν ότι αν δεν σταματήσει να κλαίει θα την κάνουν ναρκομανή και ότι θα την πουλήσουν σε κάποια Βουλγάρη, καθώς και ότι θα κάνουν την θυγατέρα της ναρκομανή και πόρνη. Της έκλεψαν δε και την ταυτότητα της.

Την 25.4.2014 το βράδυ η Παραπονούμενη έστειλε ένα μήνυμα στη ξαδέλφη της η οποία διέμενε στη Λάρνακα λέγοντας της ότι βρίσκεται σε κίνδυνο, ότι οι Κατηγορούμενοι την κρατούν κλειδωμένη και θέλουν να την σκοτώσουν, και ζήτησε από εκείνη να ειδοποιήσει την Αστυνομία. Το Σάββατο 26.4.2014 ήρθε η Αστυνομία και μετέφερε την Παραπονούμενη στον Σταθμό όπου και έδωσε καταθέσεις.

Η Παραπονούμενη έδωσε μαρτυρία και κατάθεση μετά που είχε πάει στη Βουλγαρία, και είδε ότι η οικογένεια της ήταν καλά, γνωρίζοντας ότι οι Κατηγορούμενοι ήταν υπό κράτηση και δεν μπορούσε να συμβεί οτιδήποτε στους συγγενείς της. Κυρίως, τόνισε, εμπιστεύτηκε την

	εκπρόσωπο της Κατηγορούσας Αρχής και δεν φοβόταν να πει όλη την αλήθεια ξέροντας ότι εκείνη δεν θα την κατέκρινε για τη ζωή της για την οποία ντρέπεται.	
Καταδίκη και Ποινή	<p>Οι Κατηγορούμενοι καταδικάστηκαν για όλες τις κατηγορίες.</p> <p>Στους Κατηγορούμενους 1 και 2 επιβλήθηκε ποινή φυλάκισης 8 ετών για την κατηγορία 1, ποινή φυλάκισης 5 ετών σε κάθε κατηγορία 2 και 3, ποινή φυλάκισης 6 ετών σε κάθε κατηγορία 4 και 5, ποινή φυλάκισης 3 ετών σε κάθε κατηγορία 6 και 7, και ποινή φυλάκισης 6 ετών για την κατηγορία 8. Οι ποινές για τον κάθε Κατηγορούμενο να συντρέχουν μεταξύ τους.</p>	
Αθώωση και λόγοι	Δ/Ε	
Γίνεται διάκριση μεταξύ πορνείας και εμπορίας προσώπων;	Γίνεται σαφής διάκριση.	
Προφίλ θύματος	Ευπάθεια θυμάτων	<p>Η ΥΛ είναι μέσης φυσιολογικής ευφυΐας, από τη Βουλγαρία και είναι μητέρα 4 παιδιών, ηλικίας 20, 17, 15 και 4 ετών, το μεγαλύτερο εκ των οποίων υποφέρει από νοητικά προβλήματα και βρίσκεται σε ίδρυμα από ηλικίας ενός έτους. Με τον σύζυγο της είναι σε διάσταση εδώ και τρία χρόνια.</p> <p>Μετά που έχασε τον πατέρα και την πεθερά της, η Παραπονούμενη περιήλθε σε άσχημη ψυχολογική κατάσταση και έτυχε ψυχιατρικής παρακολούθησης, σε ψυχιατρείο στη Σόφια ενώ της δόθηκε και φαρμακευτική αγωγή. Σήμερα εξακολουθεί να λαμβάνει το φάρμακο Remirta. Αναζητώντας δουλειά</p>

		<p>κατέληξε να εργάζεται ως συνοδός ανδρών για μία κυρία στη Βουλγαρία. Όταν ανακαλύφθηκε από την Αστυνομία στο διαμέρισμα που κρατείτο χωρίς τη θέληση της από τους Κατηγορούμενους, είχε κακή ψυχολογική κατάσταση, έκλαιγε, ήταν νευρική, ανήσυχη και φοβισμένη ενώ, δεν μιλούσε ούτε Αγγλικά ούτε Ελληνικά.</p> <p>Οι Ψυχολόγοι που την εξέτασαν ανέφεραν ότι πρόκειται για άτομο που σε όλη του τη ζωή είχε σχέσεις κακοποιητικές, παρουσιάζει συμπτώματα αγχώδους διαταραχής και αποπροσωποποίησης, ήτοι απόσταση από συναίσθημα σε σχέση με τα γεγονότα. Χαρακτήρισαν την Παραπονούμενη ως άτομο τραυματισμένο. Τα θύματα εμπορίας συχνά αισθάνονται ενοχές και ντροπή και αποφεύγουν να τα πουν όλα.</p> <p>Όσον αφορά στα φάρμακα, η Παραπονούμενη απέφευγε τη λήψη του ενός φαρμάκου και έκοβε κομμάτια από το άλλο λόγω του ότι δεν είχε πολλά, γεγονός που είχε ως συνέπεια να μην θεωρείται ότι ευρίσκετο σε κανονική δόση θεραπείας.</p>
	Φύλο	Γυναίκα
	Ηλικία	-
	Χώρα προέλευσης	Βουλγαρία

Προφίλ θύτη	Φύλο	Άνδρας και Γυναίκα
	Ηλικία	-
	Χώρα προέλευσης	Βουλγαρία
Μεταχείριση/Τάσεις Δικαστηρίου	<p>Το δικαστήριο αναφέρει εξειδικευμένα το θέμα της εκμετάλλευσης ευάλωτης θέσης και στηρίζεται στο Εγχειρίδιο 'Abuse of a position of vulnerability and other "means" within the definition of trafficking in persons' του γραφείου των Ηνωμένων Εθνών για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα (UNODC) το οποίο εκδόθηκε το 2013 και συγκεκριμένα στις σελίδες 13-14, σε σχέση με τον όρο 'ευπαθής θέση':</p> <p><i>«. In the context of trafficking, "vulnerability" is typically used to refer to those inherent, environmental or contextual factors that increase the susceptibility of an individual or group to being trafficked. These factors are generally agreed to include human rights violations such as poverty, inequality, discrimination and gender-based violence - all of which contribute to creating economic deprivation and social conditions that limit individual choice and make it easier for traffickers and exploiters to operate...</i></p> <p><i>A definition of vulnerability that captures many of these points was provided in the outcome document of a judicial summit dealing with access to justice that was held in Brazil in 2008:</i></p> <p><i>Vulnerable people are defined as those who, due to reasons of age, gender, physical or mental state, or due to social, economic, ethnic and/or cultural circumstances, find it especially difficult to fully exercise their rights before the justice system as recognised to them by law. The following may constitute causes of vulnerability: age, disability, belonging to indigenous communities or minorities, victimisation, migration and internal</i></p>	

	<p><i>displacement, poverty, gender and deprivation of liberty. The specific definition of vulnerable people in each country will depend on their specific characteristics, and even on their level of social or economic development»</i></p> <p>Φαίνεται ξεκάθαρα η εξελικτική πορεία των δικαστηρίων της Κύπρου όσον αφορά στην αντιμετώπιση των θυμάτων εμπορίας προσώπων, καθώς και της αυστηρότητας των ποινών που επιβάλλονται στους θύτες, μετά και από την υπόθεση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων <u>Case of Rantsev v. Cyprus and Russia (Application No. 25965/04)</u>, όπου η Κύπρος καταδικάστηκε για την απραξία της. Οι δικαστές πλέον όχι μόνο επέβαλαν ουσιωδώς μεγαλύτερες ποινές στους αδικοπραγούντες στην παρούσα υπόθεση, αλλά ανάλωσαν αρκετά μεγάλο μέρος της Απόφασης στην ανάλυση και αιτιολόγηση των νομικών λόγων για τους οποίους η ποινή είναι τόσο σοβαρή. Σημειώνεται ότι και σε αυτή την υπόθεση τόσο οι θύτες όσο και το θύμα είναι από τη Βουλγαρία.</p>
--	--

Υπόθεση Α/Α: 18		
Αρ. Ποινικών Εφέσεων	228/2015-245/2015 και 248/2015-255/2015	
Διάδικοι	ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ <i>Εφεσείοντα</i> ν. ΚΑΜΙ κ.α. ⁶⁴⁰	
Αρμόδιο Δικαστήριο	Ανώτατο Δικαστήριο Δευτεροβάθμια Δικαιοδοσία	
Δικαστής/ες	ΕΝΩΠΙΟΝ: (ΣΤ. ΝΑΘΑΝΑΗΛ, Δ. ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ, Τ.Θ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ)	

⁶⁴⁰ Αρ. 228/2015-245/2015 και 248/2015-255/2015, ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ *Εφεσείοντα* ν. Κ. Ι. Α. Μ. Ι. κ.α. [2016], http://www.cylaw.org/cgi-bin/open.pl?file=apofaseis/aad/meros_2/2016/2-201610-228-15etc.htm&qstring=%E1%E3%F1%E1%20and%20%F0%E5%EB%E1%F4%2A

Ημερομηνία Απόφασης	17 Οκτωβρίου 2016
Χρονολογία διάπραξης αδικημάτων	2009
Νομικές Διατάξεις που εφαρμόστηκαν	<p>Οι κατηγορίες που αντιμετώπισαν οι κατηγορούμενοι αφορούσαν τα αδικήματα</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. της εμπορίας ενηλίκων προσώπων με βάση το άρθρο 5 του περί της Καταπολέμησης Εμπορίας και της Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας Θυμάτων Νόμου αρ. 87(I)/2007. 2. της εκμετάλλευσης στην εργασία με βάση το άρθρο 8(α) (β) και (ε) του Ν87(I)/2007 3. της σεξουαλικής εκμετάλλευσης ενηλίκων προσώπων με βάση το άρθρο 9 του Ν87(I)/2007 4. της παρακράτησης προσωπικών εγγράφων στη βάση του άρθρου 13(1) του Ν87(I)/2007. 5. της εκμετάλλευσης πορνών (αποζήν από κέρδη πορνείας), με βάση το άρθρο 164(1)(α) του Ποινικού Κώδικα, Κεφ. 154
Περίληψη	<p>Η ΚΖ, είχε προσεγγιστεί από κάποια συμπατριώτισσα της ονόματι Χακίμα για να μεταβεί στην Κύπρο προς εργοδότηση ως χορεύτρια. Με την άφιξη της στη Δημοκρατία παρελήφθη από τον ΚΒ, και τον ΧΙ και οδηγήθηκε στα γραφεία της ΚΙΝ. Της εξηγήθηκε ότι χρωστούσε χρήματα ότι θα της κατακρατούσε 160.000 riyal μηνιαίως, της λήφθηκε δε το διαβατήριο για εγγραφή. Της λέχθηκε επίσης ότι για να δικαιούτο μισθό θα έπρεπε να πηγαίνει για σκοπούς σεξουαλικής συνεύρεσης με πελάτες και θα τις έδιδαν έναντι για το χρέος που είχε δημιουργήσει. Η ΚΖ, η οποία τότε ήταν 23 ετών και, κατά την κατάθεση της, παρθένα, παρά τις αντιδράσεις της οδηγήθηκε σε νυκτερινό κέντρο - καπαρέ το Pink Panther - από όπου εξαναγκάστηκε στην ουσία να</p>

φύγει με ηλικιωμένο άντρα ο οποίος την επομένη τη μετέφερε στο σπίτι του πελάτη. Υποχρεώθηκε παρά τη θέληση της να πηγαίνει με πελάτες. Προσπάθησε να συνομιλήσει με την κατηγορουμένη 1, εκφράζοντας της την επιθυμία να φύγει και να επιστρέψει στη χώρα της για να λάβει την απάντηση ότι θα μπορούσε να φύγει μόνον εφόσον πλήρωνε το χρέος της και τα χρήματα για το εισιτήριο. Η εν λόγω κατηγορουμένη της είπε επίσης ότι θα έπρεπε να εργαστεί στο καπαρέ και να πηγαίνει με πελάτες για σεξ για να μαζέψει χρήματα.

Η ΚΖ μετά από τέσσερις ακόμη ημέρες εργασίας στο καπαρέ ξέφυγε από το σπίτι που διέμενε στις 20.5.2009 και επισκέφθηκε την αστυνομία ζητώντας προστασία για τη σεξουαλική εκμετάλλευσή της. Το Γραφείο Καταπολέμησης Εμπορίας Προσώπων σε συνεννόηση με το Γραφείο Ευημερίας την οδήγησαν σε καταφύγιο, στις δε 27.5.2009 προέβηκε σε σχετική καταγγελία εναντίον των κατηγορουμένων. Η καταγγελία της ΚΖ οδήγησε στον εντοπισμό και της ΙΕΙ, η οποία αφού εντοπίστηκε στις 3.6.2009 έδωσε σχετική κατάθεση εξηγώντας τον τρόπο με τον οποίο παραπλανήθηκε από κάποια Najat για να επισκεφθεί την Κύπρο και να δουλέψει ως τραγουδίστρια. Να σημειωθεί ότι η Najat ήταν η αντιπρόσωπος της κατηγορουμένης 1 στο Μαρόκκο. Όταν η μάρτυρας έφθασε στην Κύπρο με μια ακόμη κοπέλα την ΒF, τις παρέλαβε κάποιος που εργαζόταν για την πρώτη κατηγορουμένη και τις πήρε σε σπίτι που ανήκε στην τελευταία.

Εκεί διέμενε η κατηγορουμένη 15, η οποία τις πήρε στα γραφεία της πρώτης κατηγορουμένης την επομένη ημέρα όπου τους πήραν τα συμβόλαια και τις άδειες εργασίας, ενώ όταν επέστρεψαν πίσω στο σπίτι, η 15^η κατηγορούμενη τους εξήγησε ότι οι συνθήκες εργασίας απαιτούσαν να χορεύουν στο καπαρέ χωρίς

ρούχα και να πηγαίνουν με πελάτες για σεξ. Οι διαμαρτυρίες τους την επόμενη ημέρα προς την κατηγορούμενη 1 έπεσαν στο κενό αφού αυτή ανέφερε ότι χρωστούσαν ένα μεγάλο ποσό της τάξης των €8.000 και χωρίς σεξ με πελάτες δεν θα μπορούσαν να εξοφλήσουν. Στη συνέχεια ο κατηγορούμενος 4, την έβαλε να εργαστεί στο καπαρέ Aroma στην Πάφο με το ψευδώνυμο Emy. Παρά τις διαβεβαιώσεις του κατηγορουμένου 4 ότι είχε επιλογή να μην πηγαίνει με πελάτες για σεξ, εν τέλει την εξανάγκασε προς τούτο και επειδή ήταν παρθένα αναγκάστηκε να έχει πρωκτική επαφή γεγονός που ο κατηγορούμενος διαφήμιζε στους πελάτες του καπαρέ. Ζήτησε μετά από κάποιο χρόνο να επιστρέψει στη χώρα της, αλλά η κατηγορούμενη 1 της αρνήθηκε διότι χρειαζόταν να εξοφλήσει το χρέος της με επιπρόσθετα €900 για το εισιτήριο επιστροφής. Μετά από διαμαρτυρίες της, η κατηγορουμένη 1 την μετακίνησε σε καπαρέ στη Λευκωσία το Night Flight όπου συνέχισε να εργάζεται μέχρι την κατάθεση της στην αστυνομία χωρίς να αντιμετωπίσει πρόβλημα με τους εργοδότες της, ούτε υποχρεώθηκε να πηγαίνει με πελάτες για σεξ.

Η BF, αναφέρθηκε στις συνθήκες της δικής της παρουσίας της στην Κύπρο και πάλι μέσω της αντιπροσώπου της πρώτης κατηγορουμένης της Najat, όπου ήλθε με την IEI στις 6.2.2009. Της αναφέρθηκε από την κατηγορουμένη 15 ότι αναμενόταν από αυτή να χορεύει γυμνή στο καπαρέ και να βγαίνει με πελάτες για σεξ. Οι διαμαρτυρίες της και προς την κατηγορουμένη 1 δεν είχαν αποτέλεσμα εφόσον της λέχθηκε ότι έπρεπε να εξοφλήσουν το χρέος τους καθώς και τα έξοδα που είχε κάμει για να ετοιμάσει τα έγγραφα για να μπορούν να εργάζονται. Ο κατηγορούμενος 6, που διατηρεί το καπαρέ Σταθμός στην Πάφο, τη διάλεξε μαζί με μια άλλη κοπέλα για να

εργαστούν εκεί. Της τοποθέτησε σε σπίτι που ήταν πάνω από το καπαρέ όπου τις ανέμενε ο κατηγορούμενος 10, ο οποίος την επομένη της είπε ότι θα έπρεπε να βγει με πελάτη και να κάμει σεξ μαζί του. Περιέγραψε τον τρόπο με τον οποίο ο πελάτης έδωσε χρήματα στον κατηγορούμενο 10, με δε τον πελάτη πήγαν στο σπίτι του όπου είχαν σεξουαλική επαφή, την δε επομένη ο ιδιοκτήτης του καπαρέ, κατηγορούμενος 6, της έδωσε €50. Επαναλήφθηκε το ίδιο με άλλο πελάτη για τον οποίο πληρώθηκε €40 και αναγκάστηκε να εργάζεται στο καπαρέ για τέσσερις μήνες αφού δεν είχε στην κατοχή της ούτε το διαβατήριο της, ούτε το βιβλιάριο της τράπεζας. Για ό,τι χρειαζόταν χρησιμοποιούσε τα χρήματα που έπαιρνε από τους πελάτες.

Στο σπίτι όπου διέμενε, διέμενε πάντοτε και κάποιος από τους υπαλλήλους του καπαρέ, ο οποίος επέβλεπε τις κοπέλες ώστε να μην φύγουν και να μην βγαίνουν από εκεί εκτός εάν θα πήγαινε με πελάτες ή στην υπεραγορά και αυτό για πολύ σύντομο χρόνο. Τέτοια άτομα που επέβλεπαν τη διαμονή τους ήσαν ο κατηγορούμενος 8, ο κατηγορούμενος 7, ο κατηγορούμενος 10, ο κατηγορούμενος 9, ή, ο κατηγορούμενος 11. Εξήγησε τη διαδικασία με την οποία μια κοπέλα έβγαινε με πελάτη, ο οποίος θα έπρεπε πρώτα να της αγοράσει πέντε ποτά που στοίχιζαν €20 το ένα και να πληρώσει και τα χρήματα της κοπέλας, η δε κοπέλα έπαιρνε €50 τα οποία πληρώνονταν στο καπαρέ. Περιέγραψε τις περιπτώσεις που βγήκε με πελάτη για σεξ, αφού την προέτρεψαν προς τούτο οι κατηγορούμενοι 7, 8, 9 και 11.

Μετά από ένα περιστατικό, ο κατηγορούμενος 10 την έδιωξε από το καπαρέ και η ίδια πήγε στα γραφεία της κατηγορουμένης 1, η οποία την έστειλε να εργαστεί στο

	<p>καπαρέ Dejanu διότι της χρωστούσε χρήματα. Αφού το βράδυ έκαμε σεξ με πελάτη, την επομένη υπάλληλος της κατηγορουμένης 1 της είπε ότι θα εργάζεται πια στο καπαρέ Frolics στη Λευκωσία, ιδιοκτησία του κατηγορουμένου 13. Ο τελευταίος της είπε ότι πρέπει να πηγαίνει με πελάτες για σεξ και θα παίρνει €50, αν έκανε και table dance θα έπαιρνε και €10 περαιτέρω. Εργάστηκε εκεί για λιγότερο από ένα μήνα και πήγε για πελάτες για σεξ περίπου έξι φορές.</p>
Καταδίκη και Ποινή	<p>Το δικαστήριο επέβαλε τις ακόλουθες ποινές:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Στους κατηγορούμενους 1, 2, 3 και 15, ποινές φυλάκισης 3 χρόνων, 9 μηνών και 6 μηνών αντίστοιχα για εμπορία ενηλίκων προσώπων κατά παράβαση των άρθρων 2 και 5 του Νόμου. 2. Στους κατηγορούμενους 2 και 3, ποινή φυλάκισης 2½ ετών και 18 μηνών αντίστοιχα για σεξουαλική εκμετάλλευση ενηλίκων προσώπων κατά παράβαση των άρθρων 2 και 9(β) του Νόμου. 3. Στους κατηγορούμενους 2 και 3, ποινή φυλάκισης 15 μηνών και 12 μηνών αντίστοιχα για την κατηγορία του αποζήν από κέρδη πορνείας κατά παράβαση των άρθρων 164(1)(α) και του άρθρου 20 του Ποινικού Κώδικα, Κεφ. 154. 4. Στην κατηγορούμενη 1, ποινή φυλάκισης 12 μηνών στην για παρακράτηση προσωπικών εγγράφων κατά παράβαση των άρθρων 2 και 13(1)(α) του Νόμου. 5. Στους κατηγορούμενους 1 και 15, ποινή φυλάκισης 3 ετών και 6 μηνών αντίστοιχα για την εμπορία ενηλίκων προσώπων κατά παράβαση των άρθρων 2 και 5(β) του Νόμου. 6. Στον κατηγορούμενο 4, ποινή φυλάκισης 2 ½ ετών για σεξουαλική εκμετάλλευση ενηλίκων προσώπων κατά παράβαση των άρθρων 2 και 9(β) του Νόμου.

	<p>7. Στον κατηγορούμενο 4, ποινή φυλάκισης 15 μηνών για το αδίκημα του αποζήν από κέρδη πορνείας.</p> <p>8. Στις κατηγορούμενες 1 και 15, ποινή φυλάκισης τριών ετών και έξι μηνών αντίστοιχα για εμπορία ενηλίκων προσώπων.</p> <p>9. Στους κατηγορούμενους 6, 7, 8, 9, 10 και 11, ποινές φυλάκισης 2 ½ ετών, 9 μηνών, 9 μηνών, 9 μηνών, δύο ετών και 9 μηνών αντίστοιχα για σεξουαλική εκμετάλλευση ενηλίκων προσώπων.</p> <p>10. Στους κατηγορούμενους 6, 7, 8, 9, 10 και 11, ποινές φυλάκισης 12 μηνών, 4 μηνών, 4 μηνών, 4 μηνών, 8 μηνών και 4 μηνών για το αδίκημα του αποζήν από κέρδη πορνείας.</p> <p>11. Στον κατηγορούμενο 6, ποινή φυλάκισης 12 μηνών για την παρακράτηση προσωπικών εγγράφων.</p> <p>12. Στους κατηγορούμενους 13 και 14, ποινές φυλάκισης 18 μηνών και 12 μηνών αντίστοιχα για τη σεξουαλική εκμετάλλευση ενηλίκων.</p> <p>13. Στους κατηγορούμενους 13 και 14, ποινές φυλάκισης 12 μηνών και 6 μηνών αντίστοιχα για το αδίκημα του αποζήν από κέρδη πορνείας.</p>	
Αθώωση και λόγοι	Δ/Ε	
Γίνεται διάκριση μεταξύ πορνείας και εμπορίας προσώπων;	Γίνεται διάκριση	
Προφίλ θύματος	Ευπάθεια θυμάτων	Υπήκοοι τρίτων χωρών, βρίσκονταν σε ξένη χώρα χωρίς χρήματα και χωρίς να γνωρίζουν τη γλώσσα.
	Φύλο	Γυναίκες
	Ηλικία	23
	Χώρα προέλευσης	Μαρόκκο

Προφίλ θύτη	Φύλο	Άνδρες και Γυναίκες
	Ηλικία	-
	Χώρα προέλευσης	Κύπρος, Μαρόκκο
Μεταχείριση/Τάσεις Δικαστηρίου	<p>Το δικαστήριο αποφάσισε να παραμερίσει όλες τις Εφέρεις κατά των καταδικαστικών αποφάσεων, τόσο των καταδικασθέντων, όσο και του γενικού Εισαγγελέα για το ύψος των ποινών. Πέραν της απόφασης της πλειοψηφίας, η οποία αναγνώρισε την ορθότητα της απόφασης του πρωτόδικου Δικαστηρίου, υπήρξε και η διιστάμενη απόφαση του Δ.Δ. Οικονόμου, ο οποίος έθεσε το ζήτημα της πλημμελούς εξέτασης της μαρτυρίας από πλευράς του πρωτόδικου Δικαστηρίου. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι το Δικαστήριο αναγνώρισε ότι η εμπορία προσώπων αποτελεί μια σύγχρονη μάστιγα και στοχεύει στην εκμετάλλευση ευάλωτων ατόμων που σε αναζήτηση μιας καλύτερης ζωής τυγχάνουν στυγνής μεταχείρισης από επιτήδεια άτομα, συνήθως στη βάση ενός οργανωμένου σχεδίου στο οποίο εμπλέκεται αριθμός ατόμων. Η εξυχνίαση αυτών των αδικημάτων είναι συχνά ιδιαίτερα δύσκολη γιατί προϋποθέτει την πρωταρχική καταγγελία από το υπό εκμετάλλευση πρόσωπο το οποίο συνήθως βρίσκεται υπό συνθήκες περιορισμού, εξαναγκασμού ή φόβου, ενώ η ψυχική πίεση που αισθάνεται καθιστά δύσκολη την απόφαση να καταφερθεί εναντίον των εκμεταλλευτών του. Μετά την καταγγελία ακολουθεί το δύσκολο έργο από πλευράς των διωκτικών αρχών της συλλογής της μαρτυρίας, της στοιχειοθέτησης κατηγοριών εναντίον των εμπλεκόμενων προσώπων, ακολουθούμενο, κατά κανόνα, από μια ιδιαίτερα εξαντλητική ακροαματική διαδικασία κατά την οποία τα θύματα βιώνουν εκ δευτέρου το διασυρμό και την καταρράκωση στην ανθρώπινη ύπαρξη τους. Θεώρησαν εντούτοις δίκαιες τις μειωμένες ουσιαστικές ποινές που επέβαλε το πρωτόδικο Δικαστήριο,</p>	

	λόγω της καθυστέρησης επιβολής ποινής έξι χρόνια μετά τη διάπραξη των αδικημάτων.
--	---

Υπόθεση Α/Α: 19	
Αρ. Υπόθεσης:	2258/17
Διάδικοι	Α Σ Τ Υ Ν Ο Μ Ι Α, v. SGA
Αρμόδιο Δικαστήριο	ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΥ
Δικαστής/ες	ΕΝΩΠΙΟΝ: Μ. Παπαϊωάννου, Ε.Δ.
Ημερομηνία Απόφασης	31 Ιανουαρίου, 2018
Χρονολογία διάπραξης αδικημάτων	2017
Νομικές Διατάξεις που εφαρμόστηκαν	Κατηγορία σεξουαλικής εκμετάλλευσης ενηλίκων προσώπων, κατά παράβαση των άρθρων 2, 3, 4 και 9 (α) (β) (ε) (στ) του περί Καταπολέμησης της Εμπορίας και Εκμετάλλευσης προσώπων και της προστασίας των Θυμάτων Νόμου 87(1)/2007 Της Μαστροπείας, κατά παράβαση του άρθρου 157(β) του Ποινικού Κώδικα, Κεφ. 154, της Προαγωγής διαφθοράς νεαρής γυναίκας με απειλές κατά παράβαση του άρθρου 159(α) του Ποινικού Κώδικα, Κεφ. 154 της επίθεσης με πραγματική σωματική βλάβη κατά παράβαση των άρθρων 2, 3, (1) (4) του περί Βίας στην

	<p>Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων Νόμου 119(1)/2000</p> <p>της απειλής κατά παράβαση του άρθρου 91 Α του Ποινικού Κώδικα Κεφ. 154</p> <p>της καταστροφής προσωπικών εγγράφων, κατά παράβαση των άρθρων 2, 16 του Περί Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Εμπορίας και Εκμετάλλευσης προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων Νόμου 60(Ι)/2014</p> <p>και της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, κατά παράβαση των άρθρων 2, 3, 4, (1) (iii), 5(α) και 7 του Περί Παρεμπόδισης και Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από παράνομες Δραστηριότητες Νόμου 188(1)/2007, όπως τροποποιήθηκε.</p>
Περίληψη	<p>Σύμφωνα με τις λεπτομέρειες των αδικημάτων μεταξύ 1/7/2017 - 13/8/2017 ο κατηγορούμενος με απειλές, χρήση βίας και κατάχρηση εξουσίας εκμεταλλεύτηκε σεξουαλικά την ZS από τη Βουλγαρία, την προήγαγε σε κοινή πορνεία, την προήγαγε σε παράνομη σαρκική επαφή με απειλές ότι θα την σκοτώσει, της επιτέθηκε με αποτέλεσμα να της προκαλέσει πραγματική σωματική βλάβη, την απείλησε ότι θα την σκοτώσει. Επιπρόσθετα, ο κατηγορούμενος με σκοπό την εμπορία της ZS της κατέστρεψε το δελτίο ταυτότητας της και απέκτησε το ποσό των 300 ευρώ γνωρίζοντας ότι ήταν έσοδα από τη διάπραξη του γενεσιουργού αδικήματος της εμπορίας προσώπου.</p>
Καταδίκη και Ποινή	<p>Ο κατηγορούμενος καταδικάστηκε μόνο για την κατηγορία της εκ προθέσεως καταστροφής ή πρόκλησης ζημιάς στο δελτίο ταυτότητας της MK1 με σκοπό να περιορίσει την προσωπική της ελευθερία λέγοντας της «εν θα σε δει η Βουλγαρία».</p>
Αθώωση και λόγοι	<p>Αθωώθηκε σε σχέση με όλες τις άλλες κατηγορίες.</p>

Γίνεται διάκριση μεταξύ πορνείας και εμπορίας προσώπων;	Ναι γίνεται διάκριση.	
Προφίλ θύματος	Ευπάθεια θυμάτων	Δ/Ε
	Φύλο	Γυναίκα
	Ηλικία	-
	Χώρα προέλευσης	Βουλγαρία
Προφίλ θύτη	Φύλο	Άνδρας
	Ηλικία	-
	Χώρα προέλευσης	Βουλγαρία
Μεταχείριση/Τάσεις Δικαστηρίου	Αφού αξιολόγησε όλη τη μαρτυρία το δικαστήριο απέρριψε τη μαρτυρία της παραπονούμενης ως αναξιόπιστη και ως εκ τούτου, δεν μπόρεσε να καταδικάσει τον κατηγορούμενο.	

8.2 Αποφάσεις Κυπριακών Δικαστηρίων – Πορνεία

Υπόθεση Α/Α: 1	
Αρ. Υπόθεσης:	Αρ. 825/10
Διάδικοι	Αστυνομικός Διευθυντής Λευκωσίας -εναντίον- 1. IC 2. MAM
Αρμόδιο Δικαστήριο	ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ
Δικαστής/ες	Ενώπιον: Γ. ΚΥΡΙΑΚΙΔΟΥ, Ε. Δ.
Ημερομηνία Απόφασης	9 Μαΐου 2012
Χρονολογία διάπραξης αδικημάτων	2009-2010
Νομικές Διατάξεις που εφαρμόστηκαν	<p>Η 1η κατηγορία αφορά το αδίκημα της συνωμοσίας προς διάπραξη κακουργήματος κατά παράβαση του άρθρου 371 του Ποινικού Κώδικα Κεφ. 154 η 2η κατηγορία αφορά το αδίκημα της συνωμοσίας προς διάπραξη πλημμελήματος.</p> <p>Σε σχέση με τις κατηγορίες 3, 6 και 9, αυτές αφορούν το αδίκημα της εκμετάλλευσης πόρνης (3η κατηγορία) της, μαστροπείας (6η κατηγορία) άρθρο 157(β) του Ποινικού Κώδικα, Κεφ. 154 και το αδίκημα της σεξουαλικής εκμετάλλευσης πόρνης (9η κατηγορία)</p> <p>Αναφέρεται επίσης το αδίκημα της σεξουαλικής εκμετάλλευσης ενηλίκου, αντικείμενο της 10^{ης} και 11^{ης} κατηγορίας, το αδίκημα αυτό διέπεται από το άρθρο 9(α), και (β) του Νόμου 87(1)/2007.</p> <p>Το άρθρο 4(1)(iii) του περί Συγκάλυψης, Έρευνας και Δήμευσης Εσόδων από Ορισμένες Εγκληματικές Πράξεις Νόμο 61(1)/1996</p>
Περίληψη	Η εκδοχή της Κατηγορούσας Αρχής είναι ότι οι HDC, VO και JS, λόγω οικονομικών προβλημάτων που είχαν στη χώρα τους, ήθελαν να πάνε στο εξωτερικό για εργασία και

	<p>μέσω κάποιων φίλων τους ήρθαν σε επαφή με την 1η Κατηγορούμενη, η οποία με διάφορες υποσχέσεις τις έπεισε και ήρθαν στη Κύπρο, όπου και άρχισε να τις μεταφέρει σε συγκεκριμένα διαμερίσματα στη Λευκωσία και Λάρνακα, όπου με διάφορες απειλές τους διευθετούσε ραντεβού με άνδρες πελάτες και τις ανάγκαζε να τους κάνουν μασάζ με εκτόνωση. Επίσης, τις μετέφερε κατόπιν οδηγιών της 1ης Κατηγορουμένης και ο 2ος Κατηγορούμενος. Κάθε πελάτης πλήρωνε διάφορα χρηματικά ποσά ανάλογα με το πρόγραμμα που προτιμούσε (ποσό €50 για κανονικό μασάζ, ποσό των €60 για μασάζ με εκτόνωση και €85 αν ήταν μασάζ με εκτόνωση από δύο κοπέλες), όπου οι παραπονούμενες έπαιρναν τα €20 ενώ η 1η Κατηγορουμένη τα υπόλοιπα €40 και όταν έλειπε η 1η Κατηγορούμενη τις εισπράξεις έπαιρνε ο 2ος Κατηγορούμενος. Στις 2.3.2010, μετά από πληροφορίες ότι στο υποστατικό που αναφέρεται στη 13η κατηγορία διεξάγεται πορνεία, εξασφαλίσθηκε ένταλμα έρευνας και η Αστυνομία διοργάνωσε επιχείρηση, όπου δόθηκε σε πληροφοριοδότη της Αστυνομίας χρηματικό ποσό το οποίο φωτοτυπήθηκε και μετά από ραντεβού αφού έδωσε €90 σε δύο κοπέλες, του έκαναν μασάζ με εκτόνωση μέχρι που εκσπερμάτωσε. Αμέσως μετά, η Αστυνομία διενήργησε έρευνα στο εν λόγω υποστατικό όπου ανευρέθηκε το εν λόγω ποσό και άλλα Τεκμήρια. Σύμφωνα πάντα με την εκδοχή των MK4 και MK5 οι ενέργειες των κατηγορούμενων 1 και 2 είχαν ως αποτέλεσμα την εκπόρνευση και εκμετάλλευση τους από μέρους των κατηγορουμένων, οι οποίοι συνωμότησαν μεταξύ τους για να πετύχουν τον πιο πάνω σκοπό.</p>
Καταδίκη και Ποινή	<p>Οι κατηγορούμενοι καλούνται σε απολογία σε σχέση με τις κατηγορίες μαστροπείας, σεξουαλικής εκμετάλλευσης ενηλίκου και νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Η Κατηγορουμένη 1 καλείται σε απολογία</p>

	επιπρόσθετα στις κατηγορίες που αφορούν το αδίκημα της διατήρησης Οίκου Ανοχής.	
Αθώωση και λόγοι	Οι λόγοι που αθώωθηκαν σε σχέση με τις υπόλοιπες κατηγορίες ήταν η μη ύπαρξη ενισχυτικής μαρτυρίας όπου απαιτείτο ρητά από τον Νόμο και η μη ύπαρξη μαρτυρίας για κάποιες κατηγορίες.	
Γίνεται διάκριση μεταξύ πορνείας και εμπορίας προσώπων;	Δεν γίνεται καθόλου αναφορά στην εμπορία προσώπων. Γίνεται αναφορά στους όρους «πορνεία» και «προάγω». Γίνεται αναφορά στο Ν.87(Ι)/2007 και στο αδίκημα της σεξουαλικής εκμετάλλευσης ενηλίκου.	
Προφίλ θύματος	Ευπάθεια θυμάτων	Δ/Ε
	Φύλο	Γυναίκες
	Ηλικία	-
	Χώρα προέλευσης	-
Προφίλ θύτη	Φύλο	Άνδρας, Γυναίκα
	Ηλικία	-
	Χώρα προέλευσης	-
Μεταχείριση/Τάσεις Δικαστηρίου	Το Δικαστήριο ερμήνευσε τη νομοθεσία με αναφορά σε νομολογία και εξέτασε τη μαρτυρία με βάση την οποία δεν μπορούσε να στοιχειοθετηθεί εκ πρώτης όψεως υπόθεση για κάποιες από τις κατηγορίες. Για τις κατηγορίες όπου δεν απαιτείτο ενισχυτική μαρτυρία και που μπόρεσε να αποδειχθεί η υπόθεση, καταδίκασε τους κατηγορούμενους. Και πάλι η Αστυνομία κάνει χρήση «πληροφοριοδότη» ο οποίος δεν έχει οποιαδήποτε επίπτωση.	

Υπόθεση Α/Α: 2	
Αρ. Υπόθεσης:	Αρ. 25243/10

Διάδικοι	Αστυνομικός Διευθυντής Λεμεσού ν. 1. OD, 2. IVI
Αρμόδιο Δικαστήριο	ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΛΕΜΕΣΟΥ
Δικαστής/ες	Ενώπιον: Ε. Εφραίμ, Α.Ε.Δ.
Ημερομηνία Απόφασης	24 Σεπτεμβρίου, 2012
Χρονολογία διάπραξης αδικημάτων	2010
Νομικές Διατάξεις που εφαρμόστηκαν	<p>Το άρθρο 156(1)(β) του Ποινικού Κώδικα, Κεφ. 154, διατήρηση οίκου ανοχής</p> <p>Τα αδικήματα της συννομωσίας προς διάπραξη πλημμελήματος και</p> <p>Το αδίκημα της παράνομης παραμονής στην Κυπριακή Δημοκρατία μετά τη λήξη της άδειας παραμονής της.</p>
Περίληψη	<p>Στις 26.8.2010 δόθηκε πληροφορία στην Αστυνομία ότι στο διαμ. 21, Sun Sea Apts, στη Λεωφόρο Αμαθούντας, διεξάγεται πορνεία/μαστρωπεία. Την ίδια ημερομηνία και περί ώρα 14.00 ο Μ.Κ.3 τηλεφώνησε στον εν λόγω αριθμό και του απάντησε μία κοπέλα με το όνομα Άννα στα Αγγλικά, και αυτός της συστήθηκε ως Αντρέας, και ότι τον στέλνει κάποιος φίλος, Γιώργος, και της ζήτησε να του διευθετήσει ραντεβού. Η Άννα του είπε να πάει στο εν λόγω διαμέρισμα και να φέρει μία κοπέλα μαζί της για σεξ έναντι αμοιβής 40 ευρώ, ενώ αν θέλει να κάνει σεξ και με τις δύο να πληρώσει στην Άννα τα ποσό των 70 ευρώ. Μετά από μια επίσκεψη και παρακολούθηση της Αστυνομίας από τις 26.8.2010 μέχρι 6.9.2010, διαπιστώθηκε ότι άντρες διαφόρων ηλικιών και εθνικοτήτων εισέρχονταν στο διαμέρισμα, παρέμεναν εκεί για λίγη ώρα και εξέρχονταν.</p> <p>Στις 6.9.2010 μετά από ραντεβού, ο Μ.Κ.2 επισκεύθηκε το υποστατικό και παρίστανε τον πελάτη. Έδωσε</p>

	σημαδεμένα χαρτονομίσματα στις κατηγορούμενες, έβγαλαν τα ρούχα τους όμως αυτός αρνήθηκε να κάνει σεξ μαζί τους και στη συνέχεια τις συνέλαβαν μαζί με τον άλλο Αστυνομικό.	
Καταδίκη και Ποινή	Οι κατηγορούμενες καταδικάστηκαν για συνωμοσία προς διάπραξη πλημμελήματος και διατήρηση οίκου ανοχής. Η 1 ^η κατηγορούμενη καταδικάστηκε και για το αδίκημα παράνομης παραμονής στη Δημοκρατία μετά τη λήξη της άδειας παραμονής της.	
Αθώωση και λόγοι	Δ/Ε	
Γίνεται διάκριση μεταξύ πορνείας και εμπορίας προσώπων;	Δεν αναφέρεται καθόλου η εμπορία προσώπων.	
Προφίλ θύματος	Ευπάθεια θυμάτων	Δ/Ε
	Φύλο	Δ/Ε
	Ηλικία	Δ/Ε
	Χώρα προέλευσης	Δ/Ε
Προφίλ θύτη	Φύλο	Δ/Ε
	Ηλικία	Δ/Ε
	Χώρα προέλευσης	Δ/Ε
Μεταχείριση/Τάσεις Δικαστηρίου	Η υπόθεση αυτή αφορά τη δίωξη δύο αλλοδαπών για τη διατήρηση οίκου ανοχής και τη συνωμοσία προς διάπραξη πλημμελήματος. Το δικαστήριο δεν εξετάζει καθόλου κατά πόσο οι κατηγορούμενες υπέπεσαν θύματα διότι από τα γεγονότα της υπόθεσης φαίνεται ότι η πορνεία που ασκείτο ήταν συναινετική. Επίσης οι κατηγορούμενες δεν καταδικάστηκαν για την άσκηση πορνείας διότι πιθανόν να ζούσαν οι ίδιες από τα κέρδη της πορνείας. Καταδικάστηκαν όμως για πλημμελήματα και παράνομη	

	διαμονή, που πιθανόν να ήταν αρκετοί λόγοι για μελλοντική απέλαση τους. Και πάλι δεν γίνεται καμία μνεία για τους «πελάτες».
--	--

Υπόθεση Α/Α: 3	
Αρ. Υπόθεσης:	Αρ. 7875/2012
Διάδικοι	Αστυνομικού Διευθυντή Λάρνακας ν. ΓΓ
Αρμόδιο Δικαστήριο	ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΛΑΡΝΑΚΑΣ
Δικαστής/ες	Ενώπιον: Ηλ. Γεωργίου, Ε.Δ.
Ημερομηνία Απόφασης	22 Αυγούστου 2013
Χρονολογία διάπραξης αδικημάτων	2011
Νομικές Διατάξεις που εφαρμόστηκαν	Ο κατηγορούμενος αντιμετωπίζει συνολικά πέντε κατηγορίες, εκ των οποίων οι τρεις αφορούν το αδίκημα της εκμετάλλευσης πορνών κατά παράβαση του άρθρου 164(1)(α) του Ποινικού Κώδικα και δυο κατηγορίες που αφορούν το αδίκημα της μαστροπείας κατά παράβαση των άρθρων 157(β) και 35 του ίδιου Νόμου.
Περίληψη	Ο κατηγορούμενος διατηρούσε μπυραρία στην οποία εργάζονταν γυναίκες από τη Ρουμανία. Η δουλειά τους ήταν να κρατούν συντροφιά στους πελάτες για να τις κερνούν ποτά. Ο κατηγορούμενος τις πίεζε να πηγαίνουν με τους πελάτες για σεξ. Κρατούσε ένα σημαντικό ποσό από τις εισπράξεις και τους έδινε το υπόλοιπο.
Καταδίκη και Ποινή	Ο Κατηγορούμενος καταδικάστηκε για τις κατηγορίες που αφορούν τα αδικήματα της εκμετάλλευσης πορνών κατά παράβαση του άρθρου 164(1)(α) του Ποινικού Κώδικα. Επιβλήθηκε ποινή φυλάκισης 12 μηνών χωρίς αναστολή.

Αθώωση και λόγοι	Ο Κατηγορούμενος αθλώνεται και απαλλάσσεται στις κατηγορίες που αφορούν τα αδικήματα της μαστροπείας.	
Γίνεται διάκριση μεταξύ πορνείας και εμπορίας προσώπων;	Δεν αναφέρεται καθόλου η έννοια της εμπορίας προσώπων και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης με βάση τον Ν.87(Ι)/2007, ούτε εάν εξετάστηκε η πιθανότητα οι γυναίκες να ήταν θύματα εμπορίας.	
Προφίλ θύματος	Ευπάθεια θυμάτων	Δ/Ε
	Φύλο	Γυναίκες
	Ηλικία	-
	Χώρα προέλευσης	Ρουμανία
Προφίλ θύτη	Φύλο	Άνδρας
	Ηλικία	57
	Χώρα προέλευσης	Κύπρος
Μεταχείριση/Τάσεις Δικαστηρίου	Το Δικαστήριο παρά την έλλειψη ενισχυτικής μαρτυρίας, αποδέχθηκε τις μαρτυρίες της Κατηγορούσας Αρχής και των γυναικών, προειδοποιώντας για τους πιθανούς κινδύνους. Ανέλυσε τα νομικά σημεία προσεκτικά με αναφορές στη νομοθεσία και στη νομολογία. Δυστυχώς δεν μπορούσε να καταδικάσει τον Κατηγορούμενο για κάποιο πιο σοβαρό αδίκημα διότι ενδεχομένως είτε να μην ήταν στο Κατηγορητήριο είτε να μην είχε αποδειχτεί εκ πρώτης όψεως. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι δεν αναφέρεται πουθενά κατά πόσο οι γυναίκες έτυχαν της μεταχείρισης του Τμήματος Καταπολέμησης Εμπορίας της Αστυνομίας. Και πάλι η αστυνομία χρησιμοποίησε «συνεργάτη» ο οποίος αγόρασε σεξουαλικές υπηρεσίες.	

Υπόθεση Α/Α: 4	
Αρ. Υπόθεσης:	Αρ.12041/12

Διάδικοι	Αστυνομικού Διευθυντή Λάρνακας ν. 1. SKH, 2. MD	
Αρμόδιο Δικαστήριο	ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΛΑΡΝΑΚΑΣ	
Δικαστής/ες	Ενώπιον: Ηλ. Γεωργίου, Ε.Δ.	
Ημερομηνία Απόφασης	23 Αυγούστου 2013	
Χρονολογία διάπραξης αδικημάτων	2012	
Νομικές Διατάξεις που εφαρμόστηκαν	<p>Η Κατηγορουμένη 2 αντιμετωπίζει συνολικά δύο κατηγορίες που αφορούν τα αδικήματα της συνομωσίας προς διάπραξη πλημμελήματος κατά παράβαση του άρθρου 372 Ποινικού Κώδικα (1η κατηγορία) και της διατήρησης οίκου ανοχής κατά παράβαση των άρθρων 156(1)(α), 20 και 35 του Ποινικού Κώδικα (2η κατηγορία). Η ποινική δίωξη εναντίον της κατηγορουμένης 1 αναστάληκε καθότι δεν εκτελέστηκε το ένταλμα σύλληψης που εκδόθηκε σε προχωρημένο στάδιο της διαδικασίας.</p>	
Περίληψη	<p>Μετά από πληροφορίες ότι σε διαμέρισμα στη Λάρνακα διεξαγόταν πορνεία η Αστυνομία οργάνωσε έρευνα και επιχείρηση στην οποία ζήτησε τη βοήθεια του κηπουρού της. Ο κηπουρός μετέβηκε στο διαμέρισμα με σημαδεμένα λεφτά και μίσθωσε τις σεξουαλικές υπηρεσίες των 2 Κατηγορούμενων και μιας άλλης κοπέλας.</p>	
Καταδίκη και Ποινή	Δ/Ε	
Αθώωση και λόγοι	<p>Το Δικαστήριο αθώωσε την Κατηγορούμενη 2 από την κατηγορία διατήρησης οίκου ανοχής, διότι με βάση τα ενώπιον του στοιχεία και τα παραδεκτά γεγονότα δεν μπορούσε να στοιχειοθετηθεί το αδίκημα.</p>	
Γίνεται διάκριση μεταξύ πορνείας και εμπορίας προσώπων;	Γίνεται ξεκάθαρη διάκριση και προκύπτει από τις μαρτυρίες ότι η πορνεία διεξάγεται συναινετικά.	
Προφίλ θύματος	Ευπάθεια θυμάτων	Δ/Ε

	Φύλο	Δ/Ε
	Ηλικία	Δ/Ε
	Χώρα προέλευσης	Δ/Ε
Προφίλ θύτη	Φύλο	Δ/Ε
	Ηλικία	Δ/Ε
	Χώρα προέλευσης	Δ/Ε
Μεταχείριση/Τάσεις Δικαστηρίου	<p>Το Δικαστήριο κατέληξε ότι πρόσωπο θεωρείται ότι διατηρεί οίκο ανοχής όταν σε οποιοδήποτε χρόνο παρουσιάζεται, ενεργεί ή συμπεριφέρεται ως αφεντικό ή πατρόνα ή ως το πρόσωπο το οποίο έχει την φροντίδα, την εξουσία ή τη διαχείριση του. Στην προκειμένη περίπτωση σύμφωνα με τα παραδεκτά γεγονότα η κατηγορουμένη 1 ήταν αυτή που ενοικίαζε το διαμέρισμα και που διευθετούσε τα τρέχοντα έξοδα του διαμερίσματος όπως ενοίκιο, νερό, ρεύμα και κοινόχρηστα. Η μόνη μαρτυρία που τέθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου ήταν ότι η κατηγορουμένη 2 σε μία περίπτωση συνενυρέθηκε σεξουαλικά στις 14.6.2012 έναντι αμοιβής με τον κηπουρό και ότι η ΑΖ την είδε στο διαμέρισμα στις 13.6.2012. Τίποτε άλλο. Δεν υφίσταται ίχνος μαρτυρίας που να οδηγεί σε συμπέρασμα ότι η κατηγορουμένη 2 διατηρούσε τον πιο πάνω οίκο ανοχής. Το γεγονός ότι συμμετείχε σε μία σεξουαλική συνεύρεση έναντι αμοιβής δεν είναι ικανό από μόνο του να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι διατηρούσε οίκο ανοχής και ότι συμφώνησε με άλλο πρόσωπο να διατηρεί τέτοιον οίκο.</p> <p>Και πάλι αξίζει να αναφερθεί ότι η Αστυνομία εξωθεί τους συνεργάτες της στην αγορά σεξουαλικών υπηρεσιών.</p>	

Υπόθεση Α/Α: 5

Αρ. Υπόθεσης:	Αρ. 36935/2012
Διάδικοι	Αστυνομικός Διευθυντής Λευκωσίας ν. ΧC
Αρμόδιο Δικαστήριο	ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ
Δικαστής/ες	Ενώπιον: Γ. Πετάση - Κορφιώτη, Ε.Δ.
Ημερομηνία Απόφασης	9 Δεκεμβρίου 2015
Χρονολογία διάπραξης αδικημάτων	2012
Νομικές Διατάξεις που εφαρμόστηκαν	Εκμετάλλευσης πόρνης κατά παράβαση των άρθρων 164(1)(α), 29 και 35 του Ποινικού Κώδικα, Κεφ. 154, (2η κατηγορία) και διατήρηση οίκου ανοχής κατά παράβαση των άρθρων 156 και 35 του Κεφ. 154 (3η κατηγορία).
Περίληψη	Μεταξύ Οκτωβρίου 2012 και 11ης Δεκεμβρίου 2012 στη Λευκωσία η Κατηγορούμενη εν γνώση της αποζούσε μερικώς από τα κέρδη πορνείας, δηλαδή από την πορνεία που διεξήγαγαν η Lily και Hua, αγνώστων λοιπών στοιχείων, από την Κίνα (πρώτη κατηγορία) και κατά τις ίδιες ημερομηνίες, ενώ είχε υπό τον έλεγχο της, ως ενοικιάστρια του διαμερίσματος στην οδό Ζακύνθου αρ. 10, Διαμ. 202, διατήρησε τούτο ως οίκο ανοχής (δεύτερη κατηγορία). Η Κατηγορούσα Αρχή χρησιμοποίησε για σκοπούς απόδειξης της υπόθεσης της, ως Μάρτυρες Κατηγορίας, τους πελάτες της Κατηγορούμενης και των άλλων γυναικών. Η Κατηγορούμενη ήταν διαζευγμένη μητέρα ενός δίχρονου κοριτσιού με Κύπριο πατέρα άνεργο. Εκείνη συντηρούσε την κόρη της.
Καταδίκη και Ποινή	Η Κατηγορούμενη βρέθηκε ένοχη, κατόπιν δίκης της παραδοχής, στην δεύτερη και τρίτη κατηγορία επί του κατηγορητηρίου, ήτοι της εκμετάλλευσης πόρνης κατά παράβαση των άρθρων 164(1)(α), 29 και 35 του Ποινικού Κώδικα, Κεφ. 154, (2η κατηγορία) και της διατήρησης οίκου ανοχής κατά παράβαση των άρθρων 156 και 35 του Κεφ. 154 (3η κατηγορία).

	Στην Κατηγορούμενη επιβλήθηκε για τη 2η κατηγορία ποινή φυλάκισης 4 μηνών και για την 3η κατηγορία ποινή φυλάκισης 45 ημερών, με τις ποινές να συντρέχουν.	
Αθώωση και λόγοι	Δ/Ε	
Γίνεται διάκριση μεταξύ πορνείας και εμπορίας προσώπων;	Δεν γίνεται καθόλου αναφορά στον όρο εμπορία προσώπων.	
Προφίλ θύματος	Ευπάθεια θυμάτων	Δ/Ε
	Φύλο	Γυναίκες
	Ηλικία	
	Χώρα προέλευσης	Κίνα
Προφίλ θύτη	Φύλο	Γυναίκα
	Ηλικία	40
	Χώρα προέλευσης	Κίνα
Μεταχείριση/Τάσεις Δικαστηρίου	<p>Το Δικαστήριο αν και με την απόφαση του εφαρμόζει την αναχρονιστική «ηθική» νομοθεσία της Κύπρου σε σχέση με την πορνεία, έλαβε υπόψη την παραδοχή, το λευκό ποινικό μητρώο, το μικρό οικονομικό όφελος και τις προσωπικές περιστάσεις της Κατηγορούμενης, για το μετριασμό της ποινής.</p> <p>Έλαβε επίσης υπόψη ότι η παρούσα υπόθεση σίγουρα δεν είναι από τις χειρότερες περιπτώσεις διάπραξης αδικημάτων αυτής της φύσεως αφού με βάση τα γεγονότα που εκτέθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου τα πρόσωπα που πρόσφεραν αγοραίο έρωτα εντός του διαμερίσματος της Κατηγορούμενης προέβαιναν στις συγκεκριμένες πράξεις με την θέλησή τους (χωρίς να εξαναγκάζονται ή να παρακινούνται προς τούτο από την Κατηγορούμενη) και εισέπρατταν το μεγαλύτερο μέρος του ποσού που</p>	

	πληρωνόταν για αυτές. Βεβαίως οι ηθικές προεκτάσεις των αδικημάτων σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να αγνοηθούν.
--	---

Υπόθεση Α/Α: 6	
Αρ. Υπόθεσης:	Αρ. 183/15
Διάδικοι	Δημοκρατία ν 1. ΜΠ, 2. VI
Αρμόδιο Δικαστήριο	ΜΟΝΙΜΟ ΚΑΚΟΥΡΓΙΟΔΙΚΕΙΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ
Δικαστής/ες	Λ. Δημητριάδου-Ανδρέου, Π.Ε.Δ, Χ. Χαραλάμπους, Α.Ε.Δ., Μ. Παπαδοπούλου, Ε.Δ.
Ημερομηνία Απόφασης	13 Οκτωβρίου 2015
Χρονολογία διάπραξης αδικημάτων	2015
Νομικές Διατάξεις που εφαρμόστηκαν	Μαστροπεία κατά παράβαση του Άρθρου 157(β) του Ποινικού Κώδικα, Κεφ.154 (κατηγορίες 15 και 17) Εκμετάλλευση πόρνης κατά παράβαση των Άρθρων 164(1)(α) και 164(3) του Ποινικού Κώδικα, Κεφ.154 (κατηγορίες 20 και 22)
Περίληψη	Ο Κατηγορούμενος 1 κατά τον ουσιώδη χρόνο διαχειρίζετο την μπουραρία ZERO στη Λευκωσία και στην οποία εργάζονταν οι δύο αλλοδαπές Παραπονούμενες καταγόμενες από τη Μολδαβία. Στο πλαίσιο διερεύνησης πληροφορίας ότι αλλοδαπές κοπέλες που εργάζονταν στην εν λόγω μπουραρία εξωθούνταν στην πορνεία έναντι χρηματικής αμοιβής η Αστυνομία διενήργησε επιχείρηση κατά την οποία το πιο πάνω υποστατικό τέθηκε υπό διακριτική παρακολούθηση ενώ δύο συνεργάτες της

	<p>Αστυνομίας, οι Μ.4 και Μ.5 επί του κατηγορητηρίου, το επισκέφτηκαν ως πελάτες.</p> <p>Στις 20.1.15 οι Μ.4 και Μ.5 μετέβησαν στην μπυραρία και παρήγγειλαν ποτό από τον Κατηγορούμενο. Ακολούθησαν οι δύο Παραπονούμενες ενεργώντας σύμφωνα με τις οδηγίες του Κατηγορούμενου τους προσέγγισαν και κάθισαν μαζί τους με σκοπό να τις κεράσουν ποτό. Ακολούθως ανέφεραν στους Μ.4 και Μ.5 ότι εάν ήθελαν να έλθουν σε σεξουαλική επαφή μαζί τους έναντι αμοιβής θα έπρεπε να ρωτήσουν τον Κατηγορούμενο ο οποίος ήταν το άτομο που αποφάσιζε και έδινε στις κοπέλες τις ανάλογες οδηγίες. Τότε ο Μ.4 πλησίασε τον Κατηγορούμενο αναφέροντας του ότι επιθυμούσαν τόσο ίδιος όσο και ο Μ.5 να έρθουν σε σεξουαλική επαφή με τις δύο Παραπονούμενες και ο Κατηγορούμενος τους είπε ότι για τον σκοπό αυτό θα έπρεπε ο καθένας τους να τον πληρώσει από €130.</p> <p>Στις 21.1.15 και περί ώρα 01.30, αφού οι Μ.4 και Μ.5 κατέβαλαν στον Κατηγορούμενο από €130 έκαστος, ο τελευταίος έδωσε οδηγίες στις δύο Παραπονούμενες να ετοιμαστούν για να αναχωρήσουν μαζί τους. Στη συνέχεια και περί ώρα 01.40 οι Μ.4 και Μ.5 αναχώρησαν με τις δύο Παραπονούμενες και μετέβησαν σε ξενοδοχείο στον Άγιο Δομέτιο όπου αφού εξασφάλισαν ξεχωριστά δωμάτια εισήλθαν σε αυτά ο καθένας μαζί με μία Παραπονούμενη και είχαν σεξουαλική επαφή μαζί τους. Μετά από αυτό το γεγονός ακολούθησε η έφοδος της Αστυνομίας.</p>
Καταδίκη και Ποινή	Ο κατηγορούμενος καταδικάστηκε σε 18 μήνες φυλάκιση σύνολο χωρίς αναστολή.
Αθώωση και λόγοι	Δ/Ε

Γίνεται διάκριση μεταξύ πορνείας και εμπορίας προσώπων;	Και πάλι παρατηρούμε ότι δεν γίνεται αναφορά στο αδίκημα της εμπορίας προσώπων.	
Προφίλ θύματος	Ευπάθεια θυμάτων	Δ/Ε
	Φύλο	Γυναίκες
	Ηλικία	-
	Χώρα προέλευσης	Μολδαβία
Προφίλ θύτη	Φύλο	Άνδρας
	Ηλικία	-
	Χώρα προέλευσης	Κύπρος
Μεταχείριση/Τάσεις Δικαστηρίου	Το Δικαστήριο κατά την επιβολή της ποινής έλαβε υπόψη τις προσωπικές περιστάσεις του Κατηγορούμενου. Φαίνεται να μην δίνεται οποιαδήποτε σημασία στη χρήση συνεργατών της αστυνομίας για την επιχείρηση ως πελάτες και επίσης δεν γίνεται καμία αναφορά στις Παραπνοούμενες ως θύματα εμπορίας, κατά πόσο εξετάστηκε το ενδεχόμενο ή εάν αναγνωρίστηκαν. Αναφέρεται ότι δεν ήταν παρούσες στη διαδικασία.	

8.3 Ερωτηματολόγια⁶⁴¹

8.3.1 Ερωτηματολόγιο Κοινού

Ακολουθεί το ερωτηματολόγιο του κοινού όπως παρουσιάστηκε στην έρευνα:

Η πορνεία στην Κύπρο

«Η ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο: Νομοθεσία και Πολιτικές για την καλύτερη προστασία των θυμάτων εμπορίας σεξουαλικής εκμετάλλευσης, των εθελοντικά εκδιδομένων, των «πελατών» και της κοινωνίας»⁶⁴²

Πληροφορίες για την Έρευνα

Καλείστε όπως συμμετέχετε στην παρούσα έρευνα, η οποία γίνεται για την εκπόνηση διδακτορικού στο Πανεπιστήμιο Λευκωσίας. Το ερωτηματολόγιο δεν αναμένεται να διαρκέσει πάνω από 15 λεπτά. Στόχος είναι η καταγραφή των αντιλήψεων για τη ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο και συγκεκριμένα:

1. για την ύπαρξη αποτελεσματικής νομοθεσίας και κρατικής πολιτικής που ρυθμίζει την πορνεία στην Κύπρο
2. για την προστασία της κοινωνίας και των συμμετεχόντων/συμμετεχουσών (θύματα εμπορίας προσώπων, εκδιδόμενες/οι, πελάτες)
3. για την ανάγκη αλλαγής στο καθεστώς ρύθμισης της πορνείας.

Η έρευνα διέπεται από την αρχή της εμπιστευτικότητας και όλα τα στοιχεία παραμένουν ανώνυμα. Τα δεδομένα που θα συλλεχθούν θα τύχουν επεξεργασίας με σκοπό την ανάλυση και τη διεξαγωγή συμπερασμάτων, τα οποία θα δημοσιευτούν ανώνυμα χωρίς τη δυνατότητα ταυτοποίησης των συμμετεχόντων,

⁶⁴¹ Τα ερωτηματολόγια δομήθηκαν με δείγμα τα ερωτηματολόγια της έρευνας του Υπουργείου Εσωτερικών της Ελλάδος, Γενική Γραμματεία Ισότητας Φύλων για το έργο «Πορνεία & παράνομη διακίνηση και εμπορία γυναικών με σκοπό τη σεξουαλική/οικονομική εκμετάλλευση (trafficking) στην Ελλάδα» και τα οποία έχουν ενσωματωθεί στο Παραδοτέο Π.3: «Τελικά αποτελέσματα της έρευνας – Σύνοψη πορισμάτων – Συμπεράσματα και προτάσεις πολιτικής», (Απρίλιος 2015), σ. 174-184.

⁶⁴² Αλλαγή τίτλου διατριβής σε: «Η ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο: Νομοθεσία και Πολιτικές για την καλύτερη προστασία των θυμάτων εμπορίας σεξουαλικής εκμετάλλευσης, των εθελοντικά εκδιδομένων, των «πελατών» και της κοινωνίας», από: «Η ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο: Προστατεύοντας τα δικαιώματα του θύματος εμπορίας προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση, της πόρνης και του πελάτη».

σύμφωνα με τις πρόνοιες του Ευρωπαϊκού Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων 2016/679.

Εάν έχετε απορίες ή επιθυμείτε όπως ενημερωθείτε για τα αποτελέσματα της έρευνας, μπορείτε να επικοινωνήσετε μαζί μου (Μαρία Κυπριανού) στο email: marialkyprianou@gmail.com.

Η συνεισφορά σας στην παρούσα μελέτη είναι εξαιρετικά σημαντική και σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για τον χρόνο και τη συμβολή σας. Για να προχωρήσετε στο επόμενο μέρος παρακαλούμε όπως δώσετε τη συγκατάθεσή σας για συμμετοχή και επεξεργασία των απαντήσεών σας:

Συμφωνώ και αποδέχομαι να συμμετάσχω στην έρευνα. ☐

A. Προσωπικά Στοιχεία

1. Ηλικία: 17 – 25 ☐ 26 – 45 ☐ 46 – 65 ☐ 66+ ☐
2. Φύλο: Άνδρας ☐ Γυναίκα ☐
3. Χώρα προέλευσης:
4. Ανώτατο Επίπεδο Εκπαίδευσης
- Δημοτικό ☐ Γυμνάσιο ☐ Λύκειο ☐ Τεχνική/Επαγγελματική ☐
- σχολή ☐ Πανεπιστήμιο ☐ Άλλο ☐ Τίποτα ☐

B. ΠΟΡΝΕΙΑ & ΣΩΜΑΤΕΜΠΟΡΙΑ

1. Γνωρίζετε τι είναι η πορνεία;
- Ναι ☐ Όχι ☐ Δεν είμαι σίγουρη/ος ☐
2. Πιστεύετε ότι υπάρχει πορνεία στην Κύπρο;
- Ναι ☐ Όχι ☐ Δεν είμαι σίγουρη/ος ☐
3. Υπάρχει εθνική στρατηγική για τη ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο;
- Ναι ☐ Όχι ☐ Δεν είμαι σίγουρη/ος ☐

4. (Παρακαλώ επιλέξτε όσα ισχύουν) Πιστεύετε ότι η πορνεία στην Κύπρο είναι:

Νόμιμη ☐ Παράνομη ☐ Ανήθικη ☐ Ηθικά αποδεκτή πράξη ☐ Κάτι που δεν συμβαίνει στην Κύπρο ☐ κάτι που πρέπει να γνωρίζει μόνο ο πελάτης και η/ο εκδιδόμενη/ος ☐

5. Πόσο εμφανής είναι η πορνεία στην Κύπρο;

Καθόλου ☐ Λίγο ☐ Μέτρια ☐ Πολύ ☐ Πάρα πολύ ☐

6. (Παρακαλώ επιλέξτε όσα ισχύουν) Τα άτομα που προσφέρουν τις σεξουαλικές τους υπηρεσίες μπορεί να είναι:

Γυναίκες ☐ Άνδρες ☐ Ομοφυλόφιλοι άνδρες και γυναίκες ☐
Αμφιφυλόφιλα άτομα (bisexual) ☐ Ερμαφρόδιτα άτομα (με γεννητικά όργανα και των 2 φύλων) ☐ Φυλομεταβατικά άτομα (transsexual) ☐

7. Γνωρίζετε τι σημαίνει σωματεμπορία για σεξουαλική εκμετάλλευση;

Ναι ☐ Όχι ☐ Δεν είμαι σίγουρη/ος ☐

8. Πιστεύετε ότι υπάρχει σωματεμπορία στην Κύπρο;

Ναι ☐ Όχι ☐ Δεν είμαι σίγουρη/ος ☐

9. Πόσο εμφανής είναι η εμπορία προσώπων στην Κύπρο;

Καθόλου ☐ Λίγο ☐ Μέτρια ☐ Πολύ ☐ Πάρα πολύ ☐

10. Είχατε ποτέ εσείς ή κάποιος γνωστός σας κάποια επαφή (όχι κατ' ανάγκη σεξουαλικής φύσεως) με άτομο που προσφέρει σεξουαλικές υπηρεσίες;

Ναι ☐ Όχι ☐ Δεν είμαι σίγουρη/ος ☐

Γ. Πόσο συμφωνείτε με τις ακόλουθες φράσεις; Καθόλου 1 – 5 Πάρα πολύ

	Φράση	1	2	3	4	5
1.	Η πορνεία πρέπει να είναι παράνομη στην Κύπρο.					

2.	Είναι αποδεκτό ένα άτομο να πουλά σεξουαλικές υπηρεσίες με τη θέλησή της/του.					
3.	Είναι αποδεκτό ένα άτομο να αγοράζει σεξουαλικές υπηρεσίες από άτομο που τις προσφέρει με τη θέλησή της/του					
4.	Για να θεωρείται «πορνεία» η συναλλαγή πρέπει να περιλαμβάνει χρηματικό αντάλλαγμα					
5.	Όταν η πορνεία είναι νόμιμη σε μια χώρα, υπάρχει λιγότερη σεξουαλική εκμετάλλευση					
6.	Οι πελάτες/ χρήστες σεξουαλικών υπηρεσιών οφείλουν να γνωρίζουν εάν οι υπηρεσίες προσφέρονται ελεύθερα και με τη θέληση της/του εκδιδόμενης/ου					
7.	Οι πελάτες/ χρήστες σεξουαλικών υπηρεσιών πρέπει να τιμωρούνται όταν γνωρίζουν ότι λαμβάνουν υπηρεσίες από θύμα εμπορίας προσώπων					
8.	Οι πελάτες/ χρήστες σεξουαλικών υπηρεσιών πρέπει να τιμωρούνται όταν λαμβάνουν υπηρεσίες από θύμα εμπορίας προσώπων, είτε το γνωρίζουν είτε όχι					
9.	Εάν η πορνεία στην Κύπρο ήταν ελεγχόμενη από το κράτος, θα προστατεύονταν καλύτερα τα θύματα εμπορίας προσώπων					
10.	Εάν η πορνεία στην Κύπρο ήταν ελεγχόμενη από το κράτος, θα προστατεύονταν καλύτερα οι εκδιδόμενες/οι, οι πελάτες και η κοινωνία της Κύπρου από σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα.					
11.	Η πορνεία καλύπτει τις ανάγκες ατόμων που δεν μπορούν να βρουν σεξουαλικούς συντρόφους λόγω αναπηρίας					
12.	Η πορνεία καλύπτει τις ανάγκες ατόμων που δεν μπορούν να βρουν σεξουαλικούς συντρόφους λόγω εμφάνισης.					
13.	Η πορνεία καλύπτει τις ανάγκες ατόμων που δεν μπορούν να βρουν σεξουαλικούς συντρόφους λόγω ηλικίας.					

14.	Η πορνεία καλύπτει τις ανάγκες ατόμων που δεν μπορούν να βρουν σεξουαλικούς συντρόφους λόγω ιδιαίτερων σεξουαλικών απαιτήσεων.					
15.	Θα επηρέαζε την καθημερινή σας ζωή μια πιθανή ποινικοποίηση της πορνείας στην Κύπρο; (*Σημειώνεται ότι όπου έχει ποινικοποιηθεί η πορνεία τιμωρείται ο πελάτης και όχι η/ο εκδιδόμενη/ος)					
16.	Εάν η πορνεία ποινικοποιηθεί στην Κύπρο, θα αυξηθούν οι βιασμοί					
17.	Εάν η πορνεία ποινικοποιηθεί στις ελεγχόμενες από την Κυπριακή Δημοκρατία περιοχές οι πελάτες θα πηγαίνουν σε άλλες χώρες και στα κατεχόμενα					
18.	Η πορνεία στην Κύπρο πρέπει να απαγορευτεί					
19.	Στην περίπτωση που η πορνεία ποινικοποιηθεί στην Κύπρο, οι πελάτες και οι εκδιδόμενες/οι σε γενική αναλογία θα τηρούν τον Νόμο.					
20.	Με τη νομιμοποίηση της πορνείας θα αυξηθούν τα έσοδα του κράτους λόγω της επιβολής φόρου εισοδήματος στα άτομα που ασκούν την πορνεία					
21.	Με την ύπαρξη εθνικής πολιτικής για την πορνεία και κρατικού ελέγχου, προστατεύονται περισσότερο τα δικαιώματα της κοινωνίας, των θυμάτων εμπορίας προσώπων, των εκδιδόμενων και των πελατών.					

22. Σχόλια/εισηγήσεις που θα θέλατε να μοιραστείτε: (Σημειώστε ότι τα σχόλια δημοσιεύονται στα αποτελέσματα)

.....

.....

Σας ευχαριστώ για την πολύτιμη βοήθειά σας!

8.3.2 Ερωτηματολόγιο Κυβερνητικής Υπηρεσίας

Πληροφορίες για την έρευνα: Καλείστε όπως συμμετέχετε στην παρούσα έρευνα, η οποία γίνεται για την εκπόνηση διδακτορικού στο Πανεπιστήμιο Λευκωσίας, υπό την ιδιότητα σας ως αρμόδιες Υπηρεσίες και παρακαλείστε όπως απαντήσετε μόνο τις ερωτήσεις που σας αφορούν σε σχέση με τη φύση και το αντικείμενο της εργασίας σας. Στόχος είναι η συλλογή πληροφοριών για την πολιτική και την πρακτική του κράτους σε σχέση με τη ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο και συγκεκριμένα:

1. για την ύπαρξη αποτελεσματικής νομοθεσίας και κρατικής πολιτικής που ρυθμίζει την πορνεία στην Κύπρο
2. για την προστασία της κοινωνίας και των συμμετεχόντων (θύματα εμπορίας προσώπων, εκδιδόμενοι, πελάτες)
3. για την ανάγκη αλλαγής στο καθεστώς ρύθμισης της πορνείας.

Η έρευνα διέπεται από την αρχή της εμπιστευτικότητας και όλα τα στοιχεία παραμένουν ανώνυμα. Τα δεδομένα που θα συλλεχθούν θα τύχουν επεξεργασίας με σκοπό την ανάλυση και τη διεξαγωγή συμπερασμάτων, τα οποία θα δημοσιευτούν ανώνυμα χωρίς τη δυνατότητα ταυτοποίησης των συμμετεχόντων, σύμφωνα με τις πρόνοιες του Ευρωπαϊκού Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων 2016/679.

Εάν έχετε απορίες ή επιθυμείτε όπως ενημερωθείτε για τα αποτελέσματα της έρευνας, μπορείτε να επικοινωνήσετε μαζί μου (Μαρία Κυπριανού) στο email: kyprianou.m@unic.ac.cy Η συνεισφορά σας στην παρούσα μελέτη είναι εξαιρετικά σημαντική και σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για τον χρόνο και τη συμβολή σας.

A. Στοιχεία και Εμπειρία Υπηρεσίας/Φορέα

Υπηρεσία/ Φορέας: .....

4. Πως εμπλέκεται η Υπηρεσία σας στην αντιμετώπιση της εμπορίας προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση;

.....

.....

5. Προσφέρετε κάποιες υπηρεσίες/βοήθεια αν ναι ποιες;

- Εντοπισμός
- Υποστήριξη (Φιλοξενία / Στέγαση, Ιατρική στήριξη / Φαρμακευτική στήριξη, συνοδευτικές υποστηρικτικές υπηρεσίες, Προώθηση στην αγορά εργασίας / Ανάπτυξη δεξιοτήτων, Νομική συμβουλευτική Εκπροσώπηση)
- Ευαισθητοποίηση
- Ενημέρωση
- Ερεύνα

6. Έχετε συγκεκριμένα στελέχη που ασχολούνται με την αντιμετώπιση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης/πορνείας;

.....

.....

7. Αν ναι ποια είναι η εξειδίκευση τους;

.....

.....

B. Υποθέσεις/ Case Studies

1. Θετική εξέλιξη:

✚ Θα θέλατε να αναφέρετε μια περίπτωση με θετική εξέλιξη με την οποία ασχολήθηκε η Υπηρεσία σας; (χωρίς αναφορά σε προσωπικά δεδομένα)

✚ Ποια ήταν τα βήματα που ακολουθηθήκαν;

✚ Τι πιστεύετε ότι συνέβαλε στη θετική εξέλιξη;

.....

.....

2. Αρνητική εξέλιξη:

✚ Θα θέλατε να αναφέρετε μια περίπτωση με αρνητική εξέλιξη με την οποία ασχολήθηκε η Υπηρεσία σας; (χωρίς αναφορά σε προσωπικά δεδομένα)

✚ Ποιες ήταν οι βασικές δυσκολίες που αντιμετωπίσατε;

✚ Τι πιστεύετε ότι συνέβαλε σε αυτό;

.....

.....

Γ. Φορείς που δραστηριοποιούνται στο αντικείμενο

1. Γνωρίζετε ποιοι άλλοι φορείς (θεσμικοί και μη) δραστηριοποιούνται στην αντιμετώπιση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης/πορνείας;

.....

.....

2. Συνεργάζεστε με άλλους φορείς; Αν ναι σε ποιους τομείς;

.....

.....

3. Συμμετέχετε σε κάποιο εθνικό ή ευρωπαϊκό δίκτυο;

.....

Δ. Νομικό πλαίσιο

1. Γνωρίζετε το νομικό πλαίσιο για την εμπορία προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση;

Ναι ☐ Όχι ☐ Δεν είμαι σίγουρη/ος ☐

2. Αν ναι τι Νομοθεσίες/πολιτικές/Εγκύκλιοι αφορούν την Υπηρεσία σας;

.....

.....

3. Σας διευκολύνει στη δουλειά σας το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο;

.....

.....

4. Με βάση την εμπειρία σας, εφαρμόζεται ο Νόμος της καταπολέμησης της εμπορίας προσώπων;

.....

.....

5. Αν όχι γιατί όχι;

.....

.....

6. Πιστεύετε ότι η πορνεία συνδέεται με το φαινόμενο της εμπορίας προσώπων;

Ναι ☐ Όχι ☐ Δεν είμαι σίγουρη/ος ☐

7. Θεωρείτε ότι η πορνεία λειτουργεί ως «καταφύγιο» σχετικά με την ανάπτυξη της εμπορίας προσώπων;

.....
.....

8. Πιστεύετε ότι υπάρχει ανάγκη για αλλαγή στο ισχύον νομοθετικό πλαίσιο για την πορνεία (Ποινικός Κώδικας) και τη σεξουαλική εκμετάλλευση (Νόμος καταπολέμησης εμπορίας προσώπων);

Ναι ☐ Όχι ☐ Δεν είμαι σίγουρη/ος ☐

9. Το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο επαρκεί για την προστασία των θυμάτων, της κοινωνίας και των εμπλεκομένων εκδιδόμενων και πελατών, με βάση την εμπειρία σας;

.....
.....

10. Αντιμετωπίζετε δυσκολίες στη δουλειά σας λόγω του νομοθετικού πλαισίου; Αν ναι, ποιες πιστεύετε ότι είναι οι σημαντικότερες;

.....
.....

E. Εθνική Πολιτική

1. Ποιες θεωρείτε ότι είναι οι προτεραιότητες της Υπηρεσίας σας για την προστασία των θυμάτων εμπορίας προσώπων;

.....
.....

2. Υπάρχει εθνική στρατηγική/πολιτική για τη ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο;

Ναι ☐ Όχι ☐ Δεν είμαι σίγουρη/ος ☐

3. Αν η απάντηση είναι ναι, οι πολίτες έχουν πρόσβαση στην η εθνική στρατηγική/πολιτική για τη ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο; Αν ναι που είναι αναρτημένη;

.....
.....

4. Αν η απάντηση είναι όχι θα έπρεπε να υπάρχει εθνική στρατηγική/πολιτική για τη ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο, με βάση την εμπειρία σας;

.....
.....
5. Εάν η πορνεία ήταν πλήρως παράνομη στην Κύπρο πιστεύετε ότι θα ήταν δυσκολότερη η θυματοποίηση ατόμων που υπόκεινται σε σεξουαλική εκμετάλλευση, με βάση την εμπειρία σας;
.....

6. Πως θα επηρέαζε τη δουλειά σας μια πιθανή ποινικοποίηση της πορνείας στην Κύπρο (δηλαδή να γίνει πλήρως παράνομη); (Σημειώνεται ότι όπου έχει νομοθετηθεί μια τέτοια αλλαγή το ποινικό αδίκημα διαπράττεται από τον πελάτη και όχι από την/τον εκδιδόμενη/ο).
.....
.....

7. Εάν με Νομοθεσία η πορνεία στην Κύπρο γινόταν παράνομη, πιστεύετε ότι οι πελάτες και οι εκδιδόμενοι σε γενική αναλογία θα τηρούσαν τον Νόμο, με βάση την εμπειρία σας;
.....
.....

8. Πιστεύετε ότι εάν η πορνεία ήταν νόμιμη και ρυθμισμένη στην Κύπρο, θα μπορούσατε να κάνετε πιο εύκολα τη δουλειά σας;
.....
.....

9. Πιστεύετε ότι εάν η πορνεία ήταν νόμιμη και ρυθμισμένη στην Κύπρο, θα υπήρχε μεγαλύτερη προστασία της κυπριακής κοινωνίας από σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα;
.....
.....

10. Πως θα επηρέαζε τη δουλειά σας μια πιθανή αποποινικοποίηση της πορνείας στην Κύπρο; (Δηλαδή η πορνεία να γίνει πλήρως νόμιμη)

.....
.....
11. Πιστεύετε ότι είναι εφικτή η εφαρμογή ενός μοντέλου ρύθμισης της πορνείας στην Κύπρο, όπου θα προστατεύονται εξίσου τα δικαιώματα των θυμάτων εμπορίας προσώπων, των εκδιδόμενων, των πελατών και της κοινωνίας της Κύπρου;

.....
.....
12. Υπάρχει κάτι άλλο που θα θέλατε να προσθέσετε/σχολιάσετε, να θέσετε υπόψη στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης;

.....
.....
Σας Ευχαριστώ για την πολύτιμη βοήθεια σας.

8.3.3 Ερωτηματολόγιο Μη-Κυβερνητικού Οργανισμού

Πληροφορίες για την έρευνα: Καλείστε όπως συμμετέχετε στην παρούσα έρευνα, η οποία γίνεται για την εκπόνηση διδακτορικού στο Πανεπιστήμιο Λευκωσίας, υπό την ιδιότητα σας ως ενδιαφερόμενος φορέας και παρακαλείστε όπως απαντήσετε τις ερωτήσεις που σας αφορούν σε σχέση με τη φύση και το αντικείμενο της δραστηριότητας σας. Στόχος είναι η συλλογή πληροφοριών για την πολιτική και την πρακτική των εμπλεκόμενων φορέων σε σχέση με τη ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο και συγκεκριμένα:

1. για την ύπαρξη αποτελεσματικής νομοθεσίας και κρατικής πολιτικής που ρυθμίζει την πορνεία στην Κύπρο
2. για την προστασία της κοινωνίας και των συμμετεχόντων (θύματα εμπορίας προσώπων, εκδιδόμενοι, πελάτες)
3. για την ανάγκη αλλαγής στο καθεστώς ρύθμισης της πορνείας.

Η έρευνα διέπεται από την αρχή της εμπιστευτικότητας και όλα τα στοιχεία παραμένουν ανώνυμα. Τα δεδομένα που θα συλλεχθούν θα τύχουν επεξεργασίας με σκοπό την ανάλυση και τη διεξαγωγή συμπερασμάτων, τα οποία θα δημοσιευτούν ανώνυμα χωρίς τη δυνατότητα ταυτοποίησης των συμμετεχόντων, σύμφωνα με τις πρόνοιες του Ευρωπαϊκού Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων 2016/679.

Εάν έχετε απορίες ή επιθυμείτε όπως ενημερωθείτε για τα αποτελέσματα της έρευνας, μπορείτε να επικοινωνήσετε μαζί μου (Μαρία Κυπριανού) στο email: kyprianou.m@unic.ac.cy Η συνεισφορά σας στην παρούσα μελέτη είναι εξαιρετικά σημαντική και σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για τον χρόνο και τη συμβολή σας.

A. Στοιχεία και Εμπειρία Φορέα

Οργανισμός/ Φορέας: .....

1. Πως εμπλέκεται ο Φορέας σας στην αντιμετώπιση της εμπορίας προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση;

.....

.....

.....

2. Προσφέρετε κάποιες υπηρεσίες/βοήθεια αν ναι ποιες;

- Εντοπισμός
  - Υποστήριξη (Φιλοξενία / Στέγαση, Ιατρική στήριξη / Φαρμακευτική στήριξη, συνοδευτικές υποστηρικτικές υπηρεσίες, Προώθηση στην αγορά εργασίας [SEP]/ Ανάπτυξη δεξιοτήτων, Νομική συμβουλευτική Εκπροσώπηση)
  - Ευαισθητοποίηση
  - Ενημέρωση
  - Έρευνα
- .....
- .....

3. Έχετε συγκεκριμένα στελέχη που ασχολούνται με την αντιμετώπιση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης/πορνείας;

.....

.....

4. Αν ναι ποια είναι η εξειδίκευση τους;

.....

.....

B. Υποθέσεις/ Case Studies

1. Θετική εξέλιξη:

- ✚ Θα θέλατε να αναφέρετε μια περίπτωση με θετική εξέλιξη με την οποία ασχολήθηκε ο Φορέας σας; (χωρίς αναφορά σε προσωπικά δεδομένα)
  - ✚ Ποια ήταν τα βήματα που ακολουθηθήκαν;
  - ✚ Τι πιστεύετε ότι συνέβαλε στη θετική εξέλιξη;
- .....
- .....

2. Αρνητική εξέλιξη:

✚ Θα θέλατε να αναφέρετε μια περίπτωση με αρνητική εξέλιξη με την οποία ασχολήθηκε ο Φορέας σας; (χωρίς αναφορά σε προσωπικά δεδομένα)

✚ Ποιες ήταν οι βασικές δυσκολίες που αντιμετωπίσατε;

✚ Τι πιστεύετε ότι συνέβαλε σε αυτό;

.....

.....

Γ. Νομικό πλαίσιο

1. Γνωρίζετε το νομικό πλαίσιο για την εμπορία προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση;

Ναι ☐

Όχι ☐

Δεν είμαι σίγουρη/ος ☐

2. Αν ναι τι Νομοθεσίες/πολιτικές/Εγκύκλιους ακολουθεί ο φορέας σας;

.....

.....

3. Σας διευκολύνει στη δουλειά σας το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο;

.....

.....

4. Με βάση την εμπειρία σας, εφαρμόζεται ο Νόμος της καταπολέμησης της εμπορίας προσώπων;

.....

.....

5. Αν όχι γιατί όχι;

.....

.....

6. Πιστεύετε ότι η πορνεία συνδέεται με το φαινόμενο της εμπορίας προσώπων;

Ναι ☐

Όχι ☐

Δεν είμαι σίγουρη/ος ☐

7. Θεωρείτε ότι η πορνεία λειτουργεί ως «καταφύγιο» σχετικά με την ανάπτυξη της εμπορίας προσώπων;

.....
.....
8. Πιστεύετε ότι υπάρχει ανάγκη για αλλαγή στο ισχύον νομοθετικό πλαίσιο για την πορνεία (Ποινικός Κώδικας) και τη σεξουαλική εκμετάλλευση (Νόμος καταπολέμησης εμπορίας προσώπων);

Ναι ☐ Όχι ☐ Δεν είμαι σίγουρη/ος ☐

9. Το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο επαρκεί για την προστασία των θυμάτων, της κοινωνίας και των εμπλεκομένων εκδιδόμενων και πελατών, με βάση την εμπειρία σας;

.....
.....

10. Αντιμετωπίζετε δυσκολίες στη δουλειά σας λόγω του νομοθετικού πλαισίου; Αν ναι, ποιες πιστεύετε ότι είναι οι σημαντικότερες;

.....
.....

Δ. ΡΥΘΜΙΣΗ ΠΟΡΝΕΙΑΣ (Παρακαλώ απαντήστε τις πιο κάτω ερωτήσεις με βάση την εμπειρία σας)

1. Υπάρχει εθνική στρατηγική/πολιτική για τη ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο; Ναι ☐ Όχι ☐ Δεν είμαι σίγουρη/ος ☐

2. Αν η απάντηση είναι όχι θα έπρεπε να υπάρχει εθνική στρατηγική/πολιτική για τη ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο, με βάση την εμπειρία σας;

.....
.....

3. Πιστεύετε ότι ένα άτομο έχει ή θα έπρεπε να έχει το δικαίωμα να προσφέρει σεξουαλικές υπηρεσίες, με βάση την εμπειρία σας;

.....
.....

4. Πιστεύετε ότι ένα άτομο έχει ή θα έπρεπε να έχει το δικαίωμα να αγοράζει σεξουαλικές υπηρεσίες, με βάση την εμπειρία σας;

.....
.....

5. Θεωρείτε ότι οι πελάτες/χρήστες των υπηρεσιών μπορούν να γνωρίζουν ότι οι υπηρεσίες παρέχονταν κάτω από συνθήκες ελεύθερης βούλησης ή εκμετάλλευσης;

.....
.....

6. Θεωρείτε ότι οι πελάτες/χρήστες των υπηρεσιών οφείλουν να ρωτούν εάν οι υπηρεσίες παρέχονταν κάτω από συνθήκες ελεύθερης βούλησης ή εκμετάλλευσης και να λαμβάνουν κάποιου είδους συγκατάθεση (πιθανότατα γραπτή);

.....
.....

7. Εάν η πορνεία ήταν πλήρως παράνομη στην Κύπρο πιστεύετε ότι θα ήταν δυσκολότερη η θυματοποίηση ατόμων που υπόκεινται σε σεξουαλική εκμετάλλευση, με βάση την εμπειρία σας;

.....
.....

8. Πως θα επηρέαζε τη δουλειά σας μια πιθανή ποινικοποίηση της πορνείας στην Κύπρο (δηλαδή να γίνει πλήρως παράνομη); (Σημειώνεται ότι όπου έχει νομοθετηθεί μια τέτοια αλλαγή το ποινικό αδίκημα διαπράττεται από τον πελάτη και όχι από την/τον εκδιδόμενη/ο).

.....
.....

9. Εάν με Νομοθεσία η πορνεία στην Κύπρο γινόταν παράνομη, πιστεύετε ότι οι πελάτες και οι εκδιδόμενοι σε γενική αναλογία θα τηρούσαν τον Νόμο, με βάση την εμπειρία σας;

.....
.....
10. Πιστεύετε ότι εάν η πορνεία ήταν νόμιμη και ρυθμισμένη στην Κύπρο, θα μπορούσατε να κάνετε πιο εύκολα τη δουλειά σας;
.....
.....

11. Πιστεύετε ότι εάν η πορνεία ήταν νόμιμη και ρυθμισμένη στην Κύπρο, θα υπήρχε μεγαλύτερη προστασία της κυπριακής κοινωνίας από σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα;
.....
.....

12. Πως θα επηρέαζε τη δουλειά σας μια πιθανή αποποινικοποίηση της πορνείας στην Κύπρο; (Δηλαδή η πορνεία να γίνει πλήρως νόμιμη)
.....
.....

13. Πιστεύετε ότι είναι εφικτή η εφαρμογή ενός μοντέλου ρύθμισης της πορνείας στην Κύπρο, όπου θα προστατεύονται εξίσου τα δικαιώματα των θυμάτων εμπορίας προσώπων, των εκδιδόμενων, των πελατών και της κοινωνίας της Κύπρου;
.....
.....

14. Υπάρχει κάτι άλλο που θα θέλατε να προσθέσετε/σχολιάσετε, να θέσετε υπόψη στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης;
.....
.....

Σας Ευχαριστώ για την πολύτιμη βοήθεια σας.

Αγγλικά – English version NGO Questionnaire

Introduction: You are invited to participate in this research on prostitution in Cyprus which is a part of my PhD at the University of Nicosia, as an interested party. Please answer the questions that concern the nature of your activity as a Non-Governmental Organisation. The aim of this research is to gather information on the regulatory framework of prostitution in Cyprus and specifically:

1. The legal status and policy for the regulation of prostitution in Cyprus
2. The protection of the rights of trafficking victims for sexual exploitation, the prostitutes, the clients and society
3. Views / suggestions on the change of the status of prostitution in Cyprus.

The research is under strict confidentiality and all data remain anonymous in all cases. All data collected through this research will be processed for the analysis and the production of conclusions which will be published under the provisions of the General Data Protection Regulation 2016/679.

If you have any questions or would like to know the result of the study please contact me (Maria Kyprianou) at kyprianou.m@unic.ac.cy. Your contribution is much appreciated, and I would like to thank you in advance for your time.

A. Information and Experience of Organisation

Organisation name: .....

1. How is your organization involved in combatting trafficking for sexual exploitation?

.....
.....

2. Which services do you offer?

- Tracking
- Support (Hospitality / housing, Medical support / medicines, Other support services, Finding a job / Skills development, Legal advice / representation

- Awareness^[L]_[SEP]
- Research

3. Do you have people/employees/volunteers at your organization dedicated to fighting trafficking for sexual exploitation?

4. If yes what do, they specialize in?

B. Case Studies

1. Positive outcome

✚ Please refer to a case in involved which your organization was where there was a positive outcome (with no reference to personal data)

✚ What were the steps followed?

✚ Why do you think there was a positive outcome?

2. Negative outcome:

✚ Please refer to a case in involved which your organization was where there was a negative outcome (with no reference to personal data)

✚ Which were the main difficulties?

✚ Why do you think the outcome was negative?

C. Legal Framework

1. Do you know the legal framework on trafficking for sexual exploitation in Cyprus?

Yes ☐ No ☐ I am not sure ☐

2.If the answer is yes what laws/policies does your organization follow?

.....

.....

3. Does the current legal framework facilitate your work?

.....

.....

4.According to your experience, is the law against trafficking followed?

.....

.....

5.If no, why not?

.....

.....

6.Do you believe that prostitution is connected to trafficking?

Yes ☐ No ☐ I am not sure ☐

7.Do you believe that prostitution facilitates the flourishing of trafficking for sexual exploitation?

.....

.....

8.Is there a need for change in the current legal framework regulating prostitution (Penal Code) and sexual exploitation (Anti-trafficking law)?

Yes ☐ No ☐ I am not sure ☐

9.Is the current legal framework adequate for the protection of victims, the society, the prostitutes and the clients according to your experience?

.....

.....

10. Do you have any difficulties at your work because of the legal framework? If yes what are the difficulties, and which are the most important ones?

.....
.....

D. REGULATION OF PROSTITUTION (Please answer the following questions based on your experience)

1. Is there a national policy/plan on regulating prostitution in Cyprus?

Yes ☐ No ☐ I am not sure ☐

2. If the answer is no should there be a national policy/plan on regulating prostitution in Cyprus according to your experience?

.....
.....

3. Do you believe that a person should have the right to offer sexual services, based on your experience?

.....
.....

4. Do you believe that a person should have the right to buy sexual services, based on your experience?

.....
.....

5. Do you think clients/users of services are able to know if sexual services are offered under duress or wilfully?

.....
.....

6. Do you think that clients/users of services should be obliged to ask if services are offered with the providers free will and receive a consent? (for instance, written consent)

.....
.....

7. If prostitution was fully illegal in Cyprus do you believe that it would be more difficult to exploit a person for sex, based on your experience?

.....
.....

8. How would a possible criminalization of prostitution in Cyprus affect your work?
(It is noted that in countries where prostitution is criminalized, the criminal offence is committed by the client not the prostitute)

.....
.....

9. If prostitution was made illegal in Cyprus do you believe that clients and prostitutes would generally abide by the law, based on your experience?

.....
.....

10. Do you believe that if prostitution was legal and regulated in Cyprus your job would be easier?

.....
.....

11. In your opinion if prostitution was legal and regulated in Cyprus would there be more protection for the society from sexually transmitted diseases?

.....
.....

12. If prostitution was decriminalized (made legal) how would your work be affected?

.....
.....

13. Do you believe it is possible to apply a regulative framework (not necessarily under the same law) that would protect the rights of trafficking victims, prostitutes, clients and the society of Cyprus?

.....

.....

14. Any further comments or thoughts?

.....

.....

Thank you for your time!

8.4 Αίτηση Γνωμοδότησης και Απάντηση Εθνικής Επιτροπής Βιοηθικής Κύπρου

Πρόεδρο Εθνικής Επιτροπής Βιοηθικής Κύπρου
Κέντρο Υγείας Έγκωμης
Νίκου Κρανιδιώτη και γωνία Μακεδονίας,
1ος όροφος, 2411 Έγκωμη, Λευκωσία
Email: cnbc@bioethics.gov.cy

Στην προσοχή Δρ. Κωνσταντίνου Ν. Φελλά

27 Νοεμβρίου 2018

Αγαπητέ Πρόεδρε

Αίτηση Γνωμοδότησης για διενέργεια έρευνας με χρήση ερωτηματολογίων στο πλαίσιο Διδακτορικής Έρευνας στο Πανεπιστήμιο Λευκωσίας

Αναφορικά με το πιο πάνω θέμα θα ήθελα να υποβάλω Αίτηση Γνωμοδότησης για τη διενέργεια έρευνας με χρήση ερωτηματολογίων στο πλαίσιο Διδακτορικής Έρευνας στο Πανεπιστήμιο Λευκωσίας με θέμα: «Η ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο: νομοθεσία και πολιτική για την καλύτερη προστασία των θυμάτων εμπορίας προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση, των εκδιδόμενων, των πελατών και της κοινωνίας».

Η παρούσα αίτηση γίνεται σε συνέχεια της απόφασης της Επιτροπής Βιοηθικής Αξιολόγησης Βιοηθικής Έρευνας ημερομηνίας 25 Απριλίου 2018, να απορρίψει την αίτηση για διενέργεια της έρευνας με ερωτηματολόγια και συνεντεύξεις για το διδακτορικό με τίτλο «Η ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο: Προστατεύοντας τα δικαιώματα του θύματος εμπορίας προσώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση, της πόρνης και του πελάτη».

Στις 9 Μαΐου 2018, η προαναφερθείσα Επιτροπή αποφάσισε όπως απορρίψει την αίτηση για έρευνα με διεξαγωγή συνεντεύξεων σε θύματα εμπορίας προσώπων, εκδιδόμενους και πελάτες, μεταξύ άλλων, λόγω έλλειψης ερευνητικής εμπειρίας σε σχέση με τη συγκεκριμένη θεματολογία από την ερευνητική ομάδα, λόγω του ότι εμπλέκονται προσωπικά δεδομένα των συμμετεχόντων, λόγω του ότι δεν διασφαλιζόταν η προστασία της ερευνητικής ομάδας από την έκθεση της σε κίνδυνο και λόγω έλλειψης πρόνοιας προστασίας των θυμάτων εμπορίας προσώπων.

Μετά από μελέτη των πιο πάνω, λαμβάνοντας υπόψη

- τον χρόνο που απαιτείται για να γίνουν ουσιαστικές διορθώσεις στο Ερευνητικό Πρωτόκολλο
- την έλλειψη και μη δυνατότητα άμεσης απόκτησης της απαραίτητης εμπειρίας, γνώσεων ή πόρων για την προστασία τόσο εμένα της ίδιας όσο και των συμμετεχόντων,
- τον χρόνο υποβολής και εξέτασης της αίτησης
- το γεγονός ότι πλησίαζαν οι καλοκαιρινοί μήνες
- τον χρόνο που απέμενε για την ολοκλήρωση του διδακτορικού (Φεβρουάριος 2019)
- αλλά και το γεγονός ότι δεν υπήρχαν οι οικονομικοί πόροι για αγορά υπηρεσιών ασφάλειας ή άλλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα για την προστασία των συμμετεχόντων,

αποφασίστηκε σε συνεργασία με τους Επιτηρητές του Διδακτορικού μου η έρευνα να εστιάσει στη νομική ανάλυση του καθεστώτος ρύθμισης της πορνείας στην Κύπρο αλλά και στις αντιλήψεις της κοινωνίας για το θέμα, χωρίς την άμεση εμπλοκή ευάλωτων ή/και ταυτοποιημένων υποκειμένων.

Ως εκ τούτου, αποφασίστηκε να μην υποβληθεί ένσταση στην απορριπτική απόφαση της ΕΕΒΚ και να γίνει ανασχεδιασμός της έρευνας αφαιρώντας την ανάγκη λήψης άδειας από την ΕΕΒΚ. Για να επιτευχθεί αυτό, η έρευνα μετά τον ανασχεδιασμό της μεθοδολογίας, λαμβάνει ποσοτικά δεδομένα από ηλεκτρονικά ερωτηματολόγια που απευθύνονται προς το κοινό, σε ευρεία κλίμακα της τάξης των 1000 περίπου ηλεκτρονικών ερωτηματολογίων. Παράλληλα γίνεται προσπάθεια λήψης απόψεων από κυβερνητικές υπηρεσίες και μη-κυβερνητικούς οργανισμούς, μέσω των ερωτηματολογίων που ετοιμάστηκαν.

Μετά τον ανασχεδιασμό, η έρευνα εξακολουθεί μεν να αφορά ένα ευαίσθητο κοινωνικό φαινόμενο της κυπριακής κοινωνίας, όμως η εμπειρική έρευνα δεν αποτίνεται σε ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού και δεν αφορά ταυτοποιημένα ή ταυτοποιήσιμα πρόσωπα. Πέραν των πιο πάνω έχει αλλάξει μερικώς και ο τίτλος της έρευνας, όπως αναφέρεται πιο πάνω.

Μετά από μελέτη του περί Βιοηθικής (Ίδρυση και Λειτουργία Εθνικής Επιτροπής) Νόμου του 2001, Ν.150(Ι)/2001, ως έχει τροποποιηθεί με τον Ν. 53(Ι)/2010, καθώς και της προαναφερθείσας απόφασης της ΕΕΒΚ, τροποποιήθηκε/αναθεωρήθηκε το Ερευνητικό Πρωτόκολλο σε συνεργασία με τους Επιτηρητές του Διδακτορικού Καθηγητή Δρ. Νέστωρ Κουράκη και Δρ. Δ. Σορβατζιώτη αντίγραφο του οποίου επισυνάπτεται ως Συνημμένο 1.

Επισυνάπτονται επίσης, ως Συνημμένο 2, τα εργαλεία της έρευνας τα οποία περιλαμβάνουν την πληροφόρηση των συμμετεχόντων για την έρευνα: (1) Ερωτηματολόγιο του Κοινού, (2) Ερωτηματολόγιο Κυβερνητικής Υπηρεσίας, (3) Ερωτηματολόγιο Μη-Κυβερνητικού Οργανισμού (Ελληνικά και Αγγλικά) και (4) Επιστολή πληροφόρησης Κυβερνητικής Υπηρεσίας και Μη-Κυβερνητικού Οργανισμού, καθώς και η απόδειξη πληρωμής Συνημμένο 3.

Είμαι στη διάθεση σας για οποιεσδήποτε διευκρινίσεις ή/και επιπρόσθετες πληροφορίες επιθυμείτε.

Με εκτίμηση

ΜΑΡΙΑ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ, LLB, LLM, PhD Can.

Διδακτορική Φοιτήτρια Πανεπιστήμιο Λευκωσίας

Part-time Lecturer^[SEP] Department of Law^[SEP] School of Law

t +357 22 201180, +35799044069 | f +357 22 201188^[SEP]

e kyprianou.m@unic.ac.cy | marialkyprianou@hotmail.com

Κοιν.: Δρ. Νέστωρ Κουράκης, Επιτηρητής Διδακτορικού

Δρ. Δήμητρα Σορβατζιώτη, Επιτηρητής Διδακτορικού

Δρ. Χρίστος Παπαστυλιανός, Πρόεδρος Τμήματος Νομικής

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΒΙΟΗΘΙΚΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Αρ. Φακ.: ΕΕΒΚ ΕΠ 2018.01.201

Αρ. Τηλ.: 22809038/039

Αρ. Φαξ: 22353878

06 Δεκεμβρίου, 2018

Κυρία Μαρία Κυπριανού
Στασάνδρου 6^Α
Έγκωμη
2401 Λευκωσία

Αγαπητή κυρία Κυπριανού,

Αίτηση γνωμοδότησης για την πρόταση με τίτλο:
«Η ρύθμιση της πορνείας στην Κύπρο: νομοθεσία και πολιτική για την καλύτερη
προστασία των θυμάτων σωματεμπορίας για σεξουαλική εκμετάλλευση, των
εκδιδόμενων, των πελατών και της κοινωνίας»

Αναφέρομαι στην αίτηση σας ημερομηνίας 03 Δεκεμβρίου 2018 για το πιο πάνω θέμα, και επιθυμώ να σας πληροφορήσω ότι από τη μελέτη του περιεχομένου των εγγράφων που έχετε καταθέσει, που αφορούν την πιο πάνω έρευνα, η Εθνική Επιτροπή Βιοηθικής Κύπρου (ΕΕΒΚ) **γνωμοδοτεί υπέρ της διεξαγωγής της εν λόγω έρευνας.**

2. Η Επιτροπή επιθυμεί να τονίσει ότι παραμένει περαιτέρω ευθύνη δική σας η διεξαγωγή της έρευνας με τρόπο που να τηρούνται οι πρόνοιες του νέου Ευρωπαϊκού Γενικού Κανονισμού Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων (2016/679) και του περί της Προστασίας των Φυσικών Προσώπων Έναντι της Επεξεργασίας των Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα και της Ελεύθερης Κυκλοφορίας των Δεδομένων αυτών Νόμος του 2018 (Ν. 125(I)/2018).

3. Σας ενημερώνουμε ότι για σκοπούς καλύτερου συντονισμού και αποφυγής επανάληψης ερευνών με το ίδιο θέμα ή/και υπό εξέταση πληθυσμό μέσα σε σύντομο σχετικά χρονικό διάστημα, η ΕΕΒΚ δημοσιεύει στην ιστοσελίδα της το θέμα της έρευνας, τον φορέα και τον υπό εξέταση πληθυσμό.

4. Κατά τη διάρκεια εκπόνησης της έρευνας, ο συντονιστής / επιστημονικός υπεύθυνος θα ενημερώνει την ΕΕΒΚ για κάθε τροποποίηση των αρχικά κατατεθειμένων εγγράφων (πρωτόκολλο ή άλλα ερευνητικά έγγραφα) και θα υποβάλλει τις απαιτούμενες έντυπες τροποποιήσεις στην Επιτροπή.

5. Σε περίπτωση διακοπής της έρευνας, ο συντονιστής/ επιστημονικός υπεύθυνος θα ενημερώσει γραπτώς την Επιτροπή κάνοντας αναφορά και στους λόγους διακοπής της έρευνας.

.../2

Κέντρο Υγείας Έγκωμης, Γωνία Μακεδονίας και Νίκου Κρανιδιώτη, 1ος όροφος, 2411 Λευκωσία
Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο: cnbc@bioethics.gov.cy, Ιστοσελίδα: www.bioethics.gov.cy

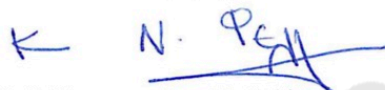

6. Ο συντονιστής/ επιστημονικός υπεύθυνος θα ενημερώσει την Επιτροπή σε περίπτωση αδυναμίας να συνεχίσει ως συντονιστής και θα υποβάλει τα στοιχεία επικοινωνίας του αντικαταστάτη του.

7. Με το πέρας της ερευνητικής πρότασης, ο συντονιστής / επιστημονικός υπεύθυνος θα ενημερώσει εγγράφως την Επιτροπή ότι το υπό αναφορά ερευνητικό πρωτόκολλο ολοκληρώθηκε.

8. Σας ευχόμαστε κάθε επιτυχία στη διεξαγωγή της έρευνάς σας.

Με εκτίμηση,

Καθ. Κωνσταντίνος Ν. Φελλάς
Πρόεδρος
Εθνικής Επιτροπής Βιοηθικής Κύπρου

8.5 Πρόταση Νόμου για την τροποποίηση του περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Εμπορίας και Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων Νόμου του 2014 και Ν.117(I)/2019

ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ (3)

ΠΡΟΤΑΣΗ ΝΟΜΟΥ ΠΟΥ ΤΡΟΠΟΠΟΙΕΙ ΤΟΝ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΝΟΜΟ ΤΟΥ 2014

Συνοπτικός τίτλος.	1. Ο παρών Νόμος θα αναφέρεται ως ο περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Εμπορίας και Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων (Τροποποιητικός) Νόμος του 2016 και θα διαβάζεται μαζί με τον περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Εμπορίας και Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων Νόμο του 2014 (που στη συνέχεια θα αναφέρεται ως «ο βασικός νόμος») και ο βασικός νόμος και ο παρών Νόμος θα αναφέρονται μαζί ως οι περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Εμπορίας και Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων Νόμοι του 2014 και 2016.
60(I) του 2014.	
Τροποποίηση του άρθρου 2 του βασικού νόμου.	2. Το άρθρο 2 του βασικού νόμου τροποποιείται με την προσθήκη της ακόλουθης νέας παραγράφου: «ζήτηση» σημαίνει: (α) τον πελάτη, ο οποίος αναζητά και αγοράζει υπηρεσίες εμπορίας· (β) τον διακινητή των θυμάτων, ο οποίος στρατολογεί, εκπορνεύει ή εκμεταλλεύεται με άλλο τρόπο τα θύματα· (γ) τον εργοδότη ο οποίος μισθώνει τις υπηρεσίες που αναγκάζονται να παρέχουν τα θύματα·

(δ) τον ιδιοκτήτη κέντρου ή άλλου χώρου διασκέδασης και αναψυχής όπου εκτίθενται τα θύματα σε εκμετάλλευση, και

(ε) άλλο πρόσωπο το οποίο εμπλέκεται με οποιοδήποτε τρόπο στην αλυσίδα εμπορίας.

Τροποποίηση του άρθρου 6 του βασικού νόμου. 33 Το άρθρο 6 του βασικού νόμου τροποποιείται με την αντικατάσταση της φράσης «που δεν υπερβαίνει τα δέκα έτη» (τελευταία γραμμή) με τη φράση «που δεν υπερβαίνει τα είκοσι πέντε έτη.»

Τροποποίηση του άρθρου 7 του βασικού νόμου. 4. Το άρθρο 7 του βασικού νόμου τροποποιείται:
(i) με την αντικατάσταση της φράσης «που δεν υπερβαίνει τα είκοσι πέντε έτη.» (τελευταία γραμμή παραγράφου (1)) με τη φράση «διά βίου.».

(ii) με την αντικατάσταση της παραγράφου (2) , με την ακόλουθη νέα παράγραφο :
«Όποιος κατά τη διάπραξη του αδικήματος που προβλέπεται στο εδάφιο (1), είτε λόγω υπαίτιας αμέλειας ή είτε ανυπαίτιας σοβαρής αμέλειας, θέτει σε κίνδυνο τη ζωή του θύματος ή επιφέρει το θάνατο του θύματος είναι ένοχος κακουργήματος, και σε περίπτωση καταδίκης του, υπόκειται σε φυλάκιση διά βίου»

Τροποποίηση του άρθρου 8 του βασικού νόμου 5. Το άρθρο 8 του βασικού νόμου τροποποιείται με την αντικατάσταση της φράσης «που δεν υπερβαίνει τα έξι έτη» (τελευταία γραμμή) με τη φράση «που δεν υπερβαίνει τα δέκα πέντε έτη» και την αντικατάσταση της φράσης «που δεν υπερβαίνει τα δέκα έτη.» (τελευταία γραμμή) με τη φράση «διά βίου.»

Τροποποίηση του άρθρου 9 του βασικού νόμου

6. Το άρθρο 9 του βασικού νόμου τροποποιείται με την αντικατάσταση της φράσης «που δεν υπερβαίνει τα δέκα έτη.» (τελευταία γραμμή) με τη φράση «που δεν υπερβαίνει τα είκοσι πέντε έτη.»

Τροποποίηση του άρθρου 10 του βασικού νόμου.	7. Το άρθρο 10 του βασικού νόμου τροποποιείται με την αντικατάσταση της φράσης «που δεν υπερβαίνει τα είκοσι έτη.» (πέμπτη γραμμή) με τη φράση «διά βίου.».	
Τροποποίηση του άρθρου 11 του βασικού νόμου.	8. Το άρθρο 11 του βασικού νόμου τροποποιείται με την αντικατάσταση της φράσης «που δεν υπερβαίνει τα είκοσι έτη.» με τη φράση «διά βίου.».	
Τροποποίηση του άρθρου 17 του βασικού νόμου.	<p>9. Το άρθρο 17 του βασικού νόμου τροποποιείται ως ακολούθως:</p> <p>i) με την αντικατάσταση της φράσης «που δεν υπερβαίνει τα τρία έτη ή σε χρηματική ποινή που δεν υπερβαίνει τις δεκαπέντε χιλιάδες ευρώ.»(παράγραφος (1)) με τη φράση «που δεν υπερβαίνει τα δέκα έτη ή σε χρηματική ποινή που δεν υπερβαίνει τις πενήντα χιλιάδες ευρώ.»</p> <p>ii) με την αντικατάσταση της φράσης «που δεν υπερβαίνει τα δέκα έτη ή σε χρηματική ποινή που δεν υπερβαίνει τις ογδόντα χιλιάδες ευρώ. » (τρίτη & τέταρτη γραμμή επιφύλαξης) με τη φράση «διά βίου ή σε χρηματική ποινή που δεν υπερβαίνει τις εκατό χιλιάδες ευρώ.»</p> <p>iii) με την προσθήκη νέας επιφύλαξης, ως ακολούθως: «Νοείται ότι, για όλα τα αδικήματα του Μέρους II που αφορούν σε υπηρεσίες θυμάτων οι οποίες αποτελούν αντικείμενο σεξουαλικής εκμετάλλευσης, τυγχάνει αποκλειστικής εφαρμογής το άρθρο 17^A παρόντος νόμου».</p>	
Προσθήκη νέου άρθρου 17 ^A στο βασικό νόμο.	10. Προστίθεται	<p>νέο άρθρο, ως 17^A.</p> <p>«Ποινικοποίηση της ζήτησης, είσπραξης ή χρήσης υπηρεσιών, σεξουαλικής</p> <p>17. Τηρουμένων των διατάξεων του παρόντος Νόμου, όποιος ζητήσει ή εισπράξει ή χρησιμοποιήσει εργασία ή οποιεσδήποτε υπηρεσίες θύματος, οι οποίες αποτελούν αντικείμενο σεξουαλικής εκμετάλλευσης, ως ερμηνεύεται στο άρθρο 2 του παρόντος Νόμου,</p>

εκμετάλλευσης» είναι ένοχο αδικήματος και, σε περίπτωση καταδίκης του, υπόκειται σε ποινή φυλάκισης που δεν υπερβαίνει τα δέκα (10) έτη ή σε χρηματική ποινή που δεν υπερβαίνει τις πενήντα χιλιάδες ευρώ (€50.000) ή και στις δύο αυτές ποινές, ως το Δικαστήριο κρίνει σωστό και δίκαιο:

Νοείται ότι σε περίπτωση που το θύμα είναι παιδί, πρόσωπο που καταδικάζεται για αδίκημα δυνάμει των διατάξεων του παρόντος άρθρου, υπόκειται σε ποινή φυλάκισης διά βίου ή σε χρηματική ποινή που δεν υπερβαίνει τις εκατό χιλιάδες ευρώ (€100.000) ή και στις δύο αυτές ποινές».

Τροποποίηση του άρθρου 19 του βασικού νόμου.

11. Το άρθρο 19 του βασικού νόμου τροποποιείται ως ακολούθως:

(i) με την προσθήκη των ακόλουθων νέων εδαφίων:

(α) Το γεγονός ότι ο κατηγορούμενος δεν γνώριζε ή ότι το πρόσωπο από το οποίο ζήτησε ή εισέπραξε ή χρησιμοποίησε υπηρεσίες σεξουαλικής φύσεως, ήταν πρόσωπο το οποίο υπέστη τη διαδικασία της εμπορίας, ή/και εκμετάλλευσης.

(β) Το γεγονός ότι ο κατηγορούμενος δεν γνώριζε την ηλικία του προσώπου θύματος εμπορίας ή/και εκμετάλλευσης, από το οποίο ζήτησε ή εισέπραξε ή χρησιμοποίησε υπηρεσίες σεξουαλικής φύσεως.

και (ii) και την αναρίθμηση των εδαφίων (α) και (β) σε εδάφια (γ) και (δ) αντίστοιχα.

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

Με τις προτεινόμενες τροποποιήσεις και πρόνοιες σκοπεύεται:

- Η αύξηση των ποινών που αφορούν σε αδικήματα εμπορίας. Οι πιο αυστηρές ποινές θα αποτελέσουν αποθαρρυντικό παράγοντα εμπλοκής και θα καταστεί αποτελεσματικότερη η πρόληψη και η καταπολέμηση της εκμετάλλευσης και της εμπορίας ανθρώπων, κάθε είδους. Πόσο μάλλον όταν τα θύματα είναι παιδιά.
- Η ποινικοποίηση της συμπεριφοράς όσων ζητούν και/ή εισπράττουν και/ή χρησιμοποιούν υπηρεσίες θυμάτων, με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση.
- Ο καθορισμός της ερμηνείας και του εύρους της έννοιας «ζήτηση» προς αποφυγή αοριστιών και ασαφειών. Η «ζήτηση» δύναται να εκδηλωθεί από το διακινητή των θυμάτων, ο οποίος στρατολογεί, εκπορνεύει ή εκμεταλλεύεται με άλλο τρόπο τα θύματα, από τον εργοδότη ο οποίος μισθώνει τις υπηρεσίες που αναγκάζονται να παρέχουν τα θύματα, από οποιοδήποτε ιδιοκτήτη κέντρου ή άλλου χώρου όπου εκτίθενται τα θύματα σε εκμετάλλευση, καθώς και από οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο το οποίο εμπλέκεται με οποιοδήποτε τρόπο στην αλυσίδα αυτή, λαμβάνοντας χρηματικά οφέλη και κέρδη.
- Η ενίσχυση της θέσης των θυμάτων στο στάδιο της στοιχειοθέτησης των υποθέσεων ενώπιον Δικαστηρίων.
- Η καταδίκη εκείνων που αποτελούν μέρος της αλυσίδας εμπορίας ανθρώπων ή και είναι άμεσοι χρήστες τέτοιων υπηρεσιών κάθε μορφής εκμετάλλευσης.

Χριστιάνα Ερωτοκρίτου
 εκ μέρους της κοινοβουλευτικής ομάδας
 του Δημοκρατικού Κόμματος

Ε.Ε. Παρ. Ι(Ι)
Αρ. 4722, 26.7.2019

Ν. 117(Ι)/2019

Ο περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Εμπορίας και Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων (Τροποποιητικός) Νόμος του 2019 εκδίδεται με δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της Κυπριακής Δημοκρατίας σύμφωνα με το Άρθρο 52 του Συντάγματος.

Αριθμός 117(Ι) του 2019

ΝΟΜΟΣ ΠΟΥ ΤΡΟΠΟΠΟΙΕΙ ΤΟΝ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΝΟΜΟ ΤΟΥ 2014

Η Βουλή των Αντιπροσώπων ψηφίζει ως ακολούθως:

Συνοπτικός
τίτλος.

60(Ι) του 2014.

1. Ο παρών Νόμος θα αναφέρεται ως ο περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Εμπορίας και Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων (Τροποποιητικός) Νόμος του 2019 και θα διαβάζεται μαζί με τον περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Εμπορίας και Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων Νόμο του 2014 (που στη συνέχεια θα αναφέρεται ως «ο βασικός νόμος») και ο βασικός νόμος και ο παρών Νόμος θα αναφέρονται μαζί ως οι περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Εμπορίας και Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων Νόμοι του 2014 και 2019.

Τροποποίηση
του άρθρου 2
του βασικού
νόμου.

2. Το άρθρο 2 του βασικού νόμου τροποποιείται με την προσθήκη του ακόλουθου νέου όρου και του ορισμού του:

«ζήτηση» περιλαμβάνει:

- (α) τον πελάτη, ο οποίος αναζητά και αγοράζει υπηρεσίες εμπορίας·
- (β) το διακινητή των θυμάτων, ο οποίος στρατολογεί, εκπορνεύει ή εκμεταλλεύεται με άλλο τρόπο τα θύματα·
- (γ) τον εργοδότη ο οποίος μισθώνει τις υπηρεσίες που αναγκάζονται να παρέχουν τα θύματα·
- (δ) τον ιδιοκτήτη κέντρου ή άλλου χώρου διασκέδασης και αναψυχής όπου εκτίθενται τα θύματα σε εκμετάλλευση, και
- (ε) άλλο πρόσωπο το οποίο εμπλέκεται με οποιοδήποτε τρόπο στην αλυσίδα εμπορίας.».

Τροποποίηση
του άρθρου 6
του βασικού
νόμου.

3. Το άρθρο 6 του βασικού νόμου τροποποιείται με την αντικατάσταση της φράσης «που δεν υπερβαίνει τα δέκα έτη» (τελευταία γραμμή) με τη φράση «που δεν υπερβαίνει τα είκοσι πέντε έτη».

Τροποποίηση
του άρθρου 7
του βασικού
νόμου.

4. Το άρθρο 7 του βασικού νόμου τροποποιείται ως ακολούθως:

- (α) Με την αντικατάσταση στο εδάφιο (1) αυτού της φράσης «που δεν υπερβαίνει τα είκοσι πέντε έτη» (τελευταία γραμμή) με τη φράση «διά βίου.»·
- (β) με την αντικατάσταση του εδαφίου (2) αυτού, με το ακόλουθο νέο εδάφιο (2):

«(2) Όποιος κατά τη διάπραξη του αδικήματος που προβλέπεται στο εδάφιο (1), είτε λόγω υπαίτιας αμέλειας ή είτε λόγω ανυπαίτιας σοβαρής αμέλειας, θέτει σε κίνδυνο τη ζωή του θύματος ή επιφέρει το θάνατο του θύματος είναι ένοχος κακούργηματος, και, σε περίπτωση καταδίκης του, υπόκειται σε φυλάκιση διά βίου».

Τροποποίηση
του άρθρου 8
του βασικού
νόμου.

5. Το άρθρο 8 του βασικού νόμου τροποποιείται με την αντικατάσταση της φράσης «που δεν υπερβαίνει τα έξι έτη» (δέκατη ένατη γραμμή) με τη φράση «που δεν υπερβαίνει τα δέκα πέντε έτη» και με την αντικατάσταση της φράσης «που δεν υπερβαίνει τα δέκα έτη.» (τελευταία γραμμή) με τη φράση «διά βίου».

Τροποποίηση
του άρθρου 9
του βασικού
νόμου.

6. Το άρθρο 9 του βασικού νόμου τροποποιείται με την αντικατάσταση της φράσης «που δεν υπερβαίνει τα δέκα έτη» (τελευταία γραμμή) με τη φράση «που δεν υπερβαίνει τα είκοσι πέντε έτη».

Τροποποίηση του άρθρου 10 του βασικού νόμου.

7. Το άρθρο 10 του βασικού νόμου τροποποιείται με την αντικατάσταση της φράσης «που δεν υπερβαίνει τα είκοσι έτη» (πέμπτη γραμμή) με τη φράση «διά βίου».

Τροποποίηση του άρθρου 11 του βασικού νόμου.

8. Το άρθρο 11 του βασικού νόμου τροποποιείται με την αντικατάσταση της φράσης «που δεν υπερβαίνει τα είκοσι έτη» (τρίτη και τέταρτη γραμμή) με τη φράση «διά βίου».

Τροποποίηση του άρθρου 17 του βασικού νόμου.

9. Το άρθρο 17 του βασικού νόμου τροποποιείται ως ακολούθως:

(α) Με την αντικατάσταση της φράσης «που δεν υπερβαίνει τα τρία έτη ή σε χρηματική ποινή που δεν υπερβαίνει τις δεκαπέντε χιλιάδες ευρώ» (πέμπτη και έκτη γραμμή) με τη φράση «που δεν υπερβαίνει τα δέκα έτη ή σε χρηματική ποινή που δεν υπερβαίνει τις πενήντα χιλιάδες ευρώ»·

(β) με την αντικατάσταση στην επιφύλαξη αυτού της φράσης «που δεν υπερβαίνει τα δέκα έτη ή σε χρηματική ποινή που δεν υπερβαίνει τις ογδόντα χιλιάδες ευρώ» (τρίτη και τέταρτη γραμμή) με τη φράση «διά βίου ή σε χρηματική ποινή που δεν υπερβαίνει τις εκατό χιλιάδες ευρώ»·

(γ) με την προσθήκη νέας επιφύλαξης, αμέσως μετά την υφιστάμενη επιφύλαξη, ως ακολούθως:

«Νοείται περαιτέρω ότι, για όλα τα αδικήματα του Μέρους ΙΙ που αφορούν σε υπηρεσίες θυμάτων οι οποίες αποτελούν αντικείμενο σεξουαλικής εκμετάλλευσης, τυγχάνει αποκλειστικής εφαρμογής το άρθρο 17^Α του παρόντος Νόμου».

Προσθήκη νέου άρθρου 17^Α στο βασικό νόμο.

10. Ο βασικός νόμος τροποποιείται, με την προσθήκη, αμέσως μετά το άρθρο 17 αυτού, του ακόλουθου νέου άρθρου 17^Α:

«Ποινικοποίηση της ζήτησης, εισπραξης ή χρήσης υπηρεσιών σεξουαλικής εκμετάλλευσης».

«17^Α. Τηρουμένων των διατάξεων του παρόντος Νόμου, όποιος ζητήσει ή εισπράξει ή χρησιμοποιήσει εργασία ή οποιοσδήποτε υπηρεσίες θύματος, οι οποίες αποτελούν αντικείμενο σεξουαλικής εκμετάλλευσης, ως ερμηνεύεται στο άρθρο 2 του παρόντος Νόμου, είναι ένοχο αδικήματος και, σε περίπτωση καταδίκης του, υπόκειται σε ποινή φυλάκισης που δεν υπερβαίνει τα δέκα (10) έτη ή σε χρηματική ποινή που δεν υπερβαίνει τις πενήντα χιλιάδες ευρώ (€50.000) ή και στις δύο αυτές ποινές:

Νοείται ότι, σε περίπτωση που το θύμα είναι παιδί, πρόσωπο που καταδικάζεται για αδίκημα δυνάμει των διατάξεων του παρόντος άρθρου, υπόκειται σε ποινή φυλάκισης διά βίου ή σε χρηματική ποινή που δεν υπερβαίνει τις εκατόν χιλιάδες ευρώ (€100.000) ή και στις δύο αυτές ποινές».

Τροποποίηση του άρθρου 19 του βασικού νόμου.

11. Το άρθρο 19 του βασικού νόμου τροποποιείται με την προσθήκη των ακόλουθων νέων παραγράφων (α) και (β) και την αναρίθμηση των υφιστάμενων εδαφίων (α) και (β) σε εδάφια (γ) και (δ), αντίστοιχα:

«(α) Το γεγονός ότι ο κατηγορούμενος δεν γνώριζε ή ότι το πρόσωπο από το οποίο ζήτησε ή εισέπραξε ή χρησιμοποίησε υπηρεσίες σεξουαλικής φύσεως, ήταν πρόσωπο το οποίο υπέστη τη διαδικασία της εμπορίας ή/και εκμετάλλευσης· ή

(β) το γεγονός ότι ο κατηγορούμενος δεν γνώριζε την ηλικία του θύματος εμπορίας ή/και εκμετάλλευσης, από το οποίο ζήτησε ή εισέπραξε ή χρησιμοποίησε υπηρεσίες σεξουαλικής φύσεως.».

8.6 Νομοσχέδιο για την ποινικοποίηση της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών.

ΕΠΙΣΗΜΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΚΤΟ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΑ

Αριθμός 4255	Παρασκευή, 12 Ιουνίου 2020	699
--------------	----------------------------	-----

Τα κάτωθι Νομοσχέδια δημοσιεύονται προς γενική πληροφόρηση:

Αριθμός 129

ΠΡΟΤΑΣΗ ΝΟΜΟΥ ΠΟΥ ΤΡΟΠΟΠΟΙΕΙ ΤΟΝ ΠΕΡΙ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΚΩΔΙΚΑ ΝΟΜΟ

Συνοπτικός τίτλος.	1. Ο παρών Νόμος θα αναφέρεται ως ο περί Ποινικού Κώδικα (Τροποποιητικός) Νόμος του 2020 και θα διαβάζεται μαζί με τον περί Ποινικού Κώδικα Νόμο (που στο εξής θα αναφέρεται ως «ο βασικός νόμος»).
Κεφ. 154.	
3 του 1962	
43 του 1963	
41 του 1964	
69 του 1964	
70 του 1965	
5 του 1967	
58 του 1967	
44 του 1972	
92 του 1972	
29 του 1973	
59 του 1974	
3 του 1975	
13 του 1979	
10 του 1981	
46 του 1982	
86 του 1983	
186 του 1986	
111 του 1989	
236 του 1991	
6(I) του 1994	
3(I) του 1996	
99(I) του 1996	
36(I) του 1997	
40(I) του 1998	
45(I) του 1998	

15(Ι) του 1999
37(Ι) του 1999
38(Ι) του 1999
129(Ι) του 1999
30(Ι) του 2000
43(Ι) του 2000
77(Ι) του 2000
162(Ι) του 2000
169(Ι) του 2000
181(Ι) του 2000
27(Ι) του 2001
12(Ι) του 2002
85(Ι) του 2002
144(Ι) του 2002
145(Ι) του 2002
25(Ι) του 2003
48(Ι) του 2003
84(Ι) του 2003
164(Ι) του 2003
124(Ι) του 2004
31(Ι) του 2005
18(Ι) του 2006
130(Ι) του 2006
126(Ι) του 2007
127(Ι) του 2007
70(Ι) του 2008
83(Ι) του 2008
64(Ι) του 2009
56(Ι) του 2011
72(Ι) του 2011
163(Ι) του 2011

167(I) του 2011
 84(I) του 2012
 95(I) του 2012
 134(I) του 2012
 125(I) του 2013
 131(I) του 2013
 87(I) του 2015
 91(I) του 2015
 112(I) του 2015
 113(I) του 2015
 31(I) του 2016
 43(I) του 2016
 31(I) του 2017
 72(I) του 2017
 23(I) του 2018
 24(I) του 2018
 108(I) του 2018.

Τροποποίηση
 του βασικού
 νόμου με
 αντικατάσταση
 τίτλου.

2. Ο βασικός νόμος τροποποιείται με την αντικατάσταση του τίτλου που ακολουθεί το άρθρο 143 αυτού με τον τίτλο «Εγκλήματα κατά της Γενετήσιας Ελευθερίας».

Τροποποίηση
 του βασικού
 νόμου με
 αντικατάσταση
 του άρθρου 144
 αυτού.

3. Ο βασικός νόμος τροποποιείται με την αντικατάσταση του άρθρου 144 αυτού με το ακόλουθο άρθρο:

«Ορισμός βιασμού. 144. Πρόσωπο το οποίο, στην απουσία συναίνεσης ή με σωματική βία ή με απειλή σοβαρού και άμεσου κινδύνου ζωής ή σωματικής ακεραιότητας εξαναγκάζει άλλο πρόσωπο σε επιχείρηση ή ανοχή γενετήσιας πράξης είναι ένοχος κακουργήματος το οποίο καλείται βιασμός.».

Τροποποίηση του βασικού νόμου με τη διαγραφή του άρθρου 149.

4. Ο βασικός νόμος τροποποιείται με τη διαγραφή του άρθρου 149 αυτού.

Τροποποίηση του άρθρου 153 του βασικού νόμου.

5. Το άρθρο 153 του βασικού νόμου τροποποιείται ως ακολούθως:

(α) Με την αντικατάσταση, στον πλαγιότιτλο αυτού, των λέξεων «νεαρής γυναίκας» (δεύτερη και τρίτη γραμμή) με τη λέξη «παιδιού»·

(β) με την αντικατάσταση, στο εδάφιο (1) αυτού, της φράσης «Όποιος παράνομα έρχεται σε συνουσία με νεαρή γυναίκα» (πρώτη γραμμή) με τη φράση «Όποιος έρχεται σε συνουσία με παιδί»· και

(γ) με την αντικατάσταση, στο εδάφιο (2) αυτού, της φράσης «Όποιος αποπειράται να έρθει σε παράνομη

συνουσία με νεαρή γυναίκα» (πρώτη γραμμή) με τη φράση «Όποιος αποπειράται να έρθει σε συνουσία με παιδί».

Αντικατάσταση του άρθρου 154 του βασικού νόμου. 6. Το άρθρο 154 του βασικού νόμου αντικαθίσταται με το ακόλουθο άρθρο:

«Σεξουαλική κακοποίηση παιδιού ηλικίας δεκατριών μέχρι δεκαέξι χρόνων.

154. (1) Όποιος παράνομα έρχεται σε συνουσία με παιδί που έχει ηλικία δεκατριών ή άνω και κάτω των δεκαεπτά ετών, είναι ένοχος κακουργήματος και υπόκειται σε ποινή φυλάκισης που δεν υπερβαίνει τα είκοσι (20) χρόνια.

(2) Όποιος αποπειράται παράνομη συνουσία με παιδί που έχει ηλικία δεκατριών ή άνω και κάτω των δεκαεπτά ετών, είναι ένοχος κακουργήματος και υπόκειται σε ποινή φυλάκισης που δεν υπερβαίνει τα δεκατέσσερα (14) χρόνια.

(3) Για τους σκοπούς του παρόντος άρθρου, η συνουσία ή η απόπειρα διάπραξής της, δε θεωρείται παράνομη και δε διαπράττεται αδίκημα κατά παράβαση του παρόντος άρθρου, σε περίπτωση που νεαρή γυναίκα είναι παντρεμένη με τον άντρα που έρχεται ή

αποπειράται να έρθει σε συνουσία μαζί της.».

Αντικατάσταση του άρθρου 155 του βασικού νόμου. 7. Το άρθρο 155 του βασικού νόμου αντικαθίσταται από το ακόλουθο άρθρο:

«Σεξουαλική 155. Όποιος, γνωρίζει ότι παιδί ή ενήλικο
κακοποίηση πρόσωπο έχει νοητική ή/και ψυχική
παιδιού ή αναπηρία, και έρχεται σε παράνομη
ενήλικα με συνουσία μαζί του ή αποπειράται
νοητική ή/και παράνομη συνουσία μαζί του κάτω από
ψυχική περιστάσεις που δεν ανάγονται σε
αναπηρία. βιασμό, είναι ένοχος κακουργήματος και
υπόκειται σε ποινή φυλάκισης που δεν
υπερβαίνει τα είκοσι (20) χρόνια.».

Τροποποίηση του άρθρου 156 του βασικού νόμου. 8. Το εδάφιο (1) του άρθρου 156 του βασικού νόμου τροποποιείται με την αντικατάσταση, στο εδάφιο (1) αυτού, της λέξης «πλημμελήματος» (τελευταία γραμμή) με τη λέξη «κακουργήματος».

Τροποποίηση του άρθρου 157 του βασικού νόμου. 9. Το άρθρο 157 του βασικού νόμου τροποποιείται ως ακολούθως:

(α) Με την προσθήκη, αμέσως μετά τη λέξη «Όποιος» (πρώτη γραμμή) των λέξεων «ή όποια».

- (β) με την αντικατάσταση, στην παράγραφο (α) αυτού, της φράσης «προάγει γυναίκα, που έχει ηλικία κάτω των είκοσι ενός χρόνων σε παράνομη σαρκική επαφή» (πρώτη και δεύτερη γραμμή) με τη φράση «προάγει παιδί που έχει ηλικία κάτω των δεκαοκτώ (18) ετών σε γενετήσια πράξη»·
- (γ) με την αντικατάσταση, στην παράγραφο (β) αυτού, της λέξης «γυναίκα» (πρώτη γραμμή) με τη λέξη «πρόσωπο»·
- (δ) με την αντικατάσταση, στην παράγραφο (γ) αυτού, της λέξης «γυναίκα» (πρώτη γραμμή) με τη λέξη «παιδί»·
- (ε) με την αντικατάσταση, στην παράγραφο (δ) αυτού, της φράσης «προάγει γυναίκα να γίνει» (πρώτη γραμμή) με τη λέξη «προάγει παιδί να εγκλειστεί»·
- (στ) με τη διαγραφή από την παράγραφο (δ) αυτού, της λέξης «τρόφιμη» (πρώτη γραμμή)·
- (ζ) με την αντικατάσταση της φράσης «είναι ένοχος πλημμελήματος και υπόκειται σε φυλάκιση που δεν υπερβαίνει τα πέντε έτη.» (τελευταία γραμμή) με τη φράση «είναι ένοχος κακουργήματος και υπόκειται στην ποινή δια βίου φυλάκισης.»· και
- (η) με τη διαγραφή της επιφύλαξης αυτού.

Αντικατάσταση του άρθρου 159 του βασικού νόμου.

10. Το άρθρο 159 του βασικού νόμου αντικαθίσταται από το ακόλουθο άρθρο:

«Προαγωγή σεξουαλικής κακοποίησης προσώπου με απειλές, δόλο ή χορήγηση φαρμάκων.

159. (1) Όποιος ή όποια-

(α) με απειλές ή με εκφοβισμό οποιουδήποτε είδους, προάγει πρόσωπο σε γενετήσια πράξη με άλλο πρόσωπο, είτε στη Δημοκρατία είτε αλλού, ή·

(β) με ψευδείς παραστάσεις προάγει πρόσωπο σε σαρκική επαφή με άλλο πρόσωπο είτε στη Δημοκρατία είτε αλλού, ή·

(γ) χορηγεί σε πρόσωπο ή προκαλεί πρόσωπο να πάρει οποιοδήποτε φάρμακο ή άλλο πράγμα με σκοπό να ναρκώσει το πρόσωπο αυτό ή να εξουδετερώσει τη δύναμη αυτού για αντίσταση, ώστε να δοθεί η δυνατότητα σε άλλο πρόσωπο,

συγκεκριμένο ή όχι να έρθει σε συνουσία μαζί του,

είναι ένοχο κακουργήματος και, σε περίπτωση καταδίκης του, υπόκειται σε ποινή φυλάκισης που δεν υπερβαίνει τα είκοσι πέντε (25) έτη.».

Τροποποίηση του άρθρου 160 του βασικού νόμου. 11. Το άρθρο 160 του βασικού νόμου τροποποιείται ως ακολούθως:

- (α) Με την αντικατάσταση του πλαγιότιτλου αυτού με τον πλαγιότιτλο «Οικοδεσπότης κλπ που επιτρέπει σεξουαλική κακοποίηση παιδιού στο υποστατικό του.»·
- (β) με την αντικατάσταση της φράσης «νεαρή γυναίκα, που έχει ηλικία κάτω των δεκατριών χρόνων,» (τρίτη γραμμή) με τη φράση «παιδί που έχει ηλικία κάτω των δεκαοκτώ (18) ετών»·
- (γ) με την αντικατάσταση των λέξεων «με αυτή» (πέμπτη γραμμή) με τη φράση «με το παιδί»·
- (δ) με την αντικατάστασης της λέξης «άντρα» (έκτη γραμμή) με τη λέξη «πρόσωπο»· και
- (ε) με την αντικατάσταση της άνω και κάτω τελείας στο τέλος αυτό με τελεία και τη διαγραφή της επιφύλαξης αυτού.

- Διαγραφή του άρθρου 162 του βασικού νόμου. 12. Ο βασικός νόμος τροποποιείται με τη διαγραφή του άρθρου 162 αυτού.
- Τροποποίηση του βασικού νόμου με την προσθήκη νέου άρθρου 162Α. 13. Ο βασικός νόμος τροποποιείται με την προσθήκη, αμέσως μετά το άρθρο 162 αυτού, του ακόλουθου νέου άρθρου 162Α:
- «Ορισμός γενετήσιας πράξης. 162Α. Για τους σκοπούς των άρθρων 157, 159 και 162 «γενετήσια πράξη» σημαίνει συνουσία και ανάλογης βαρύτητας με αυτή πράξεις.»
- Τροποποίηση του βασικού νόμου με την προσθήκη νέου άρθρου 165Α. 14. Ο βασικός νόμος τροποποιείται με την προσθήκη, αμέσως μετά το άρθρο 165 αυτού του ακόλουθου νέου άρθρου 165Α:
- «Συνουσία έναντι πληρωμής. 165Α. (1) Πρόσωπο το οποίο έρχεται σε συνουσία με άλλο πρόσωπο έναντι πληρωμής είναι ένοχος πλημμελήματος και, σε περίπτωση καταδίκης του υπόκειται σε χρηματική ποινή που δεν υπερβαίνει τις τρεις χιλιάδες ευρώ (€3 000) ή σε ποινή φυλάκισης που δεν υπερβαίνει το ένα (1) έτος ή και στις δύο αυτές ποινές.

(2) Πρόσωπο το οποίο αποπειράται να έρθει σε συνουσία με πρόσωπο έναντι πληρωμής είναι ένοχος πλημμελήματος και σε περίπτωση καταδίκης του υπόκειται σε χρηματική ποινή που δεν υπερβαίνει τα χίλια ευρώ (€1 000).

(3) Τα αναφερόμενα στο παρόν άρθρο αδικήματα διαπράττονται και σε περίπτωση που-

(α) η πληρωμή καταβλήθηκε υπό τη μορφή υλικών αγαθών ή υπηρεσιών, ή

(β) έγινε υπόσχεση για πληρωμή υπό τη μορφή υλικών αγαθών ή υπηρεσιών, ή

(γ) η πληρωμή καταβλήθηκε από τρίτο πρόσωπο.

(4) Πρόσωπο το οποίο καταδικάζεται για τα αναφερόμενα στο παρόν άρθρο αδικήματα περισσότερες της μία φορές υπόκειται σε ποινή φυλάκισης που δεν υπερβαίνει τα πέντε (5) χρόνια.»

Τροποποίηση του άρθρου 166 του βασικού νόμου. 15. Το άρθρο 166 του βασικού νόμου τροποποιείται με την αντικατάσταση, στον πλαγιότιτλο αυτού, της λέξης «γυναίκας» (τρίτη γραμμή) με τη λέξη «προσώπου».

Διαγραφή των
άρθρων 171
έως 174 του
βασικού νόμου.

16. Ο βασικός νόμος τροποποιείται με τη διαγραφή των άρθρων 171, 172, 173 και 174 αυτού.

Τροποποίηση
του βασικού
νόμου με την
προσθήκη νέου
άρθρου 251Α.

17. Ο βασικός νόμος τροποποιείται με την προσθήκη, αμέσως μετά το άρθρο 251 αυτού, του ακόλουθου νέου άρθρου 251Α:

«Παράνομη
κατακράτηση
προσώπου.

251Α. (1) Όποιος κατακρατεί πρόσωπο χωρίς τη θέλησή του -

(α) σε υποστατικό με σκοπό την πραγματοποίηση γενετήσιας πράξης με το πρόσωπο αυτό από άλλο πρόσωπο, ή

(β) σε οίκο ανοχής,

είναι ένοχος κακουργήματος και, σε περίπτωση καταδίκης του υπόκειται σε ποινή φυλάκισης που δεν υπερβαίνει τα είκοσι (20) χρόνια.

(2) Είναι ένοχος παράνομης κατακράτησης προσώπου όποιος με σκοπό εξαναγκασμού ή υποκίνησης προσώπου που βρίσκεται σε οποιοδήποτε υποστατικό

για το σκοπό παράνομης γενετήσιας πράξης ή σε οίκο ανοχής, να παραμείνει σε τέτοιο υποστατικό ή οίκο ανοχής κατακρατεί είδη ένδυσης ή άλλο περιουσιακό στοιχείο που ανήκει σε αυτό ή απειλεί ότι δυνατόν να πάρει δικαστικά μέτρα εναντίον του, αν αυτό αναχωρήσει παίρνοντας είδη ένδυσης που δανείστηκαν ή που δόθηκαν σε αυτό από τον ίδιο ή κατόπιν οδηγιών του.».

Τροποποίηση του βασικού νόμου με την προσθήκη νέου άρθρου 252Α.

18. Ο βασικός νόμος τροποποιείται με την προσθήκη, αμέσως μετά το άρθρο 252 αυτού, του ακόλουθου νέου άρθρου 252Α:

«Απαγωγή παιδιού κάτω των δεκαοκτώ ετών.

252Α. Πρόσωπο που παράνομα αποχωρίζει παιδί από την επίβλεψη ή την προστασία του πατέρα του ή της μητέρας του ή άλλου προσώπου που έχει τη νόμιμη φροντίδα ή μέριμνά του και εναντίον της θέλησής του είναι ένοχος κακουργήματος.».

Τροποποίηση του βασικού νόμου με την προσθήκη τίτλου και την αναρίθμηση άρθρων.

19. Ο βασικός νόμος τροποποιείται ως ακολούθως:

(α) Με την προσθήκη, αμέσως μετά το άρθρο 177 αυτού του τίτλου «Τεχνητή διακοπή της κύησης»· και

(β) με την αναρίθμηση των άρθρων 167, 168, 169, 169Α και 169Β σε 177Α, 177Β, 177Γ, 177Δ και 177Ε αντίστοιχα.

Έναρξη της
ισχύος των
διατάξεων του
παρόντος
Νόμου.

20. (1) Με την επιφύλαξη του εδαφίου (2) ο παρών Νόμος τίθεται σε ισχύ με τη δημοσίευσή του στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας.

(2) Το άρθρο 14 του παρόντος Νόμου τίθεται σε ισχύ ένα μήνα μετά την ημερομηνία κατάθεσης στη Βουλή των Αντιπροσώπων ολοκληρωμένου σχεδίου πολύπλευρης στήριξης ατόμων για έξοδο από την πορνεία.

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

Στόχος της πρότασης νόμου είναι ο εκσυγχρονισμός του μέρους του Ποινικού Κώδικα που αφορά στα αδικήματα κατά των ηθών, στο οποίο περιλαμβάνονται μια σειρά από παρωχημένες, οπισθοδρομικές και στερεοτυπικές αντιλήψεις που αντιμετωπίζουν με διαφορετικό τρόπο τη σεξουαλική κακοποίηση κοριτσιών έναντι αγοριών.

Ειδικότερα με την πρόταση νόμου προτείνεται όπως –

(α) εξισωθούν ποινικά οι πιο πάνω αναφερόμενες πράξεις ανεξαρτήτως του φύλου του θύματος,

(β) αυξηθούν οι ποινές σε μια σειρά από αδικήματα αντίστοιχα με τα προβλεπόμενα σε ειδικούς νόμου που αφορούν σεξουαλική κακοποίηση και εκμετάλλευση, και

(γ) η ποινικοποίηση της αγοράς σεξουαλικών υπηρεσιών ως μέτρο αντιμετώπισης της εμπορίας και εκμετάλλευσης προσώπων.

Σκεύη Κούτρα Κουκουμά
εκ μέρους της κοινοβουλευτικής ομάδας
ΑΚΕΛ - Αριστερά – Νέες